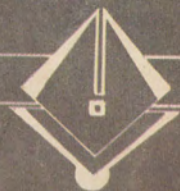

کۆماری عێراق

وێزارەتی روشنبیری و راکەباندن و بەرنامای روشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی

زنجیرە ی ژمارە (١٩٢)

گەو ھەری گەر ھەسێر

فەرھەنگی کوردی - ھەرەبە زاری کەھوریە

بەشی یەكەم

نەمت ەلی سایە

ا - ب - پ - ت - ج - چ - ح - خ

مکتبۃ ماجد الحیدر // فیسبوک: کتب.کتب.کتب

کۆماری عێراق
وهزارهتی روشنبیری و راگهیاندن
دهزگای روشنبیری و بلاوکردنهوی کوردی
زنجیره ژماره (١٩٢)

گهو ههری گهر مهسپیر

نه رههنگیکی کوردی - عه ره بی زاری که نهوپییه

نعمت علی سایه

بهش یه کهم

ئا - ئه - ب - پ - ت - ج - چ - ح - خ

به غدا — ١٩٨٨

- پیشکش -

پیشکش وہ نوانہی میوہ تی مہردم کہن

مكتبة ماجد الحيدر // فيس بوك : كتب كتب كتب

سه ره تا

دوای په ناکردن وه خوداوده سمیټ دان و هان دانی
براده ران دوس کردمه دانانی فرهه نگیکی کوردی -
عه ره بی زاری که له پوری هه تا بهری چوار سال ره وهق
ره وهق بی هچان و هه ول دانم بوه ئی فرهه ننگه »
گه وهه ری گهرمه سیتر» که ئومیده وارم سود به خش بوودو
میوه تی زوانه شرینه گه مان، زوانی کوردی بکا
له دوای جهنگی جه هانی دووهم تا کوو ئیم پروو زوانی
کوردی گوهر پینیکی گه واری دیه، چ له پوی نو سیننه وهو
چ له پوی ریزمانه وه له لایه ن زوانه وان و بایه خده ران،
وه زوانه گه وه ئومیدی نواختن و په ساننی وه کاروانی
ژیان دا، ئه وه یش ناکری بی دانانی زوانیگی یه ککرتنگ
له گشت زاره گانی کوردی، ئومیده وارم که ئی فرهه ننگه
ههنگامیک بوو له ی ریه، پی دانانی، زوانیگی
یه ککرتنگ.

ئى فەرھەنگە كەمى جىاوازه لہ ئو فەرھەنگانەى كە تا
ئىزگە دانریانە لہ زوانى كوردى لہ رتوى :

۱ - ئەلف و بى ئەلف و بى وەى جوورە ریز کریانە
أ [ئا، ئە ە] ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ،
د، ر، ز، ژ، س، ش، ع، غ، ف، ق، ك، گ،
ل، م، ن، و، ه، ی.

۲ - وشەگانى فەرھەنگەگە لەسەر ئەلف و بى ریز کریانە
نەك لە سەر دەنگ، یانى پیتی «قەلەو» و نەرم لە یەك جیا
نەكریانەسەو، ئەرا نمونە (ر) و (رى)، (ل) و (ل)ى
وە یەكەوە نوسیانە

۳ - پیتی «قەلەو» وەر لە پیتی نەرم تى :

أ - «ل» گول، گول هتد

ب - «ر» پەر، پەر هتد

ج - «ى» سى، سى هتد

۴ - ئەگەر هات و وشە یەك دووبەش یا زیاتر بگريگەو
لە ئاخاوتن دا ئەوا جیا کریانەسەو و شماره لە سەریان
دانریاگە، نمونە خر - ۱ ۱ وداى، ۲ - دورە .

خر ۲ ۱ مدور، ۲ خلیع، ۳. قادر، متمكن

۵ - چاوگی فریزی نوسیانە ئەولى ناوی یا کاری
سەرەكى دا جوور. ۱ - ناو. لەناو چوون، ۲ - خسن،
ئەوسەر خسن هتد

۶ - دەنگى «و» جوور دەنگى (RUE) ە، لە فەرەنسى دا ۱

ئەۋلى پىتى (ۋا)دا تى

۷- ئەگەر ھات وماناي وشە يەگك وچاۋگى لە غەرەبى دا
جۈۋر يەك بون ئەۋا جىايان كرىاگە سەۋە يا بە «مىندىرى
مۇۋل» يا بە دەربىرىنىگى تر ھە تاكو جىاۋازى لە بەينيان دا
نیشان بدرى رىز تىرىب، رىز كىردن أن ىرتب - عملية
الترتيب تاكو وخوئەنەۋار يا ئەۋانەى ئى فەرھەنگە ۋە كار
تیارن ۋە تايىبەتى ئەۋانەى كورد بىن، بزائن ئەۋدوۋ
ۋشە لە يەك جىاۋازن

نیشانە

۱ - (ن) ناو

۲ - (ر) راناو

۳ - [ئس] ئاۋەلكار

۴ - [ئك] ئاۋەل كىردار

۵ - [چ] چاۋگ

۶ - [سر] سەرسورمان

۷ - [أ] ئامراز

۸ - [ئپ] ئامرازى پىرسىار

۹ - [ئب] ئامرازى بانگ كىردن

۱۰ - [ك] كار

۱۱ - [در] دەربىرىن

۱۲ - [پاش] پاشبەند

۱۳ - [پش] پىشەند

١٤ - [پپ] پرپوزیشن

١٥ - [پو] پیوهند

١٦ - [م] مجازی

١٧ - [تم] ته ماشا بکه

١٨ - [کن] کنایه

وه ره له وهی کوتایی وهی سه ره تا بارم فره سوپاسی ته و
براده رو ماموستایانه کهم که کومهک و یارمه تیم دان وه
تایه تی ماموستای قرودارم محسن بنی ویس که هیچ
دریخیک نه کرد چ له ده سمیته دانم له نویسن و
ده رکردنی مانای وشه گان یا پهیدا کردنی وشه ی کوانه و
دیرین و چ له رۆی ریکخسن و ریزکردنی وشه گان و
بابه تیان .

تصدیر

بعد الاتکال علی الله وبمؤازرة وتشجيع الاخوان
عزمت علی وضع قاموس کردی - عربی باللهجة
الکلهوریه ، وكان ثمار جهودی المتواصلة لاربعة سنوات
متوالية هي هذا القاموس الذي بین ایدیکم «گه وهه ری
گهرمه سیئر» والذي ارجوان یملأ جزءا من الفراغ فی
المکتبة الكردیة

تشهد اللغة الكردیة منذ انتهاء الحرب العالمیة الثانیة
حركة واسعة من لدن اللغویین والمهتمین بشؤون اللغة
بأمل تطویرها وجعلها مواکبة ومسايرة لروح العصر ، وهذا

لا يتأتى الا بوضع لغة موحدة من اللهجات الكردية المختلفة، وهكذا صدرت عدة قواميس ومعاجم بلهجات متعددة ساهمت الى حد كبير في رسم صورة كاملة للغة الموحدة، لذا وجدت من الواجب ان اساهم - قدر المستطاع - في هذا الجهد العظيم والمشكور فعمدت الى وضع هذا القاموس لعله يساهم في توحيد اللغة ويزيد من رونق تلك الصورة وجماليتها

يختلف هذا القاموس عن القواميس الكردية الاخرى التي وضعت حتى الان من الواجهة التالية :

١ - الالف باء : وكان ترتيبها على النحو التالي

أ [ئا، ئه، ئه] ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ، د، ر، ز، ژ، س، ش، ع، غ، ف، ق، ك، گ، ل، م، ن، و، ه، ی.

٢ - رتبت كلمات هذا القاموس على اساس الحروف الهجائية وليست على اساس الاصوات كما هو الحال بالتسبة للقواميس الاخرى، اي ان الحروف الثقيلة والخفيفة لم تفرز وتعامل على اساس حروف مستقلة.

مثال : كتبت الحروف (ر)، (ړ) و (ل) (ل) معا

٣ - كتبت الحرف الخفيف قبل الحرف الثقيل

أ - ل - گول، گوڵ. الخ

ب - ر - پەر، پەر. الخ

ج - ی - سی، سی. الخ

٤ - إذا كانت الكلمة تكون اكثر من نوع واحد من اقسام

الكلام فأنها تكتب منفصلة بعد ترقيمها ١، ٢، ٣

الخ مثال. خر- ١ ١ وادی، ٢ دوره خر ٢ = ١ مدور،

خليع، ٣ قادر، متمكن

٥ - تأتي المصادر العبارية مع الاسم او الفعل

الاصلي ناو، له ناوچوون. خس ئه وسه رخن

٦ - صوت «و» هو كما في الفرنسية (RUE) ويأتي هذا

الرمز مع الحرف «و» واو.

٧ - تفاديا للالتباس الذي قد يقع فيه بعض القراء وخاصة

من غير الكرد فقد عمدت الى استعمال مصادر مؤوله او

تعايير اخرى في حالة تشابه معنى الاسم والمصدر في

اللغة العربية، لنفرق بين معنى الكلمتين او بالاعتماد على

اقسامها مثل ريز = ترتيب، ريزکردن = ان يرتب،

عملية الترتيب

المختصرات المتعددة

١ - [ن] اسم

٢ - [ر] ضمير

٣ - [ئن] صفة

٤ - [ئك] ظرف

٥ - [چ] مصدر فعل

٦ - [سر] اداة التعجب

- ٧ - [أ] اداة
- ٨ - [ئب] اداة استفهام
- ٩ - [ئب] اداة نداء
- ١٠ - [ك] فعل
- ١١ - [در] تعبير
- ١٢ - [پاش] لاحقة
- ١٣ - [پش] سابقة
- ١٤ - [پپ] حرف جر
- ١٥ - [پو] حرف عطف
- ١٦ - [م] مجاز
- ١٧ - [تم] انظر
- ١٨ - [كن] كناية

ويسرنى ان اختتم هذا التصدير بتقديم جزيل شكرى
وامتنانى لجميع الاخوان الذين ابدوا لى العون
والمساعدة سواء بالبحث عن الكلمات النادرة ومعانيها
او بتزويدي بمصادر ومراجع عن الموضوع واخص
بالذكر زميلى محسن بنى ويس الذى لولاه لما تمكنت
من انجاز هذا القاموس والله من وراء القصد

سهراوه

- ١ - قاموسى زمانى كوردى، بهرگى يه كه م (ء)
عبدالرحمن محمد امين زهبيحى
- ٢ - قاموسى زمانى كوردى، بهرگى دووهم (ب)

عبدالرحمن محمد امين زهبيحي

۳ - فەرھەنگى لىك ولور، دانان و كۆكردنەوھى ھەمىدى
ئىزەد پەناھ.

لیدوان و بەراورد کردن مەحموود زامدار.

۴ - ئەستىرە گەشە، فاضل نظام الدین.

۵ - المورد - قاموس انگلیزي - عربي، تالیف منیر
العلبيكي

۶ - المنجد في اللغة والاعلام

۷ - فقه اللغة للثعالبي

The Advanced Dictionary. _ ۸

By A.S.Hornby and others

London. 1967

أ [ن] - ئەلف - الحرف الاول من الالف باء

ار [پاش] تضاف الى الفعل الماضي لتكون اسم :
كوشت : كوشتار

ان [پاش] ۱ - علامة الجمع : منال / منالان

- تضاف الى الاسم لتكون اسم لعبة : كلاو : كلاوان .

۳ - تضاف الى الاسم لتعني السلالة : باوگ : باوگان :

له دالگانه وقه ومن . تضاف الى العدد فتكون بدل : چەن
؟ چواران .

ئا [ن] نعم ، اي : ئەحمەد ھا لە مال؟ ئا .

ثاب [ن] شهر. آب : الشهر الثامن من السنة الميلادية .

ثابووری ۱ [ن] اقتصاد .

ثابووری ۲ [ئن] اقتصادي : کاروباری ثابووری .

ثابوونه [ن] بدل اشتراك شهري اوسنوي يدفعه اعضاء
المنظمات والاحزاب والجمعيات .

ثاته شه [ن] مرض الجذام

ثاته شه دار [ئن] المصاب بمرض الجذام .

ثاج [ن] خشب العاج ، شجرة العاج ،

ثاجان [ن] انضباط الشرطة .

ثاجول [ن] كرزات

ثاجهر [ن] قداحة : ثاجه ره گه ی ده رکرد و ده می جفاره گه ی
دا

ثاخ [سر] صرخة التألم والتوجع والحسرة . ثاخ مردم!
ثاخ له ی کاره!

ثاخر [سر] ۱ - للتعبير عن الاستغراب والانزعاج! ثاخر
ئه را نه هات!

۲ - للموافقة على رأي المقابل :

- ثه گهر ئه و قه بوول بکردا ئه وایمان نه هات .

- ثاخر!

ثاخر ثوخر [ن] نهاية او الايام الاخيرة من شيء .

ثاخرهت [ن] ۱ - يوم الآخرة ، القيامة

۲ - نتيجة ، عاقبة ۳ - اخيرا في النهاية : ثاخرهت مال

مالی خوہیہ .

تاخر کردن [ج] الإزالة ، الافناء : دنیا تاخر مه که .

تاخُل [ن] ۱ - کومه کبيرة من الحطب ۲ - هاله حول

القمر

تاخُل دان [ج] تشکیل هاله (القمر) حول نفسه . مانگ تاخُل داگه

تاخ و داخ [ن] التألم والتحسر المستمر . تاخ و داخ له دهست!

تاخور [ن] ۱ - معلف للحيوانات ۲ - منهل للحيوانات

الالیفة .

تاخون [ن] ملا او عالم دینی .

تاخین [ن] توجع ، تألم ، تحسر .

تاخین و داخین [ن] توجع ، تألم ، تحسر مستمر .

تادهم [ن] ۱ - آدم : الاب الاول للبشرية ۲ - بشر،

انسان . ۳ - بشرية ، انسانية .

تادهمیزاد [ن] ۱ - ابناء ادم ۲ - بشرية ، انسانية

تاراسه [ن] ۱ تصویب ۲ توجیه ، ارسال ،

تاراسه بوون [ج] ۱ - التصویب ۲ - التوجيه

تاراسه کردن [ج] ۱ - التصویب ۲ التوجيه ، الارسال .

خودا دهردی ئه رایان تاراسه کیگ .

تارام ۱ [ن] ۱ - استقرار ۲ - سکون ، هدوء ۳ - صبر .

تارام ۲ [ن] ۱ خفیف ۲ هادیء

تارام گا [ن] ۱ - الاستقرار ۲ - السكون ۳ - الصبر،

الاصطبار،

ئارام لى بىرېن [چ] جعله يفتد الهدوء والصبر.

سەرژان ئارامە لى بىرېه

ئارەزوو [ن] ۱ - رغبۋە، امل ۳ - رغبۋە

ئارەزوو كىردن [چ] ۱ - الرغبۋە ۲ - الامل

ئارەما [ن] مخاض (خاص بالحيوان)

ئارەما كىردن [چ] المخاض: سى چوار بىزىم ئارەما

كەن

ئارد [ن] ۱ - طحين ۲ - مسحوق، سحق

أ - وه ئارد بون [چ] الانسحاق: لەبان دىوارەگە كەفتەو

خوارو يەك دەسى بوە ئارد

ب - وه ئارد كىردن [چ] السحق پەرداخەگە كوتائەو

زەواو كىردەى وه ئارد

ئاردين [ئ] ۱ - طحين ۲ - خاص بالطحين، نسبة

الى الطحين

ئاروو [ن] لثە ئاروو بانگم سافا بوە.

ئاز [ن] قوہ، مقدره ئاز لە تى نەماگە

ئازا [ئ] ۱ - متعافى سەرورە چۆنە؟ ماشەللا ئازاسە

۲ - شجاع باوگى فرە ئازا بو. ۳ - كامل: سى نانى ئازا

خوارد

ئازا بونەوہ [چ] ۱ - الشفاء بەرزوولە نەخوہ شىەگەى

ئازا بوەو. ۲ - العودة الى الحالة الطبيعية

ئازاد [ئ] حر، طليق، غير مقيد.

ٲازادکردن [چ] التحریر، العتق، التخلیص

ٲازادی [ن] ١ - حریة ٢ - خلاص

ٲازار [ن] ١ - الم ٢ - عذاب

ٲازاردان [چ] ١ - الایلام ٢ - التعذیب

ٲاز: کرده وه [چ] ١ - الاشفاء خودا هر ٲازادان بکیگ

٢ - الاعادة الى الحالة الطبيعية مردبو، کتور ٲازای کرده وه

ٲازایه تی [ن] شجاعة، اقدام ٲازایه تی له ئیمان

ٲازایی [ن] ١ - شجاعة، اقدام ٢ - حالة الکمال.

ٲازه و [ئن] اعزب، عزباء: سی کوری ژن دارن و دووانی ٲازه ون

ٲازه وانه [ن] المبلغ الذي يدفع لرجل غير المتزوج عند انفصاله عن اخوته

ٲازه و بی هاتن [چ] استرداد القوة والقدرة: نان خاس بخوه تا ٲاز بی ئه ویت

ٲازه و بی هاوردن [چ] جعله يسترد القوة والقدرة: نانه گه که می ٲاز هاورده و پیمان

ٲازه وی [ن] عزویة

ٲازو و قه [ن] ١ - تموين ٢ - ما یخزن من مواد غذائية لفصل الشتاء ٲازو و قه ی سالی ئه لگرتنه

ٲازیته [ن] عزاء، حداد: له چل پروژ زیاتر ٲازیته چه رامه

نازيه تبار [ئن] متعزي ، لبس السواد عزاء : ئهرا باوگي
نازيه تباره

نازيه ت گرتن [چ] التعزي ، لبس السواد عزاء :
ئهراكوپه ي نازيه ت گرتگه

نازيه تي [ئن] خاص بالعزاء

نازيكه [ن] نبات شوکي

ناژ [ن] ملاة ، خياطة اعدادية

ناژاوه [ن] فوضى ، اضطراب ، فتنة

ناژاوه نانه وه [چ] اثاره الفوضى والاضطراب والشغب :
بهسه ، كه م ناژاوه بنهروه .

ناژاوه ونهر [ئن] فوضوي مهردمه گه ناژاوه ونهرن

ناژه ل [ن] الحيوانات الليفة وخاصة الاغنام

ناژدان [چ] الملاة : ناژي بال شه وه گه ئهرا م دا

ناژن [ن] ١ - طعن : خنجه ر ناژن ٢ - غرز : دهرزي

ناژن . لا تأتي هذه الكلمة لوحدها وانما مع كلمة اخرى
كما ورد اعلاه .

ناس [ن] انزعاج ، ضيق ، مضايقة : فره ناسم لهي كاره .

ناسا [ن] ١ - مثل ، منوال ٢ - عادة ، منهج باوگي ناسا

كه لله ره قه

ناسات وثابات [سر] للدلالة على نفاذ الشيء او انتهاء

الشيء ، ههر ئه و پينج ديناره ماگه دي ناسات و

ثابات !

ئاساره [ن] ۱ - نجم ۲ - طالع
 - ئاساره‌ی داجوریا [در] مات، توفی
 ئاسان [ئ] ۱ - سهل ۲ - بسیط
 ئاسان بوون [چ] ان یصبح سهلا او بسیطا کارنی به
 ئاسان نه بوو.
 ئاسان کردن [چ] ۱ - التسهیل ۲ - التبسیط
 ئاسای [تم] ئاسا
 ئاسایی [ئ] ۱ - اعتیادی ۲ - مألوف
 ئاس بوون [چ] الانزعاج، الشعور بالضيق له گیانی
 خوهیان ئاس بویه
 ئاسقی [ن] رباط الجوارب
 ئاس کردن [چ] الازعاج، المضایقة ئاسمان له گیان
 کردن
 ئاسک [ن] غزال وخاصة الصغار
 ئاسمان [ن] ۱ - سماء ۲ - قضاء ۳ - علیاء
 أ - ئاسمان گیرى (م) تمطر السماء
 ب - ئاسمان لیچ ناگه له زهو (م) السماء جبلی وعلی
 وشك ان تمطر.
 ج - له ئاسمان چوون (چ) الارتفاع، الاعتلاء داره
 تهرگه زهگه چگه له ئاسمان
 ئاسمانی [ئن] ۱ - سمائی ۲ - فضائی ۳ - خاص فیما
 تتعلق بالسماء والفضاء

ئاسن [ن] ۱ - حديد ۲ - (م) صلابه گيانى ئاسنه

ئاسن رەوا [ن] مغناطيس

ئاسنگەر [ن] حداد .

ئاسنگەرى [ن] حدادة

ئاسنين [ئن] ۱ - حديدى ۲ - (م) قوي

ئاسوو [ن] افق هيچ له ئاسووديارنى يە

ئاسووده [ئن] ۱ - سعيد ، مرتاح ۲ - معتوق

ئاسووده بوون [چ] التخلص ، التحرر: هەر بايەتە

مللەت لە چنگى زولم و زووردارى ئاسووده بوود

ئاسووده كەر [ن] محرر ، الذي يجدد الاخرين من الشدة

كالعبودية والضيق الاقتصادي

ئاسووده كردن [چ] ۱ - التحليص ، التحرير ۲ - العتق

كەى خودا ئاسووده مان بكيگك له دەس زووردار .

ئاسووده بى [ن] ۱ - خلاص ، عتق ، اعتاق ۲ - سعادة

ئاسياو [ن] طاحونة مائية

ئاسياو بى ئاوانانەو [كن] اثاره مشاكل لا مبرر لها ئەو

چەسە ئاسپاوبى ئاوى نايەسەو!

ئاسياو كردن [چ] الطحن بالمطحنة المائية

ئاش [ن] ۱ - اكلة الرز ۲ - مطبوعات بصورة عامة ،

طعام

ئاشپالۆ [ن] مصفاة الرز والحبوب الاخرى

ئاشپەس [ن] طباخ ، الذي يقوم بالطبخ ، طاهي

ناشئ: سخاوه [ن] مطبخ، مطهی
 ناشئ: [ن] ۱ - صداقة، مودة ۲ - صلح، سلام
 ناشئ: بوندهوه [چ] التصالح دَوای سی سال جهنگ
 ناشئ: بوندهوه
 ناشئ: کردنهوه [چ] الاصلاح، اصلاح ذات البین
 ناشئ: [ن] صلح، سلام
 سرا [ئن] ۱ - ظاهر ۲ - واضح، بین: ناشکرایه،
 دَوای ناههقن
 شکرابوون [چ] ۱ - الظهور ۲ - الوضوح، التبیان
 ررووژئی تیی ئی کاره ناشکرا بوو.
 شکرا کردن [چ] ۱ - الاظهار ۲ - التوضیح
 ناشئا [ن] معارف، اصدقاء
 ناشئا بوون [چ] التعارف، المصادقة
 ناشئایی [ن] معرفة، صداقة.
 ئاغا [ن] سید القوم، کبیر القوم
 ئاغایه تی [ن] ۱ - سیادة ۲ - مهنة الآغه
 ئاغه [تم] ئاغا
 ئاغه میره و [ن] اراجیز حداد علی المیت.
 ئافه ته [ن] وباء، طاعون
 ئه رم [سر] احسنت! ئافه رم، ده سد خوهش!
 ئه رین [تم] ئافه رم
 ئه فره ت [ن] ۱ - امرأة ۲ - نساء

ثافره تانه [ئن] ۱ - نسائي ۲ - خاص بالنساء .
 ثاقل [ئن] ۱ عاقل ۲ - حكيم ۳ - دارك .
 ثاقل بوون [چ] ۱ - التعقل ۲ - التأدب
 ثاقلی [ن] ۱ - تعقل ۲ - استدراك الامور .
 ثاقلی كردن [چ] التصرف بعقلانية : ثاقلی كرد ده سی
 خوهی نه كرده ئی شهرا

ثاقول [ن] نبات العاقول .
 ثاقولین [ئن] كثير العاقول .
 ئاگا [ن] ۱ - علم ، خبر ، ۲ - انتباه .
 ئاگادار [ئن] ۱ - عالم ، عارف ، مطلع ۲ - منبه ، مُبلغ ،
 متيقظ ، متحذر .
 ئاگادار كردن [چ] ۱ - الاعلام ، الاخبار ، التبليغ ،
 الاطلاع ۲ - التنبيه ، التحذير .
 ئاگاداری [ن] حالة كون الفرد منبه ، عالم ، عارف ،
 مطلع ، مبلغ ، محذر .
 ئاگر [ن] ۱ - نار ۲ - انفعال ۳ - حماسة ۴ - غضب ۵ -
 حريق .
 - ئاگر له بان زگ کینگه و [در] ينكر ، يتبرأ من .
 ئاگره [ن] مرض جلدي يتصف بالحرقة
 ئاگره كه وئ [ئن] محترق محبة او خوفا : ئاگره كه وئ
 كوره گانی به

ئاگره كهول بوون [چ] الاحتراق محبة او خوفاً
ئاگره و كوش [ن] ۱ - مطفأة: آلة الاطفاء ۲ - رجال
الاطفاء.

ئاگر بهرەك [ن] يُراعه، حُباب
ئاگر بوونه وه [ن] اشتغال النار من جديد.
ئاگردان [چ] الاحراق، الاشعال. ناكهس، ئمشه و
ئاگرى خه رمانه گه يان ذا
ئاگر كردنه وه [چ] اشعال النار: سهردمانه، ئاگرى
ئه رمان بكه ره وه

ئاگر لى چوون [تم] ئاگر گرتن
ئاگر نانه وه [چ] اشعال الفتن، اثاره الفتن والقتال.
ئاگر و دو [ن] محروقات
ئاگرى [ئن] ۱ - نارى ۲ - جنسي ژنى ئاگرى ۳ - مشير
للغريزة الجنسية

ئاگرين [ئن] ۱ - نارى ۲ - شرس خانى [چ] كور ئاگرين
ديرى!

ئال [ئن] احمر قاني
ئالەت [ن] فلفل، كركم
ئالەتى [ئن] حاد الطبع كابر ايه گى ئالەتى به
ئالت [ن] نقص، نقيصه
ئالت هاتن [چ] التقاصر: چهن كيلو ئالت هات؟
ئالتون [ن] ۱ - ذهب ۲ شىء ثمين [م]

ثالننگ [ن] جغد

ثالننگ هاتن [چ] التجغد ثالننگ وەر رانی هاتگه

ثالو بالو [ن] عنجاص ، شجرة العنجا ص .

ثالوجه [ن] عجينة مدهنة يمسح بها وجه الطفل

ثالوجه دان [چ] ۱ - مسح وجه الطفل بالمادة السابقة ۲ -

الديغ

ثالی [ن] ۱ - تبليغ ، ابلاغ ۲ - معرفة ، شعور بشيء

ثالی [ن] كون اللون احمراراً قانياً

ثالی بوون [چ] الاستشعار ، التعلم ، التعرف

ثالیشت [ن] ۱ - تبديل ۲ - تغيير ۳ - تبدل

ثالیشت بوون [چ] ۱ - التغيير: رهنگی ثالیشت بوه ۲

التبدل .

قه له مه گه م ثالیشت بوئول قه له میگی ترا

ب - ثالیشت کردن [چو] ۱ - التغيير . نه خوه شی رهنگی

ثالیشت کردگه ۲ - التبدیل ثالیشتی نه سپه گهی کرد وه

ماهینی

ج - ثالیشت ولیشت [ن] تبادول وتغییر مستمر

ثالی کردن [چ] - الابلاغ ، الاشعار ، الاعلام ۲

التنبیه

ثاماده [ئن] ۱ - مستعد ، متأهب ۲ - جاهز ، حاضر

ثاماده بوون [چ] ۱ - الاستعداد ، التأهب ۲ - ان یصح

جاهزا او حاضرا

ئاماده کردن [چ] ۱ - الاعداد ۲ - التجهيز، التحضير
 ئاماده‌بى [ن] ۱ - الاستعداد، التأهب ۲ - حالة كون
 الشىء حاضرا او جاهزا
 ئامار [ن] احصاء، علم الاحصاء .
 أ - ئامار کردن [چ] الاحصاء
 ئامانهت [ن] ۱ امانه : ئهوسهت دیناره ئامانهته له لاد
 ۲ - توصية : ئامانهتى كوره بکه هوریانه پیهوه بوو
 ئامانهت دان [چ] التوصية، التكليف : سامى ئامانهتى
 كئاوى داگهسه پیم .
 ئاموزا [ن] اولاد الاعمام
 ئامیته [ن] مزيج ، خليط .
 ئامیته‌بوون [چ] الامتزاج ، الاختلاط .
 ئامیته‌كه‌ر [ن] خباط ، آلة لخلط المواد
 ئامیته کردن [چ] المزج ، الخلط
 ئامین ۱ [سر] ۱ - آمین : خودایا سترمان بکه ، ئامین !
 ۲ - ليكون كذلك : هه‌رکه‌س منه‌ی گه‌نى کینگ کورئ
 بمرئ . ئامین !
 ئامین ۲ [ه‌س] ۱ - امین : من فره ئامینم لى یان ۲ -
 مطمئن : ئامین بوو کوره‌گه‌ت سه‌لامه‌ته
 ئامین و پروین [ن] الامن والاطمئنان
 ئانه ۱ [ن] عانه ، عملة عراقية تساوي اربعة فلوس .
 ئانه ۲ [ک] ۱ - خذ ۲ - تفضل

ئاندىدە [س] آمين! مالدېرمى ئاندىدە وئامين لا تاتي
 هذه الكلمة لوحدها وانما مع كلمة ئامين كما جاء اعلاه
 ئاۋ [ن] ۱ - ماء نيشانەى ئاۋ سەۋنەزى يە ۲ - عصير:
 ئاۋى ئەنار. ۳ - سائل ۴ - معجون ۵ - لعاب: ئاۋى
 دەمى ھات

أ - ئاۋى چەرمەك [ن] ماء ابض يتكون في العين بسبب
 مرض

ب - ئاۋى ژىر كەى [در] فتان بېروا بى مەكە، ئاۋى ژىر
 كى يە

ج - ئاۋى سىيە [ن] ماء اسود يتكون في العين بسبب
 مرض

د - ئاۋى مروارى [ن] الماء الزجاجي

هـ - ئاۋيان ۋە يەك جوۋا نىيە چۈۋ [در] لا يتفقون

و - ئاۋ لە ئاۋ تەكان نىيەۋى [در] كناية عن الاستقرار
 والضبط

ز - لە ھەفت ئاۋ داگە قاۋى نەپ نەبۈە [در] حيال

ح - ۋە ئاۋا دان [چ] ان يلقي في الماء ۲ - ان يهدر:

ھەرچەك كەرد داۋەى ۋە ئاۋا

ئاۋا [ن] ۱ - غروب جارى خۈەر ئاۋا نەبۈە

۲ - اختفاء لە چەۋ ئاۋا بو

۳ - عمران ھەركەس ۋەر چەۋى تېرە خودا مالى ئاۋا

بەكىگ

ناوا بوون [چ] ۱ - الغروب ۲ - الاختفاء ۳ - العمران،
 التعمير ۴ - الافوال
 ناوات [ن] ۱ - غاية ۲ - امنية
 ناواره [ئن] ۱ - متشرد، شريد ۲ - تائه، ضائع
 ناواربوون [چ] ۱ - التشرّد ۲ - التيه، الضياع
 ناواره كردن [چ] ۱ - التشريد ۲ - التضييع، سلب
 الاخيرين مساكنهم وتركهم في العراء
 ج ناواره يی [ن] ۱ - تشرّد ۲ - تيه
 ناواز [ن] ۱ - نغمه ۲ - لحن ۳ - تجويد
 ناوا كردن [چ] التعمير، التنمية
 ناواى [چ] ۱ - قرية ۲ - ريف ۳ - معمورة
 ناوهخت [ن] امل، امنية
 ناوهخت خواز [ئن] متأمل، متمن
 ناوهدانی [ن] ۱ - عمران ۲ - تحضر
 ناوهدان كهر [ن] معمر، مصلح
 ناوهدانی كردن [چ] الاصلاح، التعمير، القيام بالاصلاح
 والتعمير
 ناوهره [ن] ۱ اهمال ناوهزی بکه پياگ نی به ۲ - بعدا
 ناوهره لی کوره
 ناوهره كردن [چ] الاهمال، الترك، الابعاد
 ناوهزا [ن] نريز زهوهگه بوه وه ناوهزا،
 ناوهکين [ئن] ۱ - خفيف چای ناوهکين ۲ - خاص

بالسؤال : خواردنی ئاوه کین

ئاوه له مه [ن] جنین

ئاوه ن [ن] هاو ن، مه راس

ئاوه بن [ن] مرض الاستسقاء

ئاوه بن کردن [چ] الاصابة بمرض الاستسقاء

ئاوپاهاتن [چ] الشعور بالتعب الشديد : ئه و قه ره وسام

وه پاوه ئاوپام هات

ئاو جوو برهك [ن] ۱ - طير الماء، طير سابح او مخوض

۲ كناية عن التنقل السريع وعدم التوقف چه ده،

هه ر ئيبدو هه رچيد، ئاوجوو بره كيد؟

ئاو چه و سه نن [چ] ۱ - الارعاب ۲ - السيطرة

بالتخويف : زالمه، ئاوجه ويان سه نكه

ئاودان [چ] الارواء : جى دوو وه زنه گه نم ئاودام

ئاو ده ر [ن] السقاء زووراو ئاوده رى قاوه خانه س

ئاوده س [ن] غائط

ئاوده سخانه [ن] مرفق صحي، مرحاض، ميزاب

ئاوديز [ن] التهاب الجرح بسبب غسله اورش الماء عليه

ئاوديز کردن [چ] ان يلتهب الجرح بسبب الماء .

ئاوريژ [ن] مجرى الماء من الاماكن العالية كالجبل

ئاوريژگه [تم] ئاوريژ

ئاورو [ن] شرف، كرامة، سمعة، اعتبار

ئاو رو بردن [چ] الالهانة، التحقير، الاذلال، انتهاك

الكرامة : ئىدى واز بار ئاورۇمان بردى
 ئاورۇچوون [چ] فقدان الشرف، السمعة، الكرامة .
 ئاورۇدار [ئى] شريف، ذوكرامة واعتبار
 ئاورۇشكەره [ن] قمص ذبان صغير يجرى بحركة
 دوامية على سطح الماء الراكد.
 ئاوس [ئى] حبل، حامل [للحيوان]
 ئاوس بوون [چ] الحبل، الحمل : مانگا هوَل ئاوس
 بوه .

ئاوس كردن [چ] التحيل
 ئاوسى [ن] حالة الحبل او الحمل
 ئاوكردن [چ] ۱ - التدمع [عين] بسبب الالم او وقوع
 شيء غريب فيها ۲ - نضح [اللعاب او السوائل]
 ئاوغرتن [چ] استخراج العصير من : ئاوى چوار پرتقال
 ئه رامان بگر .
 ئاول [ن] ۱ - احد ۲ - معيل : بى ئاول وساؤل .
 ئاولله [ن] مرض الجدري
 ئاونگ [ن] ندى

ئاونگ نان [چ] التندى : دوه شه وفره ئاونگ نابو .
 ئاوهار [ن] وكاء، حبل يستعمل لحمل قرب الماء
 ئاوهوهوا [ن] ۱ - الجو ۲ - حالة الجو من رياح وامطار
 وغيرها
 ئاوى [ئى] ۱ - سيحى ۲ - خاص بالزراعة السيعية

ئاویاری [ن] سقي
 ئاویاریکەر [ن] ساقی المرزوعات
 ئاویاری کردن [چ] الاسقاء احمد، چه کینگ له
 خه لیه گه؟ - ئاویاری کینگ
 ئاویانی [تم] ئاوه دانی
 ئاویانیکەر [تم] ئاوه دانیکەر
 ئاویانی کردن [تم] ئاوه دانی کردن
 ئاوینهك [ن] ۱ - زجاج لامع ۲ - مرآة
 ئاه [سر] التعبير عن الحسرة والالَم ئاه! دهسم بی
 دهسلاته!
 ئاها [سر] التعبير عن الرضا ئاها! ئیرنگه فره خاسه!
 ئاههنگ [ن] ۱ - حفلة ۲ - مهرجان
 ئای [سر] تعبیر عن الالم والحسرة: ئای له دسد!
 ئایهم [تم] ئادهم
 ئایهمی [ئن] آدمی، انسانی
 ئایهمیانه [ئن] خاص بالانسان کارى ئایهمیانه
 ئایهمی کردن [چ] الاحسان ئایهمی بکه شوونمان
 بکروهه.
 ئایری [ئن] ۱ - منفصل ۲ - محدد. بهشه گهی من
 ئایریه
 ئاین [ن] دین، عقیده، ایمان
 ئاینه مهرگ [ئن] ۱ محتضر ۲ - کنایه عن الحركة

ٲاينى [ئن] دينى ، ذو علاقه بالدين
 ٲه [پش] تضاف الى الفعل لتدل على المضارع
 ٲه ٲم ٲه ٲم
 ٲه بهد [ئك] ابداء، قط ٲه بد وه ئى قسه قه بول نيه ٲم
 ٲه بهدى [ئن] ابدي ، ازلي ، سرمدي
 ٲه بروو [ن] حاجب العين : لى هوون بهره هوون ٲه بروو
 قه لهم ٲه ش [فولكلور].
 ٲهت [ن] ١ - ضرب ٢ - صفعة [للطفل]
 ٲه ته وه [ن] ١ - سبب ، عله ٢ - عتاب
 ٲه ترهش [ن] رعب
 أ - ٲه ترهش بردن [چ] الارعاب ٲم هاوار ٲكه ٲه ترهش
 مناله گان بردى
 ٲهت كردن [چ] الضرب ، الصفع (طفل)
 ٲه جاب [ن] حياء ، شرف ، كرامة بى ٲه جابه ، هيچ
 شهرم له خوهى نيه كيگ
 ٲه جاو [تم] ٲه جاب ههى بانووى بى عهيب ٲه ردهى
 ٲه جاو ههى - ههى مه نيجهى دوخت ٲه فراسياوم ههى
 [فولكلور]
 ٲه جاو دار [ئن] ذو حياء ، ذو شرف وكرامة
 ٲه جاو كردن [ئن] الاستحياء له خودا ٲه جاو ٲكه
 ٲه جهل [ن] ١ - اجل ٢ - موت
 ٲه جهو [ن] قيمة ، اعتبار. ٲه جهو ٲهس نيه زانى وه هيچ

ئەچم [ئى] مشو

ئەچم كردن [چ] التشويه ئاولله، ئەچم دەم وچەوى
کردگە

ئەخش [ن] ۱ - سبيل له ئەخش خودا ۲ - عشق
ئەخش دلور ئەلگرتگەسەى.

ئەرا ۱ [پ] الى بچوو ئەرا مال

ئەرا ۲ [ئپ] لماذا ئەرا نەهات؟

ئەراو [سر] لهذا السبب: ئەرا نەهات؟ ئەراو!

ئەرەج [ن] ۱ - فلك ۲ - علياء ۳ - غاية، قصد قسەى
بى ئەرەج

ئەرەق [ن] ۱ - عرق ۲ - مشروب العرق، الخمر

ئەرەقچين [ن] طاقة

ئەرەق كردن [چ] التعرق، ان يتصبب العرق

ئەرەقين [ئى] مبلل بالعرق

ئەرباب [ن] ۱ - اصداقاء، معارف ۲ - اشراف الناس

ئەرچن [ن] شجرة تنمو في المناطق الجبلية (ارجون -
عامية عراقية)

ئەرچنەك [ن] ۱ - جيه ۲ - [م] شكل مخيف

ئەرخەوان [ن] شجرة الارجوان

ئەرك [ن] ۱ - وظيفة، وظائف ۲ - مصاريف ۳ - مسؤولية

ئەرمان [ئى] رحيم رؤوف يا ئەللا ئەرمان له جيه ئەرمان
[فولكلور]

ئەرواۋ [ن] مزارع
ئەرواۋى [ن] زراعه، فلاحه
ئەرواۋىكەر [ن] مزارع، فلاح

ئەرواۋى كردن [چ] ممارسة مهنة الزراعة كاری هەر
ئەرواۋى كردنە

ئەرى [سر] لجلب الانتباه ئەرى خوونەھاتەو! ۲ -
للبدء بالكلام والاستفسار: ئەرى كى دەسمیەتم دینگ!
ئەزەل [ن] ازل: اليوم الاول من بدء الخلق
ئەزەلى [ئن] أزلى، سرمدي

ئەزبیه [ن] ۱ - بيوت الشعر ۲ - الرعاية الرجل
ئەزەقوون [ن] زريقون، مسحوق يعقم به جسم الطفل
ئەزیز [ن] ۱ - عزيز ۲ - جميل ۳ - طيب
ئەزیزى [ن] ۱ عزة ۲ - جمال ۳ - طيبة
ئەژدەھا [ن] سنان، افعى سامة
ئەژنەفتن [چ] السمع .

ئەژنوۋ [ن] ركبة
ئەسپ [ن] حصان
ئەسپاۋ [ن] معدات، آلات
ئەسپەن [ن] نبات الحرمل، حبة الحرمل
ئەسپل [ن] طحال
ئەسحابە [ن] اصحاب الرسول (ص)

نه سر [ن] ددع چه وی، پرده بوله نه سر
 نه سر کردن [چ] التدمع چه دم نه سر کینگ
 نه سرین [ن] ۱ - ددعی ۲ - مخضب بالدمع
 نه سقه ملی [ن] ورق من اوراق اللعب
 نه سکه ر [ن] عسکری، جندي
 نه سکه ری ۱ [ن] عسکریه، جنديه
 نه سکه ری ۲ [ن] عسکری، خاص بالعسکریه
 نه سکه ری کردن [چ] اداء الخدمة العسکریه
 نه سکو مه دهر [در] التوکل، الاتکال یا عهلی نه سکو
 مه دهر

نه سل [ن] ۱ - اصل ۲ - فصيلة ۳ - منع
 نه سلمه ن [ن] اصیل ژنی نه سلمه ن
 نه سیر و نه بیر [در] عن بکرة نه سیر و نه بیران دهر بکه ن
 نه غماز [ن] ۱ - حیاء ۲ - ادب
 نه غماز دار [ن] ۱ - ذو حیاء ۲ - مؤدب
 نه غماز کردن [چ] الاستحياء، الشعور بالخجل
 نه شک [ن] عطر، روائح طيبة
 نه شکه فت [ن] کهف
 نه شکه نجه [ن] تعذيب
 نه شکه نجه دان [چ] التعذيب
 نه شم [ن] اشهب، شهباء
 نه شم بوونه وه [چ] ان يشهب، ان تشهب

ئەشم کردنەو [چ] جەلە یەصبەح أشهب، شهباء
 ئەشمی [ن] کون الحیوان اشهب اللون
 ئەغد [ن] ۱ - قدر، ۲ - قیاس
 ئەغدگرتن [چ] ۱ - التقدير ۲ - القیاس ئەغدی بگر،
 بزەن چەنی بەس کیگ
 ئەغماز [ن] ۱ - حیاء ۲ - ادب
 ئەغمازدار [ن] ۱ - ذو حیاء ۲ - مؤدب
 ئەغمازکردن [چ] الاستحیاء، الشعور بالخجل فره
 زەمختە ئەغماز لە کەس نیە کیگ
 ئەفاقە [ن] ۱ - علاج دەردی بگری، نە لە لای مەلاو
 نەیش لە لای دەوریش ئەفاقە نیە وگ ۲ - رحم خودا
 ئەفاقە ئەراد بکیگ
 ئەفاقە کردن [چ] ۱ - العلاج ۲ - ان یرحم
 ئەفرار [ن] منزەج، متضایق
 ئەفرار بوون [چ] الانزعاج، الشعور بالضیق
 ئەفرار کردن [چ] الازعاج، المضایقة چل وقله
 ئەفرارمان کردگە لە گیان
 ئەفراری [ن] انزعاج، مضایقة، ضیق
 ئەفراز [ن] ۱ - خلاص ۲ - عتق
 ئەفراز بوون [چ] ۱ - التخلص ۲ - الانعتاق
 ئەفراز کردن [چ] ۱ - التخلیص ۲ - العتق
 ئەفسانە [ن] ۱ - اسطورة ۲ - حکایة خرافية ۳ - ملحمة

ئەفسانەبىي [ن] ۱ - اسطوري ۲ - خرافىي ۳ - ملحمى
 ئەفسوس [ن] أسف، حسرة
 ئەفسوس خواردن [چ] التأسف، التحسر
 ئەفسوون [ن] ۱ - سحر ۲ - شعوذة
 ئەفلىج [ئن] المصاب بالفالوج
 ئەفلىجىي [ن] حالة الاصابة بالفالوج
 ئەقرەو [ن] عقرب ئەقرەو دا وه دەسيه وه
 ئەقرەوين [ئن] كثير العقارب
 ئەقل [ن] ۱ - عقل: چەنى بى عەقلە! ۲ - حكمة وه
 عەقل كار بكة
 ئەقلاو [ن] كميە من الزرع المحصود تدرس قبل جمع
 الحاصل وتذرى وتطحن
 ئەقلەو كوردن [چ] ۱ - التعقل ۲ - اعادة النظر في امر ما
 روولە كەمى ئەقلەو بكة
 ئەقل گرتن [چ] التعقل، ان يزداد تعقلا وحكمة
 ئەكسىر [ن] ۱ - حجر الفلاسفة ۲ - مادة يزعم انها تخلد
 الحياة
 ئەكلەمە [ئن] ۱ - سهل الكسر ۲ - خفيف ۳ - غير
 متلاصق، غير مشدود جيدا ۴ مهزوز. ديواره گە
 ئەكلەمەسە
 ئەكلەمەبىي [ن] ۱ - سهولة الكسر ۲ - خفة ۳ - تراضى
 ئەگك [سر] تستعمل للاستغراب والتحذير: ئەگك لى مارە!

ئەگەر [س] تەستەمل لىلاستەھجان ئەگەر لى كۆرە!
 ئەگەر [أ] شەرىطىيە، ئىذا، فەيمما ئىذا، لو. ئەگەر كارىبەكى
 دەولەمەن بود
 ئەگەر مەگەر [ئى] مەجهول، غەير مۇكد هاتنىيان ئەگەر
 مەگەرە

ئەل [ن] غەسل، تەنظىف، تەطهیر: ئەلى دەورىيەگە بىكە
 ئەلاژن [چ] ۱ - الشروق ۲ - الاختمار، التخمير ۳ -
 التفقس ۴ - ارتفاع الصوت: هەم دەنگى ئەلات!
 أ - لى ئەلاژن [چ] ان ینبرى له: دەنگ مەكە دالگى لیت
 ئەلاى

ئەلاچ [ن] ۱ - علاج ۲ - حل
 ئەلاجهو [ئى] ۱ - عجیب ۲ - غیر مألوف
 ئەلاچ کردن [چ] ۱ - المعالجة ۲ - وضح
 ئەلاژان [چ] ۱ - التمديد على الارض او على الفراش
 ۲ - السجى

ئەلاژيان [چ] التمدد على الارض او الفراش
 ئەلامەت [ن] ۱ - عجب ۲ - غرابە
 ئەلامەتى [ئى] ۱ - عجیب ۲ - غریب
 ئەلاوہیسی [ن] نوع من المقام الكردي
 ئەلاوردگا [ن] مفقس

ئەلاوردن [چ] ۱ - التقيؤ ۲ - تفصيل الملابس ۳ - قص
 الشعر عزاء ۴ - التفقيس ۵ - القراءة، عملية القراءة ۶ -

فك الرموز ٦ - الاكتشاف كهس ناتوانی عهیبی لی
 ئەلانی ٧ - رفع الصوت كهمی دهنگت ئەلال
 ئەلئەمان [سر] صرخة الاستغاثة
 ئەلە [ن] نوم [طفل]
 ئەلەك [ن] منخل
 ئەلەکردن [چ] ان ینام
 ئەلەك کردن [چ] التنخيل التنظيف بالمنخل ئەلەکی
 ئاردهگه بکه
 - له ئەلەك دان [چ] التنخيل، التنظيف بالمنخل
 ئەلەت [سر] طبعاً! بالطبع! ئەلەت، کابرا خووی
 رازیه!
 ئەلەتە [تم] ئەلەت

ئەلبووقیان [چ] الصرخة، الانتفاض في وجه ههركهس
 دەم بچه کئی ئەلبووقی وه رویا
 ئەلپاچین [چ] ١ - قص [الشعر] بدون انتظام ٢ - البري
 ئەلپەرگه [ن] رقصة الدبكة، رقصة
 ئەلپەرگه کەر [ن] راقص الدبكة
 ئەلپەرگهکردن [چ] الدبكة
 ئەلپەروداپەر [ن] التراقص فرحا
 ئەلپەرین [چ] القفز والضرب على الارض تعبيراً عن
 الرفض

- لی ئەلپەرىن [چ] الانبراء ھەرکەس قسە بکێگ لی
ئەلپەری

ئەلپروکیان [چ] الارتباك ئەلپروگیاو دەمی قسە نەگرت
ئەلپشانن [چ] النثر او التلویت برشاش الماء او اي سائل
اخر ئەو ە چە کردید، ئاوەگە لیمان ئەلپشانى!
ئەلپشیان [چ] التناثر على شكل قطرات
ئەلپلانن [چ] الارجاع ھەر دیەمان ئەلپلانھو وەرەو
خوار.

ئەلپلیان [چ] الرجوع، الاستدارة
ئەلپپچانن [چ] ان ينبري له له وەرەو ئەلپپچایەم
ئەلئەرەقانی [چ] التفتيت (ابقار) گامرگ،
ئەلئەرەقنیگەد!

ئەلئەرەقیان [چ] التفتت [بسبب الاصابة بالمرض]
ئەلئەکانن [چ] ١ - التدمير، التحطيم ٢ - التلويع باليد ٣
- لف ورفع الفراش من الارض ٤ - تنظيف (الحبوب من
العوالق) بتحريكها ورميها الى الارض
ئەلئەکیاگ [ئن] مدمر، محطم ٢ - ملفوف ومرفوع ٣ -
منظف (اغادة السابقة)

ئەلئەرازاگ [ئن] ١ - المقلوع من محله ٢ - مرتد
ئەلئەرازان [چ] ١ - خروج الشيء من محله ٢ - الارتداد
٣ - التطاير

ئەلئەزگانن [چ] العنفصة: قاترەگە خاسە، وهلی

ئەلنیزگنی

ئەلجریان [چ] الالتواء گەلی ئەلجریا

ئەلچپانن [چ] ۱ - فتق الخیاطة ۲ - فتق النسیج

ئەلچپیاگ [ئن] مفتوق

ئەلچپیان [چ] الانعتاق

ئەلچوون [چ] الارتفاع چودەست لی ئەلچوو؟

ئەلچنین [چ] ۱ - الالتقاط ۲ - التجميع بالالتقاط ۳ -

البناء دیواری باخەگە ئەلچن .

ئەلخسن [چ] ۱ - نشر (الغسيل) ۲ - تركيب (الالة) ۳ -

جعل (صغار الحيوان) يرضع ساواگان ئەلخە

ئەلدان [چ] ۱ - اللّم هام ئەلدان ۲ - النصب مال

ئەلدان

ئەلدرومانن [چ] الحفر بدون انتظام زەو ئەلدرومانن

ئەلدرومیاگ [چ] محفور بدون انتظام

ئەلدربین [چ] ۱ - البقر: سەگ زگی ئەلدربی ۲ - الحفر

بدون انتظام

ئەلرواکانن [چ] التلقف کتابە لە دەسی ئەلرواکان

ئەلسانن [چ] ۱ - الايقاظ ۲ - الانهاض گرت لە دەسی و

ئەلسانەى . ۳ - جعله ينلعث، يتصاعد دودى له

مالیان ئەلسان

ئەلسپاردن [چ] الرص سەوگونیە گەنم ئەلسپاردگە

ئەلسیاگ [ئن] ۱ - مستيقظ ۲ - قائم

ئەلەسەيان [چ] ۱ - الاستيقاظ ۲ - القيام ۳ - الانتهاء
 كەي دەوام ئەلەسى؟ ۴ - الاضطلاع ب: كى بويرى
 ئەلەسى وەي كارە ۵ - الانبعاث، التصاعد. توزلە
 شوونەگەيان ئەلەسيا

ئەلەشكانن [چ] الافلاس. جعله يفس: جەنگ فرە
 كەسە لى ئەلەشكان

ئەلەشكياگ [ئ] مفلس

ئەلەشكانن [چ] ان يصبح مفلسا: پارەكە ئەلەشكيا وەلى
 مەسال دەپ دەيدەنە

ئەلەشيوانن [چ] المغثة خواردنەگە دلى ئەلەشيوان
 ئەلەشيويان [چ] ۱ - الانغاث لە چشتەگە دلم ئەلەشيوى
 ۱ - حذاف: لە يەك ئەلەشيويان

ئەلف وبى [ن] الالف باء ئەلف وبى كوردى جوور
 ئەلف وبى عەرەبى يە

ئەلقەپانن [چ] الاختطاف كىتابەگە لە دەسم ئەلقەپان و
 وای.

ئەلقەرچانن [چ] الاحراق كىما في وضع الملح على
 الجرح ترشى وسوورى زەخم ئەلقەرچنى
 ئەلقەرچيان [چ] الاحتراق، المادة السابقة

ئەلقورانن [چ] الاجتراع، الشفط يەك دەوورى يەخنى
 ئەلقوران

ئەلكەفتەك [ئ] ۱ - عملاق ۲ - ضخمة

ئه لکھ فتن [چ] ۱ - ترکب، انقعداد (الاله) ۲ - ان یرضع
صغار الاغنام من امهاتها ۳ - ان یصبح عملاقا ۴ - ان
یصبح ضخما

ئه لکرانن [چ] الحفر او الازالة ئه ناوی دیواره گه ئه لکرن
۲ - التخذیش وه چنگیردهم وچه وی ئه لکرن ۳ -
البروز: ئه حمده ئه لکرانگه له براگانی ۴ - التکشیط

ئه ل کردن [چ] التظیف رمزیا ئه لی قاپه گه بکه
ئه لکردن [چ] ۱ - لف الشيء حول. بهن
ئه لکردن ۲ - هبوب (الريح) وا ئه لکرد ۳ - تحمل
العیش مع چون له لای ئه لکه ی!

ئه لکرانن [چ] التسفیع، التلفیح
ئه لکریان [چ] التسفع، التلفح

ئه لکفانن [چ] الاحراق بالمواد الحارة (کالفلفل)
ئه لکلشین [چ] ۱ - التکشیط ۲ - الازالة (باله) ۳
الازالة بالتکشیط ۴ القلع، السمل ۶ - التظفیر
ئه لکیشان [چ] ۱ - الرفع الى الأعلى سحباً ۲ - لبس
[احذیه، کلشان] برفع المؤخره الى الأعلى ۳ - املاء
الشيء بصورة تامه کونه ی ئه لکیشا له ئاو ۴ -
الخراج چمان دلم ئه لکیشی

ئه لکیشیاگ [ئن] ۱ - مملوء مهشکه ی ئه لکیشیاگ
له دوو ۲ - ممتلىء غضباً: له خوسه ئه لکیشیاگ ۶

ئەلکیشیان [ج] الامتلاء غضباً ۲ الملىء
ئەلگەردیان [ج] التعقف دەمى تیشگەگە ئەلگەردیا
ئەلگرتن [ج] - الحمل ئەو بوخچە ئەلگرت ۲
الاختطاف بەرزوو دوەتى ئەلگرت ۳ - التحمل کى
نازى ئەلگرتى؟

۴ التقبل چون خودا لەباتى چەوى ئەلگرتى. ۵
تحمل (الخسارة) مں بەشەگەى ئەو ئەلگرم ۶
الرفع تووزى دەست ئەلگرت ۷ - التخزين ئازووقە
ئەرا زمسان ئەلگرت

۸ - الأقتفاء شوونى پای ئەلگرتن تا وه مال ۹ - فتح
(الباب) وه بسمارى قاىيەگە ئەلگرت ۱۰ - الأدخار:
مانگى نزیکەى سەت دینار ئەلگرتى

ئەلگيرياك [ئن] ۱ - مخطوف ۲ - محفوظ ۳
مخزون ۴ - مفتوح

ئەلماس [ن] معدن الماس

ئەلمالين [ج] ۱ - أن يشمر: کەمى بالت ئەلمال، تا
تیمارى زەخمەگە بکەم ۲ التهيؤ ئەرا چە بال
ئەلمالیده!

ئەلنان [ج] وضع [الطعام، الماء] على النار: ئاوى
چای ئەلناگە
ئەلھى [ن] لحد

ئەلھیزانن [چ] أثارة [الجرح] پیاز زەخم ئەلھیزنی
ئەلھیزانیان [چ] ثوران [الجرح]: دمه‌لەگه‌ی پێشتی
ئەلھیزیگا

ئەلوا [سر] لیت، حبذا ئەلوا ئەولدا بهاتام!
ئەلوارگانن [چ] جعله یفز (من النوم): کۆرە لە خەو
ئەلوارگان
ئەلوارگیان [چ] التفزز (من النوم) کۆرە لە خەو
ئەلوارگیا

ئەلواسان [چ] التعليق: ئەلواسه‌ی وه دیواره‌گه‌یا
ئەلواسیاگ [ئن] معلق وینه‌ی ئەلواسیاگ
ئەلواقانن [چ] ١ الاختطاف ٢ التلقف
ئەلوه‌خت [ن] ١ - غلق ٢ اسكان دەم ئەلوه‌خت
دان

ئەلوه‌خت دان [چ] الأغلاق ٢ الأسكات
ئەلوه‌سین [چ] ١ - التنظيم ٢ - الاختلاق. ئەرا قسه
لە پای مەردم ئەلوه‌سین؟
ئەلوه‌شانن [چ] الرمی الى الأعلى ئەلوه‌شنه‌ی لە
هه‌وا

ئەلورانن [چ] - التزییر لەپگی چاکه‌ته‌گه‌ی
ئەلوران ٢ أن يشبك دەس ئەلوران
ئەلورگیاگ [ئن] مختمر، [عجین]

٢ عمل (شنكه) ٢ الأباده: يهك
٢ نهلورين

٢ نهلورائن [چ] ١ - الاختبار: من بهختيار نهلورائن ٢
الانتقاء وه دلى خوهت يهكى نهلورن. ٣ - التنظيف
بانتقاء المواد من: گالهى ناو گه نمه گه نهلورن
نهلوفانن [چ] جعله بلبهب [مرض] تهو ليو نهلوفنى
نهلوفيان [چ] الالتهاب: ههر تهوم بگرى ليوم نهلوفى
نهلو [تم] ثالو بالو

نهلوجانن [چ] العصر باليد
نهلونجانن [چ] ١ - صب [الطعام] ٢ - أملاء
[القرب] بالماء كونه يهگ نهلونجان له ناو
٢ هم [ن] اكل، طعام [طفل]
٢ همار [ن] عمبار ٢ المزى: مخزن الغلال
الحبوب

١ نهمل ١ [ئن] ١ - مُقلد ٢ - غير متقن: كار نهمل
٢ نهمل ٢ [ن] ١ - عاده نهملى بهد مهكه ٢ - طبع
فره نهملى بهده
نهملى [ن] حالة كون الشىء مقلداً ٢ - عدم الاتفاق
٢ نهمبر [ن] عنبر

نهمبرى [ئن] عنبرى، لون عنبرى
نهمدى [ن] مدد، نجده: كهس نههات نه نهمدى

ئەمدابكەر [ن] مُنجد كى ئەمداربكەريە؟

ئەمر [ن] ۱ أمر ۲ طلب

ئەمرکردن [چ] ۱ أن يأمر ۲ أن يطلب

ئەمرى خودا [ك] وفاة

ئەمرى خودا کردن [چ] الوفا ساروو ئەمرى خودا

کرد

ئەمزووك [ن] مبسم جغارەكيشان بى ئەمزووك خاس

نىيە

ئەمشير [ن] تعهد، استعداد

ئەمشير کردن [چ] التعهد، الاستعداد. كى ئەمشير

کرد؟

ئەم کردن [چ] الأكل، التغذي [طفل]

ئەملە [ن] الرُّحل

ئەمناك [ئن] ۱ أمين، آمن ۲ - هادى

ئەمنەوبوون [چ] ۱ - التزام الهدوء كەمە كەمە ئەمنەو

بوين ۲ العودة الى الهدوء: دنيا ئەمنەو بوە

ئەمنەوکردن [چ] التهدئة كەم دەسى ئەمنیەو کردگە

ئەمین [ئن] أمين، آمن

ئەنار [ن] رمان، شجرة الرمان

ئەناراو [ن] قيق، صديد

ئەنارين [ئن] كثرة الرمان [منطقة]

ئەنازە [ن] ۱ - حد ۲ - مثل ۳ - قیاس ۴ - ھندسە
ئەنام [ن] عضو [الجسم]: ئەنامەى گيانم لە يەك
چەکیاگە

ئەناو [ن] لبخ [الحيطان] ۲ - رشق [السطوح]
ئەناو دان [چ] ۱ اللبخ ۲ - الترشيح
ئەناودەر [ن] الذي يلبخ، يرشق
ئەنايشتە [ن] طعام الفطور: ئەنايشتەى شەوہکیان سى
نانه

ئەنايشتەکردن [چ] تناول طعام الفطور
ئەنەخورد [ن] مرتع، مرعى خصب
ئەنجاخ [ئك] بالكاد: ئەنجاخ ئىوارە کار وە ئەنجام
برەسنم ئەنجاخ سوو بانەوہ
ئەنجام [ن] ۱ - نتيجة ئەنجامى نىكى ھەر نىكى يە
۲ - حاصل ناتج [ن]
ئەنجامە [ن] حمامه
ئەنجامەگرتن [چ] أخذ الحمامة: سالى جارى
ئەنجامەى سەرم گرم
ئەنجام دان [چ] التحقيق: ئەنجامى کار دان
ئەنجامدەر [ن] الذي يحقق الأعمال
ئەنجگ ئەنجگ [ئن] مقطع مجزأ: لەشى ئەنجگ
ئەنجگە

ئەنجگ ئەنجگ کردن [چ] التقطیع الى أجزاء
 صغيرة ئەنجگ ئەنجگی لەشی کرد.
 ئەنجن ئەنجن [تم] ئەنجگ ئەنجگ
 ئەنجن ئەنجن کردن [تم] ئەنجگ ئەنجگ کردن
 ئەنجومەن [ن] ۱ - مجلس ۲ - هیئە
 ئەنجیر [ن] تین، شجرة التین
 ئەندەك [ن] قلیل جداً، ئەندەکی ما بو لی بدی،
 ئەندیشە [ن] ۱ - خیال ۲ - الهام
 ئەندیشەیی [ئن] ۱ - خیالی ۲ - الهامی
 ئەنزەرووت [ن] ۱ - عنزروت ۲ - شيء نادر وثمان
 ئەنگار [ن] فرضیه، اعتقاد
 ئەنگار کردن [چ] الافتراض، الاعتقاد: ئەوقەرە
 خوسەی لیم تیی، ئەنگار کەئ باوگی کوشتە.
 ئەنگەر [ن] ۱ - مرسی السفن ۲ - علامة من لعبة
 «لگاو»
 ئەنگەرکوتان [چ] ۱ - الرسو ۲ - الاستحکام في
 موضوع أو مكان دژمن هەر برەسیگە ئەو بەرزایی یە
 ئەنگەر کوتی
 ئەنگەز [ن] احراش، منطقه احراش
 ئەنگۆر [ن] عنب
 ئەنگوراو [ن] قیح، صدید

ئەنو [سر] ماذا اذا ئەگەر کار نیه کهید، ئەنو چه کهید!

ئەنوا [ن] ثروة، مال

ئەنوابر [ئن] معدوم محروم

ئەنوابر بوون [چ] أن يصبح معدماً

ئەنوابر کردن [چ] الأفقار، جعله يصبح معدماً

ئەنوابری [ن] فقر، املاق

ئەنوو [ن] عبرات.

ئەنووز [ن] غفوه، سنه من النوم

ئەنووز کردن [چ] الأغفاء، أن تأخذ سنه من النوم

ئەنوسی رووژە ئەنووز نەکردمە

ئەنوو گرتن [چ] أن تأخذ العبرات: هەر دیه مان ئەنوو

گرتهی.

ئەنیش [ن] أهتمام، أعتیار.

أ - ئەنیش وه خاترا هاتن [چ] أعارته أهمية كوبرهی له

وهر ده می کوشیاو ئەنیش وه خاتری دا نه هات.

ئەو [ئن] ١ - ذاك، ذلك، تلك ٢ الذي، التي

ئەو [ر] هو، هي ئەو له براگهی گهواتره.

ئەوان [ر] هم، هن ئەوان ناسیاگن

ئەوانه [ر] أولئك ئەوانه برامن

ئەوج [ن] قمة، ذری

ئەوجار [ن] من قطع المحراث الخشي

ئەور [ن] غىم، سحاب جوور ئەورى وەھار بگرمس و
نەوار (پەند)

ئەورە [ئك] هناك، هنالك ئەورە لە گەرمەسىر
گەرمترە

ئەورەاوردن [چ] التلبذ بالغيوم
ئەورىشم [ن] حرير: مشكى ئەورىشم

ئەورىشمين [ئن] حريرى

ئەوز [ن] عوز، تقص: بى ئەوزە

ئەوزار [ن] أدوات، آلات، معدات

ئەوزەل [ن] ۱ أرتياح ۲ - راحة ۳ - تنفيس

ئەوزەل كردن [چ] ۱ - الترويح ۲ - أن يأخذ الراحة
۳ التنفيس

ئەوسا [ئك] حينئذ، في ذلك الوقت

ئەوسار [ن] مقود، رشمة

ئەوسار كردن [چ] وضع المقود في رأس الحوان:
ئەوسارى ئەسپەگە كرد.

ئەول [پپ] مع ئەولى كى دا هاتى.

ئەولە [ئن] ۱ - منافق ۲ أبله

ئەو مەپەس [ئن] الذي، التي لا يتفاهم: كابرايەگى
ئەو مەپەسە

ئەھ [س] للتعبير عن التألم والحسرة والدهشة ئەھ

برابوو!

ئەھا [تم] ئاھا

ئەھەك [ن] ۱ - جیر، كلس، صاروج ۲ - سحق ۳

أنسحاق

- وه ئەھەك بوون [چ] الأنسحاق التام پیالەگە، بوە

وه ئەھەك

ب وه ئەھەك كردن [چ] السحق التام

ئەھرام [ن] ۱ - أحرام، غطاء خفيف مصنوع من

الصوف ۲ - غطاء يلبسه الحجاج عند أداء فريضة

الحج ويكون عادة أبيض اللون

ئەھوون [ئن] أخف، أهدأ، أهون

ئەھوونەو بوون [چ] أن يصبح خفيفاً، هاديء، هيناً،

سهلاً: ژانی سەرم كەمى ئەھوونەو بو.

ئەھوونەو كردن [چ] جعله يخف، يهدأ

ئەھوونى [ن] حالة كون الشيء خفيفاً، هادئاً

ئەى ۱ [ئب] يا، ايها ئەى مەردم

ئەى ۲ [سر] للتعبير عن الاستغراب وللأستفسار

ئەگەر نە نەچى، ئەى كى بچوو!

ئەيانە [أ] ۱ - شرطى، إذا ئەيانە هاتن ۲ - للتنبيه،

إذا ما

ئەيانە [ر] هؤلاء: ئەيانە ھاوسامانن

ئهيه [ر] هذا، هذه ئهيه له ئهوه خاستره
ئهيلوول [ن] ايلول. الشهر التاسع من السنة
الميلادية

ئبليس [ن] ابليس

ئتبار [ن] قيمة، أعتبار: چهنى سهين بود، چهنى
ئتبارد له لاي مهردم فره بوو.

ئتباردار [ئن] ذو قيمة، معتبر

ئتر [ن] ١ سيارة، مختصر كلمة (ئوترومبيل) ٢
أستراحة: له شهوه كيهو تا ئيرنگه ئتر نه كردمه.

ئتقاد [ن] ١ - أعتقاد ٢ - أيمان

ئتقاد كردن [چ] ١ - الأعتقاد ٢ - الأيمان

ئتلا [ن] علم، اطلاع خودا ئتلا ديري

ئجرا [ن] ١ - تحقيق ٢ - تنفيذ

ئجرا كردن [چ] ١ - التحقيق، الانجاز ٢ التنفيذ

ئرج [چ] جذر: له ئرجا دهري كرد.

ئرمس [ن] ١ - قطرداذ، ٢ - قطرة. ئرمس له چهوى
نه هات

ئروه [ن] مستمسك

ئزروه [ن] مرض السل

ئزروه دار [ئن] مسلول

ئزر برين [چ] أزالة الأعذار. ده دينارى تر بده پيى و

نُزْرِي بُوو!

نُزردار [ن] معذور

نُزْمَهت [ن] قدر، أْحْتِرام ٢ مداراة

نُزْمَهت گِرتَن [ج] ١ - التَقْدِير، الأَحْتِرام ٢

المداراة نُه و شه وه فره نُزْمَهْتَمَان گِرت!

نُسپار [ن] عِزْج قلب التربة بالمسحاة

نُسپار کهر [ن] الذي يقلب التربة بالمسحاة

نُسپار کردن [ج] العِزْج

نُستَا [ن] ١ أستاذ ٢ خبير

نُسرافيل [ن] ملكُ أَسرافيل

نُسسِه [سر] إذن! مادام الأمر كذلك نُسسِه من

نِيه تيم، نِه گهر وه پاچين

نُسفَه نِج [ن] أَسْفَنج، حيوان الأَسْفَنج

نُسكِه ناز [ن] العملة الأيرانية

نُسكِنِگ [ن] مسحاة صغيرة

نُسلام [ن] أَسلام

نُسلامِي [نن] اسلامِي، خاص بالأسلام

نُشپش [ن] سوسة الطحين

نُشپش دان [ج] التَّسْوَس: نَارْدَه گِه نُشپش داگِه

نُشر [ن] له نُشْرَنان الأنفاق على تأتي هذه الكلمة

بمعنى الخسارة وه يهك مانِگ هه زار دينار له نُشْرِي

نام

نَشْكَلَ [ن] أَشْكَال

نَشْكَنه [ن] المَشْروده: أَكله تعد من الخبز اليابس
والدهن

نُفِت [نم] نُشِر

نُفْتَه سَلَّ [ن] مُشْتَكِي

نُفْتَه سَلَّ كَرْدَن [چ] أَنْ يَشْكِيه الى: نُفْتَه سَلَى بَكه وه
خودا

نُقِيرَ [ن] مُنْكَر، مُلْك مُنْكَر: نُقِيرُ وَهُ قِير: مُنْكَر
وَنَكِير.

نُثم [سر] للتعبير عن الغضب: نُثمه سَهَرَد.

نُثْمَجَا ١ [پو] ١ - نُثم نُثوه هَات وَثْمَجَا خَوْه يَشْكِه گَه ی
٢ - نَان بَخُوَن نُثْمَجَا مِيَوَه.

نُثْمَجَا ٢ [سر] إِذْن مَاذَا: خَوو بَرَاگَه ت نَه هَات نُثْمَجَا!

نُثْمَرُو [نك] ١ الْيَوْم ٢ - فِي الْوَقْت الْحَاضِر

نُثْمَسَالْ [نك] هَذِهِ السَّنَة، هَذَا الْعَام پَارَه كَه مُرْد تَا
نُثْمَسَالْ.

نُثْمَشَو [نك] هَذِهِ اللَّيْلَة، وَتَفْهَم عَلَى أَنَه اللَّيْلَة
الْمَاضِيَة

نُثْنَز [ن] ١ - حُد لَهُ نُثْنَزَى خَوْه د بُووس ٢ - سَن

نُثْنَزْگَرْتَن [چ] الْوَصُول إِلَى الْحُد الْمَطْلُوب نَرْخِي
خَانْگَه گَه نُثْنَزْگَرْتَن گَه

ئوخ [سر] للاستغراب. ئوخ! نههات!
 ئوخر [تم] ئاخر ئوخر
 ئوورته [ن] نوع من السجاد
 ئوى [سر] للحسرة: أ - سهردار مرد - ئوى! كهى؟
 ئوميد [ن] ۱ أمل ۲ أمنيہ
 ئوميدموار [نن] ۱ - متأمل ۲ - متمن
 ئووخەى [سر] للفرحة والرضا والأستحسان:
 ئووخەى، لەى دەر دەسەریە قوورتارم بوا! ئووخەى لەى
 كورە!
 ئووخەيش [تم] ئووخەى
 ئووخەى كردن [ج] التمتع بالسعادة والفرح لەى
 عومر ديريژه ئووخەى نه كرده
 ئووره [تم] ئه وره
 ئووردگا [ن] ۱ - معسكر ۲ ثكنات الجيش
 ئوردى [ن] جيش
 ئوغر [سر] خيراً، الى أين: من بچم - ئووغر - ئهرا
 كار.
 ئووغره [ن] شماته
 ئووغره دان [ج] التثمت
 ئووغر كردن [ج] السفر
 ئووى [سر] للاستغراب والأستنكار. ئووى ئه و چه
 ديدا

ئووينه [ن] مستمسك، عروه، داع، موجب

ئى [ر] هذا، هذه: ئى كارە، وه ته شووره

ئىدى [سر] بعد، ماذا اذن

ئيره [تك] هنا: ئيره له شار خاستره

ئىرنىگه [ئك] الآن، في هذا الوقت: ئه وه ديارت

نى به؟ هەر ئىرنىگه له كار تيه مهوت

ئىسه ۱ [ن] مقدار لا بأس به: بهش ئىسه يه گه

ئىسه ۲ [ئك] الآن، في هذا الوقت

ئىسه فا [ن] امعان النظر.

ئىسه فاگرتن [چ] الأمعان في خاص ئىسه فای بگرى
زانى چه فهرقيانه. ← زان!

ئىش [ن] الم، وجع هيمان ئىش ها له لهشى

ئىشتر [ن] جمل

ئىشين [چ] التالم، التوجع

ئىغره [ن] تهديد، وعيد

ئىغره دان [چ] التهديد، التوعد

ئىل [ن] عشيرة

ئىلاخ [ن] المأوي الصيفي للرحل في المناطق

الجبليه الباردة

ئىلهك [تم] ئەلك

ئيمه [ر] نحن: كهس نى به چنه ئيمه رهنج كيشا بوى

ٲٲٲٲ [ن] صوت رفٲع

ٲٲٲٲ وٲٲٲٲ [ن] ١ صوت رفٲع ومستمر ٢ - دلال (م)
ٲٲٲٲ وٲٲٲٲ كردن [چ] ١ - اءءاء صوت رفٲع ٢ -
الدلال.

ٲٲٲٲه [ن] ١ - عصر ٢ - مساء

ٲٲٲٲ [ن] أٲوان

ٲٲٲه [ر] أنتم، أنتن: ٲٲٲه كٲ ٲن؟

ٲٲٲهء [ن] تربٲه، تنشئه

ٲٲٲهءكهء [ن] مرٲٲٲ، مُنشٲء

ٲٲٲهء كردن [چ] التربٲه، التنشه: كٲ ٲٲٲهءٲٲ
منالهءانء كٲٲٲ، ٲهس ٲٲٲهء كردن زهءمهءه.

ه ١ [ء] فعل الكٲنونه للفرء للءائب: ءهلال زٲلهكه

ه ٢ [ٲاشءاضاف الى الأسمء فءكون صفة: ژنان =

ژنانهءكوران = كورانءه.

هل [ٲاشءاضاف الى الكلمة للءصءفر وءكون صفة:

رٲوء = رٲوءهل. گرد = گردهل

- ب -

ب [ن] [بٲ] الءرف الءانى من الألف باء

ب [ٲٲشءاضاف الى المصءر فءكون ١ - فعل أمر:

بكه ٢ - فعل أمر أو طلب ءفر صرٲء بكهٲ ٣ -

الصٲفة الأنشاءٲه: ئهءهر بهااء. ٤ - ءضاف الى ءءر

الفعل فءكون اسم الفاعل: بكهر. بءوهر

با [سر] صيغة مناداة الأب

بابا [ن] اب، والد (طفل).

بابای عومر [در] خالد: قابله نه‌مرئی، خوو بابای عومر نی‌یه.

بابهت [ن] موضوع ۲ - مسألة

بات [ن] له باتی بدلا من، عوضاً عن: من له بالتی نه‌و.

باتمان [ن] وحدة وزن تساوي ۲۸ كغم

باچ [ن] ۱ - ضريبة، رسم، مكس ۲ - خراج

باجگر [ن] جابی، محصل الضرائب

باجگرتن [چ] فرض الضرائب والرسوم ۲ جمع الضرائب

باجوای [ن] رأس مال: باجوای سی بار دیرم

باجوای کردن [چ] وضع رأسمال: چه‌نی باجواییان کرد‌گه؟

باخ [ن] بستان الأشجار

باخه‌وان [ن] بستانی

باختیان [چ] التغيير، التبدل: ره‌نگی باختیا

باخچه [ن] ۱ - حديقة ۲ - بستان صغير، جنينه

باخودا [ئن] مؤمن، الذي يخاف الله

باخودایی [ن] كون الفرد مؤمناً وعادلاً. ایمان

باد [ن] ۱ - هواء، ریح بهختی فهقیر باده یا باران
[په‌ند] ۲ - مرض آلام المفاصل: ژان و باد داگه له
پشتی

باده [ن] شراب، نبیذ، کحول، خمر
بار ۱ [ن] ۱ - حمل ۲ - ثقل ۳ - وضع، شأن:
بارو وه‌زعی پره له کامه‌رانی
۴ انتقال الی مکان آخر

۵ - قشرة تغطي الشفاء نتيجة لمرض كالحمى مثلاً
بار ۲ [پاش] تضاف الی الأسم فتكون صفه:
خه‌فه‌ت خه‌فه‌تبار

أ - له بارچوون [چ] الأجهاض، سقوط الجنین:
ژنه‌ی منال له باری چگه

ب - له بار دان [چ] ۱ - الانتقال الی مکان آخر ۲
التحمیل والذهاب: شه‌وه‌کی ئه‌ول گول سووا له بار
دان

بارانه [ن] ضریه الحملات: چه‌نی بارانه لیتان
سه‌نن؟

بارجه [ن] بارجه، سفینه
بارحه [ن] قبض، حر شدید: وه‌ئی بارحه له ده‌یشت
وازی که‌ن

بارخانه [ن] مخزن، مستودع الحملات

بارکەر [ن] الذي يحمل الحملات، الشاحن
 بار کردن [چ] ۱ - الانتقال الى مكان آخر
 ۲ - التحميل، الشحن: هزار گونیه بار کر دیم
 بارکوله [ن] ۱ - الحمل، المقدار الذي يحمله
 الشخص على ظهره: بارکوله یه گ چیلگ ها وه
 کوله وه
 ۲ کمیه کبیره [م] يه ک بارکوله نان هاورد
 بارویت [ن] کذب وبهتان: قسه گهت، گشتی
 باروبته.
 باروود [ن] ۱ - بارود ۲ - کنایه عن الغضب: بوه وه
 باروود
 بارى [ئن] قادر على حمل الأثقال [حيوان]: خهر
 چه رمک بارى یه
 باریک بوونه وه [چ] ۱ - أن يصبح ضعيفاً ۲ - أن
 يصبح ربيعاً ۳ - أن يصبح ضيقاً
 باریک کردنه وه [چ] ۱ - الأضعاف ۲ - جعله ربيعاً ۳
 - التضييق
 باریکى [ن] ۱ - حالة كون الشيء ضعيفاً، ربيعاً أو
 ضيقاً: بهن له باریکى برینگ، مهرد له قایمى ۲
 السهام هزال مصاب بمرض مزمن.
 باریکى دار [ئن] مصاب بالسهم

باریه [ن] حصیر، باریه

باز ۱ [ن] ۱ - طیر الباز ۲ - قفز: وثوب: وه يهك باز
په‌په‌وه سهری دیواره‌گه‌وه.

باز ۲ - [پاش] تضاف الى الاسم فتكون صفة:
فیل = فیلباز. چکره = چکره‌باز

بازار [ن] ۱ - سوق ۲ - حالة السوق من بيع وشراء:
بازاری قوماش گهرمه

بازارکهر [ن] متسوق: کی بازارکهردانه؟

بازار کردن [چ] التسوق: چم ته‌پا بازار کردن.

بازار گهرمی [ن] دعاية، تهريج بازار گهرمی ته‌پا
سهرتیب کهن

بازار گهرمی کردن [ئن] الدعاية، التهريج

بازاری [ئن] ۱ - تجاری ۲ - عادي ۳ - ردیء: ته‌و
پارچه خاس نی‌یه بازاری‌یه.

بازه ۱ [ن] نوع من القماش

بازه ۲ [ئن] عقابی اللون، مخطط ومنقط بالسواد

بازدان [چ] الطفر، القفز، الوثوب: باز دا وه سهری
دیواره‌گه‌یه‌وه.

بازرگان [ن] تاجر

بازرگانی [ئن] تجاری، خاص بالتجارة

بازرگانی کردن [چ] ۱ - الاشتغال في الاعمال التجارية
۲ - المتاجرة

بازقه پان [ن] حیه قافزه، حیه تقفز وتثب
 بازگ [ئن] ۱ - عُنابی اللون ۲ - أعشم، أبلق
 بازگهردان [ن] أنتخاب الملك عن طريق اطلاق باز
 على مجموعة من الناس ويفوز الذي يحط الطير عليه
 بازگ بوونه وه [چ] ۱ - أن يصبح عنابي اللون. ۲
 الأنكشاف، ههر رروژى تىى بازگ بووگه وه.
 الظهور ۳ أن يصبح اعشم، أبلق
 بازگ کرده وه [چ] ۱ - بلق (العين) ۲ - الكشف،
 الأظهار: بازگى مه که ره وه.
 بازگى [چ] ۱ - كون اللون عنابي ۲ - كون (العين)
 أبلق. أعشم
 بازمه [ن] دلوه، أكله تعد من الحليب الخاثر
 بازنه [ن] رقااص الساعة
 بازنگ [ن] حلقة زينه تلبسها الفتيات في العيد
 بازوو [ن] ۱ - عضلة ۲ - عضد
 بازوودار [ئن] ذو عضلات قوية
 بازى [تم] وازى. بازى كووتان خوه شه
 بازیکهر [تم] وازیکه ره: سهروه ره بازیکه رهى تووپانه
 بازى کردن [تر] وازى کردن منالّه گان له دهشت
 بازى کهن.
 بازیوهن [ن] سوار من القماش يحتوى على تعويذه

یشد علی الزند دفعاً للشر.

بازیوه چان [ن] مآقه: أن یشتد بکاء الصبی ویأخذه
النشیج

بازیوه چان کردن [چ] المآقه: المادة السابقة: بچوو
فهрман بازیوه چان بکهی!

باس [ن] ۱ - حدیث، کلام ۲ - قصه ۳ - اخبار
باسکهر [ن] ۱ - متحدث ۲ - راو

باس کردن [چ] ۱ التحدث ۲ - رواية القصص
والأخبار

باشققه [ئن] ممتاز، أفضل، أجود، أرقی، أحسن:

ئو میه ی پهره باشققه ی گشتیانه

باغه [ن] باغه

بافه [ن] شماله، بائه: باقه من الزرع المحصول

بافه ونان [چ] جمع الشماله، بائه

بافه و نهر [ن] جامع بائه

بافت [ئن] أجوف، جوفاء: ئی چووه بافته

بافتی [ن] کون الشيء أجوفاً، جوفاء

باقه [ن] حزمه، ربطه باقه

باقلله [ن] حبة الباقلاء، نبات الباقلاء

باک [ن] ۱ - خوف: هه ر باکی له کهس نی یه ۲ -

هم: هیچ باکت نی یه له مناله گانت.

باك كردن [چ] ۱ - الخوف من ۲ - الأهتمام
بالّ [ن] ۱ - ساعد، زند، ذراع ۲ - جناح ۳ - رذن ۴
- جهة:

له چوار بالآ هاتن ۵ - باع
- له شقهی بالّ دان [چ] الطیران: كهوه گه دا له
شقهی بالّ.

بالآ ۱ [ن] ۱ - قامة ۲ - فطر يحدث تحت اصبع
القدم، يعتقد الناس أنه دليل الطول والقامة
بالآ ۲ [ئن] أعلى: بالآ جوو

بالآ بهرز [ئن] طويل القامة
بالآ بهرزى [ن] كون القامة طويلة
بالآ خانه [ن] ۱ - عمارة ۲ - ناطحات السحاب
بالآ كردن [چ] أن يمتد قامته: ماشه لّلا، كوره دان وه
يه كجا بالآ كرد.

بالآن [چ] طیران، الطیران الجوي
بالّه [ن] باله، حزمة: په نجا بالّه گوش سه ننگه.
بالّه كهو [ن] مرض يصيب أجنحة الطيور فيحيلها
زرقاء اللون ويفقد الطير المريض قابلية الطيران
بالّ باز [ن] عسكر، يلبسون الملابس المدنية ويضعون
علامة مميزة على أذرعهم لتمييزهم عن المدنيين،
وتوسعا: شرطي

بالبازی [ن] شرطه

بالبهس [ئن] مخفور، موثوق الیدین: به نیوانه‌گان
بالبهسن.

بالبهس کردن [چ] توثیق الیدین

بالته [ن] سکینه کبیره. ساطور

بال دار [ئن] مجنح گیانه‌وه‌ری بال دار.

بال دان [چ] جعله یطیر: بالی مه‌لوچگه‌گه بده.

بالق [ئن] بالغ، راشد

بالقی [ن] سن البلوغ، سن الرشید

بال کردن [چ] التجنح أنماء الأجنحة وه چهن

رووژ مه‌ل بال کیگک؟

بال گرتن [چ] ۱ الطیران ۲ الأسراع [م] .ئه‌وه

چون زو هاتینه‌و جی، ئه‌وه بال گرتین.

بالنده [ن] طیور، مجنحات

بالشت [ن] وساده

بالوک [ن] فالول

بالینه‌ک [ن] طیاره

بالینه‌وان [ن] طیار

بالینج [ن] وساده

بالینگا [ن] مطار، میناء جوی

بامیه [ن] بانیا، نبات بانیا

بان ١ [ثك] فوق وه تاوسان له بانى مالم خهفن
 - له بان علاوة على ذلك، فوق ذلك، بالإضافة الى
 ذلك له بان نهو يشه و نهو يش دو شاي زيايه!
 بانا [ئن] قادم، آت بانا شهو
 بانان [ن] الأيام الماضية، الزمن الفائت
 بانه [ن] ١ - خط تقسيم الأرض الى ألواح ٢ - فرعة
 الكلاش ٣ - قدح الشاي
 بانه برين [ج] ١ - التخطيط الى الواح ٢ - عملية
 فرعة الكلاش
 بانه وان [ن] أغطية النوم
 بان چهو به سانه كي [ن] لعبة قوامها تغطية عين
 اللاعب والطلب منه البحث عن شيء بالقرب منه
 بان چهو [ن] مرض بعد النظر
 بان چهوى [ن] غطاء الوجه، حجاب
 بان خهور [ن] قطعة من القماش توضع على العجين
 لحفظه من الأتربة وغيرها
 بان دانه وه [ج] ١ - إزالة الغطاء عن: ميديا وه شهو
 بان خوهى ديگه وه.
 ٢ - حفر وإزالة الغطاء الترابي عن: بان چال گه نمه گه
 دانه وه.
 باندهم [ن] غطاء خفيف يغطى به وجه الطفل عند
 النوم

بان سه‌خری [ن] خیط یشد به جلال حیوان من
فوق الذیل

بان سه‌ری [ن] سلسله من الخرز تشدها النساء علی
الرأس للزينة

بان [ن] قطعه من الصوف تترك علی ظهر النعجة عند
جز صوفها لحفظها من الحرارة

بانگ [ن] آذان ۲ صوت عال ۳ أستدعاء
بچوورهو هر بانگت کهن

بانگه واز [ن] ۱ بیان ۲ اعلان

بانگ دان [چ] الآذان، اداء الآذان ئهری بانگی
ئیواره دریگاه؟

بانگدهر [ن] مؤذن مهلا حه‌سه‌ن بانگده‌ری مزگه‌فته

بان گرتن [چ] ۱ - التسقیف ۲ - التغطية ۳ - الوقوف
علی شیء لحفظه بان کاره‌گه گرتگه

بان گرتنه‌وه [چ] ۱ - ازاله السقف بان خانگه‌گه‌یان

گرتنه‌وه دووباره بان‌ی‌گرتن ۲ - أزالة الأغطیة
سه‌رده، بانمان مه‌گروهه

بانگ کردن [چ] الأستدعاء ۲ المناداة بچوو
دالگت هر بانگت کیگ

بانگ کیشان [چ] المناداة والبحث عن کوره‌گه‌ی
فلامه‌رر گوم بووه بانگی کیشن.

بانگ له وەر دان [چ] ۱ - الهجره أو الذهاب بدون
 هدى: له فه قیری بانگ له وەر دا
 بان نان [چ] التغطية ۲ - التستر على ۳ - الأخفاء
 بتغطيته هه چگ بکه بانى نه ن
 باننگ [ئن] الأعلى، الفوقى
 بان وه بان [ئن] علناً، جهراً له بان وه بان خاصه
 بانوو [ن] سيده
 بانيه تيمانه [ن] خط من الحياكة حول القسم العلوي
 من الكلاش
 باو ۱ [ن] ۱ - عادة ۲ - نمط ۳ - عرف ۴ - نسق
 باو ۲ [ئن] ۱ - شائع ۲ - معتاد ۳ - مألوف ژن
 وه ژن له ناو كورده وارى باوه
 باوان [ن] أهل [الأبوان والأخوة] للمرأة المتزوجة
 شوونى باوانت وه چه په نهى بوو [فولكلور]
 باوانى [ن] هدية من أهل العروس لبيت العروسين
 باوهت [تم] بابهب
 باوهر [ن] ۱ - اعتقاد باوهرت وه قسهى من نى به!
 ۲ - أيمان، مبدأ باوهرم هاورد وه خودا
 ۳ - تصديق درووزنه كهس باوهره پى نيه كيگ
 باوهر كردن [چ] ۱ - الاعتقاد ۲ - الأيمان ۳ -
 التصديق باوهر وه بيت كه م

باوهرپهاوردن [چ] الايمان: ئاخر جار، باوهر وه پيان
هاورد.

باوهژن [ن] الرأبه، زوجة الأب

باوهسير [ن] بواسير

باوش [ن] ۱ - حضن ۲ - مقدار ما يسعه الحضن ۳

- جحر

- نهو باوش گرتن [چ] الاحتضان: گشت كهسى
منالى خوهى گريگه و باوش.

باوش پيا كردن [چ] ۱ - الاحتضان ۲ - المعانقة ۳

الحمل في الحضن

باوش لى دان [چ] الحمل في الحضن: باوش له
شهتهگه دا.

باوگ [ن] أب، والد

باوگه [سر] صيغة مناداة الوالد

باوگه [سر] دو [سر] للتعبير عن ۱ الحزن ۲

الاستغ

باوگه [ن] را الأب الروحي: ميرزا باوگه گهوراى

كاكهيو

باوگ [ن] الأسلاف

باوگى [ن] الأبوة

باوگى ۲ [ئن] أبوى: سهردار براى باوگى يه

بایه [ن] قیمه بایه دیناری

بایه [ن] باطیه: قدر صغیر بلا غطاء

بایه دهس [ئن] مسرف: بایه دهس قهت دهوله مهن
نیه وگ

بایه دهسی [ن] اسراف: بایه دهسی خاس نی یه و
گژوژیش خاس نی یه.

بایه قوش [ن] بوم

بایه م [ن] لوز

بایه مه [ن] ورم سرطانی بایه مه یگ له ژیر ملی دهر
هاتگه

بایخ [ن] ۱ اهتمام ۲ - أهمية

بایخ دان [ن] ۱ اهتمام ۲ - اعارة الأهمية.

بایس [ئن] محتاج: سه دینار بایسمه

بایس بوون [چ] الاحتیاج الی ههر چیشتی بایست
بو، نه را لای خوهم

بایس کردن [چ] التطلب: بایس نیه که ی من بام

بایسی [ن] ۱ - حاجة ۲ ضرورة

به به [ن] طفل رضیع [طفل]

بهت [ن] بط

بهتات [ئن] هزلی، منکت، ممازح بهتات ههر پیر
نیه و

بهتاتی [ن] هزل، تنکیت، مُزاح
 بهتاتی کردن [ج] الممازحة، التنکیت، الهزل.
 بهتر [نن] ۱ - اکثر ۲ - أقوى، أشد
 بهترهف [نن] - متبهذل ۲ - متلف: واران بهترهفمان
 کرد

بهترهف بوون [ج] ۱ - التبهذل ۲ - التلف
 بهترهف کردن [ج] ۱ - البهذلة ۲ - الأتلاف
 بهتری [ن] مرض الرمد، التراخوما
 بهتری کردن [ج] الأصابة بمرض الرمد: چهوی
 بهتری کردگه
 بهتیه [ن] عباءه

بهجاش [ن] تجحیش (المرأة المطلقة)
 بهجاش کردن [ج] التجحیش، المادة السابقة
 بهخهَل [ن] ۱ - عب: ۲ - جنب: له بهخهَل خهفتن
 بهخت [ن] خط، نصیب

بهختهوهر [نن] محظوظ
 بهخت دار [نن] محظوظ

بهخسهم [ن] البقسماط نوع من البسکویت
 بهخشان [ج] ۱ - الأعفاء بهخشایهی وه خودا
 الصفح عنه ۲ الأهداء قلمی بهخشیه پیم
 بهخشیش [ن] هدية، عطية

به د ۱ [ن] ۱ - زعل : به دی هات ۲ - کره، کراهیه

به دم له قسه ی نه وهری تیگ

به د ۲ [ن] - سی، ردی ۲ - شریر ۳ - نحس،

خیب، لئیم

به د [] ۱ - علی حساب چایه گهی له به دی منه

۲ نیابه عن کی له به دی منه و قسه کرد؟

به ده ل [ن] ۱ زائف ۲ - مقلد، غیر اصیل

به د به خت [ن] ۱ - منکوب، غیر محظوظ ۲ - تعیس

به د به خت بوون [چ] الئتکاب هر که ژنی بمری

به د به خت بوو

به د به خت کردن [چ] الئتکاب جعله یصاب بالنکبة

به د به ختی [ن] ۱ - سوء الحظ ۲ - نکبة ۳ - تعاسة

به د به ختی گرتن [چ] الأصابة بالنکبة والتعاسة

به دکار [ن] ۱ ظالم ۲ - مؤذ ۳ - مسيء

به دکاری [ن] ۱ - ظلم ۲ - اذاعة ۳ - أساءة، سیئه

به دکاری کردن [چ] ۱ - الأظلام ۲ - الأیذاء ۳

الأساءة الی

به د کردن [چ] أن یصیره مسیئاً : ئه مه لی به د مه که

به دگوو [ن] بذی اللسان، سفیه

به دگووی [ن] بذاعة اللسان، سفاهة

به د هاتن [چ] ۱ - أنزعاج ئه را به دی له قسه ی راسی

هات؟

٢ - الكُرْه: بهدم له ثابهمى خراو تينگ

بهدى [ن] ١ - أساءة، سيئة ٢ - شرور ٣ - نحاسة،

خبث لؤم ٤ - رداءة ٥ - وشاية

بهديگهر [ن] واشي

بهدى کردن [ج] الوشاية، المادة السابقة

به ر ١ [ن] ١ - ثمر ٢ - محصول، حاصل ٣ -

نتاج، نتيجة ٤ - ماتحملة الأرحام

به ر ٢ [پاش] تضاف الى الأسم لتكون اسم
الفاعل:

رهنج = رهنجهر. بار = باربه ر

به ر [ن] قطع كبيرة من الصخور

به ره [ن] ١ - طبقة، صنف ٢ - تسلسل، ترتيب ٣ -

محلّب: المكان الذي يحلب فيه الحيوان وخاصة

الأغنام

أ - دوو به ره: الحلب مرتان في اليوم

ب - يه ك به ره الحلب مرة واحدة في اليوم

— به ره به ره [ئك] ١ - بالتسلسل، بالتدرّج ٢ - شيئاً

فشياً: به ره به ره ماس بووگ وه كه ره [په ند]

— به ره رووزان [ن] نوع من التمور

— به ره كه ت [ن] ١ - بركة ٢ - زيادة ٣ - كلمة تستعمل

عند الانتهاء من حلب الحيوان وخاصة الأغنام تعني:

دعها تذهب، وليمزيد الله من عطائها.

به‌ره‌گه‌ت كردن [چ] ۱ - الأزدیاد ۲ - التزاید ۳ - أن
تصیبه البركة

به‌ره‌هوود [ن] جحیم، برهود
به‌ره‌وه‌ش [سر] تستعمل لته‌دأة الماعز ومسكه وحلبه
به‌رباد [ئن] ۱ - متبه‌ذل: حأل‌مان به‌رباده. خه‌لیه‌گه
به‌رباده ۲ - متلف ۳ - مخرب
به‌رباد بوون [چ] ۱ التبه‌ذل ۲ التلف ۳
الخراب

به‌رباد كردن [چ] ۱ البه‌ذلة ۲ الأتلاف ۳
التخريب
به‌ر بادی [ن] ۱ - به‌ذله، تبه‌ذل ۲ - تلف، أتلاف ۳
- خراب، تخريب

به‌ر به‌ن [ن] برین: نوع من التمور
به‌رپا [ن] ۱ - قیام، أقامة ۲ - ثوران، اثاره
به‌رپا بوون [چ] قیام، اندلاع جه‌نگ به‌رپا بو
به‌رپا كردن [چ] الاقامة، الاشارة: به‌دكار خه‌ریكه
ئا‌زاوه به‌رپا كینگ .

به‌رتیل [ن] رشوة، برطیل
به‌رتیل خواردن [چ] الأرشاء به‌رتیل خواردن
حه‌رامه

به‌رتیل خوهر [ن] المرتشي

به‌رتیل دهر [ن] الراشي

به‌رخسن [چ] الأجهاض، سقوط الجنين (حيوان):
مانگاگه‌مان به‌رخس.

به‌رد [ن] كارثة، مصيبة، نكبة: به‌رد گه‌ورای هاته
ملیا.

به‌ر دار [ئن] ۱ - مثمر ۲ - منتج ۳ - مربع

به‌رده [ن] مایؤخد: خوارده‌م به‌رده‌م!

به‌رده ره‌وا [ن] رجم

به‌رده‌ره‌وا کردن [چ] الرجم: به‌رده ره‌وا کریا.

به‌رده‌لا [ئن] منكوب

به‌رده‌لا كه‌فتن [چ] الأنتكاب: الأصابة بالنكبة: ئی

به‌دبه‌خته ئه‌یه سی جاره به‌رده‌لا كه‌فی.

به‌رز [ئن] ۱ طویل ۲ عال، شاهق ۳ -

جهوري.

- وه به‌رزگ بانان [در] في منأى من المشاكل.

به‌رزه [ن] مرتفع، مرتفعات

به‌رزه و بوون [چ] الترفع [مكانة أو منصباً]

به‌رزه و کردن [چ] الترفیع [مكانة أو منصباً]

به‌رز بوون [چ] ۱ - أن يصبح طويلاً، أن يعلو،

يسمو، يرتفع: داره خورماگه‌مان به‌رز بوه.

به‌رز كردنه‌وه [چ] أن يزيده علواً ثانية: كه‌می ده‌ست

به‌رز بکه‌ره‌وه.

به‌رز وگورز [ن] مشادة كلامية

به‌رزی [ن]: ۱ - طول ۲ - علو، سمو ۳ - رفعة ۴

مکان مرتفع ثاوايه‌گه‌مان ها وه بان به‌رزییگه‌وه

به‌رگ ۱ [ن] ۱ - ملابس، ثياب، هندام ۲ - جلد
به‌رگ ۲ - [تم] به‌ره

به‌رگ [ن] رصاصة، طلقة بوه به‌رگی جای.

به‌رگ دور [ن] خیاط

به‌رگ دورن [چ] الخياطة، التخييط

به‌رگرتن [چ] ۱ أن يثمر ۲ أن ينتج، أن يحقق

نتیجة ئی کاره به‌ر نیه‌گرئی

به‌رق [ن] ۱ - رعد ۲ كناية عن السرعة

به‌رم [ن] تباہی، برم، تبجح کهم به‌رم بکه

به‌رماغ [ن] مزین، أوراق أنبوية فارغة للسیکایر

به‌رمه‌کی [ئن] سخی، کریم الید

به‌رم کردن [چ] المباهاة، التبجح، التبرم. به‌سه!

کهم به‌رم بکه.

به‌رمیل [ن] برمیل

به‌رنامه [ن] ۱ - برنامج ۲ - منهج

به‌رهق [ئن] صمیمی، لح برای به‌رهق

به‌رو [ن] بلوط، شجرة البلوط

به‌رید [ن] برید

به‌رید به‌ر [ن] ساعي البرید

بهريدچی [ن] موزع البريد

بهز [ن] مؤخره الشيء، عكس الصدر

بهزهیی [ن] عطف، الشعور بالعاطفة على

بهزهیی پی هاتن [ج] الشعور بالعطف على بهزهیی
وه كهس دا نيه تيگ.

بهزر [ن] ۱ - المادة المنوية ۲ - بذور: بهزری كهتان

بهزگ [ئن] ۱ - حزين ۲ - كئيب: فانوس، ههميشه
بهزگه.

بهزگ بوون [ج] أن يصبح حزينا ۲ - الأكتئاب

بهزگی [ن] ۱ - حزن ۲ - كآبة

بهزم [ن] ۱ - مشكلة ۲ - هرج

بهزم و بهزم [ن] مشاكل وهياج، فوضى

بهژن [ن] قامه

بهژن وبالا [ن] هيئة

بهس ۱ [ن] ۱ مقدار كافٍ بهس مانگيگ نارد

سهنم ۲ - ربط، عقدة

بهس ۲ [ئن] كافٍ، واف: خوراکه گه بهسه، تا هم

بارم؟

بهسانن [ن] ۱ - الربط، الشد، عمل عقدة

۲ - العن: ربط الزوج من الاتصال الجنسي بالزوجة

بهساننه وه [ج] الربط، التوثيق: رمانه ی وه هردوو بالی

بهسانه وه.

به‌سه [ن] ۱ - سد ۲ - ربط، عقده
 به‌سه زوان [ئن] ۱ - معقود اللسان ۲ - مسکین
 به‌سته‌نی [ن] مثلجات
 به‌س کردن [ئن] الأکتفاء، سد الحاجة مانگی
 فرده‌ی ئارد به‌سمان کینگ.
 به‌سیاک [ئن] ۱ - مسدود ۲ - مربوط ۳ - معقود ۴ -
 متعن، غیر قادر علی الممارسة الجنسية
 به‌سیان [چ] ۱ - الأنسداد ۲ - الأنعقاد ۳ - التعنن
 به‌سین [پاش] تضاف الی الأسم لتكون مصدر
 الفعل که‌پەر + به‌سین که‌پەر به‌سین
 به‌ش [ن] ۱ - حصه ۲ - قسمة، تقسیم ۳ - طريقة
 دینیه به‌شی ده‌وزیشی بی دریاگه
 به‌ش دار [ئن] ۱ - شریک، مشارک ۲ صاحب
 طريقة
 به‌شدارى [ن] مشاركة، مساهمة
 به‌ش دارى‌کردن [چ] المشاركة، المساهمة
 به‌شرگه [ن] شهية به‌شرگه‌ی به‌سیاکه، نان دلی
 نیه‌کیشی
 به‌شکهر [ن] موزع، قاسم، قاسم الحصص
 به‌ش کردن [چ] ۱ - التوزيع ۲ - التقسیم ۳ -
 العزل. کوره‌گانی شیروان به‌ش کردن.

بهشوالین [ن] تکه خیط لربط الشروال
بهشیر [ن] خيار البذور. خيار يترك حتى ينضج تماماً
لغرض الحصول على بذوره
بهقيه [ن] خياطة، درزنه
بهقيه دان [ج] الخياطة، الدرزنه بهقيه زه خمه گه ی
دان

بهكره [ن] بكرة الخيوط
بهگ [ن] كبير، كبير القوم، لقب أقطاعي
بهگزاده [نن] ۱ - نبيل ۲ سليل الأسر النبيلة ۳
صاحب جاه ومنزلة
بهگل. [ن] اكلة تعد من الطحين والدهن
بهل ۱ [ن] ۱ ماعز قصير الأذنين ۲ بخاخه،
أبخاخ
بهل ۲ [نن] منتصب، مرتفع گيسى بهله گووشی
بهله

بهلا [ن] ۱ - بلاء، مصيبة ۲ - الشخص الداهي
بهلانه [ن] قش التبن
بهله چهق [ن] عظم الزند
بهله فيره [ن] اسهال شديد
بهلهك [ن] سوس، نبات السوس
بهلهكاف [ن] لبأ

بهلم [ن] سلم،

بهلمرك [ن] الزح طرف اسانيء

بهلموبوون [چ] الانتصار

بهلموشه [ن] عُقال مرض يصيب الحيل

بهلموكردن [چ] النصب جعه سر

بهلمخ [ن] غشاوه، غمامة بهلمخ ناي

بهلمخه [ن] مشكلة يهك بهلمخه ناگه

بهلدان [چ] البخ بهل ميز

بهلمگه [ن] ۱ مسمسك ۲ دليل اثبات

بهلم [ن] تبين خشن كيهگه ههر بهلمه

بهلووتنهك [ن] لسان المزمار

بهلووكه [ن] البظر

بهلى [ف] نعم، بلى

بهلى [ن] ۱ كون الشيء منتصبا ۲ كون الماعز

قصير القامة

بهليهك [تم] بهلهك

بهليهكين [ئن] كثير السوس، خاص بالسوس

بهلم [ن] قنبلة

لهمباران [ن] قصفبه

بهلمباران كردن [چ] ان يقصف

بهلمبوول [ن] مشكلة، فوضى نهرا نهى بهلمبووله
خسهو شوونى!

به مبول نانه وه [چ] اثاره المشاكل والفوضى

بهن [ن] ١ - خيط ٢ - قيد، غلال ٣ - سجن ٤

سلسلة جبل ٥ - منع ٦ - ربط الاغنام للسمنة ٧ - قوة

٨ تعويذة

له بهن گرتن [چ] ان يربط الاغنام للسمنة

ب له بهن هاتن [چ] القدرة على كهس له بهنى

نيه تى

به نار [ن] سلسلة جبلية عالية

به نام [ئن] سيء السمعة، مفضوح

به نام بوون [چ] ان تسوء السمعة، الانفضاح

به نام كردن [چ] اساءة السمعة، الفضح

به نامى [ن] سوء السمعة، فضيحة

به نه [ن] عبد، مخلوق

به نه ر [ن] سفح الجبل

- له به نه ر كردن [چ] العد، الاحتساب بالتسلسل

به نبر [ن] حيال، مخادع، نه و كبرا به نبره

به نبرى [ن] تحايل، مخادعة

به ن بوون [چ] الانقياد، الاقتناع بالكلام

به نج [ن] تخدير، مخدر (مادة)

به نج دان [چ] التخدير

به نجه ر [ن] مخدر الشخص الذي يقوم بالتخدير

بهنده ۱ [تم] بهنه

بهنده ۲ [سر] انا تستعمل للتباهي والتفاخر بهنده
گورایانه!

بهندهر [ن] میناء بحري ۲ - خیط یشد به فوهة
القرب

بهندوول [ن] بندول الساعة ۲ - رشاء جبل الدلو
لرفع الماء من الابار

بهنسههت [ن] سوار الساعة

بهن کردن [چ] ۱ - وضعه في السجن ۲ - اقناعه
وبالتالي منعه من امر ما

بهننگ [ن] مربوط الحيوانات، مرید

بهنی [ئن] رباط (الاغنام)

بهنین [ئن] خیطی، ذو خیوط

بهنیوان [ن] سجین، مسجو

بهزجی [سر] ولسوان، مع انه كلمة تستعمل
للاستدراك بهوجي من چههه؟!

بهور [ن] ۱ - بپر ۲ کل انسان قوي بهوری بان
شیره

بهوش [ئر] ۱ فارع ۲ لا معنى له

بهوشایی [ن] ۱ فراغ ۲ خلو. كون الشيء خلوا

بهون [ن] ارض غير مزروعة

بهونى [ن] له بهونى وفرة، كثرة، غزارة
 بهه [سر] للتعبير عن الاعجاب
 بههار [ن] ربيع
 بههاری [ئن] ربيعى، خاص بالربيع
 بهههشت [ن] جنة، فردوس
 بهههشتى [ئن] جنتى، خاصة بالجنة پياو
 صالحانىگه، بهههشتى به
 بهههيشت [تم] بهههشت
 بهههيشتى [تم] بهههشتى
 بههراو [ن] نوع من التمر
 بههمه [ن] بهماذ (عشب)
 بهى [ن] سفرجل
 بهيات [ن] نوع من المقام الكردي
 بهيان [ن] اول الفجر، غيشة
 بهيتال [ن] ١ - طيب بيطري ٢ - كلاش كبير الحجم
 (بيطال)
 بهيته [ن] تبيت (الحيوان) في المرعى ليلا
 بهيتهدان [چ] التبيت
 بهيومباغ [ن] معنقة، ربطة العنق
 بت [ن] صنم، وثن ٢ الهة
 بته [ن] ١ بقع شهوهگهى بته ديرى ٢ - الجذل:

جذور الشجر الظاهرة على الارض بعد قطعها سی
چوار بته بکهن تا ئاگری بکهیمهوه ۳ ضمان،
تأمین

- له بتهنان [چ] یضمن، ان یؤمن ثمجا کاری تر له
بته نانه تاواز باران له کاره گیان؟

بته دار [ئن] ابقع پارچه ی بته دار
بتهو [ئن] ۱ - راسخ میخه گه بتهوه ۲ - رصین
دیواره گه بتهوه ۳ مسدود قاپیه گه بتهوه ۴ - متین،
محکم کارمان بتهوه

بتهو بوون [چ] ۱ - الترسیخ ۲ - الانشداد شدا
محکما ۳ الانسداد

بتهو کردن [چ] ۱ الترسیخ ۲ الشد ۳ السد
بتهوی [ن] ۱ - رسوخ ۲ - متانه ۳ - رصانه ۴
انشداد ۵ شد ۶ مکان امین خوهیان دانهو
بتهوی.

بتهرهس [ئن] وثنی، عابد الاصنام

بتهرهسی [ن] الوثنية عبادة الاوثان

بج [ن] نهایی مدیة بجی شهوڪ

بج دار [ئن] دو نهایی مدیة

بختان تاله [ئن] سیء الطالع، سیء الحظ

بخت [ن] ۱ تهمة ۲ بهتان، افتراء

بختان تالهي [ن] سوء الطالع، سوء الحظ
بختکەر [ن] متهم، مدعى
بخت کردن [چ] الاتهام ئهرا وه ناههق بخت که نه
مهردما!

بخوهر [ن] اكال، نهم
بخوور [ن] بخور
بخوور دان [ن] مبخرة

بر ۱ [ن] ۱ - مجموعة هه بریگ جووری باسی
کیگ ۲ قطع بری پهس ها لهی دووله
۳ قطع، انقطاع، عزل، انعزال ۴ - الوصول
بر ۲ [ن] متلعم

بر ۳ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم فاعل
سه ر سه رپر

برا [ن] اخ، شقیق
برات [ن] هدیة، يقدمها الى بيت المتزوجة،
الشخص الذي خصصت له هدية من مهر البنت
براتوته [ن] اصبع بنصر

برادهر [ن] رفيق، زميل، صديق
برادهری [ن] رفاقة، زمالة، صداقة
برارزا [ن] ولد الاخ، ابن الاخ او بنت الاخ
برازا [تم] برارزا

برازا وهزا [ن] حفيد الاخ

بران [ن] ۱ سائق ۲ - قطیعة بری برانه

برآورد [ن] ۱ - ملاحظه، معاينة ۲ - نظر، نظرة ۳ -
مقارنة

برآورد گرتن [ج] ۱ - الملاحظة، المعاينة ۲ - النظر
۳ - المقارنة

برای بهر [ن] مماثل، مقابل، متساو، برای بهر یه کن
برای بر [ن] قطیعة، قطع العلاقة

بربره [ن] منجل مسنن يستعمل في حصد الشلب
بربوون [ج] ۱ التلثم ۲ - الانقسام أ - الانعزال
الی قطع ولاخه گان بر بون

برپساگردن [ج] الالتحاق بـ ۲ - الاكتفاء: نانه گه
که مه برپیان دا نیه کیگ

برج [ن] ۱ - برج ۲ - طالع ۳ - بريق
برجلانه کی [ن] لعبة قديمة يلعبها الاطفال

برد [ن] مدى: بردی تفهنگ بردی دهس
بردن ۱ [ج] ۱ - الاخذ: کی چه کوشه گه برد؟ ۲ - ان
یذهب بـ: ئاو بردهی ۳ - قضاء [الوقت] ۴ - الاشارة
الی کی ئاود بردگه؟

بردن ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون المصدر:
سهرسم + بردن سهرسم بردن

بردنه وه [چ] ۱ الارجاع کی ئەمانه ته گه برده وه؟ ۲
 - الغلب، الفوز: کی له وازی برده وه ۳ - المسح،
 الازالة بانزین له که ی قوماش بیگه وه ۴ القصر
 برپرگ [ن] تجبن
 برپرگه [ن] عجر، عجرة
 برپرگه دار [ئن] متعجر
 برپرگه دان [چ] التعجر
 برپرگ دان [چ] التجبن شیره گه برپرگ داگه
 برژانگ [ن] هذب، رمش العین
 برشانن [چ] ۱ - الشوي ۲ - الايلام ۳ - التعذيب
 له ناو پروین خوه م برشانه م
 برشیانگ [ئن] ۱ مشوي ۲ - متألم ۳ متعذب
 برشیان [چ] ۱ - الانشواء ۲ - التعذب سزیام و
 برشیام بوم وه کووی بریان، بوم وه ته ماکوو سیه ر
 سخته ی قلیان [فولکلور]
 برغی [ن] مسمار ملولب او مصومل
 برقی [تم] برغی
 برک [ن] ۱ رمي ۲ - قذف
 برک دان [چ] ۱ الرمي ۲ القذف
 برکردن [چ] ۱ - جعله يتلعثم نه خوه شیه گه زوانی بر
 کرد ۲ الوصول. وەر جه خوراوا بر کردنه و جی ۳ -

التفتسيم او العزل الى قطع او مجموعات ٤
 الكفاية كهمه پيماننا بيه كيگ
 برنج [ن] ١ تمس ٢ - معدن البرونز
 برنجی [ئن] ١ - ممتاز ٢ - برونزی، نسبة الى برنج،
 برنده [ئن] شجاع كبرا نازاو برنده سه
 برندهی [ن] شجاعة برندهی وه قسه نى به، وه
 كرده به
 برنگ [ن] ١ رمية ٢ قذيفة ٣ التهاب الزائدة
 الدودية
 برنگهر [ن] قاذفة
 برنگ دان [چ] ١ الرمي ٢ القذف
 برنگ كردن [چ] الاصابة بالتهاب الزائدة الدودية
 بروا [ن] ١ عقيدة، اعتقاد ٢ ثقة بروا وه كهس
 نيه ديرى
 بروا كردن [چ] ١ الاعتقاد ٢ الثقة
 بروه [ن] حاجب
 بروه [ن] مطاوعة
 بروه كردن [چ] ان ينمو الحاجب
 بروه كردن [چ] المطاوعة يه تيمه، دلم بروه نيه كيگ
 دلى بشكنم
 برى [ن] تلعثم

برپاگ [ئن] ۱ - مقطوع ۲ - منهوك القوى
 برپان [چ] ۱ - الانقطاع ۲ - النهك
 برپانه وه [چ] ۱ - ان يخسر: كى برده وه، كى برپايه وه؟
 برپانه وه [چ] - الانقطاع ملوانكه گهى برپايه وه
 برپه [ن] صُبْرَة: دون استعمال الكيل او الوزن
 گه نمه گهى وه برپه فروشت
 برين ۱ [چ] ۱ - القطع ۲ - [المسافة] ۳ - القص ۴
 الجز ۵ - الشق ۶ - البتر ۷ - التبجح فره برن و
 هيچ له بنيان نى يه
 برين ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون المصدر:
 سهر + برين سهربرين
 برينه [ن] جز الصوف
 برينه كهر [ن] الذي يجز الصوف
 برينه كردن [ن] ان يجز الصوف
 برينه وه [چ] ۱ قطع (الزار) ۲ انهاء (المشكلة)
 بز [ن] عنز
 بزا [ئن] قابل على الحمل والولادة (حيوان)
 بزه [ن] ۱ - بسمه ۲ - بشاشة بزهى دو سيولئ تى
 - بزهى دوى سيولئ تى (در) سعيد ومبتهج
 بزهن [ئن] شجاع، قادر على القيام بالمهمات الصعبة
 بزه خه ننگ [ن] ابتسامة

بزرگه [ز] عظیم په نامان وه خودای بزرگ
 بزرگی [ن] عظمت بزرگی ئهرا خودایه
 بزگیر [ن] تاجر الاغنام
 بزگیری [ن] تجارة الاغنام سایه میر کاری بزگیریه
 بزگیری کردن [چ] امتهان تجارة الاغنام
 بزمار [ن] مسمار
 بزماره [ن] ۱ - ثؤلول القدم ۲ - مرض یصیب ثمار
 النباتات
 بز [ن] ماعز
 بز ترنه [ن] عشب بري حاد الطعم، حریف الطعم
 بز ریشه [ن] لحية الماعز: عشب بري
 بز مژهك [ن] ورل: حيوان من الزواحف
 بز [ن] ۱ - نقش ۲ - سنا السنابل
 بزار [ن] نخالة
 بزارکردن [چ] التنظيف من النخالة تنظيف الزرع
 من الاعشاب الضارة.
 بزانگ [تم] بززانگ
 بزبژ [ئن] منفوش
 بزبژ بوونه وه [چ] ان یصبح منقوشا: قژی بزبژ
 بوه وه .
 بزبژی [تم] بزبژ

بژمیر [ن] ۱ محاسب ۲ عداد
 بژی مهمر [ن] عیش الکفاف . کاره گه مان بژی مهمره
 بسات [ن] کوکب الارض، البسیطة
 بسلمان [ن] مسلم
 بسمار [تم] مسمار
 بسماردان [چ] اصابة ثمار النباتات بمرض البقع
 بسین [ن] مشتري

بشیون [ن] ۱ مخرب ۲ فوضوي
 بغ [ن] بغض، حقد
 بغ وه بغ چوون [چ] الامتلاء بغضا: له قسه گه مان
 بغ وه بغ چگک
 بغده [ن] سکین کبیر
 بغواري [ن] مدخنة
 بغواز [ن] ۱ بغواز ۲ حوض الماء المتجمع
 بغواز کردن [چ] اسالة الماء من حوض الماء
 المتجمع
 بغوز [ن] التهاب (جرح)
 بغوز کردن [ن] الالتهاب زه خمه گه ی بغوز کردگه
 بغیره [ن] غریب عکس قریب
 بفرووش [ن] بائع

بښه [نن] خطر (طفل)

بك [ن] السطح (كعاب)

بكهړ [ن] فاعل كهس بكهړى ئى كاره نى يه

بگړه [ك] افرض بگړه ئه وانيش هاتس، ته گيرمان وه
چه بوو!

بگير [ن] اعتقال جماعي

بلاجه و [ن] عجيب ئى كاره فره بلاجه و

بلاچانن [چ] السنا ئاسمان بلاچنى

بلاجه [ن] سنا البرق

بلاچو هوړ [ن] بريق ورعد

بلاش [ن] مجاني، بلا مقابل

بلاوك [ن] شجرة قراصيا

بلاوك [ن] شجار. خشبة توضع في فم الفطيم لثلا
يرضع

بلاوك كردن [چ] الشجار

بلباس [ن] الماس

ببل [ن] ببل ۲ كناية عن الطلاقة في التكلم

له عمره بى ببله

ببله [ن] تدفق خروج السوائل بقوة

ببله دان [چ] التدفق خون له سهرى ببله دا

بلخه [ن] ۱ - فوضى، شغب، مشكلة

بَلَّخَهُوَنان [ج] ۱ - اثارۃ الشعب والفوضى
 والاضطراب ۲ - اثارۃ المشاكل
 بَلَّخَهُو نهر [ن] ۱ فوضوي، مشاغب. ۲ مثير
 المشاكل
 بَلَّفَهتَه [ن] آفه، طاعون
 بَلَّق [ن] فقاعة
 بَلَّقَه بَلَّق [ن] فقاعة متكررة
 بَلَّق دان [ج] ان يكون فقاعات
 بَلَّن [ئن] ۱ - طويل ۲ - عال، شاهق، شامخ، سام
 بَلَّن بوون [ج] ۱ - ان يصبح طويلا ۲ - ان يصبح
 عاليا، شاهقا، شامخا، حسام
 بَلَّن كردن [ج] ۱ - الاطالة ۲ - التعليه فره بلنى
 ديواره گه مه كه ن
 بَلَنگَو [ن] مكبرة الصوت
 بَلَنى [ن] ۱ - طول ۲ - علو، شموخ، سمو
 بَلِياق [ن] عدسة العين
 بَلوور [ن] ناى
 بَلوورى [ئن] ناصع البياض
 بَلَّيزَه [ن] وهج، لهب، تاجج
 بَلَّيزَه دار [ئن] وهاج، متأجج
 بَلَّيزَه گرتن [ج] التوهج، التأجج ناگره گه بَلَّيزَه
 گرت

بلیسک [ن] سفد بلیسکی گوشت

بلیمهت [ن] ۱ - داهیه ۲ عالم

بلین [تم] بلن

بمر [ئن] ۱ - معرض للموت ۲ - محتضر علی وشك

الموت حومه چونه؟ بمره

بن [ن] ۱ - قاع، قعر ۲ - قاعدة، اسفل ۳ - نهاية ۴

- جذر ۵ اصل ۶ غشاء البکارة

بنار [ن] سفح الجبل

بنه [ن] حمار یربط فی الوسط او الجهة اليسرى عند

درس البیدر: خهري بنه

بنهچهک [ن] ۱ اصل، اساس ۲ - سلالة

بنهړهت [ن] ۱ اساس (البناء) ۲ - بداية

بنهماله [ن] ۱ اسرة ۲ عائلة مشهورة

بنهوان [ن] التي تقوم بإدارة البيت، كناية عن الزوجة

بنهوکردن [چ] التزايد ما شهلأ مهردمهگه بنهوکردن

بنهوگرتن [چ] الترسيب، التفرع: چشت قورس بنهو

گریگه

بنهونان [تم] بنهوگرتن

بن بر [ن] اجثاث، استئصال

بن بر بوون [چ] ان يستئصل، ان يجثث

بن بر کردن [چ] الاستئصال، الاجثاث پهلك تا

بنبری نه که ی ههر سهوز بوو

بن ته مهل [ن] اساس (الباء)

بنج [ب] جذر ۲ اصل، قاعدة، اساس

بنجه ودان [ج] التجذر داری کونار بنجهو دینگ

بنجه انگ [ن] شجرة التبخير

بنج کوتان [ج] الترسيخ ۲ التجذر. شهوك بنج
له زهو.

بنجگه [ن] جبهه، شجيره

بنچال [ن] ما يوضع من الغلة -نو ۲

الغلة التي تحفظ في الحفور

بنچينه [ن] اساس، اصل

بنخه رمان [ن] ما يبقى في البيدر بعد جمع الحاصل

بندان [ن] ما يوضع في المطبخ من حبوب

بندررس ۱ [ن] ۱ اصل، اساس ۲ - اوليات،

کهس نه چگه نهو بندررسی کاره گه

درس ۲ [ئ] ۱ اصیل ۲ صادق

[ن] اصل، اجداد، اسلاف

له بعام قه و من

بنقر بنه [ن] الحلقوم

بن [ن] اوليات، حیثیات. تا نه چیته و بکاری

رانی جهسه

بنكه [ن] ۱ - قاعدة ۲ - مقر

بنكه ن [ن] اجثثا

بنكه ن كردن [چ] الاجثثا: گيا تا بنكه نى نه كه ى
هر سه ونز بو.

بنكه نه ك [ن] حكاكة، ما يلصق من الطعام بقعر القدر

بنگر [ن] روا سب

بنگرتن [چ] الترسب، التقرع: خه پگ، له ناو
بنگرى.

بن نان [چ] ۱ - التأسيس، البدء، الشروع بنى
وازی نان

بننگ [ئن] الاوغل خانگه بننگه گه گه وراس.

بن هاتن [چ] ۱ - النفاذ ۲ - الانتهاء چه بوئى كاره
هر بى نه هات!

بنووك [ن] اكلة تعد من الطحين والدهن

بنيا [ن] اصل، اساس، قاعدة

بنيان [چ] ۱ البدء، الشروع ۲ - وضع الاساس

بنيانى خانگى ناگه

بو [ن] ۱ بوم ۲ - [م] شخص ابله

بوه [ن] امكانية كوره، بوهو نه وه بيه زانى

بوج [ئن] ابله

بوجى [ن] بلاهه

بوچگك [ئن] ۱ صغير عمرا ۲ صغير حجما

بوچگك بوونهوه [چ] ان يصغر

بوچگك كردنهوه [چ] التصغير

بوچگى [ن] صغر

بوخچه [ن] صرة، حزمة، منديل كبير توضع فيه

الملابس

بوغرا [ن] نذر ويكون عادة اكلة وليست ذبيحة

بوغرا كردن [چ] النذر اكلة بوغراى كردمه تهر

سالمى كورهم

بوو [ن] ۱ عطر ۲ رائحة ۳ شم ۴ نكهة

بووت [ن] ۱ - سبب ۲ اجل، خاطر ۳

بووتگك [ن] ذرة، كمية قليلة جدا

بوو خوهشه [ن] نبات الشيخ

بوو خوهشكه [تم] بووخوهشه

بوودار [ئن] رواح، ذو رائحة، فواح

بوودان [چ] تنكيه الطعام بووى گوشتهگه بده

بوور [ئن] بُني (لون)

بوورانن [چ] النعير، الجئير وهئارام قسه بكه، كه م

هاوار بكهو ببورن

بووره [ن] نعير، جئير

بووره پياگ [ن] رجل عادي، رجل غير مشهور

بوورهك [ن] ۱ - جبس ۲ طير عديم العرق
 بووره كردن [چ] النعير، الجثير
 بووره ولى [ن] نبات رلى
 بووربوونهوه [چ] ان يصبح بني اللون
 بوور كردنهوه [چ] جعله يصبح بني اللون
 بوورى [ن] ۱ - انبوب ماء ۲ - حالة كون اللون بنيا
 بووريژ [ن] نكهة [الطعام]
 بووريژ كردن [چ] تنكيه الطعام بووريژى قهزانهگه
 نه كرده
 بووق [ن] اوراق البصل ذات الازهار
 بووقانن [چ] ۱ النيب ۲ العياط
 بووقاو [ن] حساء يعد من اوراق البصل
 بووقه بووق [ن] ۱ نيب متواصل ۲ عياط
 متواصل
 بووقى [ن] بوق، آلة موسيقية
 بوو كردن [چ] ۱ - التعفن گوشتهگه بوو كردگه ۲
 الشم بووى بكه بزان چهنى خواهه ۳ التشمم
 كه چهل بوو چشتى كرديده!
 بووگهن [ن] عفونة
 بووگهن كردن [چ] التعفن پهنيرهگه بووگهن كردگه
 بووگرتن [چ] ۱ - الاصابة بالرائحة زهخمهگه بوو
 گرتگه ۲ - التحلي بصفات الاخرين بوو برادهرهگه
 گرتگه.

بوولآنن [چ] البُعار: جوور بزَن شاخ شکیاگ هەر
بوولنی

بووله [ن] بُعار: صوت الماعز

بووله بوول [ن] بُعار متواصل

بوولگ [ن] داء المعمعة

بوون ۱ [ن] ۱ - وجود: بوون ونه بوونیان یه کیگه ۲

سبب: من وه بوون ئەوانه وه تۆیش هاتم ۳ - اجل،
خاطر: له بوون ئەوان دهنگ نه کردم

بوون ۲ - [چ] ۱ الكینونة ۲ الصیرورة ۳

الوجوب

بوون ۳ [پاش] تضاف الى الصفة فتكون المصدر:

بِر . بَر . بَوون .

بوونه [ن] علاقة، صلة

بوونه وه [چ] ۱ - انفکاک (العقدة) ۲ - زوال العقدة او

الربط بين الزوجين وبذلك يستطيعان الاتصال

الجنسي

- لى بوونه وه [چ] - الانفکاک ۲ - الانتهاء من (عمل):

کهى له خوہنین بوونه وه؟

بوويه مه [ن] غطاء الرأس للنساء «چرغد»

بى ۱ [پش] تضاف الى الاسم فتقلب المعنى

وتحول الى صفة: کار: بى کار

بی ۲ [ن] شجر الصفصاف

بی ئاگا [ئن] غافل، لاعلم له

بی ئامان [ئن] قاس، عديم الرأفة

بیآر [ئن] غیر مشغول بعمل ما دهسیان. بیآره

بیانگ [ن] حجة، عذر

بیانگ گرتن [چ] التحجج ورسگی نی یه وهلی بیانگ
گری.

بیآوان [ن] ۱ الصحراء، ارض قفراء ۲ - فقدان

الوعي

بیآوان بوون [چ] فقد الوعي له گهرمی دلم بیآوان
بو.

بیآوان کردن [چ] جعله يفقد الوعي

بیآوانی [ن] ۱ - ارض واسعة قفراء ۲ - حالة فقدان

الوعي

بیئەنازه [ئن] ۱ لا مثیل له ۲ - بلا حدود

بی ئووده [ئن] متطفل: قسه مهكه، ئهوه چه نی بی

ئوودهی!

بی باک [ئن] شجاع، باسل، صندید

بیباکی [ن] شجاعة، بسالة

بی باوهر [ئن] شکاک، مرتاب

بیباوهری [ن] شک، ارتیاب

بی بهخت [ئن] ۱ - سیء الحظ ۲ - غدار
بی بهر [ئن] عقیم، غیر مثمر: داری بی بهر بر نهی.
بی بهش [ئن] محروم من له گشت چشتی
بی بهشم.

بی بن [ن] عمیق لا یسبر غوره
بی پایان [ئن] لا متناهی ئاسمان بی پایانه
بیت [ن] اراجیز شعرية فولکلورية
بی تام [ئن] عديم الطعم
بی تاوان [ئن] بريء هیچ نه کردگه، بی تاوانه
بی تهل [ن] لاسلکي
بیتر [ئن] احسن، افضل

بیجامه [ن] بیجامه
بیجگه [أ] استثناء ماعدا، عدا، بأستثناء بیجگه له
ئهوان، کهس ئی کاره نیه کیگ
بی چاره [ئن] مسکین، لا حيلة له
بی حهیا [ئن] مستهتر، لا حیاء له بی حهیا باکی
له هیچ نی یه

بی حه یایی [ن] استهتر
بی حورمهت [ئن] معدوم الاعتار
بیخ [ن] ۱ - لثة، تیجان الاسنان ۲ - جذر ۳ -
قاعدة، اساس: له بیخا داره گه ئه لکه نی

بی‌خار [ئن] نقی، صاف
 بیخود [ئن] عذیم النفع، بلا فائده: هرچنگ بکه‌ی
 بیخوده
 بیخودا [ئن] ۱ - کافر ۲ - ظالم بی‌خودایه، به‌زه‌یی
 وه که‌سا نیه تیگ
 بیدار [ئن] ۱ مورو، مستی‌قظ، ساهر: هرشه‌و
 بیدارم
 بیدار‌بوون [چ] ۱ التارق ۲ الاستی‌قظ
 بیدار‌کردن [چ] جعله یورق ۲ الای‌قظ
 بیداری [ن] ۱ - ارق: فره بیداری کیشایه ۲
 استی‌قظ، یقظه
 بی‌ده‌ره‌تان [ئن] ۱ لا مجال له ۲ لا معیل له
 ته‌نیا بال و بی‌ده‌ره‌تانم
 بی‌ده‌رمان [ئن] عضال: ده‌ردی بی‌ده‌رمان
 بی‌ده‌سه‌لات [ئن] ۱ - مسکین ۲ - ضعیف ۳
 عاجز: بی‌ده‌سه‌لاته، کار له وه‌ری نیه چوو
 بی‌ده‌سه‌لاتی [ن] ضعف، عجز
 بی‌ده‌نگ [ئن] ۱ - ساکن، صامت، هادیء وه بی
 ده‌نگ کار خوه‌یان کردن
 بی‌ده‌نگی [ن] ۱ - سکوت، صمت
 بی‌ده‌رامه‌ت [ئن] لا مورد له

بیراخ [ن] علم، رایة

بیره [ن] مشروب بیرة

بیرهم [ن] ۱ - حمرة الشفاه ۲ - شجرة دارم

بی ری [ئن] ۱ - غیر معقول: ئی کاره بی ری یه ۲
غیر مسلوك

بیزار [ئن] مزعوج، منزعج، مسؤم

بیزار بوون [چ] الانزعاج، السأم ئه وقهره نه خوه شم
له گیانی خوهم بیزار بومه.

بیزار کردن [چ] الازعاج، جعله مسؤماً

بیزاری [ن] انزعاج، سأم

بیزگ [ن] وحم

بیزگ کردن [چ] التوحم

بیزگوان [ن] المرأة المتوحمة

بیس [ن] عشرين (۲۰)

بیسه مین [ئن] العشرين

بیسم [تم] بیسه مین

بی شهرم [ئن] وقح، قليل الحياء

بی شهرمی [ن] وقاحة، قلة الحياء

بی شوو [ئن] کثیر ۲ - يتعدى الحدود: کاری بی شوو
مه که

بی عار [ئن] ۱ - غیر مبال بالامور ۲ - کسلان

بی عاری [ن] ۱ - عدم المبالاة ۲ کسل
 بی غموش [ئن] صاف، نظیف، لا شائبة علیه
 بیقاده [تم] بیشو
 بیقاده بی [ن] تجاوز حدود الاعراف والتقالید
 بی فہر [ئن] ۱ - قبیح ۲ - تافہ
 بی فہری [ن] ۱ - قبح ۲ - تفاہة
 بی کار [ئن] عاطل، بطال
 بی کارہ [ئن] ۱ - قليل، ضئیل ۲ - خفیف ۳ - شيء
 لا تذکر
 بی کاری [ن] بطالة جه مشیر، یہ دوو مانگہ بی کاری
 کیشی
 بی کہس [ئن] وحید، لا معین له
 بی کہسی [ن] حالة کون الفرد وحیداً، لا معین له
 بینگاز [ئن] ۱ - فسحة ۲ - خلوة
 بینگانہ [ئن] ۱ - غریب ۲ - اجنبی
 بی گونا [ئن] بریء: گوناکار دہرچگ و بی گونا بوہ
 پیہو.
 بیل [ن] مسحاة
 بیلی ٹاو نیہ لگری [در] لا یقدر الخیر الذی اصابہ
 بیل [ن] طین متعفن «حمأة»
 بی لاین [ئن] محايد، غیر منحاز

بیلایینی [ن] حیاد، عدم الانحياز: عراق له ناو
 دهوله تانه، سیاسه تی بی لایه نی پهیره و کینگ
 بیللق [ن] ۱ - طعن ۲ استهزاء ۳ - تعبير
 بیللق دان [چ] ۱ - الطعن: نیه بوو بیللق له براده ری
 خوهد بدهی.

۲ - الاستهزاء هه رکهس وه لایایا رهد بوو بیللق لی
 دینگ ۳ - التعبير

بیللقدهر [ن] ۱ - طعان: بیللقدهر له ناو مهردم خوینی
 تاله ۲ - مستهزيء ۳ - معبير

بیم [ئن] صحي زهوی بیم

بیمار [ئن] مريض، علیل

بیمار بوون [چ] التمرض

بیمارسان [ن] مستشفى

بیمار کهفتن [تم] بیمار بوون

بیمار کړدن [چ] جعله يتمرَض: سهردی بیمارم کیک.
 بیماری [ن] مرض، عله، اهه: بیماری له دم
 دهسی خراوتره.

بیماری گرتن [چ] الاصابة بمرض بیماری زهدهی گرتگه.

بیمی [ن] كون الشيء (ماء، ارض) صحيا

بین ۱ [ن] وجود: له بین چوو

بین ۲ [نك] ۱ - بین: مهنده لی ها له بین خانه قی و
 بهدره

- ۲ - فیما: بینی من هاتم ئاسمان سا بو
- أ - له بین بردن [چ] ۱ - الافناء، القضاء: کابرا
دژمنی خوہی له بین برد ۲ - الاماة.
- ب - له بین چوون [چ] ۱ - الفناء ۲ - الموت:
ئەوقەرە ھلاک خوہی کرد، ئاخری له بین چوو.
- بی ناموس [ئن] ۱ - قليل الحياء ۲ - غير شريف:
ئادەمی بی ناموس دەس دریزی له مەردم کیگ.
- بی ناموسی [ئن] ۱ - قلة الحياء ۲ - انعدام الشرف
بی ناو [ئن] مجهول
- بی نهوا [ئن] معدوم، محروم، بائس
- بین بین [ئک] من حین لآخر، من وقت لآخر: برا
گەوراکەمان بین بین سەر دیگە لیمان.
- بی نمازی [ن] العادة الشهرية
- بی هووش [ئن] مغمى عليه، فاقد الوعي
نەخوہشیگە ی فرە سەختە، بی هووشی کردگە.
- بی هووشی بوون [چ] فقدان الوعي، ان يغمى عليه:
بینی نەخوہش بو، دوو جار بی هووش بو.
- بی هووش کردن [چ] افقاد الوعي، جعله يغمى
عليه: بوو غاز زخال بی هووشی کرد.
- بی هووشی [ن] حالة فقدان الوعي
بیوہ [ئن] ۱ - ارمِل ۲ - ارملة

بیوه بوون [چ] الترمل، ان یصبح ارملا او ارملة: ئهو
ثافره ته "شوه گه ی مردو بیوه بو.

بیوه ژن [ن] ارملة.

بیوه کردن [چ] الارمال، جعله یتارمل

بیوهی [ئن] مسالم، غیر مؤذ، لا یشیر المشکال: بیرام
کابرایه کی بیوهیه

بیوهیی [ن] حالة کون الفرد مسالما: یا خودا ههر
بیوهی و تۆیشی بهد نه یای (دعاء)

بیوهیی [ن] حالة کون الفرد ارمل او ارملة.

- پ -

پ [ن] /بی / الحرف الثالث من الألف باء

پا [ن] ۱ - قدم دهسی له پای شوورتره (په بند). ۲
قائمة: ولاخی چوارپا ۳ - زناد البندقية: پای تفهنگ
لی کیشایه وه

۴ - ظل له پای دارئ نیشتبو. ۵ - مقدمة، أقدام
پاجه وڵ.

أ - پا له شوونی پای نیه نی [در] لا یضاهیه أحد:
کهس پا له شوونی پای علی نیه نی

ب - پاهه چه فته و نان [در] الانحراف عن الطريق، عن
النهج المعتاد: ههر کهس پا وه چه فته و نا پای بوور.

ح پا وهيه كاهاتن [چ] الارتباك في المشي له ترسا

پای وهيه كاهات

ه - ئه و پاچوون [چ] أن يتعل: ئى كه وشه يله

بوچگه بړوا نيه كه م بچنه و پام

و - ئه و پا كه فتن [چ] / طفل / البدء بالمشي ميديا

كه فتنگه سه و پا

ز - ئه و پا كردن [چ] الانتعال: هيچ ئه و پانه كردو وه

پای په تى چگ

ج - ئه و ژير پاچوون [چ] التحريض على

ى - له پا كه فتن [چ] فقد القدرة على المشي نتيجة

مرض أو كبر سن خاور پير بوهو له پا كه فتنگه

ك - له سه رپا [ئن] على الزناد، مهية للاطلاق

تفهنگه گه ها له سه رپا

ل - له وه پانان [چ] ١ - الاشتراط مقدماً ٢

التنبه، التحذير

م - وه پا [ئك] على الاقدام وه پا هاتن.

ن - وه پاوه وسانن [چ] ١ المساعدة على

الوقوف:

٢ - جعله في وضع عمودي

س - وه پا يا هاتن [چ] المجارة: له ده و كردن، كه س

وه پا يا نيه تى

- ٤ - وه پایا هاوردن [چ] القدح (زند البندقية): دهس
 وه پای تفهنگه گهیا هاوردو رِمه لی وسان
 پاپرین [چ] ١ الانقطاع (عن الزيارة): ئه رّی ئه وه
 ئه را پا لیمان برینه؟ ٢ - منع الآخرين (من الزيارة)
 کرم پای کورهی بریه له لیمان
 پایا [ن] ١ - مماطلة ٢ اهتمام، اکتراث ٣
 تریث
 پاپابوون [چ] ١ - الاهتمام، الاکتراث: پاپای قسهی
 ئه وه مهو.
 پاپا کردن [چ] ١ - التماطل: ئیدی ئه را نیه چی، ههر
 پاپا که ی؟
 ٢ - التردد فره پاپا که ن لی کاره. ٣ - الاکتراث: پاپا
 بکه ن تا خه وه ری راسی تی وه دهسمان
 پاپه تی [ئن] حافی القدم
 پاپه روو [ن] واثور.
 پاپه رووین [ئن] موثور، ذو واثور: مامری پاپه رووین.
 پاپوش [ن] لباس المرأة [سروال]
 پاپیاگ [ن] رجاله چوار سوارو چوار پاپیاگ
 پاتهخت [ن] عاصمة، حاضرة: به غدا پاتهختی عراقه
 پاتشا [ن] ١ ملک ٢ سلطان ٣ - حاکم
 پاچال [ن] ١ - حفر بالقدم ٢ - کنایه عن عدم
 الاستقرار من الام

پاچالّ وه پاكه‌نين [در] لايقر له القرا
له ژانى دگانم، ئمشه‌و تا وه شه‌وكى پاچاں وه پ
كه‌نيم

پاچانن [چ] ۱ التفتيت: دهر د پاچانه‌ى
پاچه [ن] ۱ - أقدام الجبل ۲ - رأس وأطراف الحيوان
۳ - أكلة تعد من رأس واطراف الحيوان
پاچقول [ن] عكرفة
پاچقول دان [چ] العكرفة پاچقولى داو وه‌ده‌مه‌و
پاچگ [ن] ۱ كراع ۲ لفة طويلة من الخيوط،
لفيفة

پاچك كردن [چ] الكرع، اللف.
پاخسن [چ] ۱ - فقد القدرة على المشي وبالتالي
التخلف عن الركب: خه‌ر كه‌وله رى پاخس و
هيشته‌نى چى‌يه‌وه

پاده [ن] تعادل (لعبة الورق)
پادشا [تم] پاتشا
پادشا وه‌رزير [ن] لعبة الملك والوزير
پادشاهى‌تى [ن] الملكية
پار [ن] السنة الماضية پار له ئمسالّ سه‌ردتر بو.
پاره پاره [ن] مقطع
پاره پاره كردن [چ] التقطيع

پاره‌که [تم] پار.

پارچه [ن] ۱ - قماش ۲ - قطعه ۳ - جزء

پارچه پارچه [ن] مقطع.

پارچه پارچه بوون [چ] ان یتقطع

پارچه پارچه کردن [چ] التقطیع

پار چینه [ن] ۱ - سلم ۲ - درج ۳ - مواطیء قدم

على سطح الأبار والحفور العميقة تكون كالدرج أو

السلم للنزول والصعود: دَرَكَ و درج

پار خخه [ن] رعب

پارخخه گرتن [چ] الأصابة بالرعب: نه‌پا ری

نيه‌که‌ی، پارخخه گرتیده!

پار سه‌نگ [ن] صابورة المیزان.

پاروو [ن] ۱ - مجداف ۲ - غرافة.

پاروو دان [چ] ۱ الجدف ۲ - الفرق.

پار یزین [چ] الحفظ، المحافظة على

پارین [ن] عجل يعمر سنة واحدة

پارینگ [ن] مجاري حول البيوت لتصرف مياه

الأمطار.

پاس [ن] نباح

پاساری [ن] عصفور

پاسا کردن [چ] ۱ التناسی ۲ - التجاهل

پاسه‌وانی [ن] حراسة .

پاسه‌وانی کردن [ج] الحراسة .

پاسر گیاگ [ن] ۱ - متفرح ۲ - ملتهب

پاسر گیان [ج] ۱ التفرح ۲ الألتهاب

پاس کردن [ج] النباح

پاشا [ن] ۱ - ملك ۲ سلطان - حاکم

پاشایه‌تی [تر] پادشایه‌تی

پاشایی [تم] پاشایه‌تی

پاشایی کردن [ج] امتهان الملوکیه پاش ده‌سه [ن]

پاشکوو [ن] مؤخره: پاشکووی ئوتومبیل

پاش و پیش [ن] تقدیم و تأخیر، قلب، عکس

پاشیم [ن] سحور، وجبة السحور

پاک [ن] ۱ - نظیف ۲ - نقي ۳ - صاف ۴ - طاهر ۵

- نزيه ۶ - تماماً

پاکه‌ت [ن] علبه

پاکه‌وکه‌ر [ن] منظف.

پاک بوونه‌وه [ج] ۱ التنظيف ۲ - التصفية

پاک‌کردن [ج] وقوع الطلقة أمام الهدف: کولله‌گه‌ی

سه‌رکرد تا پا کرد؟

پاک کردن [ج] التنظيف، التطهير، التنقية

پاک کردنه‌وه [ج] التنظيف، التطهير ثاینة

پاکی [ن] ۱ - نظافة . نقاوة ، صفاء

۲ - طهارة ، نزاهة .

پاکیشان [چ] ۱ - ان یخدر (الشاي) ۲ - ان یتوی
الطعام

پاکیشانہ وہ [چ] الانسحاب فجأة من . له وه حتی
تہنگی له برادہری خوہی پاکیشیگہ وہ .

پاکی کردن [چ] ۱ الأهتمام بالنظافة .
۲ - الأهتمام بالطهارة .

پاگرتن [چ] ۱ - الوصول الى المكان المقصود:
سواری ولاخی بوون، منالہ کانت پا نیہ گرن . ۲
/ طفل / الوقوف والمشي : شہ مال ہیمان گہ ولی کیگ
تا پا گرتگہ؟

پال [ن] ۱ - جنب ۲ - سفح (الجبل)

پالہ وان [ن] بطل ، صندید

پالہ وانی [ن] بطولة

پالتاو [ن] معطف

پال دانہ وہ [چ] ۱ - الاحتماء بـ ۲ - الألتجاء

والاضطجاع ۳ - الأتکاء : پال دا وہ دیوار یگہ وہ

پالدو [ن] مذيلة : خیط یشد بہ جلال الحيوان من
الخلف

پالدوتہ کانن [چ] التملق : بہ سہ ، کہم پالدو بتہ کن!

پالفت [ن] ترشیح ۲ - تقطیر ۳ - التصفیة

پال نان [چ] ۱ - الدفع ۳ - جعله ينصرف

پالیشٹ [ن] مبزل

پالیشتاو [ن] بزل

پالین [چ] ۱ - التصفیة ۲ - الترشیح ۳ - التقطیر

پامل [ن] ۱ - إلحاح ۲ - إجبار

پامل بوون [چ] إلحاح: فره پاملی مهو.

پامل کردن [چ] الاجبار: پاملی کرد، تا چگک ئهولیا.

پاملی [ن] ملحّة

پالان [چ] ۱ تخفیف أو تنزیل (صوت):

که می پای رادیوه گه بنه ۲ - تأمین البندقیة پای

تفهنگه گه بنه ۳ الاسراع دیره، که می پاد بنه.

پاندان [ن] قلم حبر

پاوار [ن] عابر السبیل، ابن السبیل

پاوه شانه - پاوه شانی [ن] الهدیة التي يأخذها الخطیب

الی بیت خطیبته قبل الزفاف وتكون عادة من

المأكولات

پاوه گه زدان [چ] الصمود: یهك سهعت پاوه گه ز

بدهین دژمن شکینگه وه

پاوه مانگک [ئن] المرأة الحامل في الشهر الأخير من

الحمل

پاوه مانگی [ن] حالة كون المرأة حاملاً في الشهر
الأخير من الحمل.

پاوه مووری [ن] عتابه، رثاء

پاوه ن [ن] ۱ صدف، غلال ۲ عملة إنجليزية

پاوه و [ن] أشبینه العروس

پاوه و کردن [چ] استظافة العروس بعد الزواج.

پاهاوردنه و [چ] ۱ - الترجل: له خهري شتيتان پا
هاورده و

۲ - جعله يترجل له كولي قاتره گه، پای هاورده و

پاهه له [ن] نبات ربيعي

پايار [ئن] ذو مكانة، ذو شأن

پايار بوون [چ] يصبح ذو مكانة، ذو شأن

پايار کردن [چ] جعله ذو مكانة، ذو شأن

پايه [ن] ۱ منزلة، مكانة، شأن

۲ درجة من السلم

پايخ [ن] عقله لصغار الأغنام

پايخ کردن [چ] ربط صغار الأغنام بعقلة

پايدار [ن] دواسة الدراجة الهوائية

پايز [ن] ۱ - صيف ۲ - خريف (في بعض المناطق)

پايزانه [ئن] صيفي

پايزه [ئن] صيفي

پايزی [ئن] صيفي

پایژدگ [ن] فتيلة الطلقة

پایژ دنگ [تر] عقب الرجل

پایژ دوو [ن] حلب الأغنام مرة اخرى بعد السماح
لصغارها بالرضاعة منها

پاین ۱ [ن] ۱ - حد ۲ - نهاية

پاین ۲ [ج] الانتظار، الترقب: کی لیره پای؟ ۲

الحراسة وه شهو بوسانه گه پان

په پگ [ن] رغيف صغير (حنونة)

په پوله [ن] فراشة

پهت [ن] ۱ - جبل ۲ - مجال: مهرگ پهت پی نه دا

پهته سوو [ن] عُطبة

پهتگ [ن] انكاف

پهتگین [ئن] أنكافى، خاص بالانكاف

پهتو [ن] بطانية

پهتی [ئن] ۱ - خالص، صرف، بحت

۲ - مجانى، ۳ - خال ۴ - غار ۵ - حاف ۶ - حارس

الرأس

پهجامه [ن] ملابس النوم

پهچیه [ن] مريض الأغنام

پهخش [ن] ۱ - إنتشار ۲ تبعثر

پهخشه [ن] بق (حشرة).

په خشه وکهر [ن] ناشر

په خش بوونه وه [چ] الانتشار

په خش کردنه وه [چ] الشر.

پهر [ن] النعجة ذات الوجه الأسود

پهر [ن] ۱ - ریش ۲ - انفلات ۳ - جانب طرف ۴ -

حد ۵ - زعانف ۶ - طفر، وثوب

په راش [ن] ۱ - شظية ۲ - قطعة صغيرة

په راش به راش بوون [چ] التهشم

په راش به راش کردنه وه [چ] التهشيم

په ران [ن] نوع من بنادق الصيد [کسرية]

په رانن [چ] ۱ - ترك (سطر - موضوع) خهت

مه پهرن ۲ التلقيح ماهين له ئه سږ په رانن

په راننه وه [چ] جعله يعبر: له جووه گه په رانه يه وه وهاته وه

په راويز [ن] حاشية ۲ هامش الكتاب

په راويز گرتن [چ] التزويد بالحاشية

په ره [ن] ۱ - ورق الكتاب ۲ - ورق النبات والأشجار

۳ جوار: هاو په ره

په ره سه نن [چ] ۱ التوسع ۲ الانتشار

په ره سزن [چ] حرقة، أيداء په ر سزن نا وه دليه وه.

په ره سين [چ] ۱ الأيمان ۲ العبادة

په رپين [ن] نبات برينة

په رتهك [ن] قوة: په رتهكى بریا
په رتهك بریاگك [ئن] منهوك القوى
په رتهك بریان [چ] انهيار القوى

په رتهك برین [چ] جعله تنهار قواه
په رتخ [ن] ۱ - قعر ۲ - الحد الأقصى
- نهو په رتخ بردن [چ] ۱ - التعقير. ۲ - ایصال الشيء
الى نهايته ۳ - اكمال الشيء بصورة تامة: نهوان، كار
نيهوونه وپه رتخ

په رچ [ن] مشكلة
په رچ دانهوه [چ] حل (مشكلة، أمر). المادة
السابقة. كهس نيه توهنى په رچى ئى كاره بېگاوه.

په رچم [تم] په رچ
په رچم دانهوه [تم] په رچ دانهوه.
په رچین [ن] سباج

په رچین گرتن [چ] التسبج
په رداخ [ن] ۱ - كأس. ۲ - قدح. ۳ - ملء قدح:
سى په رداخ خواردم

په رده [ن] ۱ - غطاء. ۲ - ستار، ستائر. ۳ - غشاء
په ردهى چهوى دریاگه

په ركه م [ن] داء الصرع
په ركردن [چ] انماء الريش: جوجگه گه په ر نه كرده

پەرگه‌ما [ن] زئبر

په‌رنگه [ن] ۱ - طفر. ۲ - مطفر: مكان الطفر.

په‌روا [ن] حد.

په‌روا برین [چ] أن يتعدى الحدود: گه‌نیی په‌روا
بریه.

په‌روازه [ن] أطار: په‌راوزه‌ی قایی

په‌روانه [ن] ۱ - مروحة ۲ - ریش المروحة

په‌روه‌رده [ن] تربية

په‌روه‌رده‌بوون [ن] أن يتربى ثیه له کوو په‌روه‌رده
بوه؟

په‌روه‌رده‌کردن [چ] التربية.

په‌روه‌رده‌گار [ن] الله، خالق

په‌روبال [ن] فرحة، بهجة، ابتهاج

په‌روبال کردن [چ] ۱ - الفرحة الابتهاج: له خواهشی

په‌روبال کردگه ۲ - التتف. په‌روبالی مامرگه بکه

۳ أن ينمي الريش والجناح. قازه‌گه په‌رو بال
کردگه

په‌رو ناو [ن] قلب ودفع حافة هام البيدر الى الداخل

په‌روناو‌کردن تقلیب ودفع حافة هام البيدر الى

الداخل: وهختی هاتم جه‌مشیر په‌سا په‌رو ناوی
هامه‌گه کرد.

په‌روو [ن] خرقة، خرقة الملابس.

پهرووين [ئن] خرقى، نسبة الى الخرقة.

پهري [ن] حورية، ملاك.

پهريشان [ئن] حائر، محتار

پهريشان بوون [چ] الاحتيار: پهريشان بومه وه دوس

ئى بى باوگه وه

پهريشان كردن [چ] التحير، جعله محتاراً، حائراً

خودا پهريشانى كهس نه كيگك جوور ئيمه

پهريشانى [ن] حيرة

پهرين [چ] ۱ - القفز، الطفر. الانقلاع سهري

تېشگه گه پهري. ۳ - النزو: له يهك پهړن ۴ -

الخفقان: دلې پهړى. ۵ - الارتعاد: دهمارى له شم

گشتى پهړى

پهرينه وه [چ] العبور، الاجتياز

پهزاره [ن] ۱ - حزن ۲ - كدر. ۳ - هم، غم، قهر

پهزاره دار [ئن] ۱ - حزين. ۲ - مكدور. ۳ - مهموم،

مغموم، مقهور.

پهس [ن] غنم.

پهسا [ئك] ۱ - الآن، في الوقت الحاضر، لازال،

پهسا وازى كه ن ۲ - في ذلك الوقت: وهختى من

هاتم پهسا نان خوارد.

پهسانن [چ] الاستحسان، التفاضل: ته هيچ چيشتى

نيه په سنى

په‌سه‌ن [ئن] مستحسن، مفضل: ئی کاریه فره
په‌سه‌نه.

په‌سه‌نی [ئن] تقییم لمعرفه صلاحیه: سوو چن ئه‌را
په‌سه‌نی ژن ئه‌را علی
په‌سه‌نی‌که‌ر [ن] خطابه

په‌سه‌نی کردن [چ] الذهاب الی اهل البنت لتقیمها
په‌ست [ئن] ۱ - مقهور، مهموم. ۲ - متالم منزعج
په‌ست بوون [چ] التالم، الانزعاج
په‌ست کردن [چ] ۱ - جعله مقهوراً، مهموماً.
۲ - الأیلام، الأزعاج

په‌ستی [ن] ۱ - حالة کون الفرد متهوراً، مهموماً
۲ - حالة کون الفرد متالماً، منزعجاً.
په‌شته مال [ن] منشفة عزر

په‌شیمان [ئن] ۱ - نادم ۲ - خجلان
په‌شیمان بوونه‌وه [چ] الندم.

په‌شیمان کردنه‌وه [چ] جعله نادماً وخجلاناً.

په‌شیمانی [ن] ۱ - ندم ۲ - خجل

په‌شیو [ئن] محتر، حائر: دارا په‌شیوی ده‌س
نه‌دارایی‌یه.

په‌شیو بوون [چ] الأحتیار.

په‌شیو‌که‌ر [ن] محیر.

په‌شیو کردن [چ] جعله محتاراً، التحیر

پهك [ن] قوه، قدارة، طاقة

- پهك له دهم نهخسن [در] لايستحي سليط اللسان
پهكهر [ئن] ۱ - محتار، حائر: ئهري ئهوه ئهرا ئي قهره
پهكهرين؟ حزين: حسن پهكهرى كورهگهيه.

پهكهر بوون [چ] ۱ - الاحتيار. ۲ - الحزن.
پهكهر كردن [چ] ۱ - جعله حائراً ۲ - جعله حزيناً:
ههوالى مهرگى كامل پهكهرم كرد.

پهكهرى [ن] ۱ - حيره. ۲ - حزن
پهك خسن [چ] الانهاك، الاضناك: پيرى پهكى
خسگه.

پهك كهفتگ [ئن] منهوك القوى
پهك كهفتن [چ] أن يصبح منهوك القوى: له ورسى
پهكمان كهفت

پهل [ن] ۱ - قائمة: چوار پهلې بهسايهوه. ۲ - ذراع
۳ - فرع ۴ - غصن ۵ - جناح ۶ شعبة ۷ - تشكيل
عسكري

پهل [ن] ۱ - حصاة كبيرة ۲ - قطعة: پهلې ئهور.
پهلائيغه [ن] محاولة، سعي

پهلاز [ن] ۱ - غصن، فرع ۲ - عنقود
پهلاس [ن] ۱ - فلى ۲ كناية عن السواد الشديد
پهلاک [ن] فتلہ

پهلام [ن] إلتجاء، لجوء.

پهلامار [ن] هجوم، مهاجمة: ئازاد پهلاماری برد.

پهلامار بردن [ج] ان یهجم علی، ان یهاجم:
پهلاماری برد لی بدی.

پهلاماردان [تر] پهلامار بردن.

پهلام بردن [ج] إلتجاء: نیهزانم پهلام کی بوه!

پهلان [ن] لعبة الحصی

پهلان کردن [ج] ان یلعب: المادة السابقة

پهله [ن] مطر غزیر فی أول الشتاء: وسمی

پهله پهل [ن] حركة الجسم ۲ - محاولة، سعی

پهله پهل کردن [ج] ۱ - ان یتحرك الجسم ۲ - ان

یحاول

پهله پرتگی [ن] ۱ - فرفحة (الجناح) ۲ - حركة

الیدین عند الركض خوفاً

پهله تگه [ن] حبل مصنوع من الانکاف.

پهله دان [ج] هطول مطر غزیر فی أول الشتاء

پهله قاژه [ن] صعوبة بالغة، شق الأنفس

پهلهك [ن] حركة: پهلهکم بریا.

پهله کانه [ن] سلم، درج

پهله کرن [ن] سحب، جر علی الأرض: بچوو

پهله کرنی بکوهو باره.

پهله کړن کردن [چ] السحب، الجبر على الأرض
 پهله کړنی کرد تا ئیره
 په لپ [ن] حجة، عذر
 په لپ گرتن [چ] التحجج ورسکی نی به وهلی په لپ
 گرې.

په لثاف [ن] وثب، طفر.
 په لثاف دان [چ] الوثوب، الطفر: په لثاف دا وه بان
 دیواره گه وه

په لك [ن] شجرة غرب
 په لکین [ن] غرَبی نسبة الى غَرَب
 په لنگ [ن] ۱ - فتل، جدله ۲ - فرع
 په لنگ [ن] فهد

په لوه چ [ن] ۱ - برعم ۲ - احفاد ۳ - فرع، غصن
 په لوه چ کردن [چ] ۱ - التبرعم ۲ - التنسل ۳ - تقليم
 الفروع وغصون الأشجار

په ل و پوو [ن] ۱ - أطراف ۲ - أغصان
 أ - له په ل و پوو حسن [چ] فقدان الطاقة على الحركة
 ب - له په ل و پوو که فتن [چ] جعله يفقد الطاقة على
 الحركة

په ل و پوو کردن [چ] ۱ - التغصن ۲ - التفرع ۳
 التقليم.

پهم [ن] ۱ - مضخة ۲ - منفاخ: آلة نفخ
 پهم دان [چ] ۱ - النفخ ۲ الضخ
 پهمگ [ن] قطن
 پهمگین [ئن] قطني
 پهممەى [ئن] وردي (لون)
 پهن [ن] ۱ - عبره، عظه ۲ - مثل ۳ - أضحوكة،
 موضع سخرية
 پهنا [ن] ۱ ملجأ، مهرب، ملاذ ۲ - إتكال
 پهنا بهر [ن] لاجيء
 پهنا بهرى [ن] لجوء
 پهنا بردن [چ] الألتجاء
 پهنا کردن [چ] الأتكال: پهنا بکه وه خوداو بچوو.
 پهنام [ن] ورم
 پهنام گرتن [چ] الثورم ملم پهنام گرتگه.
 پهنا هاوردن [چ] ۱ الألتجاء ۲ - الأعتما
 پهنا ههنده [ث] لاجيء
 پهنا ههندهيى [ن] لجوء
 پهنهمانن [چ] جعله يتورم دهريمانگه گشت گياني
 پهنهميان [تم] پهنام گرتن
 پهنتروون [ن] بنطلون، سروال
 پهنجره [ن] ۱ - شبك ۲ - مشبك

په نچهر [ن] ثقب في الأطار الداخلي

په نچهر بوون [چ] التثقب المادة السابقة.

په نچهر چی [ن] مصلح الأطارات.

په نچهر کردن [چ] احداث ثقب في الأطار

په نچهری [ن] ۱ - حالة كون الأطار مثقوباً ۲ - مهنة

ترقيع الأطارات

په نچهری کردن [چ] امتهان مهنة ترقيع الأطارات

په نکه [ن] ۱ - مروحة ۲ - ستاريدلى على باب

الحجرة او البناية ويحرك فيكون تياراً هوائياً

په نکوور [تن] مخفى، مكتوم. کهس پيان نيه زانى،

هر چگ له به يني خوه يان بکهن په ن کووری کهن

په نکوور بوون [چ] ان يصبح مكتوماً

په نکوور کردن [چ] الأخفاء، التكنم على

په نکووری [ن] حالة الأخفاء و الاختفاء

په نگ [ن] ۱ - انحصار المياه في مكان محصور ۲ -

الماء المنحصر: په نگه گه فره سه؟

په نگ خواردن [چ] انحصار: ثاو ه گه په نگ خوارد گه

په نگ دانه وه [چ] ان يتجمع الماء في مكان

محصور، انحصار الماء

په نهان [ئن] مخفى، مكتوم

په نهانی [ن] خفاء، کتمان، سر

په نیر [ن] جبن

په هـ [سر] للتعبير عن الأعجاب والتعظيم

په یشتیان [چ] ۱ - التثابك بوه گه نیان و په شتیان له

یهك ۲ اللحاق والأشباك معه: له دوايا په یشتیا له

تی

په یكول [ن] شوكة القطب

په یین [ن] دمن، سمد.

پت [ن] ۱ أنف ۲ - رفیف العین

پتانن [چ] أن یرف العین: چه و له لی پتان بنیشی

پته پت [ن] ۱ رفرفة متكررة انطفاء وإضاءة

متكررة.

پته پت كردن [چ] ۱ الرفرفة المتكررة ۲ - الأنطفاء

والأضاءة المتكررة.

پتوال [ئن] افطس الأنف

پتوالی [ن] حاله كون الفرد افطس الأنف

پت و لوت [ن] قطع الأنف

پت و لوت كردن [چ] ان یقطع أنفه

پتیته [ن] بطاطا، نبات البطاطا

پچ [تم] رج و پچ

پخ [ن] ۱ - ذبح (طفل) ۲ - كلمة تستعمل للتخويف

پخت [ن] قبضه، نسفه: پختی جای.

پخته [ئن] ۱ - مرتب، منظم ۲ - ناضج، مستو
 پخته کردن [چ] ۱ الترتیب، التنظيم ۲ - ایضاح
 پختی [د] ضرب من طیر الحمام، الفاختة
 پنخ کردن [چ] التخويف بأطلاق كلمة «پنخ» غفله
 پدهر [ن] أب، والد، لاترد هذه الكلمة لوحدها وإنما
 في عبارات أو جمل پدهر سهگ
 پر ۱ [ن] ۱ - فجأة ۲ - ركض سریع! وه يهك پر
 رهسیه پیانا
 پر ۲ [ئن] ۱ - مملوء ۲ - كثيف ۳ - مكشط ۴
 ممتلىء
 أ - پری پوسیه [در]: ملائم، في صميم الموضوع
 ئی قسه پری پوسیه
 ب - له پریگا: فجأة: له پریگا هاته و قسه کردن
 پراوه [ن] قياس الملابس
 پراو پر [ن] ملیء: پراو پری ئاوه
 پرهو بوون [چ] الردم: چالاهه گه پرهو بوه.
 پر بوون [چ] الأمتلاء: خانگه گه پر بوه له ئاوه.
 پرت ۱ [ن] ۱ - شجاعة: پرتی که وله دلی نیه =
 جبان ۲ صوت القطع أو الانقطاع
 پرت ۲ [ئن] سهل القطع، مهلهل الحیاكة: په تی
 پرت.

پرتال [ن] منسوجات قدیمة ومستعملة
 پرته [ن] ۱ - رفرقة الجناح ۲ - صوت الرفرقة ۳ -
 نبض: دلی پرتهی تی
 پرچ [ن] ناصیه: شعر فی مقدمة الرأس
 پرچ دار [ئن] ذو جذیلة، ذو ضفیر
 پرخانن [ج] التسخیر، الغط ۲ القبع
 پرخه [ن] ۱ - شخیر، غط ۲ - قُبُع
 پرخه پرخ [ن] شخیر متکرر ۲ - قبع متکرر
 پرخ وپاخ [تر] پرخه پرخ
 پرد [ن] رمیة ۲ - رمایة
 پرد بهسین [ج] التطایر: دا له زهق و شمشیره گهی له
 دهسی پرد بهسی
 پرد بوون [ج] الارتماء پرد بوه باوشم
 پرد دان [ج] الرمی، القذف: پردی جامه گه دا نهو
 خوار
 پرد کردن [ج] جعله یرتمی نا له سهری تا پردی
 کرده ماله وه.
 پرزه [ن] ۱ - رذاذ مطر ۲ - حزن
 پرزه لیوی تی [در] حزین، محزون
 پرزه پرز [ن] رذاذ متقطع
 پرزه پرز کردن [ج] التردذ بأنقطاع

پرزوولَه [ن] رذیده، ذره.
 پرزوولگ [ن] رذاذ، ذرات.
 پرس [ن] إستشارة
 پرسا [ئن] سائل: دانا به یا پرسا به (په‌ند).
 پرسانه [ن] مايدفع لأهل الميت، من مساعدة نقدية
 أو عينية
 پرسه [ن] تعزية، عزاء
 پرسه کهر [ن] معزى
 پرس کردن [ج] الاستشارة
 پرسه‌کردن [ج] التعزي
 پرسىار [ن] ۱ - سؤال ۲ - إستفسار
 پرسىار کردن [ج] ۱ - السؤال ۲ - الأستفسار
 پرسین [تر] پرسىار کردن
 پرشه [ن] شرارة
 پرشه هاتن [ج] ان يحدث شرارة
 پرشگه [ن] أكلة تعد من الطحين واللوبيا
 پرشنگ [ن] ۱ - شرارة ۲ - شعاع
 پرشنگ دار [ئن] ذو شرارة، محدث شرارة
 پرک [ن] ۱ - خفة عقل ۲ - زئير، زغب
 پرکه [ن] قهقهة: دانهى له پرکه‌ى خه‌نگه.
 پرک خسن [ج] التزئير، ان يزئير: قالى‌یه‌گه پرگ
 خيگ.

پرک دار [ن] ذو زئبر، ذو زغب
پر کردن [چ] ۱ الركض السريع ۲ ان يتعدى
الحدود

پرگ [ن] ۱ - سيطرة ۲ - توازن
أ - له پرگ پردن [چ] الارباك: كوره له پرگ مهوه.
ب - له پهړگ چوون [چ] الارتباك: له پرگ چگ و
دهسى هاته يهكا

پرمانن [چ] النفر

پرمه [ن] نفير

پرمه پرم [تم] پهلمه پهلم

پرمن [نن] كثير النفير

پرو پنجل [نن] ۱ - وسخ ۲ - غير مرتب

پرو پنجلی [ن] ۱ - وساخه - عدم الرتبة

پروشه [ن] قطعة صغيرة

پری [ن] حالة كون الشيء مملوءاً أو ممتلئاً

پریزگ [ن] صره صغيرة

پریمز [ن] واپور کاز للطبخ أو نحوه

پزگ [ن] ۱ - التكة ۲ - كفة السروال ۳ - كفة غطاء

المخدة. ۴ - رُعام.

پزگ دار [نن] ۱ - ذو تكة ۲ - مصاب بالرُعام.

پزگ گرتن [چ] الاصابة بالرُعام.

میه هَوَل پزگ گرتگه .

پژرین [چ] الشک: ته دَلت له کی پژری؟ = بمن تشک .
پژگیر [ن] خاولیه، منشفه .

پژمانن [چ] العطاس . هه ر بچمه وهری خوهر پژمنم .
پژمه [ن] عطس، عطسه

پش [سر] تستعمل لطررد القطط .

پشانن [چ] ۱ - أزالة بکاره البنت: ئی زالمه وه زوور
دوّه تهی خالووی پشان! ۲ - الرش علی شکل رذاذ:
جامه گه له ده سی کهفت، گشت ئاو ه گه پشانه لیمان .
۳ النثر [سوائل]: که می ئاو پیشنن له تماکووه گه
پشت ۱ [ن] ۱ - ظهر: له بان مال کهفته و خوارو
پشتی شکیا ۲ - نسل، ذریه، سلالة: ئی کوره له
پشتی ئیوه نی یه .

پشت ۲ [نک] ظرف مکان: ۱ - خلف - مالمان ها
له پشتی خه سه خانه . ۲ - وراء: کی له پشتی یه وه
نیشت بو؟

پشته ل پشت [نک] نحو الوراق: وه پشته ل پشت
هاته وون

پشت دانه وه [چ] الاسناد علی، الاتکاء علی پشت
بدن وه یه که وه .

پشت کهن [ن] ترکید محصول الطماطة .

پشت گرتن [ج] ۱ - الاسناد، التأیید: ته گهر پشتی
 به کتری بگرتان کهس زیفه لیان نه ورد. ۲ - ان یساعد
 مرأة حامل في عملية الولادة: أ - کووه زینب؟ ب -
 ژنه ی حیدر ژانی گری، چگه پشتی بگری.
 یشتوان [ن] مساند، طهیر.

پشکل [ن] بعرور الغنم
 پشکلدان [ن] مکان لخن البعروور.
 پشی [ن] هر، قط، هرر، قطط. پشی گوشته گه
 خواردگه. جوور پشی پشتی تهو خوار نیهو. [در] لا
 ینغلب ایدا.

پشی کوویهله [ن] هر جبلی، هر وحشی
 پشیان [ج] ۱ - ان تفقد البنت بکارتها ۲ - ان
 یتربش [سائل] علی شکل رذاذ: تهوه تهرا تهری؟ ناو
 پشیا لیم.
 پشیلان [ن] وکر القطط.

پف [ن] نفخ، نفخة: وه یهك بف دهم گرت.
 پفه وپی کردن [ج] النفخ علی پفه و ناگره که بکه.
 پف کردن [ج] ۱ - الاملاء بالهواء نفخا. که می پفی
 تیره گه بکه.
 ۲ - جعله یمتلي غضبا: عمران رو ی درجه، چمان
 پفی کردیده.
 پفلّه [ن] ۱ - نفاخ في الارض كالذي یحدثه الفطر ۲
 - تبثر.

پفلهدان [ج] الانتفاخ: ئیرنگه خارچگ پفلهداگه.
 پفلهدکردن [ج] ۱ - [تم]، پفلهدان، ۲ - التبشیر. گيا
 گيشتی پفلهد کردگه و گيانی گشتی پفلهد کردگه.
 پگا [ئن] مبکر: کاری پگا له کاری دیر خاستره. وه
 پگا بخه فی وه پگا نه لسی.
 پل [ن] ۱ - دحرجة: وه يهك پل برده يه و ناو ۲ -
 تدحرج ۳ - نزوع او خروج الشيء من محله ۴ -
 فرصة: جاری پل نه رای نه که فتگه بوای.
 پلاشه [ن] ۱ - قصعة: پلاشهی نان ۲ - شظية:
 پلاشهی کوچگه.
 پلاش پلاشه و بوون [ج] ۱ - التخطم ۲ - الانسحاق
 پلاش پلاشه و کردن [ج] ۱ - التخطيم ۲ - الانسحاق
 پلاننه وه [ج] ۱ - الارجاع: له پری پلاننه وه.
 ۲ - الاستدارة: له پیچی دووم پلاننه وه و دوا.
 پلاو [ن] رز مرشح و مطبوخ.
 پلاو پل [ئن] متعرج و ملتو
 پله [ن] ۱ - درجة ۲ - مرحلة ۳ - زحف
 پله کردن [ج] الزحف
 پله هاتن [ج] الغزر ب: له شی پلهی له موور تپی.
 پل بردن [ج] التدحرج: کوچگه گه له شوونی خووی
 پل نه بردگه.
 پلپله [ن] خرز، رصاعة.

پل دان [ج] الدحرجة: کی پلی باره‌گی من دا؟
پل خواردن [ج] التدحرج: له‌بان چگا‌گه پل خوارده‌و
خوار.

پل که‌فتن [ج] سنوح الفرصة: نه‌گه‌ر پلت که‌فت
چیت نه‌را شار، جفتی هه‌رسینی نه‌رام بسین.
پلگانن [ج] ۱ - العفر، التلطیخ ۲ - التوریط: پلگانه
مان وه جه‌نگه‌وه.

پلگیبان [ج] ۱ - التعفر، التلطیخ ۲ - التورط ۳ -
الانشغال ب: پلگیگه وه دره‌وکردنه‌و.

پلمه پلم [ن] غمغمة، تمتة
پلمه پلم کردن [ج] ان یغمم، ان یتتم
پلووک [ن] فص: پلووکی قه‌ن بده پیم.
پلیان [ج] التزوع او الخروج من محله: ره‌نگی بآلم
پلیا.

پلیانه‌وه [ج] ۱ الرجوع: بپلیه‌وه نه‌را مال ۲ -
الانحراف

پنجل [ن] ۱ - وسخ ۲ - غیر مرتب

پنجلی [ن] ۱ - وساخة، عدم الرتبة

پنگه پنگ [ن] تمتة، غمغمة

پنمری [ن] نبات ربیعی

پوچه‌ل [ن] ۱ - فارغ، خاو ۲ - اجوف

پوچه‌ل بوون [ج] ان یصبح فارغا او خالیا من اللب.

پوچمَل کردن [چ] جعله فارغ او خالي اللب.
 پوچمَلی [ن] حالة كون الشيء فارغا او خاليا من اللب
 پوز [ن] سمانة الرجل، ربلة الرجل
 پوزه وهن [ن] كنان الرجل، طماق
 پوزَل [ن] نبات القطبي
 پوزلین [ثن] ۱ - كثير القطبي ۲ - خاص او مصنوع
 من القطبي
 پوزن [ثن] ذو ربلة سمينه.
 پوَش [ن] هشيم
 پوشت [ثن] نغل، حيال.
 پوشی [ن] غطاء رأس للمرأة
 پوَك [ثن] فارغ، خال، خاو.
 پوَكَبوون [چ] ان يصبح فارغا، خاليا، خاويا
 پوكی [ن] حالة كون الشيء فارغا، خاويا، خاليا
 پوَل [ن] ۱ - نقود ۲ - عملة
 پوَل دار [ثن] غني، ثري
 پولدارى [ن] غناء، ثراء
 پولی ۱ [ن] تمن غير مطبوخ تماما وغير مدهن
 پولی ۲ [ثن] خاص بالنقد والعملة.
 پوو [ن] اللحمه: ما نسج عرضا من خيوط الحياكة
 پووپ [ن] عرف الديك
 پووپه رهشه [ن] مرض جذري الدجاج

پووپناك [تم] پووپ
 پووپنهك [تم] پووپناك
 پووت [ن] ۱ - قوة، سطوة ۲ - هية، وقار: پووتى
 شكيا
 پووخله [ن] وساخة، قذارة
 پوودان [ج] حياكة لحمه النسيج [نابل]
 پووپر [ن] طير السمان
 پووز [ن] خطم ۲ انف الحيوان ۳ - كبرياء
 پوزه [ثن] قصير الخطم (حيوان)
 پووس [ن] ۱ - جلد ۲ - قشر
 پووسته [ن] ۱ - بريد ۲ - قسم: وه دو پووسته چن
 نهرا مال.
 پووستهچى [ن] ساعى البريد
 پووستهخانه [ن] دائرة البريد
 پووس پهنيير [ن] ثمر نبات الحلفا.
 پووش ۱ [ن] ماعز اسود اللون ذات اذان بيضاء
 پووش ۲ [ثن] اغبر، غبراء
 پووشاك [ن] كساء
 پووشهوبوون [ج] التغير، ان يصبح اغبر اللون
 پووشهوكردن [ج] جعله مغبرا، غبراء
 پووشى [ن] ۱ - حالة كون الشيء مغبر اللون
 ۲ - حالة كون الماعز الاسود ابيض الاذنين
 پووق [ن] ۱ - صوت كسر المواد الصلبة ۲ - عظم
 القفا

پووقه [ن] صوت كسر او انكسار المواد الصلبة .
پووقه كردن [ن] احداث صوت عند كسر او انكسار
المواد الصلبة .

پووكه و [ن] مرض يصيب الدجاج فيزرق منقاره
پووكه وكردن [ج] الاصابة بالمرض : المادة السابقة
پوول [ن] ۱ - طابع بريدي ۲ - قطرة النرد والدومنة
والالعب الاخرى

پوولا [ن] ۱ - فولاذ ۲ - كناية عن المتانة
پوولاي [ن] ۱ - فولاذي ۲ - متين
پي ۱ [ن] قدم : پي و پيلاودان وه بانم چهوم .
پيا بردن [ج] ۱ - الادخال ، الامراز ۲ - الغرز
پيا بوون [ج] ۱ - الظهور فجأة ۲ - التوفر : كار ليړه
پيا نيه بوو .

پيا پي [نك] باستمرار : پيا پي نان كه ن .
پيا چوون [ج] ۱ - الانغراز ۲ - الانطمار
پيا چوونه وه [ج] الاعادة ، اعادة النظر او البحث
پيادان [ج] الاختطاف : دا وه تفهنگه گي ده سياو
واي .
پياده [ن] مشاة

پياز [ن] بصل : سهرگي سيري دوچگي پياز [په ند] .
پيازخ [ن] دهن وبصل يضاف الى الطعام عند الطبخ
پيازخ كردن [ج] اضافة الدهن والبصل الى الطعام
عند الطبخ التبصيل

پياز او [ن] مرق من البصل والدهن
 پياز سه گانه [ن] بصل بري: عنصل
 پيازین [ئن] ۱ - بصلي، خاص بالبصل ۲ کثير
 البصل
 پياسه [ن] مشي، سير وخاصة: نزهة سيرا على
 الاقدام
 پياسه کردن [چ] المشي، السير. المادة السابقة
 پيا کردن [چ] ۱ - الحصول على: كه می نان پيا بکه
 ۲ - الاختطاف ۳ - الخلط، المزج ۴ - السكب
 على كه می ئاو بکه وه دسما ۵ - الغرز: دهرزيه گه
 کرده له شما
 ۶ الطعن: خنجه رنی کرده پشتيا.
 پياکشان [چ] الضرب بشدة: کوته کی کيشا پياوای.
 پياگ [ن] رجل، مرء.
 پياگه تی [ن] ۱ - رجولة، مروءة ۲ - احسان.
 پياگ مشت [ن] مقبض المحراث
 پيالہ [ن] قدح الشاي (استکان)
 پيا هاوردن [چ] ۱ - التحسس: دهمس وه سه رما هاورد
 ۲ - الفلت (في الكلام): ههم گه نی پيا هاورد.
 پياو [تم] پياگ
 پياوه تن [چ] المدح، الثناء: گشت كه سی وه خاسی
 سالارا وه ت.

پیاوہنتی [تم] پیاگہنتی

پہ [ن] شحم: گوشتہ گہ پیہی فرہسہ .

پہرز [ئن] ممسك عند بعض الاطعمة: لہ شیرینی
پہرزہ .

پہرزى [ن] امساك عن بعض الاطعمة: پہرزى
لہرى ئايہم کيگ

پہرزى کردن [چ] الامساك عن بعض الاطعمة .

پہك [تم] پاك

پہك بوونہوہ [تم] پاك بوونہوہ

پہك کردن [تم] پاك کردن .

پہك کردنہوہ [تم] پاك کردنہوہ .

پہكى [تم] پاکی

پہكى کردن [تم] پاکی کردن

پہلہ [ن] ۱ - چسر ۲ - قنطرة: بالآجوو سى پہلہ
دیڑی .

پہلو [ن] جنب

پہلوخہفہ [ن] داء الجنب

پہن [ئن] ۱ - عريض ۲ - واسع ۳ - منشور .

پہنہوہوون [چ] ان یصبح ۱ - عريضا ۲ - واسعا ۳
- منشورا

پہنہوکردن [چ] ۱ - التعريض ۲ - التوسيع ۳ - العشر

۴ - التحطيم: سہرى پہنہو کرد .

پیه‌نگ [ن] ما یوضع من الطحين تحت «شنگه» -
پیه‌نگ وه قورثانه و نیه‌کی [در] کذاب یحنت بالقسم.

پیه‌نی [ن] ۱ - عرض ۲ - وسعة

پیه‌ودان [چ] ۱ - اللدغ ۲ - اللمس ۳ - الضرب

پیه‌کردن [چ] ۱ - الرش علی ۲ - الادخال

پیپ [ن] برمیل

پیت [ن] برکه

پیتال [ن] کلاش کبیر الحجم

پیتاو [ن] مرض العطاش

پیتاو کردن [چ] الاصابة بمرض العطاش

پیتهلووک [ن] حرق تام.

پیتهلووک بوون [چ] الاحتراق التام: دهسم، پیتهلووک

بو.

پیتهلووک کردن [چ] الحرق التام.

پیت دار [ئن] کثیر البرکه

پیتگانن [چ] جعله یهوي الى الارض: کوته‌کی لی

داو پیتگانهی زه‌وه‌وه

پیتگیان [چ] ان یهوي الى الارض

پیچ [ن] ۱ - تعرج ۲ - لوی ۳ - لف ۴ - التواء

پیچانن [چ] ۱ - اللف ۲ - الشد ۳ - الشد علی

شکل حزم ۴ - القمط: نهو مناله سهرديه بیچته‌ی.

پیچادان [چ] اللوی: کهس نی‌یه دهسی پیچابدی.

پنچاو پیچ [ئن] ۱ - متعرج ۲ - ملنو
پنجه پیچ [نک] ۱ - علی نحو متعرج ۲ - علی نحو
ملنو

پنچ پیچ [ئن] کثیر التعرجات والالتواءات
پنچ دان [ج] ۱ - اللوي ۲ - التحريك علی نحو
دائري

پنچ کردن [ج] الالتواء (بطن): زگی پیچ کرد.
پنچ کردنه وه [ج] ۱ - الاستدارة ۲ - الانعطاف
پی چوون [ج] الاستغراق (وقت): چهنی پی چوو؟
یهک مانگه.

پنچیان [ج] ۱ - الالتفاف ۲ - العصرة (في الولادة)
ژنهی کاوس منال لی پنچیا.

پنخ [ن] ۱ - إختفاء ۲ - كلمة تستعمل للتخويف ۳ -
غیض: پنخ وه پنخ چگه.

پنخام [ن] ۱ - رحالة ۲ - دعوة
پنخامهر [ن] رسول، حامل الرسالة

پنخ کردن [ج] ۱ - الإختفاء ۲ - التخويف باطلاق
کلمة: پنخ

پیر ۱ [ن] رئیس او صاحب طريقة دينية: پیری
تهریقهت

پیر ۲ [ئن] ۱ - كبير السن، شيخ ۲ - مزمّن: بیماری
سل پیره له گیلنی.

پیر [ئن] متشنج، مخدر: نهوقه ره نه ناری ترش خواردم
دهم پیره.

پیرار [ن] السنة قبل الماضية

پیراره که [تم] پیرار. پیرار که له پار گهرمتر بو.

پیره شهو [ن] ليلة امس الاول: پیره شهو چگمه
سینه ما

پیره که [ن] امس الاول: پیره که له مال بوم.

پیرهو [ن] دلیل عمل، منهج عمل، فلسفه عمل.

پیرهوی [ن] إتهاج، إتباع

پیرهوی کردن [ج] الانتهاج، الاتباع

پیربوون [ج] ۱ - التشیخ ۲ - ان یصبح مزمنًا:

بیماریه که پیر بو له سقانی

پیر بوون [ج] التشیخ والحذر

پیر کردن [ج] جعله یتشیخ «حتیتر»: عه شقت پیرم کرد

۲ - (تم) پیربوون

پیر کردن جعله یتشنج ویخدر: نه ناره که پیری دهم
کرد.

پیرو پاتال [ن] الشیوخ والعجزة

پیرووز ۱ [ن] فیروز

پیرووز ۲ [ئن] ۱ - مبارك ۲ - مقدس

پیرووزی [ن] ۱ - حالة كون الشيء مبارکا ۲
قدسية

پیری [ن] شیخوخة ۱ - استقبال

- وه پیری و چوون [چ] الذهاب لاستقبال: که ی
جلال له خارنجه تیگه وه تا بچیمنه پیری یه وه؟

پیری [ن] حالة التشنج والخطر
پیس [ئن] وسخ، قدر: دوس بشوور، ده ست پیسه.
پیس [ن] ربوض، جثوم: له ژیر داره گه پیس خوهی
کرد.

پیساهاتن [چ] التریض، التجثم
پیس بوون [چ] التوسخ ده سم پیس بو
پیس بوون [تم] پیساهاتن
پیس کردن [چ] التوسیخ گریس، پیسمان کرد.
پیس کردن [تم] پیس بوون

پیس [ن] وساخة، قذارة
پیشه [ن] ۱ عادة ۲ - عمل، صنعة
پیشه سازی [ن] صناعة

پیشت [تم] پشت
أ - له پیشت ته لسیان [چ] التأیید، الاسناد
ب - له پیشت چوون [چ] ۱ - الاستحیاء ۲ -
التراجع: چهنی چهوی سه خته ی قهت له پیشت نیه چوو!
ادارة ظهر المجن: له تهنگانه

پیشتاو [ن] مسدس
پیشت ته لکردن [چ] ادارة ظهر المحني: له تهنگانه
پشته لیمان ته لکه پین.

پیشته‌ل پیشت [تم] پیشته‌ل پشت
پیشته شکنه [ن] مرض یصیب ظهر الحيوان ويقعده
عن الحركة

پیشته‌وهن [ن] حزام
پیشت به‌سین [ج] الاعتماد على الاتكال على : ئیمه
بی که‌سیم، ههر پیشت وه خودا به‌سیم .
پیشت پادان [ج] المغادرة : ههر ته پشت پا دایت،
ئه‌وان هاتنه‌وه

پیشت په‌نا [ن] ملاذ: کوره‌گانم، پیشت و په‌نامن .
پیشت دان [ج] ۱ - الاستسلام ۲ - الاستناد ۳ -
الاسناد

پیشتگه [ن] خلف، وراء (في الركوب): سواری
پیشتکه‌ی بوو.

پیشتگر [ن] ۱ - قابلة ۲ - نصير، معين
پیشت گرتن [ج] ۱ - ان تساعد القابلة المرأة على
الولادة ۲ - التأيد، الاعانة ۳ - (قمر) الشروق بعد
غروب الشمس: مانگه پیشت گرتگه .
پیشت گورد [ن]

پیشتگیر [تم] پیشتگر
پیشتگیری [ن] مساندة، تأيد
پشتگیری کردن [ج] المساندة، التأيد
پشتیوان [تم] پشتوان

پیشتیوانی [ن] تأیید، مسانده

پیش دہس [ن] اختلاس (وخاصة من العائلة)

پیش دہس کردن [ج] الاختلاس: شہریکی جہوہر
نہکھی، ہہتا لہ براگانی پیش دہس کیگی.

پیشرو [ن] ۱ - قائد ۲ - زعیم

پیشروو [ن] اتفاقية، حلف

پیشرووکردن [ج] الاتفاق، التحالف

پیشکەش [ن] ۱ - التقديم ۲ - اهداء

پیشکەش کردن [ج] ۱ - التقديم ۲ - الاهداء

پیشمرگہ [ن] فدائی

پیشنان [ن] السلف

پیشنماز [ن] إمام المصلين

پیشوازی [ن] استقبال

پیشوازیکہر [ن] مستقبل: الذي يستقبل

پیشوازی کردن [ج] الاستقبال: وہگہرمی پشتوازیمان

کردن.

پیغہمبەر [ن] ۱ - رسول ۲ - نبي: محمد (ص)

پیغہمبہری ناخرزہمانہ

پیغہمہر [تم] پیغہمہر

پیف [ئن] ۱ - أجوف، جوفاء ۲ - خاوي، خالي ۳ -

خلب

پیفی [ن] حالة كون الشيء: أجوف، جوفاء ۲ -

خاوي، خالي

پیکانن [ج] ۱ - الخرق، الاختراق: تیر، دیواره‌گه‌یان
پیکان. ۲ - (هدف) الاصابة: وهیه‌گ گولله نیشانه‌گه
پیکان.

پیکه‌ر [ن] ۱ - تمثال ۲ - تحت

پیکه‌رتاش [ن] نَحَات

پیکه‌ری [ن] مهنة النحات

پی‌کردن [ج] ۱ - القص ۲ - قطع (مسافة) وه سه‌عتی

۱۰۰ کیلو پی کرد

پیکول [تر] په‌یکول

پیل [ن] ۱ - ظل ۲ - جانب

پیل‌او [ن] نعل، حذاء: پاو پیل‌او وه بانى چه‌و.

پیلگ [ن] جفن

پیمان [ن] ۱ - عهد ۲ - وعد ۳ - میثاق

پیمانه‌که‌ر [ن] ۱ - الذي یکیل ۲ - الذي یقیس

پیمانه‌کردن [ج] ۱ - الکیل: پیمانه‌ی ماسیه‌گه بکه.

۲ القیاس: پیمانه‌ی پارچه‌گه بکه.

پیمان دان [ج] ۱ - المتعهد ۲ - الوعد

پیمانده‌ر [ن] متعهد

پینه [ن] ۱ - رقعة، ترقیع ۲ - رتق ۳ - رفو

پینه‌دووز [ن] رقاع

پینه‌دووزی [ن] مهنة الرقاع

پینه‌که‌ر [تم] پینه‌دووز

پینه کردن [چ] ۱ - الترقيع ۲ - الرتق ۳ - الرفو
 پینج [ن] خمسة، خمس (۵)
 پینجا [ن] خمسين (۵۰)
 پینجه [ن] ۱ - الاصابع الخمسة ۲ - الايام الخمسة
 الاولى بعد عيد نوروز.
 پینجهره [تم] پهنجهره.
 پینج شهمه [ن] الخميس: اليوم السادس من
 الاسبوع.
 پینج کیشه [ن] المعدة الرابعة في الحيوان
 پینج گووشه [ن] مخمس: شكل خماسي الاضلاع.
 پینج لا [تم] پینج گووشه
 پینجم [تن] الخامس، الترتيب الخامس
 پینجمين [تن] الخامس.
 پینگه [ن] نعناع، شجرة النعناع
 پی هاتن: [چ] ان يحل به: نهوه چه پی هات! نهرا
 نه هاتهو! بجوو بزان کوره چه پی هات.

- ت -

ت ۱ [ن] تی / الحرف الرابع من الالف باء
 ت ۲ [و] ۱ - ضمير مخاطب انت: ته برای کی پی؟
 ۲ - انتِ ضمير تملك: باوکت چونه؟
 تا [ن] ۱ - تيفرئيد
 ۲ - فرده: تايکي بآره گهم تهر بو.

۳ - کفه میزان: هر دوو تاي ترازوگه جوور يهك نين.

۴ - عدل (خرج): يهك تاي هه گوه كه م درياگه.

تا ۲ [پپ] ۱ - الى: تا مالتان چهن سه عه ته؟

۲ - حتى: تا ئيواره خودا كه ريمه.

تابووت [ن] نقش، تابوت

تاير [ن] ضرب من بندق الصيد [كسرية]

تايل [ن] ۱ - عقار ۲ - شيء خاص بالفرد

تاير كردن [چ] ۱ - تسجيل العقار ۲ ان يستحل

لنفسه
تات [ئن] نافر، لا يتفاهم: كابر تاته، ههرچگ
بكه ي ئوليا فايده ي نيه.

تات بوون [چ] التنافر.

تاتي [ن] طفل / مشي.

تاتي كردن [چ] المشي: المادة السابقة

تاج [ن] تاج

تادار [ئن] مصاب بتيفويد

تار [ن] كمان، كمنجه، آلة موسيقية

تار [ن] ۱ - انعزال تفرق. ۲ - تشتت، تشتيت.

تارائن [چ] الطرد

تاربردن [چ] ۱ - التفرق، الانعزال ۲ - التشت:

بزنيگم تار بردگه.

تارنجه [ن] ۱ - حلف: ئيمه و ئه وان تارنجه يم.

۲ - معاهدة دفاع: تارنجه ها له بين عيراق و اردن

تازنه کردن [چ] ۱ - التحالف ۲ - عقد معاهدة دفاع.

تاریخ [ن] ۱ - كتاب التاريخ ۲ - الاحداث الماضية

۳ - موعد معين: له تاريخی ۱۴/۷/۱۹۵۸

تازه [ئن] ۱ - جدید، حدیث، معامد ۳ - طازج
تازه بوونه وه [چ] التجدد: دژمنایه تی له بهینیان تازه
بوسه وه

تازه کردنه وه [چ] التجديد: چایه گه تازه بکروه وه.

تازه یی [ن] ۱ - جدة، حدائة ۲ - كون الشيء طازجا

تازیه [ن] ۱ - تعزية، عزاء ۲ - عزاء الحسين (ع)

تازیه کهر [ن] المعزي، المواسي بمصيبة الحسين

(ع)

تازیه کردن [چ] التعزية، المواساة

تاس [ن] ۱ - اختناق، خنق ۲ - إختناق عند البكاء،

شجي

تاسانن [چ] الخنق: چنگک فا له قورگی و تاسانه ی

تاس بردنه وه [چ] الاختناق عند البكاء، التشجي:

ئو قهره گیرى تاسی برده وه.

تاس ولووس [ن] اناقة، تجمل، رتابة

تاس ولووس دان [چ] التائق، التجمل

تاسیاگ [ئن] مخنوق

تاسیان [چ] ۱ - الاختناق ۲ - ان يغص بـ

تاش ۱ [ن] ۱ - حلق (الشعر) ۲ - نحت ۳ - تقشر،
 تقشير ۴ - انحدار جبلي، منحدر جبلي: زمانكو
 تاش ۲ [ئن] منحدر: زمانكو تاشه
 تاشين [چ] ۱ - الحلق (شعر) ۲ - التنعيت ۳ -
 التنقير ۴ - التقشير.
 تاعوون [ن] طاعون
 تاف ۱ [ن] ۱ - شدة الماء ۲ أوج، عنفوان: له
 تافى جاهلى
 تاف ۲ [ئن] شديد السرعة: ثاوى تاف.
 تافه [ن] صوت سقوط الماء من الشلال والمنحدر.
 تافهاتن [چ] حدوث صوت عند السقوط (ماء):
 تافى ثاوى تافى
 تافگه [ن] ۱ - شلال، مسقط مائي ۲ - المكان الذي
 تشتد فيه سرعة الماء.
 تاق ۱ [ن] ۱ - طاق ۲ - مرة: رووژى سى تاق نان
 خواردن.
 ۳ - نصف نهار او ليله: چوار تاق.
 ۴ - ليل ونهار واحد (خاص بالارواء)
 تاق ۲ [ئن] وحيد، فريد
 تاقهت [ن] ۱ - صبر ۲ - قابلية ۳ - تحمل
 تاقهت بردن [چ] ۱ - الانهاك ۲ - افقاده التحمل ۳ -
 افقاده الصبر

تاقت چون [چ] ۱ - النهك ۲ - فقدان الصبر
 تاقت دار [ئن] ۱ - ذوقابلية وتحمل ۲ - ذو صبر:
 تاقت دار، هميشه كار كيگ صبور، صابر
 تاقت گرتن [چ] ۱ - الاصطبار ۲ - التحمل.
 تاقم [ن] ۱ - لوازم، مجموعة اشياء ۲ - جهاز ۳
 طعم ۴ - فرقة، جماعة، زمرة ۵ - صندوق لحفظ
 اقداح الشاي
 تاقي [ن] ۱ - تجربة، اختبار، امتحان
 ۲ - تحقق ۳ - تمحص، تمحيص ۴ - تعقيب ۵ -
 فحص، تفحص.
 تاقي كردنهوه [چ] ۱ - التجريب، الاختبار، الامتحان
 ۲ - التحقيق، التحقق ۳ - التفحص، الفحص ۴
 التعقيب ۵ - التمحص، التمحيص
 تاك ۱ [ن] ذكر الخنزير.
 تاك ۲ [ئن] ۱ - وحيد، فريسد ۲ - فردي عكس
 زوجي خودا تاكه
 تاكه تاك [ن] نثار: تاكه تاك دكان بو.
 تاك تاك [تم] تاكه تاك.
 تاك تاك بوونهوه [چ] التفرق، التفرد: مهردمهگه تاك
 تاك بوونهوه
 تاكوترا [تر] تاكه تاك
 تاكو جفت [ئن] فردي مع زوجي عكس

تاكو لوك [تم] تاكوترا

تال [ن] فتلة خيوط، طاق الجبل: اي من الخيوط
التي تشكل جبلا.

تالان [ن] نهب، نهية، سلب: دژمن تاوايه گه يان
تالان كرد.

ا - وه تالان چوون (چ) الذهب سدي: بووسانه گه وه
تالان چگه.

ب - وه تالان دان: التبذير، التعريض للنهب: گشت
رهنجي خوهي دا وه تالانا.

تالانكهر [ن] ناهب، سالب

تالان كردن [چ] النهب، السلب: تالاني ماليان
كريا

تام [ن] ۱ طعم، مذاق ۲ - لذة: گهزوو تامي
خوه شه.

تامازرو [ئن] قرم: تامازرو گوشته.

۲- مشتاق: تامازروي براده رانم.

تامازروي [ن] ۱ - قرم للطعام ۲ - شوق

تام دار [ئن] ۱ - لذیذ، شهی ۲ - جذاب ۳ - ممتع

۴ - دال على حسن الذوق

تام دان [چ] ان يكون ذات طعم معين: چايه گه تامي
دار چيني دا

تام كردن [چ] ۱ - التذوق لمعرفة الطعم: تامي

برنج‌گه بکه بزبان سوور نی‌یه.

۲ - ان یاکل (م): هیمان تامی نان نه‌کردگه.

تاموخوا [چ] تذوق الطعام لمعرفة نسبة الملوحة فيه

تاموخواکردن [چ] التذوق. المادة السابقة

تان ۱ [ن] سداة النسيج حایل

تان ۲ [ر] ضمیر تملک: نانه‌گه‌تان، ماله‌گه‌تان

تانه [ن] ۱ - وصمة عار: تانه‌ی سهر شان ۲ - غشاوة

«العين» (لکه) ۳ - شماتة: له تانه‌ی مهردم سهر

ته‌لگرم.

تانه‌دان [چ] الشماتة، التعبير

تانج [تم] تاج

تانجی [ن] سلوقي

تان دان [چ] حياکه سداة النسيج

تان وپوو [ن] الحابل والنابل

تاو ۱ [ن] ۱ - فترة: تاوی له لامان بنیشن.

۲ - سرعة: وه تاو هات.

۳ - حرارة: تاوی خوهر.

۴ - حماس: تاو گرت‌هی

۵ - خوف: له‌تاوی باوگی وای.

۶ - تحريض: تاوی براده‌ره‌گه‌ی‌دا جه‌نگ بکینگ

تاو ۲ [ئن] سریع: ری‌ی تاو فره‌گه‌نه.

له‌تاو: خوفا من: کهس له تاوی ناویری دهم
بچه‌کنی.

تاوان [ن] ۱ - ذنب، جريرة ۲ - جريمة، جنایة،
 جنح به سه زوانه هیچ تاوانیگی نی یه.
 تاوانبار [ئن] ۱ - مذنب ۲ - مجرم، جاني، جانح
 تاوانبار کردن [چ] الادانة وه به لگه تاوانباری کردن.
 تاوه [ن] طاوه، مقلاة
 تاوتاو [ئن من حین لآخر: تاو تاو سه رم ژان کیگ.
 تاودار [ئن] ۱ - مخيف، مرهوب الجانب ۲ - حار.
 تاودان [چ] ۱ - التسريع، التعجيل ۲ - التحريض
 تاودهر [ن] ۱ - مسرع، معجل ۲ - محرض
 تاوس [ن] طاوس، ملك طاوس
 تاوسان [ن] صيف: تاوسانی عراق گهرمه.
 تاوسانه [ئن] صيفي دلنگی تاوسانه.
 تاوسانی [تم] تاوسانه
 تاوگرتن [چ] ۱ - الاشتداد: جهنگه گه تاو گرت.
 ۲ - الاحترار: ئاگره گه تاو گرت.
 ۳ ان یصبح نشطا: له دواخرا تاو گرت.
 تاوننه [ن] طاعون، مرض الطاعون
 تايه [ن] ۱ - عجلة ۲ اطار
 تايّر [تم] تايّه
 تايّفه [ن] قرية تايّفه ی ئیمه نزیکی شاره.
 تايوس [ن] نعش، تابوت
 تهباشیر [ن] طباشیر

تهبر [ن] سلب، نهب.

تهبرکردن [چ] السلب، النهب: ئمشهو، دز تهبری
مال حسین کرد.

تهبریه [ن] تبرأة.

تهبل [ن] ۱ طبل ۲ - ناقوس

تهبلیه [ن] ۱ - شذب النخيل ۲ - راقول: حبل يصعد به النخل
تهبلیه کردن [چ] التقلیم (النخيل) شذب الاشجار
تهپ ۱ [ن] ۱ - ربوه: کردهو بانى تهپیگ و تهماشای
دهورو پشتی کرد.

۲ - دَب: مشي ثقيل: وه تهپه تهپ هات

تهپ ۲ [نن] کث، کثيف قژی سهري تهپه

تهپاله [ن] روث الحيوان اليابس

تهپانن [چ] ۱ الرص: يهك وهزنه گهنم تهپانه
شولهگه

۲ الخسف: واران خانگه گهيان تهپانه زهو.

تهپه [تم] تهپ

تهپه دور [ن] فلين

تهپهك [ن] قمة، اعلى الرأس

تهپ تهپ [ن] طبطبة، تربيته: ضربة خفيفة

تهپ تهپ کردن [ن] ان يطبطب، ان يربت

تهپ کوتان [چ] التلمس: کوور تهپ کوتی

تهپگه [ن] قرص من روث الحيوان اليابس

ته پل [ن] قمة، ذروة: ته پلى سهر
 ته پ و رپ [ن] خوف: وه ته پ و رپ واینه ماله وه
 ته پيان [ج] ۱ - ان ينرص ۲ - ان ينخسف ۳ - ان
 یدخل بسرعة ته پيانۀ ناو سیاره گه
 ته پین [ج] ان يحضن البيض (دجاج)
 ته تار [ن] تار
 ته تهر [ن] تتر
 ته تله زوان [ن] لجلاج: ثقیل اللسان مترد الکلام
 ته تیان [ج] ان يحل (ضیفا): رووژی هه زار کهس
 لیمانی ته تی
 تهخت ۱ [ن] ۱ - کرسی ۲ - عرش: تهختی پاتشایی
 ۳ - سریر
 تهخت ۲ [ن] منبسط ۲ - مستو: زه وه گه تهخته.
 - نهو تهخت نیشتن [ج] اعتلاء العرش: دواى فيصل
 کورپی نیشته و تهخت.
 تهختایی [ن] ۱ - حالة كون الشيء منبسطا ۲ - ارض
 منبسطة: دهشته ی شاره زوور تهختاییه
 تهخته ۱ [ن] ۱ - تخت الخیط ۲ - لوح: تهخته ی
 چوو.
 تهخته ۲ [ن] عكس الصرف (نقود) دينارى تهخته ۲ - مريض
 تهخته بوون [ج] التمرض: له شه وه کیه وه تهخته بوه.
 تهخته گردن [ج] جعله يمرض: سه رزان تهخته ی
 کردگه.

تهخته لَان - ی [ن] اَرْض منبسطة
 تهخت بوون [ج] الانبساط، الاستواء
 تهخت کردن [ج] التسوية بالأرض: ثاوا يه گه يان
 تهخت كريا.
 تهر [ئن] ۱ - بليل ۲ - رطب ۳ - طري ۴ - طازج
 تهراف [ن] اله الذكر عند الانسان والحيوان
 تهران [ن] لحن
 تهرانباز [ن] مُلَحَّن
 تهرهخشه [ن] مرض جلدي
 تهرهخشه دار [ئن] مصاب بمرض جلدي
 تهرهخومه [ن] تراخوما
 تهرهس [ن] ديوث، قواد
 تهرهسي [ئن] ديوسه، قواده
 تهرهشكه [ن] مرض جلدي يتسم بالجراحة
 تهرهق [سر] اذا: تهرهق و كابرا نه هات!
 تهرهقه [ن] كبسولة، زنده
 تهرهك [ن] صدع، شق
 تهرهك [ن] عضو الذكر عند الانسان
 تهرهكانن [ج] جعله يتصدع، يتشقق: وه نهو تيشگه
 داره گه بته ركنن.
 تهرهك بردن [ج] التصدع، التشقق: ديوارى

دیوه‌خانه‌گه‌مان تهره‌ك بردگه .

ته‌ره‌کیاگه [ئن] متصدع ، متشقق

ته‌ره‌کیان [ج] ۱ - (تم) تهره‌ك بردن ۲ - ان تخرج

النخلة الطلع : سی چوار شه‌ره‌سییم ته‌ره‌کیاگه .

ته‌رپووش [ئن] متأنق ، انیق ، یلبس ملابس جدیدة
دائماً .

ته‌رپووشی [ن] تأنق

ته‌رت [ن] قلاب : الجزء المفروش والنصف

المدرّوس من البیدر .

ته‌رجمان [ن] ترجمة ۲ - مترجم ۳ - عملية شعوزة

لفك العقدة الجنسية بين الزوجين

ته‌رجمان نان [ن] ۱ - التفسير بالترجمة ۲ - عقد

عملية شعوزة لفك العقدة الجنسية بين الزوجين

ته‌رجگ [ئن] طري : خه‌یارى ته‌رجگه .

ته‌رجگی [ن] طراوة .

ته‌رخان [ن] تخصيص ۲ - شجيرة برية

ته‌رخان كردن [ج] التخصيص

ته‌رخینه [ن] رهیه : اكلة جريش الحنطة واللبن

ته‌رز [ن] ۱ - شكل ۲ - اسلوب ۳ - طراز

ته‌رزه [ن] برد : ته‌رزه وارّی .

ته‌رس [ن] روٹ الحیان الذي يستعمل كالوقود

تهرسه قول [تم] تهرس

تهرس کردن [چ] التروث: ماهینه گه تهرس کردگه.

تهرشه [ن] مرة: ئی تهرشه هیچ نه هاوردم.

تهرف و تَوَن [ئن] متشتت، متشرد: ئاواي
تهرف و تَوَنه.

تهرف و تَوَن بوون [چ] التشتت، التشرد: وه جارئ
تهرف و تَوَن بون.

تهرف و تَوَن کردن [چ] التشتيت، التشرید = زالمی
زووردار تهرف و تَوَیان کرد.

تهرف و تَوَنی [ن] تشتت، تشرد.

تهرك [ن] ۱ - وحید، لوحدة: تهركی خوهم به سه ۲
- القسم الأخير من السرج ۳ - عرق النساء [الدواب]
تهركه [ن] العصا الذي يضرب به على الطبل من
التحت.

تهركه ی ژیری دهله [در] منافق، مشیر الكلام

تهركهش [ن] ۱ - رديف (في الركوب) ۲ كنانة

تهرك برين [چ] معالجة عرق، النساء وبخاصة
الدواب.

تهر کردن [چ] ۱ - التبلييل ۲ - الترطيب

تهرك كهفتن [چ] الأصابة بعرق النساء

تهر كوت [ن] ضرب مبرح

ته‌پرکوت کردن [چ] ان یضربهُ ضرباً مبرحاً: ته‌گه‌ر
قه‌بوولّ نه‌کرد خاس ته‌پرکوتی بکه‌ن.

ته‌رگه‌ز [ن] شجخرة الأثل

ته‌رم [ن] ۱ - نعش ۲ - جثمان

ته‌رمایی [ن] شبح، خیال: ته‌رمایک هاته‌وهر چه‌وم.

ته‌رویس [ن] طریس: ارواء الأرض قبل حرائثها.

ته‌رویس کردن [چ] الطریس: ته‌رویس‌ی زه‌وه‌گه‌ بکه‌ن
ثمجا جفتی بکه‌ن.

ته‌ریق [ن] ۱ - خجل ۲ - حیاء

ته‌ریق بوونه‌وه [چ] ۱ - الشعور بالخجل: له‌ خوهم

ته‌ریق بوّمه‌وه. ۲ - الاستیحاء.

ته‌ریق کردنه‌وه [چ] جعله یحجل.

ته‌رووشك [ن] تبدیل ملابس الرضیع المبللة بأخرى
یابسة.

ته‌زووشك کردن [چ] ان یبدل ملابس الرضیع المبللة
بأخرى یابسة.

ته‌ری [ن] ۱ - بلل ۲ - طراوة.

ته‌ز [ن] ۱ - تعب ۲ - غلیل: ته‌زی دلّی خوه‌ی
ده‌رکرد.

ته‌زانن [چ] التخدير: ده‌رمانه‌گه‌ له‌شی ته‌زان.

ته‌زه‌رچون [چ] الارتیاح. الشعور بالراحة بعد

التعب: بنیشن تا ته‌زتان ده‌رچوو ثمجا بچن.

ته زده رکردن [چ] ۱ الترویح سناوه گه ته زمان
ده رکرد.

۲ - ارواء الغلیل ته زی دلی خواهی له گوشت ده رکرد.
ته زین [چ] ۱ - الخدر ۲ - التشنج: فره جار ده سم
ته زی.

ته زگا [ن] ۱ - موقد النار ۲ - کنایه عن السکن:
کورری مردگ و ته زگای سیه.
ته سیه [ن] سبحة.

ته سهق [ن] شکوی - مشکوی: ته سهقی بکه خودا.
ته سهق کردن [چ] ان یشکوه الی: ته سهقی بکه وه
باوه گوزرین

ته سک [ئن] ۱ - ضیق ۲ - قصیف.
ته سکه ره [ن] ۱ - براءة ذمة ۲ - تأیید ۳ - وثیقة
الخدمة العسكرية

ته سکه و بوون [چ] ۱ - التضييق: ژیردالانه گه که مه
که مه ته سکه و بوو.

۲ - ان یصبح قصیفاً: نه گهر شه وه گهت بشووری
ته سکه و بوو.

ته سکه و کردن [چ] ۱ - التضييق ۲ - التقصیف.

ته سکی [ن] ۱ - ضیق ۲ - قصافة

ته سلخ [ئن] ۱ - مناف للذوق ۲ - غیر معقول.

ته شه [ن] صاعقة ته شه واریگ

ته شهر [ن] تهدید، وعید

ته شهر دان [چ] التهید، التوعد: له دوره وه هر ته شهر
دیگ.

ته شت [ن] صحن کبیر، طشت.

ته شرین [ن] تشرین: احد الشهور السنة الميلادية

ته شرینی دوم [ن] تشرین الثاني

ته شرینی یه کم [ن] تشرین الأول

ته شقه له [ن] حيلة، خدعة: وه ته شقه له هیچ له
ده ست نیه که فی

ته شقه له باز [ئن] حیال، مخادع

ته شک [ن] رعب

ته شک بردن [چ] الأرعاب: ته شکى کوره مه وه.

ته شک چوون [چ] الأصابة بالرعب: ثه را له رزی
چمان ته شکت چکه؟

ته شی [ن] مغزل

ته عبه [ن] مرض الأجهاض عند النساء.

ته عبه دار [ئن] مصاب بمرض الأجهاض.

ته علیل [ن] تلف، تبدير.

- وه ته علیل دان [چ] الأتلاف، التبدید: ره نج وه

ته علیل دان

تهغار [ن] وحدة وزن تساوي عشرين وزنة
 تهفزه [ن] ۱ كسل ۲ - اهمال، لامبالاة
 تهفزه دان [چ] ۱ - التکاسل ۲ - الأهمال
 تهفزی [ن] نزهة
 تهفزی کردن [چ] التنزه.
 تهفریگا [ن] منتزه
 تهق [ن] صوت الضرب على الأشياء الصلبة
 تهقا [سر] إذا! تستعمل للأستغراب: تهقا کابرا
 نههات!
 تهقازه [ن] نکاء، انتقاض
 تهقازهدان [چ] النکاء: خوئی تهقازه دا ئی کاره
 رووژی ههر تهقازه دیگه.
 تهقانن [چ] ۱ - الإطلاق ۲ - التفجير ۳ - التکدير،
 جعله يحزن: مهگری منالهگان تهقانی ۴ - التکرز:
 اکل الکرزات، رض الحب ۵ - التقفيع [اصبع]
 تهقايوت [ن] ۱ - تقاعد ۲ - الراتب التقاعدي
 تهقه [ن] ۱ - إطلاقه ۲ - صوت الإطلاق
 تهقهتهق [ن] ۱ طقطقة ۲ الاشتغال بصورة
 متقطعة.
 تهقهتهق کردن [چ] ۱ - الطقطقة ۲ - الاشتغال بصورة
 متقطعة.

تهقه كردن [ج] ١ - اطلاق النار على ٢ - إحداث الطقطقة .

تهقهل [ن] تهقهل [ن] حوض [خياطة]

تهقلا [ن] ١ - كدح، جهد ١ - محاولة ٣ - منازعة الموت : تهقلاى مهرگه .

تهقلاکهر [ن] کادح، کاسب .

تهقلاکردن [ج] ١ - الكدح، بذل الجهد ٢ - المحاولة ٣ - ان ينازع الموت .

تهقهل دان [ج] الحوض (خياطة)

تهقو [تم] تهقا

تهقو پووق [ن] طقطقة واصوات ضرب مستمر

تهقو تووق [ن] اصوات اطلاق مستمر

تهقو لهق [ن] ترنج : وه تهقو لهق هات .

تهقيان [ج] ١ - الانطلاق ٢ - الانفجار ٣ - الالتقاء (دون موعد مسبق) : له رى تهقيامة نهحمه دا .

تهقيلة [ن] طاقة

تهقين [تم] تهقيان

تهقينهوه [ج] ١ - الانطلاق ثانية ٢ - الانفجار [بصورة مفاجئة]

تهك [ن] ١ - مصفاة مصنوع من العيدان

٢ - جنب : تهكت بهو نهو لا .

ته‌گبیر کردن [چ] ۱ - التدبیر ۲ - التخطيط
 ته‌گر [ن] حالوب وه‌هاران ته‌کر فره وارینگ.
 ته‌گره‌جیله [ن] حالوب علی شکل رذاذ
 ته‌گرین [ئن] ۱ - حالوبی ۲ - شدید البیاض
 ته‌ل [ن] ۱ - عون: خودا هاته‌و ته‌لی ۲ - تفرق
 عن الجماعة
 ته‌ل [ن] ۱ - شعره ۲ - فته
 ته‌لار [ن] قصر
 ته‌لاق [ن] طلاق
 ته‌لاق حسن [چ] ایقاع الطلاق
 ته‌لاق دان [چ] تطلیق [المرأة]: جواد ته‌لاقی ژنه‌ی
 داو ژنی‌تر خوازی
 ته‌لاق سه‌نن [چ] ان تطلق [المرأة] من زوجها
 ته‌لاق که‌فتن [چ] وقوع الطلاق
 ته‌له‌زم [ن] طلیسم: دیاریان نی‌یه، مه‌گه‌ر که‌فتنه‌سه
 ته‌له‌زم!
 ته‌له‌که [ن] ۱ - مرفع: الموضع الذي يوضع عليه
 الأفرشة. والأغطية ۲ - افرشة وأغطية النوم الموضوعة
 علی المرفع ۳ - حيلة، خدعة ۴ - رشوة
 ته‌له‌که‌باز [ئن] حیال، مخادع
 ته‌له‌که‌خوهر [ن] مرتشی

تهله که دان [ج] الارشاء
 تهله که کردن [ج] التحایل
 تهله کهچان [ن] کیس کبیر مصنوع من الصوف أو
 الشعر توضع فيه الأشياء الثمينة
 تهلخین [تم] تلقین: یاسین و تهلخین
 تهل دان [ج] التفريق عن الجماعة: بزنی تهل داگه.
 تهل گرتن [ج] التفرق عن الجماعة: سی چوار
 بزنمان تهل گرتنه
 تهلمیت [ن] ترمید
 تهلمیت کردن [ج] الترمید: تهلمیت قاتره گه نه را
 دالگت بکه.
 تهلوال [ن] شداد عناقید العنب
 تهلوه شیر [ن] اكلة تعد من الحليب والطحين.
 تهلوه نه [نن] مخضب، ملطخ تهلوه نه نه له خونی
 خوه یان
 تهلوه نه بوون [ج] التخضب، التلطخ: سه ری تهلوه نه
 بوه له خون.
 تهلوه نه کردن [ج] التخضیب، التلطیخ: دا له تهوقی
 سه ری و تهلوه نه ی کرد له خون.
 تهلیزه [ن] کیس کبیر توضع فيه أثاث البيت.
 تهلیس [تم] تهلیزه

تهليفوون [ن] هاتف
 تهليفوون كردن [چ] الاتصال بالهاتف
 تهم [ن] ۱ - غبار، عجاج ۲ - ضباب.
 تهما [ن] أمل، إمنية.
 - وه تهما بوون [چ] التأمل: وه تهما بوم دهميه تم
 بدهين
 تهماشا [ن] ۱ - مشاهدة ۲ - تفرج
 تهماشاكر [ن] ۱ - مشاهد ۲ - متفرج: تهماشاكر
 پاتشاس
 تهماشاكردن [چ] ۱ - أن يشاهد ۲ - التفرج
 تهمام [ن] ۱ - تام، كامل، ۲ - صحيح قسه گهت
 تهمامه.
 تهمام كردن [چ] ۱ - الأتمام ۲ - الأكمال ۳ - الانجاز
 تهمه [ن] طمع
 تهمهنا [ن] تمنى، امنية
 تهمهناكردن [چ] التمني
 تهمسال [ن] ۱ - كسول، متعاجز: تهمسالى قهره
 تهمسالى، ريش نيه تاشى
 تهمسالى [ن] ۱ - كسل ۲ - عجز: له تهمسالى نان له
 مال نيه كهن.
 تهمسالى كردن [چ] ۱ - التكاسل ۲ - التعاجز:
 تهمسالى كيگ سناو بكيگ.

تەمسق [ئىن] مەنتەظم و قىلىل : نانى تەمسق .

تەمەل [ئىن] كسول ، مەتەاجز

تەمەلخانى [ن] دار العجزة

تەمەلى [ن] كسل ، عجز

تەموورە [ن] طمبور : آله موسيقية

تەمووز [ن] تموز : الشهر السابع من السنة الميلادية

تەمى [ن] نصيحة .

تەميرە [تم] تەموورە

تەمىز [ئىن] ۱ - مرتب ۲ - نظيف : فرە پاك و تەمىزە .

تەمىزى [ن] ۱ - رتابة ۲ - نظافة

تەمىكەر [ن] ناصح

تەمى كردن [چ] النصيح ، ابداء النصيحة : تەمى

مەنلەگان بىكە بىخوەنن .

تەن [ن] ۱ - جسم ۲ - شرح (الحيوان) ۳ - قدرة ،

قابلية تەند نە و قسەى خراو بىكەيت

تەنەنت [ن] حد ، حالة تا تەنەنتى باوگىشى لى دل

گىر بو .

تەناف [ن] ۱ - جبل ينشر عليه الغسيل ۲ - جبل

المشقة

تەنتەرووك [ن] تەنترىود : ملح حامض التريك

تەنتەنە [ن] فخفخة ، كبرىاء

تەنگ ۱ [ن] ۱ - حزام اورباط یشد به سرج او جلال
 الحيوان ۲ - مضيق: تەنگی چه قەل.
 تەنگ ۲ [ئن] ضيق: چاکە تەگەم تەنگە.
 - وه تەنگە و هاتن [چ] ۱ - الاحتياج: ئەرا فلسی وه
 تەنگە و هات ۲ - القلق علی خودا بزانی فره ئەراتان
 وه تەنگە و هاتم.
 تەنگانە [ن] أيام الضيق والشدة: پروژانی تەنگانە
 تەنگاوی ۱ [ن] مضيق مائی تەنگاوی کانی بز
 تەنگاوی ۲ [ئن] أن يشعر بالحاجة للذهاب الى الغائط
 تەنگاوەر [ن] مضيق بين جبلين
 تەنگاوی [ن] حالة الحاجة للذهاب الى الغائط
 تەنگ ئەلچنین [چ] ۱ - الأجبار. ۲ - ان يضق به
 الحال: تەنگ وه دوژمن ئەلچنینە.
 تەنگ ئەلکیشان [چ] ۱ - الشد بالرباط ۲ - الأملاء
 حد الانتقاح تەنگی مەشکەگە ئەلکیشا له دوو.
 تەنگە [ن] خاصرة
 تەنگە زکری [ن] تعاجز
 تەنگە زکری کردن [چ] التعاجز. چەنی له کار
 تەنگە زکری کەیت.
 تەنگە وەری [ن] مضيق
 تەنگە و برون [چ] ان يصبح ضيقاً قونەره گانم
 تەنگە و بونە

تهنگه و کردن [چ] التضييق که مهرچینه گهی گه و رابو
که می تهنگیه و کرد.

تهنگ بوون [چ] الاحتياج: هر وهختی تهنگت بوو
تی ئهرا لام

تهنگ دان [چ] التحريم

تهنگه [ن] تنك [معدن]

تهنگی [ن] ۱ - ضيق، شدة، صائقة، ۲ - حالة كون
الشيء ضيقاً

تهنگ [ئن] ۱ - خفيف: پارچه ی تهنگ. ۲

متباعد: خهلیه ی تهنگ. ۳ - ضحل: ئاوی تهنگ.

۴ فقير الحال: دهس تهنگه

۵ - رقيق: شیشه ی تهنگ.

تهنگه و بوون [چ] ۱ - ان يصبح خفيفاً، رقيقاً ۲ - ان

يصبح ضحلاً

تهنگه و کردن [چ] التحفيف

تهنگی [ن] ۱ - خفة ۲ - ضحالة ۳ - تباعد ۴ - فقر

۵ - رقة ۶ عب: تهنگی به خهّل

تهنور [ن] تنور

تهنوره [ن] تنوره، ملبس نسائي

تهنور حسن [چ] إحماء التنور

تهنوری [ئن] خاص بالتنور: نانی تهنوری.

ته‌نیا [ئن] وحید، فرید
 ته‌نیابال [ئن] وحید، لامعیل له
 ته‌نیابالی [ن] حاله‌کون الفرد وحیداً، لامعیل له
 ته‌نیایی [ن] وحدانیه: ته‌نیایی ئه‌را خودا خاسه.
 ته‌نین [ج] حبک سداده‌النسیج
 ته‌نینه‌وه [ج] ۱ - التغطية: له‌په‌ر له‌شی ته‌نیه سه‌و. ۲
 - الأحاطة: ده‌وریان ته‌نینه‌وه.
 ته‌و [ن] حمی، سخونه
 ته‌واف [ن] ۱ - طواف ۲ - زیارة
 ته‌واف کردن [ج] ۱ - الطوف ۲ - القيام بالزیارة
 ته‌وه‌ره [ن] سکینة الطاحونة المائیه
 ته‌وه‌رزین [ن] طبر زین
 ته‌وه‌ن [ن] غور فی التفکیر، تفکیر عمیق
 ته‌وه‌ن بردن [ج] الغور فی التفکیر: ته‌وه‌ ئه‌را ته‌وه‌ن
 بردگه‌سه‌د؟
 ته‌وبه [ن] توبه: ته‌وبه‌ی گورگه‌ مه‌رگه [په‌ند]
 ته‌وبه‌کار [ئن] تائب
 ته‌وبه‌کردن [ج] ۱ - الأتابه ۲ - التوب
 ته‌وزیل [ن] اغصان النخیل الذابله
 ته‌وزیل کردن [ج] تقليم أو قطع اغصان النخيل
 الذابله

تهوش [ن] جمع التمر بين قطع العذق ورمية في الأرض

تهوشكر [ن] عامل جمع التمر. المادة السابقة

تهوش کردن [چ] جمع التمر. المادة السابقة

تهوشی [ن] دسیعه: صحن كبير يعجن فيه

تهوق [ن] ۱ - قمه، ذروة، ذری ۲ - طوق ۳ -

أسناد، اغلال: دهسی ها له تهوقی زالم.

تهوگرتن [چ] ان یسخن: لهشی گهرمه، تهوی گری.

تهولّلق [ن] عقب ممخضه اللبن

تهون [ن] وشيعة

تهونکهر [ن] النساج، الناسج

تهون کردن [چ] النسج

تهوله [ن] اصطبّل الحيوانات

تهوول [ن] ۱ - تسلیم ۲ - تحويل

- تهو تهوول دان [چ] التسليم: بارهگه بدهو تهوول

دلیر:

تهوول گرتن [چ] الاستلام: من تهوولی هیج نیهگرم

تهی [سر] كلمة تستعمل في لعبة «ختیله»

تهیتهی [ن] لعبة «ختیله»

تهیتهی کردن [چ] اداء لعبة «ختیله»

تهیشت ۱ [تم] طشت

تهیشت ۲ [نن] مفلطح : ده‌وریه‌گه ته‌یشته .

ته‌ی‌کردن [چ] اطلاق کلمه «ته‌ی»

ته‌یل [ن] ۱ - سلك ۲ - كناية عن السرعة وخفة الحركة

ته‌ی‌موون [ن] ۱ - تموین ۲ - تقنین

تبغ [ن] عشره

تبغ بردن [چ] التعتثر: ماهینه‌گه تبغ بردو ړمیا.

تبغ دان [تم] تبع بردن

تتوو [ن] / طفل / قمل

تخون [ن] قرب، دنو؛ دیوینگه نه‌ړا خوه‌ی، که‌س
نیه‌وړی تخونی بکه‌فی

- له تخون دان [چ] التقرب من، الدنو: خوه‌د له
تخونی مه‌ده .

تر [باش] ۱ - تضاف الى الصفة تتكون الدرجة الثانية
من درجات المقارنة: به‌رز = به‌رزتر

۲ - تضاف الى الاسم فتعني واحد آخر من نفس
الشيء مانگه = مانگی‌تر.

تر [ن] ضراط

ترازو [ن] ۱ - میزان ۲ - قیاس ۳ - کوکب المیزان
ترازیان [چ] استثناء: له‌ه‌لی بترازی که‌س نه‌هان
نه‌ړا لام .

تراش ۱ [ن] حلق، قص
 تراش ۲ [پاش] تضاف الى الأسم فتكون اسم
 الفاعل: سەنگ سەنگ تراش
 تراش کردن [چ] الحلق، القص
 تراشین [چ] النحت: وینهی شیرینگ له سەر ئەوسەنگە
 تراشیانگە
 ترانکیش [ن] أخذ أو جلب بكميات كبيرة
 ترانکیش کردن [چ] الأخذ أو الجلب بكميات كبيرة.
 ترانن [چ] جعله يضرب: پا نا زگیاو ترانهی.
 تراو [ن] ينبوع ماء
 ترای [ن] ۱ - تدريب ۲ - تجربة
 ترایده‌ر [ن] مدرِّب
 ترایکەر [ن] متدرب
 ترای‌کردن [چ] ۱ - التدرب ۲ - التجريب: ترای
 ماشینه‌گه بکه.
 تره‌تر [ن] فخفخة فارغة: ئەی تره‌تره چه‌سه!
 تره‌و [ن] خزينة
 تره‌فاق [ن] أثاث، لوازم، أشياء
 تره‌برین [چ] ۱ - افقاده مرکزە ۲ - ايقافه عند حده.
 ترپ [ن] ۱ - فجّل ۲ - صوت سقوط شيء بخفه
 ترپه [ن] صوت السقوط بخفه

ترپه کردن [ج] احداث صوت خفيف عند السقوط
 ترپه هاتن [تم] ترپه کردن
 ترپگی [ن] الفجل البري
 ترت [ئن] ۱ - هش: زهوی ترت ۲ - مهلهل النسج
 أو الحياكة: پارچه ی ترت
 ترمی [ن] ۱ - هشاشة ۲ - حالة كون الشيء مهلهل
 النسج أو الحياكة
 ترچهو [سر] تستعمل للاستهجان والاستغراب: ترچهو
 لی کاره!
 ترس [ن] ۱ - خوف: له ترسا وای.
 ۲ - هלוسة: وهختی ترس بگریگه كهف كرنی
 ترسانن [ج] ۱ - التخويف ۲ - الاكراه على عمل ما
 بالتخويف
 ترس گرتن [ج] الاصابة بالهلوسة.
 ترس لی نیشتن [ج] التذعر
 ترسناك [ئن] مخيف: شهوی ترسناك.
 ترسنوك [ئن] خواف، جبان
 ترسنوكی [ن] خوف، جبن
 ترس و خوو [ن] هلوسة
 ترس و لهرز [ن] خوف، ذعر
 ترسیاگ [ئن] مذعور، مرعب
 ترسیان [ج] ۱ - الخوف: كهس نیه نه ترسی.

۲ - التخوف: نه ترسم بمرم له ليم بچوو زوور
[فولکلور]

ترش [ئن] حامض

ترشاشی [ن] حساء السلق

ترش بوون [ج] التحمض: ماسه‌گه ترش بوه.

ترش بوونهوه [ج] إزدیاد الحموضة

ترش کردن [ج] التحميض: ترشی قه‌زانه‌گه کردگه.؟

ترشگانن [ج] التخمير

ترشگیاگه [ئن] مخمر، مختمر

ترشگیان [ج] التخمر: خه‌ور فره بمینینگه‌ی ترشگی.

ترشی [ن] ۱ - حموضة ۲ - طرشي

ترکه [ن] استشعار بحدوث شيء.

ترکه‌دان [ج] الاستشعار: ترکه‌دا له دلم، جمیل
گیریاگه.

ترك و جول [ن] ۱ - جریان بطيء: ثاوه‌گه ترك و
جولیه.

۲ - مشي الهوينا: وه ترك و جول هاتن.

ترك و جول کردن [ج] ۱ - الجري البطيء ۲ - ان
يمشي الهوينا

ترکی [ن] ۱ - مرض يصيب الاطفال ويؤدي الى
الموت في اغلب المرات.

۲ - شدة: ترکی کولن.

ترکی کردن [چ] الاصابة بالمرض . المادة السابقة
 تررگ [ن] مربوط الحملان .
 ترن [ئن] ۱ - كثير الضراط ۲ - خواف ، جبان ۳
 قليل الاعتبار
 ترنج [ن] شجرة ترنج ، ثمارها
 ترنگه [ن] تلالؤ
 ترنگه کردن [چ] ان يتالؤ
 ترنگه هاتن [تم] ترنگه کردن : ترنگه ی ثاوله بن
 چالاوله گه نی
 ترهات [ئن] ترهات کارمان ترهاته
 تروهت [ن] الحضرة : عكس الصحن
 تروو [ئن] تافه ، قليل الاعتبار
 ترووزی [ن] خيار تعرووزي
 تروسکه [ن] بريق ، وميض
 تروسکه کردن [چ] البريق ، الوميض
 تروسکه هاتن [تم] تروسکه کردن
 تریشقه [ن] صاعقة : نهوره تریشقه
 تریشکه [ن] برد قارص
 تریکائن [چ] العياط ، الصراخ : ژنی بی حهیا دایهم
 تریکنی
 تریکه [چ] عیطة ، صرخة
 تریکه دان [تم] تریکانن

تریجه [ن] باخرة

ترین [پاس] تضاف الى صفة فتكون الدرجة الثالثة

من درجات المقارنة بهرزه بهرزه بهرزه بهرزه

ترین [چ] ان يضطر

تریوه [ن] لمعان، تلالؤ: تریوهی مانگه شهو.

تریوه کردن [چ] التلأ

ترمال [ن] مختار او كبير القرية

تس [ن] فساء

تسانن [چ] ۱ - جعله يفس ۲ - السفاد (طیور) ۳ - الافشال

تسن [ئن] ۱ - كثير الفساء ۲ - قليل الاعتبار ۳

جبان، خواف

تستنهك [ن] ذبابة الرمل

تسين [چ] الفساء

تشبال [ن] تقلیم جناح الطیر لمنعه من الطیران

تشبال کردن [چ] التقلیم المادة السابقة

تشکم [سر] تستعمل للرفض او الانسحاب من (لعبة)

تشمال [ن] انضباط عسکري

تف [ن] ۱ - بصاق ۲ - لعاب ۳ - ريق

تف له دهمی بوه جهو [در] انعقد لسانه

ب - تف له دهمی کرده جهو [در] اعقد لسانه

تفاق [ن] مستلزمات: تفاق خوهد ناماده بکهو دهس

له کار بنه .

تفاننه وه [چ] اخراج الشيء من الفم بالبصق: دهрман
كهیده ده می، تفنیگه یه وه.

تفهنگ [ن] البندقية

تفهنگجی [ئن] هداف

تفت [ئن] حریف: خوراکه گه تامی تفته

تفتگی [ن] الفلفل البري

تفتی [ن] ۱ - حالة كون الطعام حريفا

۲ - ضيق، شدة

تف کردن [چ] البصاق

تک [ن] ۱ - نهاية، طرف ۲ - قمة: چووه و تکی
داره گه.

۳ - رأس مدبب: تکی قه لَه م

۴ - قطرة: تکی ثاو

۵ - حياء: تکی تکیاگه

۶ - جرعة: تکی دهрман

۷ - ارنبة الانف: تکی لَو ت

تکا [ن] رجاء، توسل، طلب، التماس

تکا کردن [چ] الترجي، التوسل

التوسل التماس: تکا لیت که م واز بار له ی کار.

تکه [ن] ۱ - تسرب، ترشح ۲ - لحم مشوي

- له تکه و سیان [در] الترصد: هه ر له تکه و سیاگه،

یه کی قسیه بکیگ

- هاله تکه [در] مترصد: چہ نی های لہ تکہ لہ لیمان!
تکہ کردن [ج] ۱ - التسرب ۲ - التقطر: خانگہ گہمان
تکہ کیگی.

تک دار [ئن] ذو رأس مدبب

تکن [ئن] مدبب

تکہ [ن] ۱ - تیس ۲ - تلقیح

- وه تکہ [ئن] في النزاء

تکہ گرتن [ج] التلقیح من تیس

تلّ [ن] ۱ - بعور البعير ۲ - کلب الصيد

تلاّ [ن] ۱ - ذهب ۲ - کناية عن شيء ثمين

تلاّ پلاّ [ن] تبادل الحديث عن موضوع خطر بحيث

يؤدي الى جلب الانتباه

تلاّ پلاّ کردن [ج] تبادل الحديث. المادة السابقة

تلاّشہ [ن] ۱ - قطعة، مقطع، جزء

۲ - شطية: تلاّشہی ٹاسن کہ فته چہوی

تلانن [ج] ۱ - الدهس ۲ - السحق ۳ - المرد

تلّہو [ن] ذهاب في اثر فرد او شيء: براگہی گوم بوہو

چگک لہ تلّہوی.

تلّہو کہر [ن] الشخص الذي يذهب في اثر فرد او

شيء

تلّہو کردن [ج] الذهاب في اثر فرد او شيء

تَلْپ [ن] شبح، خیال: تَلْپِی له دوره و دیار بو.
 تَلْپه [ن] ۱ بلل تام تَلْپه‌ی له ئاو تَلْپِی
 ۲ - صوت السقوط الخفیف
 تَلْپه تَلْپ [ن] صوت السقوط الخفیف بصورة مستمرة
 تَلْپه کردن [چ] احداث صوت خفیف عند السقوط
 تَلْپه هاتن [چ] ۱ - تَلْپه کردن
 ۲ - ان يتقطر الماء بسبب بلل تام تَلْپه‌ی تی له ئاو
 تَلْیاق [ن] افیون، تریاق
 تَلْیاقی [ئن] مدمن: تَلْیاقی‌یه، رووژنی سی چل چای
 نه‌خوا
 تَلْیاگ [ئن] ۱ - مدهوس، ۲ - مسحوق ۳ - منرد
 تَلْیان [چ] ۱ - الاندهاس ۲ - الانمراد
 تَلْیت [ن] ۱ - ثرید ۲ - تمزیق: سه‌ری بوّه وه تَلْیت.
 تَلْیت کردن [چ] التمزیق: سه‌گ تَلْیتی کرد.
 تَلْیش [ن] شق: تَلْیشی ها له داوانه‌گه‌ی.
 تَلْیشانن [چ] الشق: پارچه تَلْیشانه
 تَلْیشیاگ [ئن] مشق: کراسه تَلْیشیاگه‌ی
 تَلْیشان [چ] ان ینشق: زگی تَلْیشیا.
 تَلْیقانن [چ] المرء: ته‌ماته‌گه تَلْیقان.
 تَلْیقیاگ [ئن] ممرود.
 تَلْیقیان [چ] الانمراد
 تَلْیمار [ن] لوحة خشب رفیعة

تلی ولی [ن] جلبه، هرج
 تلی ولی کردن [چ] الجلبه، الهرج
 تماکوو [ن] تبغ
 تماکووقلیانی [ن] تنباک
 تمانن [چ] ۱ الطمس ۲ الغرز
 تمهز [سر] اثارې: پرویز وهت چمه ږیهو، تمهز چوو
 کول له لیمان گری!
 تمیاگ [ئن] ۱ - مطموس ۲ - مغروز
 تمین [چ] ۱ الانطماس ۲ - الانغراز
 تمگ [ن] قلمه القراد العظیم
 تن ۱ [ئن] ۱ - محکم الشد ۲ - حار [الطعم] ۳
 عنیف ۴ - قوي ۵ - سریع ۶ - حاد الطبع
 تن ۲ [تم] ت ۲ ۱
 تنه [ن] توبیخ بتن له کاوه گاله فری هاوساگان
 نه کا
 تنه تن [ن] عصبیه،
 تنه تن کردن [چ] التکلم بعصبیه
 تنه ویوون [چ] ۱ - الاشتداد: تنگی ماهینه گه تنه و
 بو
 ۲ - الاسراع ثاو له وهره و خواری تنه و بوو.
 ۳ - ان یصبح عنیفا: نه وئ جار گلیه ی له یه ک کردن
 ثمجار له یه ک تنه و بون
 ۴ - الاشتداد: جهنگ تنه و بو.

تنه وکردن [چ] ۱ - الشد ۲ - التثبيت
 تنگ [ن] جرعة، مصة: تنگی ثاو
 - وه تنگه و نان [چ] التجرع: يهك جام دوو ناوه تنگه وه
 تنگه [ن] جب: جرة ماء
 تنگولك [ن] جب صغير
 تنیان [چ] التويخ بتن له براگهت تا کاری گهن
 نه که یگ
 توازوو [ن] مواسة
 توازووخواز [ن] مواسي
 توازووخوازینه وه [چ] المواسة: محمود باوگی
 مردگه، بچن توازوو لی بخوازنه وه.
 تواسن [چ] ۱ - الطلب: چه تواسه لیدان؟
 ۲ - ان ينوي: توام بچم ئهرا مال.
 توانا [ن] قدرة، قابلية، امكانية.
 توهتو [ن] رذاذ مطر: ئاسمان، توهتویه.
 - توهتوو لبویه [در] حزين: هه میسه توهتوو لبویه
 توهتووکردن [چ] ان تمطر رذاذا
 توهق [ن] طبق
 توهم [ن] ۱ - بذور ۲ - طلع: توهمی دار.
 توت [ن] شجرة التوت، ثمارها
 توته [ن] اصبع البنصر
 توته لهك [ن] نبات الزهر، نبات ذو ثمر مر.

توتنگ [ن] جرو

توتنگه شوانه [ن] دودة الراعي

توتو [ن] كلمة تستعمل لجلب الدجاج للطعام

توتوكردن [ج] جلب الدجاج للطعام بأستعمال كلمة
توتو

توتی [ن] طير البيغاء

توتچانن [تر] چوچانن

توخم [ن] ۱ - نسل ۲ - ذرية، سليل

۳ - علاقة: توخمی پیه و نیه.

۴ - قط: توخمی ئاگای نی یه له ئه و کاره.

توخماره [ن] آل، اسر: توخماره ی حه مید

توخمه [تم] توخماره

توخم دار [ئن] قابل على الاخلاف

توره [ن] ۱ - كيس ۲ - المخلاة: ما يجعل فيه من

العلف ويعلق في رأس الحيوان

توره [ئن] غاضب

توره بوون [ج] ان يصبح غاضبا

توره كردن [ن] جعله غاضبا

توره ی [ن] غضب

تورگ [ن] نبات البرقوق

توش ۱ [ن] ۱ - التقاء ۲ - ورطة، مصيبة

توش ۲ [ئن] شاطر، حاذق، ماهر

تَوَش بوون [چ] التورط، الاصابة بنكبة. تَوَشى شهر
بو.

تَوَشتر [ن] ماعز بعمر سنة
توش کردن [چ] التورط: تَوَشى سهره دهريمان مهكه.
تَوَش هاتن [تم] تَوَش بوون
تَوَش هاوردن [تم] تَوَش کردن
تَوَشى [ن] شطارة، حذافة، مهارة: جوامير لهكار
تَوَشه.

تَوَك [ن] ۱ - شعر ۲ - وبر ۳ - زعب
تَوَك تيهل [ئن] سيء الطبع، فرة تَوَكى تيهله.
تَوَك تيهلى [ن] سوء الطبع
تَوَكَن [ئن] مشعر: رُنَى تَوَكَن ناشيرينه.
تَوَل [ن] ۱ - خط ۲ - شتلات ۳ - عود رفيع
تَوَلَه [ن] ۱ - شتلات تَوَلَهى ئه نار
۲ - حديث السن: منالى تَوَلَه.
۳ - صغير الحجم وطري خيار تَوَلَه.
تَوَلَه پَرى [ن] طريق فرعي، طريق ثانوي
تَوَلَه كى [ن] مزاح وتأتى مع كلمة «ياري» يارى و
تَوَلَه كى
تَوَلَه كى کردن [چ] الممازحة
تَوَلَه وهن [ن] شجيرة بريّة له چهقهى چهوماخ
كهلهيله و بهمين + تَوَلَه وهن له له ژير ماردمان چهمين
(فولكلور)

توو [ن] ثنية، ثنايا، طية، طيات لهتوو دلنگ، له
توو کتاب

تووپ [ن] ۱ - كرة ۲ - مدفع ۳ - طول قماش ۴ -
درزن، دسته: تووپي تیخ

تووپانن [چ] ۱ - جعله یفطس ۲ التقتیل
تووپه [ن] صوت السقوط الشدید

تووپه ل [ن] كرة [من ثلج، طین الخ]: تووپه لی
وهفر

تووپیاگ [ئن] فطیس: خه ری تووپیاگ

تووپین [چ] الفطس دوه که سه که گه مان تووپي

تووتر [ن] ۱ - عظم العصص ۲ - قابضة

تووخ [ئن] ۱ - غامق رهنگی تووخ

۲ کثیف چایی تووخ

تووخه و بوون [چ] ان یصبح غامقا

تووخه و کردن [چ] جعله غامقا: رهنگی حجره گه

کاله که می تووخیه و بکه

تووخی [ن] حالة کون الشيء غامق اللون

توور ۱ [ن] ۱ - شبکه ۲ فتيلة المصباح الزيتي

توور ۲ [ئن] هائج ماهینی توور

تووراخ [ن] لبن خاثر مرشح منه الماء

توورانن [چ] جعله یزعل، یغیظ: ئهرا مهردمه گه

توورانن له خوهت؟

تووپره [تم] توپره
 تووپره‌بوون [تم] توپره‌بوون
 تووپره‌کردن [تم] توپره‌کردن
 تووړگ [ن] بښت (اکله)
 تووړیاگ [ئن] زاعل، زعلان، غاښ
 تووړین [ئن] مشک، شبکي
 تووز [ن] ۱ - غبار، عجاج ۲ - مقدار قليل
 تووزقال [ن] ۱ - مثقال، ۲ - كمية قليلة
 تووزکردن [چ] ۱ - ثوران الغبار ۲ - جعله يغبر
 تووزین [ئن] ۱ - مغبر ۲ - ملطخ بالغبار
 تووژ [ن] ۱ - قشرة زبدية ۲ - جلبة (الجرح) طهاوة
 تووژالك [ن] قشرة زبدية
 تووژگ [تم] تووژ
 تووژگرتن [چ] ۱ - تكون الغشاء «الزبدی»
 ۲ - تكون غشاء الجرح: زخمه‌گه‌ی تووژ گرتگه
 تووشگ [ن] مزود: تووشگ برد ټه‌را کاروان
 تووشگ کردن [چ] التزود بزاد السفر
 تووف [ن] شرش
 تووفان [ن] ۱ - طوفان نوح (ع) ۲ - مطر غزير
 تووق [ن] ۱ - صوت الاطلاق ۲ - صوت كسر
 الاشياء الصلدة
 تووقاله [ن] بثره مائية.

تووقالنه كردن [چ] التبشر: تكون بشور مائيه دهسى
سزباو تووقالنه كرد.

تووقانن [چ] ۱ - الاحراق التام ۲ - جعله يتفجر
بكاء ۳ - طق [الاصابع]

تووقتهك [ن] نبات ذات كرات هوائية
تووقياگك [ئن] محروق حرقاً تاماً

تووقيان [چ] ۱ - الاحتراق التام ۲ - الانفجار بالبكاء
۳ - ان يطق (الاصابع): هه پينج كللگم تووقن

تووك [ن] ۱ - قشر ۲ - لحاء ۳ - جلد
تووكل [ن] لحاء: تووكلى نه نار.

تووك گرتهوه [چ] التقشير ۲ - السلخ
تووكن [ئن] سميك القشور ۲ - سميك ال

تووله [ن] خباز

تووليّه [تم] تووله

توومار [ن] سجل، تسجيل

تووماركهـر [ن] مسجل: الة التسجيل او الشخص
الذي يسجل على الشريط

تووماركردن [ن] التسجيل

توومارگا [ن] محل التسجيل

توون [ن] غور

تووناو توون [ئن] متاهات

تّى [ن] ۱ - تعهد ۲ - شرط

تیارو [ن] ملھی

تیار [ئن] ۱ کامل الحیاکة «کلاش»

۲ - مستعد، متھیء

تیاره [ن] طائرة، طیاره

تیارکردن [چ] اکمال حیاکة «کلاش»

تیهت [ن] ارض صلدة

تیهتک [ن] ورك

تیهر [ن] عظم الرقبة تیهری مل.

تیهرزین [چ] ۱ - ان یساوی چه نی تیهرزئی؟

۲ - الاستحقاق: نیه فیهرزئی قال کردن و دهنگ خوه د هاوردن.

تیهریک [ئن] ۱ - مظلّم ۲ - غامق: رهنگی تیهریک

تیهریکه و بوون [چ] حلول الظلام دنیا تیهریکه و بو.

تیهریکه و کردن [چ] الاظلام: جعله مظلما قاپیه گه

نای ماله گه تیهریکه و کردید

تیهریکی [ن] ظلام، سواد

تیهله [ئن] مر: خه یاره گه تیهله

تیهلهک [ن] مسحوق یعطی للاطفال

تیهله و بوون [چ] إزدیاد مرارته ئاوی دجله له خواره وه

تیهله و بوو.

تیهله و کردن [چ] زیادة مرارته

تیهله بوون [چ] ان یصبح مرا

تیهل کردن [چ] جعله مرا
 تیهلگ [ن] الخضروات المرة. خيار تیهلگ
 تیهلگی [تم] تیهلگ
 تیهلی [ن] ۱ - مرارة ۲ - ضیق: تا ثیرنگه تیهلی وه
 خوهی نه دیه
 تیهنگ [نن] ۱ - ضامیء نه گهر تیهنگته ئاو بخوه ۲
 متلهف. تیهنگی مال و منالم
 تیهنگ بوون [چ] التعطش: دنیا گهرمه، تیهنگیان بوو.
 تیهنگ کردن [چ] جعله يعطش نانه گه سوور بوم
 تیهنگم کرد
 تیهنگی [ن] عطش، ظمأ
 تیهنی [تر] کیهنی
 تیهو [ن] خشكه دفعه من المطر انه در علا
 تیپ [ن] ۱ - فوفه ۲ - مجموع - فريق
 تیتال [ن] فرحة، بهجة، إبتهاج
 تیتال کردن [چ] الابتهاج
 تیترمانه [ن] طير كرسوع (عامية)
 تیتگ [ن] خصلة الشعر على جانبي رأس المرأة
 تیچوون [چ] ان يكلف: ماله گه یان چه نی تی چوو؟
 تیخ [ن] شفرة، موس ۲ آلة قطع حادة
 تیخهك [ن] فاصلة، حاجز بين شيئين.
 تیخهك دان [چ] الفصل بحاجز: جياوه بون،

حه وشه گه یان تیخهك دان .

تیر [ئن] مشیع ، مرتو: زگ تیر خه وه ری له زگ ورسگ
نی یه .

تیر [ن] ۱ - سهم ۲ - قرعة

تیر [ن] تشتت ، تشتیت

تیره [ن] ۱ - عشیره ۲ - فصيلة

تیرهك [ن] ۱ - قوة: تیره کی . بریا ۲ - من قطع
البردة

تیر بردن [ج] التشتت: ریه نه گه تیر برده دیاره گورگ
کیگه ناویانا

تیر بوون [ج] ۱ - التشبع نانه گه کهم بو تیر
نه خواردم . ۲ - الارتواء تیر ئاو بخوون، له ری ئاو
نی یه

تیر خسن [ج] ۱ - الاقتراع ۲ اطلاق النار

تیر خواردن [ج] ۱ - الشبع - الارتواء

تیر دار [ن] من قطع المحراث

تیر دان [ج] التشتیت: گورگ تیری ساواگان دا

تیر سم [ن] وقر: ئه وه تیر سم داگه له گووشد!

تیر کهوان [ن] سلاح القوس

تیر کردن [ج] ۱ - الاشباع ۲ - الارواء

تیرگ [ن] الخبز المحترق وغير المشوي

تیرمه [ن] بردة، جبة

تيرمو تيرمو [ن] لعبة قديمة للاطفال
 تيرواران [ن] ۱ اعدام رميا ۲ الرمي، قصف
 تيرواران كردن [چ] ۱ - الاعداد رميا ۲ - الرمي،
 القصف: ثايه مي ناپاك بابه ته تيرواران بکريگ
 تيروپر [ئن] ۱ - مشبع ۲ - مكثفي
 تيروپري [ن] ۱ - شبع ۲ - إكتفاء
 تيروي [ن] ۱ - شبع ۲ - إرتواء
 تيري [ن] خبز الرقاق
 تيز [ن] سخريه، هزؤ.
 تيزاب [ن] حامض الكبريتيك
 تيزاو [تم] تيزاب
 تيزكردن [چ] السخريه، الاستهزاء ثهوه راسي
 كهيد، تا تيز كهيد!
 تيزگگه [ن] عنفصة
 تيژ [ئن] ۱ - حاد. جه قووي تيژ ۲ - سريع
 ري كردني تيژ
 تيژبوون [چ] الانشحاذا. ان ينشحاذا
 تيژكه ر [ن] مشحذة
 تيژكردن [چ] الشحذا
 تيژي [ن] ۱ - حدة ۲ - سرعة
 تيسك [ن] حضلات شعريه طويلة
 تيسكن [ئن] مشعر: ذو حضلات شعريه طويلة بزني تيسكن

تیشٹ [تم] چیشٹ .

تیشک [ن] فاس

تیق ۱ [ن] قبالة: مالیان ها له تیقی مهکته به گمان

تیق ۲ [تم] تیک

تیق وه تیق [نک] مقابل: مالی ئیمه وهوان تیق وه تیق
یه کن

تیک [نن] فردی

تیکاجفت [ن] لعبة «الفردی والزوجی»

تیکاجفت کردن [چ] القیام بلعبة الفردی والزوجی

تیکه [ن] ۱ - لقمة ۲ - قطعة تیکه ی قوماش

تیکه تیکه [نن] مقطع الی اجزاء

تیکه تیکه کردن [چ] التقطیع الی اجزاء

تیکه چن [نن] الدنیء المتطفل

تیکه چنی [ن] دناءة النفس المتطفلة

تیکه دان [ن] الاتهام وهختی تیکه دا وهتی ئیه

مانگیگه نان نه خواردگه

تی کردن [چ] ۱ - الصب ۲ - التعهد ۳ - الاشتراط ۴

ان یضع فی

- ئه وه گوونیه ئه را چه یه؟

ب - ئارد تی ئه کا

تیکل [نن] معتاش، متطفل تیکل هه میشه ها له

هوری زگ

تیکل بوون [چ] الاعتیاش، التطفل
 تیکل کردن [چ] جعله معتاشا، متطفلا
 تیکلی [ن] اعتیاش، تطفل
 تیل [ئن] احول، حولاء: چهو راسی تيله
 تیلّا [ن] عصا غلیظة «توثیة»
 تیلّه [ن] حزمة كبيرة من الحطب «کارة»
 تیل بوون [چ] ان یصبح احول، حولاء
 تیل کردن [چ] جعله احول، حولاء
 تیلگ [تم] تیلّه
 تیلی [ن] حَوْل.
 تیمار [ن] تداوي، تضميد
 تیمارکه‌ر [ن] مداو، مضمد
 تیمارکردن [چ] ان یداوي، ان یضمد
 تیمارگا [ن] مستوصف
 تیمانج [ن] الحاشیة المضافة الى الرداء لتطويله
 تین [ن] شدة، حدة (الحرارة، البرودة) تینی
 سهردی شکیاگه
 تینگانن [چ] جعله یصول ویجول.
 تینگیان [چ] الصول والجلول
 تین و بین [چ] مشاورة
 تین و بین کردن [چ] التذاور. ثهوه تین و بینی چه
 کهین؟

تيوآننه وه [چ] ۱ - التذويب ۲ - الاحتواء ۳ - القضاء
 على ۴ الصهر. ثاسن تيوآننه وه
 تيوهر [ن] ۱ - نظر ۲ نظرية
 تيوهر بردن [چ] التجراً على النظر الى تيوهرى روى
 نه وردم
 تى وريان [چ] المسك بالقوة: ههر دهسى تى وريا،
 کوتايهى وه زهوا
 تيوياننه وه [چ] ۱ - الذوبان ۲ - الانصهار ۳ - التلاشي
 تدريجيا

ج -

ج [ن] / جيم / الحرف الخامس من الالف باء
 جا [ن] مكان، موضع، موقع، مقر
 جاجگ [ن] علك
 جاجگين [ن] ۱ كثير العلك ۲ ملطخ بالعلك
 جاجم [ن] شف، برجد
 جاجوو [ن] ضد، عدو. ههر دو برا بونه وه جاجوو
 يهك

جاده [ن] ۱ طريق، شارع ۲ جاده
 جادوو [ن] ۱ - سحر ۲ شعوزة.
 جادووکار [ن] ۱ - ساحر ۲ - مشعوذ.

جادو و کاری [ن] ۱ اعمال السحر ۲ اعمال الشعوذة.

جار [ن] مرة: جاری تر نه گهر قسه کردی نه وه نی یه بزانی: ئی جاره وه په تی، جاری تر وه پاره.
جار [ن] ۱ - اعلان شفاها عن شيء ما ۲ - الجزامة: بقايا الزرع المحصود.
جار جار [ئك] أحياناً، بین الفينة والأخرى. جار جار سه ر لیمان پده.

جار دان [ج] الاعلان شفاهاً شيء ما
جار كیش [ن] منادي الاعلانات.
جار كیشان [ج] الاعلان شفاها عن شيء ما
جار وو [ن] ۱ - مكنسة ذات يد طويلة ۲ - نبات ربيعي

جاری [ئك] ۱ - بعدُ: جاری دانا نه هاتگه. ۲
لا يزال: جاری نیشتنه

جاسووس [ن] ۱ - جاسوس ۲ - مخبر رسمي
جاسووسی [ن] ۱ - جاسوسية، تجسس ۲
اخبارية.

جاسووسی کردن [ج] ۱ - التجسس ۲ - اخبار
السلطات عما يحدث.

جاش [ن] ۱ - مرتزق ۲ - ججش.

جاشى [ن] ارتزاق.
 جاكهش [ئن] قواد، ديوث
 جاكهشى [ن] قواده، ديوثة
 جاكهشى كردن [ن] امتهان القواده
 جام [ن] ۱ طاس ۲ كاس ۳ ملىء كاس أو
 طاس ۴ - زجاج
 جامهك [ن] ۱ - مرآة ۲ عدسة
 جامخانه [ن] واجهة زجاجية
 جاموگك [ن] طاس صغير، طويس.
 جاميانى [ن] غطاء الرأس للرجال.
 جان [ن] روح.
 له جاني بن جان [در] منذ الازل، سرمدي
 جانتا [ن] حقبة
 جانگيه [ن] صدغ: خالى له جانگيهى کوتاگه
 جانماز [ن] سجادة أو أي فراش آخر يستعمل في
 الصلاة، مصلاة.
 جاهل [ئن] شاب
 جاهلهوبوون [چ] استرجاع الشباب عمر جاهلهو
 بوه
 جاهلهوكردن [چ] جعله شاباً: خوهشى جاهليهو
 كردگه

جاهلی [ن] ۱ شباب ۲ - مرحلة الشباب
 جاو [ن] ۱ - خام أبيض ۲ - كناية عن الخوف
 رهنگی بوه جاوی چهرمگ
 جاین [چ] ۱ - المضع ۲ العلك
 جهبه [ن] شاجور.
 جهبه‌خانه [ن] ۱ - مشجب ۲ ترسانه الأسلحة
 جهبر [ن] علم الجبر.
 جهت [ن] نبات الجت، جت.
 جهخت [ن] ۱ - العطسة الثانية ۲ - جهد، كفاح
 جهخت كردن [چ] الكدح جهخت بکهن دیواره‌گه
 نه‌لچنین.
 جهخت هاوردن [ن] أن يعطس ثانيةً
 جهړ [ن] ۱ - سرعة ۲ - عصر ۳ - شد ۴ - معاندة ۵
 - مجادلة ۶ - سخط، غيظ ۷ - جدل ۸ - مناظرة
 - جهړی بانی سويت [در] - مجادلة فارغة.
 جهړا [ن] ۱ - جرار ۲ حشرة صغيرة من فصيلة
 العقارب
 جهړانن [چ] ۱ - العصر ۲ - ان يشد شداً محكماً
 جهړه [ن] ۱ - باقة، ۲ - حزمة شدة: جهړه‌ی دینار
 جهړبه‌زه [ن] مغامر
 جهړبه‌زه‌ی [ن] مغامرة

جهرچهر [ن] درآسة خشبية
 جهرخه [ن] حشد جهرخه يان جهمه .
 جهردان [چ] ان يسوق بالسرعة ئى قهره جهردهى!
 جهردانهوه [تم] العصر ٢ - السد محكمأ
 جهرى دهسمه و دا - جهرى پژنهگهى دايهوه .
 جهرده [ن] قاطع الطريق
 جهردهى [ن] قطع الطريق
 جهرکيشان [چ] ١ الجدل ٢ العناد .
 جهرگ [تم] ١ - جگر ٢ - اوصال قسهى خراو
 جهرگ برىگ
 جهرگه [ن] ١ - وسط، مرکز ٢ - مرمه له جهرگهى
 جهنگ
 جهرمه جوورى [ن] مجادلة، جدال .
 جه رن [ئن] أقرن ميهى چهرن
 جهرنى [ن] حالة كون النعجة اقرن
 جهرهاوردن [چ] إثارة الحفيظة نهو خوهى ههر
 تنهمه زهوه ئيوهيش چهرى تيارين
 جهزروهوه [ن] ١ - سلطة، حكم ٢ - هيبه
 جهزروهوه دار [ئن] مرهوب الجانب .
 جهزمه [ن] حذاء طويل العنق
 جهژن [ن] عيد .

جهسه [ن] جسد، جسم
 جهسر [ن] جسر، شجاع، جريء
 جهسرى [ن] جسارة، شجاعة، جرأة
 جهسوور [ئن] جسور، شجاع
 جهسوورى [ن] جسارة، شجاعة
 جهفا [ن] ۱ - عذاب ۲ - ألم، تألم ۳ - كدح
 جهفاكيش [ن] كادح
 جهفاكيشان [ن] الكدح
 جهفهنك [ن] هراء، ثرثرة.
 جهفهنك رسى [در] يثرثر، يهرىء
 يثرثر، يهرىء
 جهفت [ن] لحاء البلوط يستعمل للدبغ
 جهفت كردن [چ] الدبغ بلحاء البلوط.
 جهفتين [ئن] ملطخ بالدباغ
 جهعه [ن] جادة: جهعهده گه قيرتاوه
 جهلاد [ن] جلاد
 جهلادى [ن] مهنة الجلاد
 جهلافة [ن] جلافة سيم تنظيف الاواني
 جهلاوى [ن] بيع وشراء الاغنام بالجملة
 جهله [ن] ۱ - حصاف ۲ - رفش: حيوان مائي ۳
 تكييس بالضرب المبرح
 جهلهك [تم] جهله (۲)

جهله کردن [چ] التکیس بالضرب المبرح
 جهلده [ن] ۱ - جلده ۲ سوط
 جهلده دان [چ] التجلید
 جهم [ن] جمع، حشد
 جهمالی [ن] جمالی نوع من البناء
 جهم بوون [چ] التجمع، التحشد
 جهم به سائن [چ] التجمهر، التحشد
 جهمسهر [ن] ۱ بؤرة ۲ قطب
 جهم کردن [چ] التجميع جهمی منالہ یل مه که
 جهنجهر [ن] نورس، درآسة
 جهنده رمه [ن] درکی
 جهنده رمه ی [ن] مهنة الدرکی
 جهنگ [ن] ۱ - حرب ۲ - قتال ۳ - اقتتال ۴ - معركة
 ۵ - موقعة ۶ - مشاجرة
 جهنگاوه ر [ن] ۱ - مقاتل ۲ - محارب
 جهنگه ری [ئن] محب العراک
 جهنگه ل [ن] غابة
 جهنگه لسان [ن] منطقة غابات
 جهنگ کردن [چ] ۱ العراک ۲ - التشاجر
 جهنگیان [چ] الاستمرار في القتال
 جهو [ن] ۱ - زئبق ۲ - صمغ

جهواب [ن] جواب، رد

جهواو [تم] جواب

جهواودانهوه [چ] ۱ الاجابة على ۲ الرد

جهواو کردن [چ] الرد بالرفض

جهوه [ن] مروز

جهوهل [ن] جبل

جهوهلین [ئن] جبلي

جهوهنه [ن] زمزمية الماء

جهور [ن] ۱ - جور، ظلم، تعسف ۱ كهس

قهوولی ئی جهوره نهکیك ۴ کدح

جهورکهر [ن] ظالم، متعسف

جهورکیش [ن] کادح

جهورکیشان [چ] الکدح له شهوهکی تا ئیواره جهور

کیشم

جهورگر [تم] ضالم

جهورگرتن [چ] أن یظلم چه بکههم خودا جهوره له

لیمان گرتگه!

جهوشدن مسع

جه [ن] سرقه

سجدهه، [ن] سر تل

جهه نم [ن] جهنم

جههر [ن] غيظ، سخط.

جههر هاوردن [ج] الأغاظة، أثارة السخط

جهيكون [ن] ١ - نهر في شمال خراسان ٢ - كناية
عن السعة

جبرائيل [ن] الملك جبرائيل

جت [ئن] منتصب

جته و بوون [ج] ١ الانتصاب، ٢ الحضور فجأة
جته و كردن [ج] ١ - جعله ينتصب، ٢ الاحضار
فجأة

جتي [ن] ١ - حالة الانتصاب، ٢ - حضور مفاجيء
ججو [ن] طير (طفل)

جدهو [ئن] (حسيوان) مصاب بالجروح في الكتفين
بسبب حك البردعة له

جدهو بوون [ج] الأصابة بالجروح في الكتف
جدهو كردن [ج] جعل الحيوان مصاباً بالجروح في
كتفيه

ح. - جدهوى [ج] حالة كون الحيوان مصاباً بالجروح
في كتفيه

جرت [ن] عفطة ٢ - صوت يخرج من منفذ
صيق

جرت وفرت [ئن] كثير الحركة ولكن بدون جدوى
- جرت وفرتى [ن] كثرة الحركة

جرم [ن] غرامه جرمى ئى كاره قورسه
جرم حسن [چ] التغيريم هزار دينار جرمى حسن
جرم كردن [تم] جرم حسن
جزدان [ن] محفظة النقود
جزر [ن] جزاء، عقاب

جزردانه وه [چ] تحمل العقاب هه ربايهت جزرى
ئى كاره بدهيه وه

جزم [ن] جزء سى جرمى قورئان
جفت [ن] ۱ - حرث، حراثة ۲ - زوج جفتى
كلاش ۳ فدان (وحدة مساحة) دوجفت كالاىيه

جفت [ئن] ۱ متساو، متعادل، متواز ۲ - زوجى
جفتانه [ن] ورم سرطانى

جفته [ن] ۱ رفسة ۲ قرن شعرتان في رأس الجواد
جفته وه شانن [چ] الرفس قاتره گه يان جفته وه شنى
جفت بوونه وه [چ] ۱ - التساوي، التعادل ۲
التزامس سورکردنيان جفت بووه وه

جفت كردن [چ] الحرث ۲ التعديل
جفت كردنه وه [چ] جعله متعادلاً متساوياً ۲ -
التنظيم. خودا كاريان جفت كرده وه

جفتیار [ن] فلاح، حارث الأرض

جفتیاری [ن] مهنة حارث الارض

جق [نن] منتصب

جقه [ن] ۱ - قدر صغير بلا غطاء ۲ - تاج

جق بوونه وه [ج] ۱ - الانتصاب ۲ - الحضور فجأة

جق كردنه وه [ج] ۱ - جعله منتصباً ۲ - الأحضار

بصورة مفاجئة

جقن [شن] منتصب

جقی [ن] حالة كون الشيء منتصباً

جگک [ن] كمية قليلة، شيء: جگی ثاو.

جگړ [ن] ۱ کبد ۲ كناية عن الشجاعة

جگړدار [نن] شجاع

جگړین [نن] كبدي، خاص بالكبد

جل [ن] جلال برُدعة

جلا [ن] جزاء: جلات وه شامار.

جه لآلهت [ن] جلاله

جله و [ن] ۱ - زمام ۲ - عنان ۳ - مقود

جله وگړتن [ج] الممع، الصد، الأعاقة

جله وگړی [ن] منع، ممانعة

جلوگړی کردن [ج] المنع

جله و کیشان [ج] أن يقود

جل شال [ن] غطاء يوضع على ظهر الحيوان لوقايته
من الحر

جلفر [ئن] ۱ - تافه، قليل الاعتبار (للشخص) ۲ - نر.
كثير الحركة

جلفرى [ن] ۱ - تفاهة، قلة الاعتبار ۲ - كثرة الحركة
جل كردن [چ] وضع الجلال على الحيوان

جم [ن] حركة جم نهو بى نه كهفت
جمانن [چ] ان يسم الغنم للرعي

جم دان [چ] التحريك، الزحزحة ۱ - نهو قره قورسه
كهس نى به جمى بدهى

جمه [ن] ۱ - حركة ۲ - ملهى
جمه كردن [چ] التحرك

جمه هاتن [چ] ان يعج بـ: بازار چمهى تىى له
مهردم، جووه گه چمهى تىى له ماسى

جمبوت [ن] ورد الجمدة، ذو لون وردي
جمبوتى [ئن] بلون الجمدة: وردي

جمو جول [ن] حركة

جمو جول كردن [چ] التحرك

جميان [چ] قيام الأغنام والذهاب للرعي
جناب [ن] حضرة، سيد

جنابات [ن] الحدث الاكبر

جناس [ن] بشر، أنسان
جنجل [ن] حجل، خلخال [للاطفال بخاصة]
جنده [ن] زانية، فاحشة
جنس [ن] بضاعة
جنگك [ن] ملابس، البسه
جنووكه [ن] جن، جنیه
جهان [ن] عالم
جهانگیر [ئن] عالمي وارانہ گہ جهانگیرہ
جهانی [ئن] ۱ عالمي ۲ دنيوي
جوان [ئن] ۱ - جميل، فاتن شاناز جوانه ۲
حسن، جيد قسه گهت جوانه ۳ - شاب
كه يكاوس جوانه
جوانه زما [ن] ۱ - سعادة حيوان خرافي ۲ كناية
عن القبح
جوانه مهرگ [ئن] المتوفي في ريعان الشباب
جوانه مهرگی [ن] الوفاة في ريعان الشباب
جوانسی [ن] ۱ - جمال، فتنة ۲ - جوده، كون
الشيء حسناً ۳ شباب، ۴ - مرحلة الشباب
جواهر [ن] ۱ مجوهرات ۲ كنز
جوه [ت] ۱ شعر، ۲ نبات الشعير
جوه روتہ [ن] حساء يعد من الشعير الاخضر

جوهين [ئن] شعیری نسبة الى الشعير. ناننى جوہین

جوجگ [ن] کتکوت قوب

جوغرافية [ن] جغرافية

جولانن [چ] ۱ - التحريك ۱ - کەس نەویرس سەر

بجولنى ۲ الضرب المبرح تا ئوورەگە جوليا

جولانهى

جولاننەوہ [چ] ۱ - التحريك ۲ - الاسراع ديرة،

دەس بجولينەوہ

جولہ [ن] حرکہ. جولہ لى برباگہ

جولہ برين [چ] أن يقعدہ عن الحركة بيمارى جولہى

بريہ

جولہ کردن [چ] التحرك. لہ شوونہگہى خوہى جولہ

نہ کرد.

جومعہ [ن] يوم الجمعة

جوو [ن] نهر، ترعة

جوور ۱ [ن] مثل گا جوور گاميشه

جوور ۲ [ئن] متآلف ئيمەو ئەوان جووريم

جووراب [ن] جوراب

جووراو [تم] جووراب

جوورەوبوون [چ] التآلف. دژمنايەتى نەما، گشتى

جوورەو بوہ.

جوور جوور [ئن] متباين، مختلف. دكانه گان جوور
جوورن

جوورى [ن] ألفه دواى دژمنايه تى جوورى به
جووش [ن] ۱ قوران، غليان ۲ قوه مراد
هيمايى ها وه جووش ۳ - ذروه ۴ - وضع ها له
جووشى جاران
جووش خواردن [چ] الالتحام سقانى ده ننگ زو
جووش خويگ

جووش دان [چ] ۱ - التلحيم ۲ - التحفيز. جووش
مهرده گه دا

جووشدهر [ن] ۱ مادة اللحيم ۲ لحام
جووش هاوردن [چ] ۱ - الانفعال. نه نووى جووش
هاورد

جووليه [ن] حائك

جى [ن] ۱ - مكان، موضع، محل له چ چى
خه فى؟ ۲ - فراش النوم جى يه گه نه رام بخه ره و تا
بخه فم ۳ - مجال.

أ - نه وجى بردن [چ] ۱ - الايصال: نه پى نه مانه ته گه
برديه و جى؟ ۲ - ارجاع العظم المخلوع الى محله،
ارجاع العصب الى محله. وه له قهيه ك ناوكى برده و
جى

ب - ٲو جى چوون [چ] ١ - الوصول : دوه كهه ، كهى
 چينه و جى ؟ ٢ - رجوع العظم ، العصب - الى
 محله قاپم خرتنگيا كهو هيمانى نه چگه سه و چى
 ح - له جى بدلاً من : من له جى براگه م كار كه م
 د - له جياتى [تم] له جى
 هـ له جى بردن [چ] خلع العظم : رمانه و ده سى له
 جى برد

و - له جى چوون [چ] انخلاع العظم : په نجه و پام
 له جى چكه

ز - وه جيه و مان [چ] ١ - التخلف عن الركب : ٲهرا له
 كاروان وه جيه و ما ؟ ٢ - البقاء في مكان له مال
 وه جيه و ما

ح - وه جيه و هيشتن [چ] ١ - ترك الشيء في محله
 جانتاگه و هيشته جيه وه . ٣ - أن يتعدى ، الاجتياز :
 كهى ٲاواى شامار هيشتمه جيه و ؟

جيا [ٲن] ١ - منعزل ، معزول ، منفصل ٢ - مستقل
 جيا بونه وه [چ] الانعزال ، الانفصال كهى له باوگى
 جيا بوسه وه ؟

جيا جيا [ٲن] معزول ، منفصل په شه گانمان
 جيا جيان

جيا خواز [ٲن] ١ انعزال ، انفصال ٢ - ميا لى الاستقلالية

جياخوازی [ن] ۱ - انعزالية، انفصالية ۲ - ميل الى
جياکردنهوه [چ] ۱ - العزل، العضل ۲ - الفرز.

جياواز [نن] مختلف

جياوازی [ن] ۱ - فرق. ۲ - اختلاف، تباین: هيچ
جياوازی له بهينيان نى يه.

جياوازی کردن [چ] الفرق، أن يفرّق: ټهرا جياوازی
له بهينى کوره گانت کهى!

جياوه وکمر [ن] عازل، آله العزل.

جياوه وکردن [چ] الفصل، العزل: اجياى ساوه گان له
پهسه گان بکړه وه.

جياى [ن] عزل، انعزال، فصل، انفصال.

جيايه و بوون [چ] الانعزال، الانفصال.

جيايه وکردن [چ] العزل، الفصل

جيهړ [ن] ۱ - مجادلة. ۲ - غيرة.

جيهړکيش [ن] مجادل، معاند

جيهړکيشان [چ] الجدال: جيهړکيشان ټهولى نه زانا
حه رامه

جيهړه اوړدن [چ] ۱ آثارة الغيرة ههړچک جهړى
هاوړدن، قهه قسه نه کړد ۲ الحفيظة

جيهل [ن] حرن، الامتناع عن الشى (حيوان)

جيهل کردن [چ] أن يحرن، الحرن هيسر خاسينگه
وهلى جيهل کيگ

جیهلی [ن] حالة کون الحيوان حروناً
 جی بوونهوه [ج] ۱ - أن يتسع له المكان جیی لیره
 بووگهوه ۲ - الاستقرار: جیی له لای کهس نیه وگهوه
 جی دار [ئن] ذو منزلة، ذو مكانة پایوی جی دار.
 جیر [ن] جیر، صاروج: وه جیرو جهه نم
 جیر [ئن] متمطط: غیر قابل للمضغ گوشتی جیر.
 جیران شاخی [ن] ضرب من بامیا
 جیره [ن] ۱ - تقنین ۲ - كناية عن الندرة التامة.
 جیره [ن] ۱ - صریر، ۲ - صوت اصطكاك الاسنان،
 ۳ صریف

جیره جیر [ن] صریر متواصل.
 جیره کردن [ج] الصرصرة قاپیه گه جیره کرد
 جیره هاتن [ج] الصریر: قاپیه گه جیره ی تیی
 جیر بوون [ج] التمطط
 جیری [ن] حالة التمطط
 جیق [ن] نقف (الفرخ) البیضة
 جیق دان [ج] أن ينقف (الفرخ) البیضة أو ينقبها
 ویرز منها
 جیکانن [ج] الزققة، ۲ الوصوة،
 جیکه [ن] ۱ - زققة ۲ وصوة
 جیکه جیک [ن] زققة ووصوة مستمرة

جی کردنه وه [چ] ۱ - الایواء ۲ - ان یفسح له المجال
 جیکن [ئن] کثیر الزرققة والوصوصة
 جیگر [ن] نائب، خلف، خلیفه، وریث، وکیل
 جی گرتن [چ] ۱ - ان یثبت، ان یترسخ ۲ - ان یحتل المكان
 جی گرتنه وه [چ] ان یحل محل: له نازایه تی کهس
 نی به جی سالار بگریگهو
 جیگیر [ئن] ثابت، راسخ
 جیگیر بوون [چ] الثبوت، الرسوخ.
 جیگیری [چ] ثبوت، رسوخ
 جینشین [ن] خلیفه، وارث، نائب، ولي العهد:
 کوری پاشا جینشین باوگیه.
 جینشین [ن] خلافة، وراثه، وكالة
 جیواز [ن] تغیر (المكان)
 جیواز بوون [چ] ان یتغیر مکانه شوونه گهم جیواز
 بوه
 جیواز کردن [چ] التغير (مكان) کی جیوازی میزه گهم
 کرد؟
 جی وه جی [ن] تنفيذ، انجاز، اتمام ۲ - حالاً،
 جی وه جی بوون [چ] ان یتنفذ، ان یتم ئی کاره ههر
 جی بیهوو!

جی وه جی کرن [چ] التنفيذ، الانجاز، الاتمام جی
 وه جی کارى خوهت بکھو دهر به نى کهس مهو
 جی و پاڻ [ن] کنايه عن مجامعة النساء
 جی و بان کردن [چ] ان يجامع المادة السابقة

- چ -

چ ۱ [ن] /چيم/ الحرف السادس من الالف باء
 چ ۲ [نك] سواء چ پکھى چ نه کهى ههر يه که
 چا [ن] نقرة، حفرة عميقة
 چاپ [ن] ۱ - طبع ۲ - ختم
 چاپخانه [ن] مطبعة
 چاپ دان [چ] الطبع ۲ - الختم
 چاپدهر [ن] ۱ الطباع ۲ - الختام
 چاپ کردن [تم] چاپ دان ۱
 چاپووک [ن] زقط: الضرب بالقائمتين الاماميتين
 چاپووک وه شانن [چ] الزقط
 چات [ن] حبل مصنوع من الشعر عادة ويشد به
 عدلى الحمل وذلك بخياطتهما به
 چات دان [چ] الشد بالحبل المادة السابقة
 چات کردن [تم] چات دان
 چاتممه [ن] قوس البناء، العقد المائل
 چاتوول [ن] العمود الرئيسي لبيت الشعر

چاخ [ئن] سمين، بدین
 چاخ بوون [چ] ان یسمن ئه گهر نانسی خاس
 بخوهین، چاخ بوین.
 چاخ کردن [چ] جعله سمیناً: چاخی بکهو سه ری
 بوړ.

چاخی [ن] سمنه، بدانه
 چادر [ن] خیمه

چار [ن] ۱ - حل، علاج، معالجة ۲ - اصلاح ۳ -
 اقناع: ۴ - سلی غشاء الرحم الذي يسقط بعد الولادة.
 چاره [ن] حل، علاج، معالجة ۲ - وجه، سیماء ۳ -
 مصیر ۴ - قسمه، نصیب

چاره سهر [ن] حل، علاج، معالجة [مشکله]
 چاره سهر کردن [چ] ایجاد الحل او العلاج: بایه ته ئی
 گووبه نه چاره سهر بکریگ.
 چاره ک [ن] ۱ - ربع ۴/۱ ۲ - وحدة الوزن تساوي
 ۱۰ کغم

چاره کردن [چ] ۱ - الحل، العلاج ۲ - الانقاذ
 چاره نوس [ن] مقرر المصیر
 چاره وا [ن] حیوان ذات اربعة قوائم: سوار چاره وایه گه
 بو.

چاروهز [ن] ثُرب: غشاء الامعاء الشحمي

چارووکه [ن] ۱ - هزه: قطعة من القماش تستعمل
 في عملية نثر البذور ۲ - شراع
 چارووکه دار [ئن] ذو شراع، مشرع به‌له‌می
 چارووکه‌دار.
 چاشانن [چ] التعلیم خود مه‌چاشن وه شه‌ونان
 خواردن
 چاشیاگ [ئن] متعلم
 چاشیان [چ] التعلیم
 چاک [ن] فتحة أوشق في اسفل الهندام: شه‌وه‌گه
 دوو چاگ ها له‌تی
 چاک چاک [ئن] مشقق، ممزق باحداث الشقوق
 چاک چاک کردنه‌وه [چ] الشق، التمزيق
 چاک دار [ئن] ذو فتحة او شق [تم] چاک
 چاکل [ن] جازل
 چاکیت [ن] سترة
 چال ۱ [ن] ۱ - حفر، حفرة، نفرة ۲ - منخفض.
 چال ۲ [ئن] ۱ - مقعر ۲ - منخفض.
 چالابوون [چ] ۱ - التقعر ۲ الانخفاض
 چالاک [ئن] ماهر، شاطر
 چالاکردن [چ] ۱ - التقعير ۲ - جعله ينخفض.
 چالاکي [ن] مهارة، شطارة.

چالان [ن] لعبة الحفرة
 چالاو [ن] بئر چالاولی ئاو، چالاولی نهفت
 چال بوون [بم] چالاً بوون
 چال چالەکین [ن] لعبة النقرة
 چال کردن [تم] چالاکردن
 چالگ [ن] هاون، مهراش خشبي
 چال و بلوق [ئن] كثير الحفر والبروز: زهوهگه چال و
 بلوقه

چان [ن] نورج
 چاو [ن] ۱ - أشاعة، دعاية مردنی قوباد ههر چاوه.
 ۲ - خبر: چاو هات خهسرهو مردگه
 چاوخسن [چ] بث الاشاعة والدعاية ئهرا وه دروو
 چاو خهی؟
 چاودان [چ] بث الخبر. ئهوهی چاوی مهرگت دا
 چاوی مهرگی بدری
 چاووراو [چ] أخبار غير موثوقة، تصاحبها اشاعة.
 چای ۱ [ن] شای.
 چای ۲ [ئن] بارد: ئاوهگه چایه تا گهرم؟
 چایه و بوون [چ] أن يصبح بارداً: نانهگهت بخوه نهگ
 چایه و بوو.
 چایه و کهر [ن] مُبرّدة.

چایه و کردن [چ] التبرید چایه و که ره گه خاس ناو چایه و نه کرد.

چایچی [ن] ۱ - موزع الشاي في المقهى ۲
صاحب المقهى

چایخانه [ن] مقهى

چاینه [ن] لطمية

چاینه گرتن [چ] اللطم

چایشت [ن] طعام الغداء

چایشت کردن [چ] تناول طعام الغداء له سهعت

دوانزهی نیمروو چایشت کردن

چه ۱ [پاش] تضاف الى الاسم للتصغير: مال =
ماله چه، قالى قالیچه

چه ۲ [ئپ] ماذا، أي شيء چه بکهم؟ چه
هاورد؟

چهپ [ن] ۱ - یسار: دهسی پاس له دهسی چهپ

وه قهوت تره ۲ - جنوب وای چهپ گهرمه ۳

باقة چهپی گول. ۴ باقة تدشين الحصاد.

چهپال [ن] ۱ - قطعة چهپالی نان ۲ - مقدار أربعة

أصابع وژهیه گ و چهپالی دریژه

چهپاله [ن] صفة دوو، سی چهپاله بده لی کوری

چل وقلته.

چه‌پاو [ن] نهب، سلب
 چه‌پاو‌کردن [ج] النهب، السلب: ئمشه‌و دز چه‌پاوی
 مالی سرحد کردگه.
 چه‌په [ن] باقة، حزمة چه‌په‌ی گول. چه‌په‌ی گیا
 چه‌په‌ر ۱ [ن] مکان مسیج للاغنام والحيوانات.
 چه‌په‌ر ۲ [ج] ثکلی میه‌ی چه‌په‌ر.
 چه‌په‌ربوون [ج] الثکل
 چه‌په‌رکردن [ج] جعلها ثکلی
 چه‌په‌ری [ن] ثکل.
 چه‌په‌ل [ئن] وسخ، قذر، دنس، نجس ده‌لیا‌وه
 ده‌می سه‌گ چه‌په‌ل نیه‌بوو (په‌ند).
 چه‌په‌لی [ن] ۱ - وساخة، قذارة، دناسة، نجاسه، ۲
 - براز الانسان والکلاب
 چه‌پ چه‌پ [ئن] مجزأ الی باقات وحزم
 چه‌پ چه‌په‌وبوون [ج] التجزأ الی باقات وحزم.
 چه‌پ چه‌په‌وکردن [ج] التجزئة الی باقات وحزم
 چه‌پ دان [ج] حصد باقة من الزرع للبدء بالحصاد.
 چه‌پگ [تم] چه‌په
 چه‌پگه [ن] خلوه: دایه‌یه‌و چه‌پگه‌یه‌گ و قسه‌ ئه‌پرای
 کرد.
 چه‌پله [ن] تصفیق

چه پله ريزان [ن] تصفيق جماعي هەر گه ورا گه يان
 كردنه ی وه يهك چه پله ريزانيگ
 چه پله کوتان [ج] التصفيق. کابرايیگی بی بیرو باوهره،
 هەر کهس بیی چه پله ئه رای کوتی
 چه بی [ن] رقصة شعبية جماعية تتقدم فيها الرجل
 اليسرى على الرجل اليمنى
 چه پیل [ئن] أعسر، يُسراوي، عامل بيسراه خه تی
 چه پیل له خه تی راسیل جوانتره
 چه پیل [ن] حاله كون الفرد أعسر، عامل بيسراه
 چه ته [ن] قاطع الطريق
 چه ته ل [ن] شوكة الطعام
 چه ته ی [ن] قطع الطريق
 چه ته ی كردن [ج] امتهان مهنة قاطع الطريق
 چه تر [ن] ١ مظلة ٢ ضفيرة
 چه تری [ئن] ممتاز: برنجی چه تری
 چه تریان [ج] أن يضلع، أن يعرج بصورة خفيفة
 وه ختی وه تاو ری گیک چه تری
 چه تون [ئن] شاطر، حاذق ٢ شجاع
 چه تونی [ن] ١ شطارة، حذاقة ٢ شجاعة
 چه چ [ن] / طفل / يد چه چت بده پیم
 چه چه [نم] چه چ

چه چگانه [ن] سوار خاص بالأطفال

چه ره قه [ن] أبره (دواء)

چه ره قه دان [چ] زرق الابر

چه ره قه کوتان [چ] التطعيم بزرق الأبر

چه ره قه ف [ن] شرف

چه رخ [ن] ۱ - قداحة چه رخه گهی ده رکردو ده می

جفاره. دا ۲ - عجلة پاسکلی سی چه رخ ۳

خراطة چه قووه گه له چه رخ پده

چه رخانن [چ] ۱ - جعله یستدیر ۲ - الالتفات الى

الوراء سه چه رخان ووهت ۳ - التعرج ده می

تیشگه چه رخانی

چه رخه [ن] سیر، مشی، تجوال، تطواف

چه رخه چی [ن] حارس لیلی

چه رخه چیهر [ن] بائع متجول

چه رخه چیهری [ن] صنعة البائع المتجول

چه رداخ [ن] کوخ مبنی من اغصان الاشجار

والبردي

چه رده [ن] قطعة من الارض الزراعية بالإضافة الى

حصة المزارع

چه رم [ن] ۱ جلد ۲ جلد مدبوغ

چه رمه سه ری [ن] مشکلة، مصيبة.

چهرمه له [ن] امرأة بيضاء

چهرمگ [ئن] ابيض، بيضاء تووکی خا چهرمگه

چهرمگه و بوون [چ] ۱ - أن يصبح ابيض، بيضاء له
وه ختيگه و هاتگه سه شار چهرمگه و بوه ۲۰ - فقدان

اللون، زوال اللون ئی پارچه چهرمگه و بوه
چهرمگه و کردن [ن] التبييض.

چهرمگ کار [ئن] ضارب الى البياض.

چهرمگی [ن] بياض

چهرمينه [ن] ۱ - بياض العين: چهرمينه ی چهو. ۲

بياض البيض. چهرمينه ی خا

چهرو [ئن] دهين برنجهگه چهروه

- دهس چهرو کردن [چ] الارتشاء

تا دهسی چهرو تهکهی کار ئهرا کهس نیه کیگ

چهرو کردن [چ] التدهين: دهست پشور و ئمجا

چهروی بکه وه رون یا مهلههم

چهروگی [ن] بذور الحمقة، نبات الحمقة

چهروی [ن] دهنه كون الشيء دهيناً چهروی ئهرا

نمخوهشی دل گهنه

چهسپ [ن] ۱ - التحام، التصام ۲ - اشتباك ۳

مادة لصق

چهسپانن [چ] التلحيم، الالتصاق.

چهسپ خواردن [چ] الالتحام، الالتصاق.
 چهسپ دان [چ] التلحيم، الالتصاق
 چهسپ گرتن [چ] الالتحام، الالتصاق
 چهسپيان [چ] الالتحاق والاشتباك مع له دوايا
 چهسپيا تى
 چهشه [ن] ۱ - أكلة الشفاء: أكلة تُعد من عدة
 أصناف من الطعام وتقدم للطفل المريض اعتقاداً من
 الناس بأنها تشفيه ۲ كناية عن القلة: ۳ - طعم
 چهشمه [ن] ينبوع ماء
 چهشن [ن] ۱ نوع، جنس، ۲ كيفية، اسلوب
 چهشيان [چ] الاستعلام، الاستفسار
 چهشيانگه [چ] استعلامات، مكتب استعلامات
 چهشين [چ] ۱ - التذوق ثووه يهك مانگه تامى
 گوشت نه چهشيه ۲ - الجرع (م) فره تهنگى و تفتى
 چهشيه
 چهغماغ [ن] قداحة
 چهغماغه [ن] برق
 چهغمماغه دان [چ] البرق ناسمان چهغماغه ديگه
 چهفت [ئن] ۱ - اعوج ۲ غير عادل ۳ - مائل
 ديواره گه چهفته
 چهفت بوونه وه [چ] ۱ - التعوج ۲ - الميلان

چهفت کردنه وه [چ] ۱- التعویج ۲ - جعله مائلا
 چهفت و چل [ئن] غیر منتظم، غیر مرتب
 چهفت و چلی [ن] عدم التنظيم والرتابة
 چهفتی [ن] ۱ اعوجاج ۲ - عدم الاستقامة ۳
 میلان

چهق [ن] ۱ - سنع چهقی ری

۲ - ضربة في لعبة الدعبول

۳ - صوت الضربة

چهقاله [ن] ۱ - فريك اللوز ۲ - شطايا

الحطب المحترق

چهقانن [چ] ۱ - الثرثرة ۲ - اللغو ۳ - الفلق

چهقه [ن] ۱ - ثرثرة ۲ - لغو، لغوة

چهقهچهق [ن] ثرثرة ولغو مستمر

چهقهچهق کردن [تم] چهقانن

چهقهچهناوه [ئن] ثرثار، لغوي

چهقهدان [چ] الثرثرة کهم چهقه بده، کهرمان کردید!

چهقل [ن] ۱ - ابن اوی

۲ طرف: چوار چهقلی بوهو بان

چهقهچهقه [ن] نبات يشبه الصفصاف

۲ عمود لدفع الحبوب من المطحنة الى الخارج

چهق کردن [ن] الضرب (في لعبة الدعبول)

چهقوانه [ن] صنج

چه قوانه ژهن [ن] ناقر الصنج
 چهق و په‌ل [ن] لغو، تمتمة
 چهق و په‌ل کردن [چ] اللغو، التمتمة
 چه قوو [ن] سکین
 چه قووکیش [ئن] مستهتر
 چه قووکیشی [ن] استهتار
 چه قین [چ] الانقلاق: گولی نه وروز چه قیه
 چهك ۱ [ن] ۱ - سلاح ۲ - صوت استعمال القداحة
 چهك ۲ [ئن] ۱ - بال، رث ۲ - ممات ۳ - مستهلك
 چهكانن [چ] ۱ الفتح قاپیه‌گه بچه‌کن.
 ۲ - الفك دهس له لیم بچه‌کن.
 چه‌كاننه‌وه [چ] الاشعال: چكولی شخارته چه‌كاننه‌وه
 چه‌كای چهك [ئن] باستمرار، بدون توقف: چه‌كای
 چهك ئاو ده‌ركیشا
 چهك بوون [چ] ۱ - ان يعتق ۲ - ان یصبح مماتا ۳
 - ان یصبح رثا، متهرثا
 چهك کردن [چ] ۱ - التجريد من السلاح ۲ - العتق
 ۳ - الاستهلاك
 چه‌كمه [ن] حذاء ذو عنق طويل
 چه‌كمه‌چه [ن] جارور، مجر.
 چه‌كوش [ن] مطرقة
 چه‌کیان [ن] ۱ - الانفتاح: قاپیه‌گه چه‌کیا

- ۲ الانفكاك: دهسگ قاپیه گه چه کیاهه
- له یهك چه کیان [چ] الافتراق: له رڼی له بهك چه کیان
- چهل [ن] عبیء ثقیل ۲ - خطاً فی اللعب ۳ - خطاً یجازي علیه.
- له چهل كه فتن [چ] إرتكاب خطاً الجزاء
- چه له مه [ن] ۱ - حناك، عروة ۲ - عظم الترقوة.
- چه لتوك [ن] شلب
- چهلق [ن] خال، خاو: گوانی چهلق، مه مگی چهلق
- چهلق بوون [چ] ان یصبح خالیا، خاویا
- چهلق كردن [چ] جعله خالیا، خاویا نه وقره
- گووره گه مژیبه ی تا چهلقى گوانی كرد.
- چهلقى [ن] حالة كون الشدي، الضرع خالیا، خاویا
- من الحليب
- چه لنگ [ن] موزایه عصا غلیظة
- چه م [ن] واد
- چه مانن [چ] ۱ الاثناء، الاحناء ۲ التقويس
- چه مهر [ن] ۱ - مشكلة، مصیبة كه سی لی چه مهره
- دیه! ۲ - دائرة ۳ - مدار
- چه مهری [ن] ۱ - مشكلة، محنة، مصیبة
- ۲ - دائرة او حلقة العزاء
- چه مبر [ن] صندوق كبير مقسم الى خانات توضع
- فیها المواد للبيع

چه مره [ن] خیار شنبر
 چه میاگ [ئن] ۱ - منحن ۲ - متقوس، مقوس
 چه موش [ن] دامس: نوع من الاحذية
 چەن ۱ [ن] بضع، عدة: چەن کەسی لە مەردمەگە
 حق و نه حق له یه کهو ناکەن
 چەن ۲ [ئپ] کم: چەن مال؟ چەن روژ پێی چوو؟
 چەناوکه [ن] حنك
 چەنه [ن] ثرثرة
 چەنە باز [ئن] ثرثار
 چەنە بازی [ن] حالة كون الفرد ثرثارا
 چەنە دان [چ] الثرثرة: لەبە چەنە دای و پرمان کردید!
 چەنگ [ن] انحناء، تقوس
 چەنگ دان [چ] الانحناء، التقوس: لە خوسە چەنگ
 داگە
 چەنگل [ن] قولاب
 چەنگل دان [چ] ۱ - السمل چەنگلی چەوی دان ۲
 الشد بالقولاب
 چەن و چوون [ن] مشادة كلامية بوە چەن و چوونيان .
 چەو [ن] ۱ عین چەوی پاسبی کوورە
 ۲ عین ماء سی چوار چەو ها لەتی
 ۳ - جوهر الشيء ۴ - طی ئی وەرە گوونی ها لە
 چەوی ۵ فرق. چەوی ترازوگە بگرەوہ .

أ - چه‌وی برای نیه‌گری [در] لا بطاوعه قلبه ان یفعل
کذا چه‌وی برایی نیه‌گری مالی برا کوشیاگه‌گی
بسینی

ب - چه‌وی په‌پیه‌و بانی سهری [در] هاله الامر
ج - چه‌وی چه‌و بانی سهری [تم] چه‌وی په‌پیه‌و
بانی سهری.

د - چه‌وی پروزه و نیه‌وونی [در] متکبر: له قه‌برانی
چه‌وی رو زه و بیه‌وونی
ه - چه‌و له چه‌و هاتن [در] التخلص من: که‌ی بوو
چه‌وم له‌چه‌وت بی!

و - چه‌و له‌چه‌و هاوردن [در] التخلص من خودا
چه‌ومان له چه‌ویان باری

ز - چه‌و له‌ناوچه‌و هاوردن [در] التخلیص من
ح - چه‌و له یه‌ک برین [در] ینحو نحو بعضهم سیاره
سه‌نن، چه‌و له یه‌ک برنیه

ط - له‌چه‌و نسبة الی، بالمقارنة مع له چه‌و
سالمه‌و مسلم راس گووه

ی - له چه‌و ده‌رچکه [در] وقع ئه‌پا مختی ئی کوری
له چه‌وده‌رچگته نیه‌ده‌یت

ک - وه چه‌وه‌و بوون [چ] ان یصاب بالعين. منالی
پرچ وپاکی بوو بوه چه‌وه‌و

ل - وه چه‌وه‌و کردن [چ] ۱ - الاصابة بالعين

- ۲ - ان يراقب بدقة بکړه‌ی چه‌وه‌و بزبان چه‌کيک
- م - چه‌و‌پي‌ک‌ه‌فتن [چ] ان يري: ټه‌گه‌ر چه‌وم پي
که‌فت، زانم چه‌بي که‌م
- س - چه‌و‌لي‌که‌فتن [تم] چه‌و‌پي که‌فتن
- ع - چه‌و‌لي‌هاتن [چ] التخلص: که‌ی بوو چه‌ومان
لي کورې هاره بايگ
- ق - چه‌ولي‌هاوردن [چ] التخليص: خودا چه‌ومان
لي بارينگ
- چه‌واشه [ئن] ۱ - غير مستقيم ۲ - غير منتظم
- چه‌وه‌نوور [ئن] منتظر يد الاخرين فقهيره‌و،
منال‌گاني چه‌وه‌نوورې ده‌سي مه‌ردمن
- چه‌وه‌نوور‌بوون [چ] انتظار يد الاخرين
- چه‌وه‌نوورې [ن] حالة كون الفرد منتظرا يد الاخرين
- چه‌وبازه [ن] نبات رأس القنفذ
- چه‌وبه‌س [ن] نفره، شيء يعلق على الطفل لرد العين
- چه‌وبه‌ن [تم] چه‌وبه‌س
- چه‌وپيس [ئن] ۱ - ذات عيون شؤمة ۲ - ذونية خبيثة
- چه‌وجه [ن] حزوړه، احجية
- چه‌وجه‌و [تم] چه‌وجه
- چه‌ور [تم] چه‌رو
- چه‌ورکردن [تم] چه‌روکردن
- چه‌ورگانن [چ] اللصاق، الالتاق. خوه‌ی چه‌ورگانه
زه‌وه‌و.

چه ورگیان [چ] الالتصاق

چه وری [تم] چه روی

چه وسانن [ئن] ۱ - الاحراق حد الالتصاق بالذي فيه

۲ - الالتحاق به چه وسانه‌ی کاروانه‌گه‌یا

چه وسیان [چ] ۱ - الاحتراق حد الالتصاق بالذي فيه

۲ - الالتحاق به

چه وگه [ن] جوهر الشيء، خلاصة الشيء

چه وگرتنه‌وه [چ] اخراج الفرق: چه‌وی ترازوه‌گه

بگروهه.

چه ووشی [چ] عائرة: وجع العين

چپانن [چ] الغمس، التنقيع

چبه [ن] غمس، نقع

چه هاتن [چ] التقطر ماءا چه‌ی تی له ئاو

چچی [ن] جلوس، قعود [طفل]

چچی کردن [چ] الجلوس، القعود

چنح [سر] لطرذ الكلاب ابتعد!

چنچيله [ن] غشاء

چر ۱ [ن] ۱ كمية قليلة من السائل چری ئاو،

۲ - تشابك: داری ئه‌نار چر بریه له یه‌ك

۳ - حل کی‌یه چری ئی کاره بیگه‌وه!

چر ۲ [ئن] ۱ صاف، غیر مخلوط: شیرى چر

۲ - کثیف. دارسانی چر

چر ۳ [پاش] نضاف الى الاسم فتكون اسم صاحب
المهنة

گورانی = گورانی چر

چراخ [ن] ۱ - مصباح ۲ - مشعل، سراج

چراخ تہ پان [ن] تعتیم: دوشو چراخ تہ پان بو.

چرای [ن] تعلم تناول الطعام [حيوان]

چرای بوون [چ] التعلم: المادة السابقة: ساوه گان

چرای بوته

چرای کردن [چ] التعليم: المادة السابقة

چره [ن] صیاح، صیحة

چره چر [ن] صیاح متکرر

چرهق [سر] اذا: چرهق کابرا نه هات!

چرپرین [چ] ۱ - الشابک ۲ - التکاثف

چرپه [ن] سقسقة

چرپه کردن [چ] التسفسق

چرنک [ن] دق الاصابع بيد واحدة

چرتم [ن] جريرة: من بومه چرتمی صفره وه.

چرچ [ن] ۱ - غفوة، سنة من النوم

۲ - رعب، ذعر ۳ - صدمة ۴ - اجفال

چرچ بردن [چ] ۱ - الاصابة بالصدمة ۲ - الاصابة

بالرعب والذعر

چرچ برده وه [چ] الغفو: دواى نان خواردن چرچی

برده وه

چرچگانن [چ] ۱ - التخويف، الترعب ۲ - جعله
يجفل

چرچگیانهوه [چ] ۱ - الاصابة بالرعب ۲ - الاصابة
بالصدمة ۳ - الجفل

چرچدانهوه [چ] حل «مشكلة» کهس نی یه چرچی ئی
گووپه نه بیگهوه

چرچرگ [ژن] زاینه، فاحشه، فاقدة الاخلاق

چرچرگی [ن] زنا، فقدان الاخلاق

چرسک [ن] شریط لاصق

چرسک [تم] چرسک

چرک [ن] ۱ - وساخة چرک ملی خواردگه

۲ - قبیح، صدید: چرک له دومه له گه ی تی

چرکه [ن] ۱ - دقة ۲ - تقوة، نطق

چرکه برین [چ] الاسکات: چرکه بکهین، چرکه تان

برم

چرکه کردن [چ] التفوه، النطق: کهس له تاوی

نیه ویری چرکه بکیگ.

چرکن [ژن] وسخ له شم چرکنه، بچم سناو بکه م.

چرکنی [ن] حالة الوساخة

چریکانن [چ] ان يعيط: ئامینه، ههر چریکان و خراو

دا.

چریکه [ن] عیطة، عیاط

چروسياگ [ئن] ۱ - محترق وملتصق به ۲ - ضعيف
چروسيان [چ] ۱ - الاحتراق حد الالتصاق بشيء:
خاگه چروسيا تاوهگه وه

۲ - ان يصيح ضعيفا . چروسيياگه ، چمان ئهيه ساليگه
هيچ نه خواردگه

چرين [چ] ۱ ان يصيح وه دهنكي بهرز چري
۲ ان ينادي ئارام بچر

۳ ان يغني هوورهي جافي چري
چز [ن] ۱ - وخز ۲ - لسع ۳ - صوت احتراق الطعام
وه چزه ونان [چ] الاهاجه، الاثارة، الاستفزاز: دنيا
ناگه وه چزهو

چزانن [چ] اللسع
چزدان [چ] ۱ اللسع ۲ الوخز ۳ النغز

چزگ [تم] چز

چزنهك [ن] حشرة حك

چزولك [ن] سكة بقايا اللية المستخرج منها الدهن
چزى وزى [ن] طريقة في التكلم يراد بها اخفاء ما
يريده المتكلم من الاخرين وذلك باضافة حرف او
صوت [ز] بعد كل صوت مثل . عهلى عهزلزى
وهكذا

چسكن [ئن] قليل الاعتذار

چقائن [چ] ۱ - النصب: سپاييگ چقان

- ۲ - الغرز: دهرزنيك چثانه چهوى
- ۳ - الطمس. خوهت مهچقنه خهرك
- چقيان [ج] ۱ - الانغراز ۲ الانطماس
- چقير [ن] شطاً
- چقيركيشان [ج] الشطاً: پيازه گه چقير كيشاگه
- بك [ن] ۱ صوت خفيف كصوت دقات الساعة
- ۲ - قعر (في لعبة الكعاب)
- چكانن [ج] ۱ - التثيت على الارض عموديا:
- چووى چكان
- ۲ الغرز: نيزيگ چكانه گياني
- ۳ - جعله يقعد. بچكنهى تا دهرمانه گهى بخوى
- چكچكه [ن] مرض يصيب العين
- چكره [ن] طفل
- چكره باز [نن] الذي يضاجع الذكور وخاصة الصغار.
- چكره بازى [ن] مضاجعة الصغار من الذكور
- چكل [ن] ۱ عود، قش ۲ - عود ثقاب
- چكل له فنگه [ن] حشرة يعسوب
- چكنهر [ن] شوندر، نبات الشوندر
- چكياگ [نن] منصوب على الارض عموديا
- چكيان [ج] ۱ الانغراز ۲ القعود
- چگا [ن] تل، رابيه، ربوه
- چل [ن] اربعين (۴۰)

چَل [ن] ۱ - سوبق ۲ - عود ۳ - غصن ۴ - حبه الرز
بعد طبخها

چَلاس [ن] مغراف منهل للکلاب مصنوع من
الخشب عادة

۲ کنایه عن الجرح العمیق: سهری کرده چَلاس
سهگ

چالَله [ن] کرزات

چَلاو [ن] اكلة تعد من الرز دون ان يترشح منه الماء
چله [ن] ۱ - ذکرى مرور ۴۰ يوما على الوفاة،
الولادة الخ

۲ - مرور اربعين يوما من الشتاء

چله [تم] چه لگ

چله پهر [ن] کنایه عن الموت

چله پهر بوون [ج] الموت: چله پهر مانگی سه فهر
بوین!

چله پهر کردن [ج] الامامة

چَلپانن [ج] اللصق، اللحس: سهگ ثاوه گه چَلپان

چَلپاو [ن] وحل

چَل کیشان [ج] ان یکبر حجما عند الطبخ [رز]:

برنج ه گه چَل کیشاگه

چلگ [ن] ۱ - حديد الزهر ۲ - مغناطیس ۳ - کنایه

عن المتانة والصرامة

چلم [ن] مخاط
چلمن [ئن] ممخط، كثير المخاط
چلمنى [ن] حالة كون الفرد ممخطاً
چلگانن [چ] (کلب) الوقوة خوفا سه‌گه‌گه،
چلگان و وای.
چلگاننه‌وه [چ] (کلب) الوقوة المتواصلة خوفا
چلنگه [ن] الوقوة المادة السابقة
چل و فل [ئن] وقح ثاوات چل و فله
چل و فلى [ن] وقاحة
چل و فلى كردن [چ] الوقاحة ثارمت بگرئى، دى كه‌م
چل و فلى بکه
چلیس [ئن] شره ثایه‌مى چلیس هه‌میشه ها له هور
زگ
چلیس [ن] شراهة
چم [ن] خوف
- چم له چه‌وى نیه [در] شجاع: حیدر، چم له
چه‌وى نى‌یه
چمان ۱ - [ئک] ۱ کأنما: وریا چمان باوگیه
۲ - تُرئى: چمان که‌ی تیه‌نه‌وه!
۳ - ییدو: چمان که‌س له مالّ نى‌یه.
چمان ۲ [سر] هل: تستعمل للاستغراب: چمان
ئه‌وان درووزنن و ئیوه راسگوو!

- چمرى [ن] تمر غير ناضج تسقطه الريح
 چمگ [ن] ۱ - طرف، حافة، زاوية
 چمگ دار [ئن] ذو حافة
 چن [پاش] تضاف الى الاسم فتعني
 ۱ - اللقاط: هووشگ + چن هووشگچن
 ۲ - حياكة: دهس + چن دهسچن
 چنار [ن] شجرة القوغ
 چنارين [ئن] كثير القوغ ۲ - خاص بالقوغ
 چنه [ئك] بقدر: دارا چنه منه
 چنچگ [ن] ۱ - حبوب ۲ - نواة
 چنگ [ن] ۱ - كف ۲ - قبضة ۳ - ملء الكف:
 چنگى خورما بده پى
 - له چنگ كه فتن [چ] الحصول على هيچ له چنگم
 نه كه فتن
 ۲ - الوقوع في قبضة: نه گهر له چنگم كه فتن مه گهر
 سهرت بورم.
 چنگال [ن] ۱ - شوكة ۲ - قولا ب
 چنگه كرى [ن] نبش بالاظافر
 چنگه كرى كردن [ن] النبش بالاظافر
 چنگ و پهل [ن] شطاره، تدبير
 چنگ و پهل دار [ئن] شاطر، متدبر: احمد فره
 زيلهك و چنگ و پهل داره.

چنگير [ن] مخلب، برثن
 چنگيردار [ئن] ذو مخالب، ذو برائن.
 چنور [ن] عشب بري
 چنووك [ئن] شره چهنی چنووكی ههرچگ بدونی
 خوهيدا!

چنووكی [ن] شراة
 چنياگ [ئ] ۱ - محاك ۲ - منسوج
 چنيا [چ] ان يلتم على هزار كهس چنيايلى
 دهرقه تى نه هاتن
 ۲ ان ينجدل قزى پر، خاس نيه چنيه يگه وه.
 چنين [چ] ۱ - الحبك ۲ - النسج ۳ - الحبك ۴ -
 ان يُظفر
 چنينه وه [چ] ۱ القطف، الجني په مگ چنينه وه
 ۲ - الالتقاط: خورما چنينه وه

چوار [ن] اربعة (۴)
 چوارپا [ن] ۱ - حيوان ۲ كل ذو اربعة قوائم
 چوارچهو [ئن] منذهل وحسود
 چوارچه وه و بوون [چ] الذهول والحسد
 چوارچه وه و كړدن [چ] الاذهال
 چوارچمگ [ئن] مربع
 چوارچوو [ن] نقالة، سدية يه چ ژيانىگه وه رو
 شهرمه وه، چمان هام وه بان چوارچوو تهرمه وه
 «فولكلور»

چوارخیشته [ئن] رباعي
 چوارده [ن] اربعة عشر، اربع عشرة (١٤)
 چواردهم [ئن] الرابع عشر
 چوارشانه [ئن] مربع کوری چوار شانهی بهرز
 چوارشه‌ممه [ن] الاربعاء، اليوم الخامس من الاسبوع
 چوارقلفه [ئن] متین وقصیر
 چوار قوولی [ئن] رباعي: وازی چوار قوولی
 چوارگا [ن] ضرب من المقام الكردي
 چوارگورچگ [ئن] (م) شجاع: حیدر چوار
 گورچگه.
 چوارگورچگی [ن] شجاعة. المادة السابقة
 چوارگووشه [ئن] مربع
 چوارلا [ن] الشكل الرباعي
 چوارلای [ئن] ذو اربعة اضلاع، رباعي
 چوارم [ئن] الرابع چوارم کهس کی‌یه؟
 چوارمشقی [ن] تربيع: چوار مشقی بنیشن
 چوارمین [ئن] الرابع
 چواری [ئن] رباعي
 چوچانن [چ] البعثة، النشر: مامر هر ووشه‌گه
 چوچانگه.
 چوچیاگ [ئن] مبعر، منشور
 چوچیان [چ] التبعر، النثور

چوخ [ن] سبیل للتدخين جغاره نیه کیشی، چوخ
کیشی

چوزان [چ] لعبة «جلگه»

چوزان کردن [چ] ممارسة لعبة «جلگه»

چون [ئپ] کیف، چوئی؟ چون؟ چون هاتنه؟

چوو [ن] ۱ - خشب: قایی چوو

۲ - عصا: چوویی وه دهسیه وه بو.

چووپ [ن] الاطار الداخلي للعجلات

چوویی [ن] منديل او قطعة قماش يحملها قائد
الرقاصين

چوویی کیش [ن] قائد الرقاصين

چوویی کیشان [چ] قيادة الرقاصين

چووچوانه کی [ن] لعبة العصا

چووخان [ن] شنان

چووخه [ن] الجزء العلوي من اللباس الكردي
للرجال

چووره زانه کی [ن] لعبي العصي

چووقانن [چ] ۱ التحطيم ۲ - الابدادة

چووقیاگ [ئن] ۱ - محطم ۲ - مباد

چووقیاگ [چ] - التحطم ۲ - التعرض للابادة

چوول [ئن] فارغ، خال: مالیان چوولّه، کهس له
تی بئی یه.

چووله‌وانی [ن] خلوه

چوول کردن [چ] الاخلاء دژمن شاره‌گه چوول کرد

چوولی [ن] فراغ، خلو

چوولیه [ن] حیوان اندعلج

چوون ۱ [چ] - الذهاب بچوون‌ه‌را مال

۲ المغادرة که‌ی محمد چگک؟

۳ التقلص: ئی پارچه له ئاو چوو.

۴ - ان يفضى ان يؤدي الى ئى رى‌یه چوون‌ه‌را

خانه‌قى

چوون ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون مصدر

فعل رخ چوون ده‌س چوون

چوون‌ه‌وه [ن] ان يعود، ان يرجع که‌ی چینه‌وه؟

۲ ان ينكشف «لون» ره‌نگی پارچه‌گه چوون‌ه‌وه.

چی [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم صاحب

المهنة

چای: چایچی

چیه‌ر [ن] فك نازاد چیه‌ری گه‌ردیاگه

چیه‌رگ [ن] الحزة. مقص كبير لجزء الصوف والشعر

چیه‌رگ کردن [چ] الجز: چیه‌رگی بزنه‌که بکه

چیت [ن] زریب

چیچگدان [ن] ۱ - حویصلة، جؤجؤة

۲ کنایة عن الصبر: چه‌نی بی چیچگدانى!

چيشت [ن] ١ - شيء ٢ - امر ٣ - مسألة ٤ - شأن
 چيق [ن] رعب، خوف، ذعر
 چيق بردن [چ] الترعيب: چيقى كوره مهوه!
 چيق چوون [چ] الاصابة بالرعب
 چيل [ئن] ارقط، ابرش: مامرى چيل
 چيل چيل [ئن] ارقط، ابرش
 چيلگ [ن] حطب الوقود
 چيمهن [ن] روضة، مرج
 چين [ن] ١ - طبقة، مجموعة: چينى دهوله من وچينى
 هه ژار. ٢ - الخثرة التي تضاف الى الحليب ٣ - بلاد
 الصين
 چين كردن [چ] اضافة الخثرة الى الحليب

چينكوو [ن] ١ - صفيح ٢ الواح من تنك
 چينگگه [ن] علف دجاج
 چينگگه كردن [چ] ١ - التعليف (الدجاج) مامره گه
 چينگگه كيگ ٢ - تعليف الدجاج چينگگه ي
 مامره گه بکه

ح

ح [ن] / حى / الحرف السابع من الالف باء
 حاجهت [ن] . - حاجه ٢ - أثاث ٣ - وجوب

حاجت کردن [چ] ان يستوجب: حاجت کردگه
نیمه بایم؟

حاشا [ن] إنكار

حاشا کردن [چ] الأنكار: هر حاشا کرد. وەت: من
نەبومە.

حالی [ن] ۱ - اعلام، تعلم ۲ - خبر ۳ - فهم
حالی بوون [چ] التعلّم: زیرهکه، زو حالی بووگ
حالی کردن [چ] الأعلام: خهوهه نهیری، کهس
حالی نه کردگه.

حهچه [سر] تستعمل لحت الدواب علی السیر
حرام [ئن] مُحَرَّم، حرام

حرام بوون [چ] التلف: حهرامی نانهگه مهکه
حرام زاده [ئن] ابن حرام، نغل

حرام زایه [تم] حهرام زاده
حرام کردن [چ] ۱ - التحريم ۲ - الأتلاف: حهرامی
پارچهگه مهکه.

حهرامی [ن] حالة كون الشيء حراماً، محرماً

حهز [ن] ۱ - میل، رغبه ۲ - حب

حهز هت [ن] ۱ - حضره ۲ - إشتیاق تلهف: فره هام
وه حهز هته وه بونمهه

حهز هته مهن [ئن] مشتاق، متلهف

حهز کردن [چ] ۱ - الميل، الرغبه ۲ - أن يرغب:
حهز کهم ههز کهسی بره سیگه حهقی خوهی.

حەسار [ن] حصار، سیاج
 حەساردان [چ] الأحاطة بالحصار، التسيج
 حەقە [ن] وحدة وزن تساوي ٤ كغم
 حەم [ن] اكل، طعام [طفل]
 حەمام [ن] حمام
 حەمامچی [ن] صاحب حمام
 حەمام دان [چ] التحميم
 حەمام کردن [چ] إستحمام
 حەوش [ن] ١ - دار ٢ - صحن الدار
 حەیران [ن] بهر، فتنه، جاذبية
 حەیران بوون [چ] الانبهار: له جوانی، خوەیشکی
 خوەی حەیرانی بوو.
 حەجەت [ن] ١ - معاندة ٢ - سند طابو
 حەجەت کردن [چ] ١ - العناد ٢ - التسجيل «في سند
 الطابو»
 حەجرە [ن] حجرة، غرفة
 حەزیران [ن] حزيران: الشهر السادس من السنة
 الميلادية
 حەکایەت [ن] ١ - حديث ٢ - قصة فولكلورية طويلة
 حەکایەت کردن [چ] ١ - التحدث ٢ - إرواء قصة
 فولكلورية طويلة
 حورمەت [ن] حرمة، احترام

خورمه‌ت دار [ئن] محترم ، دَر خورمه
 خورمه‌ت گرتن [چ] الاحترام خورمه‌ت‌داره،
 خورمه‌تی مه‌ردم گریگ
 حوقه‌باز [ئن] خیال
 حوقه‌بازی [ن] حيلة
 حیا [ن] ۱ حياء ۲ اعتبار
 حیا‌بردن [چ] الالهانة نه‌وقه‌ره قسه پیمان کردن
 حیا‌مان بردن
 حیات ۱ [ن] ۱ - حیاة ۲ - عیش
 حیات ۲ [ئن] ۱ لذیذ: ئاوی سیروان حیاته
 حیاچوون [چ] فقد الحیاة والاعتبار
 حیا‌دار [ئن] ذو حياء
 حیلەت [ن] حيلة
 حیلەت باز [ن] خیال
 حیلەت کردن [چ] الاحتيال

- خ

خ [ن] /خی / الحرف الثامن من الالف باء
 خا [ن] بیض
 خاپوور [ئن] مه‌دوم، مدمر، مخرب
 خاپووربوون [چ] التهدم، التخریب، التدمر
 خاپوورکردن [چ] التهديم، التخریب، التدمير

بهم بردمان خاپووری شاره‌گه کرد.
 خاپووری [ن] هدم، دمار، خراب
 خاتر [ن] ۱ - خاطر ۲ - احترام ۳ - فکر ۴ - وساطة
 خاترانه [ن] شيء يضاف او يعطى تقديرا للمقابل
 خاترخسن [چ] التوسط: خاتر ئه‌پای بخه
 خاتردار [ئن] محترم، معتبر
 خاترگرتن [چ] الاحترام، التقدير
 خاتوون [ن] سيدة
 خاچ [ن] صليب
 خاچ پهره‌س [ن] مسيحي
 خادان [ن] مبيض
 خار [ن] ۱ - حطب ۲ - غبار: له‌ی ساي بی خاره:
 بدون سبب
 خارا [ن] ۱ - الحرير الصناعي ۲ - اللون الصناعي ۳
 حجر الكراميت
 خاره‌ت [ن] نهب، سلب
 خاره‌تکهر [ن] ناهب، سالب: خاره‌تکهر خاره‌تی
 ئاواي کرد.
 خاره‌ت کردن [چ] النهب، السلب
 خاره‌ك [ن] ابزيم الحزام
 خارچگك [ن] فطر
 خارچگاو [ن] حساء الفطر

- خارجگ ته قيله [ن] فطر ذو طاقية
 خارجگ جوهينه [ن] فطر الشعير
 خارجگ سه گانه [ن] فطر الكلاب
 خارجگ گه نمينه [ن] الفطر الحنطي
 خارجگين [ئن] كثير الفطر: زهوى خارجگين
 خارگيش [ن] بائع الحطب
 خاس [ن] ۱ - جيد، زين، ممتاز ۲ - صالح ۳ -
 طيب
 خاسه [ن] خاصرة
 خاسه وکهر [ن] مصلح راديو خاسه وکهر
 خاسه و بوون [چ] ۱ - ان يتصلح سه عه ته گه
 خاسه و بو.
 ۲ - التحسن: جلال ره وىشتى خاسه و بوه
 ۳ - الاستشفاء: کمال خاسه و بو، يان هيما بيماره
 ۴ - الانبعاث: کى خاسه و بو و له و دنيا هاتگه سه و؟
 خاسه و کردن [چ] ۱ - التصليح ۲ - الترميم ۳ -
 الاشفاء ۴ - الاحياء ۵ - البعث: دكتور خاس مردگ
 نيه کيگه وه
 خاس کردن [چ] الاحسان
 خاسى [ن] ۱ - جودة ۲ - اصلاح ۳ - تحسنه ۴ -
 إحسان: هه ر خاسى پيمان مینى
 خاسى کردن [چ] الاحسان: خاسى کردن نه را کى
 بوو.

خاشه [ن] ۱ - ذرة ۲ - قطعة صغيرة

خاشه بون [چ] التهشم

خاك [ن] ۱ - تراب، تربة ۲ - ارض

خاكاروو [ن] مخلفات البيدر «مستاح»

خاكاروو كردن [چ] جمع مخلفات البيدر

خاكاو [ن] سقي او ارواء الحقل للمرة الاولى

خاكاوشكانن [چ] الاسقاء للمرة الاولى سى قورام

خاكاو نه سكانه

خاكر [ن] الدجاجة البائضة

خاكر ناز [ن] مر مسحة صغيرة

خاكردن [چ] ۱ ان يبيض مامر چه رمگ خا

کردگه

۲ [م] ان يسيل لعبه طمعاً ئه را ئه و خانگه خا

کردم

خاكي [ن] ترابي اللون

خاكين [ن] ترابي، كثير التراب زهوى خاكين

خال [ن] نقطة ۲ بقعة ۳ شامة، وشم

خالخال [ن] منقط ۲ ابقع

خال دار [ن] منقط ۲ ابقع

خالو [ن] خال اخ

خالوان [ن] خوال

خالوزا [ن] ابن، بنت الخال

خالی [ئن] ۱ - خال ۲ - غیر مسکون

خالیه [ن] خاصره

خالی بوون [چ] ۱ - التفرغ ۲ - الخلومن

خالیکه ر [ن] مفرغ، مفرغه

خالی کردن [چ] ۱ - التفریغ ۲ - الاخلاء

خالین [ئن] موشم میه ی خالین

خام ۱ [ن] قماش خام

خام ۲ [ئن] ۱ - نی، غیر مطبوخ ۲ - فج، غیر

ناضج ۳ - عديم التجربة ۴ - کسلان غیر نشیط ۵ -

خامل ۶ - غیر مقتول: به نی خام

خامه و بوون [چ] ۱ - ان ینفل ۲ - التکاسل ۳ -

الانحلال، الخمول ۴ الغثیان دلم خامه و بو.

خامه و کردن [چ] ۱ - الفل ۲ - الاصابة بالانحلال

والخمول ۳ - جعله ینغث: چایه گه دلم خامه و کرد.

خامووش [ئن] ۱ - خامد ۲ - مطفی، منطفی ۳

ساکت، صامت ۴ ساکن، هادیء: شاره گه

خامووشه

خامووشانن [چ] ۱ - الاغفال ۲ الالهاء به شکم

کوره بخامووشین تا خه ور بکه م

خامووشانه مان و له ده سمان ده رچک

خامووش بوون [چ] ۱ - الانخماد ۲ الانطفاء

خامووش کردن [چ] ۱ - الاخماد ۲ - الاطفاء

خامووشی [ن] ۱ - خمود ۲ - انطفاء ۳ سکوت،
صمب ۴ سکون، هدوء

خامی [ن] ۱ نیه ۲ فجاجة گوشت وهخامی
خویگ

خان [ن] ۱ سید ۲ خان، بیت القوافل ۳ ما
يقابل الفندق في الوقت الحاضر

خانه [ن] ۱ - مقطع، مفصل، قسمة ۲ - احد
صفوف مقاعد السيارة

خانهخانه [ئن] مقسم الى مقاطع

خانهدان [ئن] ۱ - نبیل ۲ - اصیل پیاوی خانه دان
خانهگومانی [ن] شك

خانهگومانی کردن [چ] التشكك خانهگومانی له
ژنه ی ئه کا

خانهواده [ن] اسرة

خانچی [ن] صاحب خان

خانگه [ن] ۱ دار ۲ بیت، مسکن

خانم [ن] سيدة

خاو [تم] خام

خاوه [ن] اتاوه خاوه لیمان سینی!

خاوه ر [ن] شرق، مشرق

خاوه ن [ن] ۱ - صاحب، مالک ۲ - ولي الامر

منالی بی خاوه ن

خواهون دار [ئن] ۱ - ذو مالک او صاحب ۲ - ذو ولي الامر

خاوير [ئن] مغفل، غير منتبه

خه په خان [ئن] ۱ مضرع، ملطخ خه په خانه له خون

خه په خان بوون [چ] التضرع، التلطخ خه په خان بو له خوئی خوهی

خه په خان کردن [چ] التضرع، التلطخ خه په خانى کرد له خون

خهت [ن] ۱ - خط ۲ - كتابة ۳ - سطر الكتابة ۴ زئير: لحيه المراهق

خهتا [ن] ۱ - ذنب، جرم، اثم ۲ - خطأ خهتابار [ئن] مذب

خهتاشير [ن] لعبة (طرة وكتبه)

خهتاكار [تم] خهتابار

خهتاكارى [ن] ارتكاب الذنب.

خهتاكردن [چ] ۱ - الاجرام، ارتكاب الذنوب ۲ ارتكاب الخطأ

خهتهر [ئن] خطر ۲ خطير، مهم

خهت خهت [ئن] مخطط، مقلم پارچهی خهت خهت

خهت حسن [چ] تكون اللحية جمال مناله، جارى خهت به خسهگه

خهت دان [چ] الفصل بوضع الخط
خهت کیشان [چ] التخطيط : خهتی خانگه گه ئه‌پرای
کیشا

خه‌جاله‌ت [ئن] خج‌لان، مخجل : من له ته فره
خه‌جاله‌تم

خه‌جاله‌ت بار [ئن] مستح

خه‌جاله‌ت بوون [چ] الشعور بالخجل

خه‌جاله‌ت کردن [چ] جعله يخجل خودا خه‌جاله‌تی
درووزن بکیگ

خه‌جاله‌ت کیشان [تم] خه‌جاله‌ت بوون

خه‌جاله‌تی [ن] ۱ خجل ۲ حياء

خهر [ن] ۱ حمار ۲ كناية عن الحماسة

خهرانه [ئن] احمق کاری خهرانه

خه‌ره‌مه [ن] ولد الاتان من الحصان

خه‌ره‌مز [ن] نخاع الحمير لبوءی! خه‌ره‌مز خوار
دیده!

خه‌رج [ن] خرج، صرف

خه‌رجانه [ن] ضرب من النبات البري

خه‌رجه‌و [ن] ضرب من النبات البري

خه‌رج بوون [چ] ينصرف، ان يخرج

خه‌رج کردن [چ] الصرف، الخرج

خه‌رجی [ن] مصروف. دوه‌که بی خه‌رجی نوم

خهردال [ن] طير النسر
 خهرده جال [ن] رجل اسطوري يركب دابه ويوزع
 النقود وكل ما يحتاجه الناس في زمن القحط
 خهركانه [ن] مرض اكريم
 خهرك [ن] طين وه خهرك تهناوى ديوارى
 خانگه گه يان دان
 خهركين [ئن] ۱ - طيني ۲ - ملطخ بالطين ۳
 مصنوع من الطين خانگی خهركين
 خهرمان [ن] بيدر
 خهرمانتيكه [ن] لعبة الغمضية
 خهروار [ن] ۱ - حمل ما يحمله الحمار ۲ - وحدة
 وزن تساوي وزن تساوي (۳۰۰) كغم تقريبا
 خهرووك [ن] خرنوب، نبات خرنوب
 خهرويزه [ن] البطيخ الاحمر.
 خهريك [ئن] ۱ - مشغول، منشغل ۲ - منهك ۳
 على وشك: خهريكه بمرى
 خهريك بوون [چ] ۱ الانشغال ۲ الانهماك
 خهريك كردن [چ] ۱ - الاشغال ۲ - التأخير: دير
 خهريكم مهكه
 خهريكى [ن] ۱ انشغال ۲ انهماك ۳ - تأخر
 خهزاله [ن] نوع من الازهار
 خهزمه [ن] خزام

خهس ۱ [ن] نبات الخس
 خهس ۲ [ئن] ۱ كثيف ۲ - مركز: دووی خهس
 دووشاوی خهس
 خهسه [ئن] مريض، علیل
 خهسه‌خانه [ن] مستشفى
 خهسه‌وی [ن] خستای (تمر)
 خهس بوونه‌وه [چ] ان یزاد كثافة وترکیزا
 خهسکه‌ر [ن] مكثف
 خهس کردنه‌وه [چ] ۱ التکثیف ۲ التركيز
 خهس وخوول [ئن] مرکز ودسم
 خهسوران [ن] اهل الزوج بالنسبة للزوجة وبالعکس
 خهسوره [ن] ۱ - حمو ۲ حماة
 خهش [ن] خدر، فقد الوعي
 خهش برین [چ] جعله يفقد الوعي يهك دهس لی داو
 خهشه لی بری
 خهش بوون [چ] التخدر: له بوو ده‌رمان خهش بون
 خهشك [تم] قهله‌م ۲
 خهش کردن [چ] التخدير: بوو بهنج خهشمان کرد
 خهفانن [چ] ۱ التنويم ۲ التنزيل ۳ الادخال
 الی المستشفى ۴ التعطيل عن العمل ۵ وقف
 النراع
 خهفه [ئن] خائق: ثمر و خه‌فه‌یه
 خه‌فه‌ت [ن] ۱ - نکهة ۲ - قهر، هم، غم

خهفت بار [ئن] مقهور، مهموم
 خهفت خواردن [چ] الاصابة بالنكبة خهفت
 بخويد نهارا ئي كارو كرديد! خفتن [چ] ۱ - ان ينام ۲
 الدخول الى المستشفى نهخوشه له خهسه خانه خهفتگه
 ۳ التوقف عن العمل ۴ الانطواء (حيوان)
 خهله [ن] قلاع بشور على اللسان
 خهلوته [ئن] متفرغ، غير مشغل دهسي خهلوته
 خهلوته [ن] خلوة، مكان منعزل
 خهليه [ن] ۱ زرع ۲ غلة
 خهليه دان [ن] مخزن الغلة
 خهليفه [ن] خليفه
 خهم [ن] غم، هم،

خهسار [ن] سالة
 ان
 خهمنخوه [ن]
 خهمنره
 خه [چ] الاصابه
 قهره خواردن
 خويگي

[ثر]
 [ن]
 خهملگه [ن]
 خهملگه [چ] التحشد، التجنيد

خه مناك [تم] خه مبار
 خه مناكي [تم] خه مباری
 خه مين [تم] خه مبار
 خه نانن [چ] جعله يضحك : نه وڤه ره قسه ی خواهش
 كردو خه نانه مان
 خه نه خه ن [ن] تضاحك : وه خه نه خه ن هاتن .
 خه ننگ [ن] ضحك
 خه ننگ هاتن [چ] الشعور بالحاجة الى الضحك : وه
 چه خه ننگت نئي
 خه ننگ هاوردن [چ] اشارة الضحك لدى : قسه گه ی
 خه ننگم هاورد .
 خه نين [چ] الضحك
 خه و [ن] ۱ - نوم ، رقاد ۲ - حلم ، رؤية :
 أ - له خه وَا كردن [چ] الايقاظ
 كه م قسه بکه کوره له خه وَا کردید
 ب - له خه وَا هاتن [چ] الاستيقاظ
 يهك دهنگ بده پی خواهی له خه وَا تیی
 ج - له خه وَا هاوردن [تم] له خه وَا كردن
 خه وَا لی [ئن] نووم من يلزم فراشه الى ما بعد وقت
 الاستيقاظ
 خه وهر [ن] ۱ - خبر ، نبأ ۲ - علم : من خه وهر لی
 کاره نیرم

خه وهر بهر [ن] ناقل الخبر، مبلغ
 خه وهر دار [نن] عالم: کهس لی کاره خوهر دار نه تو
 خه وهر دان [چ] الاخبار، الابلاغ
 خه وهر دهر [چ] مبلغ
 خه وبردنه وه [چ] ان ینام، ان یرقد: تا نه لاژیا خوهی
 برده وه

خه وددین [چ] رؤیة الاحلام ثمشه و خه وئی دیم
 خه وور [ن] عجین
 خه وور ترش [ن] خمیرة العجین
 خه وور کهر [ن] عجان
 خه وور کردن [چ] العجن: نان نیریم، بچم خور
 بکه م.

خه و لی که فتن [چ] ان يأخذہ النوم
 تا سه عهت ده خه و لی که فتنو.

خه ونامه [ن] کتاب تفسیر الاحلام
 خه وهاتن [چ] النعاس: خهوت تی، بچو بخه ف.
 خپ [ن] ۱ - اختفاء، اختباء ۲ - سکوت.
 خپاهاتن [چ] السکوت له شوونه گهی خوهی خپیا
 هات

خپ کردن [چ] الاختباء
 خت [ن] کلمة تستعمل لطرده الکلاب
 ختم [ن] ۱ - ختم، مهر ۲ - ختم، اکمال، اتمام

ختمانِه [ن] ۱ - حفلة الختام، حفلة التخرج ۲
 هدية التخرج تهدي الى المعلم
 ختم بوون [چ] الاختتام
 ختم كردن [چ] الختم: سی جار ختمی قورئان
 کردمِه

ختیمتی [ن] دغدغه
 ختیمتی دان [چ] الدغدغه: ختیمتی داو کردهی
 خهنگ

خر ۱ [ن] ۱ - وادي ۲ - دورة
 خر ۲ [ن] ۱ - مدور ۲ - خلیع (حذاء، کلاش)
 ۳ قادر، متمکن من: شامار خرِه وه گیشتیانه وه
 خرااله [ن] ۱ - لوزة ۲ - نکاف
 خرامان [ن] ۱ - امرأة اسطورية جميلة ۲ - كناية عن
 الجمال

خراو ۱ [ن] ۱ - شتیمة ۲ - هدم ۳ - شعور بوقوع
 السوء: لی مهده، خراوه

خراو ۲ [ئن] ۱ - رديء، سيء ۲ - طالح
 خراوه [ن] ۱ - دار او بنيان مهدومة ۲ اطلال

خراوه بوون [چ] التهدم
 خراوه کهر [ن] هدام الذي يهدم
 خراوه كردن [چ] الهدم
 خراو بوون [چ] ۱ - التهدم ۲ - التخریب

خراودان [چ] الشتم، السب
 خراوفروش [ن] شتام، سباب
 خراوکه‌ر [تم] خراوه‌که‌ر
 خراوکردن [چ] التخریب
 خراوی [ن] سیئة: نه‌که‌ر خاسی نه‌که‌ی خراویش
 مه‌که .

خراوی کردن [چ] الاساءة .

خره [ن] صوت الاشياء الصلبة كالجوز
 خره‌کردن [چ] احداث الصوت عند سقوط او اصطدام
 الاشياء الصلبة
 خره‌نگیز [ن] زنبور
 خره‌بوون [چ] التجمهر، التحشد: مه‌ردم خره‌و بو‌له
 ده‌وری .

خره‌بوون [چ] ان يصبح خلیعاً: که‌وشه‌گانم خره‌بو‌نه
 خره‌ه [ن] صوت انهيار المواد
 خره‌ه‌کردن [چ] احداث الصوت - المادة السابقة
 خرت [ن] ۱ - حجر كبير ۲ - صوت قطع الاشياء
 بالاسنان

خرته‌خرت [ن] صوت القطع المتكرر بالاسنان
 خرته‌کردن [چ] احداث الصوت عند القطع او المضغ
 خرتگه [ن] خضروف
 خرتگیان [چ] الرض . لعظم، العصب

خرینگه [ن] غضروف

خرچ [ن] صریر، صریف.

خرچه [ئن] فج، غیر ناضج: کالگی خرچه

خرچه خرچ [ن] صریر، او صریف متکرر.

خرچه کرد [ن] ان یحدث صریرا

کالگه گه له ژیر دگانی خرچه کرد.

خرخاش [ئن] مهشم

خرخاش بوون [ج] التهشم

خرخواردن [ج] ۱ - الدوران ۲ - التنقل ۳ - الشعور

بالدوار: له ناو سیاره گه سهرم خر خوارد.

۴ - التفقد: خر بخوه وه پیانه وه.

خرخوهر [ن] دوار

خردان [ج] ۱ - التلویح خری کوتهك لی دا

۲ - ان یأخذه ویدور به: خری به وه مردمه گه یا

۳ - التجميع على شكل دائري: خری په چیه گه وه بده

خرس [ن] ۱ - دب ۲ - کنایه عن الضخامة

خرس و خو [ن] الدهماء، الغوغاء

خرکردن [ج] جعله خلیعاً: کلاشه گانم مه که و پا

خریان که ی

خر له خر برینی [ج] اللاحاح علی: خر له خریم بریه

بچم نهولیا.

خرمه [ن] ۱ - صوت المضغ ۲ - صوت سقوط او

انهیار المواد

خرّمه خرم [ن] صوت المضغ المتكرر
 خرّمه کردن [چ] ۱ - احداث الصوت عند المضغ ۲
 احداث الصوت عند السقوط او الانهيار.
 خرنووك [ن] خرنوب
 خرّوپر [ن] بحث وتلاعب او قلب الاشياء
 خرّوپر کردن [چ] البحث والتلاعب او قلب الاشياء
 خرّوخار [ن] جلجلة
 خرّونك [ن] شبه دائري
 خرووش [ن] هيجان، هرج، تحشد
 خرووشيان [چ] الاحتشاد على شكل فوضى مهردم
 خرووشيانه بازار.
 خريد [ن] ۱ - مشتريات ۲ - قيمة الشراء
 خز [ن] ۱ - قطع ۲ شق
 خزه [ن] ۱ - صفيّر عند التنفس: خزه‌ی سينگی، تپی
 ۲ ازيز صوت القطع او الشق
 خزه‌خز [ن] صفيّر متكرر.
 خزه‌کردن [چ] ۱ - الصفيّر عند التنفس ۲ - ان يثّر.
 خزه‌هاتن [تم] خزه‌کردن
 خزه‌و بردن [چ] ۱ ان يموت دارا خزيه‌و برد له
 زقوم
 ۲ الضحك ملء الفم مهردمه‌گه خزيانه‌و برد له
 خه‌نگ

خزمت [ن] ۱ - خدمة ۲ - جميل، معروض
خزمتچی [ن] خادم کشور خزمتچی مالی قوایه
خزمتکار [تم] خزمتچی
خزمتکهر [ن] الخادم دون المقابل: میری
خزمتکهری مللهته

خزمت کردن [چ] القيام او تقديم الخدمة
خروجز [نک] بالضبط، تماما: سردار خروجز هر
باوگيه

حسن [چ] ۱ - الاسقاط ۲ - البذر: نثر البذور ۳
الرمي ۴ - اسقاط الرحال بقصد الاستراحة: تا وه
خانه قی سی جار له ری حسن
۵ الادخال او الوضع او الايداع بخه نهی زندان،
بخه رهی ناو جانتاگه، بخه رهی ناو گیرفانت.
۶ - ان يقعه (عن العمل الخ) بیماریه گه له گوو
خسهی.

۷ اسقاط (الحمل) بزنه گه مان بهر خس
۸ ان یربح باتمانی سی دینار خس
۹ الخصم: فره گرانه چیشتیگ لی بخه
ئو یه ک حسن [چ] ۱ التضارب ۲ - التهاجم
خسته وه [چ] ۱ - الاخلاف: رحمه ته ئو باوگهی
خسگه سیه وه ۲ الارجاع بالرمي قه له مه گه ئه پرام
بخه ره وه

خشانن [ج] ۱ - الهز ۲ - التحريك ۳ - الخشخشة
 خشه [ن] صوت وقع الاقدام عند المشي
 خشه کردن [ج] احداث خشخشة
 خشه هاتن [تم] خشه کردن
 خشخاش [تم] خرخاش
 خششک [ن] دودة دخال الاذن .
 خفتان [ن] سترة نسائية : قفطان
 خل ۱ [ن] دحرجة
 خل ۲ [ئن] ۱ - مدور ۲ - احول قليلا : چهوى خله .
 خلّات [ن] ۱ - هدية ۲ - هدية الخلعة ۳ - مكرمة ،
 تكريم
 خلّات کردن [ج] التكریم : دارا سيارهيك خه لاتى
 كرديا
 خلّال [ن] تمر فج
 خلّاله [ن] حشفة القضيب
 خلّه تانن [ج] ۱ - الخدع ، الغش ۲ - الالهاء : ثهوه
 وه چهوه وخوهى خلّه تنى ! ۳ - الايهام .
 خله خل [ن] مشي بخطوات قصيرة وسريعة
 خله خل کردن [ج] السير بخطوات قصيرة وسريعة
 خلّه تيان [ج] ۱ - الانخداع ۲ - التلهي ۳ - التوهم .
 خلّم [ن] مخاط : خلّمى لوتت بسر .
 خلّمن [ئن] مخط ، كثير المخاط

خلّومانن [چ] التّخارش: يه كتری خلّومانن.
خلّومانن.

خلّیفه [ن] تکور، التفاف حول النفس
خلّیفه دان [چ] التّکور، الالتفاف حول النفس: نهو
رووژ مارژ له ناو مالّمان خلّیفه دا بو.
خلّیف خواردن [تم] خلّیفه دان.

خملّ [ن] ۱ - تخمین ۲ - رجم بالغیب
خملّخر [ن] منجم، متنبأ بالغیب
خملّ حسن [چ] التنبأ بالغیب
خملّکهر [ن] مخمن

خملّ کردن [چ] التخمین
خنج [ئن] جمیل و مرتب
خنجر [ن] خنجر

خنجردهم [ن] جندب: صنف من الجراد.

خنج وپنج [تم] جمیل و ظریف
خنجولک [ئن] صغیر و مرتب

خنجیله [تم] خنجولک
خندق [ن] خندق

خنگانن [چ] الخنق چنگ نا له قورگی و خنگانهی.
خنگیاک [ئن] مخنوق

خنگیان [چ] الاختناق: له ناو خنگیا
خنیه [ن] ۱ - حنأ ۲ - شجرة الحناء

خنیه دان [چ] التحنی دوتہیل خنیه دانه
 خو [ر] نفس
 - وه خوا هاتن [چ] التحسن صحیا: جبار، کهمی
 هاتکهسه خوهیا
 خوا [ن] ملح
 خواجه [ن] سید (لقب)
 خوار [ئک] ۱ اسفل ۲ ادنی ۳ - جنوب
 خوارده [ئن] کریم
 خواردهمەنی [ن] مأكولات
 خواردن ۱ [چ] ۱ - الاکل سی نان و سی پیاز
 خواردم ۲ الشرب دو جام دوو له سه‌ریه‌ک
 خواردم
 خواردن ۲ [پاش] تضاف الی الاسم فتکون مصدر
 الفعل پل پل خواردن
 خوارزا [ن] ولد الاخت
 خوارگ [ئن] الاسفل، السفلی
 خواروا [ن] ما تحمله الريح من الحبوب الخفيفة عند
 ذری البیدر او تنظيف الحبوب
 خواز [ن] طلب ۲ رغبة ۳ امنیة
 خوازمەنی [ن] خطبة طلب يد البنت
 خوازمەنیکەر [ن] خطابة
 خوازمەنی‌کردن [چ] ان یخطب . یطلب يد البنت.

خوان [ن] ۱ - سفرة، مائدة ۲ - دبانة البندقية حوزوز
 حلزونية في قنابة البندقية والاسلحة النارية الاخرى
 تساعد على زياد سرعة ومدى الطلقات
 خوان برين [چ] ۱ - سوفان دبانة الاسلحة النارية ۲
 كناية عن عدم السيطرة على ما يقوله الفرد، كناية عن
 الخرف: خوان بريهو وه خوهى نيهزاني چه ئيژى.
 خواکردن [چ] اضافة الملح الى خواى قهزانه گه
 کردم

خوانچه [ن] صينية يعجن فيها
 خوان دار [ئن] ذو حوزوز حلزونية
 خوانگ [ن] طلم ما ييسط عليه العجين
 خواور [ن] غثيان بسبب كثر الملح في الطعام
 خواورکردن [چ] الاصابة بالغثيان بسبب اكل طعام
 مالح جدا
 خواورى [ن] حالة الاصابة بالغثيان بسبب اكل طعام
 مالح جدا
 خوهت [تم] خوهد
 خوهتان [تم] خوهدان
 خوهد [ر] نفسك، نفسك
 له خوهدا: ظنا منك: له خوهدا من هاتوم
 ب - له خوهدانا: ظنا منكم له خوهدانا ههركهس ئهرا
 خوهيه.

ج - له خوه دانه وه : جزافا يستعمل للجمع المخاطب :
له خوه دانه وه قسه مه كه ن .

د - له خوه ده وه : جزافا يستعمل للمفرد المخاطب :
له خوه ده وه قسه مه كه

خوه دان [ر] انفسكم ، انفسكن : خوه دان خاس لى
زانين

خوه ر [ن] ۱ - شمس ۲ - اشعة الشمس ۳ - حرارة
الشمس

خوه راوا [ن] ۱ - غروب الشمس ۲ - غرب ، مغرب
خوه رتاو [ن] حرارة الشمس .

خوه رلا [ن] ۱ - شروق الشمس ۲ - شرق ، مشرق
خوه ره ميرى [ن] مرض الجوع ، التهم المرضى
خوه رن گاز [ن] ضربة الشمس
خوه ريشت [ن] طبيخ ، طعام مطبوخ .

خوه زه [سر] ۱ - ليت ۲ - هنيئا : خوه زه وه خوه د!
خوه زگه [تم] خوه زه وه

خوه ش [ئن] ۱ - لذيد ، مشهي ۲ - سعيد ، مرتاح
خوه شال [ئن] سعيد ، مرتاح

خوه شاله و بوون [چ] جعله الابتهاج ، الاستبشار .
خوه شاله و كردن [چ] جعله يبتهج ، يستبشر .

خوه شالى [ن] فرصة ، ابتهاج ، سعادة
خوه شه [ئن] ۱ - ناضج ۲ - مهيا ، مستو ۳ - مدبوغ

خوه شه بوون [چ] ۱ - النضرج ۲ - الاستواء ۳ - ان

يندبغ

خوه شه كردن [چ] ۱ - الانضاج ۲ - التهيئة ۳ -

الدبغ خوه شه ي مه شكه كه كرد.

خوه شي [ن] ۱ - سعادة، فرحة ۲ - انفراج

خوه شي كردن [چ] ان يفرح: خوه شي هي كه م گشت

كه س ده وله من بوو

خوه شين و خوارين [ن] الفرحة والسعادة الغامرة

خوه شوالي [تم] خوه شالي

خوهم [ر] نفسي من خوهم خاس لي زانم

أ - له خوهم: ظناً مني: بوه خش! له خوهم
سالاريت.

ب - له خوهموه: من عندي من خووله خوهموه
قسه نيه كه م.

خوه نه وار [ن] متعلم: فره ي مه ردم خوه نه واره

خوه نه واري [ن] تعلم

خوه نسن [ن] قراءة، تلاوة: خوه نسن، قورثان ثاسان

ني به

خوه نين [ن] ۱ - القراءة ۲ - التعلم، اخذ الدرس ۳ -

التلاوة ۴ المطالعة

خوه ي [ر] نفسه، نفسها

أ - له خوهميا: ظناً منه، ظناً منها: له خوهميا

ثالياوه شاره [په ند].

ب - له خوهیه وه . من عنده ، من عندها ، جزافا :

درووزنه ، له خوهیه وه قسه کیگ

خوهیان [ئن] انفسهم ، انفسهن

أ - له خوهیانا : ظنا منهم ، ظنا منهن

ب - له خوهیانه وه : من عند انفسهم ، من عند

انفسهن جزافا

خوهیشك [ن] ۱ - شامة : خوهیشکی ها له بان

گونای ۲ - اخت : ئازاد براهنیه دیری ، دوو خوهیشك دیری .

خوهی شیرینی [ن] تملق

خوهی شیرینه کی [تم] خوهی شیرینی

خوهی شیرینه کی کردن [چ] التملق : کابرا ، چیشتی

دیری ، خوهی شیرنه کی وه ده ورمانه و کیگ .

خو [ن] ۱ - نفس ۲ ذات

أ - ئه وخو خرین [چ] الحفظ ، المحافظة علی کهس

نی په ئه و خوهی بخریگه م

ب - ئه وخو کیشان (چ) ان يحسبه عليه هه ر قسه ی

بوو ، ئه و خوهی کیشیگه ی .

ج - ئه وخو گرتن (چ) الاستلام من هیچ ئه و خوه م

نیه گرم

د - ئه وخو هاتن (چ) استعادة الوعي له هرووش

چگ و ، دواى يهك سه عهت هاته و خوهی .

د - له خو بوونه وه (چ) الشعور بالخجل
 و - له خو چوون (چ) فقد الوعي
 ز - له خو گرتن (چ) الاعتراف: کهس نی یه خراوی
 بکینگ وله خوهی بگری
 خوتانن [چ] الزجر: ره یحان فره له وه وه گانی خوتنی
 خوته [ن] زجر
 خوته خوت [ن] زجر مستمر ومتواصل
 خوته خوت کردن [چ] الزجر
 خوته کهر [ن] الذي يزجر الغير
 خوته کردن [تم] خوتانن
 خود [ر] نفس: يستعمل للتأكيد: خودی ئه حمه د
 هات خود خوهم له وره بوم.
 خودا [ن] الله، رب، خالق: خودا که ریمه. خودا
 خه لقی گیشتمان کردگه.
 خودا حافز [سر] وداعا: اودعکم فی حفظ الله
 خودا حافزی [ن] تودیع
 خودا حافزی کردن [چ] التودیع خودا حافزی کردو
 چگ
 خودا خودا [ن] تضرع هر خودا خودام بو. قسه
 بکهی.
 خودا خودا کردن [چ] التضرع خودا خودا بکه،
 ده نگ نه که ن

خودا کرد [ئن] ۱ - فطري ۲ - طبعي
خودا کردن [چ] ان يشاء الله: خودا کرد کهس لیان
دهر نه چو وگ.

خودا به ری [ن] ألوهية
خود مال [ئن] اهل بيت، الذي يحسب نفسه من
اهل البيت: خو. ئیوه غه ریب نیین، خودمالین.

خود مالی [ن] تأمim
خود مالی کردن [چ] التأمim
خودی [ئن] ۱ - معروف ۲ - صديق

خور [ئن] محفور بفعل المياه الجارفة
خورا [ئن] صالح للاكل: نانی خورا
خوراك [ن] طعام، اكل.

خوراکی [تم] خوراك
خورانن [ن] الحك: ئه وه چه ته هه ر خوه ت خورنی؟
خورای [ئن] ۱ - مجاني ۲ - سهل، بسيط: جهنگ
کردن خورای نییه

خوره [ن] ۱ - خیر الماء ۲ - هدير المکائن
خوره کردن [چ] ۱ خیریر ۲ - انهدير.

خوره هاتن [تم] خوره کردن
خوربوون [چ] ان ينحفر
خورج [ن] خرج: کیس ذو عدلین صغیرین
خورچین [ن] خرج صغیر

خورده [ن] صرافة (فكة النقود)
 خوردهو بوون [چ] التحول الى صرافة
 خوردهو كردن [چ] التحويل الى صرافة: دنياری
 ئه پام خوردهو بکه
 خوردهی [ن] حالة كون النقود صرافة
 خوړکردن [چ] ۱ - الحفر ۲ - التقطر بكميات كبيرة
 خوړگ [ن] حكة
 خوړگ هاتن [چ] الاستشعار بالحكة: له شم خوړگی
 نئی
 خورما [ن] تمر: خورمای ئه شره شی له زه هدی
 خاستره.
 خورماو رون [ن] اكلة تعد من التمر والدهن
 خوړنگه [ن] اخدود
 خوری [ن] ۱ - صوف: خوری میه ۲ - وبر: خوری
 حشتر
 خوړی [ن] ۱ - زمعی، خسیس ۲ کسلان.
 خوړیان [چ] ۱ - الحث علی خوړیان له وه لاخ.
 ۲ - صرخة، الدعوة الى بخوړ له وانه بزبان کی پین!!
 خوریه تی [ن] ۱ - خسة ۲- کسل
 خوړیله [ن] نبات ذو ابر
 خوړین [چ] الحك: پشتم خوړی.
 خوز ۱ [ن] فتحة الشرج

خوز ۲: [ئن] ۱ - متشنج ۲ - متقلص ۳ - منکمش
خوز بوون [چ] جعله: ۱ - يتشنج ۲ - يتقلص ۳ -
ينکمش

خوزگ [ئن] لعوب (امراة)
خوزگی [ن] حالة كون المرأة لعوبا
خوسانن [چ] التنقيع

خوسه [ن] ۱ - حزن، قهر، هم ۲ - غيض ۳
کراهية
خوسه خواردن [چ] الحزن: خوسه ئهرا مالی دنیا
مه خوه

خوسه دار [ئن] مغتاض: قسه ئهوليا مه که، خوسه دار
خوسه دار بوون [چ] الاغتياض: خوسه دار له کورپی
بو.

خوسه دار کردن [چ] الاغاضة نه خوه شه، خوسه دارى
مه که

خوسه لی هاتن [چ] الكرة: خوسه م له قسه ی ناشیرین
تبی

خوسه هاتن [چ] الزعل: قسه وه خالوی مه که،
خوسه ی تبی

خوسپ [چ] ذميمة
خوسپ کردن [چ] الذم له خودا خوهش نیه تی
خوسپ به کی بکهین.

خوشيان [چ] النقع، الببل التام: وارانہ گہ قايم بو،
 تہام خوشيام
 خوشه [ن] ۱ - خريير السوائل ۲ - تفخيخ صوت
 البول
 خوشه خوش [ن] ۱ - خريير السوائل المتواصل ۲
 التفخيخ المتواصل
 خوشه هاتن [چ] الخريير (سوائل).
 خوش دان [چ] الدفق: خوشه ي ميز دا
 خوكر [ئن] حزين، كئيب، مكتبب: ئهرا هه ميشه
 خوكرى؟
 خوكر بوون [چ] الاكتئاب
 خوكر دن [چ] جعله مكتببا
 خوكره ي [ن] حزن، كآبه
 خول [ن] ۱ - دوران ۲ - خلوه
 خول [ن] ۱ - رماد ۲ - تراب
 خولام [ن] خادم
 خولا وخول [ن] التواءات
 خوله كوو [ن] رماد
 خوله مر [ن] حال ره
 خوله مر [ن] مهلة بقية جمر في الرماد
 خوله ودان [چ] الاخلاء به ان يأخذه الى خلوة
 خول خواردن [چ] الدوران. هه ر خول خوڭگ

لی ناوه .

خولّ دان [چ] ۱ - التلطیخ بالرماد ۲ - توجیه الالهانة

الی (م)

خولک [ن] مزاج ، طبع

خولک دار [ئن] مبتهج

خولک کردن [چ] الاستضافة خولکی ریواره گان بکه .

خولّ وهسه ره [ن] نبات الغبراء .

خولّ و دوو [ن] خلیط من الرماد واللین

خولّ و دوودان [چ] التلطیخ بخلیط من الرماد واللین

عقابا

خولینخاو [ن] هرج

خوم [ن] صبغة نیل

- خوم شیویاگه [در] اضطربت الامور .

خومان [ر] انفسنا: بیلا خومان بچیم .

۱ - له خوماننا ظنا منا ۲ - له خوماننه وه: من عند

انفسنا، جزافا

خومانی [ئن] ۱ - معروف ، صدیق ۲ - بلدی .

خومخانه [ن] مصبغة

خومس [ن] فريضة الخمس خومس و زهكات

خون [ن] ۱ - دم: خونى دهسم هات ۲ - قتل ۳ -

ديه ۴ - طبع ، مزاج

خونالی [ئن] مخضب بالدم ، مدمی

خونالی بوون [چ] التخضيب بالدم، التدمي
خونالی کردن [چ] التخضيب بالدم، ان يدمي
خوناوی [ئن] دموی: جهنگی خوناوی
خون جمان [ن] ۱ - دوران الدم ۲ - كناية عن فصل
الربيع

خونچه [ن] برعم
خون دهوان [ن] الدورة الدموية
خون ریژان [ن] فجران الدم، تقديم القرابين
خون سهنن [چ] الانتقام، الثأر: نهگه رپیایی خونی
کوپهت بسین.

خون شیرین [ئن] خفيف الظل: شیرین، خونی
شیرین نییه

خون کهمی [ن] فقر الدم
خون کردن [چ] ۱ - القتل ۲ - الاجرام: خون کردگه
ئیقه ره لی دهی

خون گهرم [ئن] ۱ - حاد الطبع ۲ - متحمس:
جوان، خون گهرمه

خون گهرمی [ن] ۱ - طبع حاد ۲ - حماس.
خون مرژ [ئن] سفاک

خون ملی [ن] شق الانفس: وهخون ملی قانا بو.
خوننگ [ئن] لعوب (امراة)

خوننگی [ن] حالة كون المرأة لعوب

خوئی [ن] عدو: درووزن خوينمه
 خونین [ئن] ۱ - دموي ۲ - احمر کلون الدم
 خوو ۱ [ن] ۱ - عادة ۲ - طبع ۳ - غجج
 خوو ۲ [سر] تستعمل للتعبير عن: ۱ - الموافقة
 طبعا. خووئه وه راسه! ۲ - للاعلام خوو جانی مرد!
 ۳ تبرير الموقف خوو میدیا نه هات!
 خووره [ئن] حصرم عنب فج
 خوورگ [تم] خووره
 خووس [ن] خوص النخيل
 خووشگ [ن] عذق. خووشگی خورما
 خووکردن [چ] «طفل» التحجج
 خووگرتن [چ] ان يقيم او ينطبع بطبائع الاخرين
 خوو منال گرتگه دوگا له يهك دووکل بلوه رن هوو يهك
 نه گرن، خوو يهك گرن (په ند)
 خیار [ن] خيار، نبات الخيار
 خیاره [ن] ورم عقدی خیاره يهك له ژیر ملی ده رچگه
 خپ [ن] ۱ اختباء ۲ اختفاء
 خپ کردن [چ] ۱ الاختباء له ژیر دارئی خپ
 کردبو ۲ الاختفاء
 خیت [ن] حث، تحريض
 خیت دان [چ] الحث، التحريض خیتی منال گان دا
 قسه بکه ن

خیر [ن] خیر، خیرات، احسان
 خیرا [ئن] نشط، شاطر: ژنی خیرا، منالی خیرا
 خیرات [ن] خیرات
 خیرات کردن [چ] عمل الخیرات
 خیرا کردن [چ] الاسراع، الاستعجال: دیره، خیرا
 بکه
 خیران دار [ئن] مصیب بالخیر، جالب للخیر.
 خیرایی [ن] نشاط، شطارة
 خیره [ن] اسخاره (فتح الفال) بالکتاب
 خیره‌مهن [ئن] ذو خیر، جالب للخیر: کوری
 خیره‌مهن
 خیز [ئن] قحبة، زانية دوه‌تی خیز
 خیزان [ن] ۱ - عائلة ۲ - واحد من افراد العائلة
 شەش سەر خیزان دیری.
 خاوو خیزان کامل العائلة، صغارها وکبارها
 خیزانی [ئن] عائلي جاجمي خیزانی
 خیزبوون [چ] «مرأة» التزني ژنی بی‌هه‌وکه‌ر خیزبوو
 خیزکردن [چ] جعلها تزني
 خیزی [ن] زنا
 خیزی‌کردن [چ] التزني ژنی دزی بکیک، خیزیش
 کیک
 خیش [ن] اقرباء: هه‌ی داد، هه‌ی بی‌داد له ده‌س

زەمانە من کردگە وه پەن خێش و بیگانه (فولکلور)
 خێشت [ن] ۱ - طابوق ۲ - لبن، لبنه
 خێشتهك [ن] ۱ - نظام، قانون عام ۲ - السبيل
 القويم: له خێشتهك دهچگه
 خێشتبر [ن] عامل الطابوق واللبن.
 خێشت برین [ج] عمل الطابوق واللبن
 خیل [ن] ۱ - فخذ من العشيرة: خێلی ناوخاس
 چهرمه وه نیدیین ۲ - آل: خێلی علي ۳ - طائفه،
 مجموعة من الناس.

سه‌په‌رشتکاری چلپ

محمد زه‌هاوی

رقم الایدااع فی المکتبه الوطنیه ببغداد ۳۴۴ لسنة ۱۹۸۸

کۆماری عێراق

وێزارەتی روشنبیری و راكەیاندن

زنجیره‌ی ژماره (١٩٦)

گه‌و هه‌راس گه‌ر هه‌سێر

هه‌ره‌نگینی کوردی - هه‌ره‌بی زاری که‌له‌ورییه

به‌شی دووهم

نعمت علی سایه

ر-ز-ژ-س-ش-ع-غ-ف-ق

مکتبہ ماجد الحیدر // فیسبوک: کتب کتب کتب

کوماری عیراق
وہزارہتی روشنیبری و راگہ بانندن
دہزنگای روشنیبری و بلاوکردنہوی کوردی
زنجیرہ ژمارہ (۱۹۶)

فہرہ ہہنگی گہر مہسیر

بہشی دووہم

فہرہ ہہنگی کوردی - عہرہ بی زاری کہ نہوری یہ
نعمت علی سایہ

د - ر - ز - ژ - س - ش - ع - غ - ف - ف - ق

دواى پەناکردن وە خوداودەسمیەت دان و هان ڤانى
 برادران دەس کردمە دانانى فەرەهەنگىكى كوردى -
 عەرەبى زارى كەلھورى هەتا بەرى چوار سال رەهوق
 رەهوق بى هچان و هەول دانم بوە ئى فەرەهەنگە »
 گەوهەرى گەرەسێر» كە ئومێدەوارم سود بەخش بوودو
 مېوەتى زوانە شریته گەمان ، زوانى كوردى پکا
 لە دواى جەنگى جەهانى دووهم تاكوو ئیمرو زوانى
 كوردى گوەپىنكى گەوارى دیە ، چ لە پۆى نووسینەووە
 چ لە پۆى ریزمانەووە لە لایەن زوانەوان و بایەخەران ،
 وە زوانەگە وە ئومیدی نواختن و پەسانى وە کاروانى
 ژيان دا ، ئەوەیش ناکرى بى دانانى زوانىگى یە کگرتنگ
 لە گشت زارەگانى كوردى ، ئومێدەوارم كە ئى فەرەهەنگە
 هەنگامێك بوو لەى ریه ، پىى دانانى زوانىگى
 یە کگرتنگ .

ئى فەرھەنگە كەسى جياوازه له ئو فەرھەنگانەى كه تا
ئيزگە دانريانه له زوانى كوردى له روى:

۱ - ئەلف و بى: ئەلف و بى وەى جوورە ريز كريانە:

أ [ئا، ئە ئ، ه] ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ،
د، ر، ز، ژ، س، ش، ع، غ، ف، ئ، ق، ك، گ،
ل، م، ن، و، ه، ی.

۲ - وشەگانى فەرھەنگەگە لەسەر ئەلف و بى ريز كريانە
ئەك لە سەر دەنگە، يانى پیتی (قەلەو) و نەرم لە يەك جيا
نەكر يانەسەو، ئەرا نموونە: (ر) و (رى)، (ل) و (لى)
وە يەكەو و نوسيانە.

۳ - پیتی (قەلەو) وەر لە پیتی نەرم تى:

أ - (ل) گول، گول. هتد.

ب - (ر) پەر، پەر. هتد.

ج - (ى) سى، سى. هتد.

۴ - ئەگەر هات و وشە يەگ دووبەش يا زياتر بگريگەو
له ئاخاوتن دا ئەوا جيا كريانەسەو و شمارە له سەريان
دانريಾಗە، نموونە: خر - ۱ ۱ وداى، ۲ - دورە.

خر ۲ = ۱ مدور، ۲ خلیع، ۳ قادر، متمكن

۵ - چاوگى فریزی نوسيانە ئەولى ناوى يا کارى
سەرەكى دا جوور: ۱ - ناو: لەناو چوون، ۲ - خسن،
ئەوسەر خسن. هتد

۶ - دەنگى «و» جوور دەنگى: (RUE) ه، له فەرھەنسى داو

ئەولۇ پىتى (واو) دا تى .

۷ - ئەگرەھات ومانای وشەيەگ وچاۋگى لە عەرەبى دا
جوورىەك بۆن ئەوا جىايان كرىاگەسەوہ يا بە «مصدري
مؤول» يا بە دەر بىرىنگى ترهە تاكو جىاوازی لە بە پىيان دا
نیشان بدرى : ریز : ترتيب ، ریز کردن : أن یرتب - عملیة
الترتيب تاكو وخوہنہ واریا ئەوانہى ئى فەرہەنگە وە کار
تیارن وە تايبەتى ئەوانہى کورد نین ، بزائن ئەو دوو
وشە لە يەك جىاوازن .

نیشانە

۱ - (ن) ناو

۲ - (ر) راناو

۳ - [ئن] ئاوەلکار

۴ - [ئك] ئاوەلکردار

۵ - [چ] چاۋگ

۶ - [سر] سەر سوڤمان

۷ - [أ] ئامراز

۸ - [ثپ] ئامرازی پرسىار

۹ - [ثب] ئامرازی بانگ کردن

۱۰ - [ك] کار

۱۱ - [در] دەر برىن

۱۲ - [پاش] پاشبەند

۱۳ - [پش] پىشبەند

١٤ - [پپ] پریپوزیشن

١٥ - [پو] پیوه‌ند

١٦ - [م] مجازی

١٧ - [تم] ته‌ماشا بکه

١٨ - [کن] کنایه

وهر له ئەوەی کوتایی وهی سەرەتا بارم فرە سوپاسی ئەو
برادەر و مامۆستایانە کەم کە کومەک و یارمەتیم دان وه
تایبەتی مامۆستای قرودارم محسن بنی ویس کە هیچ
دریخیک نەکرد چ لە دەسمیەت دانم لە نۆسین و
دەرکردنی مانای وشەگان یا پەیداکردنی وشە کوانە و
دیرین و چ لە پۆی ریکخسن و پێزکردنی وشەگەان و
بابەتیان .

تصدير

بعد الاتكال على الله وبمؤازرة وتشجيع الاخوان
عزمت على وضع قاموس كردى - عربى باللهجة
الكلهوريه ، وكان ثمار جهودى المتواصلة لاربع سنوات
متوالية هي هذا القاموس الذي بين ايديكم «گە وهه‌رى
گەرمه‌سىڤر» والذي ارجوان يملأ جزءا من الفراغ في
المكتبة الكردية .

تشهد اللغة الكردية منذ انتهاء الحرب العالمية الثانية
حركة واسعة من لدن اللغويين والمهتمين بشؤون اللغة
بأمل تطويرها وجعلها مواكبة ومسايرة لروح العصر، وهذا.

لا يتأتى الا بوضع لغة موحدة من اللهجات الكردية المختلفة، وهكذا صدرت عدة قواميس ومعاجم بلهجات متعددة ساهمت الى حد كبير في رسم صورة كاملة للغة الموحدة، لذا وجدت من الواجب ان اساهم - قدر المستطاع - في هذا الجهد العظيم والمشكور فعمدت الى وضع هذا القاموس لعله يساهم في توحيد اللغة ويزيد من رونق تلك الصورة وجماليتها.

يختلف هذا القاموس عن القواميس الكردية الاخرى التي وضعت حتى الان من الواجه التالية :-

١ - الالف باء : وكان ترتيبها على النحو التالي :

أ [ئا، ئه، ئ، ه] ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ، د، ر،
ز، ژ، س، ش، ع، غ، ف، ق، ك، گ، ل، م،
ن، و، ه، ی.

٢ - رتبت كلمات هذا القاموس على اساس الحروف الهجائية وليست على اساس الاصوات كما هو الحال بالنسبة للقواميس الاخرى، اي ان الحروف الثقيلة والخفيفة لم تفرز وتعامل على اساس حروف مستقلة

مثال: كتبت الحروف (ر)، (پ) و (ل) (ل) معا

٣ - كتبت الحرف الخفيف قبل الحرف الثقيل

أ- ل- گول، گول. الخ

ب- ر- پەر، پەر. الخ

ج- ی- سی، سی. . الخ

٤ - إذا كانت الكلمة تكون اكثر من نوع واحد من اقسام

الكلام فأنها تكتب منفصلة بعد ترقيمها ١ ، ٢ ، ٣
الخ مثال : خر = ١ وادى ، ٢ دوره . خر = ٢ = ١ مدور ،
خليع ، ٣ قادر ، متكمن .

٥ - تأتي المصادر العبارية مع الاسم او الفعيل
الاصلي : ناو، له ناوچوون . س تهوسه رخسن .

٦ - صوت «و» هو كما في الفرنسية (RUE) ويأتي هذا
الرمز مع الحرف «و» واو .

٧ - تفاديا للالتباس الذي قد يقع فيه بعض القراء وخاصة
من غير الكرد فقد عمدت الى استعمال مصادر مؤوله او
تعايير اخرى في حالة تشابه معنى الاسم والمصدر في
اللغة العربية ، لنفرق بين معنى الكلمتين او بالأخرى
اقسامها مثل : ريز = ترتيب ، ريزکردن = ان يرتب ،
عملية الترتيب .

المختصرات المتعددة

١ - [ن] اسم

٢ - [ر] ضمير

٣ - [ئن] صفة

٤ - [ئك] ظرف

٥ - [ج] مصدر فعل

٦ - [سر] اداة التعجب

- ٧ - [أ] أداة
- ٨ - [ثب] أداة استفهام
- ٩ - [ثب] أداة نداء
- ١٠ - [ك] فعل
- ١١ - [در] تعبير
- ١٢ - [پاش] لاحقة
- ١٣ - [پش] سابقة
- ١٤ - [پپ] حرف جر
- ١٥ - [پو] حرف عطف
- ١٦ - [م] مجاز
- ١٧ - [تم] انظر
- ١٨ - [كن] كناية

ويسرني ان اختم هذا التصدير بتقديم جزيل شكري
وامتناني لجميع الاخوان الذين ابدوا لي العون
والمساعدة سواء بالبحث عن الكلمات النادرة ومعانيها
او بتزويدي بمصادر ومراجع عن الموضوع واخص
بالذكر زميلي محسن بني ويس الذي لولاه لما تمكنت
من انجاز هذا القاموس . والله من وراء القصد .

سه رچاوه

- ١ - قاموسی زمانی کوردی، بهرگی یه کهم (ء)
عبدالرحمن محمد امين زه بیحی
- ٢ - قاموسی زمانی کوردی، بهرگی دووهم (ب)

- عبدالرحمن محمد امين زهبيحي
- ۳ - فەرھەنگى لەك و لور، دانان و كۆكردنەوھى ھەمىدى
ئيزەد پەناھ .
- لیدوان و بەراورد کردن مەحمود زامدار .
- ۴ - ئەستێرە گەشە ، فاضل نظام الدين .
- ۵ - المورد - قاموس انگليزي - عربي ، تأليف منير
البعليكي .
- ۶ - المنجد في اللغة والاعلام .
- ۷ - فقه اللغة للثعالبي .

The Advanced Dictionary... ۸

By A.S.Hornby and others

London. 1967

- د -

- د ١ [ن] / دال / الحرف التاسع من الألف باء
د ٢ [ر] للتملك [الشخص الثاني] ثانه گه د، ماله گه د
دا ١ [سر] صيغة النداء اماه!
دا ٢ [ئك] ظرف تخصيص للـ. ١ - للمكان له
مال دا ٢ - للزمان. له شه ودا تنقلب الى (الالف) لفظاً.
له مال دا له مالاً
دا ٣ [پش] سابقة تضاف الى المعلن فتقلب المعنى
كهفت دا كهفت

دایریان [ج] الانفصال: له يهك دایریان
دایرین [ج] الفصل: جهنگ، مهردم له يهك دایری.

دایر [ثم] نه لپه پرو دایر

دایر [ن] جده، أم الوالدين

داته کانن [ج] السحب بقوة والأفلات: دهم له دهسي

داته کان و وای

داجرانن [ج] انفراج

داجریان [ج] الانفراج گه لی داجریا.

داجمیان [ج] الانطلاق: دی که ی داجمن؟

داجوریان [ج] أختراق وتلاشى [الشهب والنيازك]:

لمشوه و ناساره يهك داجوریا

داجه قانن [ج] الفغر: دم داجه قن

داجه قیان [ج] الأنفغار دهمی دایه قیا

داجه کانن [ج] ۱ الفك، الفتح - التفتیت

داجه کیاک [ن] ۱ منفت، مفت ۲ مفتوح

مفکوک

داجه کیان [ج] ۱ - التفتت ۲ - الانفتاح، الانفکاک.

داجوون [ج] انفتاح وتدفق [الماء]: کونه گه داجگ

داخ ۱ [ن] ۱ - الم، قهر ۲ غضب ۳ کوی

داخ ۲ [ن] حار جداً - ثاووگه داخه

داخ بوون [ج] الغلیان بارتفاع درجه الحرارة

داخرانن [ج] جعله ينسل

داخريان [چ] الأنسلا: شواله‌گه‌ی داخريا
 داخ کردن [چ] ۱ - الغلي ئاوه‌گه‌ داخ بکه ۲ -
 الکوی: ئاسنه‌گه‌ سوهر بو ده‌سم داخ کرد.
 داخ له دل [ئن] ۱ - متألّم، مقهور ۲ - غاضب
 داخواز [ئن] ۱ - طالب ۲ - متمن
 داخوازی [ن] ۱ - طلب ۲ - أمنية، تمني
 داخوازی کردن [چ] ۱ - الطلب ۲ - التمني
 داخوريان [چ] الأنهيّار: ديواره‌گه‌ داخوريا
 داخوريان [چ] الانهيّار: په‌رچين باخه‌گه‌مان دا
 خورمياگه
 داد ۱ [ن] ۱ - عدل ۲ - عون، نجدة: بره‌س له
 دادم.
 داد ۲ [سر] للتعبير عن الألم والمرارة: داد له ده‌سی
 زالم! - هه‌ی داد له ده‌سی زه‌مانه!
 دادا [ن] أم [الطفل]
 دادپه‌روه‌ر [ئن] عادل، مستقيم
 دادپه‌رس [ن] منجد، معين: که‌س دادره‌سم ني‌یه
 دادکه‌ر [ن] ۱ - مستنجد ۲ - مشتکی
 داد کردن [چ] الألتماس
 دادگا [ن] محكمة، دار العدل
 دادگه‌ر [ن] قاضي، حاکم
 دادوه‌ر [ن] مشتکی، مدعی

دار ۱ [ن] ۱ - شجر ۲ - تعليق ۳ - وضع
[الشاي الخ] على النار ۴ - أستفزاز، ملحة ۵
- عمود

دار ۲ [باش] تضاف الى الاسم فتكون صفة: دل =
دلدار ثاو = ثاودار

أ - ثاودار نان [چ] وضع [الشاي الخ] على
النار: ثاوی چای نامه‌سو دار

ب - وه دارا چوون [چ] ۱ - الأفطار الى ثهرا
فلسی وه دارا چوو ۲ - الأفطار: وه داری
کوره‌یا مه‌چوو

ج - وه دارا کردن [چ] ۱ - التعليق: پالتاوه‌گه وه دارا
کرد.

۲ - الأعدام :- گونا‌بار وه جزای خوهی ره‌سی ، کریا وه
دارا

دارا [ئن] ثري: هه‌رکه‌س دارا بوو، هه‌ره‌سناک بوو
دارایی [ن] ثراء: دارایی دنیا‌م چوار دیناره
دارچین [ن] دارسین، قرفة

دارچینی [تم] دارچین
دار‌زانن [چ] ۱ - التفتيت ۲ - التفسیح ۳ - التمزيق
۴ - جعله يتآكل ۵ - الضرب بشدة

دار‌زیباگ [ئن] ۱ - متآكل: خانگی دار‌زیباگ ۲
ممزق: مشکى دار‌زیباگ ۳ - مفسخ، متفسخ

داپزیان [ج] ۱ - التآكل ۲ - التفسخ ۳ - التمزق
 دارسان [ن] غابة: ثئی که ژده پری دارسانه
 داپشانن [ج] ۱ - جعل [الناس] يتجهرون ۲ -
 البعثرة
 داپشیان [ج] التجمهر، مهردم داپشیا له بازار ۲ -
 التعامش سیلان الدمع وضعف العين
 دارنده [تم] دارا
 دارندهیی [تم] دارایی
 داپوات [ن] توابل
 داپو جان [ن] خردل، نبات الخردل
 دارو دهسه [ن] اتباع، أزام
 دارین [نن] كثير الأشجار، خاص بالأشجار،
 داس [ن] مسنيه (منجل)
 دامتان [ن] ۱ - أسطورة ۲ - حكاية، قصة
 داسنگ [ن] سنا السنابل
 داسولنگه [ن] منجل صغير
 داکاسیان [ج] ۱ - الاستقرار: سه لام له لای براگی
 داکاسینگه
 داکهفتن [ج] ۱ - الخروج ۲ - التولد: لهوړو وړه ی له
 دالگ داکهفتگه، خوهشی وه خوهی نه دیه .
 داکم دن [ج] ۱ - الأنهمار: ان داکرد ۲ - الأملاء
 مهريدم ثار له کونه گه داکرد

داکولانه [ن] اُکله تعد من الحنطة المحبشة «بَليلة»

داکیشان [چ] ۱ المد ناوخاس قول داکیشا ۲
التمطي [حيوان]: ماهين خوهی داکیشی له
شه که تی دا

داگرتن [چ] ۱ - التنزيل. باره که داگر ۲ التعبئة
سی بار که نم، ئه پاره پین داگرته ۳ - التغطية
ئه ور پوی ئاسمان داگرته که ۴ - الأستلاء علی،
الاستحواذ: هه ر که س هات و به شی له زه وه که
داگرت

دال [ن] عقاب طير نسر الأسود
دالان [ن] دهلي

دالاوخواه [ن] مهرب

دالاوخواه ری [ن] تهريب

دالاويز [ن] بكرة دالاويزيان بريه وه

دالاويز برين [چ] الأفناء، الأباداة عن بكرة أبيهم

دالگ [ن] أم، والده - له دالگ کردن [چ] السماح

لصغار الأطفال بالرضاعة من أمهاتها

دالگه [سر] صيغة النداء أمه

دالگه ماران [ن] عطاء، عطاءه

دالگی [ئن] أمومي

دالوه خش [ن] عفو، صفح

دالوه خش کردن [چ] العفو عن، لصفح عن

جاره دالوه خشى بکه

داليه [ن] حقل [خاصة حقل مخضرات] داليه
شامى

دام [ن] ۱ فخ هه رچگ دام ئه راي نامه وه، بى
سوود بو ۲ کمين

أ - له دام حسن [چ] ۱ - الأيقاع في الفخ ۲ - الأيقاع
في الكمين

ب - له دام كهفتن [چ] ۱ - الوقوع في الفخ ۲
الوقوع في الكمين

داماگ [ئن] ۱ محتار، محير ۲ - معوز، محتاج
كوومه كى بکه ن، بى كهس و داماگه

دامه زرانن [چ] ۱ - التنظيم ۲ - الأنشاء ۳ - الأسكان
دامه زريان [چ] ۱ السكن ۲ الأستقرار

داملکانن [چ] جعله يشل ئه سپه كه، سه ر له
ئه وساره گه داملکان

داملکیان [چ] الأنسلال ئه وسارى سه رى ماهينه گه
داملکيا

دامو ده زگا [ن] معدات

دان ۱ [ن] ۱ - علف الحيوان ۲ - وحدة واحدة:
داني خورما ۳ - حبوب ۴ - حر عكس المصنع:
رؤنى دان

دان ۲ [چ] ۱ - الأعطاء. دينارى دا وه قه رت ۲ -

المرور: دا وه وهر مآلمانا ۳ - التقديم (سعر): چهنی
وه مآله گه مان دا؟

دان ۳ [پاش] تضاف الى الأسم فتكون ۱ - مصدر
الفاعل، ئاودان ۲ - أسم مكان شه كهردان

دانا [ئن] ۱- فاهم، عارف ۲ - ذكي، عالم
دانا بوون [چ] أن يصبح فاهماً عارفاً وذكياً

دانان [چ] ۱ - الوضع دانيه ی له سهر میزه گه ۲
أن يخسر چهنی دانا له قومار؟ ۳ - تقدير (القيمة،

الضمن): وه چهنی خانگه گه دانان؟ ۴ - الافتراض.
دانه ئه وان نه هاتن! ۵ التآليف: وریا قامووسیگ

داناگه

دانایی [ن] ۱ - فهم، معرفة ۲ - ذكاء

دانه [ن] ۱ - وحدة واحدة: دانه ی له وكتاوه ههزار
دینار ههرزی. ۲ - سائل أحمر كان يستعمل كدواء

لمعالجة الرمد. ۳ دُر (معدن)

دانهر [ن] واضع، مؤلف: سهرتیب دانهری كتاوه گهس
دانه پرووكه [تم] داکولآنه

دانه كولآنه [تم] داکولآنه

دانه وه [چ] ۱ - الارجاع كتاوه گهت دانه وه؟ ۲

الایفاء قهرتی مهردم ندهره وه

دان دان [چ] تقديم العلف للحيوانات: دانی

هیسره گان بده

داندان [ئن] نثار، کمیة قليلة، عدد قليل داندان
دکان به سیابو

دان کردن [چ] أن يعلّق الحيوان دانی په سه یله گه
بکه

دانگ [ن] صلي

دانگ دان [چ] الصلي دانگی گوله لیم دان

دانگدهر [ن] رشاش

دانگوو [تم] داکولانه

داننگ [تم] دان [۱ ۲] داننگه [ن] جدري الاغنام

دانوو دوو [تم] أرضاع صغار الأغنام

دانوو دوو کردن [چ] الأرض الماده السابقة

دانیشتان [چ] الأبطال، العزل فه قیر حال بو،

ته رای باوگی له مه کتبه دانیشتانه ی

دانیشتان [چ] ۱ - القعود له شوانی دانیشتا ۲

الامتناع ئیده لی به دکاری به دانیشتا ۳ الاعتزال

دانیشتنه وه [چ] تقصر [الطول] خه له گه وه ختی

هشک بوو، دانیشتیگه وه

دانیشتگا [ن] جامعة

داو [ن] - شرك، فح ۲ - جولة [اللعب] ۳ - مره

ئی داوه نیه تیه مه مال، داویگی تر ۴ شوط. وازی

کردیم، دوو داو بردیمه و

داوا [ن] دعوة ۲ - طاء ۳ - خصام

داواکار [ن] ۱ - داع ۲ - مطالب: داواکاری حقی
نہروہ مانیم

داواکار [تم] داواکار

داوا کردن [ج] ۱ الدعوة ۲ الطلب

داوان [ن] شلیله: پری داوانی کالگ ٹہرامان ہاورد.

داوان پاک [ئن] عقیف (أمرأة): فاطمة زنی داوان
پاک.

داوان پاکي [ن] عَفَّة

داوان پیس [ئن] فاجرة، داعرة

داوان پیسی [ن] فجور، دعارة

داوہ زانن [ج] ۱ الأنزال. وہ زوور قاچاخچیہ گہ

گروں ٹہ سپہ گہ داوہ زان ۲ - التخیض کہمی له
برخہ گہی ٹہرامان داوہ زان.

داوہ زیان [ج] ۱ - النزول له کوول ٹہ سپہ گہ داوہ زیان

۲ - الانخفاض

داوہ زانن [ج] الفصل، العزل: جہنگ، مہردم له

پہ کتری داوہ زان.

داوہ زیان [ج] ۱ الانفصال. بوہ ہفرلو له یفک

داوہ زیان.

داوشکیاگ [ئن] ۱ - متفسخ ۲ - متعفن ۳ - متعطن

داوشکیان [ج] ۱ - التفسخ ۲ - التعفن ۳ - التعطن

داول [ن] خبال المآته ۲ شخص مهزوز الجسم أو

رث الثياب

دا هاتنگ [ن] شائع، سائد رسومی داهاتنگ

داهاتن [چ] الشیوع ئی باوه تازه داهاتنگه

دایان ۱ [ن] رضاعة

دایان ۲ [چ] الهطول: واران دایا

دایانگا [ن] ۱ - مرضعة ۲ - دار الحضانة

دایه [سر] صیغة نداء الام اماه

دایهم [ئک] دائماً دایهم چهوی ها وه ئهسرهوه

دایهمی [ئن] دائمی کاری ها دایهمی نی یه

دایشتن [چ] التملك جوامیر شەش کورد دۆه تیک

دایشت.

ده [ن] عشرة، عشر [۱۰]

ده بان [ن] نوع من الخناجر

ده بهنگ ۱ [ن] مشكلة ۲ - مصيبة

ده بهنگ ۲ [ئن] دایخ

ده بله [ن] تضخم

ده بله کردن [چ] ۱ التضخم دلم ده بله کرد

ده خالته [ن] التجاء وألتماس الحماية

دهر ۱ [ن] ۱ - فتحة الباب ۲ - مدخل ۳ - فتحة ۳-

أنثى الخنزير

دهر ۲ [ئک] خارج

أ - ثهو دهرکه فتن [چ] الانكشاف

ب - ئەودەرھانن [چ] الخروج، الطلوع له مال
هاتەودەر.

ھ - ئەودەشت کەفتن [تم] ئەودەر کەفتن

دەرەمەت [ن] ۱ - مصدر کسب ۲ - مورد

دەرەنە [ن] باب

دەراو [ن] فتحة في الساقية لأرواء الحقل بثق

دەرەتان [ن] مخرج دەرەتانمان بریاگە

دەرەقەت [ن] ۱ - قدرة ۲ - أمكانية.

دەرەقەت هاتن [چ] ۱ - أمتلاك القدرة على ۲

التمكن من: کەس دەرەقەتی ئی کارە نیەتی

دەرەك ۱ [ئن] جحيم

دەرەك ۲ [ئن] خطر: ئەورئیه فرە دەرەكە

دەرەکی [ن] أجنبي دەرەکی هات، بنەکی دەرکرد

(پەند)

دەربەن [ئن] مهتم به، مبال: دەرەن کەس نئیه.

دەربەن بوون [چ] الاهتمام، المبالاة

دەربوون [چ] تفتح الجرح، خروج الصديد منه.

دەلەگەی دەرپۆه

دەرپا [ن] فتحة (السروال، البنطرون)

دەرپەرەنن [چ] الأخراج، جعله ينطلق الى الخارج

دەرپەرەن [چ] الخروج بسرعة: شاوئیس دیم،

دەرپەرەشت

دهرپوقانن [چ] الانقلاع، القلع: چونه و یاری بی،
چهوی دهرپوقنی .

دهرپوقیان [چ] الانقلاع: چهوی دهرپوقیا.

دهرچوون [ن] ۱ - الخروج ۲ - الانطلاق ۳ -
التغلب، الفوز ۴ - الانحراف: له رپی دهرچگه. ۵ -
الأنفلات: له دهسمان دهرچوو ۶ - الصدور: سی
چوار کتاو تازه لهی پروژیهله دهرچوو ۷ - التحرر من
القید.

دهرخوارد [ن] - أطعام ۲ - تجریر زهر دهرخواردی
دا

دهرخواردان [چ] ۱ - الأطعام: گوشت دهرخواردی
دا ۲ - التجریر

دهرد [ن] ۱ - الم ۲ - قهر، هم، غم، عذاب ۳
وباء، آفة ۴ - عله ۵ - فائدة: ئی دهرمانه وه دهردی
نهخوشیهگهی نیه خوئی.

- وه دهرد خواردن [چ] الأفادة: ههر پروژئی تیگ وه
دهردمان بخوئی ۲ - أن يلائم ههر دوگیان وه دهرد
یهکتری خوئی

ب - وه دهرد ماتن [تم] وه دهرد خواردن
دهردان [چ] ۱ - کری: جوو دهردان ۲ - تنظیف
(البئر) چالاو دهردان ۳ - أخرج (التراب الخ) من
(الحمر الخ)

دهرده سهری [ن] مشکلة يا خودا کهس توشی
دهرده سهری نه بوو.

دهرز [ن] ۱ - دهرس ۲ فطر، شق، صدع ۳
هَره: وسط الجبین دهرزی تیول. ۳ - مسامات ۴
لجوات صغيرة

دهرزن [ن] دررن، دهزینہ [۱۰ ۱۲] وحدة
دهرزی [ن] ۱ - أبرة الخیاطة ۲ - أبرة الدواء ۳ - کل
شيء يشبه الأبرة ۴ - الدواء الذي یزرق في الجسم
پزشککه که چوار دهرزی نه رای نوسا ۶ - أبرة القدح في
السلح الناري
دهرزله [ن] نبات ذو أشواك كالأبرة

دهرس [تم] دهرز ۱

دهرس دان [چ] التدريس ماموسا نامدار دهرس
دهرفست [ن] فرصة، مجال ههر رفدت نه رام
پکه نیک سهره لیدان دهم

دهرکه فتن [چ] ۱ الظهور ۲ التبيان

دهرکه ل [ن] عتبة الباب

دهرکردن [چ] ۱ القلع چهوی دهرکرد ۲

الاستئصال ریشهی نه خوه شیه گهی دهرکرد ۳

السحب (الى الخارج) دهری کرده و دهیشت ۴

الاخراج کوچک له جگهی دهرکردن ۵ أفتاح

اه (الح. ح) دمهله گهی ۶

الطرد: له کاره گه ده‌ری کردن ۷ - البروز ۸ -
 التخلیص: دهرم بکه له ده‌سیان ۹ - الأصابة ب: ثاوله
 دهرکرد ۱۰ - الطرح دوانه لی دهرکه هیچه ثقی
 نیه‌مینیک ۱۱ - الأصدار: مه‌کته‌به‌گه‌مان سالی کتاوی
 دهرکیگ ۱۲ - الأنتاج ۱۳ - الأجلء
 دهرکیشان [چ] ۱ - الأستئصال ۲ - السحب الی
 الخارج ۳ - الرفع الی الخارج دوولی ئاو دهرکیشا
 دهرگا [ن] فتحة الباب
 دهرگولوه [چ] فتحة النور لدخول الهواء
 دهرمالین [چ] التزلیف بأخراج المواد [خاصة
 النفایات] ته‌نوره‌گه دهرمالی؟
 دهرمان [ن] ۱ - دواء، عقار ۲ - علاج
 دهرمانخانه [ن] صیدلیة
 دهرمان خوارد [ن] تسمم
 دهرمان خوارد کردن [چ] أن يعطیه السم ئه‌ورنه
 دهرمان خواردی شه‌ه‌گه‌ی خوه‌ی کرد.
 دهرمانکهر [ن] ۱ - مداو ۲ - معالج
 دهرمان کردن [چ] ۱ - التداوی دهرمانی زه‌خمه‌گه
 بکه ۲ - المعالجة خودایا دهرمان دهرمان بکه
 دهرنان [چ] ۱ - غلق الباب دهری قاپیه‌گه بنه ۲
 التغطية وضع الغطاء علی . دهری قوشخانه‌گه
 بنه .

دهر له لېز [ن] مفك البراغي

دهر هاتن [چ] الخروج هيمان له مال دهر نه هاتگه

دهر هاوردن [چ] الأخراج: قه له مه گه ی دهر هاوردو

دهس کرده نوسان

دیرههم [ن] درهم ۵۰ فلساً

دهروهدهر [ثن] متشرد، شريد بی مال و دهر وهدهره

دهر وهدهر بوون [چ] التشرّد: مالی رپیاو دهر وهدهر بو.

دهر وهدهر کردن [چ] التشرید: نانی برپاو دهر وهدهر

گرها.

دهر وهدهری [ن] تشرّد: سی سال وه دهر وهدهری ژیا

دهروهون [ن] مضيق بين جبلين

دهروپش [ن] درویش

دهرژن [ن] ۱ - نفس ۲ - داخل، باطن ۳ - تحمل،

صبر

دهرژن دار [ثن] صابر، متحمل

دهرژنی [ثن] نفسي

دهرژگا [ن] ۱ - مؤسسة ۲ - بناء

دهرژمال [ن] ۱ - مندیل ۲ - کنایه عن بکاره البنات

الحداری: ژنه ی قاو دا چوگه بی دهرژمال بو.

دهرژوران [ن] ۱ - خطیب ۲ - خطیبة

دهرژوران دار [ثن] ۱ - خاطب ۲ - مخطوبة

دهرژورانی [ن] حفلة الخطوبة

دژورانی کردن [چ] عقد الخطوبة

دهس [ن] ۱ - يد دهسی له پای شوورتره [په‌ند] ۲

القائمة الامامية للحيوان: دهس چاره‌واگه ئاو

هاوروگه. ۳ - امر، سلطة نفوذ: هه‌رک‌هس دهسی

بچووک کيشت کاری کيگ ۴ طقم کامل دهسی دلناگ

أ - دهسی ئه‌و پيشت ناچی [در] لایتمکن. لایستطيع

ب - دهس ئه‌و دنیاگرت [در] خائف جداً، أن يموت

خوفاً

ح - دهس له پا خه‌تا کردن [در] الانفة، لايتنازل

د - دهس له پاخه‌تا کردن [در] التحرك

ه - دهسی له پای شوورتره [در] رجع بخفي حنين

و - دهس وه قنگ گورگه‌و کردن [در] عمل المستحيل

ز - ئه‌و پيشت دهس خستن [چ] التوفير

ح - ئه‌و دهس دان [چ] التسليم، كأن تسلم متهماً أو

شخصاً مطلوباً الى السلطة: کاوه کوره‌ی خوهری داو

دهس.

ط - له دهس هاتن [چ] التمكن: چه له دهسیا تيگ!

ي - له‌دهس دهر چوون [چ] ۱ - ضياع (فرصة):

دهرفه‌ت خاسيگ بوه به‌لام له دهسم دهرچگ. ۲

خسارة أو فقد الشيء: خانگه وه په‌تی له دهسم

دهرچگ

ك - له دهس دان [چ] ۱ - خسارة الشيء ۲ - أن

بِعامِلٍ بِالْيَدِ [يُظْهِرُ الْمَعْنَى مِنْ سِيَاقِ الْجُمْلَةِ] . كَهْمِي
لِهَوْرَهْ گَه له دهس بده

۲ - الأَفْرَاطُ: کاره گَه فره خاسه له دهست مه ره ی .

ل - له دهس که فتن [م] الصدور عن: کابرا هیج
نهر اوه یه گَه له دهسی نه که فتن گَه

م - له دهس که م [ئک] علی الأقل: له دهس که م
سی هه زار که سن .

ن - وم دهس = بالید [فِي الْعَمَلِيَّاتِ الرِّیَاضِيَّةِ]:
شش جار شش، سی و شش: شش، سی وه
دهس

س - وه دهسا دان [چ] ۱ - السَّحْقُ ۲ - التَّحْطِیْمُ
ع - وه دهسه وه [ئک] ۱ - وَشِیْکُ: جهنگ ها وه
دهسه وه ۲ - موجود: ئیرنگه هیج وه دهسه وه نی یه .
دهسا وه دهس [ئن] ۱ - مَتَنَقَّلٌ مِنْ يَدٍ إِلَى أُخْرَى .
دهس نه لگرتن [چ] ۱ - التَّوَقُّفُ عَنِ الْعَمَلِ: وه ره له
سه عاتی دهس له کار نه لگرتن ۲ - التَّخْلِي عَنْ، رَفْعُ
الْأَيْدِي عَنْ .

دهس نه لوهس [ئن] مَلْفَقٌ: ئی خه وه ره دهس نه لوهسه .

دهس نه لوهس کردن [چ] التَّلْفِيقُ

دهسه [ن] ۱ - طَقْمٌ: دهسه ی پیاله . ۲ - مَجْمُوعَةٌ
[مِنَ النَّاسِ] ۳ - تَشْكِیلٌ عَسْكَرِيٌّ یُقَابِلُ السَّرِیَّةَ .

دهسه ر [ن] رُحَى

دهسه شکنه [ن] حیره

دهسه شکنه کردن [چ] جعله یحترار: محسن
دهسه شکنه مان کرد.

دهسه لقورت [ن] عصیده: خشبه تشد بها الممخضة
من طرف واحد

دهسه مل [ن] عناق

دهسه مل کردن [چ] العناق: دهس کردنه ملی یهك.
دهسه و بهسه [ن] ۱ - تواطؤ ۲ - اتفاق سري للقيام

بعمل ما

دهسه و بهسه کردن [چ] ۱ - التواطؤ ۲ - الأنفاق سرأ
للقيام بعمل معين.

دهسه و دان [چ] العجن ثانیة للتعجيل باختماره:
دهس خه وره گه بهیه وه.

دهسه و ژیره رنان [در] قطع الأمل، انقطاع الرجاء:
دهسه و ژیر سهر بنه له و کاره.

دهسپر [ئن] غشاش: باوهر وه سالار مه که، دهسپره.

دهسپره [ئن] ممکن الوصول الیه مالی خوه مان
دهسپره نی یه

دهسپرهس [تم] دهسپره

دهسپری [ن] غش

دهسپهر [ن] استمناء بالید

دهس په رکردن [چ] الاستمناء

- دهس پيا هاوردن [چ] التلمس: دهس وه سهرا هاودن
 دهس پنهودان [چ] ۱ - المس ۲ - التلاعب ۳ -
 الضرب: نهگهر دهس دايده پيهو نهوه نيهزاني
 دهس بي دان [چ] التصافح، المصافحة
 دهس بي کردن [چ] البدء، الشروع
 دهستور [ن] ۱ - دستور. ۲ - تعليمات ۳ - تعاليم،
 اهراف، تقاليد
 دهستور دان [چ] اصدار التعليمات
 دهس چوون [چ] التمكن: دهست چوو قه يخه ي بكه ي؟
 دهسخهت [ن] كتابة، خط اليد
 دهسخره [ن] تأخير، تعطيل
 دهس خره کردن [چ] التأخير التعطيل
 دهس دان [چ] ۱ - أن يكون ملائماً: نهو کاره دهس
 ديگه. ۲ - الصعود: دهس له بهرزي دان.
 دهس دريژي [ن] أعتداء
 دهس دريژي کردن [چ] الأعتداء
 دهسريژ [ن] رمي، صلي وه په شاش دهسريژي لي مان کردن
 دهس ريژ کردن [چ] الرمي بصلي
 دهسشور [ن] مغسلة
 دهسقاله [ن] منجل يستعمل في حصد الأعشاب
 دهسقه رت [ن] دَين نقد
 دهسکاری [ن] ۱ - تصرف ۲ - تغيير

دهسکاری کردن [ج] ۱ - التصرف ۲ - التغيير:

کاره‌گه‌مان دهسکاری کریاگه

دهسکه‌فت [ن] ۱ - دخل، محصول، ایراد، غنیمه ۲

- ربح، فائده: لهو مامله‌ته پاره‌ی خاسینگ دهسمان
که‌فت

دهسکرد [ئن] ۱ - یدوی ۲ - اصطناعی ۳ - غیر متقن

دهسکیش [ن] ۱ - قفاز ۲ - الذي يقود: دهس باپیرد
بکیش تا مال.

دهسکیشان [ج] أن يقوده

دهسکیشی [ن] أستدرج

دهسکیشی کردن [ج] الأستدرج: دهس کیشی
که‌ن.

دهسگ [ن] مقبض

دهسگا [تم] دهزگا

دهسگ دار [ئن] ذو مقبض

دهسگر [ن] ۱ - عائق، مانع ۲ - مساعد

دهس‌گرتن [ج] ۱ - الأعانة: فره‌ه‌زاره، دهسی

بگرن ۲ - الزواج، التزويج دهس منالی‌ته‌پرای بگرن

دهس‌گرتنه‌وه [ج] الأستجداء: نه‌دارای کاری پی

کرد، ناچار بو دهس له‌م‌ردم بگرنده‌و.

دهسگیر [ن] ۱ - أسر ۲ - حصول: له‌ی کاره‌چیش

خاسینگ دهسگیرمان بو.

دهسگر کردن [چ] الأسر

دهس گبريان [چ] الأنشغال. دهسی گبریاگه، هیچ

له لوانی نه راد بکیگ

دهسلات [ن] ۱ السلطة، سيطرة، أمكانية، تأثیر

دهسلات دار [ئن] - ذو سلطة، متسلط، مسيطر ۲

• ممکن: دهسلات دار، گشت کاری له وهری چوو

دهسلاتداری [ن] حالة كون الفرد. ۱ - متسلطاً،

مسيطر ۲ - متمكناً

دهس له خودان [چ] التزين، أن يعتني بهندامه

دهس لی حسن [چ] ۱ - الجمع ۲ - التنظيف دهس

له حه وشه گه بخه

دهس لی دان [چ] ۱ - التصرف ۲ - التلاعب: دهس

له ترازو مه ده.

دهسمال [تم] ده زمان

دهسمیهت [ن] مساعدة، معاونة

دهسمیهت دان [چ] المساعدة، المعاونة مال

دهواس کار کهن، دهسمیه تیان بده

دهس نان [چ] الشروع کهی دهس نان له کار؟

دهس نماز [ن] وضوء له کانیه گه دهس نماز گرت و

خهریکی نماز کردنه

دهس نماز گرتن [چ] التوضؤ

دهس نیشان [ن] ۱ - تحديد ۲ - تعيين ۳ - تهديف

ده سنيشان كردن [چ] التحديد، التعيين چ دوه تی
ده سنيشان کردیه؟

ده سنوس [ن] ۱ - مخطوطة ۲ - خط الید
ده سواز [ئن] سخي، کریم: چه پسه خانی نه قیب
ده سواز بو

ده سوازی [ن] ۱ - سخاء، کرم ۲ - ممازحة
ده سهو جی [ئک] فوراً، حالاً هر خه وه ره گه په سیه
پییم، ده سهو جی هاتم
دهس وه دهم [ئن] کفاف: کاره گه مان هر
دهس وه دهمه

دهس وه سه را گرتن [چ] ۱ أن بحمي ۲
الأستحلال

دهس وه سه را گیریاگ [ئن] ۱ - محمية ۲ - مستحلة
ولآتی نامیبیا هیمان دهس وه سه را گیریاگه
دهس وه شانن [چ] الضرب

دهس وه کوتهک [ئن] عصبي المزاج
دهس وه یهک دان [چ] التصافح، المصافحة
دهس و برد [ئک] فوراً، حالاً دهس و برد کار خووی
نه نجام دا

دهس و پا [ن] قوائم و رأس الحيوان
دهس و پاچه [ئن] ۱ - محتار ۲ - محتاج
دهس و پاچه که فتن [چ] ۱ - الأحتیار ۲ - الأحتیاج

دهس و پا کردن [چ] آن يحاول

دهسور [تم] دهستور - ۴

دهسی [نن] ۱ - أليف: شکاری دهسی ۲ - يدوی:

مه‌کینه‌ی دهسی

دهسی بوون [چ] أن يصبح أليفاً: گیانه‌وه‌ری

درنده‌یش دهسی بووگ

دهسیسی [ن] ۱ - تدبير ۲ - مؤامرة

دهسیسی کردن [چ] ۱ - تدبير الأمر ۲ - التآمر

دهسی کردن [چ] التدجين، جعله أليفاً

دهسینگ [ن] معضد

دهشت [ئك] خارج: ئه‌حمده‌ها له دهشت

ا - ئه‌ودهشت چوون [چ] ۱ - الخروج ۲ - الذهاب

الى الغائط

ب - ئه‌ودهشت كه‌فتن [چ] الانكشاف، التبيان: يهك

په‌لانیگ بو، خاس بو كه‌فته‌ودهشت

ج - ئه‌ودهشت کردن [چ] الأخراج، الطرد: ئارام

نه‌نیشت، ئه‌رایه له مال کردنیه‌ودهشت

د - ئه‌ودهشت هاتن [چ] الخروج: له مال هاته‌وه

دهشت

دهشتایی [ن] ۱ - أرض منبسطة ۲ - سهل.

دهشته [ن] سهل: دهشته‌ی کووزه‌ره‌قه.

دهشتهك [ن] ۱ - ريفي ۲ - غريب

دهشته کی [ئن] ۱ - ریفی ۲ - غریب
 دهشت وه دهشت [ئک] بعيداً عن الأنظار: دهشت وه
 دهشت کاری خواهیان کردن
 دهشت و دهر [ن] ۱ - سیاحه و سفر ۲ تجول
 دهشت و دهر کردن [چ] ۱ - القيام بالسیاحه و السفر ۲
 - التجوال.

دهعبا [ن] دابه، کل ما یدب علی الارض
 دهغا [ن] دغل

دهغهل [تم] دهغا

دهغلین [ئن] کثیر الأدغال

دهف [ن] آله موسیقیه [دف]

دهفه [ن] لوح الکتف: دهفهی شان

دهفتهر [ن] ۱ - دفتر الکتابه ۲ - ورق السکائر

دهفتهر: [ئن] دفتری

دهفر [ن] کیس کبیر

دهفن [ن] ۱ - دفن ۲ أقناع

دهفن بوون [چ] الأقناع

دهفن کردن [چ] ۱ - الدفن ۲ الأقناع کی توهنی

دهفنی سایه میر بکیگ؟

دهق [ن] ۱ - حنق، أغاظه ۲ - جمرة الأرض ۳ -

تصلب سطح المواد بسبب البرد الشدید ۴ - مرض السل

دهقاد دهق [ئک] بالضبط، تماماً

دهقل [ن] دقل: ضرب من التمور
 دهق پی کردن [چ] الأغاظة: قسه‌گهی دهقه‌پیمان کرد.
 دهق دان [تم] دهق پی کردن
 دهق کردن [چ] ۱ - التغیظ: له.خوسه‌دا دهق کرد ۲
 الاصابة بالسل
 دهق گرتن [چ] ۱ - التجمر. زهو دهق گرتگه ۲
 التصلب: پروسه‌گه دهق گرتگه [بسبب البرد الشديد]
 دهقله [ن] شقلبه
 دهقله خواردن [چ] التشقلب: ماشینه‌گه قه‌لبه‌و بوسی
 چوار دهقله خوارد.
 دهقله دان [چ] التشقلب: دهقله داو ناو چووه‌گه.
 دهگ [سر] للتعبير عن الغضب: دهگ مالت برمی!
 دهگه [ن] نکایه.
 دهگه دان [چ] أن ینکی دهگهی گهنی دا له لیمان
 دهل [ن] ۱ - أنثی بعض الحيوانات ۲ - أنثی الکلب
 - دهله‌شیر: أنثی الاسد، لبوه
 ب - دهه دورک: انثی الذئب
 دهلاک [ن] حلاق
 دهلاکخانه [ن] محل الحلاقة، صالة الحلاقة
 دهلاکی [ن] حلاقة
 دهلاکی کردن [چ] أمتهان الحلاقة
 دهلال [ن] دلال، سمسار

ده لآلى [ن] ۱ - دلالة، سمسرة ۲ - أجرة السمسرة
ده لآلى كردن [چ] السمسرة.

ده لآنن [چ] النضح: كونه گه مان ناو ده لنى
ده له سه [ن] تلفيق

ده له ش [ن] حيوان الشيهم، الخنيعي
ده لو [ن] لواط

ده لو [ن] اللغد، الغيب: ده لوى ملنى درآ بوّه.
ده ل وه ده سان. [ئن] في النزاء (كلب).

ده ليا [ن] بحر: ده ليا وه دم سه گ چه پهل نيهو [په‌ند]
ده ليا چه [ن] بحيرة

ده م. [ن] ۱ - فم: دگان ها له ناو دم ۲ - وقت: لهى
ده مه خونه وه ارى فره بوّه ۳ - فتحة، فوهة: ده مى
به رميل ۴ - احتراق، حرق: باخه گه دم گرت ۵ -
لسان چ ده مى ديري ۶ - وجهة، واجهة.

وه ده ما دان [چ] ۱ - التمظمظ: ناو وه ده ما دان ۲
- الصياح والأفصاح عن الشيء: قسه وه ده ما دان ۳ -
الصياح بصوت عالٍ مع الطبطة على الفم: وه ده ما
دان نه را په س

ب - وه ده ما هاتن [چ] البوح لا شعورياً نه گ بايگه
ده مداو باسى يکهد!

ج - وه ده مهو دان [چ] ۱ - الأضافة دوو گه ز بده

ده ميه وه ۲ - اطلاق العنان. مه ده وه ده مى مناله گانته وه

۱ - وه دمه (گرتن [ج] تغدی الحدود: نه وه وه دمه و
آرایده؟

۲ - وه دمه شیر و چوون [در] شجاع: احمد، وه دمه
شیر و چوون.

۳ - وه دمه هاتن [ج] ۱ - النضوج ۲ - أن ينطبخ
۳ - أن يخلد (الشاي)

دهماخ [ن] ۱ - دماغ ۲ - فرحة، سرور: دهوله مهنه،
آرایه وه دهماخه.

دهماخ دار [نن] ۱ - عاقل، حکیم ۲ - سرور، فرح
دهم نهلووخت [ن] أسکات، منعه من الكلام

دهم نهلووخت دان [ج] الاسکات: دهم نهلووختی
دان و نهویشتن قسه بکیگ.

دهم نهلووس [نن] ملفق: قسهی دهم نهلووس
دهم نهلووکان [ج] ۱ - الانطباق ۲ - الالتئام

(جرح): زامه گهی دهم نهو بهک ناگه.
دهمار [ن] ۱ - عصب، عرق ۲ - ورید ۳ - حالة

عصبه
دهمار دار [نن] مصاب بحالة عصبية

دهمار گرتن [ج] التعرض لنوبة عصبية: چوو چزگی
آرایه، دهمار گرتنهی.

دهمانن [نن] ۱ - أشعال (النار) ۲ - إثارة (القوضى،
الديارات)

ده‌ماوهر [ئڻ] سلیط اللسان سیمان فره ده‌ماوهره .
 ده‌ما ودهم [ئک] شفاهاً ده‌ماو دهم ئەژنه‌فت .
 ده‌مه ته‌قه [ن] مؤانسه، مسامرة
 ده‌مه ته‌قه‌کردن [چ] المؤانسه، المسامرة
 ده‌مه قره [ن] مشادة کلامیة
 ده‌مه‌قره‌کردن [چ] التشاجر بمشادة کلامیة جه‌نگ
 نه‌کردن به‌لام ده‌مه‌قرینگ کردن و واز هاوردن
 ده‌مه‌ق [ئڻ] منذهل، محتار: من له‌ی کاره ده‌مه‌ق
 مامه شلپه‌ی ده‌سم پینج و نان ههر چواره [فولکلور] .
 ده‌مه‌ق مان [چ] الانذهال، الاحتیار .
 ده‌مه کاوکی [ن] تشاؤب
 ده‌مه‌کاوکی گرتن [چ] التشاؤب هیمان ئیواره‌س و
 ده‌مه‌کاوکی گرینگ
 ده‌مه‌و ١ [ئک] نحو: ده‌مه‌وخوار .
 ده‌مه‌و ٢ [ئڻ] ضارب الی ره‌نگی ده‌مه‌و زهره .
 ده‌مه‌وهر [تم] ده‌ماوهر . به‌د ره‌وشته چو‌نگه ده‌مه‌وهره
 ده‌مه‌وهری [ن] سلاطة اللسان: ده‌مه‌وهری ئه‌را بنیاده‌م
 خراوه
 ده‌مه‌و کردن [چ] أن يفطر (الصيام): نمازکرد ئمجا
 ده‌مه‌و کرد
 ده‌مه‌وگرتن [چ] التفطر، الانفلاق بسبب النضج،
 الأنشقاق ئه‌نار ده‌مه‌و گرتگه .

دهم بهسان [ج] ۱ - الامساك: وير له ساكك دهم
صا.

۲ - السكوت: دهمت بهوس، قسه مدهك.

دهم بهسين [تم] دهم بهسان

دهم بيل [ن] شقرة المسجاة

دهم باجقاني [ن] محاكاة، تقليد

دهم باجقاني كردنهوه [ج] المحاكاة، التقليد: دهم

باجقاني كه بخوداوه كيگ

دهم باجگاني [تم] دهم باجقاني

دهمجا [ن] مقدار من العلك، يكفي للعلك مرة

واحدة: يلك دهمجا حاجك بده پيم.

دهم چهرمگ [ن] صاحب الامر والنهي: ههزيرجان

دهم چهرمگي غهشرونه.

دهم چهرمگي [ن] سلطة الامر والنهي

دهم خوهش [سر] احسنت تعبيراً! حاس ووهني،

دهم خوهش

دهم دار [ن] ۱ - سلبطة اللسان ۲ - ذوفضة أو فوهة

۳ - حلق اللسان

دهمدم [ن] ۱ - حياء: دهمدم لي ۲ - عشي: ۳ - عشي:

دهم دهمي شهوهكي

دهمدمدم كودن [ج] الاستحياء، الامتناع عن قذف

الاحريق بكلام بذيء: دهمدمدم لي نهكي.

دهمدریژی [ن] تطاول: هه‌رکەس دەمدریژی بکێک،
می شکێک

دهم دریژی کردن [چ] التطاول: به‌سه! کهم دەم
دریژی بکه.

ده‌مراس ۱ [ن] ممثل، مقرر
دهم‌راس ۲ [ئن] صادق: جوامه‌رز پیاگیگی فه‌قیرو
دهم‌راسه

دهم‌په‌سانن [چ] التوسط: دەم‌ئه‌پای په‌سانن
دهم‌سپینه‌وه [چ] التبرئة (من موقف): کوپه‌ت خراو
فرووشه، ئه‌پا ده‌می سپیده‌و؟

دهم‌کردن [چ] الخدر [الشاي] چایه‌گه دەم‌کردگه
دهم‌کیشان [تم] دەم‌کردن
دهم‌کوت [ن] أسکات

دهم‌کوت کردن [چ] الأسکات: تواس دەم‌دریژی
بکێک به‌لام دەم‌کوت کریا

دهم‌گرتن [چ] ۱ - الأشتعال، الاحتراق ۲
السکوت: کوره ده‌می خووت بگر!

دهم‌گرتنه‌وه [چ] التفتح دەم‌گرتنه‌وی گۆل.
ده‌مگه [سر] للتعبير عن: الأعجاب، ۲ - الأستهزاء
دهم‌له دەم‌نان [چ] المعاندة: ده‌مه‌وه‌ره، دەم‌له ده‌می
مه‌نه.

دهم‌له‌یه‌ك نان [چ] السکوت: هیچ مه‌ویش، دەم

صيت بنه له يهك

دهم وهل [ن] لياقة في الكلام

دهم وجهه [ن] وجه: دهم و جهوى نوورانى به. ۸۶۳۴

دهم و دوو [ن] مواشي، المواشي المدرة للحليب

دهم و فلق [ن] كلام فارغ، هراء

دهم وهل [ثن] معن: من يدخل فيما لا يعنيه

دهمولى [ن] حالة كون الفرد معنًا.

دهمار [ثن] سليط اللسان

دهمارى [ن] سلاطة اللسان

دهم [ن] خافه، طرف: دهنى دهمس.

دهنره [ن] ۱ - مسن ۲ - نتوه حاد

دهنره دار [ثن] ۱ - مسن ۲ - ذو نتوه حاد

دهندله [ن] تدلى، جرجرة

دهندله دان [ج] التدلى، النجرجر: پڑنه گدی دهنده

دا له رهو

دهنگه [ن] ۱ - صوت، حس ۲ - كلام ۳ - صدی

دهنگالى [ن] لغوة، مشاجرة كلامية: چهنى خواهى

له دهنگالى نهرا

دهنگالى كردن [ج] اللغوة، التشاجر

دهنگه دار [ثن] ۱ - صوتى ۲ - محدث للصوت ۳ -

صاا

دهنگه دان [ج] التصويت، الادلاء، بالصوت

دهنگ دانهوه [چ] ۱ - أرجاع الصدى، رد الصدى ۲
الانتشار والأستحواذ على أهتمام الآخرين شورش
كورد دهنك دایهوه له گیشته جههان

دهنگ دهرجوون [چ] التشاجر

دهنگ كردن [چ] ۱ - التكلم ۲ - الرد على ۳ - توجيه
الدعوة له خواهشی و شادی بایهته دهنگیان بکهی.

دهنگ و دوو [ن] أخبار. دهنك و دوو شار چهسه؟
دهنگ هاوردن [چ] جعله يتشاجر. دهنگمان ئهولیا
مهیار

دهنگ [ن] ۱ - حبة دهنك ئه نار ۲ - ضلع دوو
دهنگی شکیاگه

ههفت دهنگی له دهنگهبل زیایه [در] صبور
دهنوڪ [ن] منقار. مهلی گوشت خوهر دهنوکی جهفته
[په‌ند]

دهنوڪ دار [نن] ذو منقار. هه‌رچگ مهله گیشته
دهنوڪ داره

دهو [ن] ركض، عدو

دهوان [ن] ركض سریع

دهوده‌وانه‌کی [ن] مسابقة العدو

دهوانن [چ] جعله یركض، يعدو. له مال تا مه‌کته‌ب
ده‌وانه‌مان

دهوهن [ن] احراش

دهوره [ن] ۱ - علاج ۲ - حل

دهوره برهڼ [ج] ۱ - العلاج ۲ - الحل : كي

دهوره لي كي كاره بينگ

دهور - [ن] ديوټ، قواد

دهوري [ن] قواده، ديوټه

دهور ۱ [ن] ۱ - فترة: ترسم دهوره گهم دهوري ناکه س

د [مولکلور] ۲ - دور.

دهور ۲ [ن] ۱ - حول: وه دهور ټاوايي دا گر خودي

۱ - قرب: نه چنه دهوريه وه ۳ - تقریبا: خانه قی

دهوري سني فهرسخ له قهره غانه وه دوره.

دهوران [ن] ۱ - دوران ۲ - تغییر بسبب تقدم الزمن

دهور [ن] ارض بابسه في جوض النهار تشتغل

الحراس الزراعة

دهور وان [ج] ۱ - التبيج: دهوري باخه گه بيان دان ۲

الاحاطة به: دهوره لي دائره خاس کوشته ی.

دهور البرلي [ج] ۱ - الاحاطة ۲ - التبيج

دهور فريلست [ن] محيط، بيته: ها له دهور وپيشتي

لکاي

دهوري [ن] ماعون: بهك دهوري برج خوارد.

دهور پلي [ن] ۱ - درويش ۲ - حطوة: فرين التبي

دهور پلي [ن] ۱ - دروشه ۲ - تعاليم الدروشه ۳ -

الدروشه

دهوق [ن] خشونه [نوع من القماش الحشن]
 دهوقن [ئن] خشن
 دهوكهر [ن] عداء
 دهو كردن [چ] العدو، الركض
 دهولهت [ن] ١ - دولة ٢ - مواشى ٣ - ثروة
 دهولهتى [ئن] حكومي
 دهوله مهن [ئن] غني
 دهوله مهنى [ن] غنى
 دهومنته [ن] ١ - دومنه ٢ - لعبة الدومينو
 دهونم [ن] وحدة مساحة تساوي ٢٥٠٠م
 دهوين [تم] هو كردن
 دهه [ن] عشرة، عشر [١٠]
 دههم [ئن] عاشر
 دههسين [ئن] العاشر
 دههرى [ئن] وقح، حرك. ژنى دههرى
 دهى [سر] هيا، تستعمل للحث: دهى رى بكه'
 دهيشت [تم] دهشت
 دهيشتاى [تم] دهشتاى
 دهيشته [تم] دهشته
 دبلوماسى [ن] دبلوماسى
 دبلوماسيهت [ن] دبلوماسيه
 دپيسدك [ن] - تأكد، تحقق نهوئل جار دپيسهك

ری به گه بکه نهو، ئمجا بچن.

۲ - اختیار: ئه وه لجار دپه ماشینه گه وه بکه و ئمجا مامله تی بکه.

دپه که وکەر [ن] ۱ - محقق ۲ - محتبر.

دپه که و کردن [چ] ۱ - التأكد، التحقق: ئه وه ل جار

دپه کی بکه رهو، ئمجا براده ری ئه ولیا بکه. ۲

الاحتبار: سه ماوه زه گه دپه کی بکه رهو. وه ره له به گه سینیده ی.

دختر [ن] دکتور، طبیب

دختیری [ن] مهنة الطب

دپ ۱ [ن] دُر: حجر کریم

دپ ۲ [ن] طویل: برنه وی دپ

درا بوون [چ] التدلی من: پهل مشکیه گه ی درا بوه وه پشتیا

اجه [ن] هجین. میه ی دراجه

درا کسردن [چ] ۱ - المد. چوه گه درا کرد ئه درا ناو

حه وی ۲ - جعله ينزل بالتدلی من دریا کرده و خوار

درامهت [ن] ۱ - کسب، أیراد، مورد، دخل ۲

دجال عمل. درامهت نه ماگه

درائن [چ] ۱ الخرق ۲ الشق. ئه را شهوه گه دری؟

درهخت [ن] أشجار

درهختاوی [ئن] کثیر الأشجار
دره و [ن] حصاد: جوه، وەر له یه گ و شک بوو دره و ی
کرییگ .

دره و ش [ن] مثقب الجلود
دره و کەر [ن] ۱ - الحصد، حاصودة ۲ - دژاسة
دره و کاردن [چ] الحصد: گیشتمان له دره و کاردنی
گه نمه گه به شدار بومن .

درج [ئن] عبوس، متجهم: خه نسن له بان لیوی
نی یه، هه میشه روی درجه .

درج بوون [چ] العبس، التجهم
درج کردن [چ] جعله يعبس، جعله يتجهم
درجی [ن] عبس، تجهم

دررس [ئن] ۱ - صحيح، صائب: کاره گه د فره
درسه ۲ - مضبوط ۳ - مكتمل، کامل ۴ - شريف
دررس بوون [چ] الأکتمال

دررسکەر [ن] مصلح ۲ - مصنع
دررسکرن [چ] ۱ - التصليح ۲ - التصنيع
دررسکرنی باله فر ئاسان نی یه . ۳ - الأکمال
دررسی [ن] ۱ - صحة، صواب ۲ - ضبط ۳ - کمال
۴ - شرف، کرامه

درپرگ [ن] شوك
درپرگ دار [ئن] ۱ - شوکی، ذو أشواك ۲ - المُلح

اسم‌عاند. هه‌یاس درپرگ داره، هه‌ر بگریگه‌د وازه لیب
تیاریک

درگه‌میه‌کوته [ن] جدري الماء (مرض)

درپرگین [ئن] کثیر الأشواک

درک [ن] التهاب الزائدة الدودية

درکانن [چ] الأفشاء، البوح پ: هه‌رچگ له دلی بو
کیشنی درکان

درک کردن [چ] التهاب الزائدة الدودية

درم [ن] وباء درمی کولیوره

درن [ئن] کریه، عفن، قذر، وسخ سیانه‌گه بووی
درنه

درنه [ئن] ۱ - شرس سه‌گی درنه ۲ - مفترس
گورگی درنه

درنه‌یی [ن] ۱ - شراسه ۲ - توحش

درنگه [ن] رنین

درنگه درنگ [ن] رنین متواصل

درنی [ن] کراهه، عفونه، قذارة، وساخة

دره‌وه‌نی [ن] حاصود، حاصودة

دره‌وه‌نیکه‌ر [تم] دره‌وه‌نی

دروشم [ن] ۱ - علامة مميزة [وبخاصة على

الحيوان] ۲ - شعار

دروو [ن] ۱ - کذب، أكذوبة؛ دروو، له شه‌رعا

همراهه ۲ - زوور، بهتان بی تاوانه وه دروو گوناباری
کریا ۳ - زیف

دروو ئاسمانی [در] الکذب المفضوح
دروودان [چ] الکذب هه رکهس دروودا دزییش
کیگ

درووزن [ئن] کذاب
درووکانی [ئن] زائف بالی درووکانی
دروو کردن [تم] دروودان
دریخ [ن] ۱ - تنصیر، توانی ۲ - زرع مدروس رسم
یذر بعد

دریخ [چ] التنصیر فی أداء ههچگ ها
له زانت دریخی مهکه
دریخی [تم] دریخ

دریخی کردن [تم] دریخ کردن
دریاگ [ئن] ۱ - ممزق، شالی دریاگ ۲ - مشقق
دریان [چ] ۱ - التمزق ۲ - الشقق له قهوی زگی
دریا

دریژ [ئن] - طویل، مدید ۲ - عال. داری دریژ
دریژابوون [چ] التمدد هاتهو خوار و له بان زهودا
دریژا بو

دریژا کردن [چ] جعله یتمدد. له بان قهروبله گهی
دریژا با کردن.

[illegible]

دژاو [ئن] ممتنع عن الورد [الأغنام]
دژاو بوون [چ] الامتناع عن الورد: سی میهمان دژاو
بوه.

دژاوی [ن] حالة الامتناع عن الورد
دژبان [ن] أنضباط

دژمن [ن] عدو، خصم
دژمنایه تی [ن] عداوه، خصومة: دووسن و هیچ
جووره دژمنایه تیگ له بهینیان نییه
دژمنایه تی کردن [چ] المعادة، التخاصم: هیچ
خراویگ نه کردیمنه تا دژمنایه تی ئهولمان دا بکیگ
دژمنی [ن] عداوة، خصومة

دش [ن] ۱ أخت الزوج بالنسبة للزوجة
دشپووک [ن] بثره: خراج صغير

دشداشه [ن] ۱ - دشداشه ۲ - فستان

دش کردن [چ] الخوض في الماء
دشلهمه [ن] شاي مر، عكس حلو.

دفناک [ن] ۱ أنف ۲ - خیشوم

دفناک دار [ئن] ۱ - ذو أنف ۲ - ذو خیشوم

دقیهت [ن] امعان النظر، تمحيص

دقیهت دان [چ] الأمعان التمحيص: ته گهر دقیه تیان
بدهی فهرقه گه یان زانی

دکتور [ن] ۱ - طیب ۲ - دکتور فلسفه

قسه گهم وه دلیان بو؟

دلآوهر [ئن] بطل، صندید، شجاع

دلآوهری [ن] بطولة، شجاعة

دلآهاوردن [چ] الأرتضاء، القبول: ئاخرجار دلآ

هاورد ژنی بخوازی.

دلّ ئه و تاقی بردن [چ] الطمأنه

دلّ ئه و تاقی چوون [چ] الأطمئنان: تانه دییه، دلی

ئه و تاقی نه چگه

دلّه ته په [ن] أغماء

دلّه قرچی [ن] توق، شغف

دلّه قرچی کردن [چ] التوق، التشغف: دلّه قرچی ئه پرا

مالّ کرد.

دلّهك [ن] ۱ - دفع ۲ - عشرة

دلّهك بردن [چ] التعثر: دلّهك بردو وه ده مه و كهفت.

دلّهك دان [چ] الدفع: دلّهكیان ئه و ده یشت بده.

دلّه كزه [ن] حرقه القلب، حرقه في فم المعدة ناشئة

عن سوء الهضم

دلّ بهر [ئن] فاتن، سلاب، القلوب

دلّ بردن [چ] ۱ - جعله يغشى عليه ۲ - سلب

القلب ئه و بالابه رزه دلّ كوره بردگه.

دلّ پاك [ئن] صادق النيه، نقي السريرة

دلیاکی [ن] صدق النيه، نقاوة السريرة

قال هو [آن] أن يشعر بظلم في المعاملة بسبب الشبهة
أو مرض

قال هو [آن] شعور بظلم في المعاملة بسبب الشبهة أو
مرض

قال من [آن] ظنون، مرتاب

فليس [آن] حق، ريب

قال [آن] جعله يعني عليه، يسهله على أي شيء

قال [آن] أن يعني على، أنه العزم على الشيء

قال [آن] يحب الشيء يباعه الحياة

قال هو [آن] حب الشيء يباعه الحياة

قال [آن] حزين، محزون، مهتموم، غموضي

قال، غمضته على شيء

قال [آن] حزين: هو غموضي

قال، على شيء

قال [آن] جعله يحسره يسهله على

شيء

قال [آن] حزن

قال [آن] أن يعني عليه، أخرج، على شيء

قال [آن] مثوث، اقل

قال [آن] أن يصح، مثوث، زائلة

قال [آن] مثوث، (أقل) مثوث، (أقل) مثوث

قال [آن] مثوث، مثوث

دلخوه‌ری [ن] مغنه، زعل
 دل خوهش [ن] مسرور، فرحان، سعيد
 دل خوهش بوون [چ] الشعور بالمسرة والفرحة
 والسعادة: خه‌وه‌ری خیرت زنه‌فتیم دل خوهش بوم
 دل خوهش کردن [چ] جعله مسروراً، فرحاناً، سعيداً
 دلخوهشی [ن] سرور، سعادة، فرحة
 دل خوهشی دان [چ] أن يُفرح: وه چه دل خوه‌شیمان
 ده‌یت!

دلخوه‌شیده‌ر [ن] من یفرح الغیر: شاسوار
 دلخوه‌شیده‌رمانه دایمه‌و هه‌مده‌م خه‌وه‌ر خیر تیارینگ
 دل دار [ن] شجاع، باسل
 دلدارى [ن] شجاعة، بسالة
 دل دانسه‌وه [چ] أرضاء، تهدئة الخواطر: صادق
 دل گیربو، بچوو دلی بده‌ره‌وه.
 دل سووز [ن] مخلص، وفي براگه‌م دل سووزه
 دلسووزی [ن] اخلاص وفاء دلسووزی له گیشت
 که‌سی نیه که‌فینگه‌وه.

دل سووزیان [چ] الشعور بالحنان والعطف نحو
 الغیر: یه دوو سالت‌ه‌وم پی نه‌که‌فتگه، فره دلم نه‌پرای
 سووزینگ

دل سیه [ن] ۱ - فاقد الشهية دلی له نان سیه‌س ۲
 - فاقد الرغبة: دلی له مال سیه‌س. ۳ - من یمل

أولاً: على له كل سهم

ثانياً: يرون [ج] ١ - فقد الشهية ٢ - فقد الرغبة ٣

الطال

ثالثاً: ترون [ج] جعله يفقد الشهية ٢ - جعله يفقد

الرغبة ٣ - جعله يمل

رابعاً: [ن] ١ - قلدان الشهية ٢ - قلدان الرغبة

خامساً: [ن] متوجع، متفرج الضمر

سادساً: يرون [ج] أن يرح

سابعاً: يرون [ج] جعله يرح

ثامناً: يرون [ج] أن يصرح، أن يشرح صدق

١ - فرحت بولادته فسدكم

٢ - فقد ترون [ج] جعله مسروراً، متفرج الضمر

ثالثاً: [ن] فرحاً، سروراً، التفرج الضمر، التفرج

السرور، التفرج

رابعاً: [ج] السر الخطر، حرج العاطلة

خامساً: [ن] ١ - يسور القزاق يسور الحاجر *

يسور

سادساً: [ج] الفكر، الشعور، بالمعنى نحو الترحم

سابعاً: علم في شك

ثامناً: فرجستان [ج] الحبر، الانتساق، وله ثمرة

١ - حركته داه لي

٢ - فرجسته [ج] ادخلت الفرحة والبهجة التي القلب

ته لاره گه، باخ و بووسانی ها له دهوری دل ٿایهه
کینگه وه

دل کریانه وه [چ] دخول الفرحة والبهجة الى القلب:
هه چه وه پی که فت یه کسه ر دل م کریایه وه.

دل کیشان [چ] الأشتهاء: هیمان زوه، دل مان نان
نیه کیشی

دل گران [ن] مغتاض، زاعل

دل گران بوون [چ] الأغتیاض: چوو چزگی ی دان و
دل گران بو.

دل گران کردن [چ] الأغاضة: قسه پی کردو دل
گرانی کرد.

دل گرانی [ن] غیض، زعل

دل گرتن [چ] ۱ - الأعجاب: فره جوانه دلی گرنه ی
۲ - التأثر، الشعور بالضيق أو القبض: ناره حه تم،

چمان دل م گیریاگه.

دل گیر [ئن] منزعج

دل گیر بوون [چ] الأنزعاج، الزعل

دل گیر کردن [چ] الأزعاج

دل گیری [ن] أنزعاج، زعل

دل لی نان [چ] التضحية بـ: نه را دووسه گه ی، دل له
باوگه و برا نا

دل مرده [ئن] فاقد الأمل

المزود برون [ج] فقد الأمل - المزود برون، يا قبيح
لما به تسمى كروبي

المزود كروبي [ج] جعله يقد الأمل

المزود (ن) فلان الأمل

المزود (نم) المزود

فلان [ن] ١ - مزود ٢ - المزود يسمي ذلك
سك

فلان [ن] ١ - مزود ٢ - مزود ٣ - مزود

فلان برون [ج] ١ - مزود ٢ - مزود ٣ - المزود

فلان كروبي [ج] ١ - المزود ٢ - جعله يقد ٣ - المزود

فلان [ن] ١ - مزود ٢ - مزود ٣ - المزود

صاحب

المزود [ن] مزود

المزود برون [ج] المزود

المزود [ن] مزود، مزود، مزود، مزود

المزود [ن] مزود، مزود، مزود

المزود [ن] مزود: مزود، مزود، مزود

المزود [ن] مزود، مزود: مزود، مزود، مزود

المزود [ن] مزود

المزود [ج] المزود

المزود [ن] المزود

المزود [ن] المزود

دملان [ن] كمأه

دملهك [ن] دمبل (آلة ايقاع)

دنكه [ن] ۱ - عمود ۳ - مستند السقف

دنكرانى [ن] بيتونه

دنمازان [ن] ۱ - مغرب ۲ - صلاة العصرين

دنیا [ن] ۱ - دنیا ۲ - الحيوانات الأليفة

- دنیا لی بوه ووی دهرزی [در] ضاقت به الدنيا

دو [ن] اثنان، اثنتان [۲]

دو [ن] ۱ - ذیل ۲ - الیه ۳ - خلف، وراء

دوا [نك] ۱ - بعد: سایه‌خان دواى گيشتى هات ۲

ظرف مكان. خلف، وراء له دوامانه‌وه وسيا

- ئەو دوا بردن [چ] الأرجاع، الأعادة: توزی

ماشینه‌گه‌د ئەو دوا بووه.

ب - ئەر دوا چوون [چ] الرجوع، العودة: ماشینه‌گه

ئەو دوا چگ

ح - ئەو دوا هاتن [چ] الرجوع، العودة: دواى ئی

بهزمه هەر نیه‌تی

د - وه‌دوادادان [چ] ۱ التخلف ۲ - التکاسل.

دوا دهسه [ن] فضلات الطعام. فئات

دوار [ن] فساط، فسصاص (بيت من اشعر

ردنگی بوه دواى سیه [در] اسود بونه

دواره [ثانية]. دواره له سران برده‌وه.

دو چاه [ان] فستق، طبعه

مراوه [ان] کاهن، کاهن [۱۶۱]

موازعم [ان] کانی، کانی

موا [ان] کانی، کانی

موا [ان] کانی، کانی

موا [ان] کانی، کانی

موا [ان] کانی، کانی

موا

موا [ان] کانی، کانی

موا [ان] کانی، کانی

موا [ان] کانی، کانی

موا [ان] کانی، کانی

موا [ان] کانی، کانی

موا

موا [ان] کانی، کانی

موا [ان] کانی، کانی

موا [ان] کانی، کانی

موا [ان] کانی، کانی

موا [ان] کانی، کانی

موا [ان] کانی، کانی

موا [ان] کانی، کانی

موا [ان] کانی، کانی

دوچله [ئك] حاشا: دوچله شازاد
 دوچار [ئن] مېتلى، متورط
 دوچار بوون [چ] الأبتلاء، التورط
 دوچار كردن [چ] التوريط
 دوچارى [ن] بلاء، ورطة
 دوچه وهكى [ن] تفرقة، تميز: دوچه وهكى له بهينى
 مناله گانې كېښك.
 دوچه وهكى كردن [چ] التفريق، التميز: دوچه وهكى له
 بهينى كوپه گانې كرد.
 دوچك [ن] ۱ - مقبض ۲ - أغصان بعض النباتات
 (كالبصل) ۳ - كل مايشبه الذيل
 دوچك دار [ئن] ۱ - ذو ذيل ۲ - ذو أغصان (بصل)
 دوذ [ن] ۱ - أثر، تأثير: به دود نهو گوناكاره بو، ئيمه
 بويمنه پى به وه. ۲ - نتيجة سيئة، عقاب
 دود كردن [چ] استمرار التأثير أو الأثر السئ: ئى
 كاره هه ر دود كېښك
 دو دل [ئن] متردد: نه را دودلېت؟
 دو دلى [ن] تردد
 دودمان [ن] مشكلة مستعصية ۲ - نتيجة: چ
 دودمانېښك نه راماڼ وه جيه وما.
 دودى [ن] دخان: دودى ناگر، دودى جفاره.
 دودى دان [چ] المعاملة بالدخان: ده ولت دودى

مستطابكسلا فاد.

دور كرف [ج] احداث الدخان، بحث الدخان

[ان] نور: صبر كريم

دور [ان] بعيد، داء، خاص: مائكان فوزه.

دور [ج] ١ - الخياطه ٢ - حل المشكلة ١

دور [ج] الاعداد: عودى لمر كاره نور حسبه.

دور [ان] تظور

دور [ج] الاعداد، من لى بان دور كلفتميه.

دور [ان] حياطة: بازجه كنه حاسه، به لام

سياه گوى حاسه نى به.

دور [ان] مائكان، نور الوجهين

دور [ان] تفاق

دور [ان] طشوق الطشوق: مائكان و جوانير.

سلسل: نور ياد گاه به كبرى حياطه يون

دور [ان] ١ - متقابل: عودو مائكان فوزه به لى ٢ -

مستطابكسلا

دور [ان] مائه، مشكله: نى دورجه هير به ك لانه

دور [ان] مائكان

دور [ان] تفاق

سلسل: نور شمروك

دور [ان] نور الشمس لى لاه الاسر

دوعا [ن] دعاء، تضرع
 دوعا کردن [چ] الدعاء، التضرع
 دوقات [ن] ۱ - ضعف، مضاعف: بهشی زیوا،
 دوقات بهشی شیرین بَوّ ۲ - طوی
 دوقات کردن [چ] ۱ - المضاعفة ۲ - الطوی
 دوقالان [ن] مفصل الورك
 دوقهد [ن] طوی، ثنی
 دوقهد کردن [چ] الطوی، الثنی
 دوقهی [تم] دو قهد
 دوقهی کردن [تم] دوقهد کردن
 دوقسیه [ن] اختلاف الكلام أو الشهادة
 دوقسیه که فتن [چ] أن يدلی بكلام أو شهادة مخالفة:
 دادگا قه واله گهی قه ببول نه کرد چُونکه دوقسیه که فت.
 دو قولی [ئن] ثنائي همدوگیان دوقولی هریشته کرنه
 سه ر دشمن.
 دوکان [ن] دکان، حانوت، متجر: دوکانی بازرگانی
 دوکاندار [ن] حانوتی دوکانداره گان له وهخته دوکان
 به سان.
 دوکانداری [ن] حرفة الحانوتی دوکانداریش هر
 بازرگانی به.
 دوگمه [ن] زرار.
 دوگیان [ئن] حامل، حبلی ژنی دوگیان

١٠٠ (١) حالة العمل في العمل
١٠١ (١) العمل في العمل في العمل
١٠٢ (١) العمل في العمل في العمل

١٠٠ (١٠) - الثاني
٢٠٠ (٢٠) - الثالث
٣٠٠ (٣٠) - الرابع

جدول جدول (ج) ان ليس
 جدول جدول (ج) الانباء
 جدول (2) 1 - جدول جدول - جدول
 جدول جدول من الجدول الثاني

(دورانی [تم] دوریخ
[دورانی [ن]] [ن] - [ن] - [ن]
[ن] - [ن]

[illegible]

الاسماء والصفات (ج) الحبيب (عبد الله) والى
الاسماء والصفات (ج) الحبيب (عبد الله) والى
الاسماء والصفات (ج) الحبيب (عبد الله) والى

دانشجوی (ب) [ب]
دانشگاه (ج) [ج] - انصاریه - نویسنده نامی نام ندارد

مهلا غريب بدهن.

دووسی کردن [چ] التصالح دَوای نهو جهنگه،
دووسی کردن

دووشاو [ن] ۱ - دبس ۲ - عصیر

دووشاویرون [ن] اكلة تعد من الدبس والدهن

دووشاوگرتن [چ] استخراج العصیر

دووشاومژه [ن] اصبع السبابة

دووشهك [ن] دوشك

دووشین [چ] الاستحلاب: مانگا دووشین

دوول ۱ [ن] دلو: دوولی ئاو ۲ - شعب، وهداد: واد

بین جبلین

دوول ۲ [ئن] مههبه: عریض فی وسط

چاکه تهگ م دووله.

دوولاب [ن] دولاب

دوولآو [تم] دوولآب

دوولهك [ن] دلو صغیر

درولهما [ئن] نصف مسلوق (بیض): خای دوولهما

دوولمه [ن] اكلة الدولة

دووم [ن] ۱ - الذين يمتهنون صناعة الكيوه ۲ - كناية

عن الشخص الوضع

دووینه [ن] اكلة تعد من اللبن الخاثر والبرغل

دی [ن] عفريت، مارد

۱- [ن] ۱- واضح - عكسيف - ۲- عكس من بعد
 ۳- يك چنگاهي، عكسيف يك شرا نيام
 ۴- عكس من بعد - [ج] مراقبه و عكسيف و عكسيف
 ۵- [ن] ۱- عكس من بعد - ۲- عكس من بعد - ۳- عكس من بعد
 ۴- عكس من بعد - ۵- عكس من بعد
 ۶- عكس من بعد - [ج] ۱- عكس من بعد - ۲- عكس من بعد
 ۳- عكس من بعد - ۴- عكس من بعد - ۵- عكس من بعد
 ۶- عكس من بعد - ۷- عكس من بعد - ۸- عكس من بعد
 ۹- عكس من بعد - ۱۰- عكس من بعد - ۱۱- عكس من بعد
 ۱۲- عكس من بعد - ۱۳- عكس من بعد - ۱۴- عكس من بعد
 ۱۵- عكس من بعد - ۱۶- عكس من بعد - ۱۷- عكس من بعد
 ۱۸- عكس من بعد - ۱۹- عكس من بعد - ۲۰- عكس من بعد
 ۲۱- عكس من بعد - ۲۲- عكس من بعد - ۲۳- عكس من بعد
 ۲۴- عكس من بعد - ۲۵- عكس من بعد - ۲۶- عكس من بعد
 ۲۷- عكس من بعد - ۲۸- عكس من بعد - ۲۹- عكس من بعد
 ۳۰- عكس من بعد - ۳۱- عكس من بعد - ۳۲- عكس من بعد
 ۳۳- عكس من بعد - ۳۴- عكس من بعد - ۳۵- عكس من بعد
 ۳۶- عكس من بعد - ۳۷- عكس من بعد - ۳۸- عكس من بعد
 ۳۹- عكس من بعد - ۴۰- عكس من بعد - ۴۱- عكس من بعد
 ۴۲- عكس من بعد - ۴۳- عكس من بعد - ۴۴- عكس من بعد
 ۴۵- عكس من بعد - ۴۶- عكس من بعد - ۴۷- عكس من بعد
 ۴۸- عكس من بعد - ۴۹- عكس من بعد - ۵۰- عكس من بعد
 ۵۱- عكس من بعد - ۵۲- عكس من بعد - ۵۳- عكس من بعد
 ۵۴- عكس من بعد - ۵۵- عكس من بعد - ۵۶- عكس من بعد
 ۵۷- عكس من بعد - ۵۸- عكس من بعد - ۵۹- عكس من بعد
 ۶۰- عكس من بعد - ۶۱- عكس من بعد - ۶۲- عكس من بعد
 ۶۳- عكس من بعد - ۶۴- عكس من بعد - ۶۵- عكس من بعد
 ۶۶- عكس من بعد - ۶۷- عكس من بعد - ۶۸- عكس من بعد
 ۶۹- عكس من بعد - ۷۰- عكس من بعد - ۷۱- عكس من بعد
 ۷۲- عكس من بعد - ۷۳- عكس من بعد - ۷۴- عكس من بعد
 ۷۵- عكس من بعد - ۷۶- عكس من بعد - ۷۷- عكس من بعد
 ۷۸- عكس من بعد - ۷۹- عكس من بعد - ۸۰- عكس من بعد
 ۸۱- عكس من بعد - ۸۲- عكس من بعد - ۸۳- عكس من بعد
 ۸۴- عكس من بعد - ۸۵- عكس من بعد - ۸۶- عكس من بعد
 ۸۷- عكس من بعد - ۸۸- عكس من بعد - ۸۹- عكس من بعد
 ۹۰- عكس من بعد - ۹۱- عكس من بعد - ۹۲- عكس من بعد
 ۹۳- عكس من بعد - ۹۴- عكس من بعد - ۹۵- عكس من بعد
 ۹۶- عكس من بعد - ۹۷- عكس من بعد - ۹۸- عكس من بعد
 ۹۹- عكس من بعد - ۱۰۰- عكس من بعد

ديباجه [ن] ديباجه مقدمة (كتاب الخ)
 ديدار [ن] مرأى، رؤيه ثمجا به وه وديار به د
 به ختيه گه ی خوهم شه وه يل تا وه پروژ مه سووزم جوور
 شه م (فولکلور)
 ديدام [تم] دی
 ديده [ن] عين: که می ئاو پيسد دهم وه ديده وه دل
 جامم چيني يه، ناوم سه مه نگول (فولکلور)
 ديده نی [تم] ديه نی
 ديدگه [ن] اخت (تستعمل في الوسط النسائي)
 ديدى [ن] اخت (طفل)
 دير [ئک] متأخر. دير هات دير که فتنه و ری
 ديرهم [تم] بيرهم
 ديز [ئن] ارجواني رهنگی يانه گه ديزه
 ديزه [ن] حمار ذو لون اکهب
 ديزه و بوون [چ] ان يصبغ ارجواني اللون
 ديزه و کردن [چ] جعله ارجواني اللون
 ديزگ [تم] ديزه
 ديزی [ن] حالة كون اللون ارجوانيا
 ديسان [ئک] ايضا ديسان چاو خريا حيدر کوشيا بو.
 ديل [ئن] ۱ - اسير، مأسور: ديلي ده سی ياره ۲
 عبد
 - وه ديل گرتن [چ] الاسر چوار سه رباز له سپای

المشاعر التي تثيرها

المادة [١٠] - أ - أمر ٩ - استحداث عقوبة ٥ سنوات

١٥٥ (١) أرض ميم عكس الأراضي السبعة (٢٥)

پیشہ: (۱) منظر، مشاعرہ، صحیفہ و ہفت روزہ

دیوانه‌یی [ن] - ولّه ۲ مبادیء بعض المتدینین

دیوه‌خان [ر] مضیف، دیوان

دیوه‌خان دار [ئن] مصیف عه‌لی ده‌ولّه‌مه‌ن و

دیوه‌حانداره

دیوبه‌ند [ن] سحر

دیین [چ] - اُن یری: له دیین تا وه‌تن فره فرقی‌یه ۲

اُن یلتقی به دوه‌که لهری دییه‌م

دییه‌وه [چ] العثور علی مالی هه‌گوه‌ر مانگاگه‌یان

دینه‌وه

ر [ن] ری / الحرف العاشر من الالف باء

را [ن] سبین نه رای خودا کومه‌کم بکه‌ن

۲ نصیحة ۳ دابوق ماده پروتینه، دبقه فی‌الغلة

ر‌ب‌ر [ن] قائد ۲ مرشد

ر‌ب‌ری [ن] قیادة ۲ ارشاد

ر‌ادار [ئن] ذو، منمو ی ابرق گه‌نم مسری

ر‌اده [ن] حد له ر‌اده دهره ۲ درجه ۳

مر

۱ غیر اهم ۲ عید، صعب المراس

[عدم التفاهم معاندة

عجوی رازی دلی سر ته‌راسان وه‌ت

پاس گووی [ن] صدق

پاس هاوردن [چ] ۱ - التوفیق: خودا راسی هاورد
۲ المساعدة پاسمان هاوردی، خودا راست
بارینگ.

پاسی [ن] ۱ حقیقة ۲ صدق ۳ عدل ۴
استقامة

پاسیل [ئن] ایمن (عکس اعس): الذي يستعمل
یمناه کمال پاسیلنه
طریق

پاگوزار [ن] طریق، ممر.

پاگیر [ن] صمود، ثبات

پاگیرکردن [چ] الصمود، الثبات خوده پاگیر بگه تا
تیه مه وه

پامووک [ئن] متمرن، متمرس: له قالی چنین،
دهسی پامووکه

پامووک بوون [چ] التمرن، التمرس

پامووکی [ن] تمرن، تمرس

پان [ن] فخذ

پانان [چ] النصیح، الارشاد. کهس نی یه ئه پای
بنینگ

پانهک [ن] سروال (ملابس کردیه)

پانین [چ] ۱ - السياقة ۲ السوق

پاو ۱ [ن] ۱ - صید: چگنه ئه پرا پاو ۲ - فکر: پاوله

پروان ۳ - خوف - پروان له کسې نورو ۱ -
پروان - مطارد.

پروان ۲ [ن] ساقی: پروانگه پروان: خپره گه تعابیه پروان
پروان [ن] ولسواک: الامور: پروان پروان له کسې
پروان نه.

پروان [ج] ۱ - ان يخاف: ان پروان پروانگه ۲ له
پروان له کسې ۳ - التلويش: پروان له سرخ پروان
پروان [ن] حید.

پروان [ج] ۱ - انظر: ۲ - المطارد
پروان [ن] حید: قاضي.

پروان [ج] القيد: پروان حید: پروان له پروان

پروان [ن] پروان.

پروان [ن] ۱ - صواب: سلام: پروان پروان ۲
پروان: صواب: صواب: پروان.

پروان [ج] التعود: التكيف: پروانگه پروان
پروان.

پروان [ن] صفة: صواب: پروان له پروان
پروان [ن] العظم: الحظي: للرفق: رشي: رشي.

پروان [ن] ۱ - فيكل: ۲ - بنة.

پروان [ج] ان يصح: صواب: صواب: صواب
پروان: ۳ - قوس: پروان.

ره‌حه‌ت [ئن] مرتاح، الشعور بالراحة بعد العتب،
المرص الخ

ره‌حه‌ر بوون [چ] الارتياح، الشعور بالراحة

ره‌حه‌ت كردن [چ] الترويح، جعله يشعر بالراحة
ره‌خش [ن] جواد یعنی ره‌خشه‌گهی کرد.

ره‌د [ن] عشرة، تعثر ۲ - مرور ۳ اجتياز ۴
الظفر. كه‌س به لی‌یاں ره‌د نه‌ك‌دی

ره‌د‌اشی [ئس] بباعا، مستمر، بدون انقطاع ده چای
ره‌د‌افی حوارد

ره‌د‌انه [س] رجولي قسه‌ی ره‌د‌انه کنارن ره‌د‌انه
ره‌د‌بردن [چ] التشر: له ورسی ره‌د برد.

ره‌د‌بوون [چ] المرور والاجتياز: ئه‌ری كه‌س
ره‌د بو؟

ره‌د‌كردن [چ] جعله يعبر: ره‌دی بكه له مالى خانى و
به‌وه‌و.

ره‌د‌وره‌وا [ن] تجاوز وعدم الالتقاء في الطريق

ره‌د‌وره‌وا‌بوون [چ] التجاوز وعدم الالتقاء في
الطريق له رى يه‌ك‌ترى به‌دينه، ره‌د‌وره‌وا له‌يه‌ك بو‌نه

ره‌د‌وره‌وا‌كه‌فتن [تم] ره‌د‌وره‌وا‌بوون

ره‌دى [ن] سوء، شر. ره‌دييم، به‌دييم!

ره‌زا [ن] ۱ - راص. له يه‌ك ره‌ران ۲ - مقنع به‌وه‌ی
كاره ره‌راى.

الحمد لله الذي جعل القرآن الكريم حجة بين يدي كل مسلم

1995-1996

[illegible]

1. *Journal of the American Medical Association*, 1997; 278: 1039-1044.

مجلسی (۱۰) علی محفوظ عن الصحرا ہجری

دکتر [نام]، [محل]، [تاریخ]

Figure 1

ره سیاگ

ره سین [چ] ۱ - الركض، العدو. بره سی تامان! ۲
النضوج، نهنجیره گه رسییه ۳ اللحاق بـ: له دویا
ره سییه پیانا

ره سیننه وه [چ] ۱ - الفهم، الادراك خاس لی یان
نه ره سیمه وه ۲ - التفاهم له یه کتری نیه رسنه وه. ۳ (م)
ان يضطر وای لی ره سیه وه
رهش [ئن] اسود، سوداء

ره شاد [ن] رشاد: ضرب من النبات الطبيعي
ره شه [ن] رش.

ره شه کردن [ن] الرش: ره شه ی دیوه خانه گه پکه ئاو
نی یه ره شه ی ناو حه وشه گه بکه م
ره شگگه [ن] شليف مشبك مصنوع من شعر الماعز
عادة

ره فه [ن] ولولة: سه گه ره فه

ره فتار [ن] سلوك، تصرف: فره ره فتاری به ده
رهق [ئن] ۱ - يابس وصلب: نانی رهق ۲ - عنيد:
که له رهق ۳ - جديد: پاره ی رهق، دیناری رهق.
رهقه ل [ئن] نحيف، نحيل: سلام در یژو رهقه له
رهقه لی [ن] نحافة، نحول.

رهق بردنه وه [چ] التجمد والتصلب (بسبب البرد
الشديد) له زقومی رهقم برده وه.

رهنگ [ن] ۱ - لون . رهنگی قالیه‌گه که‌وه ۲ - صبغ
چ رهنگی ئه‌را خانگه‌گیان سه‌نگه ۳ - نوع ، شکل :
سی چوار رهنگ چیشته ها له دکانه‌گه‌ی ۴ - عصب :
رهنگی مل .

- که‌س رهنگی ده‌سی نیه‌گری [در] حیال .
ره‌نگامه [ئن] ملون : پارچه‌ی ، ره‌نگامه
ره‌نگاوره‌نگ [ئن] ملون ، متعدد الالوان هه‌زار
چیشته ره‌نگاو ره‌نگ ها له بازار .
ره‌نگه [ئک] ممکن : ره‌نگه ئمروو بچووگه‌وه
ره‌نگ بوون [چ] ۱ - التلون ۲ ن ینصبغ
خوری ، خاس ره‌نگ بوو
ره‌نگه دار [ئن] ملون ، زاه
ره‌نگ ره‌نگ [تم] ره‌نگاوره‌نگ .
ره‌نگه دانه‌وه [چ] فقد اللون او الصبغ
ره‌نگه‌ر [ن] صباغ (اللون)
ره‌نگ کردن [چ] ۱ - التصبغ ۲ - التلون
ره‌نگ و‌بوو [ن] الصحة بصورة عامة : جه‌لال ره‌نگ و
بووی خاسه

ره‌نگین [ئن] ۱ - جمیل ، ظریف ۲ - زاه
ره‌و [ن] ۱ - هجرة ، رحیل ۲ - تزوح ۳ - قطیع
الاغنام والماشية ۴ - مطاوعة : که‌س ده‌س ره‌و
ئیه‌که‌ی لی پوهی !

دعا [ن] ۱ - مباح ، نهار ۲ - حلال ۳ - حلی ۴
رج

دوان ۱ [ن] استعاب (ضری)

دوان ۲ [ن] ۱ - سره شری (حوان) ، ماضی
پران

۱ - خلق انسان ۳ - سهل - مصاب بالانهدال ۴ -
صاف ، روفق ، قوی دوان

دونه [ن] ۱ - اصل ۲ - مسخر ۳ - بویع

دونه کرون [ج] ۱ - الاستاد دونه کرونه پک نه دانه
کون

۲ - السفور دونه کرونه دونه کرونه

۳ - التوبیع دونه کرونه بکرونه

دوان کرون [ج] الاستعاب دوان دونه کرونه
دوان [ن] ۱ - سره شری ۲ - طلاق انسان ۳ -

انهدال ۴ - حله استعاب (ضری) [ج]

دوان [ن] علیر ، حوال

دوان [ن] علیر ، حوال ، نه شری ، دونه

دوان [ن] کامل ، تاد ، مضبوط

دوان دوان [ن] کامل ، کامل ، مضبوط ، حوال

دوان دوان دوان دوان دوان

دوان [ن] روس ، دوان

دوان [ن] روس ، دوان

رِهوج [ن] ۱ موج ۲ هياج
 رِهوج دان [چ] ۱ التموج ۲ الهياج
 رِهوز [ن] ۱ ازهار ۲ اخضرار.
 رِهوزه [ن] ابتهاال، تواشيح ديبه
 رِهوزهخوهن [ن] قاريء التواشيح
 رِهوزکردن [چ] التزهري دارى ئهنا رِهوز کردگه
 رِهوشه [ن] جوهر السيه کار رِهوشهيه گيانه
 رِهوهکر [ن] ۱ مهاجر ۲ نازح
 رِهوهکوهان [ن] راعي الماشيه
 رِهوکردن [چ] ۱ الهجر ۲ التزوح
 رِهوگا [ن] مهجر
 رِهونهق [ن] رونق، لمعان، زهو
 رِهونهق دار [ئن] لهي، لامع، زاہ
 رِهويشت [ن] سلوك، تصرف، طبع، سجيہ
 رِهويتهوه [چ] الانقشاع ئهورهگه رِهويتهوه
 رِهها [ن] عتق خلاص، نجاه
 رِههايوون [چ] الانعتاق، الخلاص: خودايا کهي
 رِههاپووم له دهس ئي زالمه!
 رِههاکردن [چ] العتق، التخليص: کهي خودا رِههامان
 له دهسد بکيگ
 رِهههتي [ن] قمع
 رِههحان [ن] نبات الريحان

رجلة [ن] ١ - علة، طبع، سلوك ٢ - نظام
رجل [تم] رهنك.

رجه [ن] ١ - حطك ٢ - رجلة

رجحان [ج] أحداث الصوت، النفاذ السليمة

رجه مان [ج] ١ - الخلق ٢ - الارتجاف

رجه رباب [ن] صوت وقع الأقدام المنكر

رجه [ن] رويه، حيلة حذيفة تساوي ٧٥ ألفاً حرفاً

رج [ث] ١ - كتلة، مركز ٢ - حائل، حواشي [ج]

رجسي [ج]

رجكر [ن] مكلف

رج كرون [ج] التكليف

رجككن [ج] التجديد ٢ - ما يرد، يرد، شيف ٣ -

أصل العمل بشي

رجكك [ن] ١ - مجتهد، منصف ٢ - مشعر بالمر

الشد ٣ - مرفوف، لم يعطل عن العمل، الخ

رجلك [ن] أصل، حشا

رجي [ن] ١ - كسالة ٢ - جاك كود الشبي، حشراً

رج [ن] معدن الفاهود

رج [ن] خوف، حين، حشنة

رج برك [ج] الخسوف، يتقدم فيه كنه، رخي

أيه مذهب

رج جورد [ج] الخرب، مائل، وه فيها رخي جورد

رخن [ن] جیان، خائف

رخوب [ن] نبات رغل.

رپ [ن] عثة

رده دان [چ] التعث: شبه‌وخه‌فہ گانماں رده دانه

رزنن [چ] الاسقاط: دهرمان له سهردان قز رزنی

۲ - القلع والاسقاط: نه‌ناوی دیواره‌گه پرزنن و دواره

نه‌ناوی بهن

رزگار [ن] متحرر، طلیق

رزگاروون [ن] التحرر، الاطلاق

رزگ [چ] التحریر.

رزگاری [ن] تحرر، خلاص، نجاه، عتق

رزق [ن] رزق: رزق‌ها وه ده‌سی خود:

رزیاک [ن] ساقط، زائل وه‌لنگی رزیاک

رزیان [چ] ۱ السقوط ۲ التفتت والسقوط

رزیوهت [ن] ذریه

رزگار [ن] وراثه

رزگاری [ن] وراثی فرهی لیوه‌یی رزگاری‌یه

رسک [ن] جرد کبیر

رسم [ن] متین، رصین ثاسنی مه‌کنیه‌گه رسمه

رسوا [ن] مخز، مسخر من، محقر، حقیر، شائن

رسواکردن [چ] ان یخزي، یحقر، یقلل من شأن

رسوایی [ن] خزي، اختراق، سخریه

سحر [ج] حرق، سحره عام: نى كذا بسحرى
سحره

سحر [ج] السحر: نازله بسحره على راسه
سحر [ج] سحره الفيل: سحرى به فى سحره
سحر [ج] السحر: سحره، السحر: سحرى
سحره

سحر [ج] ١ - مصوبه، سحر السحر: سحرى
سحر ٢ - (م) سحر، السحر

سحر [ج] سحره، سحره
سحر [ج] سحره، سحره

سحر [ج] سحره، سحره
سحر [ج] سحره، سحره

سحر [ج] سحره، سحره
سحر [ج] سحره، سحره

سحر [ج] سحره، سحره
سحر [ج] سحره، سحره

سحر [ج] سحره، سحره
سحر [ج] سحره، سحره

سحر [ج] سحره، سحره
سحر [ج] سحره، سحره

سحر [ج] سحره، سحره
سحر [ج] سحره، سحره

رکیان [چ] الارتجاف: له رخا رکیا.
 رگزه [ن] رگزه کما فی [س]: سین سی رگزه دیری
 رم [ن] ۱ - صوت السقوط علی الارض بقوة ۲ - رمح
 رمانن [چ] ۱ - ان یطرح ارضا ۲ - التدمير، التخریب
 ۲ - الاسقاط

رمة [تم] رم
 رمبازی [ن] رياضة الرماح علی ظهور الخیل
 رمبازی کردن [چ] ممارسة رياضة بالرماح علی ظهور
 الخیل

رمت [ن] نبات رمت.
 رمل [ن] ۱ - رمل ۲ - عرافة
 رملخهر [ن] عراف، عرافة
 رملین [ئن] رملي، كثير الرمل.
 رممگ [ن] كفخة، صفة بباطن الكف.
 رم و رام [ن] صوت سقوط الاشياء علی الارض بقوة
 وبصورة مستمرة ومتواصلة

رم و کوت [ن] صوت الضرب المستمر
 رمیاگ [ئن] ۱ - منهار، مدمر ۲ - ساقط علی الارض
 رمیان [چ] ۱ الانهيار، الدمار ۲ السقوط علی
 الارض

رنا [ن] صرخة تألم رنا رنايه له دهسی
 رنگ [ن] نث: صوت سقوط المطر بصورة خفيفة

وینگرنگ (ن) ت مستم

رنگدغائن (ج) ان بنت (ن) وینگرنگ

رنگه پنگه (ن) نموش (ن)

(الف)

رنگه پنگه گروند (ج) گنیش (ن) چوم پنگه و

رنگه پنگه

رنگه ۱ - قیمة قیمة جدا: رنگه ۲ وینگرنگ وینگرنگه ۳ - رفت

وینگرنگ (ج) ۱ - الحقیقت: وینگرنگ ۲ - وینگرنگ

وینگرنگه ۳ - وینگرنگه

رنگه (ن) ۱ - وینگرنگه ۲ - وینگرنگه ۳ - وینگرنگه ۴ -

وینگرنگه: وینگرنگه ۵ - وینگرنگه: وینگرنگه ۶ -

وینگرنگه: وینگرنگه ۷ - وینگرنگه: وینگرنگه ۸ -

وینگرنگه: وینگرنگه ۹ - وینگرنگه: وینگرنگه ۱۰ -

وینگرنگه: وینگرنگه ۱۱ - وینگرنگه: وینگرنگه ۱۲ -

وینگرنگه: وینگرنگه ۱۳ - وینگرنگه: وینگرنگه ۱۴ -

وینگرنگه: وینگرنگه ۱۵ - وینگرنگه: وینگرنگه ۱۶ -

وینگرنگه: وینگرنگه ۱۷ - وینگرنگه: وینگرنگه ۱۸ -

وینگرنگه: وینگرنگه ۱۹ - وینگرنگه: وینگرنگه ۲۰ -

وینگرنگه: وینگرنگه ۲۱ - وینگرنگه: وینگرنگه ۲۲ -

وینگرنگه: وینگرنگه ۲۳ - وینگرنگه: وینگرنگه ۲۴ -

وینگرنگه: وینگرنگه ۲۵ -

وینگرنگه: وینگرنگه ۲۶ - وینگرنگه: وینگرنگه ۲۷ -

وینگرنگه: وینگرنگه ۲۸ - وینگرنگه: وینگرنگه ۲۹ -

رواجی [ن] حالة كون الشيء رائجا
 روادگه [ن] مقام مكان الإقامة
 رواکاتن [ج] الاختطاف، الخطف.
 روال [ن] وجه قسيه که ناوه روالیهوه
 روالهت [تم] روال
 روه [تم] رفت
 روه [ن] ۱ - بطانة (شيء. الخ) ۲ - غطاء
 (وسادة، لحق. الخ) ۳ - صفحة (كتابة): سی
 چوار روهه ماگه گشتی بخونمهوه.
 روهه [نک] تجاه: روهه خوار.
 روههرو [تم] وههرو
 روههرونهوه [ج] التجامع (الرجل والمرأة المتزوجات
 والمرأة الاولى)
 روههوش [ن] حجاب، خمار، نقاب
 روت [نن] ۱ - عار ۲ - فقير، معدم.
 روته [ن] صلی (نتف ریش الشعر) بعد الاحماء في
 حمام الحار.
 روتهکردن [ج] الصلي روتهی مامرهگه کرد.
 روتهل [نن] فقير، معدم، صعلوك
 روتهلی [ن] فقر، املاق، صعلكة
 روترش [نر] عصبي المزاج
 روتکردنهوه [ج] ۱ - النهب، السلب ۲ - التعرية

رنگشماره [ج] ۱ - آستین، قلاب ۲ - قطب
رنگشماره.

رنگشماره [تر] ۱ - عمار، عمارت ۲ - قطب، قطب
رنگشماره [ن] ۱ - عمار، عمارت
رنگشماره [ن] ۱ - عمار، عمارت
رنگشماره [ن] ۱ - عمار، عمارت

رنگشماره [ن] ۱ - عمار، عمارت
رنگشماره [ج] ۱ - عمار، عمارت

رنگشماره [تر] ۱ - عمار، عمارت
رنگشماره [ن] ۱ - عمار، عمارت

رنگشماره [ن] ۱ - عمار، عمارت
رنگشماره [ن] ۱ - عمار، عمارت

رنگشماره [ن] ۱ - عمار، عمارت
رنگشماره [ن] ۱ - عمار، عمارت

رنگشماره [ج] ۱ - عمار، عمارت
رنگشماره [ن] ۱ - عمار، عمارت

رنگشماره [تر] ۱ - عمار، عمارت
رنگشماره [ن] ۱ - عمار، عمارت

رنگشماره [ن] ۱ - عمار، عمارت
رنگشماره [ج] ۱ - عمار، عمارت

روشن [ئن] مزئیر، (کلب) کثیر الشعر: سه‌گی روشن
 روشنی [ن] حالة کون الشیء مزئیرا
 روکانن [چ] ۱ التخذیش ۲ الحک
 روکردن [چ] الاستحیاء ئه‌را روکه‌ید؟ حه‌قی خوه‌ده
 رون [ن] دهن، زیت رونی دان، رونی چوو.
 رونان [چ] ۱ - ان یصوون علی رونان له دژم ۲
 التوجه الی رونان له ده‌یشته
 رونج [ن] موت من البرد
 رونج کردن [چ] الموت بردا له زهومی رونج کردن
 رونی مه‌لوچگ [ن] ببات ربیعی توکل ثماره
 روئین [ئن] ۱ دهیس ۲ دهنی، زیتی
 روهامیانه‌کی [ن] مجاراة ئه‌یه روهامیانه‌کی یه خه‌نی ۶
 ونه له نادهو بریاگه
 روهامیانه‌کی کردن [چ] المجاراة
 روو [ن] ۱ - وحدة وزن تساوي ۱,۲۵۰ کغم ۲
 نهر. وه‌رازه روو.
 روو ۲ [سر] للتعبیر عن الندب باوگه روو!
 رووچ [ن] روح
 رووزگار [ن] ۱ ایام ۲ اوقات النهار
 رووزی [ن] رزق خودا یرق و رووزی‌بان بدیک
 رووژ [ن] ۱ یوم ۲ - نهار
 رووژه‌وان [ن] صائم

پروولنگه [تم] پرووله

پروی [ن] ۱ ثعلب ۲ - شخص ماکر

پرویل [ن] ۱ قاعدة ۲ - عرف

پروین [تم] ثامین و پروین

پری [ن] ۱ - طریق، سبیل، ممشى، جاده ۲

مشى، جری ۳ امکانیه کاری نهوهری مه که

نهوهریهو بوون [چ] الانطلاق والتحرك

ب - نهوهری حسن [چ] ۱ ان یمشی (الامور) ۲

ان یساعد علی الانطلاق. مهردمه که بخهوهری نهوهری

نان بخوه

ج - نهوهری دان [چ] الصد دهس داوهری دهسی

ه - نهوهری کهفتن [چ] الانطلاق جارئی نه کهفتنه نهوهری

پری.

و - نهوهری هاتن [چ] ۱ - ان یعترض طریقہ ۲ - ار

یصاب بشيء (خبر، ش) ههرچگ خیره، بایگه و

پری دان

ز - لههری دهوچوون [چ] ۱ الانحراف ۲ - الخروج

عن جادة الصواب

- وههوهو بردن [چ] ۱ الابعاد لهترس دا دوهتهی

برده ریهو ۲ - الادارة بیجگه لهته کهس نییه ئی

کاره وههوهو بوینگ

ط - وههوهو وچوون [چ] المغادرة. کهی فهرهاد وههوهو

هنگام

در د. جریه و هائز (ج) الحی. بیلا جانه ریغرا

دانه (د) ریخته

آینه (د) تریور نفس

بخت کردن (ج) تریور. المده السافه

ج. (ج) القوط

بخت (د) قطیع القم. قطیع الغزلان

بخت (ج) ۱ - بخت ۲ - بخت. مطلق

بخت (د) انقطاع الطریق. دران قوه و ریخته. وی

بخت (د) لغزانه

بخت (د) (ج) شویله. ریخته گیتی و گیتی

بخت (د) ریخته

بخت کردن (ج) فرمعی. ان یفرز الحی القصر

بخت (د) گیتی. ریخته. ریخته

ج. (د) بخت

بخت (د) بخت. (ج) الموت. ریخته. ریخته

بخت

بخت (د) بخت. (ج) الموت. ریخته. ریخته

بخت

بخت (د) بخت

بخت (د) بخت. (ج) الموت. ریخته. ریخته

ری‌دار [ئن] ۱ - معقول ۲ - متفق مع الاعراف
والتقالید: کاری ری‌دار.

ری‌دان [چ] السماح، فسح المجال، أفساح المجال
ری بده بجمه و ده‌یشت.

ریز [ن] ۱ - رمیة صلی ۲ - طابور ۳ - دورة.
ریزان [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسما مرکبا:
چه‌پله چه‌پله‌ریزان.

ریزه‌ریز [ن] توجع
ریزه‌ریز کردن [چ] التوجع گیانم ریزه‌ریز کیگ
ریزه‌کردن [چ] التهشيم، التحطيم
ریزخسن [چ] ۱ الرص ۲ التنظيم ۳ الترتيب
ریزدان [چ] الرمي صلیة ریزی تفه‌نگه‌دا
ریزکه‌ر [ن] رشاش

ریز کردن [چ] النهم ریز گرتن له نانه‌گه
ریژ [پاش] تضاف الى الاسم فتعني: ۱ - الغرز ۲
الطعن

ریش [ن] خدش، رصف، کدمة
ریش [ن] ۱ - لحية ۲ - حافة الشليف المملوء زرعاً
وه‌ریشه و بوون [چ] الثورط، الاصابة ب: چیشتی
بوهریشه وومه‌وشه و (فولکلور) نه‌گه‌ر بوهریشه و، مه‌یشه و
(په‌ند)

ریش بوون [چ] الخدش، الرصف، الكدم

John D. Lewis

برجی و فوریہ

بھی ہرگز نہ کرے۔ اے اے اللہ

فصل (۱۷) عربیہ سنیہ

شخصي كرون (١٤١١) الأسيرة البحرية

فرعون (ج) (علاء الدين)

جنگ [۱] - ۱ - خط ۲ - حیات - اصلی ۲ -

1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 26

بخشنامه شماره ۱۳۱۸/ت.ا.م. - مورخه ۱۳۸۳/۱۰/۲۵

هذه الكتب (ج) الطوار ٢ : حيث القريب

بغداد (ع) ١ - الشعر ٢ - صنع حلقة من الورق

بحسب الشافعي الذي يملأ روحها

بقی [۵] میں، مختلف علاقہ، جدول

الحل (ن): ضعيف، تحريف.

علي [٢] حالة كوندالومير، شيفيلد، انجلترا

علي بن ابي طالب (ع) الامام الثاني بالصفحة والحوار

الحمد لله رب العالمين

هذه [١٢] ١ - معظم، معظم، مزب، ٢ - فليس، ٣ -

11. *Journal of the American Medical Association*, 1997; 277: 1033-1037.

من القواعد [أن] المحرر: عزير السليمان

والساعتين (ج) الحضور في منطقة ما عن طريق

الحمد لله الذي جعلنا من عباده المخلصين

ریکخهر [ن] منظم

ریک حسن [ج] الترتیب، التنظيم

ریک کهفتن [ج] الاتفاق: هیمان له سه‌ر خانگه‌گه
ریک نه‌کهفتنه.

ری‌کردن [ج] ۱ - المشي ۲ - الجري

ریک کردنه‌وه [ج] التعديل

ریک هاتن [ج] الاتفاق: له‌سه‌ر مامله‌ته‌گه ریکیان
نه‌هات.

ری‌نگر [ن] ۱ - مانع ۲ - قاطع الطريق

ری‌گرتن [ج] ۱ - المنع ۲ - قطع الطريق

ری‌له‌وه‌رحسن [ج] ۱ - التكليف بمهمة ۲ - الادلاء،
الارشاد، التوجيه

ری‌نه‌ك [ن] مأنص

ری‌نما [ن] نصیحة، ارشاد

ری‌نما‌که‌ر [ن] ناصح، مرشد

ری‌نما‌کردن [ج] النصيح، الارشاد

ری‌نمای [ج] نصیحة، ارشاد

ری‌وار [ن] ۱ - عابر السبيل، مستطرق ۲ - نصيب:

ئه‌و ری‌وارده‌ی

ری‌ویان [ن] مسالك

ری‌وه‌سان [ن] انقطاع الطريق

ری‌ووره‌نگ [ن] ۱ - عجائب ۲ - عمل المخالف
للامور المعتادة

ز -

ز [ن] / زئی / الحرف الحادي عشر من الالف باء

زا [ن] ولادات: زای ئمسال کهم بۆ.

زات [ن] ۱ - ذات ۲ - شجاعة: کى زاتى ئهوه دىرى

قسه له روى بکا.

زاخ [ن] شب

زاخ کردن [ج] التحميص باضافة الشب

زاخوور [ن] حفر عميق

زاخى ميه [ن] شب اسود

زاد [ن] زاد، طعام، مأكولات.

زار ۱ [ن] ۱ - الم، حزن ۲ - زهرة اللعب

زار ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم المكان:

گول + زار = گولزار.

زاره تهرهك [ئن] مرعوب (طفل)

زاره تهرهك بوون [ج] الاصابة بالرعب: له رخ

زاره تهرهك بۆ.

زاروو [ن] طفل، صبي، يافع

زارى [ن] نواح، بكاء، عويل: لهيهك برىاگه پاى

رئواريمان x وهيهك نيه ره سئ گريه و زاريمان (فولكلور)

زاف [ن] ضعف

زاف چوون [ج] الضعف والنهك

زاق [ئن] حلق: چهوى زاق ۲ - صارخ: رهنگى زاق

زافريوون [ج] التحقيق: چيوي زافريو.

زافريوون [ج] التحديق: چيوي ليسان زافريوود.

زافى [ن] ١ - حالة كون اللون سارعا ٢ - حالة كون العين محدقة

زافى [ن] سلامة، برجهه.

زافان [ن] ميلوؤة: زافان جهنگه

زال [تن] سبطر: زالن وسر دامن دا

زال يوون [ج] ان يكون سبطرا: زال بونه سرمانا.

زال گرون [ج] جمعه سبطر: زافان مدي وه سرمانا

زالم [تن] ظالم، جفر

زالى [ن] ظلم، جور

زالو [ن] دودة العلق

زافى [ن] سبطرة

زام [ن] ١ - جرح، كلم ٢ - قرحة: وا

زامار [تن] ١ - جريح، مجروح، مكلم ٢ -

زاماريوون [ج] ١ - التجرح ٢ - التفرج

زامارگون [ج] ١ - التجريح ٢ - التفرج

زامارى [ن] حالة كون الفرد لوالشيء: ١ - جريحا

٢ - متفرحا

زام دار [تم] زامار

زام داريوون [تم] زاماريوون

زام دارگون [تم] زامارگون

زامداری [تم] زاماری

زان [ن] معرفة، علم، دراية، تبصر

زانا [ئن] عالم، عارف، متبصر

زانسن [چ] العلم، المعرفة، الادراك

زانسی [ن] معرفة، علم، ادراك

زانسگا [ن] جامعة: زانسگای ههولیر

زانیار [ن] عالم

زانیاری [ن] علم: زانیاری ئهروای.

زانین [چ] النعلم، التعرف، الاستدراك: کی زانی

مه کیسه گه ئه لځه ی؟ کی عه ربی خاس زانی؟ کهس

نیه زانی سوو چه بوو،

زاوا [ن] صهر

زاوهر [ئن] نفاس: ژنی زاوهر

زاوهران [تم] زاوهر

زاوهری [ن] حالة كون المرأة في النفاس.

زاووزی [ن] تكاثر بالانجاب.

زاووزی کردن [چ] التكاثر بالانجاب: گیانهوهر زاووزی

ئه کا.

زایانهوه [چ] التوليد: شوانیگه نه زانی پهس

بزاینیگهوه، ئهوه شوان نی یه.

زایه [ن] ۱ - تلف، اتلاف، تبديد، ضیاع، اضاعه

۲ - ابن، حفید: حه لال زایه ئی کاره نیه کیگ.

- وهزایه چوون [چ] التلف، التبدد، الضیاع: گشت
کاره گه مان وهزایه چک.

زایه بوون [چ] التلف: خواردمه تیه گه زایه بوه.

زایه کردن [چ] الاتلاف: زایه ی پارچه گه مه که.

زایر [ن] خشلة البطن: مابین السرة والعانة

- وهری زایر = زایر.

زاین [چ] الولادة، ان يضع الوليد: دوه که سی میه.

چوار بزیم زای. ژنه ی میوزا زای و کوری هاورد.

زاینسی [ئن] میلادی: سالی هه زار و ههفت سته و

چلی زاینی ۱۷۴۰ز

زه بوون [ئن] ۱ - ذلیل: زه بوونی ده سی زالم و
نه دارایه.

۲ - (م) اعمی: شمال فقیرو زه بوونه و بی که س

زه بوون کردن [چ] الاذلال: چه بکه م، خودا زه بوونم
کردگه وه ده س ناکه سه وه.

زه بوونی [ن] ذلة: اردن له زه بوونی هه زار قات
خاستره.

زه حمهت [ن] أذية، عذاب، مشقة: هه رچگی بکه م.

هه ر زه حمه تکه ی پییم مینی

زه حمهت دار [ئن] صعب: کاری زه حمهت دار
مه که.

زه حمهت کیشان [چ] تحمل الصعاب، تحمل

المشقة: هر که س زحمات کیشا، چشت وه

دهستی تی

زہخم [تم] زام

زہخم دار [تم] زامار

زہخم داربوون [تم] زاماربوون.

زہخم دارکردن [تم] زامار کردن

زہخمداری [تم] زاماری

زہده ۱ [ن] ۱ - ثقب: به تیه گه، چوار زہده ها له تی

زہده ۲ [ئن] مخلخل: کاری زہده

زہده دار [ئن] مثقوب، کثیر الثقوب

زہده داری [ن] حالة کون الشيء مثقوبا

زہده کار [ئن] ذو عمل مخلخل

زہده کاری [ن] عمل مخلخل.

زہر [ن] ۱ - دهب ۲ - مجوهرات

زہراو [ن] طلاء

زہراودان [چ] الطلي: کلوانکه گهی زہراوی دریاگه.

زہرہ بین [ن] مجهر: چیشی بوچگک وه زہرہ بین دوتیه یگ

زہرہد [ن] ضرر، خسارة

زہرہددان [چ] جعله يخسر: ههزار دینار زہرہدم دان.

زہرہدکردن [چ] الخسارة، ان يخسر: ههزار دینار

زہرہد کردم

زہرہزہر [ن] دلمة، تمتمة

زهره زهر کسرون [ج] السدمدمة، التتمسة: روژ نی یه

لهسه چیشتی زهره زهر نه کهین!

زهرپ [ن] قو، شدة: وه زهرپی دهس

زهرد [ئن] ۱ - اصفر، صفراء: رهنگی گوله زهرده زهرده

۲ - شاحب: ۱ - نهرا رهنگی زهرده؟ - بیماره.

زهرداو [ن] المادة الصفراء

زهرده خه نه [ن] ابتسامة

زهرده دپرنگ [ن] نبات شوکی اصفر اللون

زهرده ژوه [ن] کرکم

زهرده سیلی [ن] نبات اصفر اللون یؤکل طریا

زهرده لو [ن] مشمش، شجرة المشمش

زهرده واله [ن] زنبور

زهرده ی [ن] مرض ابو صفار، یرقان.

زهرده ی دار [ئن] المصاب بمرض ابو صفار، یرقان

زهرده و بوون [ج] الاصفراء: ناو چهوی زهرده و بو.

زهرده و کردن [ج] جعله یصفر: بیماری زردیه و کردگه

زهردکار [ئن] ضارب الى الصفرة: رهنگی پرتقالی

زهردکاره.

زهردی [ن] صفرة، صفار

زهردینه [ن] صفار البیض

- زهردینه برده و قنگ [در] يعاند ويصر على رأیه

زهردینه و سیمینه [ن] قوس قزح: واران کرده و و ئاسمان

زهردينه و سيمنه دا

زهرگهر [ن] صائغ

زهرگهري [ن] صياغة

زهرهنگهر [تم] زهرگهر

زهرهنگهري [تم] زهرگهري

زهپين ۱ [ن] ماغز اشقر: دو بزني هول و يهك بزني
زهپين سهنگه.

زهپين [ئن] ذهبي

زهز [ن] ضد، خصم: شكر بوه وه زهزم، ههر قسه
بكهه نه لپيچيگهم.

زهزايه تي [ن] خصومة

زهغفران [ن] زعفران

زهفت [ن] ۱ - مصادرة ۲ - اغتصاب

زهفت كردن [چ] ۱ - المصادرة ۲ - الاغتصاب

زهقانن [چ] النيب: بزنگه زهقني

زهقه [ن] نيب.

زهقه زهق [ن] نيب متواصل

زهقه ل [ئن] نشط، متيقظ: فهرهاد كاردارهو زهقه له

زهقه لي [ن] نشاط، يقظة

زهقرقه [ن] قوضي، هياج: زهقرقه نيشته تيان.

زهقنه بووت [ن] ۱ - شجرة الاهليلج، ثمارها ۲ -

كناية عن كل شيء مر

زهکات [ن] زهکاة، فريضة الزكاة

زهل [ن] ۱ - نبات الحلفاء ۲ - عشب يابس

زهلآته [ن] سلاطة

زهلآلت [ن] مشقة: له دنيا بيجگه له زهلآلت، هيچ
وه خواهى نهديه.

زهلان [تم] زقوم و زهلان

زهل و زول [ن] اعشاب يابسة

زهليل [نن] ذليل

زهليل بوون [چ] التذلل: وه دهس زالمهوه زهليل بوه.

زهليل كردن [چ] الاذلال: هه ژارى زهليلى كردگه.

زهليلى [ن] ذل، ذلة

زهمان [ن] ۱ - عصر، عهد: له زهمانى باوگ و

باپيرمان، خوهنهوارى كه م بو ۲ - ايام ماضية: هه ر له

زهمانى زو دژمنن.

زهماوهن [ن] زفاف، حفلة الزفاف

زهمهك [ن] زرع ذو سنابل ذابلة: خهلهگه بوه وه

زهمهك

زهميل [ن] زنبيل

زهمزهى [ن] زمزية ماء.

زهنهق [ن] ۱ - حَنَك، فك ۲ - كناية عن الشجاعة

زهنهق بردن [چ] الارعاب: بهسه قيژه، زهنهقيان

بردى.

زهنق چوون [ج] الاصابة بالرعب
زهنق دار [ئن] شجاع: نه لاتهي تاو، زهنقي
زهنق دار برد.

زهنجه فيل [ن] زنجيل
زهنجير [ن] سلاسل، زهنجيل
زهنجيريه [ن] سلسله، تسلسل، مسلسل.
زهنجيردار [ئن] مزنجو: ثوتورميلي زهنجيردار.
زهنجيردان [ج] الضرب بالزنجيل على النفس حزنا
على الحسين (ع)
زهنجيردهر [ن] الذي يضرب على نفسه بالزنجيل حزنا
على الحسين (ع)
زهنجيرکردن [ج] التقييد بالسلاسل: زهنجيري كوره
ليوه گه يان كرده.

زهنديق [ئن] زنديق، كافر
زهنديقي [ن] زندقة، كفر
زهننگ ۱ [ن] ۱ - ناقوس: زهننگي ملي ميه ۲ -
جوس: زهننگي سه عهت ۳ - فطر، شق، تصدع:
زهننگي ديوار.

زهننگ ۲ [ئن] دامس، حالك السواد: شهواري زهننگ
- زهننگي زړيا [در] ۱ - ساءت سمعته ۲ - انتشار خبره
زهننگ برون [ج] التفطر، التشقق، التصدع: ديواري
نيشتمان ه گه مان زهننگ بردگه

زهنگ دان [چ] جعله: يتفطر، يتشقق، يتصدع:

بزماری مه کوته تهخته چووه گهیا، زهنگی دهید

زهنگول [ن] ۱ - جُلجُل: جرس صغیر ۲ - عقد
لحمية: ملی زنگول دهرکردگه.

زهنگوله [ن] دوسر: عشب ينبت في الزرع

زهنگیانه [ن] نمم: خرز صغیره

زههدی [ن] تمر زهدی

زههر [ن] سم: زههری مار

زههراو [ن] ۱ - محلول سم ۲ - کنایه عن البول:
چگ زههراو برشنی.

زهو [ن] جزاء الخاسر في اللعب بقول «زهو» بنفس
واحد ولمسافة معينة ركضا

زهو [ن] ۱ - ارض ۲ - تربة: زهوی بووسانه گهی من
له هه گهی ته خاستره ۳ - ارض مخصصة لغرض
معین زهوی خانگ ۴ - ارضية (القماش... الخ)
زهوی په رده گه مان چه رمگه ۵ - الكرة الارضية: زهوه
دهوری خوهره و خرخوی.

أ - نهو زهوان [چ] ۱ - الوضع على الارض: کوره نا
نهو زهوو دوه ته نه لگرت.

۲ - جعله يقعد: هه گوه گه نا نهو زهوه شه که تی
بخویگه و

ب - نهو زهونیشن [چ] القعود: بنیشه و زهوو ته ماشا

بکھ .

ج - ئەو زەو ھاتن [ج]

السکوت والهدوء: بېی ھاتەو زەو.

د - ئەو زەو ھوردن [ج]

الجلوس: رېت بارەو زەو!

هـ - لە ھۆدان [ج] ۱ - الوقوع: وە دەمەو دا لە زەو ۲

- الطرح ارضاً: وە دەمەو دا یە لە زەو

زەو ھەرزە [ن] ھزە ارضیة، زلازل. ھەرسال زەو ھەرزە
دیک لە ھند.

زەو ھوزار [ن] تضاريس: زەو ھوزاری ئەو ناو ھونە؟
جەو ھونە.

زەیتون [ن] زيتون، شجرة زيتون.

زبل [ن] ۱ - نفایة ۲ - سقط المتاع

زبلدان [ن] مزبلة

زبون [ن] صایة، زبون

زت ۱ [ن] نتوء

زت ۲ [ن] ناتىء: تیولی زتە.

زتە و بسون [ج] ۱ - التواء: تیولی زتە و بونە ۲ -

الحضور، الظهور فجأة: ھەر دووان قسە بکەن، ئەو
لە لایان زتە و بوو.

زتە و کردن [ج] ۱ - جعله يتأ ۲ - الاحضار، الاظهار
فجأة

زنگه [ن] نط: وه زنگه هات.
 زنگه‌دان [ج] النط: کورکور زنگه دینگ
 زنگه‌کردن [تم] زنگه‌دان
 زتی [ن] حالة كون الشيء ناتثا: زتی مل.
 زخال [ن] ۱ - فحم ۲ - كناية عن الحرق والسواد
 زخالین [ئن] فحمي، كثير الفحم
 زخومته [ن] مشقة، عناء: كاره‌گه‌مان زخومه‌ته.
 وهیهك زخومه‌تی دیمه‌یه‌و، همر نه‌پوه.
 زر [ئن] ۱ - كاذب: زربرا ۲ - سلیط اللسان: چه‌نی
 دمت زره! ۳ - مصفی: گه‌نم زر
 زرات [ن] ذرة، نبات الذرة
 زراتین [ئن] ۱ - محشى بالذرة ۲ - مصنوع او معد
 من الذرة: نانئ زراتین.
 زرانن [ن] ۱ - القرع ۲ - الرن. زهنگ زرانن
 زربه [ن] وقع (الاقدام سقوا الشيء على الارض.
 الخ): زربه‌ی پا، زربه‌ی له زه‌ودان.
 زربه‌کردن [ج] احداث وقع: له زه‌و داو زربه‌کرد
 زربه‌هاتن [تم] زربه‌کردن
 زرپ وزاپ [ن] وقع متواصل.
 زرته [ن] صوت الضراط
 زرته‌زرت [ن] صوت الضراط المتواصل
 زرزراقه [ن] اكتلاء.

زرزاقه [ن] سهد
 زرزاقه دان [ج] التسهده: چهوی زرزاقه دا.
 زرفت [ن] معدن الرصاص
 زرکه [ن] لمعان (عين)
 زرکه زرك [ن] لمعان متواصل
 زرگه هاتن [ج] اللمعان: زرکه ی چهوی هات
 زرمه [ن] وقع شديد. زرمه ی پا
 زرمه هاتن [ج] احداث وقع شديد: زرمه ی پایان هات
 زرم و زام [ن] وقع شديد متواصل
 زرم و کوت [ن] وقع ودق متواصل
 زرم و هوو [ن] وقع وضجيج
 زرناو [ن] اسم كاذب او زائف: محمد ناویه، احمد
 زرنایوه.
 زرنکه [ن] نشاط، كامل: له ری کردن، زرنکه ۲ -
 رهوان (حيوان): قاتره گه زرنکه وه لی جیهل كيك.
 زرنگانن [ج] ۱ - القرع ۲ - الافشاء (سر، خبر، الخ)
 زهنگمان مه زرن.
 زرنکه [ن] رنين: زرنکه ی ناسن
 زرنکه کردن [ج] الرنين: وه قينتك بده له مس ژرنکه
 كيك
 زرنکه هاتن [ج] احداث الرنين زرنکه ی چيشتی تی
 زرنگی [ن] ۱ - نشاط ۲ - حالة كون الحيوان بهوانا

زرنیشان [ن] حيلة، خدعة: وه زرنیشانهو، سهد دینار له
باوگم سهن

زری [ن] درع

زری [ن] حالة كون الشيء (حبوب) مصفى: زری گه نم

زریه [ن] ضريح

زریووش [ن] مدرع، مدرعة

زریشك [ن] نوع من النباتات

زریكانن [ج] الصراخ: هه رديه مان زریكان و وای

زریكه [ن] صرخة: زریكه ی ره سیه ئاسمان

زرنیه و پرنیه [ن] خفایا و اسرار: گشت زرنیه و پرنیه مان
زانن.

زفت [ن] اسفلت

زق [ئن] رطب: زهوی زق. واران واریه و ناوچه وشه گه
زقه

زقوم [ن] برد، زمهریر.

زقوم و زه لان [ن] طقس بارد و ممطر.

زقی [ن] حاله كون (أرض) رطباً.

زگ [ن] ۱ - بطن: هنجهری کرده زگیا له پشتیه و ده رچگ

۲ - ولاده: خاوهر سی زگ هاوردگه. ۳ - میلان

(حائط): زگی دیواره گه خاسه و بکهن. ۴ - کرش.

- ا - زگی نان گهنم نیه لگری [در] بطر، لایشکر النعمة
- ب - له زگ = دین: چهن دینار ها له زگت؟
- ج - له زگی نان [چ] الاضافة، الخلط: خوربه گه کهمه کهمی پهتگ بنه له زگی.
- د - له زگی یهك نان [چ] ۱ - اثاره الخلاف: گووش له قسهی شیرزا مه گرن، ئه وه ره هه وه دیک مه رد له زگی یهك بنیگ
- ۲ - الدمج، التکویر: هه ره دوگیان له زگی یهك بنهی ئه نجاخ بهس بکهن.
- ه - له زگی یهك نیشتن [چ] الاختلاف والقتال: کوره یلهی شاکر له سه ره بووسانه گیان له زگی یهك نیشتنه.
- زگه وه کهنین [چ] التکرش: میه ی گشتی زگه وه که نیه زگپه ره [ن] مسهل
- زگ پر [ن] حامل: ژنه ی خورشید زگی پره.
- زگ پر بوون [چ] الحبل: شازنان زگی پر بوو زکپری [ن] حالة کون المرأة حبلی، حامل
- زگ چوون [چ] ان تسهل (البطن)
- زگ دان [چ] المیلان، الشیوع: دیواری لارژانه گه مان زگ داگ
- زگ دریاک [م] جائع: سی چوار منالی زگ دریاک دیری.

زگن [ئن] بطین: مه لا غریب زگنه
زل [ئن] ۱ - کبیر الحجم ئاساره‌ی زل ۲ - جاحظ:
چه‌وی زل

زلال [ئن] زلال: ئاوی زلال
زله [ن] صفعة: وه زله ده‌ری کرده‌و ده‌یشت.
زله [ن] هرج: قاو که‌فته‌و فه‌وتول زله له باخان
(غولکلور).

زلهت [ن] بهذلة
زلهت بوون [ج] التبهذل
زلهت کردن [ج] البهذلة
زله‌هاتن [ج] الهرج
زلق [ن] سلق، نبات السلق
- زلق له زه‌ودان [در] عمل المستحیل: له کووئه‌رات
بارم، نی‌یه، زلق له زه‌و بدهم!
زلگه [ن] اكلة تعد من الرز والماش
زلیمهت [ن] شقاء، عناء: وه شه‌و کارکردن زلیمه‌ته.
زمخت [ئن] غیر مؤدب ووقع: کوپه‌دان چه‌نی
زمخته!

زمختی [ن] عدم الادب، وقاحة.
زمرووت [ن] ۱ - زمرد ۲ - زمبط: زهرة البصل.
زمروود [تم] زمرووت
زمگه [ن] ۱ - مشتی الرجل ۲ - الاطلال

زمنسان [ن] شتاء: زمان سهردهو تاوسان گهرم
 زمانانی [ئن] شتائی، شتوی: دلنگی زمانانی
 زمهر [ن] طحن کمية من الغلة وخرنھا لفصل الشتاء
 زمهر کردن [ج] ان يطحن كمية كبيرة من الغلة
 وخرنھا لفصل الشتاء
 زن [پاش] تضاف الى الاسم لتكون صفة: دروو =
 درووزن.

زنا [ن] زنا
 زناکردن [ج] التزني، ان يزني
 زنهی [ن] عيش، عيشة: خودا ة ثی زنهی بورینگ
 زنهی کردن [ج] العيش، كسب العيش: ثیه کهی
 زنهی کردنه له لای ته!

زنج [ن] ذقن
 زندان [ن] سجن: بیس سال له زندان بو.
 زندان کردن [ج] الابداع في السجن: زندانی
 براگهی کردن تا خوهی گرتن.

زندانی [ن] سجين
 حی: خدر زنده: خضر الحي.
 زنده وه چال [ن] واد.
 زنده وه چال کردن [ج] الواد: وهر له تسلام دوه
 زنده وه چال کریا.
 زندگی [تم] زنهی

زنگانی [تم] زندگی

زنگانی کردن [چ] کسب العیش

زنهار [ئن] مضجر: زنهارى دهس ئى منالەيلەم

زنهاربوون [چ] الضجر: زنهار بۆمه له گيان

زنهارکردن [چ] جعله يضجر: دى كهه ئه لپهرو داپهه

بكهه، زنهارمان كردين له گيان

زنهارى [ن] ضجر

زو [ئك] مبكر: بنیشن، جارێ زوه.

زوال [ن] ضد: ههه مه لى زوالى مه ليگه [په نه]

زوان [ن] ۱ - لسان: زوانى بوړى، ههه فسيه كيک

۲ - لغة: زوانى کوردی سهه وه زوانى هندو
ئه ورپى به.

۳ - وعي: فه لامهه رز فره بيماره، زوانه پى نى به.

أ - زوانى ته په [م] حي، حي يرزق، على قيد الحياة

ب - زوان له ده مى نى به [در] قليل الكلام هادىء
الطبع

ج - زوان ناچيته وه ده مى [در] ثرثار: له شه وه كى تا

ئيواره زوان ناچيته وه ده ميان

د - زوانى وشكه [م] ميت

ه - ئه وه زوان هاتن [چ] التكلم، النطق: تاييگه وه

زوان قسه ي گه نى كيک

و - ئه وروان هاوردن [چ] الاستنطاق: ده رزى بهك

لی دان و هاتودینه زوان .

لی دان و هاوردنیه زوان .

له زوان نان [چ]

ز - له ژیر زوان نان [تم] له زوان نان .

زوانه [ن] شيء كاللسان (لسان الحذاء، الابریم . .

الخ)

زوان باز [ئن] مراوغ، مناور في الكلام .

زوانبازی [ن] مراوغة، مناوره في الكلام

زوان خوهش [ئن] حلو المنطق

زوان دار [ئن] ۱ - ثرثار، لغوي ۲ - متمكن من الرد

زوان دریژ [ئن] ذلق اللسان، وقح

زوان شیرین [ئن] ۱ - حلو المنطق ۲ - طيب المزاج

زوانه كهت [ن] انعقاد اللسان .

زوان كهت گرتن [چ] انعقاد اللسان : ثموه نهرا قسه

نيه كهی . زوان كهت گرتیده !

زوان كهتي [ن] حالة انعقاد اللسان .

زوان كوك [ئن] اثم اللسان .

زوه [ن] ریح الشوكه : خراج يحدث غالبا في ابهام

اليد ويؤلم كانه شوكه تغرز .

زوځ [ن] صديد، مُهل .

زوځاو [ن] افراز صديدي، افراز مُهلی .

زوژی [نك] بسرعة : زوژی نانی خوهیان خواردن

زۆکردن [چ] الاسراع: زۆكه، بچووا!

زۆل [ن] عشب يابس: زهل و زۆل

زولم [ن] ظلم، جور

زولم كردن [چ] ان يظلم

زونك [ن] ۱ - قديم، عتيق ۲ - سابق، سالف

زوور [ن] ۱ قوه، شدة: وه زوورى دهس ۲ - ظلم،

جور: نهترسم بمرم له ليم بچوو زوور x زېرى خاك و

بيل زېنم بكى كوور (فولكلور) ۳ - اذيه: دهس زوور

دىيه ۴ - زعل، تاثر: زوورلى هات ۵ - اعتداء: نهيه

ههق نىيه، نهيه زووره ۶ - محاوله: فره زوور كرد

بىي نهولمانا.

زووران [ن] ۱ - مصارعة ۲ - مطارحة: وه زووران

كهس دهرقهنى نيهتى

زوورانبازی [ن] مصارعة.

زووران گرتن [چ] ۱ - التصارع، التطارح: كى

زووران گرى؟

زووره [ن] عزة، شدة: زووروى زمسان.

زووركردن [چ] ۱ - ان يحاول: فره زوور كرد بىي

نهولمانا

۲ - الاعتداء: نهرا وه نههق زوور له عالم كهيد!

۳ - الظلم: فره زوور له ژنهگهت كهيد!

زوورگرتن [چ] ۱ - التقوي، السيطرة: ههركهس زانا

بوو، زوور گری ۲ - الاشتداد: بیماری به گهی زوور
گرتنگ

زوورگیر [ئن] مجبور، مکره
زوورگیربوون [چ] انینجبر. ان یکره علی:
زوورگیر بوم هاتم
زوورگیرکردن [چ] الاجبار، الاکراه علی: مه گهر
زوورگیری بکهین، ونه نیه تی.
زوورگیری [ن] اجبار، اکراه: ئی کاره زوورگیری به.
زوورم [ن] اکثر، اکثریة: زوورمی مه رده مه گه دلیان
نی به. زوورمیان منالن.

زوورملی [ن] جبر، اکراه: کاره گه زوورملی به.

زوول [ئن] ولد الزنا

زوولی [ن] حالة کون الفرد ولد الزنا.

زووم [ن] ۱ - معاندة، عناد ۲ - غیرة: له زوومی
شهوة گهی دری.

زووم دار [ئن] ۱ - معاند، عنید ۲ - ذو غیره

زوومگه [تم] زووم

زوومگه دار [تم] زووم دار

زبانی [ن] زیادة

زیارهت [ن] زیارة

زیارهتچی [ن] زائر

زیارهتکەر [تم] زیارهتچی

زیارت کردن [ج] القيام بالزيارة: زیارتی باوه
مهموود کردن.

زیانی [ن] ۱ - ایذاء ۲ - خسارة

زیانی کردن [ج] ۱ - الإیذاء ۲ - ان یخسر

زیایی [نن] زائد، فائض عن الحاجة

زیای بوون [ج] التزاید، التکثیر

زیای کردن [ج] التزید، التکثیر

زیایی [ن] زیادة، کثرة

زیهک [نن] اله: شیري زیهک

زیهکی [ن] حالة کون الحليب اله

زیتل [نن] ۱ - نشط ۲ - ماهر ۳ - ذکی

زیتلی [ن] ۱ - نشاط، مهارة ۳ - ذکاء

زیچگk [ن] ۱ - قطعة من کرش الحيوان ملفوفة

بالمصارين ۲ - قطعة من الخیوط ملفوفة طولياً.

زیچگk کردن [ج] ۱ - لف قطعة من کرش الحيوان

بالمصارين ۲ - لف قطعة خیوط طولياً.

زید [ن] ۱ - سکن، مسکن، مستقر، استقرار،

اقامة، استيطان ۲ - مسقط الرأس

زیده وگرتن [ن] السکن، الاستقرار، الاقامة: خودا

زانی شاواز له کوو زیده وگرتگه.

زیرانن [ج] الصراخ: له ژیر دهسیان زیران

زیره [ن] نبات حبة کمون.

زیره [ن] ۱ - صراخ ۲ - شدة، عز: زیره‌ی نیمه‌روو
 زیرزیرهك [ن] حشرة الوریج
 زیرگ [ن] مرض البكاء (خاص بالاطفال)
 زیرگ کردن [چ] الاصابة بمرض البكاء
 زیرگاو [ن] وحل دبق، مستنقع.
 زیف [ن] غلبة
 زیف لی بردن [چ] التغلب علی: دژمن زیفه لیان
 برد.
 زیف لی چوون [چ] ان یغلب: بره‌سن له دادی،
 وه‌خته زیفه لی بچوو.
 زیکانن [چ] الزعيق: چ مه‌لی زیکنی؟
 زیکه [ن] زعيق
 زیکه‌زیک [ن] زعيق متواصل
 زیکه‌کردن [تم] زیکانن
 زیك وراك [تم] زیکه‌زیک
 زیکن [ئن] ذو صوت رفیع: ده‌نگی زیکنه.
 زیلهك [ئن] ۱ - ذكي ۲ - ماهر ۳ - شاطر
 زیله‌کی [ن] ۱ - ذكاء ۲ - مهارة ۳ - شطارة
 زین [ن] ۱ - بصيرة، عقل داخلي ۲ - ذكاء، مهارة
 ۳ - ذهن ۴ - بصر.
 زین [ن] سرج
 زین کردن [چ] التسريح: زینی نه‌سپه‌گه بکه.

زینگ [ئن] ۱ - حي: باوگت زینگه؟ ۲ - قابل
لنمو: جوہگہ زینگ نی یه، ونہ ٹہرا سہونز نیہہ! ۳
غیر مطحون: نیمہ ی ٹارده کہ گہنمی زینگہ.

[ژ]

ژ [ن] / ژئی / الحرف القاني عشر من الالف باء
ژار [ئن] ۱ - حزين، تعيس ۲ - فقير الحال
ژاری [ن] ۱ - حزن، تعاسة ۲ - فقر الحال
ژال [ن] سلسلة جباية عالية
ژالہ [ن] شجرة الدفلي
ژان [ن] ۱ - الم، وجع، ژانی زگ ۲ - صداع:
ژانی سہر ۳ - مخاض ۴ - مغص: الم شديد في
المعدة والامعاء، شوصة.
ژان کردن [ج] ۱ - التآلم، التوجه: پشتم ژان کیک
۲ - الاصابة بالصداع: پیتره کہ سہرم ژان کرد ۳ -
الشوص: علی خان ژان کردو مرد.
ژان گرتن [ج] المخاض: ژنہی سالم ژانی گری.
ژان وژوو [ن] الام العضلات والمفاصل
ژہم [ن] وبة طعام: رووژئی سی ژہم نان خوہن
ژہن [پاش] لاحقة تضاف الى الاسم لتكون اسم
الفاعل: بلوور + ژہن = بلوورژہن.

ژهنه ژهن [ن] تحوي، تمعج: موجات من التقلص
الارادي في الامعاء.

ژهنه ژهن گردن [چ] التحوي، التمعج: ثوه ژهنه ژهن
کردیده، نارامد نيه گری!

ژهنګ [ن] ۱ - صدأ ۲ - مرض صدأ الزرع
ژهنګانن [چ] الالحاح علی (اقناعه.. الخ) ههرچګ
ژهنګانیمه ی بی سوود بو.

ژهنګ دان [چ] ۱ - التصدؤ: دهوریه ګه ژهنګ داګه ۲
- الاصابة بمرض الصدأ: ګه نمه ګه ژهنګ داګه.

ژهنګ گرتن [تم] ژهنګ دان

ژهنګن [نن] صدی: وهجامی ژهنګنیګه وئاو خواردن.
ژهنګیان [چ] المحاولة علی (اقناعه.. الخ) فره ئه ولیا
ژهنګیا، قه بول نه کرد ۲ - التصارع مع: ئه ولی مه رګا
ژهنګی

ژهلین [چ] ۱ - الخض: گورجی په سا مه شکه ژهنی
۲ - العزف: اسماعیل خاس بلوور ژنی ۳ - القرع:
کی دهول ژنی؟ ۴ - الاغماس: دهس مه ژهنه
ئاوه ګه یا.

ژهر [تم] زهر

ژهیتوون [ن] بطاقة، تذكرة (مطعم، دخول
السينما.. الخ)

ژریژ [ن] معدن البرونز

ژژوو [ن] قنفذ

ژن [ن] ۱ - مرأة: سى ژن و چوار پياگ له ماليان يو.

۲ - زوجة: قرينة: بکرو ژنهى هان له مالمان ۳ -

نساء بصورة عامة: پياگ له ژن زووردار تره.

ژنانه [ئن] نسائي، نسوي: دلنگى ژنانه.

ژن خوازين [چ] التزوج: ئه سفهنديار جارى ژن

نه خوازيه.

ژن دار [ئن] متزوج: چوار کورى ژن دارو يه کى ئازهو
ديري

ژن وه ژن [ن] مشاغرة، شغار.

ژن وه ژن کردن [چ] المشاغرة، الشغار

ژوه [تم] زوه

ژوهر [نو] ۱ - علو، فوق ۲ - شمال: خوارو ژوهري

خوهى نيه ناسى ۳ - جهة الرأس في المنام: به تيه گهى

نا له ژور سهرى وخهفت.

ژوهرگ [ئن] ۱ - اعلى: ئاواى ژوهرگ ۲ - شمالي

ژيان [چ] ۱ - حياة: ۶۰ سالى ژياو مرد ۲ -

العيش: كهس ليړه نيه ژى

ژيانن [ن] ۱ - ان يحيى ۲ - ان يعيش

ژيه [ن] وتر

ژير [ئك] تحت، اسفل

أ - ئه وژيرچوون [چ] ۱ - الغطس، الغوص:

که‌بش‌تیه‌گه چگه‌و ژیر ۲ - الاعتراف: قاپیه‌گه شکان و
نه‌چگه‌و ژیری. ۳ - تحمل المسؤولية: که‌س
نیه‌چو‌وگه‌و ژیری ئی کاره.

ب - له‌ژیردان [ج] الانکار: قه‌له‌مه‌گه‌م بردو له‌ژیری
دا.

ژیره [ن] ۱ - صحن الشاي ۲ - قاعدة الكلاش
ژیرپا [ن] تناسي

ژیرپاکردن [ج] التناسي: سه‌د دینار ژیرپا کرد.

ژیریاله [تم] ژیره ۱

ژیرچه‌نه [ن] الفك الاسفل

ژیرچه‌وه [ن] مرض قصر النظر

ژیرخان [ن] ۱ - معتكف ۲ - ملجأ ۳ - سرداب

ژیردالان [تم] دالان

ژیرده‌سه [ئن] ۱ - عبد، مُستعبد ۲ - تابع، ذلیل ۳ -

ضعيف

ژیردوو‌زه‌قانه [ن] مجرى الماء في الطاحونة المائية

ژیرزه‌نه‌ق [ن] محنكة: خيٲ يشد به اللجام او

المفقود من تحت حنك الحيوان.

ژیرزگ [ن] خيٲ يشد به بردعة الحيوان من تحت

بطنه

ژیرسا [ن] كنف: که‌س له ژیرسای نیه‌نی‌شی

ژیرکه‌ت [ن] مغار. كهف

ژیرگه [ئن] سفلی، تحتانی
 ژیروان [ن] فراش
 ژیره ژیر [ص] سر، مکتوم: کاری ژیره ژیر.
 ژیروبان [ن] قلب، خلط
 ژیره بان کردن [ج] التقلب، الخلط
 ژیره و ژور [ن] تحطیم، تحطم تام، تدمیر، دمار تام.
 ژیره و ژور و بون [ج] التحطم التام: خانگه گه یان
 ژیره و ژور بو
 ژیره و ژور کردن [ج] التحطیم التام
 ژیرکاسه و بان کاسه [ن] الاسرار والظواهر: ژیر کاسه و
 بان کاسه یه کتری زانن.

- س -

س [ن] / سین / الحرف الثالث عشر من الالف باء
 سا [ن] ۱ - ظل، فیء ۲ - وقت: لهو ساوهو بیزاره
 له گیان

ا - لهی سای بیخاره [در] بدون سبب، بدون داع
 ب - سای مهل لی داگه [در] حامل، واهن: چده
 ره دایه ی چمان سای مهل لیت داگه!

سائه قل [ئن] ابله

سائه قلی [ن] بلاهه

سابات [ن] کوخ بینی من سیقان النباتات: «سیباط»

سابال [ن] کيس کبير يستعمل في نقل الحبوب
 والاغراض الاخرى
 سابون [ن] صابون
 سات [ن] ساعة زمنية
 سات وړ [ثن] اثول
 سات وړی [ن] ثول
 ساج [ن] ۱ - خشب الصاج، شجرة الصاج ۲ -
 صاج
 ساچک [ثن] ۱ - شاب، يافع ۲ - طري
 ساچکله [ن] شاب صغير
 ساچمه [ن] خردق: كرات صغيرة من الحديد توضع
 داخل المدحرجات وفي الرصاص.
 ساخته [ن] ۱ - زيف ۲ - كذب ۳ - حيلة
 ساخته چي [ثن] ۱ - كذاب ۲ - حيال
 ساخته کردن [ج] التحايل
 ساختمان [ن] عمارة
 ساده [ثن] ۱ - ساذج، بسيط ۲ - مجرد ۳ - غير
 ملون او مخطط: پارچه‌ی ساده
 سارا [ثن] کبير عمرا، وتأتي عادة قبل الاسم:
 ساراژن
 سارد [ثن] ۱ - بارد، فاقد الميل او الرغبة (الحالة
 المعنوية فقط): دلم سارده لی کاره

۲ - غیر مثیر: وازیه‌گه سارده.

سارده‌وپوون [ج] فقد المیل او الرغبة، المادة السابقة.

سارده‌وکردن [ج] فقد المیل او الرغبة: دلی مه‌ردمه‌گه سارده‌و مه‌که.

ساردی [ن] برودة، فقدان المیل او الرغبة
سارووکی [ن] منطقة مظلمة: بچن له سارووکی
بنیشن.

ساریژ [ن] التأم، اندمال
ساریژیوون [ج] الالتئام، الاندمال: زه‌خمه‌گه‌ی
ساریژ بوّه

ساریژکردن [ج] جعله يلتئم، یندمل: ده‌رمانه‌گه
زه‌خمه‌گه‌ی ساریژ کرد.

ساز ۱ [ن] مزمار

ساز ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم
الفاعل: کار: کارساز

سازانن [ج] ۱ - التهيئة ۲ - التوفيق

سازج [ئن] سازج، بسیط

سازژهن [ن] عازف المزمار

سازکردن [ج] الاقامة الاحياء: ئاهه‌نگ سازکردن.

سازگار [ئن] صحي: ئاوی سازگار

سازگاری [ن] كون الشيء صحيا

سازنه کچی [تم] سازژنه
 ساسا [ئن] ۱ - متعود ۲ - متکیف .
 ساسابوون [چ] ۱ - التعو ۲ - التکیف .
 ۲ - ئیوه ساسای سهردی پونه .
 ساسای [ن] ۱ - تعود ۲ - تکیف
 ساف ۱ [ن] سعف النخیل
 ساف ۲ [ئن] ۱ - واضح ، جلی : قسه‌ی معاف ۲ -
 املس ، ناعم : پارچه‌ی ساف ۳ - منبسط ، مسطح :
 زهوی ساف .
 سافابوون [چ] الانبساط ، التساوی : ته‌په‌گهی پشت
 مالمان سافا بوه .
 سافاکهر [چ] آلة لتسوية الارض او غیرها
 سافاکردن [چ] البسط ، التسوية : سافی خانگه‌گیان
 کردن .
 ساق ۱ [ن] ۱ - ساق ، ۲ - عظم الرقبة : ساقی مل .
 ساق ۲ [ئن] ۱ - صاح : رحیم ساقه‌و سه‌لامه‌ته ۲ -
 مضبوط : کاری ساق ۳ - شریف : ژنی ساق
 ساقوو [ن] معطف نسائی
 ساقی [ن] ۱ - صحة ۲ - ضبط ۳ - شرف
 ساکار [ئن] سازج ، بسیط : داود ساکاره ، وه گشت
 چیشتی باوهر کیك .
 ساکاری [ن] سذاجة ، بساطة

- ساگردن [چ] الصحو: هیمانی واران واری تا سا کرد؟
 سال [ن] ۱ - سنة، عام، حول ۲ - ذکری سنویة:
 سالی ره حمه، تبو شریف که ن.
 ا - سالی ده قیاندووز [م] فی غابر الزمان
 ب - سالی دوانزه مانگ [م] باستمرار: سالی دوانزه
 مانگ ده سمان گیریاگه.
 ج - سالی یووسف [م] قحط: ئمسال هیچ نییه،
 سالی یووسفه.
 سالار [ن] قائد، رئیس. سپا سالار.
 سالانه [ن] ۱ - ذکری سنویة ۲ - اجرة سنویة:
 سالانه د چه نیگه؟
 سالحان [ئن] ۱ - صالح ۲ - راض او قانع:
 سالحانه، ههر چگ بدهیده پی قه بوول کیگ.
 سالگهر [تم] سالانه ۱ -
 سائنمه [ن] تقویم سنوی.
 سام [ن] ۱ - سموم: ریح حارة تهب فی الصیف ۲ -
 خوف ۳ - هیبة، عظمة.
 سامان [ن] ثروة: سهروهت و سامان
 سام دار [ئن] ۱ - مخیف ۲ - هیاب، عظیم
 سامسون [ن] ضرب من التبغ سمي بهذا الاسم نسبة
 الی مدينة صمصون فی ترکیا.
 سامناک [ئن] مخیف، مرعب: شهواری زمسان سامناکه

سان ۱ [ن] حجر كبير
 سان ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم المكان
 = كورد + سان = كوردسان
 ساو [ن] حد
 ساوا ۱ [ن] ۱ - صغار الاغنام ۲ - رضيع
 ساوا ۲ [ئن] طري: خه ياری ساوا.
 ساوهر [ن] يرغل
 ساوپردن [ئن] التسويف: نه وقهره سایه ی ساوی برد.
 ساوچوون [چ] السوفان: ساوی هه فتیره گه چگه.
 ساودان [چ] الشحذ بالحك: ساوی خنجه ره گه دا.
 ساورین [ن] تیس.
 ساوکه [ن] هدوء، استقرار
 ساوکه گرتن [چ] الهدوء، الاستقرار: سه ری ساوکه
 نیه گری
 ساهل [ن] ۱ - ملك: ساهل وه خیر ۲ - چن، جنیه
 - ساهل وه خیر [ن] ملك مسالم.
 سایه [ن] ۱ - ظل ۲ - فضل، عناية: له سایه ی
 خردا!
 ساینر بایر [ن] ۱ - هراء، عبث: قسه ی ساینر بایر مه که
 ۲ - عجائب
 سایقه [ن] جو صاح وبارد شتاء (وخاصة في الليل)
 ساین ۱ الجلي، الفرق: کی له همام پیشتت سای؟

سه پان [ن] حاصود، عامل الحصاد،
 سه پانی [ن] مهنة الحاصود
 سه پله نگ [ن] وفرة، غزارة
 سه پله نگ کوتان [چ] التوفر: خورما له بازار سه پله نگ
 کوتی
 سه ت [ن] مائة (۱۰۰)
 سه تم [ئن] المائة، المئوي
 سه خت [ئن] ۱ - وعر: جهوهل سه خت ۲ - صلب:
 زهوی سه خت ۳ - قاس: دلی سه خت ۴ - بخیل:
 فره گیانی سه خته.
 سه خته و بوون [چ] التصلب: زهوه گه، کهم کهم
 سه خته و بوو
 سه خته و کردن [چ] جعله يتصلب
 سه ختی [ن] ۱ - وعورة ۲ - صلابة ۳ - قساوة ۴ -
 حالة كون الفرد بخيلا
 سه خری [ن] ردف الدابة
 سه خور [ن] روث او براز الحيوان داخل الجسم
 سه خوردان [ن] تجويف البراز في جسم الحيوان
 سه د [تم] سه ت
 سه دهق [ن] صدف، محارة
 سه دهقه [ن] صدقة
 سه دهقه دان [چ] التصديق

سدهه ٲه ڪردن [چ] ان پنذر صدقه

سدهم [تم] سدهم

سدهه ها [ن] مثاٲ: وه سدهه ها ميه وانيان تي

سدهري [ن] نوع من الرز

سهر [ن] ١ - رأس: سهرى وه سى پهنه ميانه

٢ - بداية: له سهره باسى نه راسان بكه ٣ - طرف: له

ئى سهرى خانگه گه تا نهو سهرى ٤ - قمة: سهرى

جهوهل ٥ - اضافة: ثالثه نهوليا كه وه مهرجى سهر

پيم بونگ ٦ - تابع: سهره ڪرڪوڪ

ا - نهو سهر سردن [چ] الاڪمال، الاتمام ٢ - ان

يقضى الوقت: روهژى لي ره بردهو سهر.

ب - نهو سهر چوون [چ] ١ - الاڪتمال، التمام: ڪه

ئى ڪاره چوهو نهو سهر؟ ٢ - انقضاء الوقت: نهروه

هر نيه چوهو گه سهر! ٣ - الانضمام الى: ڪى چوهو گه

سهر خولام؟ ٤ - الاستدلال، التذڪر: ئسه چگمهو

سهرى.

ج - نهو سهر حسن [چ] ١ - ان يزسد عن: پوله گه

بهش ڪردو سى چوار دينار خسهو سهر ٢ - الربح.

د - نهو سهر خواهان [چ] استعادة الوعي: هيمن

نه هاته ڪه سهو سهرى خواهى.

ه - نهو سهر خواهو رذن [چ] جعله يستعيد الوعي.

و - نهو سهر ڪه فتن [چ] الطفو: گوونيه گه سوڪ بو،

کهفته و سهر ئاو.

ز - تهوسهر هاوردن [ج] ۱ - الاکمال، الاتمام،
الايصال الى النهاية: ئی ریزه باره و سهر واز بار ۲ -
الاستقطاب: کی هاته و سهرت؟ بیس کهس هاورده
سهر ۳ - الایفاء بالوعد: ههر کهس قهول دا، بایه ته
باریگه یه و سهر.

ج - لهسهرچوون [ج] ۱ - الارتباك: له رخ دا، له
سهرچگ و ده می هاته یه کا ۲ - الفوران والانسکاب:
شیره گه کولیاو له سهر چگ.

ط - له سهرخو: علی مهل: لهسهر خوه ږی بکه.
ی - لهسهر ږی تهلسانن [ج] التضليل: لهسهر ږی
تهلسانه ی.

ک - لهسهر ږی تهلسیان [ج] الضلال: تهوه نامه یده له
سهر ږی تهلسیایده!

ل - لهسهر ږی ده رکردن [تم] لهسهر ږی ده
کردن.

م - لهسهر نان [ج] المطاردة: ئا له سهری تا پردی
کرده بیشتی باوگیه وه.

ن - وهسهرادان [ج] وضع نیشان الخطوبة: دان وه
سهری گولچینا تهرا ئامووزاگه ی.

س - وهسهراکردن [تم] وهسهرادان

ع - وهسهرخو [تم] لهسهرخو

س - وهسه رکردن [چ] التفقد: ههرووژئی جاری
خه گان کرده سهر.

س - وهسه رهات [ن] قصة حياة: باسی وهسه رهاتی
پرامان کرد

ههراوه [ن] مهجلة: سه رانه ی پیری

ههراوسهر [ن] انحاء، ارجاء: سه رانسه ری بازار

ههردیم، هیچ بی دا نه کردم

ههراوسیه [ن] داء الشقيقة

ههراوتن [چ] النهیق: خهر سه رنی، مانگا قورنی

ههراو [ن] منبع الماء.

ههراوه تون [ن] ۱ - اختفاء ۲ - ضیاع

ههراوه تون بوون [چ] ۱ - الاختفاء ۲ - الضیاع

ههراوه تون کردن [چ] التضييع: جعله يختفي او

حی اثاره. سهراوه تونی جانتاگه م کرد.

ههراوپه رده [ن] نوع من زریب

ههروه لگرتن [چ] الهجرة: سهر نه لگرت نه را به غدا

ههر نهوپی دان [چ] التفقد

ههره [ن] نوبة، دور: سه ره ی کی یه؟

ههره [ن] نهیق: سه ره ی خهر

ههره پهر [ن] ۱ - قلع، انقلاع ۲ - كناية عن الموت

ههره پهر بوون [چ] ۱ الانقلاع تیشگه گه سه ره پهر

۲ - الموت: سه ره پهری مانگی سه فهر بون [کن]

سهره پەرکردن [چ] ۱ - القلع ۲ - الاماتة

سهره تا [ن] مقدمة

سهره تانگی [ن] اختلاس، النظر

سهره تانگی کردن [چ] ان يختلس النظر: يه كى له بان
ديواره گه وه سهره تانگی كيگ .

سهره خېرى [ن] التفات يمنية ويسرة

سهره خېرى کردن [چ] الالتفات يمنية ويسرة: ثه وه چه ده
ههر سهره خېرى كه يد!

سهره خوهر [ئن] هزلي، منكت ۲ - [م] يتيم الاب .

سهره خوهرى [ن] ۱ - هزل، تنكيت ۲ - يتم الاب
سهره سهر [ن] نهيق متواصل .

سهره گردى [تم] سهره خېرى

سهره گردى کرن [تم] سهره خېرى کردن

سهرن [ن] غربال ذو ثقوب واسعة

سهرن کردن [چ] الغربلة

سهره وه ره [ن] عناية: كى ها له سهره وه ره ي مناله گان؟

سهره وريژ [ن] طفح، فيض

سهره وريژ کردن [چ] الطفح، الفيض: جو وه گه پر بوو
سهره وريژ کرد

سهره وکردن [چ] الازدياد: مهردمه گه سهره وکرد

سهره ويه ك نان [چ] الانطياق: قررگم سهره ويه ك

روپاز [ن] جندی، عسکری

روپازخانه [ن] معسکر

روپازی [ن] جندی، عسکری

روبان [ن] سطح (البنایة): وه تاوسان له سهربان
سلم.

روپه‌رو [ئن] عزیز الشان

روپه‌روزی [ن] عزة الشان: ژياتی سهرپه‌روزی.

روپه‌ساتن [ج] الخدع: سهری به‌سان و هدرچگه
هست لیبی سه‌ندهی.

روپر [ن] قصاب

روپرین [ج] الذبح، القصب: سهری بزنه‌گه پری

روپوون [ج] الدراية، ان يعرف كنه الشيء: کی
پری له تده‌لفزیوون بوو؟

روپاساری [ن] محجر، ستارة

روپه‌تی [ئن] ۱ - حاسر الرأس ۲ - کریم، سخفی (م)

روپه‌رشتی [ن] رعاية: کی ها له سهرپه‌رشتی
ره‌گه؟

روپه‌رشتی‌کردن [ج] الرعاية، ان یوعی کی سهرپه‌رشتی
کرده‌گه کرد؟

روپووش [ن] ۱ - غطاء الرأس ۲ - ما ينطلي سطح
ارض من اعشاب.

روپناپا [ئک] ۱ - [ئم] سهرانسهر ۲ - تمام: ترناپا له

خون خه لټان بو.

سهرتاش [ن] حلاقه

سهرتاش خانه [ن] سالون الحلاقه

سهرتۍ كسردن [چ] الشروع بـ (العمل، الاكل حتى

النهاية): سهر كردنه نه ناره گه.

سهر تيل [ن] حبل يشد به بيت الشعر. من طرفه العرضاي

سهر جهنگ [ن] نطج

سهر جهنگ كردن [چ] التناطح وهر نه گه ى ئيمه و

وهر نه گه ى مالى باير سهر جهنگ كردن.

سهر چه وه [ن] ۱ - منبع ۲ - افضل، احسن جه وه هر

سهر چه ويانه

سهر چگ [ن] لفق (خياطه)

سهر چگ كردن [چ] اللفق: سهر چگى قاله گه بكه.

سهر خه و [ن] غفوة، سنة من النوم

سهر خه وشكانين [چ] الغفو، اخذ سنة من النوم: دواى

نان خواردن سهر خه وى شكان.

سهر خواردن [چ] ان يؤدي به الي الموت: سهر ى

براده ره گه ى خوارد

سهر خوهش [ن] سكران، ثمل

سهر خوهش بوون [چ] السكر، الثمل

سهر خوهش كردن [چ] جعله يسكر، يثمل

سهر خوهشى [ن] سكر، ثمل

دنيا [ن] بارد (وبخاصة الاشياء الملموسة): دنيا

له. ثاوهگه سهرده. لهشم سهرده

دار [ن] ۱ - رئيس ۲ - كناية عن الزوج بالنسبة
بجدة.

دارى [ن] رئاسة

دان [چ] الزيارة: جارجار سهر ليمان بنده.

داو [ن] سرداب

دهرچوون [تم] سهربوون.

دهرکردن [چ] ايجاد حل: كهس سهر لئى دوزه مه
نيه كيك.

دهس [ن] حجة

دهسه [ن] رئيس مجموعة: على سهردهسهى
هگه مان بو.

دهس گرتن [چ] التحجج: ئى قسه سهردهس
له.

دهم [ن] عصر، عهد: له سهردهمى كه يخوسرهو

دهمهنى [ن] مثلجات

دهمى [ن] ۱ - وقتى موقت: كارى سهردهمى ۲

ارتيجال: قسهى سهردهمى.

دههوا [ن] خريف، فصل الخريف

دههوبوون [چ] التبرد، ان يبرد: دنيا سهردهو بو.

دههوكهر [ن] مبرد، مبردة.

سهرده وکردن [ج] التبريد: سهرد چايگهت بکهره،
ثمجا بخوره‌ی

سهردوگهرم [ئن] فاتر: ثاوی سهردوگهرم.

سهردوگهرم کردن [ج] جعله فاترا: سهردوگهرمی
ثاوه‌گه بکه.

سهرردی [ن] برد، برودة

سهرپراس [ئن] صادق، امين: دلنيا بوو، دهس پاك و
سهرپراسه.

سهرپراسی [ن] صدق، امانة

سهرزان [ن] هراع

سهرسام [ئن] متعجب، يندهش

سهرسام بوون [ج] التعجب، الاندهاش: له چه
سهرسام بوت؟

سهرسام کردن [ج] جعله يتعجب، يندهش: ثئی کاره
سهرسامان کردگه

سهرسهری [ئن] قليل الادب والحياء،

سهرسهری بازی [ن] قلة الادب والحياء،

سهرسم [ن] تعثر، عشرة

سهرسم بردن [ج] التعثر: سهرسم بردوو په‌يا

سهرسم دان [تم] سهرسم بردن

سهرسمويمان [ج] التعجب، الاندهاش

سهرشور [ئن] ذليل، مهان، مكوس الرأس.

رفووری [ن] ذلة، اهانة

رفهبر [ن] الغره، الغراء (طین)

رفتر [ن] زكاة الفطر

رفراز [ن] حر: هه رجهن فه قیره، بهس نی به
رافزه.

رفرازبوون [چ] التحرر، التخلص من: که ی
رفراز بووم لی سهرده رده! . که ی سهر فراز بووم له
ن ۱

رفرازکردن [چ] التحریر، الخلاص: خودا
رفرازم بکیگه لیتان.

رفرازی [ن] حرية، خلاص، تخلص.

رفهوری [ن] طعام الفن: طعام یوکل بعد
نهاء من الدفن وعند القبر.

رفوچگانی [ن] شقلبة

رفوچگانی کردن [چ] التشقلب: سهر فوچگانی
له، ملت شکی.

رفکار [ن] ۱ - مراقب عمل ۲ - ملاحظ

رفکاری [ن] ۱ - مراقبة عمل ۲ - ملاحظة ۳

شبات (قضیه، عمل).

رفکال [ن] ناطق زراعی، سرفکال

رفکله [ن] عذار: من قطع المقود

رفکرده [ن] قائد، زعیم، رئیس

سەرکردهی [ن] قیاده، زعامه، رئاسه
سەرکردن [چ] ۱ - ان یخطيء الهدف وذلك بالمرور
فوقه: گوروللهگه سەرکرد ۲ - الاعداد: نه میردا
سەریان بکهن.

سەرکردنهوه [چ] فتح (الباب، المجال) او ان يكون
اشارة بدء: بهار سەری منالهیل کردهوه.
سەرکوولان [ن] مزيلة: محل لرمي الاوساخ
والازبال.

سەرکیشگا [ن] عيادة الطبيب
سەرکیشی [ن] عيادة المريض
سەرکیشیکەر [ن] عائد، الذي يعود المريض:
محمود بيمارهو، سەرکیشیکەر پری مآليانه.
سەرکیشی کردن [چ] ان يعود المريض
سەرگ ۱ [ن] ۱ قالب (صابون) ۲ رأس
(بصل. الخ)

سەرگ ۱ [ئن] اعلى گهچينهی سەرگ
سەرگهتهشی [ن] ۱ - نبات خس السبع ۲ - نفالة
المغزل.

سەرگەردان [ئن] تائه، محتار: سەرگەردانم ئەولی ئی
منالهیلا

سەرگەردان بوون [چ] التیه، الاحتیار.
سەرگەردان کردن [چ] جعله تائها، محتارا: خودا

رگهردانمان کردگه وه دهسی ئی کوری بی مخته وه.

رگهردانی [ن] تیه، حیره.

رگهرم [ن] عصبي المزاج: مهچووه داریا،

رگهرمه، قسهی پیت کیگ.

رگهرمی [ن] کون الفرد عصبي المزاج

رگهرتن [ج] ۱ - التحقيق: کاره گه مان سهرگرت ۲ -

وصول الى النتيجة: له سهر بهش کردن سهر

هرتن.

رگهزدهشته [ن] سیره حیاة: باسی سهرگهزدهشتهی

هی کرد.

رگهولی [ن] جوهر، خلاصة الشيء: سهرگولی

ی.

رله سهرنان [ج] ۱ - الممازحة ۲ - المعاندة: نه گهر

رله سهری چیشتی بنیک تا نه کیگهی واز نیه تیاری.

رولی شیوانن [ج] ۱ - التشویش: نه وقهره قسه کهین

هره لیم شیونین ۲ - الارباك: سهر لی مه شیونین

هره ن [ن] غربال ذو ثقب واسعة

هره ن کردن [ج] الغربيه سهره نی گه نمه گه بکه.

رولی شیویان [ج] ۱ - التشوش ۲ - الارتباك

هرما [ن] برد: سهرمای نسمال بی نه نازهیه.

هرمایه [ن] رأسمال: سهرمایه ی دوکانه گهی پنج

هزار دیناره

سه‌رمایه‌دار [نن] رأس‌مالي
 سه‌رمایه‌داری [ن] رأس‌مالية
 سه‌رنانه‌وه [چ] ۱ - النوم، الرقاد: شه‌که‌تم، بیلا
 که‌می سه‌ر بنه‌مه‌وه ۲ - [م] الموت
 سه‌رنوس [ن] احصاء
 سه‌رنوس کردن [چ] الاحصاء: له عراق ده سال
 جاری سه‌رنوس کریگ.
 سه‌روار [ن] ما يوضع على الحمل.
 سه‌روان [ن] مشيمة.
 سه‌روه‌سو [نن] مستقل: هه‌رکه‌س سه‌روه‌خوه‌ی بو،
 گشت کاری له ده‌س دا تی
 سه‌روه‌خویی [ن] استقلال
 سه‌روه‌ر [ن] ولي الامر
 سه‌روه‌یه‌کابردن [چ] ۱ التشابك داری ئه‌نار سه‌ر
 وه‌یه‌کا بره‌گه ۲ الاحتماء بعضهم البعض خوه‌ی و
 براگانی سه‌ر وه‌یه‌کا بردنه
 سه‌روین [ن] عصابة الرأس (نساء)
 سه‌ره‌مه‌بنی [نن] ارتجالي، غیر متقن. گشت کاری
 سه‌ره‌مه‌بنی‌یه
 سه‌ری سه‌ری [ن] استقطاب في اللعب
 سه‌ری سه‌ری کردن [چ] الاستقطاب في اللعب
 سه‌ریشته [ن] حذاقة، مهارة، دراية بالعمل كه‌وه‌ر

سهرشته دیرنی له کار.

سهرشته دار [نن] حذق، ماهر، ذو درایه بالعمل:

سهرشته دار

سهرن [ن] وساده، مخدة

سهرنجه [تم] سهرشته

سهرنجه دار [تم] سهرشته دار

سهرنسی [ن] خاص به: خو و ههروه سهرنسی ته

سهره، مهردم گشتی کهسی مرئ

سهرهت [ن] ۱ - ساعة ۲ - ساعة شیه

سهرور سهرهت: کنایه عن الضبط والدقة

سهرتجی [ن] مصلح الساعات

سهرتی [نن] فوری: کاری سهرتهو نجاسه

سهرف [ن] ۱ - صف - رتل،

سهرور [ن] ۱ - شهور صفر ۲ - سفرة

سهرورکردن [چ] السف الذهاب في سفرة

سهرت [چ] احتساب عدد، جرد

سهرته [نن] تنظیم، ترتیب، رسم

سهرته کردن [چ] التصفیت الذ التنظيم،

سهرت: سهرتهی سهرتخه فیه گان بکا

سهرت کیش [ن] محاسب، عداد، جرد

سهرت کیشان [چ] الاحتساب، العداد، الجرد

سهرتی ههرچگه دایشتن کیشان.

سه‌فرا [ن] ۱ - المادة الصفراء ۲ - غضب: سه‌فرا
بخه‌فنن

سه‌قام [ن] موسم سه‌قامی جفت کردن.

سه‌قه‌ت [ئن] ۱ - معوق ۲ - معطوب ۳ - مکسور

سه‌قه‌ت بوون [چ] التعوق ۲ العطب ۳ - التکسر

سه‌قه‌ت کردن [چ] ۱ التعویق ۲ - الاعطاب ۳

الکسر.

سه‌قه‌تی [ن] ۱ - عوق ۲ - عطب ۳ - کسر، تکسر

سه‌ک [ن] ابطال، طرد من العمل

سه‌کسه‌که [ن] مرض البکم

سه‌کسه‌که کردن [چ] الاصابة بمرض البکم: ئه‌را قسه

نه‌کرد؟ سه‌کسه‌که کردگه

سه‌ک کردن [چ] الابطال، الطرد من العمل. الخ

شامار سه‌کی کریا له کار.

سه‌کوو [ن] دکه مصطبة مبنية من الطین

سه‌گک [ن] کلب

سه‌گه‌ناز [ن] داء الکلب

سه‌گک دگان [ن] نبات سن الکلب

سه‌گک وسار [ن] ۱ - قوم خرافیون وجوهم کالکلاب

۲ کنایه عن الغوغاء

سه‌گک وسوته [ن] رعاع، ابناء الشارع

سه‌لام [ن] ۱ - سلام ۲ - تحية السلام

لام دان [چ] التحية، اداء السحبة وه دهس
لامان دا

لام کردن [چ] ابلاغ التحية سه لامم له ياور بکه
لف [ن] ربا، فايز هه زار دينار وه سه لف له پیگه
هن.

لف خوهر [ن] مرابي

لهوات [ن] صلوات

لهوات دان [چ] الصلاة على وه يهك دهم
لهوات دان.

لهوات کيشان [تم] سه لهوات دان

لهت [ئن] وحيد، لوحده: سه لتيد تا کهسی ها
مولدا P.

لهتی [ن] کون الفرد وحيدا

لهيقه [ن] حذاقة

لهيقه دار [ئن] حذق: ژنی سه ليقه دار

لهما [ن] رقص

لهماکر [ن] راقص

لهماکردن [چ] الرقص

لهماوهر [ن] سماور

لهمه رقه ن [ن] اساس: ريشگی له سه مه رقه نا کهنی

لهمتور [ن] سنطور: اله موسيقية

لهمووره [ن] سمور: حيوان من القواضم ثمين

الفرو.

سه‌ته‌ری [ن] حرس الباب: سه‌ته‌ری قاپی

سه‌نتیم [ن] نوع من الخیوط «سانتیم»

سه‌نتین [تم] سه‌نتیم

سه‌نده‌لووس [ن] سندلوس: حجر کریم

سه‌نده‌لی [ن] کرسی، مقعد

سه‌نده‌ووق [ن] صندوق

سه‌نگگ [ن] ۱ - حجر کبیر ۲ - ثقل ۳ - وزن:

سه‌نگی چوارچاره‌ک

سه‌نگه‌تا [نن] راجع، مائل: باری سه‌نگه‌تا، ترازوی

سه‌نگه‌تا

سه‌نگه‌تابوون [چ] الرجوح، المیلان: له یه‌ک تایی فره
سه‌ده‌ده

سه‌نگه‌تاگردن [چ] جعله یرجع، یمیل: نه‌وقه‌ره تیی
کرد سه‌نگه‌تای کرد.

سه‌نگه‌ر [ن] موضع قتالی هه‌ر بوه ته‌قه بچه
سه‌نگه‌ره‌وه.

سه‌نگه‌سه‌نگگ [ن] تشاقل: وه سه‌نگه‌سه‌نگگ هات.

سه‌نگه‌سه‌نگگ کردن [چ] التشاقل: نه‌را تیی قه‌ره

سه‌نگه‌سه‌نگگ ک ن؟

سه‌نگین [نن] ۱ - ثقیل: تیی باره له‌و باره سه‌نگین
تره.

۱ - رزین: فره عاقل و سہنگینہ ۳ - شدید: تہوہ گی
ہنگینہ.

ہنہوہ [ج] ۱ - الاسترجاع، الاسترداد: قہر تہ گی
ہنہوہ ۲ - الانقاذ: ہاتنی علی سہنہ مہوہ ۳
ہودید: لہ دمہ بسینہوہ.

ہنن [ج] ۱ - الشراء دہسی دلنگ سہنم ۲
لخذ: جامہ گہ لہ دہسی بسین ۳ - الاحراز: چہنی
کیمیا سہنن؟ ۴ - التقاضي چہنی مہعاش سیننی؟
- الالتقاط: رادیوہ گہ لندن سیننی
ہوہوہ [ن] سلہ

ہوہوری [ن] نوع من المسدسات القديمة
ہودا [ن] الشغل الشاغل. دوری تہ سہودای
ہورمہ.

ہور [ن] ۱ - عطسة واحدة يؤجل الفرد السفر او
یام بالعمل علی اثرہا ۲ صبر.

ہورہاتن [ج] حدوث العطسة الواحدة

ہورہاوردن [ج] ان يعطس عطسة واحدة

ہووقات [ج] ہدیہ

ہووقاتی [ن] خاص بالهدية چیشتی سہوقاتی

ہونجگ [ن] ۱ - شجيرة ۲ شجيرة برية

ہوندہ [ن] صوندہ

ہونز [ن] ۱ - اخضر، خضراء فج، غیر مانع

تهاماته ی سهونز ۳ - طازج، طریقی گیاهی سهونز ۴
یانع.

سهونزایی [ن] ارض معشوب

سهونزه [ن] اسمر، سمراء: کوپی سهونزه ۲ - دوه تی
سهونزه.

سهونزکار [ئن] ضارب الی الخضرة: رهنگی
سهونزکار.

سهونزلانی [تم] سهونزایی

سهونزپوون [چ] الاخضرار، النمو: خهلیه سهونز
بوّه.

سهونزبوونهوه [چ] الاخضرار (لون) رهنگی سهونز
بوهسهوه. ۲ النمو ثانیة داره وشکهگه سهونز
بوهسهوه.

سهونزکردن [چ] ۱ - الانبات: ثاو سهونزی درهخت
کیک

۲ - ان ینبت: ئی زهوه هیچ سهونزی نیه کیک

سهونزکردنهوه [چ] جعله اللون اکثر خضارا: کهمی
سهونزی بکرهوه ۲ - جعله یتعش: هاتنی سهونزمان
کردهوه.

سهونزی [ن] ۱ - خضرة، کون اللون اخضرا ۲
خضروات

سیر [ن] نظر، رؤیة، مشاهدة

بران [ن] ۱ - نزهة ۲ - سفرة سياحة قصيرة بچين
سهيران .

برانگا [ن] منتره

برکردن [ج] النظر، الرؤى، المشاهدة: بيارو
بركه .

برسهما [ن] رقصة فولكلورية

برين [تم] سہنگين

برينى [ن] ۱ - ثقل ۲ - رزانه ۳ - وعكة صحية
برينى گرتگه .

بريا [ن] جيش

برخانه [ن] معسكر

بردان [ج] التحشد: يهك نووردي مهردم سہا داگه
برده [ن] امانة، وديعة

بردن [ج] الائتمان، الايداع وه خودا سپاردم

برسالار [ن] القائد العام للجيش

بره [ن] قمل، قملة

بره دان [ج] التقليل: سهرى سپيه داگه .

بر [ن] ۱ - متراس، حاجز ۲ - مانع قتالي

بريناغ [ن] سيبيناغ، نبات سيبيناغ

بره [ن] نجم، طالع

بروخانى [ن] ضرب من الستر القديمة.

برم ۱ [ن] ۱ - ظلم: ههى زووور ههى ستم - گهس

دیار نی به (فولکلور) ۲ - عسر: میه گه وه سته م زای.

سته م [ئن] صعب: سته مه بو نیمیه وه

سته مانه [ئن] خاص بالظلم: کاری سته مانه

سته مکار [ن] ۱ - ظالم ۲ - عديم الشفقة والرحمة

سته مکاری [ن] ظلم، تعسف

سته مکه ر [تم] سته مکار

سته م کردن [چ] یظلم: سته م له خوهی کرد!

ستر [ن] ستر: ستری خودا خاسه

ستره [ن] ستره

سترکه ر [ن] ساتر

سترکردن [چ] الستر: خودا ستر لیدان بکیگ

ستون [ن] ۱ - عمد، میند، مرتکز: ستونی مال ۲

قوة: دی ستون له دلم نهما

ستیسنه م [ز] وباء: ستیسنه م لی بدا ئه را ئی کوره و

هه س!

سخت ۱ [ن] سخام، رماد.

سخت ۲ [ئن] زعلان، عصبي

سخت بوون [چ] الزعل، ان یصبح عصبیا: سخت

یمان.

سخت کردن [چ] جعله یزعل، جعله عصبیا

سختی [ن] ۱ - زعل، عصبية ۲ اكلة «الگیة»

سپ [ئن] ۱ املس، ملساء: پارچه ی سپر ۲ - خدر:

ن سره ۳ - زلق: زهوی سر

[ن] صرام: جني التمر

کردن [ج] الصرام: له مانگی ته شرین سهرام

[ن] ۱ - ترحلق ۲ - تزلق

ن [ج] ۱ - ان يدس في چيشتی سرانه

نیه وه ۲ - الادخال بسرعة: سرانه ی ماله وه.

[ن] مرکز الشرطة

کردن [ج] ۱ - الانزلاق: پای سر بردو دا له زهو

الانسلال: سر بردهو ناو مه ردمه گه

بوون [ج] ۱ - الخدر، فقدان الحس: دهسم سر

۲ - ان يصبح املس، ملساء ۳ - ان يصبح زلقا

ن واریه و زه وه گه سر بوه.

کردن [ج] ۱ - التخدير ۲ - جعله املس، ملساء

۳ - جعله زلقا: واران زه وه گه سر کردگه

ن [ن] منبوذ

ن کردن [ج] النبذ له سهر بینامروسی سرگزی

ن [ن] مزلاج (الباب)، رتاج

ن [ج] غلق الباب بالمزلاج، بالرتاج

ن کردن [تم] سرگی دان

ن [ن] سرم: طرف المعی المستقیم والدبر

سرمن [ن] سرم

سروه [ن] ۱ حقیف ۲ صوت سروه لی یانه وه نه هات

سروپوو [ن] اخفاء

سروپوو کردن [چ] الاخفاء ده رچگ بکه ن سروپووی که ن

سروت [ن] بقایا سیقان الزرع المحصود

سروکوپر [ن] التشاور خفیة

سروود [ن] نشید

سری [ن] ۱ خدر ۲ ملس ۳ کون الشیء وبخاصة الارض زلقا

سریان [چ] التسلل، الانسلال: سرپا ماله وه

سریم [ن] خيوط من الجلد المدبوغ تستعمل في ترقیع الجلود.

سرین [چ] المسح وه پهرووی پانی میزه گه سری.

سرینه وه [چ] المسح المحي سه بووره گه بسره وه غه لله ته که سریه وه

سزا [ن] ۱ - عقوبة، جزاء سزای نیکی به دی یه (په ند) ۲ - غرامة

سزاخسن [چ] التغريم سی دینار سزای حسن

سزادان [چ] المعاقبة لهو دنیا خودا سزای گونا بار نه دا

سزان [چ] الاحراق: ئاگرده سی سزانگه دوه شهو
سهز خه رمانه گه مان سزان.

سزگ [ن] الماء المرشح من اللبن

سس [چ] ۱ - متراخ: پژنه گه سسه ۲ - بطيء
نشاط: کاره گه مان سسه ۳ - قليل النشاط ئمروو له
سارکردن سسی

سسه و بوون [چ] ۱ - التراخي تهنگی ئه سپه گه
سسه و بوه

۲ - التباطؤ، البطء: هر پشته گه سسه و بو.

۳ - الخمول، ان يقل نشاطه له کارکردن سسه و
بون.

سسه و کردن [چ] ۱ - جعله متراخ پژنه گه ی، سسه و
د ۲ - التخفيض (سرعة) سسه و بکه ن تا قادر
به سیگه پیماننا ۳ تشييط الهمم ئه را له کاره گه
سیه و که یدا!

سفت [ئن] مشدوداً شداً محکماً

سفتاح [ن] ۱ - استفتاح (في العمل) ۲ - بداية
سفتاح سوو

سفتاح کردن [چ] الاستفتاح جاری سفتاح نه کردمه
سفتی [ن] حالة كون الشيء مشدوداً شداً محکماً

سفره [ن] مائدة الطعام

سفله [ئن] سافل، ناكر الجميل: سفله، وه خاسی

کهس نیه زانی

سفنہ [ن] استغراق فی التفكير، سبج فی عالم اخر.
سفنہ دان [چ] الاستغراق فی التفكير، السبج فی عالم
اخر

سفیاءو [ن] سبزاج: مسحوق ابيض يحول الى
مشروب ويعطى للطفل المريض
سفیقه [ن] لفاف طبي
سقان [ن] عظم: گوشتی بی سقان.

سقولمه [ن] لکزه، برجمه
سکه [ن] ۱ - سکه حديد ۲ - سکه نقود ۳ - ادب:
بی سکه و بی نامووس

سکه دار [ئن] مؤدب، محترم
سکه دان [چ] صک النقود
سکه دررس [ئن] اصیل: کهس سکه دررس، قه بولی
ئی کاره نیه کیک.

سکه دررسی [ن] اصالة
سکر [ن] سد (على النهر، الترعة. الخ)
سکردان [چ] السد: سکرى جووه بدهن
سکر کوتان [تم] سکردان

سکوت [ن] خفقان
سکوت داد [چ] الخفقان: دلی سکوت دیک
سل [ن] مرض السل

[ن] صلح

[ن] ۱ - اذن: سلا له باوگی سهن و چگ ۲ -

شماره: هر کارنک بکینگ سلاى کهس نیه کینگ.

دان [چ] البلع: مار سلى مهلا دینگ

کردن [چ] ۱ - الاستدآن ۲ - الاستشارة: نهوهل

سلاى براگانت بکهو ئمجا بچوو.

[ن] ثقل، عصارة

دان [چ] ان يصلح، اصلاح دات البين

کردن [چ] التصالح: دواى ۳۰ سال جهنگ سل

دن

گک [ن] رافعة

وهجا [ن] التهام، بلع الطعام بدون المضغ

وهجا کردن [چ] الالتهام دگان نه یرم، هر سلوهجا

زک [ن] سلة: وهختى خورما چنيهوه، سلوکى چگ

چهويا

[ن] حافر الخيل، سنبك الخيل

مات [ن] سماد

مات کردن [چ] التسميد: سماتى زهوهگهى کینگ،

و سال کالینگهى.

ماتين [ئن] كثير السماد، خاص بالسماد

ماق [ن] سماق

سمانن [ج] الخرق: گولله دیواری خه‌ره‌گین سمنی

سمه [ن] ۱ - خرق ۲ - (م) عناد

سمه‌دان [ج] ۱ - الحرن ۲ - (م) المعنادة: چ

کورینگه، خوه‌زهو سمه نه‌دا

سمه‌کری [ن] تلقیف: ینش الارض بالحافر

سمه‌کری کردن [ج] التلقیف

سمپاره [ن] ورق مطلي بنشارة الزجاج

سمت [ن] ردف

سم‌دار [ن] ذو حافر: ولاخی سم‌دار

سمل [ن] نبات يستعمل في الطب الشعبي

سمووم [تم] سام - ۱

ستاره [ن] برج

سناری [ن] ۱ - وحدة نقد قديمة ۲ - كناية عن القلة

سنان [ن] مرض يصيب الفواكه والحيوانات

سناو [ن] استحمام

سناودان [ج] الاحمام

سناوکردن [ج] الاستحمام: دو رووژ جاری سناو

که‌م.

سنهت [ن] ۱ - سند، شرط ۲ - تعهد ۳ - حجة

الاستملاك ۴ - السنة النبوية.

سنهت‌دان [ج] ۱ - التعهد ۲ - الرهان: سنهت‌دهم

ئمروو خه‌لاس نه‌که‌ن.

سجاک [ن] دیوسی الامان .

سنگ [ن] ۱ - خل وجمعه خلال ۲ - حجة وه
سنگی ههوال پرسینهوه، چنگ ئهرا مالیان ۳ - اشتباء
سهی کریم وه سنگ هووشیاره وه ۳ - بسیب : تهر وه
سنگ وشکه و سزی .

سواد [ن] تعلیم : معرفة القراء والكتاب .

سواددار [ئن] متعلم، يعرف القراء والكتابة

سوار ۱ [ن] ۱ - فارس، جثا ۲ - راکب .

سوار ۲ [ئن] مسیطر: بهختی سواری .

سواری [ن] خیاله

سواریت [ن] سبب من، وه سواریتی ئهوانه وه، زهره
سودم .

سواربوون [چ] ۱ - الركوب: سواری قاتری بو . ۲

صعود: سواری چهمنده فەر بو .

سواریکردن [چ] ۱ - جعله یرکب ۲ - جعله یصعد

سواری [ن] ۱ - رکوب ۲ - صعود

سواق [ن] ۱ - سبخه ۲ - لیخ

سواقین [ئن] سبخی، کثیر السبخه زهوی سواقین

سواو [ن] ثواب

سواوکه ر [ن] مئوب

سواوکردن [چ] الاثابة سواو بکه له جییم نان بده وه

تان

سَوَایَه [ن] وحید، لوحده: سَوَایَه تا کهسی ها
تَه‌وَلِیا؟

سَوَه [ن] رثَه

سَوَه‌پَه‌رَه [ن] ذات الرثَه (مرض)

سَوَه‌ر [ن] ۱ - ساخن: تَاوَه‌گَه سَوَه ۲ - حار جدا:
تاسنه‌گَه ۳ - احمر

سَوَه‌رَه‌شَه‌لِگ [ن] عدا: طیر من جنس الزقزاق،
مشهور بسرعه عدوه.

سَوَه‌رَه‌قَنَگ [ن] ضرب من النباتات البریه

سَوَه‌رَه‌مَوُوز [ن] دبور: زنبور احمر

سَوَه‌رَه‌رَبوون [چ] ۱- الحماوة، السخونة: لَه‌شم سَوَه‌رَه‌و
بَر.

سَوَه‌رَه‌و‌کُردن [چ] الاحماء، التسخين: که‌می نانه‌گَه،
سَوَه‌رَه‌و تَه‌رام بکه.

سَوَه‌رَه‌بِوون [چ] الحماوة، التسخين: سَوَه‌رِی نانی
بکه‌و بنه‌رَه‌یَه‌و بانی په‌لامه‌گَه.

سَوَه‌رَه‌کُردن [چ] التسخين.

سَوَه‌رَمَگَه [ن] که‌جَل

سَوَه‌رِی [ن] ۱ - حالة كون الشيء ساخنا ۲ - حالة

كون الشيء حارا جدا

سَوَه‌رِیَه [ن] حصبة.

سَوَاجِل [ن] ۱ - سجدة (في الصلاة) ۲ - ثناء

سجده بردن [ج] ۱ - التسجد ۲ - الثناء : بیجگه له

سجده سوجده ئهرا کهس نهبرد

سج [ن] ذنب، خطاً

سجهر [ن] حیوان الدعلج

سج دار [ن] مخطيء، مذنب

سور [ن] عرس، زفاف

سودانه [ن] هدیه تقدم الى العرّيسين في زفافهما

سورانن [ج] النهيق : جوور خهر سورنی

سوده [ن] نهيق

سورته [ن] وجنة، بشرة

سودکردن [ج] الزفاف: ئی ههفته ده زورانی دیک

سختهی تر سور کیك .

سورمه [تم] سوهرمگ

سورمه ی [ئن] ازرق (لون)

سوری [ئن] زیجی، زواجی، خاص، بالزواج

سوزفاف

سوزنهك [ن] مرض السفلس، مرض الزهرة

سوزده [تم] سوجده

سوزده بردن [تم] سوجده بردن

سوس [ن] نخالة الطمحين .

سوك [ئن] ۱ - خفيف الوزن : خوری له ئاس سوك

سوك ۲ - سهل، بسيط : پرسیاری سوك ۳ - لعوب،

ژنی سوک

سوک [ن] زاویه گشت حجره یه ک چوار سوک دیری

سوکانن [چ] التحم

سوکه [ن] حمحة

سوکه و بوون [چ] ان یخف وزنه: هه رچیشتی وشک

بوو، سوکه و بوو.

سوکه و کردن [چ] التخفیف: باره گه قورسه، که می

سوکیه و بکه.

سوکی [ن] ۱ خفة الوزن ۲ سهولة ۳ قلة

الاعتبار

سول [ن] ۱ - انسلال ۲ سعي

سول بردن [چ] ۱ - الانسلال ۲ - السعي ماری

سول برده و مالمان.

سول دان [چ] جعله ينسل: سول چووکه دا

سولقومه [ن] لکزه: سولقومه یه ک کیشا ناوزگیا

سونه [ن] ۱ الدودة الوحيدة ۲ حشرة تصيب

الحنطة

سوو [ن] ۱ - ثقب الابرة ۲ - نبات ربيعي ۳ - غدا

أ - دنیا لی بوه سووی دهرزنی [در] ضاقت به الدنيا

ب - ئەو سوو هاتن [چ] ان يعاود المرض، الخالة.

الخ زه خمه گه ی هاته و سوو.

ج - ئەو سوو هاوردن [چ] جعله يعاود او يحدث.

خوهنښ، سه‌رژانه‌گه‌ی هاورده‌و سوو.

وټ [ن] شرح

وټنگ [نن] لواط.

وټ [ن] قائده، استفادة

وټ [نن] مالح، مملح ټاوی سوور. خوارده‌مه‌نی

وټ.

وټه‌کسات [ن] ۱ - نبات ملحیه ۲ - المملحة

وټه‌کسات [ن] ۱ - نبات ملحیه ۲ - المملحة

وټه‌وټوون [چ] ان تزداد ملوخته ټاوی دجله له

وټه‌وټوون [چ] ان تزداد ملوخته ټاوی دجله له

وټه‌وټوون [چ] ان تزداد ملوخته ټاوی دجله له

وټه‌وټوون [چ] ان تزداد ملوخته ټاوی دجله له

وټه‌وټوون [چ] ان تزداد ملوخته ټاوی دجله له

وټه‌وټوون [چ] ان تزداد ملوخته ټاوی دجله له

وټه‌وټوون [چ] ان تزداد ملوخته ټاوی دجله له

وټه‌وټوون [چ] ان تزداد ملوخته ټاوی دجله له

وټه‌وټوون [چ] ان تزداد ملوخته ټاوی دجله له

وټه‌وټوون [چ] ان تزداد ملوخته ټاوی دجله له

وټه‌وټوون [چ] ان تزداد ملوخته ټاوی دجله له

وټه‌وټوون [چ] ان تزداد ملوخته ټاوی دجله له

وټه‌وټوون [چ] ان تزداد ملوخته ټاوی دجله له

وټه.

سووسه [ن] ١ همسة سووسه لى يانه وه ندهات ٢
 تلميح ، اشارة
 سووسه ن [ن] وردة السوسن
 سووسگ [ن] طير الحجل
 سووفى [ن] صوفي
 سووهيل [ن] نجمة سهيل
 سى [ن] ثلاثة ، ثلاث (٣)
 سى [ن] ثلاثون ، ثلاثين (٣٠)
 سيار [ن] ١ - الذي يلبس الحداد حزنا ٢ - الذي
 يساعده الاخرين بدون مقابل (عمل شعبي)
 سيارى [ن] ١ - حداد ، لبس السواد ٢ - فزاعة :
 مساعدة الاخرين بدون مقابل
 سيالو [ن] كمش : اظلام البصر من غير عله
 سيالاواهاتن [ج] الكمش : هه رلهى ساي بى خاره
 سيالاويا هات
 سيانه [ن] حماة (الوحل الاسود)
 سياونه [ن] ماعز : گوشتى ميه له گوشتى سياونه
 خاستره
 سيه [ئن] اسود ، سوداء
 سيه پاچگ [ن] شجيرة برية
 سيه پروسنهك [ن] طير السنونو
 سيه تا [ن] ملاريا

دهس [ئن] ذو يد شؤمة، ذو يد قاتلة: جبار سیه
به، له ههچگک بدی کوشیگهی.

دهسی [ن] حالة کون الفرد ذا يد مشؤمة.

مزاخ [ن] شب اسود

مقه [ن] ۱ - صدقة ۲ - فداء، قربان

مکاره [ن] ضارب الى السواد

مکهړگ [ن] طير الزرزور.

مکردن [چ] ۱ - التسويد: نهاره سیهی دهسم کرد

محداد: نهرا براگهی سیه کردگه.

ممهتهل [ئن] هزلي، منکت

ممهتهلی [ن] هزل، تنکیت

مو [ن] ۱ - هیبة، جلال ۲ - خوف

میهوهوبوون [چ] ان یسود: ههړکه له وهر خوهر

نی، سیهوهو بوو.

میهوهوکردن [چ] ۱ - ان ییدو من بعید: چیشتی له

وهوه سیهوهو کرد ۲ - ان یزیده سوادآ: خوهر سیهبهو

دگه

میهودار [ئن] ۱ - مهاب، مجلل ۲ - مرهوب الجانب

مهی [ن] سواد.

میهندی [ئن] حیال

میا [ن] ۱ حامل ثلاثی القوائم ۲ رقعة

مکلوریه

سیپال [ن] خرق.
 سی پره [ن] نبات النفل
 سیتہ [ن] طرد. نبذ
 سیتہ خولی [ن] حركة مضطربة
 سیتہ کردن [ج] الطرد، النبذ: ههركهس بهد ره ویشته
 سیتہ ی بکهن
 سیتگ [ن] فوران شدید
 سیگه سهران [ن] شحاذ العین
 سیتگ دان [ج] الفوران بشدة: ثاوه گه سیتگ دا.
 سیت وقیت [ن] بطریق الصدف، صدفة: وه سیت و
 قیت سهر لیمان دیک
 سیتیر [ن] نوع من البنادق
 سیخ [ن] سفد، درباشه
 سیخه [ن] متعة، زواج المتعة
 سیخه کردن [ج] الزواج بالمتعة
 سیخ دان [ج] ضرب النفس بالسفد كما يفعل
 الدراویش
 سیخور [تم] سه خور
 سیخوردان [تم] سه خوردان
 سیداره [ن] مشنقة
 له سیداره دان [ج] الشنق. گوناکار له سیداره
 دریه یگک

سير [ن] ثوم
 سيرمووكه [ن] ثوم بري
 سى پروو [ن] الحمى الثلاثية، حمى تستمر لمدة ثلاثة
 ايام او ٧٢ ساعة
 سيس [ن] ١ - ذابل: داره ئه ناره گه سيسه ٢ - واهن،
 ضعيف: شاناز سيسه
 سيسه رگ [ن] صرصر
 سيس بوون [ج] ١ - الذبول: له بى ئاوى درهخت
 سيس بوه ٢ - الوهن، الضعيف
 سيس كردن [ج] ١ - جعله ذابلا: بى وارانى سيسى
 گيا كردگه ٢ - جعله واهنا، ضعيفا.
 سيسى [ن] ١ - ذبول ٢ - وهن، ضعف
 سى شهش [ن] ثلاثة اسداس: فترة ١٨ يوم ستة ايام
 من الشهر الاخير للشتاء و ١٢ يوما من الشهر الاول
 للربيع.
 سى شهمه [ن] يوم الثلاثاء من ايام الاسبوع
 سيف [ن] تفاح، شجرة التفاح
 سيفهر [ن] نبات كولان
 سيك [ن] دفع في الجماع، حركة
 سيك دان [ج] الحركة، الدفع في عملية الجماع
 سيگا [ن] نوع من المقام الكردي
 سيم [ن] ١ - سلك ٢ خيط فضي

سيمرخ [ن] طير العنقاء
 سيمين [ئن] سلكي ، ذو اسلاك
 سينه يهلو [ن] داء ذات الجنب
 سينه خفه [ن] ربو، مرض الربو
 سينزده [ن] ثلاثة عشر، ثلاث عشرة (١٣)
 سينزده وهدير [ن] عيد ربيعي يقع في (٢ نيسان)
 ويسمى في مصر (عيد شم النسيم) ويستمر لمدة ١٣

يوماً

سينزدهم [ئن] ثالث عشر
 سيوه [ن] ظل : داو سيوهى ديواره گه .

سيوهر [ن] مكان مظلل

سيههم [ئن] ثالث

سيهه مين [ئن] الثالث

سيم [تم] سيههم

سيم [ئن] الثلاثين

- ش -

ش [ن] / شين / الحرف الرابع عشر من الالف باء .

شا [ن] ١ - ملك ٢ - كبير، شای ماران .

شاباز [ن] المدح والثناء اثناء رقصة الدبكة .

شابازانه [ن] مبلغ يعطي للطبال او الزمار عند الرقص

تعبيراً عن المدح والثناء

شابانوو [ن] ١ - ملكة ٢ - زوجة الملك .

شاپ [ن] ضرب

شاپ سهن [ن] وردة الملك

شاپ دان [چ] ۱ - الضرب ۲ - الطرد

شاته‌ره [ن] نبات بقله الملك: شاه‌ترج

شاتری‌دان [چ] السير بين العدو والمشي: ماهينه‌گه
شاتردی‌دا.

شاخ [ن] ۱ - قرن ۲ - جبل

شاخی‌حه‌جامه‌ت [ن] قرن يستعمل في سحب الدم
من منطقة الداء لمعالجتها

شاخه [ن] ۱ - هياح ۲ - تموج شديد

شاخه‌کردن [چ] ۱ - الهياح ۲ - التموج بشدة

شاخ دار [ئن] قرن، ذو قرن: بزنی شاخ دار

شاخن [ئن] ۱ - ذو قرن ۲ - قواد (م): ده‌وت و
شاخن

شاخ و‌داخ [ن] جبال

شاد [ئن] فرحان، مسرور، سعيد: وه هانتت
گيشتمان شادیم.

شاده‌وبوون [چ] ان يفرح، ان يسعد: شاده‌و بو وه
کور‌ه‌ی

شاده‌و‌کردن [چ] ان يفرح، ان يسعد: خودا شاديانه‌وه
پکینگ

شادروان [ن] فتحة خروج الماء من المطحنة

المائية.

شادمان [ئن] فرحان، سرور، سعيد

شادمانی [ن] فرح، سرور، سعادة

شادی [ن] فرحة، سرور، سعادة

شار [ن] ۱ - مدينة ۲ - مستوطنة: شاری موری.

ا- شاری خامورشان [ك] مقبرة

ب - شاری مووری [ن] وكر النمل، مستوطنة النمل

شارهزا [ئن] حسن الاطلاع على: کی شارهزای مالی

رووسه مه؟

شارهزابوون [چ] ان یصبح حسن الاطلاع على: ٥٥

ده دوانزه رووژو شارهزای ئه و ناوه بووم

شارهزاکردن [چ] جعله حسن الاطلاع على

شارهزای [ن] حسن الاطلاع على

شارهنگ [ن] الوعاء الدموي الكبير

شارهوانی [ن] بلدية

شاردنهوه [چ] ۱ - الاخفاء ۲ - الغمر: جووه گه قوله

ثایه م شاریگه وه

شارسان [ن] ۱ - حضر ۲ - اهل المدن

شارسانی [ئن] حضري

شاروهدهر [ئن] منبوذ، مطرود

شاروهدهرکردن [چ] النبذ، الطرد: گه نه کاوه شاروهدهر

کریا.

شاروهدهری [ئن] نبذ، طرد
 شاروو [ن] نهب (وخاصة بستان المخضرات عند
 الجفاف)
 شارووکهر [ن] ناهب
 شارووکردن [چ] النهب: شارووی دکانه‌گه‌یان کریا
 شارپی [ن] طریق عام
 شاری [ئن] ۱ - مدنی ۲ - خاص بالمدينة
 شاسوار [ن] فارس.
 شاش [ئن] متباعد: دگانی شاش.
 شاشی [ن] تباعد
 شافه [ن] اشاعة، دعاية.
 شافه‌خسن [چ] نشر ورترویج الاشاعة، الدعاية: کی
 شافه‌خس صحبت مردگه؟
 شاقانن [چ] ان يقوق (دجاج): مامر تیربخوهی شاقنی
 شاقزی [ن] مباهاة، فخر
 شاقزی‌کردن [چ] التباهي، الافتخار: شاقزی که‌ن
 ده‌وله‌مه‌نن
 شاقورواق [ن] طير الشاقراق
 شاك [تم] سيك
 شاکامی [ن] تشفي
 شاکامی برده‌وه [چ] التشفي: دژمن شاکامی لیمان
 برده‌وه.

شاك دان [تم] سيك دان .

شاگردان [ن] انتخاب الملك او الحاكم عن طريق
اطلاق طير على المرشحين ويفوز من يحط عليه
الطير .

شاگرد [ن] صانع ، عامل .

شاگردانه [ن] اجرة الصانع اليومي .

شاگردى [ن] مهنة الصانع

شاگردى کردن [ج] الاشتغال كالصانع : شاگردى کرد
له ثووتيل

شاگول [ن] الزهرة الرئيسية

شال [ن] ۱ - حزام من القماش ۲ - وشاح ۳ - بردة
(للابقار والفرس)

شالويز [ن] نوع من القماش

شام [ن] ۱ - طعام العشاء ۲ - فترة العشاء ۳ - طعام
يعطى للمسكين كحسنة ۴ - بلاد الشام : سورية .

شام دان [ن] تقديم العشاء : شامى ميهوانه گان بده .

شام کردن [ن] تناول طعام العشاء : شام كه م وئمجا
نمازى عشاء كه م

شامى [ن] رقى ، نبات الرقى

شامى كه نيزان [ك] عشاء متأخر

شان ۱ [ن] ۱ - كتف ۲ - كتافى ۳ - محاذاة : وه

شانى قوراگه ما رى کرد ۴ - فترة : ئه وه يهك شان

خه فتنه .

شان ۲ [ئك] جنب: بنیش له شانم

شانازی [ن] فخر، افتخار، اعتزاز

شانازی کردن [چ] الافتخار، الاعتزاز: شانازی وه

خاسیه وه بکه، نهك وه خراوی .

شانه [ن] ۱ - مشاط، تخاریب العسل

شانه جهنگی [ن] تدافع

شانه جهنگی کردن [چ] التدافع: تا شانه جهنگی

نه که ید، نیه چیته و ناو .

شانزه [ن] ستة عشر، ست عشرة (۱۶)

شانزه هم [ئن] سادس عشر .

شانزه همین [ئن] السادس عشر

شانگ [ن] ۱ - مشط

- شانگ له سه ره شکانن [در] القاء التبعه على: من

هه قم نی یه، شانگه گهی له سه ری من نه شکن .

شانگ کردن [چ] التمشيط: شانگی سه ری کرد .

شانگی [ن] نوع من النبات البري .

شان لی دان [چ] ۱ - ان يحمل ۲ - ان يتحمل

خسارة: هه ره رووژئی، شان له ده دوانزه دینار دیگ .

شان وه شان [ن] جنباً الى جنب

شانووکه [ن] كتف الحيوان وبخاصة الابقار .

شانووکه دار [ئن] ذو كتف

شاوه [ن] ازیز: شاوهی گولله.

شاوه کردن [ئن] احداث ازیز

شاههد [سر] قد، لعل، عسی: شاههد قه‌بوول
نه‌که‌ن؟

شای [ن] عملة تساوي نصف قران.

- دوشایی زیاتره [در] ان یمن: وه بانی ئه‌یه‌وه،
ئه‌ویش دو شایی زیاتره.

شایان [ئن] جدیر، مستحق: شایانی خاسیه
شایهد [تم] شاهد

شایر [ن] شاعر، منظم الشعر، ناظم: میران، شاعر
نی‌یه، شایره

شاین [ن] عاتق المیزان

شاینه [نم] ممثل الحكومة في الضرائب والمعكف
بجباية الضرائب

شایی [تم] شادي

شهبه [ن] الارض الزراعية المقسمة

شهبانن [چ] الغمس، الغمر: شهبانهی له ئاو

شهبه‌شهب [ن] تقطر الماء من (القماش... الخ)

شهبه‌هاتن [چ] التقطر: شهبه‌ی تیی له ئاو.

شەت [ن] شط

شە‌تلابوون [چ] التراخي والتمدد: له‌بانى زه‌وگه‌یا
شە‌لا بوه.

شه‌تلاکردن [چ] التمدد، جعله راضيا: له بانی
قه‌رویله‌گه، خو‌هی شه‌لا کرد‌گه.

شه‌تلا‌هاتن [تم] شه‌تلا‌بوون

شه‌داد [ن] حبل یشد به بیت الشعر

شه‌ر [ن] ۱ - شر ۲ - منازعات، حروب

شه‌رانچی [ئن] محب العراک

شه‌راو [ن] شراب، نبیذ

شه‌ره‌ت [ئن] هائج جنسیا (حیوان)

شه‌ره‌ت کردن [چ] التهیج جنسیا

شه‌ره‌تی [ن] کون الحيوان هائجا جنسیا

شه‌ره‌قه [ن] ابرة دواء

شه‌ره‌کی [ن] دثار: قطعة من اللباد توضع تحت
السرچ.

شه‌ره‌ت [ن] شربات (وبخاصة عصير الفواكه)

شه‌رت [ن] ۱ - شرط، تعهد، عهد، التزام ۲ - نذر.

شه‌رت کردن [چ] ۱ - التعهد، الالتزام ۲ - ان ینذر:

شه‌رت کردم‌ه نه‌گه‌ر کوره‌م خاسه‌و بو‌ده کاو‌ر سه‌ر
بو‌ورم.

شه‌رخ‌ر [ئن] محب العراک

شه‌رفرووش [ئن] محب العراک

شه‌رفرووشی [ن] حب العراک

شه‌رم [ن] حیاء

شهرمه زار [ئن] ۱ - خَجَل، خجلان ۲ - مفضوح
شهرمه زار بوون [چ] ۱ - الخجل ۲ - الافتضاح.

شهرمه زار کردن [چ] ۱ - جعله یخجل ۲ - الفضح:
خودا شهرمه زاری درووزن بکیگ!

شهرمه زاری [ن] ۱ - خجل ۲ - فضيحة

شهرمه و [ئن] کثیر الحياء والخجل: کرم فره
شهرمه وه.

شهرم کردن [چ] الاستحياء: شهرم کرد ئه ولمانا
ئه نایشته بکیگ.

شهرمگه [ن] منطقة العورة

شهرمن [تم] شهرمه وه.

شهرمنه [ن] خجل.

شهرمنه کردن [چ] ان یخجله: خودا شهرمنه د بکیگ.

شهروال [ن] سروال

شهریک [ن] شريك

شهریک بوونه وه [چ] الاشتراك: شهریک له کاره گه
بوونه وه.

شهریک کردنه وه [ن] الاشراك: پاره پیت دهم ئه گهر
شهریکم بکهد وه.

شهریکی [ن] شراكة

شهس ۱ [ن] ستین (۶۰)

شهس ۲ [ئن] غزیر: وارانئ شهس

شهستیر [ن] بندقیة رشاشة
 شهسم [ئن] ستین
 شهسمین [ئن] الستین
 شهش [ن] ستة، ست (٦)
 شهشپەر [ن] ضرب من الشعیر ذات سنبله تحوي ستة
 صفوف من الشعیر.
 شهشگوو شه [ن] شکل سداسي
 شهشلای [ئن] سداسي
 شهشم [ئن] سادس
 شهشمین [ئن] السادس
 شهعری [ن] ضرب من القماش
 شهعیله [ن] یربوع
 شهفت [ن] وجبة عمل
 شهفتالو [ن] شجرة العنجا ص، فاکهة العنجا ص.
 شق [ن] ١ - شق ٢ - رقة الاجنحة ٣ - صفن:
 ضرب بالقدم
 شهقار [ن] فطر، صدع
 شهقاره [تم] شهقار
 شهقاردان [چ] التفطر، التصدع: پهرچینی باخه گهم
 شهقاره داگه. له زقومی دهسم شهقاره داگه.
 شهقازه [ن] کماشة
 شق بردن [چ] الشقق، السطر، التصدع

شەق کردن [چ] الشق، القطع، القص: وه تیشگگی
شەقی سەری کرد.

شەق دان [چ] جعله يتشقق

شەقل [ن] ۱ - روشم: لوح منقوش تختم به البیادر ۲
- اثر الروشم علی البیدر.

شەقلدار ۱ [ن] ختام. المادة السابقة

شەقلدار ۲ [نن] مخطط، ذو خطوط

شەقل خسن [چ] الرشم: ختم البیدر بالروشم.

خەرمانەگە ئەلدان و، ئمجاً شەقلی خسن

شەقوان [ن] جرایه

شەقوون [تم] شەقوان

شەك [ن] شاة بعمر سنتین

شەكانن [چ] الهز، التحريك: دۆهته له هه‌لولكه‌گه

خەفتگە ئەگەر گیرس بشەکنی.

شەكەت [نن] متعب

شەكەت بوون [چ] ان يتعب: ئەوقره خړه خواردم تا

شەكەت بۆم.

شەكەت کردن [چ] ان يُتعب: بار کردن شەكەتمان

شەكەتی [ن] تعب، اعباء: کرد.

شەكەر [ن] سكر

شەكەرنەى [ن] قصب السكر

شەكزوك [ن] نبات ذو طعم حلو «خرشوف».

شه‌کهری [ئن] سکری، اصفر شاحب (لون)

شه‌ک وهرن [ن] خروف بعمر سنتین

شه‌کیان [چ] الاهتزاز، ان یرفرف

شه‌کیانه‌وه [چ] الرفرة: داره‌گه شه‌کیگه‌وه، چمان وا

تیی.

شهل [ئن] اعرج، عرجاء

شه‌له‌شهل [چ] تضلع: وه شه‌له‌شهل هات.

شه‌له‌کینه [ن] اكلة تعد من العجين والدبس والدهن. «صهيرة».

شه‌له‌م [ن] شلغم

شهل بوون [چ] ان یصبح اعرجا، عرجاء: ژان وژوو

گرت و شهل بو.

شه‌لغهم [تم] شه‌له‌م

شهل کردن [چ] ان یصیّره اعرجا: ژان وژوو شه‌لی

کردگه.

شه‌لگگه [ن] عُقال: مرض عرقوب الخيل والدواب

شه‌لی [ن] عرج

شه‌لین [چ] ان یعرج: عه‌بدول له قولی چه‌پ شه‌لی

شه‌مال [ن] ۱ - ناحية الشمال ۲ - ریح شمالية

شه‌مانه [ن] شمام

شه‌سه [ن] السبت: اليوم الاول من ايام الاسبوع

شه‌شه‌مه‌ک‌وو‌ره‌ک [ن] خفاش، وطرطوط

شه‌ن [ن] مذراة

شه نه [ن] ۱ - زرع محصود ۲ - السداة: ما مُدَّ من خيوط الحياكة.

شه ن کردن [ج] الذرى: عباس ها له سهر خهرمان، شه ن كَيْك.

شه نك [ن] رصاص، طلقه «فیشك»

أ - شه نك له ميل [ئن] - سو (بندقية): وازی وه تفهنگی • شه نك له ميل نه كهین!

ب - شه نك له ميل بردن [ن] الحشو: شه نك برده میلى تفهنگه گه ی و زامنى نا.

شه و [ن] لیل: له زمسان شه وى له پیران ته وى [په ند] شه و [ن] دشداشه، نفنوف ۲ - قميص

شه واره [ن] فقدان الاحساس بالاتجاهات الاربعة. شه واره كبردن [ن] فقدان الاحساس بالاتجاهات الاربعة كأن يصور الشمال جنوبا: آغه شه واره كردبو، خوارو ژوهرى خوهى نه ناسى.

شه وازوو [ن] عشو: رعى الحيوان ليلا

شه وازودانه وه [ج] العشو: شه وازوو په سه گان دانه وه

شه وانه [ئن] ليلي: كارى شه وانه.

شه واهاتن [ج] ان يخيم الليل: وه ره په گ شه واهات، كه فتنه و رى.

شه و خون [ن] سهر، يقظة لاداء عمل ما.

شهوه خون دان [ج] السهر، اليقظ لأداء عمل ما :
ههركهس شهوه خون بديگ رهسيگه نهنجام .

شهوه زهنگ [ئن] حالك الظلام

شهوه ساره [ئن] باند (طعام) : خواردني شهوه ساره بوو
وه نهخوه شي .

شهوه كه [ن] شليف : عدل كبير يستعمل لنقل حصا
الغلة الى البيدر ولاغراض اخرى .

شهوه كي [ن] صباح : له شهوه كي تا ئواره كار نه كا .
شهوه مه ن [تم] شهوه ساره

شهوه ندر [ن] شوندر

شهوه بوو [ن] نبات زكي الرائحة في الليل : شب الليل
شهوه جراخ [ن] ١ - فسفور ٢ - قبار، عشوه

شهوه خهف [ن] افرشة واغطية النوم

شهوه شه مه [ن] خيرة تؤخذ في ليالي السبت وقوامها ان
يقوم فرد بالانصات لاحد البيوت واذا كان حديثهم
يدور حول موضوع جيد يعتقد بأن امره سيتحقق،
والعكس صحيح .

شهوه شيم [ن] ذبيحة تذبح بعد دفن الميت والعودة
الى البيت .

شهوهق [ن] ١ - شوق ٢ - شعله

شهوهق دار [ئن] مشع : ئاسارهي شهوهق دار .

شہوق دان [چ] ان يشع : جوور مانگ شہوق دا .
شہوك [ن] ۱ - شوك ۲ - زعرور
شہوكهت [ن] هبة، قامة : وه شان و شہوكهت ههر
باوگيه .

شہوكلاو [ن] طاقة سحرية
شہوكوت [ن] قطاع الطريق في الليل .
شہوكوور [ئن] اعشى الليل : ههر كهس شہوكووره وه
شہو له مال دهر نيه چوو .

شہوكووربوون [چ] ان يصبح اعشى
شہوكووركردن [چ] جعله اعشى
شہوكورين [ن] عشمو ليلي
شہوكين [ئن] كثير الاشواك : زهوى شہوكين .
شہوگ [ن] كابوس .

شہوى [ئن] ليلي
شہهات [ن] ۱ - شاهد ۲ - شاهود السبحة
شہهاتى [ن] شهادة، افادة
شہهاتى دات [چ] الاستشهاد، الادلاء بالافادة
شہيتان [ن] ۱ - شيطان ۲ - عنكبوت : مالى شہيتان :
بيت العنكبوت .

شہيتانى [ئن] مستحلم
شہيتانى بوون [چ] الاحتلام
شہيله مان [ن] قضيب حديدي (شيلمان)

شپرز [ئن] مبهذل
 شپرزبوون [چ] التبهذل: له بی‌خه‌رجی، شپرز بون.
 شپرزکردن [چ] جعله مبهذلا: واران شپرزمان کرد.
 شپرسی [ن] بهذلة
 شتر [ن] بعیر، جمل، ناقة
 شتره‌لوان [ن] راعي البعیر
 شتره‌نج [ن] شطرنج، لعبة الشطرنج
 شخارته [ن] شخاط
 شخل [ن] مشخلات
 شر [ئن] ۱ - رث، بال، مهلهل ۲ - ممزق
 شرابی [ئن] وردي (لون): ره‌نگی شرابی خاصه، تا
 وه‌نه‌وشه‌یی!
 شراکت [ن] حد، حافة: چووه‌و شه‌راکت مردن
 شر‌بار [ئن] ۱ - رث الثياب ۲ - فقیر الحال
 شر‌باری [ن] ۱ - رثة الثياب ۲ - فقر
 شر‌بوون [چ] ۱ - ان یصبح رثا، بالیا، مهلهلا ۲ -
 التمزق
 شر‌به [ن] صوت الضرب
 شر‌پن [ئن] ۱ - قلیل ۲ - ضرّاط (م)
 شرته [ن] شرطة
 شرت برین [چ] تعدی حدود الاصول والاعراف:
 ده‌می شرت بریه.

شرتی [ن] رجل الشرطة، شرطی
شرکردن [چ] ۱ - جعله رثا، مهلهلا ۲ - التمریق
شری [ن] ۱ - كون الشيء رثا، مهلهلا ۲ - كون
الشيء ممزقا

شریه [ن] جذر: شریه‌ی ده‌رچگه!
شریقانن [چ] ۱ - الدوي ۲ - الصراخ
شریقه [ن] ۱ - دوي ۲ - صرخة
شریقه‌کردن [چ] الدوي: گولله‌گه، یه‌ك شریقه‌ی کرد!
شفته [ن] غیر محفوظ فی محفظة، کیس نقود: پاره،
وه شفته هه‌لمه‌گر. فره كه‌س پۆل وه شفته نه‌لگری.
شفت شوور [نم] حیض، طمث
شفت شوورکردن [چ] الحیض، الطمث: بی‌جگه‌ نه
روی هه‌لال گووشت شفت شوور نیه‌کیك.

شفلی [ن] نبات الشفلح
شفلیه [تم] شفلی
شك [ن] ۱ - شك ۲ - امتلاك: فلس شك نابهم.
۳ - علم، خبر: خودا بزانی شكّم لی نیه‌ره‌سی.
شكات [ن] ۱ - شكایة، شكوي ۲ - تشكي
شكات کردن [چ] ۱ - تقديم الشكوى ۲ - التشكي
شكار [ن] غزال
شكاره‌وان [ن] صیاد
شكارته [تم] چه‌رده

شکائن [چ] ۱ - الکسر، التحطيم، القصم ۲ -
الذحر، ان يهزم ۴ - التقليل من قيمة الفرد ۵ - كسر
سوق (البضاعة... الخ).

د - الازالة: دهرمانه گه ژانی شکان.

شکانه وه [چ] ۱ - التقليل من قيمة الفرد: پيشه ی
گه نه، هه ميشه براده ری خوہی شکنیگه وه ۲ -
التكسير: ياره ما شکانه وه.

شکس [ن] ۱ - انكسار ۲ هزيمة، اندحار
شکس خواردن [چ] ۱ - الانكسار ۲ - الانهزام الاندحار
شک بردن [چ] ۱ - الامتلاك ۲ - الشك او توقع شيء
ما: چيشتی پيهو شک ئه بهی!

شک ره سین [چ] ان يعلم، ان يعرف: خودا بزانی
شکمه لی ئه ره سی

شک کردن [چ] ۱ - الشك ۲ - الظن: شک نيه کم
صالح دزی بکيگ

شکل [ن] ۱ - شکل، صورة. هيئة، رسم ۲ - مثل
۳ - كيفية

شکياگ [ئن] ۱ - مکسور، محطم ۲ - مهزوم مدحور

شکيان [چ] ۱ - الانكسار، التحطيم ۲ - الانهزام الاندحار ۳

الدخول، الولوج: سهعت شکيا له چوار ۴ - ان يقل

(سعر، قيمة) شيء: گه نم وهيه کجار شکياگه ۵ -

الزوال: ژانی سهرم شکيا

شل [ئن] ۱ - مسترخ: گیانم شله ۲ - لین، رخو ۳ -
متردد: نه‌حمده لهو کاره شله ۴ - مائع: جاجگی
شل.

شل [ن] ۱ - کزاز ۲ - شطیة: شلی چوو. شلی
قومبه‌له.

شلاق [تم] شهق - ۳

شله [ن] ۱ - مقدار ما تحمله شفرة المسحاة ۲ -
طعام یعد من الرز واللبن الخاثر.

شله‌وبوون [چ] ۱ - الاسترخاء: گیانم شله‌و بو. بو.
۲ - ان یصبح لینا: خورماگه شله‌و بوه. ۳ - التردد:
له کاره‌گه، شله‌و بوه ۴ - ان یصبح مائعا.

شلپه [ن] ۱ - صوت السقوط ۲ - صوت حركة الماء
شلپه‌شلپ [ن] ۱ - صوت السقوط المتكرر ۲ -
صوت حركة الماء المتكرر.

شل کردن [چ] ۱ - الارخاء ۲ - الاصغاء: گوش شل
نه‌رای کرد.

شل کردنه‌وه [چ] ۱ - الارخاء: ده‌رزیه‌گه، گیانی
شله‌و کرد. ۲ - ان یلین ۳ - جعله مائعا
شلقانن [چ] الرج، الخض: نه‌وه‌لجار، مه‌شکه‌گه
بشلقن و ثمجا دوو داکه.

شلقه [ن] صوت رج او خض السوائل
شلقه شلق [ن] صوت رج او خض السوائل المتكرر

شلووق [ئن] مضطرب، تسوده الفوضى
شلووقانن [چ] اشارة الاضطراب والهيّاج: وه
هاوارکردن دنيا شلووقانه سه‌رمان.

شلووق کردن [تم] شلووقانن
شلووقياگ [ئن] مضطرب: دنياى شلووقياگ.
شلى [ن] ۱ - استرخاء ۲ - ليونة ۳ - تردد ۴ - ميوعة
۵ - رخو.

شليّر [ن] زنبق (وردة)
شلى مىلى [ن] عيد ليلة بداية الشتاء
شلى مىلى کردن [چ] الاحتفال بأول ليلة بداية الشتاء
شماره [ن] ۱ - حساب، احتساب ۲ - عدد، رقم

شماردن [تم] شماره کردن: نى پوله نه‌رام بشمار.
شمر [ن] ۱ - شمر بن ذى الجوشن والذي ذبح

الحسين (ع)

۲ - كل شخص ظالم
شمرکه [ن] ۱ - شتلة ۲ - غصن

شمشالّ [ن] مزمار

شمشير [ن] السيف الضالع

شمشيره [ن] خشبة تشد حامل شفرة المحراث
بالفدان

شمليه [ن] نبات الشيلم

شن - گ [ن] نبات السلسفیل
شناس [ن] معارف: له هه‌رشوونی شناسی دایشتبۆ،
هه‌ر خاسه

شناسنامه [ن] هویه الاحوال الشخصية
شنه [ن] هفیف الريح
شنه‌فتن [چ] السماع: غه‌ریبی شاران وه کووش
شنه‌فتم خودا کارێ کرد خوهم تیی‌دا که‌فتم
(فولکلور).

شو [ن] زوج، بعل
- وه شو‌دان [چ] (چ) التزويج: جارێ دوه‌ته‌ی نه‌داگه
وه شو.

شوان [ن] راعي الغنم
شوانانه [ن] اجرة الراعي
شوان خه‌له‌تنه [ن] الحمامة المغوية
شوانی [ن] مهنة الراعي
شوانی‌کردن [چ] امتهان مهنة الراعي: پینج سال له
سه‌ریه‌ك شواهی‌کردم.

شو‌له [ن] شعله، ضياء: شو‌له‌ی فانووزه‌گه که‌مه.
شوبات [ن] شهر شباط: الشهر الثاني من السنة
الميلادية.

شو‌ت [ن] شوط: صوت جهاز التنبيه
شو‌کردن [چ] التزويج (امراة): گول‌له، پاره‌که شو‌کرد.

شولانن [چ] الاسهال، ان یسهل

شوله [ن] اسهال شدید

شوم [ئن] شوم: شهواری شوم له نیواره دیاره (په‌ند).

شوو [ن] ۱ - حد ۲ - نشاء الاقمشة

شووبردن [چ] الاستهلاك: نه‌وقه‌ره قالیه‌گه خسنه‌و

ژیر، تا شوی بردن.

شووخ [ئن] ۱ - رشیف ۲ - جمیل

شووقی [چ] ۱ - رشاقه ۲ - جمال ۳ - مزاح،

ممازحه.

شووقی‌کردن [چ] المزاح: نه‌و‌راسی که‌ید، تا

شووقی که‌ید!

شوور ۱ [ن] نبات ربیعی.

شوور ۲ [ئن] ۱ - طویل ۲ - عظیم: شووره سوار ۳

- فوق طاقه او امکانیه الفرد: ئی کاره فره بیان شووره.

شوورابوون [چ] التدلی: مشکیه‌گهی وه پیشتیا شوورابوه.

شووراکردن [چ] جعله يتدلي شووریا کرده و ناو

چالاه‌گه‌یا

شووره سوار [ن] فارس عظیم

شووره‌یی [ن] عار: عهیب و شووره‌یی

شووربا [ن] شوره

شووربوونه‌وه [چ] التطول، التمدد

شوورکردنه‌وه [چ] التطول، التمدد

شووری [ن] کون الشيء طويلا ممدودا
شووفار [ن] نَمَام: قسه له لای خلیل مه که،
شووفاره .

شووفاری [ن] نیمیه

شووفاری کردن [چ] النمیمه: ئه را ئی قه ده دروو
دهیدو شووفاری کهید!

شوول [ن] شوال: کیس ذو عدلین کبیرین .

شوون ۱ [ن] ۱ - محل، مکان ۲ - اثر: شوونی دیار
نی به ۳ - بدیل: کی ها له شوونی؟ ۴ - حبار: اثر
الضرب في الجسم: شوونی قه مچی ه گه له پیشتی
دیاره .

شوون ۲ [ئک] ۱ - (زمان) وراء: کی له شوونی
هات؟ ۲ - (مکان) بعد: چ مانگی له شوونی
شووبات تیئی

أ - ئه و شوون که فتن (چ) ۱ - ان يتبعه ۲ - ان يكون
خلفه

ب - ئه و شوون نیشتن (چ) الاستخلاف: کی نیشته و
شوونی دیار؟

ج - له شوون چوون (چ) الذهاب في طلب
شخص: ژنه ی تووریاگه، کهس نی به له شوونی
بچوو .

د - له شوون هاتن (چ) القدوم او المجيء في طلب

الشخص: دوه که کی هاتبو له شوونم؟
 هـ - له شوون يهك: واحدا بعد الاخر: تتابع
 (الاحداث، الامور): يهك له شوونى يهك مردن. يهك
 له شوونى يهك نقوم بون.

شوون نه لگرتن [چ] قطف الاثر، تتبع الاثر: شوونى
 پاى نه لگرتن تا دهرى مالىان.

شوورا [ن] اخ الزوج بالنسبة للزوجة
 شوورازا [ن] اولاد اخ الزوج بالنسبة للزوجة
 شى [ئن] ۱ - مندوف ۲ - محلول ۳ - متراخ: گيان
 شى يه

شيا [ئن] ۱ - مجنون ۲ - متيم، سارح الفكر
 شيا بوون [چ] ۱ - ان يجن ۲ - ان يتيم
 شيا كردن [چ] ۱ - الاصابة بالجنون ۲ - جعله متيما
 شيان [چ] ان يلائم، ان يوافق: ئى كاره وه من نيه
 شى

شياى [ن] ۱ - جنون ۲ - تعميم
 شيه چگ [ئن] كريم اليد، برمكي: حسن فره
 شيه چگه، دهره نى پاره نى يه.

شيه چگى [ن] كرم، سخاء

شيه خ [ن] شيخ

شيه ره كى [تم] شه ره كى

شيه و بوون [چ] ۱ - الندف خوريه گه، خاس شيه ز

بوو ۲ - التحلل: پارچه‌گه، شیهو بوو ۳ - التراخی:
گیانم شیهو بوو و ریزه‌ریز کیځ.

شیهو کردن [چ] ۱ - ان یند ف ۲ - ان یحلل
شیپانن [چ] الصهیل بصوت عال طلباً للعلف او
للجنس.

شیپه [ن] صهیل عال
شیت [ئن] ایله، مُخبل، معتوه، أحمق: له وهر
خوه‌یه‌وه قسه کیځ، چمان شیته.

شیتال [ئن] مفتت، ممزق
شیتالگ [ئن] شیء مفتت، ممزق

[ئن] خاص بالبلاده، الخبل. الخ: قسه‌ی شیتانه
شیت بوون [چ] ان یصبح أبلهاً، مجنوناً

شیتخانه [ن] مستشفی المجانین
شیت کردن [چ] ان یصبح معتوهاً او احمقاً:
قسه‌گه‌ت شیت پیاو کیځ.

شیتی [ن] بلاهه، خبل، اختلال عقلي، حماقة
شیخ [ن] شیخ

شیخانه [ن] حصه الشيخ مما یصیب القوم
شیخایه‌تی [ن] مشیخه: مهنة الشيخ

شیخماشی [ن] أكلة «شیخ محشي»

شیر [ن] أسد، سبع، لیث، ضرغام

شیر [ن] حلیب: مناله، هیمان بوو شیر له ده‌می

تی.

ا - بوو شیر له دهمی تی (در) طفل رضیع
ب - منال وه شیر (ئن) مرضعه: ژنی منال وه شیر.
ج - وه شیرو خوری وه یك نیه رهن (در) لا بالعیر
ولا بالنفیر: جمال و جه لال وه شیرو خوری وه یه ك
نیه رهن.

د - له شیرمو چوون (چ) ان یجف حلیب ثدیو او
ظرنه: مانگه گه مان له شیرمو چگه.
ه - هاتنه وه شیر (چ) ان یدر الحلیب ثانیة: بزنگه
وشك كردو هم هاته و شیر.

شیر [ن] عفت

شیرا [ئن] حلوب: مانگه ی شیرا، میه ی شیرا.
شیرازه [ن] ۱ - رابط الکتب ۲ - نجاش: شیر نعل
الکلاش والجزء المماس لمشط القدم منه
شیرازه دان [ن] ۱ - شد الکتاب برابط ۲ - التزويد
بالنجاش. المادة السابقة

شیرانه [ئن] بطولي: کاری شیرانه

شیره [ن] عصارة، شیره: شیرهی گهنم

شیره [ن] عفتة

شیره خوهر [ئن] رضیع: منالی شیره خوهر.

شیره شیر [ن] عفت متکرر

شیره که [ئن] مستأسد

شیره که بوون [چ] ان یستأسد: خه مانئ شیره که بوه وه
سه ر خانی.

شیره که کردن [چ] ان یؤسد: نه گهر ئی جووره بکه ید،
شیره که ی که یده سه ری خود.

شیره که بی [ن] تأسد

شیر بر [ن] فطم، فطام

شیر بر کردن [چ] الفطم، الفطام: که ی شیر بری
کوره ی کرد؟

شیر برنج [ن] اكلة تعد من الحليب والرز

شیر پاک [ئن] نقي السريرة، وفي، مخلص

شیر پاکئ [ن] نقاء السريرة، وفاء، اخلاص

شیر تیه ن [ئن] فاتر

شیر زا [ن] شبل: ابن الاسد

شیر کیش [ئن] ۱ - عافط، عفظ ۲ - غیر مبال ۳ -

عديم الاعتبار والقيمة.

شیرمای [م] فربیون، يتوع: نبات ذو لبن دار.

شیر ور [تم] شیر بر

شیر ور کردن [تم] شیر بر کردن

شیرین [ئن] ۱ - حلو، عذب ۲ - جمیل، ظریف،

ودود، محبوب ۳ - رخیم، رقیق: دهنگی شیرینه.

شیرینه و بوون [چ] ۱ - ان يتحلى: ان يصبح حلوا ۲

زبرزاقه‌دان [چ] الاکتلاء: چهوی زبرزاقه دا.
 زرفت [ن] معدن الرصاص
 زرکه [ن] لمعان (عین)
 زرکه‌زرك [ن] لمعان متواصل
 زرگه‌هاتن [چ] اللمعان: زرکه‌ی چهوی هات
 زرمه [ن] وقع شدید. زره‌ی پا
 زرمه‌هاتن [چ] احداث وقع شدید: زرمه‌ی پایان
 هات

زرم و زام [ن] وقع شدید متواصل
 زرم‌کوت [ن] وقع ودق متواصل
 زرم‌وهوږ [ن] وقع وضجيج
 زړناو [ن] اسم کاذب او زائف: محمد ناویه، احمد
 زړناویه.

زرنګه [ن] نشط، کامل: له‌ړی کردن، زرنګه ۲ -
 رهوا (حيوان): قاتره‌گه زرنګه وهلی جیهل کیګ.
 زرنګانن [چ] ۱ - القرع ۲ - الافشاء (سر،
 خبر... الخ) زه‌نگمان مه‌زړن.
 زرنګه [ن] رنین: زرنګه‌ی ئاسن
 زرنګه‌کردن [چ] الرنین: وه فیتنگ بده له مس زرنګه
 کیګ

زرنګه‌هاتن [چ] احداث الرنین زرنګه‌ی چیشی تی
 زرنګی [ن] ۱ - نشاط ۲ - حالة کون الحيوان رهوانا

زرنيشان [ن] حيلة، خدعة: وه زرينشانه، سه دینار
 له باوگهم سهن
 زری [ن] درع
 زری [ن] حالة كون الشيء (حبوب) مصفی:
 زری گهنم
 زریه [ن] ضريح
 زریووش [ن] مدرع، مدرعة
 زریشك [ن] نوع من النباتات
 زریكانن [چ] الصراخ: ههر ديه مان زریكان و وای.
 زریكه [ن] صرخة: زریكه ی رهسیه ئاسمان
 زریكه دان [تم] زریكانن
 زرینه و پرینه [ن] خفایا و اسرار: گشت زرینه و
 پرینه مان زانن.
 زفت [ن] اسفلت
 زق [ئن] رطب: زهوی زق، واران واریه و ناو
 حه و شه گه زقه
 زقوم [ن] برد، زمهریر.
 زقوم و زه لان [ن] طقس بارد و ممطر
 زقی [ن] حالة كون (ارض) رطبا
 زگ [ن] ۱ - بطن: خنجه ری کرده زگیا له پشتیه و
 ده چگه
 ۲- ولادة: خاوه ر سی زگ هاوردگه ۳ - میلان
 (حائط): زگی دیواره گه خاسه و بکه ن. ۴ - کرش.

- ان یصبح جمیلا: ههولیر شیرینهو بوه.
شیرین جق [ئن] مائل الی الحلاء: ترشاشی
شیرین جق
شیرین شاهوو [ن] بلشون (طیر)

شیرین کردن [چ] ان یصیره حلوا: فره شیرینی
چایه گهی من مه که.

شرین کردنهوه [چ] جعله اکثر حلاوة، جمالا
شیرینی [ن] ۱ - حلاوة، حلاء ۲ - حلویات ۳ -
عذوبة ۴ - جمال ۵ - رقة

شیش [ن] سفد

شیشه [ن] ۱ - زجاج ۲ - جامه ۳ - قنینه

شیشه و بلکان [ن] دمیة، لعبة

شیف [ن] ۱ - قص (البرتقال)، فلقه ۲ - حشرة

شیفه ره [ن] ورق النبات

شیک [ن] ۱ - منافس ۲ - ند، نظیر، صنو: له

زووران کهس شیکى نی یه

شیم [ن] ۱ - طعام العشاء ۲ - شؤم

شین [ن] ۱ - عزاء ۲ - نواح و لطم علی المیت

شینکه ر [ن] نائحه

شین کردن [ن] النواح واللطم علی المیت: ئە گهر

مردم شینم مه کهن تا هه قم نه سینین.

شیو [ن] ارض جبلية وعرة خالية من السلاسل

شیوالگ [ن] ثریا: الطبقة الدهنية الرقيقة التي تنطوي
الكرش والامعاء

شیوانن [ج] ۱ - الارباك ۲ - الاخلال ب ۳ - البعثة
۴ - المزج بالتحريك: چایه گه بشیون ۵ - جعله
یصاب بحالة عصبية او نفسية: خودا شیوانه ی.

شیواوشیو [ن] بعثرة، عدم الانتظام

شیوه [ن] ۱ - شكل، هيئة، صورة ۲ - اسلوب

شیوهن [ن] عزاء، تعزية، رثاء

شیویاک [ئن] ۱ - مبعثر ۲ - ممزوج او مخلوط
بالتحريك ۳ - مصاب بحالة نفسية او عصبية ۴ -
مربك

شیویان [ج] ۱ - التبعثر ۲ - الارتباك ۳ - الاصابة
بحالة نفسية او عصبية ۴ - الاختلاف فی امر ما: له
یهك شیویان ۵ - الانصراف: مهردم بشیون.

- ع -

ع [ن] / عین / الحرف الخامس عشر من الالف باء
عار [ن] ۱ - عار، خزي ۲ - فضيحة ۳ - خجل
عاردار [ئن] معیر الاهمية للامور: نه گهر عارداره، دی
ئی کاره نیه کیك.

عارداری [ن] اعارة الاهمية للامور.

عارکردن [ج] الخجل: وازبار، له خوه عار بکه!

عارکردنه وه [چ] اخذ العبرة من : دی عاره و بکهره وه .
عارهاتن [چ] الشمر بالخجل ، الاستحياء : عارم تی
لی بیرسم .

عاشق [ئن] عاشق

عاشق بوون [چ] التعشق : نهوقهره جوانه برای خوهی
عاشقی بوو

عاشقی [ئن] عشق ، تعشق

عاقل [ئن] عاقل : نعمت فره سهین و عاقله .

عاقلی [ن] تعقل

عاقلی کردن [چ] التعقل ، التصرف بعقلانية : عاقلی
کرد ده ننگ لی نه کرد .

عانه [ن] عملة نقدية تساوي اربعة فلوس عراقية

عها [ن] عباءة

عبدال [ئن] متیم

عبدالی [ن] تیم

ععرش [ن] عرش

عهسعووس [ئن] عنید ، معاند

عهسعووسی [ن] عناد ، معاندة

عهعه [ن] خروج ، براز «الطفل»

عهمر [ن] عمر ، سن : عهمری چه نه ؟ چل ساله .

عهمردار [ئن] معمر ، مسن .

عهنتهر [ن] سعدان (قرد)

عہیب [ن] ۱- عیب ۲ - نقص ۳ - فضیحة ۴ -

خجل

عہیب دار [ئن] معیوب: قالہ گہ عہیب دارہ.

عہیب کردن [چ] ان عیب عہیبی مہردم کہیدو
خوہدیش کارہ گہ کہید!

عہیب ہاتن [چ] الخجل، الاستحياء: عہیبی ہات
قہرتہ لی . کیگ

عہیبی [ن] کون الشیء عیبا

عہین [ن] نفس: عہینی چیشتہ.

عہیتہک [ن] نظارة العیون

عزرائیل [ن] ملک عزرائیل

عو [ن] قیء

عوکرد [چ] التقيؤ

عووہ [سر] خطر «طفل»

عووہ [ن] ۱ - عوذ ۲ - توبہ

عیار [ئن] حیال: ژنی عیار

عیاری [ن] کون المرأة حیال

- غ -

غ [ن] / غین / الحرف السادس عشر من الالف باء

غار [ن] رکض، عدو: سواری ٹہسپہ گہی بوہو، وہ

غار چگہ.

غاردان [چ] جعله یرکض، یعدو: غاری و ماہینہ گہی دا.

غارکردن [چ] الرکض، العدو: هر لیره تا مال غار کرد.

غارنان [چ] ۱ - الرکض، العدو ۲ - جعله یرکض، يعدو

غاز [ن] ۱ - غاز: غازی ٹوکسجین ۲ - غاز سائل. غازکردن [چ] تحریر غاز: پریمیزه گه غاز کرد.

غازی [ئن] غازی

غازین [ئن] ممزوج بالغاز

غه داره [ن] مدیه

غهدر [ن] غدر

غهدربوون [چ] ان ینغدر: فره کهس وه ناههق غهدر بو.

غهدرکردن [چ] ان ینغدر: کهس جوور من خودا غهدره لی نه کیك!

غهر [ئن] اغر: مه لی غهر. میه ی غهر.

غهراز [ن] غراض، اثاث

غهرغهره [ن] غرغرة

غهرغهره کردن [چ] الغرغرة: وه دهرمانه گه غهرغهره بکه.

غهری [ن] کون الحیوان اغر

غهریب [ن] ۱ - غریب ۲ - اجنبی

غهریبی [ن] غربة

غهزهو [ن] ۱ - غضب ۲ - دهاء
 غهزینه [ن] ۱ - خزینة ۲ - مخزن
 غهش [ن] غش: خودا بزائی، غهش لهی کاره نی یه.
 غهش باز [ئن] غشاش
 غهش کردن [چ] الغش: غهش کرده حهرامه.
 غهشیم [ئن] غشیم: نهوقه ره غهشیمه، منالی
 خه له تنیگه ی!
 غهشیمی [ن] کون الفرد غشیم
 غهلهت [ن] ۱ - غلط، سهو ۲ - جساره
 غهلهت کردن [چ] ۱ - ان یغلط ۲ - التجاسر:
 غهلهت له روی مه که
 غهم [ن] غم، وکد، حزن، حسرة
 غهمبار [ئن] مهموم، حزین
 غهمباری [ن] کون الفرد مهموما، حزینا
 غهم خواردن [چ] الحزن، التحسر: غهمی ئی مهردم
 بهدبه خته خوهم
 غهمگین [تم] غهمبار
 غهمین [تم] غهمگین
 غهور [ن] دمار
 غهوربوون [چ] التدمر: خانگه گه یان غهور بو.
 غهورکه ر [ن] مدمر، مدمرة
 غهورگسردن [چ] التدمير: زهوه لهرزه غهوری

تاوايه گه مان كرد.

غهور [ن] الشيخ عبدانقادر الكيلاني «رض»: غوث،
غوث الثقلين.

غهورش [ن] ۱ - شائبة ۲ - عيب

غهورش دار [ئن] ۱ - مشوب ۲ - معيوب

غهييهت [ن] ذميمة

غهييهت كردن [چ] الدم

غز [ن] ۱ - قطع ۲ - صوت القطع

۳ - ملء: غز خه نيگي برده و

غزه [تم] خزه

غزه غز [تم] خزه خز

غز كردن [چ] القطع، التقطيع: چه قووه گه تيز و، غزی

ده سي كرد.

غنگه [ن] ظنين: غنگه ي مه گه س.

غنگه غنگ [ن] ظنين متكرر

غوبار [ن] غبار

غولام [ن] ۱ - خادم ۲ - عبد

غولامي [ن] ۱ - خدم ۲ - عبودية

غوول [ن] غول: حيوان كبير

غيرهت [ن] غيره

غيرهت دار [ئن] غيور

غيرهتداری [ن] كون الفرد غيورا

غیرهت کردن [چ] بذل الغيرة: غیرهت بکهن ئاوه‌گه
بوه‌سن.

غیز [ن] غیض

غیزکردن [چ] الاغتياظ

غیو [ن] غیب

غیوبوون [چ] الاختفاء عن الانظار، التواری

غیوی [ئن] غیبي

- ف -

ف [ن] /فی/ الحرف السابع عشر من الالف باء

فاتگه‌زوولّه [در] فتان: فاتگه‌زوولّه‌خاس زهینه‌یه!

فاسوولیه [ن] حبة فاصوليا، نبات فاصوليا

فاش [ن] ۱ - حقنة ۲ - بوح

فاش کردن [چ] البوح: سری فاش مه‌که.

فاش نان [چ] الحقن ب: فاشی بنهن تا بچووگه‌و

ده‌شت

فافوون [ن] معدن الالمنيوم

فاق [ن] فخ، شرك، مصيدة

فاقه‌ونان [چ] وضع الفخ، الشرك

فالّ [ن] فال، استخارة

فالّخهر [ن] فتاح فال، عراف

فالگر [تم] فالّخهر

فال گرته‌وه [چ] قراءة الطالع، قراءة الحظ.

فام [ن] فهم، وعي، احساس، ادراك
 فامانن [چ] الافهام: مامووسای کیمیا خاس فامنی.
 فام دار [ئن] فاهم، واع
 فامداری [ن] کون الفرد فاهما، واعیا
 فامسن [چ] الفهم، الوعي: فامسی چه وهت؟
 فام گردن [چ] ان ینسی: فام گردن خه وهری بکه ن.
 فامین [تم] فامسن.
 فانووز [ن] ۱ - فانوس ۲ - مصباح، سراج
 فانووس [تم] فانووز.
 فایز [ن] فایز، ربا
 فهت [ن] ۱ - عمل مهم، بلیه، مکسورة
 فهتارهت [ن] ۱ - تلف، تبذیر ۲ - تبذیر
 أ - وهفهتارهت چوون [چ] الذهاب سدی، التلف:
 خه له گه، وه فهتارهت چگ
 ب - وهفهتارهت دان [ح] الاتلاف، التبذیر: گشت
 پارچه گه، دا وه فهتارهتا
 فهت کردن [چ] القیام بعمل مهم: ئهرا دوبهش
 بدهمه پیت، فهت کردیده!
 فهتوا [ن] فتوی
 فهتوادان [چ] الافتاء: مامووسا فهتوای کوشتنی دا.
 فهتوادهر [ن] مفتی
 فهتیره [ن] فطيرة، خبز من عجین غیر متخمر

فهر [ن] روعة، جلال
 فهرج [ن] فرج، انفراج: فهرجی خودا فرمس.
 فهرج کردن [چ] الافراج: خودا له ئیمه و له گیش
 مهردم فهرج بکیگ!
 فهرهچی [ن] معطف مصنوع من اللباد
 فهرهنجی [تم] فهرهجی
 فهرهنگی [ئن] فرنسی
 فهرته نه [ن] فوضی، اضطراب
 فهرجام [ن] مجال: فهرجام نهما بوايم
 فهرد [ن] ارجوزة، شعرية
 فهردار [ئن] رائع، جلیل، جمیل،
 فهرداری [ن] کون الفرد رائعا، جلیلاً
 فهرده [ن] کیس کبیر: فهردهی ئارد. فهردهی گهنم
 فهرده شه [چ] کیل محصول البیلر من الفاة
 فهرده شه کردن [چ] الکیل: المادة السابقة: کی
 فهرده شهی ماسیه گه کرد؟
 فهرزن [ن] اولاد: باوگ و فهرزن. دالگ و فهرزن
 فهرق [ن] ۱ - قمة، اعلى نقطة: فهرقی سه ر ۲ -
 حس، انتباه الى: کهس فهرق پی نیه کهی.
 ۳ - فرق: فهرقمان نی یه
 فهرق کردن [چ] ۱ - الحس، الانتباه الى: کهس
 فهرق نه کرد

۲ - التميز: فہرق لہ بہینیان مہکہ .
 فہرمان [ن] ۱ - امر، طلب ۲ - توصیہ
 فہرمانبہر [ن] مبعوث
 فہرمان دان [ج] ۱ - الامر، الطلب ۲ - التوصیہ
 فہرمان دہر [ن] امر
 فہرمانی [ن] نوع من الستر القديمة
 فہرمايشت [ن] ۱ - حديث ۲ - قول مأثور
 فہرمايشت کردن [ج] التحدث: دہی فہرمايشت
 بکہ!
 فہرموودہ [ن] ۱ - قول، کلام مأثور ۲ - حديث
 فہروہ [ن] ۱ - فرو ۲ - معطف من الفرو
 فہرہناک [ئن] ہادگہ، مستکین
 فہرہناکاہاتن [ج] الہدوء، الاستکانۃ: تیرخوارد
 فہرہناکیا ہات
 فہرہنگ [ن] قاموس، معجم
 فہزا [ن] فزع، صراخ
 فہزادان [ج] الفزع، الصراخ: نیمہ وہ فزادان ہات
 فہسال [ن] ہیئۃ، شکل: بہد فہسال
 فہسل [ن] صلح، مصالحۃ
 فہسل دان [ج] الاصلاح
 فہسل کەر [ن] مصلح، وسيط الصلح
 فہسل کردن [ج] التصالح

فەغان [ن] الم : ئاھرو فەغان
 فوق [ن] ۱ - استہزاء، تعليق ۲ - استفزاز
 فەقارہ [ن] تدفق
 فەقارەدان [چ] التدفق : خوون لہ سہری فەقارہ دا .
 فەقان [ن] وخزۃ الم
 فەقان دان [چ] ان یخز : ژانی سہرم فەقان دینگ
 فوق دان [چ] ۱ - الاستہزاء، التعليق ۲ - الاستفزاز
 فەقدەر [ن] مستہزیء
 فوق فەقہ [ن] داء قتال، داء ممیت
 فەقووری [ن] فرفوری
 فەقیانہ [ن] کم طویل، [تم] چارووکہ
 فەقیہ [ن] ۱ - فقیہ ۲ - طالب العلوم الدینیۃ
 فەک [ن] ۱ - تسدید «الدين» ۲ - فک الطلب وخاصة
 فی اللعب . الخ
 فەک کردن [چ] ۱ - التسدید ۲ - فک الطلب
 فەک وەفەک [ئن] المثل بالمثل : لا یطلب احد الآخر
 فەلاقہ [ن] فلقة
 فەلاقەنان [چ] المعاقبة بالفلقة : ھەرکەسی تەمەل بوو
 فەلاقوی نەن .
 فەلسەفہ [ن] ۱ - فلسفہ ۲ - منھج، رؤیا
 فەن [ن] ۱ - حیلہ ۲ - اسلوب، طریقہ : لہ ئی فەنہ
 فەناد [ن] فناؤ . ابادة

فہنادکھر [ن] مہید

فہنادکردن [چ] الافناء، الابداء: واران فہنادمان کرد.

(۱۶)

فہنار [ن] قید

فہنہر [ن] نابض، زنبړك

فہنباز [نن] ۱ - حیال ۲ - مراوغ

فہنبازی [ن] ۱ - حيلة ۲ - مراوغه

فہن دار [نن] حیال: ژنی فہن دار

فہنداری [ن] حالة كون الفرد حیالا

فہندہك [ن] قداحة

فہن کردن [چ] التحايل: بیماری نییہ فہن کیك.

فہوت [ن] فناء، هلاك

فہوتانن [چ] الافناء: سہر برادرہگہی فہوتان

فہوت بوون [چ] الفناء

فہوت حسن [تم] فہوتانن: فہوتی ہاورییہگہی

خس.

فہوتیان [تم] فہوت بوون

فہوج [ن] ۱ - حشد کبیر ۲ - فوج کیش

فہوری [نن] فوری، علی الفور: کاری فہوری

خاسہ.

فہہرس [ن] فہرست

فہیلہسوف [ن] فیلسوف

فهیلى [ن] جماعة من الكرد

فت [ن] ۱ - ابطال ۲ - اعفاء من ۳ - اخراج

فتراق [ن] ۱ - ترقب وانتظار ۲ - فرصة

فت کردن [چ] ۱ - الابطال ۲ - الاعفاء من ۳ -

الاخراج

فتیل [ن] - تحريك ۲ - تحريض ۳ - اخراج

فتیل دان [چ] ۱ - التحريك ۲ - التحريض ۳ -

الاخراج

فج [ن] ظلف

فچانن [چ] الهمس: جیشتی فیچانه گوروشیده

فچهفج [ن] تهامس

فج و فاج [تم] فحهفج

فر [ن] ۱ - طیران ۲ - رمي

فرار [ن] هارب، فرار

فرار کردن [چ] الهرب: له مال فرار کردگه

فراری [ن] هروب

فرامووش [ن] ۱ - نسیان ۲ - لعبة الذاكرة

فرامووش کردن [چ] ۱ - النسیان: فرامووش کردم

پالتاوینگ ئه ولی خوهما بارم. ۲ - عملية لعبة الذاكرة:

له سهر چه فرامووش کردینه؟

فرانن [چ] الاختطاف: تفهنگه گه له دهسی فران.

فراوان [ئن] واسع، وسیع، فسیح

فراوانی [ن] وسعة، فسحة

فزه [ئن] ۱ - كثير ۲ - عديد ۳ - متعدد

فزه‌بوون [ج] ۱ - التكاثر ۲ - التزايد

فزه‌کردن [ج] جعله كثيرا: خودا فره‌يان بکا!

فزه‌ی [ن] ۱ - كثرة ۲ - تعدد ۳ - ازدياد

فرت ۱ [ن] صوت رفرقة الاجنحة

فرت ۲ [ئن] ناصح كثيرا بحيث لا يصلح للاكل:

شامی فرت

فرتانن [ج] ۱ - إفشاء «السر»: هه‌رچگه له دلی بو

۲ -

فرتانه‌ی.

۲ - التفرغ: التناسل بكثرة: هه‌ر سالی منالی
فرتنی

فرته [ن] انطلاق او خروج بسرعة

فرته‌فرت [ن] انطلاق او خروج بسرعة وبصورة

متكررة

فرته‌کردن [ج] الانطلاق او الخروج بسرعة:

مه‌لوچگه‌گه له ده‌س فرته‌کرد

فرتگانن [تم] فرتانن - ۲

فرت وفارت [تم] فرته‌فرت

فرچه [ن] فرشاة

فرچه‌دان [ج] التنظيف بالفرشاة: فرچه‌ی چاکه‌ته‌ک‌ی دا.

فرچه‌کردن [تم] فرچه‌دان

فردان [چ] الرمي، القذف: دهرمانه گد، گدن بود فری ده.

فرسه ت [ن] ۱ - فرصة ۲ - مجال ۳ - مساعدة، معاونة: خودا فرسه تی دا.

فرفرهك [ن] فرارة ورقية

فرکردن [چ] الطيران: فرکرد له ناسمان.

فرم [ن] ۱ - اسلوب ۲ - نمط، شكل ۳ - عادة، تقليد، عرف: خودا فرمتان بشیونی.

فرمان [ن] عمل، فعل: یه چ کاریگه، چ فرمانیگه!

فروفار [ن] طيران متواصل

فروفیل [ن] ۱ - حيلة، احتیال، ۲ - غش ۳ - مراوغة

فرووج [ن] فرخ الدجاج

فرووز [ن] ۱ - سكن ۲ - مقر ۳ - قرار

فرووزگرتن [چ] ۱ - السكن ۲ - الاستقرار: له لای براگهی فرووز گرتگه

فرووزهاوردن [تم] فرووزگرتن

فرووش [ن] ۱ - بيع ۲ - مبيعات: فرووشی ئمسالم په نجا هه زار دینار بو.

فرووك [ن] مسحوق يستعمل لمعالجة التهاب عيون الاطفال

فری [ئن] ۱ - كثير الحركة ۲ - قليل الاعتبار

فریا [ن] نجدة، مساعدة، معاونة: هه ر چگه هاوار

فلنگه [ن] ۱ - انطلاق بقوة ۲ - صوت الانطلاق

القوي

فلنگه کردن [ج] الانطلاق بقوة: چووه گه فلنگه کرده و

ده بشت -

فلیقائن [ج] العصر: ته ماته گه فلیقائه یه کا.

فلیقیایک [ئن] معتصر: ته ماته ی فلیقیایک

فلیقیان [ج] التعصر: زرده لوه گه فلیقیایک

فتوووزی [ئن] ۱ - ممتاز ۲ - خیالی

فنجان [ن] ۱ - فاجن القهوة ۲ - مقدار ما يستوعبه

فنجان

فووته [ن] فوطه: کشوهر، فوته دینگ یا مشکی

به سیکه سه روه.

فیهل [ن] شیق (الحيوان وخاصة الفرس)

ا - نهو فیهل هاتن [ج] القطم «الفرس»

ب - نهو فیهل هاوردن [ج] جعلها تودق

ج - فیهل دان [ج] التجحش، تلقیح الفرس

- وه فیهل [ئن] فی دور الشیق: ماهینه گه مان ها وه

فیهل.

فیهل گرتن [ج] التجحش، التلقیح: ماهینه گه فیهل

گرتنگه

فیت [ن] ۱ - چیله ۲ - مراوغه ۳ - خدعه ۴ -

تعرض تحریک

فیتەر [ن] العامل الذي يركب اجزاء الماكنة
فیتەر [ن] تركيب اجزاء الماكنة
فیت دار [چ] التحريض، التحريك: ئەووە كى فیتد
دیگ قسه پیمان بکهید؟!

فیر [ن] ۱ - بحث، تفتیش، نقص ۲ - تعلم، تعليم
فیران [چ] الاسهال، التغوط بافراط
فیره [ن] رض الاسهال في الحيوان
فیرکەر [ن] ۱ - باحث ۲ - معلم
فیربوون [چ] التعلم: جارئ خاص فیری عهره بى
نه بوە.

فیرکردن [چ] ۱ - البحث عن، التفتيش ۲ - التعليم:
كى فیرت کرد وه فیل کردن!

فیرگانن [تم] فیرانن

فیرگه [تم] فیره

فیز [ن] تكبر: فيزي زله، قسه ئەولى كەسا نیه كینگ.

فیزیا [ن] فيزياء

فيسانن [چ] التنقيع، جعله مبلا جدا: واران
فيسانەيان.

فيسقه [ن] شتلات البصل

فيسقه كولله [ن] ضرب من الطيور

فيسياگ [نن] منقوع، التبلل جدا: شەوى فيسياگ

فيسان [چ] التنقع: فيسياگ له ناو

کرد کهس نه چگ له فریای
 فریارهس [ن] منجد، مغیث
 فریاکهفتن [چ] ابداء النجدة، ابداء المساعدة
 فریشتگه [ن] ۱ - حظ ۲ - ملاك جالب الخير
 فریشتگه دار [ئن] محظوظ
 فرین [تم] فرکردن
 فزه [ن] نطق، تفوه، تکلم: فزه له نیهوه نههات
 فزهکردن [چ] النطق، التفوه، التکلم: فزه بکهن
 فزهیان برم.
 فزی [ن] مرض يصيب الحمير
 فسه [ن] صوت خروج الهواء من منفذ ضيق
 فسهکردن [چ] احداث صوت عند الخروج من منفذ
 ضيق وخاصة الهواء
 فس فس پالهوان [ن] البطل المزيف: الذي يتبخر
 ويصور نفسه بطلا: دونكيشوت
 فش [ن] صوت خروج السائل: فشهى ميز.
 فشه [ن] ۱ - صوت خروج السائل ۲ - تبجح، تبرم
 فشهفش [ن] تبجح، تبرم
 فشهکردن [چ] التبجح، التبرم: هيچ له بنت نى به،
 ههر فشه كهيد.
 فش دان [چ] اطلاق السائل الى الخارج: فشى
 ميزدان

فك [ن] ابط: له بن فك: قريب او ملازم له:
بيست و چوار سدهعت ها له بن فكم.

فكر [ن] ۱ - فكر، تفكير ۲ - استذكار

فكردار [نن] ۱ - متبه ۲ - ذو ذاكرة قوية

فل [ن] هز «الذيل»

فلان [ن] فلان: ههر باسى تهوه كينگ، فلان چه

وهت و فلان چه خوارد.

فلانن [ج] الهز: سهگهگه ههردو فلان وه دهورمانهوه.

فلانى [ن] فلان: ههردو فلانى به.

فلج [ن] صوت الاشياء اللزجة

فلجه [ن] ۱ - فرشاة ۲ - صوت الاشياء اللزجة

فلجهفلج [ن] صوت الاشياء اللزجة المتكررة

فلجه كردن [ج] احداث الصوت: المادة سابقة

فل دان [تم] فلانن

فلسر [ن] فلس ۱۰۰۰/۱ من الدينار العراقي

فلفل [ن] ۱ - فلفل ۲ - كناية عن المزاج العصبي

فلقه [ن] اخقاق، خقققة

فلقهفلق [ن] الاخقاق، الخقققة

فلقهفيز [ن] طربوش

فلقن [نن] قليل الاعتبار

فلم [ن] ۱ - فلم سينمائي او تلفزيوني ۲ - رفاق

شعاعية

فیشکه [ن] تدفق، شجاجة
فیشکه‌دان [ج] التدفق، الشجاجة: خوَن له سه‌ری •
فیشکه‌دا.

فیشکه‌کردن [تم] فیشکه‌دان
فیقانن [ج] التغوط علی شکل اسهال
فیه [ن] تغوط، اسهال.
فیکاره [ن] تعلم، تعلیم
فیکاره‌بوون [ج] التعلم: هز کهم کوردی فیکاره
بووم.

فیکاره‌کەر [ن] معلم
فیکاره‌کردن [ج] التعليم: کی فیکاره‌یان وه ئی کاره
کردگه!

فیکاره‌ی بی [ن] کون الفرد متعلما
فیکه [ن] ۱ - صغیر ۲ - فحیح: فیکه‌ی مار
فیکه‌دان [ج] ۱ - الصغیر ۲ - الفحیح: ماره‌گه وه‌ختی
فیکه‌دا!

فیکه‌کیشان [تم] فیکه‌دان
فیل [ن] ۱ - حيلة ۲ - خدعة
فیله‌ته‌ن [ن] ۱ - مارد ۲ - کل حیوان کبیر (م)
فیل‌باز [ئن] ۱ - حیال ۲ - مخادع
فیل‌بازی [ن] ۱ - تحایل ۲ - مخادعة
فیل‌کردن [ج] ۱ - التحایل ۲ - المخادعة

فیل وفیت [ن] ۱ - حيلة ۲ - مراوغة
فینار [تم] فهنار
فیتنگ [ن] نقف، نقر بطرف الاصبع.

- ف -

ف [ن] /فی/ الحرف الثامن عشر من الالف باء
فنگه [ن] طنین الحشرات
فنگه فنگ [ن] الطنین المتكرر

- ق -

ق [ن] /قاف/ الحرف التاسع عشر من الالف باء
قابل [ن] ۱ - ممکن، جائز ۲ - محترم: پیاوی قابل
۳ - متوسط العمر.

قابووت [ن] ۱ - معطف ۲ - في لعبة الورق والطاولة
ثلاث نقاط مقابل صفر.

قابووت كردن [چ] تسجيل ثلاث نقاط مقابل صفر:
دو جار قابووتی کردم بهك جار پاده.

قاب [ن] ۱ - ماعون، صحن ۲ - قنينة ۳ - كعب
قاپهك [ن] عقدة في سيقان النباتات
قاپهك كردن [چ] تكون العقد (في سيقان النباتات):
گه نمه گه مان قاپهك كردگه.

قاب شکن [ن] مرض یصیب کعوب الحيوانات

قابقاپ [ن] قبقاب

قاب کردن [تم] قاپهك کردن

قابى [ن] ۱ - باب ۲ - فتحة الباب

قابیگر [ن] بواب

قات [ن] ۱ - طابق ۲ - بدلة، طقم ملابس ۳ -

ضعف ۴ - طية، ثنية ۵ - دورة: قاتى چای بیان بده.

قاچ [ن] ۱ - رجل ۲ - هروب ۳ - حصو يستعمل في

اللعب

قاچاخ ۱ [ن] بضائع مهربه

قاچاخ ۲ [ثن] ممنوع، محظور: تماكوو قاچاغه.

قاچاخچى [ن] مهرب

قاچاخى [ن] تهريب

قاچاخى کردن [چ] الاشتغال في التهريب

قاچان [ن] لعبة «صقلة»

قاچان کردن [چ] ان يلعب «صقلة»

قاچ کردن [چ] اله رب، ان يولي الادبار: هه ر ئيمه

دى قاچ کرد.

قاده [ن] قدر: وه قادهى خوهى برد

قارانن [چ] الثغاء: پهس ئهرا ساواى قارانى

قاره [ن] ثغاء

قاره قار [ن] ثغاء متكرر

قاره مان [ن] بطل

قاره مانیه تی [ن] بطولة

قارخ [ن] ممثل من دائرة الري يشرف على تقسيم
المياه

قاز [ن] طير كوركي

قازاخ [نن] شديد السواد: دريژ و باريك قازاخی

قازاخی [تم] قازاخ

قازانچ [ن] ربح، فائدة، نفع، منفعة

قازانچ کردن [چ] الحصول على الربح، الاستفادة

الانتفاع: نهوقه ره دهو کردن، قازانچ کردن؟

قازمه [ن] معول: قازمیهك گرتهو دهس و نیشته كولك
دیواره گهیه وه.

قازمل [ن] نوع من البنادق

قاژ [ن] غراب

قاژه [ن] ازیز

قاژه کردن [چ] الازیز: وهختی گولله وه بان سهرمانا

قاژه کرد!

قازگک [تم] قاژ

قاسه [ن] قاصه

قاسوو [ن] قاصد، رسول: قاسووی کل کرده

سهریان.

قاف [ن] جبل قاف في قفقاس

قافا [ن] قهقهة: قافای خهنگه

قاقان [ن] امپراطور: قاقانی چین

قاقهز [ن] ۱- کاغدی ۲ - ورق ۳ - رسالة، مکتوب:

هر چیتو جی قاقهزی نهرام کل بکه.

قاقهزین [ئن] ۱ - کاغذ ۲ - ورقي

قاقنهك [ن] کیا، دلوة

قاقلدان [ن] حواء: صلدة يخرج مع الوليد فيها ماء

قاقول [ن] ذؤابة: گرت له قاقولي و کرانهی وه رَو زوراً.

قاقوله [ن] نبات القلام

قال [ن] ۱ - صباح، هرج ۲ - ازدحام: سهری قاله

قالان [ج] الصباح: مردمهگه نهرام قالنن؟

قاله قال [ن] صباح وعياط متکبر

قالب [ن] قالب: قالبي سايوون. قالبي خيشت.

له قالب دان [ج] ان بقولب: کهوشهگانم تنگه بون و

دايان له قالب.

قال گرومن [تم] قالانن

قالوخ [ن] مغروف مصنوع من الخشب يستعمل في

شرب اللبن

قالی [ن] سجاده

قالی [ئن] متطيل: محب الاخبار ونشرها

قالجه [ن] سجادة صغيرة

قامه [ن] ۱ - مدیة طويلة ۲ - ضرب على الرأس

بالقامة حزنا على الحسين «ع»

قامهت [ن] ۱ - قامه هیئة ۲ - قیام فی السجون

قامهت به سین [ج] تکبیرة الاحرام

قامیش [ن] ۱ - سکاثر مزین ۲ - قصب

قامیشلان [ن] غابة قصب

قانباز [تم] قازانچ

قانبازکهر [ن] مستفید، مریح، منتفع

قانبازکردن [تم] قازانچ کردن

قانباز [تم] قانباز

قانبازکهر [تم] قانبازکهر

قانباز کردن [تم] قانبازکردن

قانگ [ن] تبخیر

قانگ دان [ج] المعاملة بالتبخیر: دهولت قانگی

مهشکه گه دا

قانون [ن] ۱ - قانون ۲ - شریعة ۳ - الة موسیقیة

قانونی [ئن] ۱ - قانونی ۲ - شرعی

قاو ۱ [ن] ۱ - مطاردة ۲ - ماعون ۳ - صوفان،

خشب الصوفان

قاو ۲ [ئن] یابس جدا: خهله گه وشک قاوه.

قاودان [ج] المطاردة: قاوی دزه گه دان تا وه مالیان

قاوش [ن] ردهة المستشفى

قایه [ن] سخر کبیر

قایرمه [ن] لحم محمص بالدهن

قایش [ن] ۱ - جلد ۲ - حزام ۳ - اسار من جلد

قایشین [ئن] جلدي: کهوشی قایشین.

قایغ [ن] ضوافة، رمث

قایم [ئن] ۱ - محکم ۲ - قوي، متین ۳ - منیع،

حصین ۴ - صارم، عنیف ۵ - ثابت - راسخ ۷ -

مسدود، مغلق ۸ - امین، مؤمن ۹ - تام، کامل:

جاری سائی قایم نه کردگه

قایم بوون [ج] ۱ - اترسخ، الانشداد ۲ - التقوی ۳

- الانسداد، الانغلاق ۴ - التمام، الکمال

قایم کردن [ج] - الاحکام ۲ - التقوية ۳ -

التحصين ۴ - التثبيت، اترسیخ ۵ - السد ۶ -

تأمین ۷ - الاتمام، الاکمال.

قایمی [ن] ۱ - احکام ۲ - تقوية، تشدید ۳ -

تحصین، تحصن ۴ - ثبوت، رسوخ ۵ - سد،

نسداد، غلق، انغلاق ۶ - مکان امین.

نهوقایمی دان [ج] ان یحیی، ان یؤمن، ان یطمئن:

دئی داو قایمی

قایوشت [ن] جترر

قایوشتکهر [ن] مجتر

قایوشت کردن [ج] الاجترار: گشت هه لال گوشتی

قایوشت کیگه .

قه باغ [ن] ۱ - سداد القناني ۲ - غطاء القدور . الخ

قه پت [ن] ۱ - ملیء ، امتلاء ۲ - انتهاء

قه پت کردن [چ] ۱ - الامتلاء ۲ - الانتهاء

قه بر [ن] قبر، مثنوی

قه بران [ن] مبطر: ئه را ئی قهره قه برانی ، پووت وه

هیچ دا نیه تی

قه برانی [ن] بطر: حالة كون الفرد بطرا .

قه برسان [تم] قه ورسان

قه برغه [ن] کشح

قه بز [ن] ۱ - قبض: ممسك البطن ۲ - مقطب

قه بز بوون [چ] ان يصبح ممسك البطن

قه بز کردن [چ] جعله ممسك البطن

قه بزى [ن] مسك البطن

قه بووز [ن] ۱ - انف ۲ - منخر ۳ - خطم

قه پ [ن] ۱ - عضه ۲ - ما يسعه الفم، لقمه

قه پال [ن] راحة اليد: قه پالی گرته وه وسى چوار خراو

دا بی .

قه پان [ن] قبان

قه پان دان [چ] الوزن بالقبان

قه پان کردن [تم] قه پان دان

قه پ دان [چ] ۱ - العض ۲ - الالتهام

قهپ گرتن [چ] العض: وریا بوو، سه‌گه‌گه قهپ
گری.

قمت [ئك] ابداء، قط: كهس جوور ته نی‌یه، قمت
قه‌تاره [ن] ۱ - صف ۲ - طابور

قه‌تاره‌دان [چ] ۱ - الاصطفاف ۲ - الوقوف في

طابور: له دهر دكانه‌گه‌ی مه‌ردم قه‌تاره دا بو.

قه‌تیس [ن] معمعة، خصم: له قه‌تیس جه‌نگ

قه‌چه [ئن] قحبة، مومس، زانیة، عاهر، فاجر

قه‌چه‌خانه [ئن] دار البغاء، مبعی

قه‌حت [ئن] قحط، نادر: بنج قه‌ته له بازار.

قه‌حت بوون [چ] ان يقحط، ان یی‌در: رووژی

تیگ، فره چیش‌ت قه‌حت بوو

قه‌حتی [ن] قحط، ندرة

قه‌د ۱ [ن] قامة، قط

قه‌د ۲ [ئك] قط: له عومرم قه‌د گه‌نی ئه‌را كه‌س

نه‌كردمه

قه‌دیفه [ن] نوع من القماش «قدیفة»

قه‌رازه [ن] محصن

قه‌ره [ئك] قرب، جوار: مه‌یله‌ی له قه‌ره

قه‌ره‌ج [ن] غجر

قه‌ره‌چی [ئن] لغوي، ثرثار «مرأة»: ژنی قه‌ره‌چی

قه‌ره‌خه‌رمان [ن] اكله تعد من الحنطة غير الناضجة
قه‌ره‌قينه [ن] اشجرة ذو ثمار مر ۲ - كناية عن المارة

قه‌رت [ن] قرض، گین: قه‌رتی كه‌س وه‌لامه‌وه‌ نی‌به
قه‌رت دان [چ] الاقتراض، اعطاء القرض: نه‌ قه‌رت
له‌ كه‌س كردو نه‌ قرت دا وه‌ كه‌سی.

قه‌رتده‌ر [ن] مقرض، دائن

قه‌رتكه‌ر [ن] مقترض، مدين

قه‌رت كردن [چ] الاقتراض: له‌ ری پاره‌ پیم نه‌ماو
سی چوار دینار قه‌رت له‌ براده‌ری کردم.

قه‌رت وقویته [ن] اقتراض واستعارة

قه‌رت و قویته‌کردن [چ] الاقتراض والاستعارة

قه‌رتی [ئن] خاص بالقرض

قه‌رجیه‌لگ [ن] شجرة الدفلة

قه‌رسه‌قول [ن] براز الخیول والحمیر

قه‌رویله [ن] سریر

قه‌زا [ن] ۱ - قضاء: وحدة ادارية ۲ - قضاء ۳ -

بلاء، مصيبة: قه‌زات له‌ گیانم!

قه‌زاوقه‌در [ن] قضاء وقدر

قه‌زان [تم] قدر کبیر بلا غطاء ۲ - كناية عن طبخ
المأكولات

قه‌زان كردن [چ] طبخ المأكولات: ثمر وو قه‌زان
نه‌کردبوم، نان له‌ ده‌یشت خواردم.

قه‌ژمه‌ر [ئن] ۱ - دنيء، حقير ۲ - مفضوح
قه‌ژمه‌ر بوون [ج] الافتضاح: له‌به گرنه‌کاری خوی
قه‌ژمه‌ر بو.

قه‌ژمه‌ر کردن [ج] ۱ - الاحتقار ۲ - الفضح: واز بار،
له ناوی مه‌ردم قه‌ژمه‌رمان مه‌که
قه‌ژمه‌ری [ن] ۱ - استخفاف ۲ - مزاح، هنزو

قه‌ژمه‌ری جابر [ن] مسخرة، مضحكة
قه‌ژمه‌ری کردن [ج] ۱ - الاستخفاف ۲ - المزاح،
الهنز: له‌به بی‌عه‌قله گيشت که‌سی قه‌ژمه‌ری پی
کینگ.

قه‌ساو [ن] او قاصب، جزار
قه‌ساو‌خانه [ن] ۱ - سوق القصابين ۲ - مجزرة
قه‌ساوی [ن] ذبح، قصب
قه‌سی [ن] ۱ - تحني ۲ - مزاح ۳ - مقصد، غایه،
مرام، غرض

قه‌سپ [ن] تمر زه‌دي
قه‌سته‌نی [ئن] مقصود: کاری قه‌سته‌نی
قه‌سی کردن [ج] ان يود: قه‌س کرد خونی بم‌ری
قه‌سی [ن] ۱ - مزاح ۲ - معتد ۳ - کذب ۴ - تمويه
أ - له‌قه‌سی = يقصد المزاح: له‌قه‌سی به‌شه‌گه‌ی
يعقوب برد.

ب - له‌قه‌س کردن [ج] المزاح: ئه‌وه له‌قه‌س که‌ید تا راس!

ج - وهقهسى [تم] لهقهس

د - وهقهس كردن [تم] لهقهس كردن

قهسيل [ن] قصيل: الزرع الاخضر

قهشاو [ن] محسة: مشط شعر الخيل

قهشاودان [چ] الحس: قهشاوى ئهسپهگه بده.

قهشاوکردن [تم] قهشاودان

قهشهنگ [ن] خلاب، جميل، ظريف، مليح

قهشهنگى [ن] كون الشيء او الفرد خلابة، جميلا،

ظريفا، مليحا

قهعهده [تم] قاده

قهفهز [ن] قفص

قههس [تم] قهفهز

قهل [ن] الديك الرومي

قهلا [ن] ١ - زاغ ٢ - قلعة، حصن

قهلاپوك [ئن] مقلوع (عين): چهوى چهپى قهلاپوكه.

قهلار [ن] ابادة

قهلاركردن [چ] الابادة: تووپى دا له ناويان و

قهلاريان كرد.

قهلاسيه [ن] زاغ اسود

قهلافهت [ن] قلافة، هيئة

قهلافر [ن] لعبة الطيران

قلانگقوور [ن] قبع، قبوعة

قللورد [ن] فرضة وشعيره

قهلب [ن] شجرة جبلية من فصيلة الطرفيات

قهلم [ن] ۱ - قلم الكتابة ۲ - عوسح ۳ - قلم الاشجار

۴ - تحديد اللحية ۵ - سكين صغير

قهلم تراش [ن] ۱ - سكين الحلاقة ۲ - سكين لشق

الجرح ۳ - مظفار

قهلم نان [چ] تحديد اللحية: سرمد قهلمی ریش ناگه.

قهلمین [ئن] كثير العوميج: زهوی قهلمین

قهلب [ئن] ۱ - مزور: پولی قهلب ۲ - معاكس: چ منال قهلیگه

قهلبی [ن] ۱ - كون النقود مزورا

۲ - كون الفرد معاكسا: له قهلبی خوهی كهس

راسی کاری نیه تیاری

قهلبووز [ن] قربوس، حنو: قهلبووزی زین.

قهلناخ [ن] احد عدلي السرج الخشبي

قهلتاس [ن] سن السنابل

قهلتانن [چ] ۱ - الارجاع، الاعادة ۲ - التغير،

التبديل «كلام، افادة»: ئهرا ههر جارئی شكلی باسی

كهید! قسه مهقهلتن!

قهلتیان [چ] التراجع

قهلخان [ن] درع، ترس

قهلغانه [تم] قهلخان

قهلغانه [ن] نبات شوکی ينمو في الشتاء ويؤكل ساقه

قهلماسگ [ن] مرجام، نبله «معكال»

قهلماسنگ [تم] قهلماسگ

قهلوه [ن] ۱ - انياب، عاج ۲ - لسان في فم الكلاش «قلية»

قهلوه دار [ئن] ۱ - ذو انياب ۲ - ذو قلية

قهلوه دان [چ] حياكة «قلية» في فم الكلاش

قهل وپهل [ن] قطع

قهل وپهل کردن [چ] التقطيع: وهتیشگ قهل وپهلی
داره گه کرد.

قهه [ن] حافة، حد: قهه می شمشیر.

قهه ماره [ن] ۱ - سيارة باص ۲ - قماره سيارة

قههه [تم] قامه

قههه دان [تم] قامه دان

قههه دهر [تم] قامه دهر

قههه تهر [ن] شکيمة

قههچ [ن] ۱ - استدارة ۲ - صقل

قههچه ودان [چ] الصقل: کهس نی یه قههچی بیس

کوچگ بداته وه.

قههچی [ن] سوط

قه‌مچی‌دان [ج] الضرب بالسوط: بگرته‌ی و قه‌مچی
بدن!

قه‌ن [ن] قند «سکر»

قه‌ناره [ن] مقصلة

- له‌قه‌ناره‌دان [ج] الشنق بالمقصلة: وه‌ تاوانی
گه‌نه‌کاری دریا له‌ قه‌ناره.

قه‌ئاویز [ن] نوع من القماش

قه‌نداخ [ن] قنداغ: ماء حار مع سکر

قه‌ندان [ن] کأس صغير يوضع فيه قند

قه‌نه‌فه [ن] اریکه

قه‌نره‌نره‌ [ن] نزلة صدریه

قه‌نشکن [ن] فأس صغير ذو بطن حديدي يستعمل

لکسر وتقطيع القند

قه‌و [ن] رداء

أ - له‌قه‌ودان [ج] التعليق على الصدر: گولّی داگ له‌
قه‌و.

ب - وه‌قه‌واکردن [ج] ۱ - التعليق على الصدر ۲ -

التقليد: نیشانه‌ی دلّیری کرده قه‌و یا.

قه‌و [ن] ۱ - سمین، بدین ۲ - کبیر اجتماعیا

قه‌واره [ن] ۱ - کیان ۲ - حجم

قه‌واسه [ن] سقف بیت الشعر

قه‌واله [ن] شهادة، افادة: تا روی قه‌واله داو ده‌س

پووسی له دهمه و که نین (په‌ند)

قه‌وام [ن] قدرة: وه‌قه‌وامی خوهت قسه بکه ۲ -
مقارنه: وه‌قه‌وامی نه‌و ئوتومبيله هینه‌گهی ئیمه فره
نوه.

قه‌وان [ن] الة الگرامافون

قه‌وانه [ن] اسطوانة

قه‌وه وکورتته [ن] نوع من الملابس الكردية القديمة
قه‌وبوون [چ] ۱ - ان یصبح سمینا، بدینا: پاره‌که
باریک بو، ئه‌مسال قه‌و بو

۲ - ان یکبر اجتماعیا ۳ - ان یکبر حجما: دمه‌له‌گهی
ملی قه‌و بو.

قه‌ور [ن] قبر: مالَم قه‌وره، نه‌و کوره هیچ تاوانی
نی‌یه.

قه‌ورسان [تم] قه‌برسان: قه‌ورسانی نجف.

قه‌وزاخ [ن] طحلب

قه‌وشهر [ن] قه‌رازه

قه‌وکردن [چ] ۱ - جعله سمینا، بدینا: نانی نه‌ختینه
قه‌وی کردگه.

۲ - جعله کبیرا اجتماعیا: له مال قسه پیاښ کیځ وله
ده‌یشت قه‌ویان کیځ.

قه‌ول [ن] ۱ - قول، کلام ۲ - عهد، تعهد

قه‌ول دان [تم] التعهد: قه‌ول داگه مالی ئه‌رام پیا

بکیگ .

قهول کردن [چ] ۱۸ الاتفاق علی : قهول کردن له شار
یه که و بگرن .

قهوم [ن] قریب : کوری میمکت ، قهومتہ .

قهونچه قهونچ [ن] تمضح ، تعلق طلبا للعلف او
الجنس (حیوان)

قهونچه قهونچ کردن [چ] التمضح ، التعلق ، المادة
السابقة

قهونچگ [ن] عض (وخاصة الحيوانات)

قهونچگ گرتن [چ] العض . المادة السابقة :
نروماگه ، قهونچگ گری .

قهوی [ن] ۱ - سمن ، بدانة ۲ - کبر اجتماعیا ۳ -
کبر حجما

قهوه [ن] قهوة

قهیجه لگ [ن] شجرة العلقم ، ثمارها

قهیچی [ن] مقصص صغیر

قهیسه ری [ن] قیصریة : سوق مسقفة

قهیسی [ن] قیسی : مشمش مجفف

قهیمه [نن] قدیم : قهیمه برادر

قبله [ن] قبله : المكة المكرمة : له نماز ودر که یمنه و
قبله

قبله نامه [ن] بوصلة ، اسطرلاب ، قومپاس

قت ۱ [ن] ۱ - قطع ۲ - شرط، اتفاق
قت ۲ [ن] ۲ قحطه نادر، بباله له بازار قته
قت برون [ج] الانقطاع: دلنگی باله قته برون
قت کرون [ج] الاشتراط، الاتفاق قته بکون مهر کس
دیر هات کرای شه و کوی تر بدی
تقو [ن] جذل: بقابا الجذور المقطوعة والمظاهرة في
الارض.

قتی [ن] ۱۱ - قحطه ندوق ۲۲ - انقطاع، قطع
قج [ن] قدم الاغنام والابقار والحيوانات الاخرى التي
يؤكل السيل.

قر [ن] ۱۱ بناء، هلاك، ابادة.

قرار [ن] ۱ - قرار ۲ - اعلان ۳ - استقرار

قرار دلک [ج] ۱ - الاقرار ۲ - الاتفاق: قرار دلک کوقه
قرار کور بکونه.

قرار کسوت [ج] الاستقرار: هر کس ولو مشغول
خومی قرار گرت.

قران [ن] ۱ هلاك، موت، جماعي

قران کورن [ج] الهلاك، الموت جماعيا: دهريد
قرانيان کيد.

قره [ن] ۱ - قرعه ۲ - مشادة كلامية ۳ - مشاجرة

قره قر [ن] ۱ قرعه متكررة ۲ - صياح وعباط متكررة

قره کورن [ج] ۱ - القرعة ۲ - المشاة كلامية ۳ -

التشاجر: قطع . قظم: لسهري مناله گانيان قره کردن.
قرب [ن] فرمودة، سلب، نهپ
قربان [ج] قطع، قظم: منال سهری ياهماگه قربانگه.
قربه [ن] ۱- صوت كسر الاشياء الصلبة ۲ - صوت
الطلقات.

قربه قرب [ن] صوت كسر الاشياء الصلبة المتكرر
قرب کردن [ج] الفرمودة، السلب، النهپ: منال،
قربى بوسانگه يان کرد.

قربت [ن] قرط، قرض، قظم، قطع
قرتلين [ج] القنرط، القنرض، القظم، القطع: وه
قه بچی سهری کلمگوه جوی قرتان.
قرته قرت [ن] قرط متكرر
قرتن [ن] یخیل: قرتنه، تیر وه زه گئی نان نیه خوینگه.
قرتنی [ن] بنخل

قرچنگه [ن] سرطان: حیوان برمائی
قرچ [ن] ۱- حرق، إحتراق ۲ - شوق، اشتیاق
قرچد [ن] ۱- حرقه ۲- صوت الإحتراق ۳ - صوت
الكسر بالاشنان ۴ - الزرع النصف المدروس
قرچه كوددن [ج] ۱- أحداث الصوت عند الإحتراق
۲ - أحداث الصوت عند المضغ ۳ - درس الزرع
الى النصف

قرچیان [ج] ۱- الاشتیاق: دلی ئهرا سال قرچی: ۲

- الاشتهاه: دلی نهرا سیف قرچی
 قردگ [ن] قليل من الشيء: قردگی نان
 قرق [ن] صوت الجشأ ۲ - شبع تام
 قرقانن [چ] التجشؤ: له تیری قرقان.
 قرقه و دان [چ] الشبع التام: قرقه و دان له
 خورماورون.
 قرقره وبربره [ن] التأكيد التام من الشيء وذلك بمعرفة
 حیثياته بصورة تامة.
 قرقنهك [ن] جشاء
 قرقنگ [تم] قرقنهك
 قرقنگ كردن [تم] قرقانن
 قرم [ئن] ۱ - قرم: منطق على مقاييس الجسم
 «لباس»
 قرمه [ن] صوت مضغ الاشياء الصلبة كما يحدث
 عندما يأكل الحيوان الصغير.
 قرمه قرم [ن] صوت مضغ الاشياء الصلبة: المادة
 السابقة
 قرمه كردن [چ] احداث صوت عند القطع
 قرمز [ئن] احمر، حمراء: رهنکی قرمز.
 قرمزه و بوون [چ] الاحمرار: ناو چهوی قرمزه و بو.
 قرمزه و كردن [چ] جعله احمر، حمراء
 قرمزكار [ئن] ضارب الى الحمرة: رهنگی پارچه گه

پرتقالی قرمزکاره .
 قرمزی [ن] حمار: کون الشيء احمر اللون
 قرم کردن [چ] التقريم
 قرم وقام [تم] قرمه قرم
 قرمی [ن] انطباق الملابس على الجسم
 قرنگانن [چ] النعيق: کهم قسه بکه، جوور قلا
 قرنگنی!
 قرنگه [ن] نعيق
 قرو [ن] احترام، تقدير
 قرواق [ن] ضفدع
 قرواقه [ن] حرقدة: تفاحة ادم
 قرودار [ئن] محترم، مقدّر: کاوه، فره سهين و
 قروداره .
 قروژان [چ] التقريط، التقريض: حه به گه، قوتا بدهم
 تا بقروژمه ی؟
 قروژنهك [ن] الجزء الخضروفي من الخجرة
 قروژين [تر] قروژان
 قروگرتن [چ] التقدير، الاحترام: قرو مهردم بگر، تا
 مهردميش قروت بگرن .
 قزه [ن] البنت في لعبة الورق
 قزمهت [ن] قسمة، نصيب
 قزمهت بوون [چ] ان يصبح من نصيبه: نه گه ر

قزمهت بوسه ر لیان دهم.

قزمهت کردن [ج] ان یکون من نصیبه: خودا نه کرده
قزمهتمان بجیم ئهرا زیارهت.

قزمهتی [ئن] ذوق علاقه بالقسمه والنصیب

قز [ن] ۱ - شعر «الرأس» ۲ - تخمر شدید

قزه [ن] احداث الصوت عند الاحتراق

قز کردن [ج] ۱ - نبت الشعر ۲ - الاختمار: خه وره گه
قز کردگه.

قزن [ئن] اشعر، شعراء، مشعر

قزوقاز [ن] صوت السائل المحترق المتكرر

قسه [ن] ۱ - كلام، نطق، قول، حديث

قسه کهر [ن] ناطق، متحدث

قسه کردن [ج] ۱ - التكلم، النطق، التحدث

قسمهت [تم] قزمهت

قسمهت بوون [تم] قزمهت بوون

قسمهت کردن [تم] قزمهت کردن

قسمهتی [تم] قزمهتی

قسیه [تم] قسه

قسیه کهر [تم] قسه کهر

قسیه کردن [تم] قسه کردن

قفه [ن] ۱ - قفزة ۲ - كناية عن التكرور

قفر [ن] زفت

قفل [ن] ۱ - قفل ۱ - غلق
قفل دان [چ] الاقفال، الاغلاق: قفلای قاپیه‌گه بده.

قفل کردن [ر] قفل دان

قل [ن] رماد

قلابالغ [ئن] مزدحم: بازار قلابالغه.

قلابالغی [ن] زحام

قلا قلا [ن] جبله

قلاقل کردن [چ] الجبله

قلاقوب [ن] لعبة الصمّتیة وقوامها ان یمتنع اللاعبین

عن الکلام ومن یتکلم اولاً یمسّر المبارة.

قلاقوب کردن [چ] ان یلعب لعبة الصمت

قلهوشان [ن] کاهل

قل داکوشتن [چ] الاحراق بصورة كاملة: ناگر، قلی

دا کوشت.

قل دامردن [چ] الاحتراق بصورة كاملة: کهفته ناگرو

قلی دامردا.

قلف [ن] ۱ - مقبض، عروة ۲ - العقدة المنزلفة ۳ -

انشوطة.

قلف خواردن [چ] ان ینعقد على شكل انشوطة

قلف دار [ئن] ذو مقبض: قهزانی قلف دار.

قلف دان [چ] ان ینشط: گریه‌ی مهده، قلفی بده.

قلنگانن [تم] قرنگانن

قلنگه [تم] قرنغه

قلیان [ن] غلیون، نارجیلة

قمششی [ن] مطاوعة

قمششی کردن [چ] ان يطاوع: قمششی کوره نیه کیك

کاره پی یکیك.

قنج ۱ [ن] وثوب (من الفرح . الخ)

قنج ۲ [ن] ۱ - منتصب، قائم ۲ - متأنق، انیق

قنجانگ [ن] صدغ: خالی ها له قنجانگی.

قنجز [ن] ۱ - زاوية خارجية ۲ - ناظر

قنج کردن [چ] الوثوب فرحا: منالهیل قنج وه دهوریو

که ن.

قنج کردنه وه [چ] التأنیق: نه سرین، قنجی خوهی

کردگه سهو و

قنچگ [ن] قطعة (لحم . الخ) قنچگی گوشت

قنچگه [تم] قنج

قنچگه کردن [تم] قنج کردن

قنجی [ن] تأنق، اناقة

قنچيله [ن] متأنق

قندغ [ن] ۱ - قندق: حامل البندقية ۲ - (م) تسليح

قندغ دان [چ] التسليح: قندغ دا له تفهنگی.

قنگ [ن] ۱ - شرح، مقعد، است، نهاية دبر ۲ -

- قوت ۱ [ن] تل، رابیه، مرتفع
- قوت ۲ [ئن] ناتىء، منتصب، بارز
- قوت [ن] ۱ - بلغ ۲ - طعام، قوت
- قوتادان [چ] الابتلاع
- الابتلاع: مار، قوتى مالوچگا ديگ.
- قوتار [ئن] حر، ناح
- قوتاربوون [چ] التحرر، النجاة
- كهى قوتار بووم له دهستان!
- قوتاركهر [ن] محرر، منقد
- قوتاركردن [چ] التحرير، الانقاذ
- كهى خودا قوتارم بكيگ له دهست!
- قوتانن [چ] ان يسعل
- سهري ژان كيگ و قوتنى.
- قوته [ن] سعال
- قوته [ن] ۱ - غوص، غطس ۲ - هبوط، سقوط ۳ -
- اقحام، اقتحام ۴ - تعمق غي دراسة مسألة ما ۵ -
- اندفاع نحو او الى
- قوته بردن [چ] ۱ - الغوص، الغطس ۲ - الاقحام،
- الاقتحام ۳ - التعمق في دراسة مسألة ما.
- قوته بوون [چ] الظهور، التواج، فجأة: له رى چته
- ليمان قوته و بو
- قوت دان [چ] ۱ - الابتلاع ۲ - الالتهام

- نهنگ. قوتی نه بی یوونس دا.
- قوت کرلادنه وه [ج] ۱ - الاحضار ۲ - الرفع
- قوتگه [ن] حلة القرفصاء
- قوتگه کردن [ج] جلوس القرفصاء
- قوتی [ن] ۱ - علبة ۲ - قنينة
- قوچان [ج] ۱ - السد، الخلق «كف»: دهس کرده و
 ثدجا قوچانه ی.
- ۲ - الغمص: چهوری قوچان ۳ - الهرب
- قوخوا [ن] مختار القرية
- قور [ن] ۱ - طين: قوره سهرم
- ۲ - كلمة تستعمل لاستدراج الحمير
- قورات [ن] ۱ - ثرثرة فارغة ۲ - تبجح
- قورات دان [ج] ۱ - الثرثرة ۲ - التبجح
- بهسه، كهه قوراتی پهتی باده!
- قوراتهدهر [ن] ۱ - ثرثار ۲ - متبجح
- قوراتی [ن] ثرثار: قسهكهرو قوراتی
- قورامه [ن] ۱ - سمك ۲ - غلظ
- قورامه دار [ن] ۱ - سميك ۲ - غليظ
- قورثان [ن] القرآن الكريم
- قورهمه [ن] فدان المحراث
- قوربان [ن] ضحية، فداء
- قوربانی [ن] ضحية: الشيء المضیی

قوربانی کردن [چ] تقدیم نضحای
 قورت [ن] له قورت نان: الشخصایة بسبب: هزار
 دینار نا له قورتی نا.
 قورتار [تم] قوتار
 قورتار بوون [تم] قوتار بوون: کهی قورتار بوایان له
 قورتار کردن [تم] قوتار کردن: ح
 قورتانن [تم] قرتانن
 قورتاری [ن] اغلاص، نهمة، تحرر
 قورچهو [سر] تستعمل لاستدراج الحمير
 قوررخ [ن] ۱ - مرعی خاص ۲ - کلا المرعی
 قورس [ئن] ۱ - ثقیل: ئی باره له و باره قورستره
 ۲ - صعب: کیمیاء فره قورسه.
 ۳ - عریض، عسیر: ئی کاره نره قورسه.
 ۴ - غیر صحی
 ۵ - شدید: جهنگی قورس.
 قورس ۲ [ن] ۱ - ضرس: دگان قورس ۲ - جزم:
 قورس نهوه نیه کهم ده سمیتی باده.
 قورسه و بوون [ئن] ۱ - ان یثقل ۲ - ان یصبح صعبا
 قورسه و کردن [چ] ۱ - جعله ثقیلا: باره که قورسه و
 مه که.
 ۲ - جعله صعبا: سال له سال دهرز قورستره و کهن.
 قورسی [ن] ۱ - ثقل: فره تی مه که قورسیه و کردید

قورشه [ن] سباق، مسابقة
قورشه‌دان [چ] التسابق، السباق: وه ئه‌سپ قورشه
دان.

قورشنگ [ن] عروة، مقبض
قورشنگ دار [ئن] ذو عروة، ذو مقبض: باری
قورشنگ دار.

قورقه‌گ [ن] حلقوم
قورقوشم [ن] معدن الرصاص
قورگ [ن] حنجرة
قورگ بوختان [ن] ودج: العرق الذي يقطع عند
الذبح من الشاة.

قورمساق [ن] قواد
قورمساقي [ن] قوادة
قورن [ن] وقت، موعد: تا قورنی قیامه‌ت
قورنه [ن] زاوية
قورنگ [ن] قرية

قورنی [ن] ۱ - وسط: له قورنی جه‌نگ.

۲ - شدة: له قورنی زمسان.

۳ - صميم: له قورنی دلّمه‌وه.

قورینجگ [ن] قرص
قورینجگ گرتن [چ] القرص: وه قورینجگ گرتن
له‌شی کرده خون!

قورزلقورت [ن] شوكران: مشبه سامة.
 قورژبن [ن] زاوية، خلوة: خوهی داگهسهو قورژبنی.
 قورژمه [ئن] هزلي، ممازح، ظريف
 قوشه ۱ [ن] عظم ناتيء في جبين الفرس
 وهما عصفوران يمنه ويسره.
 قوشه ۲ [ئن] نحس.
 قوشه ن [ن] جيش
 قوشه ن کردن [چ] اعداد وارسال الجيش
 قوشخانه [ن] قدركبير
 قوشتن [ن] مذيلة: سير من جلد السرج تحت ذيل
 الخيل.
 قوکردن [چ] ان ينادي: قو کرده ئاوايا.
 قول [ن] ۱ - رجل ۲ - عجلة ۳ - تریاس
 قول [ن] ۱ - عبد، زنجي ۲ - فوران
 قول [ئن] ۱ - عمیق ۲ - معقد، عویص
 قولاب [ن] قولاب
 قولاج [ن] فتر: المسافة بين السبابة والابهام
 قولاج کردن [چ] القياس بالفر
 قولاغ [ن] هيئة: سهرو قولاغی ناشیرینه.
 قولان [ن] لعبة الحجلة
 قولانج [تر] قولاج
 قولان کردن [چ] ممارسة لعبة الحجلة

قولانگه [ن] جذب، حدبة: قولانگي لوت ۲ - عقف
قولانگه دان [چ] ۱ - التجذب ۲ - التعقف: لوتی
قولانگه داگه.

قولانن [چ] صياح الديك
قولانو [ن] قولاب

قوله [ن] دعامية، مسند
قوله [ن] نهيج: قوله ليوى تبي.
قوله [ن] ۱ - صياح الديك ۲ - نزاع: منازعة

قوله بى [ن] كاحل القدم
قوله فرى [ن] رفس

قوله فرى كردن [چ] الرفس
قوله ناناهوه [چ] اثاره المنازحات
قوله ننگ [ن] معول

قوله وبورن [چ] التعقد: قوله نه قوله و نو.
قوله وكردن [چ] التعقيد: كاري بكنه قولی
دوزه مه گيه و نه كهين

قولپ [ن] بقبة
قولپانن [چ] ان يبق في: قولپانه ئاوه گه.

قوله [تم] قولپ
قوله قولپ [ن] بقبة

قولت [ن] مشي ثقيل
قولت [ن] وحيد: سالت و قولت

قولته قولت [ن] مشي بثاقل: وه قولته قولت هات
 قولتيس [ن] ۱ - مركز، وسط ۲ - معمعة: ها له ناو
 قولتيسى جهنگه گه ۳ - منبع
 قول خواردن [چ] الفوران: ناوه گه قول خوارد
 قول كردن [چ] التعميق: كه مى قولى چالاوه گه بكن
 قول كردنه وه [چ] التعقيد: قولى چيشته گه مه كه ره وه.
 قول كيشانه وه [چ] ۱ - الانسحاب ۲ - التخلي عن:
 ههر بوه راسى قول له براده ره گانى كيشايه وه.
 قولنك [ن] طير الكركي
 قوله وهن [ن] عقد: تحزم الملابس من الكتفين.
 قوله وهن دان [چ] العقد: المادة السابقة: قولوهن داگه
 له به تيه گهى.
 قوم [ن] ۱ - جرعة ۲ - نفخة سيكارة ۳ - اختفاء ۴ -
 غوص ۵ - تفكير.
 قومار [ن] لعبة القمار
 قومارخانه [ن] مقمرة
 قومارچى [ن] ۱ - لاعب القمار ۲ - حيال
 قوماركه ر [ن] مقامر: لاعب القمار
 قومار كردن [چ] ممارسة لعبة القومار
 قومام [ن] عشب
 قومانن [چ] احداث (الحروب، المنازعات... الخ):
 جهنگى قومانگه.

قوم بردن [چ] ۱ - الاختفاء: دیاری نی یه، قوم بردگه
۲ - الغوص: قوم برده بن ئاوه گه.

۳ - التفكير سئلنا: ئهرا چه قوم بریده؟
قومپاره [ن] حديد الصلب

قومچ [ن] طفر، وثوب

قومچه [تر] قومچ

قومچ دان [چ] ۱ - الطفر: قومچ دا ئه و بانی
دیواره گه.

۲ - الوثوب.

قومچ گرتن [تر] قومچ دان

قوم دان [چ] ۱ - التجرع: قومی دا له ئاوه گه

۲ - النفخ: قومی دا له جنواره گه

قومی [ن] طير القمري

قومقومهك [ن] ضب

قومسیر [ن] مسئول الحدود

قومش [ن] بئر ارتوازي

قومیان [چ] الحدوث: چیشتی لی قومیاگه.

قونته قونت [ن] مشي بترنج، مشي بتناقل: وه قونته
قونت هات

قونته دهره [ن] احذية بلا قيطان

قوو [ن] ۱ - عواء ۲ - نداء الاستغاثة

قووج [ن] ضحية، فدية

قووچان [ن] رسم، ضريبة الحيوانات
قووچانبر [ن] جايي الرسم: المادة السابقة
قووچان برين [چ] جباية الرسم: قووچانى خه ره گهم
برين

قووخ [ن] ۱ - کوخ ۲ - انحاء في الظهر، تحذب
قووخه قووخ [ن] مشي بانحناء الظهر
قووخ دان [چ] ان يحدودب: فهرهاد پير بوهو قووخ
داگه.

قووخن [ئن] محدودب: پيرو قووخن
قووپرانن [چ] ۱ - القرقة ۲ - الخوار: مانگه گه ئه را
گوره گهى قووپرنى

قووپره [ن] ۱ - قرقة ۲ - خوار
قوورگ [ن] طاعون البقر
قووپرو قار [ن] ۱ - قرقة متكررة ۲ - خوار متكرر
قووپرى [ن] غلاية الشاي «قوري»

قووز [ئن] متكبر، متبختر

قووزاخ [تر] قهوزاخ

قوزاخى [ئن] بلون الطحلب

قووکردن [چ] ۱ - العواء ۲ - الاستغاثة

قوول [ن] ساعد، زند: قووله لى ئه لمالى

قوول [ئن] ۱ - معقد، عويصة ۲ - عميق

قوولای [ئن] سهل، بسيط: جهنگ کردن قوولای

نی به .

قوله و بون [چ] الت عقد: پروژ له پروژ به زمه گه
قوله و بوو .

قوله و کردن [چ] الت عقید: چهنی هز کهین قول
دوزه مه وه بکهین!

قوولچی [ن] شرطة

قوول کردن [چ] قلب باطنه ظهرا: قوولی
فه ره جیه گهی کرد .

قوولی [ن] ۱۱ - تعقد ۲ - عمق

قووناخ [ن] مرحلة

قوونه [ن] قصر الذیل (دجاج): مامری قوونه .

قوونه یی [ن] قصر الذیل

قوی [ن] بشر عمیق ۲ - غور

قی [ن] ۱ - قد ۲ - تقیؤ

أ - له قی دان [چ] ۱ - التسلح ۲ - التعلیق

ب - وه قیا کردن [چ] التعلیق: پالتاوه گهی کردبوه قی
دارنگا .

قیاره [ن] سیف: ذو حدین: جوور قیاره وه روپیشت نیه دیری .

قیامت [ن] قیام: یوم الاخرة، یوم الحشر

قیه و کهنین [چ] ان یسمن: میه ی گیشتی قییه و
کهنی به .

قیت [ن] ۱ - قید ۲ - شفرة، موس .

قیت [ن] ۱ - بروز، ظهور

قیتان [ن] قیطان

قیتہ [تم] قیت

قیتہل [ئن] نشط وحرک

قیتہلی [ن] نشاط وحرکة.

قیچ [ئن] احور العین

قیچ کردن [چ] جعله احور العین

قیچی [ن] حور

قیر [ن] جیر

قیراط [ن] فیراط: وحدة وزن الذهب

قیران [ن] اجل، موت: قیرانی رهد بو.

قیرانن [چ] ۱ - الصیاح، العیاط ۲ - ان ینق

(ضفدع)

قیران هاتن [چ] مجيء الاجل، الموت: قیرانت

هاتکه، دیاره: ئدرو وه دهسم چیت

قیره [ن] ۱ - صیاح، عیاط ۲ - نقیق (ضفدع)

۳ - صوت سحب المواد الصلبة على الارض

قیره قیر [ن] ۱ - صیاح وعیاط متکرر ۲ - نقیق متکرر

قیرتان [ن] لعبة الحصاة

قیرتان کردن [چ] ممارسة لعبة الحصاة

قیرتاو [ن] تبلیط

قیرتاو کردن [چ] التبلیط: قیرتاوی ری یه گهی هه ولیرو

دھوک کریاگہ .
 قیرقاچ [ن] تعاکس .
 قیروکار [تم] قیرہ قیر
 قیری [ن] قدر، کمیہ: قیری نان ہاورد .
 قیز [ئن] مشمئز: داع الی الاشمئزاز، کرہ: نانی
 پرسہ لہ وەر چہوم قیزہ .
 قیزکردن [چ] الاشمئزاز: فرہ ناشیرنہ گشت کہسی
 قیزہ لی کیگہ .
 قیزی [ن] اشمئزاز
 قیزانن [چ] الصراخ، العیاط «نساء»
 قیزہ [ن] صراخ، عیاط، صرخہ، عیطة
 قیقانن [چ] الوقوة
 قیقہ [ن] وقوة
 قی کردن [چ] ۱ - التقیؤ منالہ گہ قی کرد .
 ۲ - ان یهم: قی نیہ کیگ مہ جوو .
 قیمہ [ن] ثرم
 قیمہت [ن] قیمہ، سعر
 قیمہت کردن [چ] ان بیاع: گہنم خاس قیمہت کبک
 قیمہتی [ئن] مشترة
 قیمہکەر [ن] الہ الثرم
 قیمہکردن [چ] الثرم: قیمہتی گوشتہ گہ بکہ
 قین [ن] ۱ - غیض، إغتیاض: لہ قینی کورہی نان

نه‌خوارد

۲ - حقد، ضغينة ۳ - عناد، معاندة

أ - له‌قین بردن [چ] جعله یغتاض: له‌قین بویه‌دهم،
خانگه‌گه فرووشم

ب - له‌قین چوون [چ] الاغتياض: له‌قین چوو
ده‌وریه‌گه شکان.

قین کردن [چ] ۱ - المعاندة ۲ - الغیض ۳ -
الاغتياض: قین کردو دیواره‌گه رمان.

قین هاتن [چ] الاغتياض: له‌قسه‌ی گه‌ن قینم تی.

قی [ن] التقیؤ

قی هاتن [چ] الشعور بالحاجة الى التقیؤ: دلم پره
قی یم تی

الطرف الغليظ من النبات او ثمارها.

أ - وه قنگا حسن [چ] التأخير، التأجيل، الارجاع
کاری خیر، وه قنگا مه خن.

ب - وه قنگا که فتن [چ] التأخر: کاره گه مان وه قنگا
کهفت

ج - وه قنگه ونان [چ] ۱ - جعله يقعد
بنه ی قنگه و تا نانه گه ی: حوی.

د - التخليص من ازمة او حالة فقر وغيرها بمساعدته
ئه و سه دیناره نایانه قنگه و.

قنگه جه نگی [ن] تناحر

قنگه جه نگی کردن [چ] التناحر: خوسه یان له یه کتری
تی هه همیشه قنگه جه نگی که ن.

قنگه خشی [ن] زحف على العجز
له مال تا ئیره وه قنگه خشی هات.

قنگه خشی کردن [چ] الزحف على العجز.

قنگه ودان [چ] ۱ - الجلوس ۲ - الاستراحة

قنگ پالان [ن] كعب البندقية

قنگ پایشک [ن] عقب القدم

قنگه ۱۰ انه وه [تم] قنگه ودان

قنگ دان [چ] ان يلو ط

قنگدهر [ن] ملوط

قنگه [ن] لواط

قنگ کردن [چ] ممارسه اللواط

قو [ن] نداء

قواغ [ن] حامل الرصاص «خرطوش»

قوالنگ [ن] طعام الفطور

قوالنگ کردن [چ] تناول طعام الفطور

نه شهوه کی قوالنگ کردمه و نه نیمه پرویش نان
خواردمه .

قوهت [ن] ۱ - قوه ۲ - تعصر عند الوضع والانجاب
«حیوان»

قوهت گرتسن [چ] ۱ - ان يتقوى ۲ - الاشتداد:
بیماری قوهت لی گرت .

قوهوئه آخهك [ن] نوع من الملابس الكردية

قوهوسهرداری [ن] نوع من الملابس الكردية .

قوهوسهات [ن] نوع من الملابس الكردية

قوپ [ن] ۱ - مقعر ۲ - منكمش: ده می قوپ داگه .

قوپان [چ] ۱ - التقعير ۲ - جعله منكمشا

قوپچه [ن] زر، دگمه

قوپباگ [چ] ۱ - مقعر ۲ - منكمش

دوولی قوپبال: ده قوپباگ

قوپ [ن] قعر: قویی زگ

قوپان [چ] ۱ - التقعر ۲ - الانكماش

به رميله گه قوپباگه .

رقم الايداع في المكتبة الوطنية ببغداد ٣٤٥ لسنة ١٩٨٨

کۆماری عێراق

وێزارەتی روونبیری و راکەشیانی هێزەکانی روونبیری و بلاوکردنەوێ کوردی

ژنجەرە ی ژمارە (٢٠٠)

گه‌و هه‌راس گه‌ر ده‌سێر

هه‌ره‌نگێکی کوردی - هه‌ره‌بی زاری که‌له‌وێیه

به‌شی شێهه‌م

نعمت علی سایه

کۆماری عێراق
وەزارەتی روونبیری و باڵاوەستاندن
هه‌نگای روونبیری و بلاوکه‌نموه‌ی کوردی
زنجیره ژماره (٤٠٠)

فهر هه‌نگای گهر مه‌سیر

به‌شی سه‌هه‌م

فهره‌ستگه‌ی کوردی - عه‌ره‌به‌ی زاری که‌له‌وریه

نخست. عه‌له‌ی سه‌له‌یه

ک - گ - ل - م - ن - و - ه - ی

سه رەتا

دوای پەناکردن وە خودا و دەسمیەت دان و هان دانی
برادەرەن دەس کردمە دانانی فەرھەنگی کوردی -
عەرەبی زاری کە لھۆری ھەتا بەری چوار سال پەروق
رەوق بی ھەچان و ھەول دانم بوە ئی فەرھەنگە
گە و ھەری گەر مەسیر» کە ئومیدەوارم سود بەخش بوودو
میوەتی زوانە شریئە گەمان، زوانی کوردی بکا.

لە دوای جەنگی جەھانی دووھم تاکو و ئیمپرو و زوانی
کوردی گوێ پێنکی گەواری دیە، چ لە پۆی نووسینە وەو
چ لە پۆی پێژمانە وە لە لایەن زوانەوان و بابەخەرەن،
وہ زوانە گە وە ئومیدی نواخستن و پەسائنی وە کاروانی
ژیان دا، ئەویش ناگری بی دانانی زوانی بە کەگرتگە
لە گشت زارەگانی کوردی، ئومیدەوارم کە ئی فەرھەنگە
ھەنگامیک بوو لەی پە، پۆی دانانی زوانی
بە کەگرتگە.

ٲئٴ فٲرههنگه كه مٴ جٴاوازه له ٲه فٲرههنگانهٴى كه تا
ٲٴزگه دانرٴانه له زوانٴى كوردٴى له رٲوٴى:

١ - ٲهلف وٴٴى: ٲهلف وٴٴى وهى جووره رٲٴز كرىانه:
ا [ٲا، ٲه ٲ، ه] ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ،
د، ر، ز، ژ، س، ش، ع، غ، ف، ٲ، ق، ك، گ،
ل، م، ن، و، ه، ٴ.

٢ - وشهگانٴى فٲرههنگه كه له سه ر ٲهلف وٴٴى رٲٴز كرىانه
نهك له سه ر دهنگ، ٴانى ٲٴٴى «قهلهو» و نه ر له ٴهك جٴا
نه كرىانه سه وه، ٲهرا نمونه: (ر) و (رٴى)، (ل) و (لٴى)
وه ٴه كه وه نوٴٴيانه.

٣ - ٲٴٴى «قهلهو» وه ر له ٲٴٴى نه ر م ٴٴى:
ا - «ل» گول، گولٴ. هٲد.

ب - «ر» ٲهر، ٲهرٴ. هٲد.

ج - «ٴى» سٴى، سٴى. هٲد.

٤ - ٲه گهرهات و وشه ٴه گ دو و بهش ٴا زٴا ٲر بگرٴه وه
له ٲا خلو ٲن دا ٲهوا جٴا كرىانه سه وه و شماره له سه رٴان
دانرٴياگه، نمونه: خر - ١ = ١ و داٴى، ٢ - دوره.

خر ٢ = ١ مدور، ٢ خٴٴع، ٣ قاد ر، مٲمکن

٥ - چاوگٴى فرٴٴزى نوٴٴيانه ٲهولى ناوٴى ٴا كارٴى
سه ره كٴى دا جوور: ١ - ناو: له ناو چوون، ٢ - خسن،
ٲه سه ره خسن. هٲد

٦ - دهنگٴى «و» جوور دهنگٴى (RUE) ه، له فٲرههنگٴى دا

ئەولۇ پىتى (واو) دا تىى .

۷ - ئەگەر ھات وماناى وشە يەگ وچاۋگى لە عەرەبى دا
جوورىەك بون ئەوا جىايان كرىاگەنەو يا بە «مصدري
مؤول» يا بە دەر برىنىگى ترهە تاكو جىاوازى لە بەينيان دا
نیشان بدرى: ريز: ترتيب، ريزکردن: أن يرتب - عملية
الترتيب تاكوو خوەنەوار يا ئەوانەى ئى فەرەنگە وە کار
تیارن وە تايبەتى ئەوانەى کورد نین، بزائن ئەو دوو
وشە لە يەك جىاوازن.

نیشانه

۱ - (ن) ناو

۲ - (ر) پاناو

۳ - [ئن] ئاوەلکار

۴ - [ئك] ئاوەلکردار

۵ - [چ] چاۋگ

۶ - [سر] سەر سورمان

۷ - [أ] ئامراز

۸ - [ئپ] ئامرازی پرسىار

۹ - [ئب] ئامرازی بانگ کردن

۱۰ - [ك] کار

۱۱ - [در] دەر برىن

۱۲ - [پاش] پاشبەند

۱۳ - [پش] پيشبەند

ج

۱۴ - [پپ] پرپۆزیشن

۱۵ - [پو] پیوهند

۱۶ - [م] مجازی

۱۷ - [تم] ته ماشا بکه

۱۸ - [کن] کنایه

وه ره له ئه وهی کوتایی وهی سه ره تا بارم فره سوپاسی ئه و
براده رو مامۆستایانه که م که کومه ک و یارمه تیم دان وه
تاییه تی مامۆستای قرودارم محسن بنی ویس که هیج
دریخیک نه کرد چ له ده سملیه ت دانم له نویسن و
ده رکردنی مانای وشه گان یا پهیدا کردنی وشه ی کوانه و
دیرین و چ له رۆی ریکه خسن و ریزکردنی وشه گه ان و
بابه تیان .

تصدير

بعد الاتکال على الله وبمؤازرة وتشجيع الاخوان
عزمت على وضع قاموس کردی - عربي باللهجة
الكلهوريه، وكان ثمار جهودی المتواصلة لاربعة سنوات
متوالية هي هذا القاموس الذي بين ايديكم «گه وهه ری
گه رمه سیئر» والذي ارجوان يملأ جزءا من الفراغ في
المكتبة الكردية .

تشهد اللغة الكردية منذ انتهاء الحرب العالمية الثانية
حركة واسعة من لدن اللغويين والمهتمين بشؤون اللغة
بأمل تطويرها وجعلها مواكبة ومسايرة لروح العصر، وهذا

٤ - إذا كانت الكلمة تكون اكثر من نوع واحد من اقسام

الكلام فأنها تكتب منفصلة بعد ترقيمها ١ ، ٢ ، ٣
الخ مثال : خر- ١ = ١ وادي ، ٢ دوره . خر ٢ = ١ مدور ،
خليع ، ٣ قادر ، متكمن .

٥ - تأتي المصادر العبارية مع الاسم او الفعل
الاصلي : ناو، له ناو چوون . خس تهوسه رخسن .

٦ - صوت «و» هو كما في الفرنسية (RUE) ويأتي هذا
الرمز مع الحرف «و» واو .

٧ - تفاديا للالتباس الذي قد يقع فيه بعض القراء وخاصة
من غير الكرد فقد عمدت الى استعمال مصادر مؤوله او
تعايير اخرى في حالة تشابه معنى الاسم والمصدر في
اللغة العربية ، لثفرق بين معنى الكلمتين او بالاعرى
اقسامها مثل : ريز = ترتيب ، ريز كردن = ان يرتب ،
عملية الترتيب .

المختصرات المتعددة

١ - [ن] اسم

٢ - [ر] ضمير

٣ - [ئن] صفة

٤ - [ئك] ظرف

٥ - [ج] مصدر فعل

٦ - [سر] اداة التعجب

لا يتأتى الا بوضع لغة موحدة من اللهجات الكردية المختلفة، وهكذا صدرت عدة قواميس ومعاجم بلهجات متعددة ساهمت الى حد كبير في رسم صورة كاملة للغة الموحدة، لذا وجدت من الواجب ان اساهم - قدر المستطاع - في هذا الجهد العظيم والمشكور فعمدت الى وضع هذا القاموس لعله يساهم في توحيد اللغة ويزيد من رونق تلك الصورة وجماليتها.

يختلف هذا القاموس عن القواميس الكردية الاخرى التي وضعت حتى الان من الواجه التالية:-

١ - الالف باء: وكان ترتيبها على النحو التالي:

أ [ئا، ئه، ئ، ه] ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ، د، ر، ز، ژ، س، ش، ع، غ، ف، ق، ك، گ، ل، م، ن، و، هه ی.

٢ - رتبت كلمات هذا القاموس على اساس الحروف الهجائية وليست على اساس الاصوات كما هو الحال بالنسبة للقواميس الاخرى، اي ان الحروف الثقيلة والخفيفة لم تفرز وتعامل على اساس حروف مستقلة.

مثال: كتبت الحروف (ر)، (پ) و (ل) (ل) معا

٣ - كتبت الحرف الخفيفة قبل الحرف الثقيلة

أ- ل- گول، گول. الخ

ب- ر- پەر، پەر. الخ

ج- ی- سی، سی. الخ

- ۷ - [أ] اداة
- ۸ - [ثب] اداة استفهام
- ۹ - [ثب] اداة نداء
- ۱۰ - [ك] فعل
- ۱۱ - [در] تعبیر
- ۱۲ - [پاش] لاحقة
- ۱۳ - [پش] سابقة
- ۱۴ - [پپ] حرف جر
- ۱۵ - [پو] حرف عطف
- ۱۶ - [م] مجاز
- ۱۷ - [تم] انظر
- ۱۸ - [كن] كناية

ويسرني ان اختم هذا التصدير بتقديم جزيل شكري
وامتناني لجميع الاخوان الذين ابدوا لي العون
والمساعدة سواء بالبحث عن الكلمات النادرة ومعانيها
او بتزويدي بمصادر ومراجع عن الموضوع واخص
بالذكر زميلي محسن بني ويس الذي لولاه لما تمكنت
من انجاز هذا القاموس . والله من وراء القصد .

سه رچاوه

- ۱ - قاموسی زمانی کوردی ، به رگی یه کهم (ء)
عبدالرحمن محمد امين زهبيحي
- ۲ - قاموسی زمانی کوردی ، به رگی دووهم (ب)

ز

عبدالرحمن محمد امين زهبيحي
۳ - فهرهنگي لهك ولور، دانان و كوكردنه وي حه ميدي
تيژه د پناه.

ليدوان و به راورد كردن مه حموود زامدار.

۴ - ته ستيژه گه شه، فاضل نظام الدين.

۵ - المورد - قاموس انگليزي - عربي، تأليف منير
البلبيكي.

۶ - المنجد في اللغة والاعلام.

۷ - فقه اللغة للثعالبي.

۸ - The Advanced Dictionary.

By A.S.Hornby and others

London. 1967

لاق [ن] ۱ - رجل ۲ - (م) انفه، تكبر، استعلاء.

تیه: لاقی خوهی نیه دونی قسه نه ولمانا بکیک.

لاك [ن] ۱ - ختم ۲ - ختام: شمع یکجم ویختم به
۳ فطیسه

لاك دان [چ] ۱ الختم ۲ السد او الاحكام
بالشمع

لاکردن [چ] الطیش عن الهدف: گولله گه - لا کرد.

لاکردنه وه [چ] ۱ - الالتفات: تهماشای نوا بکه، لا
مه که ره وه ۲ - ابداء المساعدة: ئی فقیره، کهس بولی
لانه کرده وه.

لاگرتن [چ] التعرج له هاتنه وه، لا لیمان بگرن
لال [ئن] ابکم، اخرس

لاله [ن] مصباح زیتی «لاله»

لاله نگی [ن] شجرة، فاکهه لالنگی

لال بوون [چ] التخرس، الاصابة بالکم: له رخ
لال بو

لال کردن [چ] ان یصییه بالکم: نه خوه شی لالی کرد

لالگیانه وه [چ] التوسل، الاسترحام: کاری گه ن
مه که وه له کمس مه لالگیه وه.

لالی [ن] خرس، بکم.

لام [ن] رفض

لامه [ن] - ضرب من المسدس ۲ - حاجز ماء

- ك -

ك [ن] / كاف / الحرف العشرون من الالف باء
كابرا [ن] الاخ: ويقصد به الشخص المذكور اصلا:
كابرا چه پي هات؟
كات [ن] الزرع الذي في السنة التالية من بقايا
السنابل الواقعة في الحقل
كاتيله [تم] سهرتيل.

كار ۱ [ن] ۱ - عمل، حرفة، مهنة ۲ - (في القواعد)
فعل ۳ - شأن ۴ - حدث، واقعة ۵ - تأثير ۶ - عائد
الى نهحمه دى كارى ئيمه ۷ - مهنة: له پاي چ كارى

هاتكه .

كار ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم الفاعل :

سهر : سهركاره خزمهت : الخزمه تكار :

أ - نهو كارحسن [چ] التشغيل (وبخاصة المكائن) :

ثاسياوه ، خسهو كار .

ب - نهو كار كه فتن [چ] ۱ - الاشتغال ۲ - البدء

بالعمل : كارخانه گه كه فتهو كار .

ج - نهو كمار كردن [چ] الصرف : رووژئی چهن تنه

كه نهو كار؟

د - له كاره وكردن [چ] الالهاء عن العمل : مهردمه گه له

كاره و مهكه :

هـ - له كارحسن [چ] الايقاف عن العمل ، التعطيل

عن العمل : بيمارى له كار خسه گه سهى

و - له كار كه فتن [چ] ۱ - التوقف عن العمل ۲ - فقد

القابلية للعمل : جهليل پير بووهو له كار كه فته گه .

ز - وه كار [ئن] ۱ - فعال ، مؤثر ۲ - ماهر ۳ - شجاع :

سه لام له جهنگ وه كاره .

ح - وه كار هاتن [چ] الاحتياج الى ، ان تصبح الحاجة

الى : نهرا چه ده قه له م؟ - وه كارم تى

ط - وه كار هاوردن [چ] الاستعمال : له هات وچوو

ولاخ وه كار تيارن .

كارت [ن] بطاقة ، كارت

کارتی کردن [چ] التأثير في هیچ کاره تی نیه کیك

کارخانه ۱ [ن] معمل، مصنع

کارخانه ۲ [ئن] اصلي، بلادي: شهنگی کارخانه.

کارد [ن] سكينه كبرى مدبیه

کارداره [ئن] ۱ - ماهر، نشط ۲ - شجاع جهلال فره

کارداریه ۳ - مدبر.

کارداری [ن] ۱ - ماهر، نشاط ۲ - شجاعة ۳ - تدبر

کارزان [ن] خبیر

کارسات [ن] فاجعة، كارثة، مشكلة، مصيبة

کارساز [ن] ۱ - مدبر ۲ - خالف ۳ - صانع

کارسازان [چ] ۱ - تدبیر الامور ۲ - صنع

کارسازی [ن] تدبیر، تنظيم الامور

کارکهر [ن] ۱ - عامل ۲ - اجیر ۳ - صانع

کارکردن [چ] الاشتغال: رووژئی ههشت سهعت کار

کهن

کارکون [ن] مسهل دواء الاسهال

کار لی کردن [تم] کارتیی کردن

کاروان [ن] ۱ - قافله ۲ - مسیره

کاروان سهر [ن] مبيت القوافل: خهرئی خاصه له

کاروان سهر [ن] بسهرنی (په‌ند).

کاروان کوشه [ن] ۱ - نجمة الصباح ۲ - شجرة

بریه.

کاروانی [ن] تسییر القوافل
 کاروانی کهر [ن] مسیر القوافل
 کاروانی کردن [چ] ان تسییر القوافل
 کاروهدهس [ن] مسئول: کی کاروهدهسی ثاویه؟
 کاروبار [ن] شؤون، مصالح
 کاری [ئن] قتال، ممیت: دهردهگهی کاری به.
 کاریز [ن] ینابیع المیاه الجوفیه متصله بنفق یخرج
 علی شکل ساقیه، کهریز
 کاری کردن [چ] الاصابة فی الصمیم: بیماری به گهی
 کاری کردگه.
 کاژ [ن] شجرة الصنوبر
 کاس [ئن] ۱ - مصاب بالدمار ۲ - منذهل، مصعوق
 کاساوسه [ن] تبادل الاکلات بین الجیران
 کاسه [ن] ۱ - کأس ۲ - قحف الرأس
 کاسب [ن] کاسب
 کاسبکار [ن] کاسب
 کاس بوون [چ] ۱ - الاصابة بالدوار ۲ - الانذهال،
 الانصعاق: له قاله قال کاس بوم.
 کاسبی [ن] ۱ - کسب ۲ - حرفة، مهنة
 کاسبی کردن [چ] الاکتساب، الکسب: چه که ید
 له مال، بچوو ثهرا خوهت کاسی بکه.
 کاس کردن [چ] ۱ - جعله مصابا بالدوار ۲ - جعله

منذهلا، مصعوقا

کاس [ن] ۱ - حالة الدّوار ۲ - خالة الذّهل
کاشتن [ج] الزراعة، الفلاحة: ثمسال سى جفت
کاشتمه.

کافر [ن] ۱ - کافر ۲ - عديم الرحمة، فتاک
کافربوون [ج] ان ينقلب کافرا
کافرکردن [ج] ۱ - جعله کافرا ۲ - اثاره مشاعر
العطف والرحمة على:

کافرى [ن] ۱ - کفر ۲ - انعدام الرحمة والرافة
کافوور [ن] کافور

کاک [ن] الاخ الكبير
کاکيان [ج] الوقوع ۲ - التتف: مويك له سهرى
نه کاکياگه.

کاکيله [ن] ضررس
کاکه [سر] اخي: تستعمل للتعجب والاستغراب:
کاکه، يه کارى ته نى يه!

کال ۱ [ن] ۱ - زراعة ۲ - محصول الزراعة
کال ۲ [ن] ۱ - خام، فج، ني ۲ - فاتح: قورمى
کال.

۳ - خفيف، مشعشع، حذق، غير مرکز، سابط:
چای کال

کالا [ن] سلعة، بضاعة: پيرى، کاملی چيشت

به‌دیگه × گالای ناره‌وای له هه‌د ره‌دیگه (فولکلور).

کالات [ن] حصه رئیس العشيرة من دية القتل

کاله [ن] حذاء جلدي

کاله‌وکهر [ن] مخفف

کالگ [ن] بطیخ

کالووش [ن] کاله

کالی [ن] ۱ - فجاجة ۲ - انفتاح اللون ۳ - کون

السائل خفيفا، عكس كثيف

کالین [چ] الزرع: پاره‌که پینج وه‌نزه گه‌نم کالی

کام ۱ [ن] ۱ - شهية، مشتهى ۲ - رحاء ۳ - غلیل

کام ۲ [ئپ] ای؟ کام مال؟ کامیان کوریه؟

کامانن [چ] الارضاء، اشباع الشهية هیچ ئی ئایه‌مه

نیه‌کامنی

کام بردن [چ] جعله يتوحم: سیقی بده کوره، کامی

بردی!

کام چوون [چ] التوحم. ئه‌وقه‌ره چه‌وه‌نووری ده‌ستان

بو کامی چگه.

کامران [ئن] سعيد، متهنىء

کامرانى [ن] سعادة، هناء

کامزانى [ن] ۱ اشباع الرغبة ۲ استفحال

کامزانى‌کردن [چ] ۱ - ان يشبع الرغبة ۲

الاستفحال: بیمارى کامرانى له سقانى کردگه.

کام شکانن [چ] ارواء الغلیل : کامی خوهی له شیرینی شکان
 کامل [ئن] ۱ - کامل، تام ۲ - ناضج عقلا ۳ - بالغ
 سن الخمسین فما فوق
 کاملی [ن] ۱ - کمال، نضج ۲ - سن الخمسین فما
 فوق

کامیره [ن] کامیرا الة التصوير
 کامین [چ] الرضاء، ارتواء الغلیل : وه يهك ودو ږرتقال
 نیه کامی
 کان [ن] ۱ - جرف: منحدر صخري شاهق ۲
 شهوة، شهية ۳ - غلیل ۴ - قرار، استقرار
 کانه [ن] کومه، کدس، ركام
 کانه دان [چ] التکوم، الترمک، التکدس: خاک کانه
 داگه له ناو حه وشه گه
 کان که نین [چ] التوحم للطعام
 ئه را ئه ناره گه کان که نیم.
 کانگ [ن] موق العين

کانون [ن] شهز کانون
 کاوه [ن] ۱ - کعبة: قبله المسلمین ۲ - بطل کردی
 اسطوري

کاور [ن] ۱ - حمل، کبش ۲ - شخص بلید

کاساوسه [تم] کاساوسه

کاوش [تم] باوش

- نه و کاوش گرتن [تم] نه و باوش گرتن

کاوډ [نن] مه دم، مه دوم، مخرب: لهی مال کاوډمه!

کاوډ بوون [چ] الته دم، التخریب: مالت کاوډ بوو
نه را ئی کاره و کردید! مال م کاوډ مه که.

کاوډ کردن [چ] الته دیم، التخریب: وه دهس خوه م

مال خوه م کاوډ کردم

کاوډی [ن] غجر

کاوډی [ن] هدم، خراب

که [نک] حالما، متی ما، حینما: که هاته وه خه وهرم
بکه.

که باب [ن] کباب

که پهر [ن] عقدة العظم المكسور بعد تجبره

که پهر به سین [چ] التعقد: المادة السابقة: شکیانی

دهس که پهر به ساگه.

که پر [ن] مظلة «سیاط»

که بسوول [ن] کبسول

که پوله [نن] منطو

که پولهی [ن] انطواء

که پوو [ن] طیر من الهدهدیات

که پوول [ن] رأس
 که پووله [ن] قدر کبير مصنوع من الخشب
 که تان [ن] نبات الکتان، بذوره
 که تنه [ن] مصيبة: چ که تنه ی لیم کهفت!
 که چ [ن] هدم
 که چ بوون [چ] الهدم
 که چهل [ئن] اقرع، قرعاء
 که چهل بوون [چ] ان یصبح اقرع ۷ قرعاء
 که چل کردن [چ] جعله اقرع، قرعاء
 که چله ی [ن] قرع
 کهر [پاش] تضاف الی الاسم فتکون اسم الفاعل:
 کار: کار کهر.
 کهر [ئن] اصم، صماء: کهره، هیچ نیه ژنده وی.
 کهراژه [ن] عفن.
 کهراژهدان [چ] التعفن: لهشم کهراژه داگه.
 کهراکه [ن] طبلة الاذن الداخلية
 کهرامات [ن] ۱ - کرامات الاولیاء ۲ - مصيبة: بچوو
 کراماتی پیت بایک خوارو ژوهری خوهر نه ناسی!
 کهره [ن] زبد
 کهره [ئن] قصیر الاذن: میه ی کهره.
 کهره پوله [ن] ثمار البردي
 کهره ته [ن] قرن يستعمل للبس الاحذية

که‌ره‌دان [ن] مزبده: کیس مصنوع من الجلد لحفظ
الزبد

که‌ره‌زات [ن] کرزات

که‌ره‌سته [ن] المواد الاولى

که‌ره‌ك [ن] مسحاة كبيرة بدون دواصة: كرك

که‌ره‌م [ن] کرم، فضل

که‌رم کردن [چ] ۱ - التكرم، التفضل ۲ - التكریم،
التفضیل

که‌ره‌و [ن] كرب: اصول العف الفلاظ العراض التي
تقطع معها

که‌ره‌وز [ن] نبات كرفس

که‌ره‌یان [تم] که‌ره‌دان

که‌ره‌بون [چ] الاصابة بالصم

که‌رت [ن] ۱ - قطعة ۲ - مقطع ۳ - قطاع

که‌رت‌ه‌شی [ن] نبات خس السبع

که‌رس‌ه‌ر [ن] طير الغاقه

که‌ره‌کردن [چ] جعله اصم: که‌م هاوار بکه، که‌رمان
کردید!

که‌ره‌کول [ن] نبات شوکي

که‌ره‌کیت [ن] مذاراب، مافور [شوکه الناسج]

که‌ره‌گ [ن] عفن الخبز

که‌ره‌گ‌ه‌ته‌شی [تم] که‌رت‌ه‌شی

کهرواس [ن] قمیص
 کهری [ن] صم، طرش
 کهریه [تم] کهره
 کهزازی [ئن] غر: قلیل الخبرة، بذائی، متوحش:
 کهزازیین، هیچ وه خوهیان نه دینه.
 کهژ [ن] سلسله الجبل
 کهژاژوو [ن] قلاع: بثور علی اللسان
 کهژال [ئن] اشقر، شقراء
 کهژالی [ن] شقر
 کهژاوه [ن] هودج
 کهژوو [ن] مرض عرق النساء
 کهژین [ئن] جبلي
 کهس [ن] ۱ - شخص، فرد ۲ - قریب ۳ - معیل:
 فه قیره و بی کهس
 کهساس [ئن] ۱ - مکتسد: بازار کهساسه ۲ - شقی،
 بائس، تعیس
 ژیانی کهساس
 کهساس بوون [چ] الاکتساء
 کهساسی [ن] ۱ کساد، شقاء، تعاسة
 کهسکوون [ئن] حارجدا، حاد، حریف
 کهس نهزان [ن] بسر: ئی چیشته کهس نهزانه.
 کهس وکار [ن] ذوی: غه ریب نین، کهس وکاری

خومانن .

کهش [ن] وغم ۲ - حافة

کهشار [ن] ۱- ضفة ۲ - طرف ۳ - حافة ۴ - ساحل

کهشاره [ن] حد: کهشاره‌ی دهس

کهشان [ن] نقل مستمر

کهشان کردن [چ] النقل با استمرار: لی نانه ههر
کهشان کهن .

کهشاوکهش [ن] ملیء . کهشاوکهش جامه‌گه ثاوه

کهشتی [ن] سفينة، باخرة

کهشتیوان [ن] ملاح السفينة

کهشخه [ئن] ۱ - متأنق، مهندم ۲ - جمیل

کهشخه کردن [چ] التأنق، التهنيم

کهشخه‌ی [ن] تأنق، تهنيم

کهشك [ن] الله

کهشكا [سر] لیث: کهشكا نه‌هاتام

کهشکه‌شان [تم] کهشان

کهشکه‌شان کردن [تم] کهشان کردن

کهشکه‌لانه‌کی [ن] لعبة قديمة

کهشك و دوو [ن] اكلة تعد من اللبن المجفف والتمر

کهشكوول [ن] ۱ - جراب الامتعة ۲ - موسوعة،

دائرة المعارف

کهشکینه [ن] رصفة: العظم المتحرك في رأس الركبة

کهشیده [ن] عمامة

كهف [ن] ۱ - رغوۃ ۲ - زبد الماء
 كهفارهت [ن] ۱ - كفارة ۲ - جزاء الكفارة
 كهفه جيلگه [ن] سائل رغوي
 كهفهل [ن] مشقة العضو الذكري
 كهفتن [چ] ۱ - الوقوع، السقوط ۲ - التصادق ۳
 التمرض ۴ - الصيرورة ان يصير في وضع او موقع
 معين: كهفتن ئەوداى ۵ - التحريض: كهفته و ژيرى
 پاى ۶ - الشروع: كهفتن ئەوکار، كهفتن ئەودهو.
 أ - ئەوبى كهفتن [چ] ۱ - المطاردة، التعقب ۲ - ان
 يكون من نصيبه، من حصته: چەنى كهفته و پى؟
 ب - ئەوخو كهفتن [چ] التهيو، الاستعداد: دهرفهت
 ئەراى نەما بکه فيگه و خوۋى
 ج - له يەك كهفتن [چ] ۱ - الاتفاق: له سەر
 ژن خوازين له يەك نە كهفتن ۲ - المطاردة والتعقب
 بعضهم بعضا
 د - لى كهفتن [چ] ۱ - الملائمة، ان يليق به:
 چا كه ته گه خاسه لى كهفى ۲ - ارتكاب خطأ: له من
 كهفتگه له تو نه كهفى.
 كهفتنه وه [چ] ۱ - ان يكون خلفاً: خوله كوو له ئاگر
 كه فيگه وه ۲ - الحدوث او الظهور مرة ثانية: نه خو هشى
 ئاوله كهفته وه
 كهف كردن [چ] الترغو، تكون الرغو

كهف كرين [چ] التزبد
 كهفير [ن] كفكير، مغزفة
 كهل [ن] ١ - فتحه البات ٢ - فتحه، ثغرة ٣ -
 علاقة: من كهلم وه ئه وه نى به ٤ - مساعدة: كهلم
 بگرن خودا كه لدان بكري
 كهل [ن] ١ - ذكر الغزال ٢ - تلقيح الابقار
 - وه كهل [ئن] في حالة الشيق (الابقار) مانگه هول
 ها وه كهل ٥ كهل
 كهلاب [ن] ١ كلاب ٢ - مشذب الاشجار
 كهلاكه [ن] محق الرأس
 كهلاوه [ن] ١ - خربة ٢ - اطلال
 كهلاوه [ن] ١ - خربة ٢ - اطلال: من وبايه قوش
 هردو هاوده رديم. كهلاوه نشين هه ناسه سه ردين
 [فولكلور].
 كهلاى [ن] ١ - زائر الائمة سبع مرات ٢ - لقب
 للتعبير عن الاحترام
 كهله [ن] ١ - رأس ٢ - كراع
 كهله بچه [ن] مثير اليدين، وثاق اليدين، كتاف
 كهله بچه كردن [چ] وضع القيد على اليدين
 كهله بدوون [ن] نوع من العبي حواشيه مطرزة
 بالدانتيل الاصفر
 كهله چى [ن] دار البغاء

که له رهق [ئن] ارغن، رعناء، عنید: که له رهقه،
قه ببول نیه کیگ.

که له رهقی [ن] رعون، عناد

که له شق [ئن] لا ییالی بالاعراف

که له شقی [ن] اللامبالاة بالاعراف

که له شیر [ن] دیک

که له شیرخودایله [ن] هدهد سلیمان

که له ک [ن] ۱ - عبارة ماء ۲ - حيلة، مراوغة

که له که [ن] خاصرة

که له که [ن] رص روضع الاشياء بعضها فوق البعض

على شكل صفوف وبانتظام

که له کباز [ئن] حیال، مراوغ

که له کبازی [ن] تحایل، مراوغة

که له مه علووم [ن] حکمة: ما احاط بحنكي الخيل

من لجامه لمنعه من مخالفة راکبه کراع:

که له وپاچه [ن] ۱ - رأس واطراف الحيوان المذبوح ۲ -

اکلة تعد من الکراع

که له [ئن] احد، شخص ما: که له یه کی

که له گ [ن] ۱ - قشور الحبوب ۲ - نشارة

که له پینجه [ن] تشابک في عراك

که له پینجه دان [چ] التشابک: که له پینجه دانه له یه ک

که له دان [چ] التلقيح (الابقار): گا نی یه که لی

مانگه گمان بدهم .

کەلک [ن] ۱ - فائده ۲ - نفع ، ربح

کەلکام [ن] شجرة الفولفاف

کەل کردن [چ] ۱ - عمل فتحه في (حائط .. الخ) ۲

- عمل فتح الباب

کەلگا [ن] ثور

کەلگەت [ئن] عملاق : سالار، چوارشانەو گەلگەتە

گەلگەخەراوە [ن] دار مهدومة، بناية مهدومة .

کەل گرتن [چ] المساعدة : فەقیرە ، کەلی

بگرن .

کەل گرتن [چ] التلقح (ابقار) : مانگەگەتان ، گەل

گرتگە .

کەلۆهز [ن] ۱ - مغاور، غار

کەل وپەل [ن] ۱ - ملابس ۲ - اثاث

کەلّین [ئن] ۱ - کبیر عمرا ۲ - کبیر اجتماعیا : وجیه

کەلّین بوون [چ] ۱ - ان یکبر عمرا : ماشه لله ،

جەلیل کەلّین بۆه .

۲ - ان یکبر اجتماعیا : مەحسن کەلّین بوه ، دەسی

چوو .

کەلّین کردن [چ] ۱ - ان یکبّر ۲ - ان یعیّش ۳ - ان

یعظم

کەلّینی [ن] ۱ - کبر ، شیخوخة ۲ - منزلة اجتماعية

که م ۱ [ن] ۱ - ضفة ۲ - حافة، حد: که می دهس
که م ۲ [ئن] ۱ - قليل ۲ - بضع ۳ - ضئيل ۴ -
ناقص: پاره گهت، که مه.

که مان [ن] کمان الة موسيقية

که مانجه [ن] کمنجة: الة موسيقية

که مهر [ن] خصر، خاصرة

که مهر بهن [ن] حزام، نطاق

که مهرچين [ن] معطف نسائي

که مهن [ن] ۱ - جبل ۲ - وريق، اريقا: احبوله تقنص
بها الخيل والبقر الوحشي

که مه و بوون [چ] ۱ - التقليل ۲ - التناقص ۳ -
التضاؤل ۴ - التخفف

که مه و کهر [ن] ۱ - مقل ۲ - مخفف

که مه و کردن [چ] ۱ - التقليل ۲ - التخفيف

که متار [ن] ضبع، ام عامر

که متاکوت [ئک] قليلا، بعضا من: که متاکوت ثايهم
ها له بازار.

که مچک [ن] ملعقة

که مچکدان [ن] محفظة الملاعق

که م دهس [ئن] فقير، ثوقه ره که م دهسه ناتوانی
شه وئی ثه را ژنه ی بکینگ.

که م رو [ئن] خجول: خديجه، فره فقيرو که م رو.

که‌م روی [ن] خجل، استحياء
 که‌م که‌م [ک] ۱ - تدریجیا ۲ - رویدا رویدا: که‌م
 که‌م مه‌ردمه‌گه فره‌یه‌و بون.
 که‌م کردن [ج] ان ینقص: باره‌گه شه‌ش که‌پلوو که‌م
 کرد

که‌مووتەر [ن] حمام القمري.
 که‌م گوو [ئن] سکیت، ضموت، قليل الکلام: امير،
 که‌م پووکهم گووه.

که‌مگووی [ن] سکوت، صمت، قلة الکلام
 که‌مونه [ن] کأس خشبي يستعمل لشرب الماء
 که‌می [ن] ۱ - قلة ۲ - نقص ۳ - ضالة ۴ - ندرة

که‌میل [ن] بعروور واوساخ تلتصق بصوف الغنم حول
 الشرج

که‌میل کردن [ج] ازالة او قص البعروور والواوساخ
 الملتصقة بصوف الغنم حول الشرج

که‌ن [ن] واد طبيعي في الاراضي السهلية
 که‌نار [ن] ۱ - حافة، حد ۲ - حاشية ۳ - ساحل،
 شاطيء

که‌ناو [ن] قناة، قنال

که‌نده‌سا [ن] تمسح (على الارض، الحائط) «حيوان»
 که‌نه‌سا کردن [ج] التمسح

- كهنتوور [ن] دولاب الملابس
 كهندز [ن] اخدود: حفرة المياه الجوفية
 كنگر [ن] نبات الكعوب
 كنگر خه رانه [ن] شوك الدواب
 كنگلاشگ [ن] كعوب مقلوعة وجافة تذروها الرياح
 كهنو [ن] كواره: مخزن الطحين مصنوع من الطين
 كهنيژ [ن] ١ - خادمة ٢ - جارية:
 شامى كهنيژان [كن] عشاء متأخر
 كهنين [چ] ١ - القلع ٢ - السلخ ٣ - الانتزاع، النوع
 ٤ الحفر ٥ الشق (ترعة)
 كهنيه وه [چ] ١ - القطف ٢ - ان يصبح بدينا: زگ
 كهنيه سه وه
 ٣ التنف: قزى خوهى كهنيه وه ٤ - الضبط: تری
 كهنيه وه
 كهو ١ [ن] طير القبيج
 كهو ٢ [نن] ازرق، زرقاء
 كهوان [ن] قوس
 كهوه [ن] قرادة الاغنام
 كهوه دان [نن] التقرد
 كهوه ر [ن] ١ - عمود، مسند ٢ - نبات كراث
 كهوه نه [ن] مجموعة من الفطر تنبت في مساحة
 واحدة

کهوه و بون [چ] الازرقاق: له به لی دانه له شی کهوه و
بوه.

که و پختی [ن] طیر الحمام «بختی»
که و درپرگ [ن] نبات شوکی ازرق اللون
که و ر [ن] مرتفع جبلي
که و پرخ [ن] جبان، خواف
که و پرخی [ن] جبن، خوف
که و زیه لگ [ن] جبان، خواف
که و ش [ن] حذاء ذو قیطان
که و گردنه وه [چ] ۱ - ان یزرق ۲ - ان یضربه ضربا
میرحاً: وه چووی کهوی کرده وه.
که و کز [ن] ۱ - ملك ۲ - سلطان ۳ - حاکم
که و ل [ن] ۱ - جلد ۲ -
که و له [ن] ۱ - نبات شوکی ۲ - طالع: نوع من
الدمبل تخرج تحت القدم
که و له مهری [تم] که و له
که و ن [ن] کون
که و هه فی [ن] نوع من الحیای زرقاء اللون
که و ی [ن] زرق، زرقة
که و یه [تم] که وه
که و یه دان [تم] که وه دان
که و هراب [ن] که رب: حجر کریم

که هربا [ن] کهرباء

که ی [ئپ] متی؟ که ی بچیم؟ که ی خور ئاوا بوو؟

که یف [ن] ۱ - حال، شأن ۲ - بهجة، سعادة،

سرور ۳ - مسهل ۴ - ارادة ۵ - نزهة

که یف دار [ئن] مبتهج، سرور

که یف بوون [چ] ان یرید، ان یود، ان یحب:

هروهختی که یفم بوو کار که م.

که یف کردن [چ] ۱ - ان یفرح ۲ - ان یتنزه

که یف وخواهشی [ن] تسالم: المادة السابقة

که یف هاتنه وه [چ] الانشراح: که یفی وه قسه گهی هاته وه.

شجرة العولفان

که یسم [ن] طراز

که یشتی [تم] که شتی

که یشتیوان [تم] که شتیوان

که یکوو [ن] شجرة

که یوانوو [ن] ۱ - عجوز ۲ - ام البيت

که یوژ [ن] ممر الحبوب في الطاحونة المائية

کپ [ئن] ۱ - صامت، ساکت ۲ - هادیء ۳ - ثقیل

السمع: گووشم که.

کپانن [چ] ۱ - الافحام (في الكلام) ۲ - الانهاک

بسبب المشي ۳ - الغلبة ۴ - السكون «الريح»

کپاهاتن [چ] ۱ - الصمت، السکوت ۲ - الهدوء:

دوای نه و ههراو به زمه ئاوی کپهاات ۲ - تیر خواردن و
کپانا هات ۳ - الانسداد: گووشم کپهااتگه .

کپ بوونه وه [تم] کپهااتن

کپ کردنه وه [چ] جعله یکف، یهدأ

کپی [ن] ۱ - صمت، سکوت ۲ - هدوء ۳ - ثقل

السمع ۴ - مکان لا یصیه الامطار والرياح: دانه و

کپی یه گ و وازی کردن

کپسان [چ] ۱ - السكون (الريح) ۲ - المنهك في

العمل ۳ - التوقف عن السير بسبب التعب: کوپی

گشتی له شه که تی و بی نانی کپیا، خه رکه وله ری کپیا

کت [سر] تستعمل لاستجلاب الکلاب

کتري [ن] غلاية الماء لعمل الشاي

کت وکووله [ن] منبوذين وحقراء

کچ [ئن] منکوس، مطأطأ الرأس

کچانن [چ] ان يغليه وذلك بانفلات ابهام رجله من

يده في لعبة «حجلة» ونحوها: کهس نی یه له قولان

بکچنیگه م کی کی کچان؟

کچ کردن [چ] النکس: سهری کچ کرد: له شه رما

سهری کچ کردو چکه ری یه و. ۵

کچیان [چ] ان يغلب وذلك بانفلات ابهام رجله من

يده في لعبة: کهس نه کچانه ی خوهی کچیا

کر ۱ [ن] ۱ - خط ۲ - سطر الكتابة

کر ۲ [ئن] کرک: التي ترقد على البيض (دجاج):
چوار مامرم کره.

کرا [ن] اجرة

- وه کرادان [چ] التأجير: خانگه گهی وه کرا دا
کرادهر [ن] مؤجر

کراکه ر [ن] مستأجر

کراکردن [چ] الاستئجار: سیاریه یه کرا کردنه بچن
ئه را زیارهت

کرامات [ن] ۱ کرامة، معجزة

کرانن [چ] ۱ - السحب على الارض ۲ - الحک ۳ -
النیش

کره [ن] ۱ - صوت السحب على الارض ۲ - صوت
الحک ۳ - موافقة، قبول ۴ - بحة الصوت

کره کردن [چ] ۱ - احداث الصوت عند سحب على
الارض ۲ - احداث صوت عند حركة ۳ - الموافقة،

القبول: دلیه و، کرهیش کیگ. ۴ - ان ییح الصوت:
هه وامه و ده نگم کره کیگ

کره وون [چ] ان تکرک الدجاجة

کرته [تم] صوت القطع، صوت القضم

کرته کرت [ن] صوت القطع او القضم المتكرر

کرته کردن [چ] احداث الصوت عند الانقطاع او
القضم

کرج [ئن] ۱ - مفتول ۲ - متشنج ، متقلص : پارچه‌ی کرج

کرج بوون [چ] ۱ - التفتل ۲ - التشنج ، التقلص
کرج کردن [ج] ۱ - الفتل ۲ - جعله يتشنج ، يتقلص
شجرة القصب

کرجی [ن] ۱ - حالة الفتل - حالة التشنج والتقلص
کرجه [ن] وقع الاقدام : کرجه‌ی پای هات .
کردار [ن] عمل ، فعل

کردار [ئن] مقلم ، مخطط : پارچه‌ی کردار .

کرده [ن] ۱ - عمل ، فعل ۲ - مسعى
کردگار [ن] خالق ، اله ، رب العالمين

کردم [سر] فرضا : کردم نه‌هات !

کردن ۱ [چ] ۱ - العمل ، الشغل ، الفعل ۲ - الصنع
۳ - ان يشاء ۴ - ان يجعل : چه‌بکه‌ن؟ هه‌رچه‌گ کردن
چمان نه‌کردن .

کردن ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون مصدر
الفعل : ئاو : ئاوکردن

- ئه‌وبی کردن [چ] ان يشبه : سه‌لام ئه‌و باوگی کیك .
کردنه‌وه [چ] ۱ - الفتح ۲ - فك الوثاق ۳ - حل
العقدة الجنسية بين الزوجين ۴ - الاشعال : ئاگرى
کرده‌وه .

کرف [ن] شجرة

کرز [ئن] ساکت، سکون
 کرزبوون [چ] السکوت: باوگی لیّ تنیاو، کرز بو.
 کرزکردن [چ] الاسکات: تنه‌ی لیّ کردو کرزی کرد.
 کرک [ن] العمود الفقري، صلب
 کرکر [ئن] مخطط، مقلم
 کرکراکه [ن] صیوان الاذن
 کرکردن [چ] التدلي بحيث يلامس الارض: قژی کر
 له زهو کرد.
 کرم [ن] دود
 کرم دان [چ] ان يدود: خورماگه کرم داگه.
 کرمژن [ئن] مدود: خورمای کرمژن
 کرمن [تم] کرمژن
 کرنووش [ن] رکوع، سجود، انحناء
 کرنووش بردن [چ] الركوع، السجود، الانحناء
 کریش [ن] عکرش، بخیل
 کریشین [ئن] معکرش، ذو عکرش
 کریوه [ن] مطر مصحوب بالثلج، مطر ثلجي
 کز [ئن] ۱ - حزين، جازع، کئیب ۲ - خافت ۳ -
 ضعيف
 - وه كزه وهاتن [چ] التوسل، الالتماس: وه كزه و
 هات و منیش وازه لیّ هاوردن.
 کزه [ن] ۱ - عتاب، عتابه: نوع من الغناء الكردي ۲

- حرقه ۳ - هبة النسيم البارد ۴ - انين
 كزه كردن [چ] ۱ - غناء العتابة ۲ الانين
 كزه كز كردن [چ] الشعور بعدم الراحة گيانم، كزه كز
 كيگ.
 كز بوون [چ] الجزع، الاكتئاب نه گهر فلسی زهره
 بكيگ كز بوو.
 كزر [ئن] ناشف
 كز ره بوون [چ] ان ينشف: فانيله گه، وه ته پری
 مه كړيه وهر، بيلا كه می كز ره و بوو.
 كز ره وكردن [چ] جعله ناشفا
 كزری [ن] كون الشيء ناشفا
 كز كردن [چ] ۱ - جعله يحزن، يجرع ۲ - ان
 يخفف، ان يضعف
 كز گكه [ن] خبر مصنوع من طحين الذرة
 كزی [ن] ۱ حزن، كآبة، جزع ۲ - خفوت
 ضعف
 كز مژ [ن] زيب
 كزو وژ [ئن] بخيل
 كزو وژي [ن] بخل
 كسپ [ن] كسب، كدح
 كش ۱ [سر] ۱ - كلمة تستعمل لابعاد الدجاج ۲ -
 في لعبة الشطرنج تعني: ابعد الملك

کش ۲ [ن] جرخره.

کشه [ن] صوت سحب الشيء على الارض
کشه کردن [چ] احداث الصوت عند سحبه على
الارض

کششگ [ن] حبل عريض.

کش کردن [چ] ۱ - الجرجرة على الارض ۲ - ابعاد
الدجاج ۳ - التحذير لابعاد الملك في لعبة الشطرنج
کشمات [ئن] هادیء، ساکت، صامت

کشمش [تم] کژمژ

کشور [ن] دولة، قطر

کفاو [ن] مرق يعد من البصل والدهن

کفه [ن] صوت السائل المقلبي

کفه کردن [چ] احداث الصوت عند الغليان

کفه کف [ن] صوت الغليان المتواصل

کفت [ن] غلیل

کفته [ن] کفته

کفت نان [چ] ارواء الغلیل: کفتی دلی خوهی له
گوشت. نا

کفر [ن] ۱ - کفر ۲ - تجديف

کفر کردن [چ] ۱ - الکفر ۲ - التجديف

کف کردن [چ] الغليان والطفح

کف وکاف [تم] کفه کف

کل [ن] ۱ - ارسال، بعث ۲ - تودیع، تشیع ۳
طرف العین: کلی چہو.

کلاش [ن] کلاش

کلاشکەر [ن] صانع او بائع الکلاش

کلافه [ن] ۱ - شلیله الخیوط ۲ - تکور

کلافه بوون [چ] التکور: کلافه بوو دا له زهو.

کلافه کردن [چ] ۱ - التکویر ۲ - اللف: ماهینه گه

کلافه دوی کرد، کلافه می مه چیره گه بکه.

کلاتهر [ن] ۱ - رئیس القرية ۲ - رئیس مخفر الشرطة

کلاو [ن] طاقيه، عرقية

کلاوانه کی [ن] لعبة الطاقيه

کلاوکلاو [ن] ۱ - خدعة، حيلة ۲ - مراوغة

کلاوکلاو کردن [چ] ۱ الخدعة، التحايل ۲

المراوغة

کلاووه سهره [ن] بعاق: قطر ذات قطرات كبيرة

کلفهت [ن] اولاد

ککوچ وکلفهت [ن] الاموال والاولاد

کلکام [ن] بنات الشفلح

کل کردن [چ] ۱ - الارسال، البعث ۲ - التوديع،

التشیيع

کل کردنه وه [چ] الاعادة، الارجاع جه پره گه می

مالی شریف هاورید کلی کردیده وه. P

کَلْگ [ن] اصبع

ا - گَلْگ برای خوهی خوانیه‌کهی [در] بخیل

ب - کَلْگ پرباگی تیه‌رزی [در] ثمین جدا

کَلْگه‌وری [ن] ۱ - نبش ۲ - تلاعب

کَلْگه‌وری‌کردن [چ] ۱ - البنش ۲ - التلاعب

کَلْگه‌توتَه [ن] خنصر (اصبع)

کَلْگ که‌له [ن] ابهام

کلوانگ [ن] خاتم

کَلُوفت [ئن] ضخم

کَلُوفتی [ن] ضخامة

کلومنجر [ئن] منحرف: مالمان، وه‌رای وه‌ری یه‌کن
وه‌لی قاپیه‌گان که‌می کلومنجرن.

کلومنجرى [ن] انحراف

کلور [ئن] متحور

کلوربوون [چ] النخر: سی دگانم کلوربوونه

کلورکردن [چ] جعله منحوزا

کلوری [ن] نخر

کَلُوول [ئن] سيء الحظ، منکوب

کَلُوولی [ن] سوء الحظ، نکیه

کَلُوم [ن] ۱ - حجر کبیر ۲ - رتاج الباب

کلیت [ن] مفتاح

کلّیتَه [ن] قلنسوة للرأس والعنق معا
 کلّیت بوون [چ] الانغلاق
 کلّیت کردن [چ] الغلق، الاقفال: وهختی دهر چگ
 کلّیت قاپیه گه کرد.
 کلّیل [تم] کلّیت
 کلّیل بوون [تم] کلّیت بوون
 کلّیل کردن [تم] کلّیت کردن
 کلّیم [ن] بساط او کنفه صغيرة
 کلّینچگ [ن] عصص
 کندیر [ن] رئیس العمال
 کندیری [ن] مهنة رئیس العمال
 کنوکوو [ن] تهیؤ، استعداد للسفر
 کنوکوو کردن [چ] التهیؤ، الاستعداد: کنوکوو کردن
 بچن ئهرا که رکووک.
 کنیشت [تم] قایوشت.
 کنیشت کردن [تم] قایوشت کردن
 کوانه [ئن] ۱ - عتیق، قدیم ۲ - رث ۳ - سالف
 کوانه بوون [چ] ۱ - ان یعتق، ان یصبح قدیما ۲ -
 ان یصبح رثا.
 کوانه کردن [چ] ۱ - جعله عتیقا ۲ - ان یستعمله حتی
 یصبح رثا.
 کوانه ی [ن] ۱ - عتق، قدم ۲ - کون الشیء رثا

کوانگ [ن] موقد النار

کوه [ن] ۱ - مجموعة ۲ - نجوم ثريا

کوه [ن] جيل .

کوهيله [ئن] جبلى : پشى کوهيله .

کوهيلی [ن] مدني ، اهل المدن ، حضري

کوبه [ن] ۱ - اكلة كبه ۲ - ورقة في لعب الوريق

کوبوونهوه [چ] اجتماع : ثاوى له مالى قوْخا
کوبونهسهوه .

کوت [ن] ۱ - قطعة ، جزء ، كسر من شيء ۲ -

نصف : کوتى نان ۳ - جبر ، اجبار : هه ر کوته بچيد؟

۴ - ضرورة ۵ - ملحہ ، الحاح

کوتانن [چ] ۱ - الدق ۲ - السحق ۳ - الغرز في ۴ -

التطعيم التلقيح (طب)

کوتهك [ن] هراوه ، نبوت

کوتهکهمهري [ن] الحمام الهزار

کوتهکين [ئن] ۱ - كالهراوة ۲ - غليظ

کوت دان [چ] «الغلي» البحث عن القمل في شعر

الرأس وقتله

کوتهل [ن] ۱ - كزرة ۲ - تمزيق ۳ - عظم القص

کوتهل کردن [چ] ۱ - التمزيق ۲ - الكذرة

کوتر [ئن] نافر ، غير متحمس : لى کاره کوتره .

کوترى [ن] نفور ، عدم التحمس .

کوترگیان [چ] ال کدم
 کوترگنان [چ] ان یکدم
 کوت کردن [چ] اللاح: هر کوت کرد بچووک.
 کوت کوت ۱ [ن] کلمة تستعمل لاستجلاب الکلاب
 کوت کوت ۲ [ئن] مقطع، مجزاً
 کوت کردن [چ] الاجبار: کوته لی کرد دهر بچووک.
 کوتوپر ۱ [ئن] فجائي دهر دی کوتوپر
 کوتوپر ۲ [ئک] رأسا، فی الحال: هر نه ژنه فت،
 کوتوپر چگ.
 کوتومت [ئک] بالضبط، تماما، طبق الاصل.
 کوتینگ [ن] العقدة بین الجذور والساق الجاف
 کوجرات [ن] نوع من القماش نسبة الى مدينة
 کوجرات فی الهند.
 کوچ [ئن] اعضب، عضباء
 کوچ بوون [چ] ان یصبح اعضب، عضباء
 کوچ کردن [چ] جعله اعضب، عضباء.
 کوچگ [ن] حصو
 کوچگاره [ن] حجر صوان
 کوچگانه [ن] اثافی
 کوچگین [ئن] کثیر الحصو: زهوی کوچگین
 کوچله [ن] ۱ - کأس خشبي ۲ - منطقة الحوض فی
 الجسم

کوچی [ن] غضب
 کودی [ن] شجر، یقطین
 کودی قه باغی [ن] قرع
 کودی ملگه [ن] شجر عنافی
 کور [ن] ۱ - ابن، نجل ۲ - ذکر
 کورانه [ئن] ولادی
 کوره [سر] للتنیه والاستغراب: کوره مه که! کوره تهیه
 چه کهین!
 کوره [ن] کیر الحداد
 کورهك [تم] که رهك
 کوره پزا [ن] حفید، ابن الابن
 کورهزا [تم] کوره پزا
 کورته بالآ [ئن] قصیر القامة
 کورخان [ن] ۱ - موقد کیر الحداد ۲ - موقد الحمام
 کورد [ن] کورد، الشعب الكردي
 کورده ره [ن] واد یفیض شتاء ویجف صیفا
 کورده واری [ن] ۱ - المناطق الكردية ۲ - النماذج
 والمثالية الكردية
 کوردی [ئن] کوردي
 کورکائن [چ] ۱ البكاء بصوت مسموع
 کورکه [ن] اقعاء، تضام
 کورکه کردن [چ] الاقعاء: هر واران دایا، هرکهس و

له ژېړی دارې کورکه کرد.

کورکور [ن] طير القطا

کورگگه [ن] بظر

کورې [ن] جحش.

کوز [ن] ثرمة، قص

کوزه [ن] کوز: کوزه‌ی ټاو.

کوز کردن [ج] التقطیع الی فصوص: کوزی شامیه‌گه بکه.

کوز کوز [نن] ذو شرائح او فصوص

کوژهك [ن] مالوش

کوس [ن] فرج النساء

کوسپ [ن] عائق: ههول دا کوسپ بخيگه رېميان

کوسکه‌ش [نن] ۱ - متملق ۲ - منافق ۳ - قواد

کوسکه‌شی [ن] ۱ - تملق ۲ - نفاق

کوسوو [نن] زانية، فاحشة

کوش [پاش] افناء، قتل، ابادة: مهل + کوش =

مهلكوش

کوشانتهوه [ج] ۱ - الاطفاء ۲ - حل النزاع والحروب

او وضع حد لها: ټاگره‌گه بکوشننهوه ۲ - ههول بدهن

ټی جهنگی براکوشيه بکوشننهوه

کوشتار [ن] مذبحة

کوشتن [ج] ۱ - القتل ۲ - التسكين ۳ - القضاء على

(التأثير. الخ)

کوشتنه وه [ئن] قضاء الوقت: وه خسته گه یان وه وازی
کردن کوشنه وه.

کوشك [ن] قصر

کوشنده [ئن] قاتل، فتاك: بیماری سهره تان
کوشنده یه.

کوك [ن] طاقيّة مصنوعة من اللباد

کوکردنه وه [چ] ۱ - الجمع، التجميع ۲ - الاكتاب:
پاره ی خونه گه کوکردنه وه.

کول [ئن] اثلّم: چه قوه گه کوله.

کول ۱ [ن] تربص: له کول وسیاگه.

کول ۲ [ئن] ۱ - قصير: من له براگم کولترم ۲
مغلي: ثاوی کول

کولانه [ن] وکر الکلاب

کولانن [چ] ۱ - السلق: گوشته گه بکولن ۲ - الطهو
۳ - الغلي: ثاو کولنی

کولاننه وه [چ] ۱ - اثارۃ الجرح: زه خمگه ی کولانه وه
- اثارۃ المشاكل او الامور القديمة.

کوله [ن] ۱ - ناموسية ۲ - جراد

کوله [ن] مجموعة، قطعة: کوله ی گهنم

کوله بال [ن] معطف من اللباد قصير الرदन.

کوله پاس [ن] حراسة الزرع من الطيور.

کوله پاس کردن [چ] الحراسة: المادة السابقة

کوله پسی [ن] خلصة، خفاء

کوله پسی کردن [چ] الاختلاس، الخفاء

کوله زوانه [ن] نبات الحمحم.

کوله ش [ن] حيوان الشيهم.

کوله نجه [ن] سترة نسائية قديمة

کوله نجی [ن] حشرة من فصيلة العقارب

کوله مقن [ن] قماء قصير القامة تدينه

کوله و بوون [چ] القصير: شهوه گهم کوله و بوه.

کوله و کردن [چ] ۱ ان يقصر ۲ الاختزال،

الاختصار

کول بوون [چ] ان يثلم: کارده گه کول بو.

کولک [ن] ۱ - زغب ۲ - (م) وجه: قسه گه نا وه

کولکيه وه.

کول کردن [چ] ان يصيره اثل: کول تيشگه گه

مه که.

کولکن [ن] كثير الزغب

کولکولاهه [ن] طير القبره

کول گرتن [چ] التربص

کولگ [ن] مريض صغار الاغنام

کولمگ [ن] حرقه

کولنان [ن] مقربة: المحل الذي يوضع عليه قرب

الماء

كولنهت [ن] جلد قديم يستعمل للترقيع

كولى [ن] ثلم

كولى [ن] قعر

كوليان [ن] ١ - ان ينغلي، ان يغلي - ان يطهو ٣ -

ان ينسلق

كولييره [ن] مرض الكوليرا

كولين [ن] ١ - خوج كبير لحفظ الملابس ٢ - مخزن

في بيت الشعر.

كولينجه [ن] كليجه

كولينك [ن] قرية صغيرة

كوم [ن] ١ - حد ٢ - طرق

كومك [ن] مساعدة، معاونة

كومك كردن [ج] المساعدة، المعاونة: فقيره،

كومكى يكهـن

كومت [ن] تضلع، ترنج، تعرج خفيف

كومته كومت [ن] تضلع متكرر

كومپياله [ن] سند كومپياله

كونا [ن] ثقب، فتحة، زرف، نقب

- كوناسيه [م] سجن: نانهيان له كوناسيه

كونابوون [ج] الثقب: قايه گه كونا بوه.

كونار [ن] ١ - شجرة السدر. ٢ - نبق: ثمار شجرة

السدر.

كوناكر [ن] آلة الثقب

كوناكر دن [چ] الثقب: ثاسن كوناكر دن سته مه.

كوناونجه [ن] كوة الحائط

كونه [ن] قرب، قرية

كونج [ن] منبع الماء في قعر البئر

كونجى [ن] سمسم، نبات السمسم

كونى [ئن] ملوط

كونيه تى [ن] لواطه

كونيلگ [تم] كولینگ

كوو ۱ [ن] جميع، تجميع

كوو ۲ [ئپ] اين: هاله كوو؟

كووه [تم] كوه

كووپ [ن] ۱ - قدح ۲ - ثاية: علامة لتحديد قطع

الارض المعدة للحراثة.

كوويان [ن] جلال الحيوان، أكاف.

كووتا [ن] ۱ - امتناع ۲ - تقصير

كوداكر دن [چ] ۱ - الامتناع ۲ - التقصير: لهخاسه

هيج كوتا نه كهيت.

كوتايى [ن] حالة الامتناع ۲ - حالة التقصير

كووچ [ن] ۱ - ارتحال ۲ - هجرة ۳ - ثروة: كووچ و

كلفه تم وه قوربانى بوو.

کووده [ن] ضریبة

کوور [ئن] ۱ - اعمی ۲ - رفیع ۳ - ثانوی: کووره

ری ۴ - مطفی، منطفیء

کوورای [ن] غشاوة العین

کووره و بوون [چ] الانطفاء: چراخه گه کووره و بو.

کووره و کردن [چ] الاطفاء: کووری چراخه گه

بکه ره وه.

کوورپه [ئن] یافع

کوورپهی [ن] کون الفرد یافعا

کوورسز [ن] ردیء الاحتراق: تماکو کوورسز

کوورکردن [چ] الاعماء: دودی کوورمان کرد

کووره کووره - ک [ن] طیر الحدأة

کوورگ [ن] نبات ينمو بين الزرع ذو ثمر مر الطعم

کووری [ن] عمی

کووزه [ن] قصالة: السنابل الغير مدروسة تماما

کووس [ن] مصیبة، محنة، مشکلة

کووسار [ن] الجهة المظلمة من الجبل

کووسه ۱ [ن] هدف، مرمى

- کووسه له سهر مهره نجان [در] وان عدتم عدنا

کووسه ۲ [ئن] امرد الوجه، لا ینبث لحیة، املس

الوجه

کووس حسن [چ] الابلأ بمصیبة

کووس که فتن [چ] الابتلاء بمصيبة: یاخودا کهس

کووسی نه که فی [دعاء]

کوک ۱ [ن] ۱ - حذبة الظهر ۲ - سنام

کوک ۲ [ئن] ۱ - متفاهم، متفق ۲ - منتظم: کارمان

کووکه.

کووکه و بوون [چ] ۱ - التفاهم، الاتفاق ۲ - الانتظام

کوک دان [چ] جعله يحدودب: پیری کیوکی داگه

کوک کردن [چ] ۱ - التنظيم ۲ - التحديض

کووکن [ئن] محدودب: پیرهو کووکن

کووکنی [ن] تحذب

کووگرتن [چ] ان يثمر کرده ی کوو نه گری؟

کوول [ن] ۱ - ظهر ۲ - سهوة الجواد ۳ - جائز ۴ -

جذع النخل المقسم الى شرائح

ا - نهو کوول چوون [چ] الركوب، الامتطاء: چگه و

کوول نه سپه گه

ب - نهو کوول گرتن [چ] الحمل على الظهر

ج - له کوول نه و بوون [چ] التخلص من: بیلابچوو،

له کوول مانه و بو

د - له کوول نه و کبردن [چ] التحرر من: ئی شه ره له

کوول مه و بکه.

ه - له کوول حسن [چ] تحرير كاهل من: کاره گه له

کوولی خوئی خس.

- له کوول کەفتن [تم] له کووله و بون
کوولاً [ن] ۱ - قرامه: الخبز المحترق بالتنور ۲
سیباط

کوولان [ن] ۱ - زقاق ۲ - شارع فرعی: کوولان وه
کوولان کەفتمه و شوونی

کووله [ن] رقی ابیض اللب: شامی کووله
کولوهنی [ن] غماء

کولوهنه کردن [چ] ان یغمو: ان یسقف بالغماء
نورنج [ن] قولونج

کووم [ن] خوف، حذر، وجل: وه کوومه و قسه کرد.
کوومار [ن] جمهوریة

کووماج [ن] العمود الافقي الرئيسی فی بیت الشعر
کوومه [ن] کومه، کدس

کوومه بوون [چ] التکوم، التکدس

کوومه کزدن [چ] التکویم، التکدیس

کوومه ل [ن] جمع، مجموعة: مهردم کوومه ل کوومه ل
هاتن.

کوومر [ن] دیزانتری

کووم کردن [چ] ۱ - الخوف ۲ - التجوس: کوپ ئازا
له هیچ کووم نیه کیگ

کویلگ [ن] لب الخراج او الحبة او الدملة

کی [ن] تبین: خه سره و کی و لایخه گان کرد.

کی [ئب] من: ئەوہ کی یه؟ کی ها له مال؟
 کیان [ن] مخزن التبن
 کیهر [ن] کحیلة (خیول)
 کیهر [ن] جدي
 کیهرد [تم] کارد
 کیهل [ن] متبن: عمار لخن التبن
 کیهنی [ن] عین ماء
 کیر [ن] العضو الذکری للانسان والحيوانات
 کیربر [ن] ختان
 کیربرین [ج] الختن
 کیرگه که رانه [ن] نبات ربیعی يشبه نبات البصل
 کیرووک [ن] لب النباتات
 کیس [ن] ۱ - - کیس ۲ - محفظة النقود
 أ - له کیس چوون [ج] الخسارة
 ب - له کیس دان [ج] جعله يخسر
 ج - له کیس مان [ج] الفضلة
 کیسه [ن] ۱ - کیس ۲ - انتفاخ ۳ - ورم کیسی
 کیسه بیمار [ئن] فقیر
 کیسه بیماری [ن] فقر
 کیسه کردن [ج] التکیس: زه خمه گهی کربه. کردگه
 کیسهل [ن] سلحفاة
 کیشر [ن] ۱ - مطاطية ۲ - وزن ۳ - سحب

کیشان [چ] ۱ - النقل ۲ - الاستغراق ۳ - شهر
(السلاح . الخ) ۴ التقاط (الاذاعة . الخ) ۵ -
الوزن

کیشانه وه [چ] ۱ - انسحاب ۲ - رفع (خیط
العملية . الخ)

کیشه [ن] نقل (وخاصة الزرع المحصول الى البيدر
کیشه کهر [ن] ناقل : المادة السابقة

کیشه کردن [چ] النقل : المادة السابقة : دره وته واوبو،
خه ريك کیشه کردنه .

کیشت [ن] زرع ، زراعة

کیشت وکال [ن] زراعة

کیشمه کیش [ن] تناحر، تجرجر

کیش هاتن [چ] ان يكون قابلا للتحدد او التمثط :

لاسيك کیشی تی

کینک [ن] ۱ - کعک ۲ - برغوٹ

کیلو [ن] ۱ - کیلو غرام ۲ - کیلو القفل

کیلو غرام [ن] کیلو غرام

کیلومتر [ن] کیلومتر

کیمیا [ن] ۱ - کیمياء ۲ - کتابة عن وافر الفائدة .

کیمیاوی [نن] کیمیاوی، کیمیاى

کینه [ن] حقد، کراهية، بغض، بغضاء

گک -

گک ۱ [ن] /گاف/ الحرف الواحد والعشرون من
الالف باء

گک ۲ [پاش] تضاف الى الفعل الماضي فتكون
صفة: شکیا، شکیاگ

گا ۱ [ن] ۱ - ثور ۲ - مرة

گا ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم المكان:
داد: دادگا

گارا [ن] قطع الاغنام

گاران [ن] عصا راعي الابقار

گاره [ن] قوق او قرق الدجاج

گاره گار [ن] قوق الدجاج المتكرر

گاره گارکردن [چ] ان يقوق (الدجاج)

گارهم [ن] قطع الابقار

گاز [ن] ۱ - کماشة ۲ - حافة: لهسه ر گاز

گازوانه [ن] نبات لسان الثور

گازینوو [ن] کازینو

گافاره [ن] مهد، کاروک

گاقوور [ن] شهر تموز

گاگو [ن] نوع من الطاقة

گاورمیچ [ن] لعبة

گال [ن] ۱ - تمریض ۲ - اثاره

گاله [ن] حجر

گاله گال [ن] جلجلة، حدیث بصوت عالي

گاله گال کردن [چ] الجلجلة

گالته [ن] ۱ - سخریه ۲ - فراح

گالته و گهپ [ن] ۱ - محادثة ۲ - ممازحه

گال دان [چ] ۱ - التحریض ۲ - الشکوی علی ۳ -

التألیب: گال کهس وکاری دا دهس دریژی لیمان
بکه ن.

گام [ن] خطوة

گام کردن [چ] القیاس بالخطوات: خانگه گه گام

کردم چوار گام بو.

گام نان [چ] ان یخطو

گامیش [ن] جاموس

گامیش له وان [ن] راعی الجاموس

گان [ن] نزاع، جماع

گانه کوسی [ن] سحاق

گان دان [چ] ان یزني (المرأة)

گاندهر [ن] زانیة

گانکهر [ن] زانی

گان کردن [چ] النزاع، الجماع

گاوان [ن] راعی البقر

گاوانی [ن] مهنة راعي البقر
 گاوانی کردن [چ] ممارسة مهنة راعي البقر: گاوانی
 کردن له کورده‌واری کار خاصی نی‌یه.
 گاوه [ن] خنزیر
 گاوه‌سن [ن] دجر: شفرة المحراث
 گاویار [ئن] متعادل في اللعب
 گاویاری [ن] تعادل
 گاوجفت [ن] ثور الحراثة
 گاوپر [ن] کافر
 گاوس [ن] مخمضة كبيرة
 گاها [سر] ۱ - لعل ۲ - اذا: گاها هات!
 گاھی [تم] گاها
 گاڤن - ۵ [ن] جبة البقر
 گاڤن [چ] ان يضياجع
 گاڤنجه [ن] شجرة دلب
 گه [پاش] تفيد التعريف: نان: نانه‌گه
 گه‌پ ۱ [ن] ۱ - حديث، محادثة ۲ - كلام ۳ -
 رواية، قصة
 گه‌پ ۲ [ئن] ۱ - عظيم ۲ - ضخم ۳ - كبير السن
 گه‌پ بوون [چ] ۱ - ان يكبر عمرا ۲ - ان يكبر
 اجتماعيا
 گه‌پ دان [چ] التكلم، التحدث: شه‌واری زمان

دریژه ئه‌پا گه‌پ دان خوه‌شه .
 گه‌پ کردن [چ] ۱ - التکبیر ۲ - التبعظیم : کاره‌گه
 ئاسان بو به‌لام گه‌پی کردن .
 گه‌پ و گووڤ [ن] محادثة، تبادل الكلام
 گه‌پی [ن] کبر .
 گه‌چ [ن] جص، کلس
 گه‌چه‌پره [ن] تکلس
 گه‌چه‌پره‌دان [چ] التکلس : له‌شم گه‌چه‌پره‌داگه .
 گه‌چ دان [چ] البیض بالجص
 گه‌چین [ئن] ملطخ بالجص
 گهر [ن] ۱ - اختصار (ئه‌گه‌ن) ۲ - حافة : گهری ده‌س
 گهر ۱ [ن] تل صغیر
 گهر ۲ [ن] اجر، جرباء .
 گه‌را [ن] بویضة الجراد
 گه‌را [ئن] المتبلى ببالنعاظ ، شهوانی
 گه‌را‌بوون [چ] الابتلاء بالنعاظ
 گه‌راج [ن] کارج، مزأب العجلات
 گه‌رای [ن] نعاظ : شیق مفرطی او غیر سوی
 گه‌را‌بوون [چ] الاصابة بداء الجرب
 گه‌رتووش [ن] مقدار قليل من المسحوق
 گه‌رجه [ئن] سيء الحظ، غیر محظوظ : گه‌رجه‌و
 بی‌چاره‌و به‌د به‌ختم

گهرجهی [ن] سوء الحظ

گهررد [ن] غبار

گهردانن [چ] ان يطوف به: کورهی نهخووشه و
گهردنیگهی وه یلاو وه و لاوا.

گهردهگوچان [ن] الريح الشيطانية

گهردهله [تم] شهره کی

گهردن [ن] عنق، جيد

گهردوون [ن] کون

گهردین [چ] ۱ - التجوال، التطواق: له شه وه کی تا
ثیواره وه ئاویا گهردی.

۲ - البحث عن: ئه را کی گهردی؟

۳ - التفتيش: ناو دوولآوه گه بگهردن

گهرکردن [چ] جعله اجر، جرباء: خهرگ کاری
گهرمان کرد

گهرم [ئن] ۱ - حار ۲ - دافیء ۳ - ساخن ۴ - متقد

۵ - محتد ۶ - منفعل، غاضب ۷ - راسخ بالمحبة ۸

متحمس

گهرمازهك [ن] حصق: طفع جلدي مصحوب بوخز
وحكة

گهرمه سیر [ن] منطقة حارة

گهرم بوون [چ] ۱ - الاحترار ۲ - الدفء ۳ -

السخونة ۴ - التحمس

گهرمکهر [ن] سخاڻ
 گهرم کردن [چ] ۱ - التسخين ۲ - التحميس ۳ -
 التدفئة
 گهرمی [ن] ۱ - حرارة ۲ - دفء ۳ - حماس
 گهرميان [تم] گهرمه سير
 گهري [ن] ۱ - جرب ۲ - غش، خداع
 گهريکهر [ن] غشاش
 گهري کردن [چ] الغش: له وازی گهري کهن.
 گهز [ن] ۱ - ذرع ۲ - طول الذرع ۳ - شجرة الطرفاء
 - ثيه گهزه و ثيه پيمانه [در]: تعرق الحقيقة في
 الميدان العملي وليس بالكلام.
 گهزی شا [ن] ذراع طويل
 گهزاره [ن] سمك
 گهزاره دار [ئن] سميك
 گهزاف [ن] تبجح
 گهزاف دان [چ] التبجح: ههر گهزاف دهن و هيچ له
 بنیان نييه
 گهزافدهر [ن] متبجح
 گهزاف کردن [تم] گهزاف دان
 گهزه [ن] نبات جزر، جزر
 گهزه رين [ئن] ۱ - كثير الجزر ۲ - خالص بالجزر
 گهزوو [ن] من السماء

گهزین [ئن] کثیر الطرفاء، خاص بالطرفاء
 گهزینک [تم] گهزینگ
 گهزین [چ] ۱ - العض ۲ - اللدغ
 گهزینگ [ن] مرض الصدف الجلدي
 گهس [ن] اسف، تأسف: گهس گرانمه ئه‌رایان
 گهشت [ن] ۱ - جولة، سفرة سیاحیه ۲ - تجوال
 لاجل التسول
 گهشته‌ل [ئن] معتاش، من يزور البيوت لاجل
 الاعتیاش
 گهشته‌لی [ن] اعتیاش
 گهشت کردن [چ] ۱ - التجول ۲ - التسول: گهشت
 ئه‌کا وه مالآنا.
 گهل [ن] مجموعه: گهل گهل پیاک هات. گه‌لی کور
 هات
 گهل [ن] منطقة العورة
 گهلآل [ن] واد في ارض سهلية
 گه‌له‌کوومه [ن] ۱ - هجوم جماعي ۲ - حملة جماعية
 گه‌له‌کوومه‌کردن [چ] ۱ - الهجوم الجماعي ۲ -
 الحملة الجماعية
 گهل به‌سانن [چ] التجمع، التجمهر: ئاواي گشتی
 گهل به‌ساگه له دهر مآلی قوخوا.
 گهلو [ن] بلعوم

گه مال [ن] ذکر الکلب

گه مال جه ننگ [ن] ۱ - معركة بين ذكور الكلاب على

الاناث ۲ - [م] قتال بين مجموعة من الناس

گه مه [ن] مزاح

گه مه کردن [چ] ان يمازح: نهوه پاسی کهن تا گه مه

کهن؟

گه مرخه [ن] تعفن، عفونة

گه مرخه دان [چ] التتعفن: نانه گه گه مرخه داگه

گهن [ئن] ۱ - ردیء: پارچه ی گهن ۲ - سیء: کاری

گهن.

گه ناسر [ن] طير العطوة

گه نه و بوون [چ] ۱ - ان یصبح ردیثا، ان یصبح

سیثا: وه زعی گه نه و بوه ۲ - التدهور: په یوه نی یان

گه نه و بوه. بهینیان گه نه و بوه.

گه نه و کردن [چ] ۱ - ان یجعله ردیثا، سیثا ۲ - جعله

یتهور

گهن بوون [چ] ۱ - ان یصبح ردیثا ۲ - ان یسوء:

بهینیان. گهن بوه ۳ - ان یتلف: گه نه گه گهن بوه.

خاگه گهن بوه

گه نج [ن] کنز: گه نج نیشیگه و بان خه زینه

گهن کردن [چ] ۱ - الاساءة: گهن کردی جه وایی

دایده وه ۲ - الاتلاف: گه نی پارچه گه مه که.

گه نم [ن] حنطة، نبات الحنطة
 گهنه شیره [ن] اكله تعد من الحنطة غير الناضجة
 گهنه گيا [ن] قرطمان: عشب يشبه نبات الحنطة
 گهنی [ن] ۱ - رداءة ۲ - سوء، سيئة، اساءة ۳ -
 عفونة، تعفن.

گه نياگ [ئن] متعفن: گوشتی گه نياگ
 گه نيان [چ] التعفن: نه ناره گه گه نياگ
 گهن وگووتال [ن] سقط المتاع
 گهنی کردن [چ] الاساءة: گهنی مه که تا خودا گهنی
 نه ورپی نه یاری
 گهو [ن] لوزة: گهوی هاتگه
 گهوات [ن] مومس، قواد

گهواتی کردن [چ] ممارسة القوادة
 گهواد [تم] گهوات
 گهوادی [تم] گهواتی
 گهودای کردن [تم] گهواتی کردن
 گهوج [ئن] بليد، بطيء الفهم: گهوجه، له کهس
 نيه رسيگه و.
 گهوجی [ن] بلادة، بطء الفهم.
 گهورا [ئن] ۱ - كبير سناً: سالم له سلام گهوراتره ۲ -
 - اجتماعيا، منصبا، سلطة. الخ عهلی، له حزب،

له رفيق گهوراتره ۳ - کبير حجمًا: داری کونار له
داری گهز گهوراتره ۴ - واسع، فسيح: حهوشه گه
نيمه له حهوشه گه ییوه گهوراتره ۵ - وجیه: کی
گهورای ناوایی یه.

گهورابوون [چ] ۱ - ان یکبر سنا: کوره گانی گهورا
بوته ۲ - ان یکبر اجتماعیا
گهوراوووبوون [چ] التوسع کراسه گم گهوراوووبوه.
گهوراوووکردن [چ] التوسيع: چاکه نه گم تهنگه،
که می گهورایه و بکه م

گهورای [ن] ۱ - کبر السن ۲ - منزله ۳ - وسعه ۴ -
توسع، فسحة ۴ - حجم ۵ - وجاهه
گهوری [ن] اثار قديمة: بهیلووله گهوریيگه له
خانه قی.

گهوزه [ن] تمرغ، تمریغ، تغفر، تغفیر
گهوزه دان [چ] التمریغ، التغفیر: گهوزه ی له ناو
خهړگ دا.

گهوزه کردن [چ] التمرغ، التغفر: گهوزه کرد له ناو
خاک

گهوزه لگ [ن] خنفسان

گهوله زنگ [تم] گهوزه لگ

گهولی [ن] حبو

گهولی کردن [چ] الحبو: کوره تان که فته و پا، تا هیمان

گه‌ولی کینک

گه‌ون [ن] شجرة الکثیراء

گه‌ونزه [تم] گه‌وزه

گه‌ونزه‌دان [تم] گه‌وزه‌دان

گه‌ونزه‌کردن [تم] گه‌وزه‌کردن

گه‌ونلی [تم] گه‌ولی

گه‌ونلی‌کردن [تم] گه‌ولی‌کردن

گه‌وه‌ر [ن] مجوهرات، جواهر

گه‌یشت [تم] گه‌شت

گه‌یشته‌ل [تم] گه‌شته‌ل

گه‌یشته‌لی [تم] گه‌شته‌لی

گه‌یشت‌کردن [تم] گه‌شت‌کردن

گه‌ییم [ن] سادن

گپ [ن] اندلاع (نا)

گپ‌کردن [چ] الاندلاع: ناگره‌گه‌گپ‌کردو‌چگ‌له

ناسمان

گت [ن] ۱ - نتوء، بروز (على الارض) پای‌کفته‌و

گتینگ و وه‌دهمه‌ورمیا ۲ - توقف ۳ - درزه، خیاطه ۴ -

عقدة في خیاطه

گته‌گت [ن] مشي سریع و بخطوات قصيرة: وه‌گته

گت‌هات.

گته‌ودان^۹ [چ] الترقيع: بالی شه‌وه‌گهم‌ئه‌لچپیاگه، بچم

گتیه و بدهم

گت کردن [چ] التوقف: گتیی بکهن تا کهم له وهر.

گتگه [ن] نط

گتگه دان [چ] النط: مهل گتگه دیگ

گتوو [ن] طیر عرناس

گچه [سر] تستعمل لطرده او حث الابقار علی المشي

گر [پاش] تضاف الی الاسم فتکون اسم الفاعل:

قابیی + گر قاپیگر

گر ۱ [ن] ۱ شدة: گری ئاگر ۲ - لحضة، فترة

قصيرة: گری له لاما بنیشن.

گر ۲ [ئن] ۱ - متقد: ئاگره گه گر ۲ - شدید:

تهوه گهی گر.

گران [ئن] ۱ - غال، ثمین: چیشتی گران له چیشتی

ئه رزان خاستره ۲ - عضال: دهردی گران

گران [ئن] محموم: تهوی گران.

گران بوون [چ] الغلاء، ارتفاع الاسعار: کههره با

گران بۆه.

گرانجام [ئن] مغال، الذي يبيع بالغال: له ولی

مه سین، فره گرانجامه.

گرانجامی [ن] بيع بالغال، گرانجامی هه رame

گران کردن [چ] ان يغالي، ان يزيد الاسعار: گرانی

ئارد کردن.

گرانن [چ] الهرير: سه‌گه‌گه ليم گران.

گرانی [ن] غلاء، ارتفاع الاسعار

گره [ن] ۱ - احتراق ۲ - انتقاد ۳ - اشتياق، شوق

گره‌کردن [چ] الاحتراق، الانتقاد: ناگره‌گهی گره‌کرد

گره‌و [ن] ۱ - رهن، ارتهان، رهان ۲ - رهینه

- له‌گره‌ونان [چ] الارتهان: وضع شيء كرهينة:

سه‌مه‌ته‌گهی نا له گره‌و.

گره‌و‌کردن [چ] الرهان: گره‌و کهم وه سه‌مه‌تی

بچمه‌وجی

گره‌و‌گرتن [چ] اخذ الرهينة: احمد: يه‌کيک له ليتان

گله‌وده‌م. محمود: نه‌زا گره‌و گری؟!

گره‌هاتن [چ] الانتقاد: گره‌ی گونای نیی

گرپه [ن] اشتعال، اندلاع

گرپه‌کردن [چ] الاشتعال، الاندلاع: ناگرگه گرپه‌کرد

گرپ‌گرتن [چ] الاحتراق: چیلگه‌گه گرپ‌گرت.

گرتن ۱ [چ] الاعتقال، الوضع في السجن:

هه‌رده‌شیر گیریاگه ۲ - القبض على: دزه‌گه گیریا ۳ -

المسك: نه‌و شمشیره نه‌پام بگر ۴ - الالتصاق: نیی

قاهه‌زه دیوار نه‌گری ۵ - ان يتسع، ان يسع: خانگه‌گه

جوار خیزان گری ۶ - حجز (مكان، مقعد. الخ)

جی نه‌پام گرتینه؟ ۷ - الاصابة بمرض: زه‌رده‌ی

گرتگه ۸ - البناء: خانگی گرتگه ۹ - الضغط على

موضع كما في الحذاء الضيق: كهوشه گه پام گری
 ۱۰ - التلطیخ: سه ری گرتنه خه رگه ۱۱ - العض:
 سه گه گرتهم ۱۲ - التمسك بشيء: قسه له دهم گری.
 گرت ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فيكون مصدر
 الفعل گر + گرتن = گرگرتن.

- لی گرتن [چ] اللوم: هه رچگه کیگه لی مه گرن،
 چونکه دلی سزیاگه.

گرتنه وه [چ] ۱ - التحضير: ده رمان گرتنه وه ۲ -
 التجبير: کی زانی شکیان بگریگه وه؟ ۳ - الازالة:
 زقومیانه، بانیان مه گره وه ۴ - التقشير: تووکی خه یاره گه
 گرتنه وه.

۵ - التبسيط: ده س گرتنه وه له مه ردم ۶ - الالعاق:
 له دوا یا گرتانه وه ۷ - الاستيعاب: یه کجار بخوه نیگه ی
 گریگه یه وه ۸ - الفتح: نه و گوونی هه رام بگروه و ،
 گرد ۱ [ن] رابیه، مرتفع: مألمان ها وه بان
 گردیگه وه.

گرد ۲ [ئن] ۱ - مدور، دائري ۲ - مجمع: مه ردمه گه
 گرده.

گرده [ن] اكلة تعد من العجين واللحم

گرده ل [ئن] قصير القامة بدينها

گرده لی [ن] قصر القامة بدانتها

گرده و بوون [چ] التجمع: گشت تاوای له مزگه ف

گرده و بوه .

گرده و کردن [چ] ۱ - التجميع : گردیانه و بکه له مالی
خوه تان ۲ - اللم : خورماگه رشیاگه، گردیه و بکه .

گردگه [ن] زند : قطعة لحم مطبوخ جلافة
گردی [ن] ۱ - حالة كون الشيء مدورا او دائريا ۲ -
حالة كون الشيء او الاشياء متجمعة، مجمعة

گردینگه [ن] عقد النبات

گرزه [ن] جرد

گرزنگه [ن] قتل محبوبك

گرفتار [ئن] ۱ - مبتلي : گرفتاری دهسی که م دهسی به

۲ - متيم : گرفتاری زولف سیاتم
گرفتار بوون [چ] الابتلاء : گرفتار بومه وه دهس
بی عه قله وه

گرفتار کردن [چ] الابتلاء : گرفتاری دهس زالیم مه که ن

گرفتاری [ن] ابتلاء، بلاء

گرفته [تم] گرفتار

گر کردن [چ] التوقف للحظة : نه وه هاتم، گری بکه .

گرگرتن [چ] ان يسعر : ناگره گه گرگرت .

گرگه [ن] ضرب من البطيخ

گرمانن [چ] ۱ - الرعيد : ناسمان گرمان . الدوی :

تووپ وه بان سه رمانا هر گرمان .

گرمه [ن] ۱ - رعيد : گرمه ی ناسمان ۲ - دوی :

گرمه‌ی تووپ

گرمه‌گرم [ن] ۱ - رعدید متکرر ۲ - دوی متواصل

گرمگه [ن] سمانه الفخذ

گرممن [نن] ۱ - قلیل الاعتبار ۲ - کثیر الضراط (م)

گرم وگام [تم] گرمه‌گرم

گرم وهوو [تم] گرم وگام

گرنج [ن] ۱ - تدرج ۲ - تسنن

گرنج گرنج [نن] ۱ - متدرج ۲ - متسنن

گریه [ن] ۱- عقدة: سی گریه ها له مه‌چییره‌گه ۲ -

بکاء: له‌یه‌ک بریاگه پای ریواریمان × وه‌یه‌ک نیه‌په‌سی

گریه‌و زاریمان. (فولکلور)

- گریه‌کووره [ن] العقدة المستعصية

گریه‌به‌سان [ج] الانعقاد: مه‌چییره‌گه گریه به‌سا.

گریه‌خواردن [تم] گریه به‌سان

گریه‌دان [ج] العقد: گریه‌ی پژنه‌گه‌ی‌دا

گری‌فسری [ن] عدم الاستقرار: له‌یه‌ک شوون

نیه‌نیشی، گری‌فری که‌فتگه‌سه‌و ژیری پای

گز [ن] ۱ - قطع، قص ۲ - (طفل) عض

گزه [ن] تم - گز - ۲

گزکردن [ج] القطع، القص: چه‌قووه‌گه ده‌سم گز

کرد.

گزگه [ن] مکناسه

گزگه دان [چ] الكنس: گزگه ناو ماله گه بده

گزنگه [ن] شعاع: گزنگی خوهر

گزینگه [ن] بوؤة العين

گز [ن] ۱ - تسلق ۲ - عراك

أ - وه گز اچوون [چ] ۱ - التسلق: چگه گزی داریگا

۲ - التعارك: چگه گزی براگه یا.

ب - وه گزادان [چ] جعله يتعارك: دابه ی وه گزی

هاوساگه یانا.

گزه [ن] هفیف الريح: گزه ی وا

سر

گزهو [سر] تستعمل لاثارة الثور جنسيا

گزکردن [چ] التنفس: قزی گز کردگه. خه لیه گه گز

کردگه.

گشت [ن] ۱ - کل ۲ - کل واحد، کل شیء.

الخ: گشت که سی گه و رای مالی خوویه.

گشتی [ئن] عام: خه سه خانه ی گشتی.

گفت [ن] قول، تعهد: له گفتی خوویه په شیمان

بووهو.

گفتار [ن] نطق، کلام ۲ - قول، تعهد

گفته [تم] گفتار

گف [ن] شعر منفوش

گفه [ن] حفیف الريح

گفه کردن [چ] الحفیف

گفن [ئن] منفوش الشعر: قڑی گفن

گف وگاف [ن] حفیف. متواصل

گگو [ن] وقوة

گگوکهر [ن] طبر الوقواق

گل [ن] ۱ - فرصة، مجال: گل ئه پای نه کهفت بچوو

۲ - الم: چه وگل ۳ - دحرجه، تدحرج ۴ - واحدة
واحد: گلی نان.

ا - ئه وگل بوون [چ] التدحرج: له قه ی پآله گه ږمیاو
بوو وگل.

ب - ئه وگل کردن [چ] الدحرجه: جامه گه کرده وگل.

گل [ن] ۱ - طین خاوه ۲ - تراب

گلآ [ن] ورق الاشجار

گلآده [ن] قلادة

گلاراو [ن] صؤل: مرض يتسم بالعرشه وحركة غير
طبيعية

گلاراو کردن [چ] الصؤل: ئه ږانیه نیشی،

گلاراو کردیده!

گلاره [ن] حدقة العين

گلارگ [تم] گلاره

گلانن [چ] ۱ - الطرح ارضا: له کوول ئه سپه گه

گلانه ی ۲ - جعله یکبو: پاچقولی داو گلانه ی

گلآو [ئن] قدر، وسخ، متلوث

گلّوی [ن] قذاره، وساخه، تلوث
گلهت [ن] مرة: ئی گلهته نه، گلهتی تر سهر لیتان
تهدهم

گلهر [ن] ۱ - جمع، ۲ - لف ۳ - اکتتاب
گلهرکردن [چ] ۱ - الجمع ۲ - اللف ۳ - الاکتتاب:
پاره‌ی خانگی ته‌رای گلهر کردن.
گلهگل [ن] ۱ - تدرج ۲ - مشي بطيء: وه گلهگل
هات

گله‌وخواردن [چ] ۱ - الرجوع في الطريق: له ده‌می
ری گله‌وخوارد ۲ - الاستدارة: وه‌ده‌سی پاسا گله‌و
خوارد ۳ - البقاء، المکوث: له‌مالی براگهی گله‌و
خوارد.

گله‌ودان [چ] ۱ - الارجاع (في الطريق): له ری
گیله‌ودان ۲ - الصد والارجاع: گلی ریه‌نه‌گه‌وبده، تا
نه‌چنه مه‌ره‌زه‌گه ۳ - الابقاء، المنع من الذهاب:
براگهی گلیه‌ودا له‌مالی خوه‌یان ۴ - الاستدارة:
که‌می له‌نوا‌تر گله‌وبده ۵ - القبول والاستلام من:
ههرچک صالح فقه‌یره، وه‌لی هیچ له‌که‌س گله‌و
نیه‌دیک.

گله‌وده‌ر [ن] مانع، مصد: که‌س گله‌وده‌ری نی‌یه
گلپه [ن] اندلاع: گله‌په‌ی ناگر.
گلپه‌کردن [چ] الاندلاع: پریمزه‌گه گلپه کرد.

گلن خواردن [چ] التجول: بی کاره و نه ناو تاوایا ههر
 گل خوینگ
 گل دان [چ] ان يتجول به: کورهی بیمارو ههر گلی
 نه دا و نه مه لاو ده وریشا.
 گل کردن [چ] التالم، التوجع: جهوی گل کرد.
 گلگ [ن] کاذه
 گلمتک [ن] حجر کبیر
 گلمووجه [ن] تکور
 گلمووجه کردن [چ] التکوير: ان يصيره على شكل
 كرة.
 گلمووجهگ [تم] گلمووجه
 گلوو [ن] دعبل
 گلووان [ن] لعبة الدعبل
 گلووان کردن [چ] ممارسة لعبة الدعبل
 گلووب [ن] مصباح كهربائي
 گلووس [ن] کروس
 گلووله [ن] ۱ - لفة: گلوولهی بهن ۲ - تکور.
 گلووله بوون [چ] التکور: گلووله بووه که فتگه له بن
 مال
 گلووله کردن [چ] ۱ - اللف: گلوولهی بهنه گه بکه ۲
 - التکوير: کاره گه گلووله مان کردگه.
 گلوولهی [ن] ۱ - حالة كون الشيء ملفوفاً ۲ - حالة

كون الشيء او الانسان مكوراً.
گلیان [چ] ۱ - الكبو: له کوولْ تهسپه گه گلیا ۲
الانطراح، السقوط على الارض: پای سر بردو گلیا.
گلیهی [ن] عتاب: نه چیتسه لای و گلیهی له سهری
فیه دیری.

گلیه بکهر [ن] معاتب
گلیهی کردن [چ] المعاتبة: گلیهی کرد له
خوشکه گهی، سهره لی نه داگه.

گلیر [تم] گه لهر
گلیر کردن [تم] گه لهر کردن
گلیره [ن] لهب، لهیب، وهج، توهج
گلیره کردن [چ] الالتهاب، التوهج: ناگره گه گلیره کرد
گلین [ن] قمة الجبل
گلینه [ن] قزحية العين
گلینگ [ن] گلینه

گمگه [ن] اكلة تعد من التمر والسم
گن [ن] قطعة: گنی خهرگ، گنی گوشت
گنهل [ن] قزم، قصير القامة
گنه لی [ن] كون الفرد قزما، قصير القامة
گننه [ن] قراد

گننه دان [چ] التفرد: ریه نه گه مان گننه داگه.
گننه وشک [ن] حب البطم، شجرة البطم

گنووز [ن] مخیط لخیاطة البردعة و غیرها

گنووزہ [ن] شطاً

گنووزہ دان [ج] الشطاً

گنی [ن] حالة كون الشيء على هيئة قطعة

گو [ن] خراء، براز الانسان وبعض الحيوانات

گوان [ن] ضرع: ثدی الحيوان

گوہ [ن] اذن: وہ گوہ ٹہڑنہ ویم.

گوہر [ن] هشیم: ٹہگہر بُوَدہ ٹاگر گوہر سزنی!

گوچگہ [ن] اذین

گوہ قولاخ [ئن] متبہ

گوہ قولاخ و بوون [ج] الانتباه

گوپ [ن] ۱ - شغافة ۲ - جرعة: گوپی ٹاو بدہ پیم.

گوپن [ئن] کلثوم

گوچ [ن] اشمزاز

گوجایز [ئن] ۱ - لائق: ٹی کارہ وہ ٹیوہ گوجایز نی یہ

۲ - جائز: لہ پروی گہ ورا قسہ کردن گوجایز نی یہ.

گوچہ لگ [ن] شجرة الحنظل، ثمارها

گوجہر [ئن] قزم وذو منظر غیر محجب: دلّوہر شو

کردگہ بہ کی گوجہر

گوجہری [ن] كون الفرد قزما وذا منظر غیر محجب

گوچ ہاتن [ج] الاشتمزاز: کورہ گہ، گوچی لہ

قسہ گہ مان ہات!

گور [ن] حیویه، نشاط

- وه گور [ئن] ذو حیویه ونشاط: حسین پیره، مهلی وه گوره.

گوراو [ن] نفطة، بشرة مائية

گوراوه [ن] نفطة، بشرة مائية

گوراوه کردن [چ] التنفط، التبثر: بیله گه دهسم گرت و ناو دهسم گشتی گوراوه کردگه.

گوراو کردن [تم] گوراوه کردن.

گوره [ن] هدیر: گورهی مه کینه

گوره خته [ن] ودك: رون دان له رونی گوره خته خاستره

گوره کردن [چ] الهدیر: سیارة گوره کیك.

گوره وشار [ن] عصر، تعصر

گوره هاتن [چ] ۱ - [تم] گوره کردن ۲ - التمتع بالحیویه والفرصة: هه رده ویل گورهی تی

گورج [ئن] ۱ - ذوقابلیة: حسن، له ری کردن.

گورجه ۲ - متسهيء، مستعد: ئهرا نان خواردن

گورجه. ئهرا قسه کردن گورجه. ۲ ۳ - نشط.

گورجه و بوون [چ] ۱ - استرداد الحیویه والنشاط:

که می گیانم گورجه و بوه ۲ - التهیؤ والاستعداد: بزانه

علی گورجه و بوه، تا بجیم؟

گورجه و کردن [چ] ۱ - منحه الحیویه والنشاط:

دهرمانه گه گیانم گورجه و کرد ۲ - التهيئة، والاعداد:
کورپله وه بکه ئهرا کار. کار.

گورجی [ن] ۱ - حيوية، نشاط، قابلية ۲ - تهيو،
استعداد ۳ - نشاط.

گورچک [ن] ۱ - كلية ۲ - (م) تحمل ۳ - صبر
گورچيله [ن] کليه، كلية صغيرة
گورد [ن]

گورده [ن] ريبب، ريببه

گورز [ن] هراوة «کرازة»

گورگ [ن] ذئب

- کلگ وه قنگ گورگه و کردن [در] عمل المستحيل:
ئه گهر کلگ وه قنگ گورگه و کردگه، کاری ئهرا خوهی
پیدا کی.

گورگاز [ن] ۱ - حيوان طنظل ۲ - (م) انسان قبيح
الشکل

گورگانگاز [ن] غضة الذئب

گورگه خه [ن] غفوة الذئبة: غفوة مع فتح العين

گورگه خه و کردن [چ] الغفوة: المادة السابقة

گورمیچه [ن] لكم، لكمة: يهك گورمیچه کيشا بانی
قه بووزیا

گوزار [ن] ۱ - طريق، ممضى ۲ - خبر، اخبار:
حال و گوزاریان خاسه.

گوزهر [ن] طریق

گوزهشته [ئن] ماض، سالف: سالی گوزهشته

گوزران [ن] عیش، عیشة: گوزرانیان پهد نی.یه.

گوزران کردن [چ] ۱ - العیش: وه چه گوزران

کهین؟ ۲ - تحمل العیش مع: کهس نهولیا گوزران

نیهکیک ۳ - قضاء (الوقت، الحالة. الخ) گوزرانی

ئی مانگه لیږه بکه تابزانیم چوَن بوو.

گوش [ن] قنب

گوشت [ن] لحم

گوشتاو [ن] مرق اللحم

گوشت گرتن [چ] السمن، التلحم: پهسی گشتی

گوشت گرتگه

گوشتی [ن] نذر: گوشتی ئه‌پا هزرت عباس کورهم

وه سالم بایگه‌وه.

گوشتی کردن [چ] ان ینذر: گوشتی بکه ئه‌پا ئیمامی،

مناله‌گانت سالم بوون.

گوشتین [ئن] ۱ - لحمی، خلص باللحم ۲ -

خصب: زهوی گوشتین.

گوکردن [چ] التغوط، الخري

گول ۱ [ن] سنبل: گولی گهنم

گول ۲ [ئن] ۱ - وسخ، قذر ۲ - عديم الهيّة

والوقار: سهیران، چهنی جوانه شو گولی دیری.

گول [ن] ۱ - ورد. ۲ - زهر ۳ - قطعة: گولی زه و ۴ -
 بقعة، نقطة: سی چوار گول مه ركه و ها وه كراسه گه ته وه
 گولاو [ن] ۱ - ماء الورد ۲ - عطر
 گولاوی [ئن] عطري: سیفی گولاوی.
 گوله بهر هفتاو [ن] عباد الشمس. حب عباد الشمس.
 گوله بهر وژه [ن] حب عباد الشمس، نبات عباد
 الشمس.

گوله زهرده [ن] شمار: ورد ذو ازهار صفراء
 گوله قرمزی [ن] ضرب من الورد ذات ازهار حمراء
 گولم [ن] بركة ماء.

گوله نگه [ن] ۱ - تلابیب ۲ - ناسور
 گوله وری [ن] قطف سنابل الحنطة المصغرة للقلبي
 گوله وری کردن [ج] ان يقطف سنابل الحنطة
 المصغرة للقلبي

گول بابینه [ن] الاقحوان

گولباخی [ن] ورد الجوري

گولپه [تم] گلپه

گولپه کردن [تم] گلپه کردن

گولت [ن] ضرب من المسدس

گول دار [ئن] ۱ - مورد ۲ - مشحر

گولدان [ن] سندان مزهرية

گولزار [ن] مرج

گوّل کردن [ج] ۱ - التزهر: بامیه گه گوّل کردگه (م)

اصابة الهدف: قسه گهت گوّل کرد.

گوّل گوّل [ئن] ۱ - مورد ۲ - منقط

گوّل گولّاو [ن] مرج

گوّل گولّی [تم] گوّل گوّل.

گولله [ن] رصاصة، طلقة

گولله بهن [ن] تعویذه مكتوبة تثبت على الساعد

اعتقادا بأنها تحمى حاملها من الرصاص

گولّوه [ن] فتحة في اسفل التنور لتنفيس الهواء

گولّوه نی [ن] غطاء رأس نسائي مورد، مصنوع من

الحرير

گوّل وهدهم [ئن] طري: خه یاری گوّل وهدهم.

گولّی نهو رووز [ن] وردة النوروز وردة تنبت في

النوروز اي في اذار.

گوم [ن] ۱ ضیاع، فقد ۲ - اختفاء

گومان [ن] ۱ - شك، ريبة ۲ - ظن، اعتقاد

گومان کردن [ج] ۱ - الشك ۲ - الظن، الاعتقاد:

شمال له مال نی یه، گومان کهم چگه ئه را شار.

گوما هاتن [ج] الاختفاء ان يتوارى عن الانظار:

نه سرین، نه وه سی چوار رووژه، گوما هاتگه .،

قاموسه گهم گوما هات.

گومهت [ن] قبه

گومه تی [ن] ضرب من السفیفة المصنوعة من
المقصب

گومه ز [تم] گومت

گومه سار [ن] اھمال، ترك

گومه سار کردن [چ] الالھمال، الترك: گومه ساری

که، که ی کوره!

گومه یل [ن] حثیة: ملئ الكفتین معا: گومه یلی برنج

بدہ یم

گومه یل کردن [چ] الکیل بالحثیة.

گوم بوون [چ] الضیاع، الفقدان: پاره گت قایم که،

نہ گ گوم بوو.

گومرا [ئن] وقح و غیر مؤدب: کورہت چہ نی گومرایہ.

گومرا بوون [چ] ان یصبح وقحا و غیر مؤدب: فرہ

گومرا بوو قسہ ی باوگ و دایگ لہ گووش نیہ گری

گومرا کردن [چ] ان یصیرہ وقحا و غیر مؤدب سلوکیا:

نہ را ئی قہرہ گومرای کورہت کردیدہ تاخراوہ عالم بد؟

گومرای [ن] وفاحہ وانعدام السلوک والادب.

گومرگ [ن] ۱ - دائرة الگمرگ ۲ - رسم الگمرگ

گومرگ کردن [چ] فرض رسم گمرگی علی

ہہرچیشتی گومرگی نہ کریاگہ قاچاخہ.

گوم کردن [چ] ۱ - الاضاعہ، الفقد: جانناگہ ی گوم

کرد ۲ - الالھمال: گومی کہ کہ ی منالہ!

گوموش [ن] نوع من الحلويات على شكل حبيبات
گون [ن] خصیة

گونا ۱ [ن] خطیئة، ذنب، جرم وه چ گونای
گیریاگه؟

گونا ۲ [ئن] يدعو للثناء گونایه، لی مه ده. گونایه،
کومه کی بکه.

گونابار [ئن] مخطيء، مذنب، مجرم
گوناکار [تم] گونابار

گوناکردن [چ] ان یخطيء، ان یذنب، ان یجرم
گونا مه که، تا خودا لیت نه گری.

گونه سونه [ن] حاکم مطلق گونه سونه ی، هه رچگ
توای که ید!

گونه کاور [ن] نبات خصی الجمل
گونه گون [ن] تهدید فارغ

گونه گون کردن [چ] التهديد. المادة السابقة

گونجانن [چ] التوفيق، ان یصیره ملائما خودا، کار
گونجنی

گونجیاگ [ئن] متفق، متوافق

گونجیان [چ] الاتفاق: له یه ک گونجیان

گونکیش [ن] مخصص: الذي یخصی الحيوانات
والانسان

گون کیشان [چ] الخصی گونی نه سپه گه کیشان.

گوئنگه [ن] شنگه

[ن] عامل شنگه .

گوئنگه برین [چ] عمل شنگه .

گوو [ن] ۱ - قوه، حیویه: ها وه گوو ۲ - نوع من الخرز.

۳ - قول، کلام ۴ - حلمة الثدي

أ - نهوگووهاتن [چ] استرداد القابلية على الكلام:
گهرمهو بوو هاتهو گوو.

ب - لهگوویردن [چ] افقاده القابلية على الكلام:
زقوم له گوو بردهی.

ج - لهگووچوون [چ] فقد القابلية على الكلام: له
رخا، لهگوو چگه.

د - وهگوو [ئن] ۱ - قوي: شکر جارئی ها وهگوو ۲ -
يملك القابلية على التكلم: له خوہی چگه تا ها
وهگوو؟

گووبه ن [ن] مصيبة: کهی لی گووبه نه رزگارمان بوو!
گووپال [ن] احشاء

گووت [ن] ۱ - كرة ۲ - جمع، تجميع

گووتال [ن] سقط المتاع

گووتان [ن] لعبة الكرة

گووتانکهر [ن] لاعبة الكرة، لاعب الكرة.

گووتان کردن [چ] ان يلعب لعبة الكرة: بچن لهو

ده‌یشته گووتان بکه‌ن. اَوکیل
 گووتره ۱ [ن] بدون وزن: ۴خه‌یاره‌گه، وه گووتره، وه
 چه‌نی؟
 گووتره ۲ [ئن] ۱ - مجانا: چِشت گووتره نی‌یه ۲ -
 سهل، ممکن: جه‌نگ کردن گووتره نی‌یه.
 گووت کردن [چ] الجمع، التجميع: گووتی ریه‌نه‌گه
 کردو بردان ئه‌را ئاو
 گووتین [ئن] کروی
 گووچان [ن] معجن: العصا المنعطفة الرأس
 گوور [ن] عجل
 گوور [ن] قبر
 گوورانی [ن] اغنية، نشید
 گوورانیچر [ن] مغن، مطرب، منشد
 گووره [ن] قدر: وه گووره‌ی خود لی بووه.
 وه گووره‌ی خود قسه بکه.
 گوورکه‌نه‌ک [ن] غریر، غرغور (حیوان)
 گووروه‌گوور [ئن] مقبور
 گووروه‌گوورکردن [چ] التقبیر
 گووز [ن] ضراط
 گووزانن [چ] جعله یضطر
 گووزه [ن] هروب، ولی الادبار (م)
 گووزه‌کردن [چ] الهروب (م)

گووڤار [ن] مڄلہ -

گووش [ن] ۱ - اذن ۲ - اول رضاعة للطفل بعد
الولادة مباشرة ۳ - تربية

۴ - وهگووشادان [چ] التناسي : ههچگه نهژنهوئي
وهگووشا ديگي .

ب - وهگووشا هاورذن [چ] الاسماع : قسه باره
گووشيا بزانيم چه کيک؟

ج - وهگووش بوون [چ] الاستماع ، الانصات : وه
گووش بوو چه وهت؟

گووشه [ن] ۱ - زاوية ۲ - اذين ۳ - مقبض ۴ -
غلاصم السمك

گووشهك [ن] اذين

گووشهماسي [ن] صدف ، محارة

گووشهوانگه [ئن] متبهنواصت : گووشهوانگه بوونهگه
ناوت بچرن .

گووشهوانگي [ن] الانتباه والانصات

گووشبر [ن] غشاش ، حيال ، مخادع

گووشبري [ن] غش ، حيلة ، خداع

گووشپاره [ن] قرط

گووشخاره [تم] گووشپاره .

گووش دان [چ] ۱ - الاستماع ، الانصات : گووش
بده بزائن باسي چه کهن؟ ۲ - الاهتمام : گووش وه

کهس مهده. گروش وه قسهی ئه مهده
گروش کردن [چ] ۱ - ارضاع الطفل للمرأة الاولى
بعد الولادة مباشرة. التعليم: گروشیان وه نهفات
کردن کریاگه.

گروشگ [ن] مقبض، عرو
گروش وه خوهیاگرتن [چ] السکوت والتظاهر بعدم
السماع تجنباً لامر مکروه. قسهی گهنی خوهی
ئه ژنه وی و گروش وه خوهیاگری.

گول [ن] ۱ - هدف، اصابة ۲ - مرمی ۳ - خدعة،
حيلة

گول خواردن [چ] ان یخدد: وه قسهی کهس
گول نیه خوهی.

گول دان [چ] ان یخدد: گولی داو پاره گه لی
سهن.

گول کردن [چ] تسجيل (هدف، اصابة)

گوننا [ن] وجنة

گوشت [تم] گوشتا

گوشتاو [تم] گوشتا

گوشت گرتن [تم] گوشت گرتن

گوشتی [تم] گوشتی

گوشتی کردن [تم] گوشتی کردن

گی [ن] نوبه، دور: کهی گیی تنه؟ له شوونی باپیر

گئی . منہ .

گیا [ن] فقیر: گیاو دہولہ مہن دژمن

گیا [ن] عشب، کلا

گیابوون [ج] الافتقار، ان یصبح فقیرا: نہ یہ کجار

گیا بوو، نہیش یہ کجار دہولہ مہن .

گیاکەر [ن] متسول

گیاکردن [ج] التسول: فہ قیرہو گیا کیگ

گیان [ن] ۱ - روح: لہ ورسی گیانمان دەرچگ . لہ بہ

منہی کردم گیانم دەرچگ ۲ - جسد: گیانم سہرتاپا

ژان ئەکا .

گیانہ لگیان [ئن] حمیم: برادہری گیانہ لگیانن

گیانہ یگیان [تم] گیانہ لگیان

گیاندار [ن] احیاء

گیان دان [ج] الموت: تسلیم الروح .

گیانسن [ن] قابض الروح

گیان کہنن [ج] الاحتضار: رشید پیمارہو گیان کہنی

گیان لہوہر [تم] گیاندار

گیانکەر [تم] گیاکەر

گیان کردن [تم] گیاکردن

گیای [ن] ۱ - فقر ۲ - استجداء، تسول

گیہ [ن] معدة، کرش

گیہدان [ن] کیس المعدة

گهڻ [ن] سڀيناغ: وھراز لھ گهڻ تووريا، توھمي سھد

توھم ٻري (پھند)

گھپال [ن] احشاء

گھتار [ن] قيثارة

گھجهڻ [ن] محنة، مشكلة، مصيبة

گير [ن] ۱ - وقف، توفيق، ايڪاف ۲ - تعطيل،

تاخير، صمود، تحمل ۴ - صمام ۵ - احضار،

انحباس ۶ - اهمية ۷ - سيطرة ۸ - حصول ۹ - مسك

۱۰ - العمود الفقري ۱۱ - مسمار الامان.

ا - لھ گير بردن [ج] افقده السيطرة: زقوم، دھسم

لھ گير برد.

ب - لھ گير چوون [ج] فقد السيطرة: لھ زقومي،

دھسمان لھ گير چگ.

ج - لھ يھ گيرھاتن [ج] التشاجر: لھ سھرزھو

بھش ڪرن. لھ يھ گيرھاتن.

د - وھ گير [ئن] مھم، ذو تاثير فعال: ئي جاره وھ گيرھ.

گير [ئن] مائل، منحرف: چھوي گيرھ.

گيرا [ئن] مستجاب، ملبي دعای گيرا نئيھ.

گيرام [سر] قد، ڪل ما في الامر: تستعمل للتقليل

من اهمية شيء امر. الخ: فرھ بڪيڪ، گيرام سي

وھنزھ بڪيڪ! گيرام ٿمروو دھنگ نھ ڪيڪ، خووسو

دھنگ ڪيڪ!

گیرانن [چ] ۱ - الالبكاء: هه ركه س گیرانه د دووسده،
هه ركه س خه نانه د دژمنده ۲ - ان يصيه بالامساك:
ئه ناری کورپسه منال گیرنی
گیره و بوون [چ] المیلان، الانحراف: بالی گیره و
بو.

گیره و کردن [چ] ان یمل، ان یحرف: نه خواهه شیه گه،
دهمی گیره و کردگه.
گیرخواردن [چ] - التورط: گیر وه دهس ئی بی باوگه وه
خواردمه.

۲ - التعطل، التأخر: له پئی، فره گیر خواردن.
گیردار [ن] ضرب من البنادق
گیردان [چ] ۱ - التوقيف، الوقف: گیری براگهی
بدن، تا خواهی تیی ۲ - التأجيل: گیری بدنه تا
تیه مه وه ۳ - التأخير: دیره، گیریان مه دهن. ۴ -
التحكم والسيطرة على میز گیر نادا
گیرسن [چ] البكاء: ئه را چه گیرس؟ ئه را گیری!
گیرفان [ن] جیب

گیرفانبر [ن] نشال، سراق الجيوب
گیرفان برین [چ] النشل، سرق الجيوب.
گیرکردن [چ] الانحصار، الانحباس: پئی بریاو
ئیمهش له وره گیرکردیم، کلله گه له قفله گه گیر کرد.
گیرووده [چ] اسیر: گیروودهی دهسی زالمه

گیروده‌یی [ن] حالة كون الفرد اسيرا
گیرهاتن [چ] ۱ - الحصول على رووژی ده دوانزه
دینار گیرم تی

۲ - التورط: گیر هاتم وه دهس کوری گه‌نه‌وه
گیرهاوردن [چ] ۱ - الحصول على منه‌ی پکه،
چیشتی ئه‌را خوه‌د گیر بار ۲ - التوريط: گیری
دوزه‌مه‌ی هاوردنه‌ی

گیری [ن] بکاء، نحب
- دهس ئه‌وگیری‌نان [چ] الاجهاش بالبکاء چه‌وی له
باوگی کهفت و دهس ناو گیری.

گیری [ن] حالة كون الشيء مائلا، منحرفا
گیریان [چ] ۱ - الخسوف: مانگ گیریاگه ۲
الکسوف: خوه‌ر گیریاگه ۳ - الانسداد: لوت‌م گیریاگه
۴ - الاصابة بالامساك: زگی گیریاگه

گیزه [ن] ازیز
گیزه‌کردن [چ] الازیز: گووله، گیزه کرد وه بان
سه‌رمانا

گیزوگاژ [ن] ازیز متواصل
گیژ [ئن] دائخ، مصاب بالدوار: سه‌رم ژان کیگ و
گیژم.

گیژاو [ن] دوامة، دردر.
گیژبوون [چ] الاصابة بالدوخة، الاصابة بالدوار:

- له بوو بهنج گيژ بووم .
- گيژخواردن [چ] ۱ - آلدوران: گيژ وه دهوړی خوه پيا
خواردو پميا
- ۲ - التجول بدون هدف: بي کاره وه ناو کوچه وه
کولانا ههر گيژ خوښگ
- گيژدان [چ] ۱ - ان يطوف به: گيژي کوره مده وه
مالانه وه
- ۲ - جعله يدور حول نفسه: يهك زله لي داو گيژي دا
وه دهوړی خوه يه وه .
- گيژکردن [چ] جعله يصيب بالدوار: سياره گه گيژمان
کرد .
- گيس [ن] فيرة، جذيلة
- گيسهك [ن] قفا رقة
- گيس دريژي [ن] ان تحسب نفسك كبيبة القوم،
وبالتالي القيام بالتوسط لدى المنازعين منطلقاً من
المنطلق اعلاه .
- گيس دريژي کردن [چ] التوسط من منطلق قيادة
القوم . وبخاصة المرأة، ويقابله الرجل: ريش دريژي
کردن
- گيسك [ن] جدي
- گيشت [تم] گشت
- گيل [ن] ۱ - ساف في حياكة الكلاش ۲ - ارتجاج ۳

- دوران ارتجاجي

گیل دان [چ] ان یحبك سافاً في حياكة الكلاش :

گیلی له کلاشه گه ئه پام بده

گیل کردن [چ] الارتجاج، الدوران الارتجاجي :

قنگی گیل کیک.

گیوه [ن] نوع من الكلاش «کیوه»

گیولگ [ن] ضرب من النبات البري

- ل -

ل [ن] / لام / الحرف الثاني والعشرون من الالف باء

لا [ن] ۱ - صفحة الكتاب ۲ - جانب ۳ - انحراف ۴

- صوب، شطر ۵ - مکان: کریم ها له چ لای؟ ۶ -

لفته، التفاته

أ - له لآحسن [چ] التجنيب، الابعاد: خوه دله ی شه ره

بخه له لا

ب - له لآکه فتن [چ] الابتعاد: خاس بو له شه ره که فته

لا

ج - وه لآیادان [چ] المرور، الاجتياز من: کهس وه

لآما نه دا

د - وه لآیاهاتن [چ] التمايل: هات وه لآیاو پرمیا.

لآئه لآکردنه وه [چ] الالتفات: لا ئه لآکرده و دی له

شوونیان ده و نه ن.

بچین [ن] حذاء الرياضة

لا بردن [چ] ۱ - الانحراف ۲ - الانعطاف ۳ - رفع
(الطعام بعد الانتهاء من تناول)

لا پال [ن] ترشیح: تصفية بالترشيح

لا پهر [ن] اقحام النفس في امر بدون دراية او معرفة
سابقه

لا پهره [ن] صفحه الكتاب، الدفتر. الخ سی
لا پهره خوه نیم.

لا پهر کردن [چ] اقحام النفس في امر دون دراية

لات [ئن] معدم: لاته و هیچ خودای شك نیه وئی

لات بوون [چ] ان یصبح معدما

لات کردن [چ] الافقار

لات ولوت [ن] فقراء معدومون

لاتی [ن] فقر مدقع، املاق

لاچوون [چ] ان یتنحی جانباً: لاچوو له ری یه گه.

لادان [چ] ۱ - جعله یتنحی جانباً: لای دا له ری یه گه

۲ - التفادي: ته گهر خوهی لا نه داگ، برنگه گه سه ری

چوچان ۳ - الانحراف، الانعطاف: له ری لادا وهره و

خوار ۴ - التجنب: خوهده لهی شه ره لا بده.

لادیه [ن] ریف: لادیه له شار بی ده نکت ره.

لار [ئن] مائل: نه و باره لاره، پراسیه و بکه

لاره [ن] کلام لا معنی له، هراء.

لاره کردن [چ] الهراء

لارهو بوون [چ] المیلان باره‌گه لارهو بو.
 لارهو کردن [چ] جعله یمیل شان دا وه باره‌گه‌یاو
 لاریه و کرد. دهس لارهو نه‌که، ئاوه‌گه رشی
 لاری [ن] ۱ - میل، میلان ۲ - ضرب من التبغ
 تماکو و لاری.

لاژنان [ن] قسم من البيت خاص بالحريم
 لاس [ن] روژ، فضلات الحيوانات
 لاسه‌ری [ن] سلسلة من الخرز تلبسها النساء
 لاسدان [ن] مخزن روژ
 لاس کردن [چ] الروژ مانگه‌گه لاس کرد
 لاسر [ن] انسال

لاسر کردن [چ] الانسال لاسر کرده و ناو.
 لاسن [ئن] ۱ - كثير الروژ، ملطخ بالروژ ۲ (م)
 قليل الاعتبار، قليلة القيمة

لاسين [ئن] مروژ، ملطخ بالروژ
 لاشاك [ن] دفعة جانبية في عملية الجماع
 لاشاك دان [چ] الدفع من الجانب المادة السابقة
 لاشه [ن] جثة، جثمان، رفاة.

لاف [ن] لحف: غطاء النوم
 لاف و گه‌زاف: تباھی، تفاخر

لافاو [ن] فیض، فیضان: شکرانه‌م پیت بوو بینای
 بانی سهر x وشگه‌گه لالان لافاو گرته وهر (فولکلور)

لاق [ن] ۱ - رجل ۲ - (م) انفه، تكبر، استعلاء.

تیه: لاقی خوهی نیه دونی قسه ئه ولمانا بکیک

لاك [ن] ۱ - ختم ۲ - ختام: شمع یکحم ویختم به

۳ - فطیسه

لاك دان [چ] ۱ الختم ۲ السد او الاحكام

بالشمع

لاکردن [چ] الطیش عن الهدف: گولله گه لا کرد.

لاکردنه وه [چ] ۱ - الالتفات: ته ماشای نوا بکه، لا

مه که ره وه ۲ - ابداء المساعدة: ئی فه قیره، که س لالی

لانه کرده وه.

لاگرتن [چ] التعرج له هاتنه وه، لا لیمان بگرن

لال [ئن] ابکم، اخرس

لاله [ن] مصباح زیتی «لاله»

لاله نگی [ن] شجرة، فاکهه لالنگی

لال بوون [چ] التخرس، الاصابة بالبکم له رخ

لال بو

لال کردن [چ] ان یصیبه بالبکم نه خوه شی لالی کرد

لالگیانه وه [چ] التوسل، الاسترحام: کاری گهن

مه که وه له که س مه لالگیه وه

لالی [ن] خرس، بکم.

لام [ن] رفض

لامه [ن] ۱ - ضرب من المسدس ۲ - حاجز ماء

لامه نانه وه [چ] وضع الحاجز للماء لامه ی ثاوه گه
بنه ره وه

لام هاوردن [چ] الرفض: کهس نی یه لام له ههق
بیری

لام و جیم [ن] رفض وعدم الرضا
لام و جیم هاوردن [چ] الرفض وعدم الرضا
لان [ن] جیل (وبخاصة الدجاج) ئی لانه ههفتی
مامر بوو یانزه ی که له شیر.

لان [پاش] تضاف الى الاسم فتكون اسم المكان
موش + لان موشه لان

لانه [ن] ۱ - رخم، قن الدجاج ۲ - عریش ۳ - وکر
۴ مأوی

لانه ما [ن] سلیل، سلاله
لانه ویز [ئن] متشرد، مشرد: مامره گه لانه ویزه
لانه ویز بوون [چ] التشرّد: که له شیره گه لانه ویز بوه
فره ی مهردم لانه ویز بوه.

لانه ویز کردن [چ] التشرید: جهنگ لانه ویزیان
کردگه

لانه ویزی [ن] تشرّد
لانتاس [ن] حفنة: ملیء کف واحدة
لانگ [تم] لانه

لاو [تم] لافاو

لاوانن [چ] الهدهده، التهويد، ان يهز او يغنى
للطفل حتى ينام: دوهته بلاون تا بخهفي
لاواننه وه [چ] التجويد، الترتيل خاس دهنگ
لاواننه وه.

لاوهكانن [چ] الابعاد، الاخذ جانباً: گونه‌گه لاوهكن و
قالى يهك بخره وه.

لاوهكيان [چ] الابتعاد، التنحي جانباً: ئه‌پا له
شوونه‌گه‌ي خوه‌ي لاوه‌كيا!

لاولاو [ن] شجرة اللبلاب

لاوه‌لاو [ئك] ركوب (الدواب) صفحا، اي ان يمد
الرجلين على صفحة واحدة: لاوه‌لاو سوار مهو، نه‌گ
بگلي

لاوه‌لاوه [ن] هدهده، تهويد: لاوه‌لاوه ئه‌پاى بكه تا
بخه‌في

لاوه‌لاوه‌كردن [چ] الهدهده، التهويد

لاوينن [تم] لاوانن

لايه [ن] غريب: دوه‌تى خوه‌م وه لايه‌ ناده‌م

لاى لاى ۱ [ن] مرض النكاف

لاى لاى ۲ [ئن] جرار، عرمرم، سپاى لاى لاى.

لاين [ن] تأييد، تنصير

لاينگر [ن] مؤيد، نصير

لاين‌گرتن [ن] التأييد، التنصير. هه‌ركه‌س هه‌ق بو،

لاینی بگر

له [پ] ۱ - في قه له مه گهم ها له ناو جائتاگهم
چیشتی ها له گیرفانت ۲ - علی ها له بانی میزه گه
۳ - من له شاره وهات ۴ - مد: له یسمه پرووهو
خه فنگه ۵ - مع کی له لاتان بو؟ ۶ - بائ: له سهت

پیس

له بن [ن] کل - جميع مالیان له بن هات
له پ [ن] ۱ - كف، راحة الید ۲ - مقدار ما توسعه
الكف ۳ - قطعة له پی نان بده پی
له پاچه [ن] صفة براحة الید: وه گورمیچه لی دانا
وه له پاچه؟

له پال [ن] قطعة، كسرة - له پالی نان
له پهر [ن] طفع جلدي علی شكل بثور.
له پهر دان [ج] التطفح پشتم له پهر داگه
له پهسا [تم] پهسا

له پ کوتان [ج] التلمس (الطریق) جوور کوور له پ
کوتا

له پگ [ن] خرز، خرزه، دگمه
- چمان له پگ که وله ناو گوی خوهی دیه (در): بضحك
کثیرا ویدون داع

له ت [ن] قطع، قطعة، جزء، كسرة. له تی نان بده
پی

له تکه‌ر [ن] قاطع، الة القطع
له ت کردن [ج] التقطیع، التکسیر: وه چه قو له تی
شامیه گه کرد:

له ت له ت [ئن] مقطع: له شی له ت له ته.
له ت له ت کردن [ج] التقطیع
له تر [ن] تلجلج، تعثر اللسان.
له تر دان [ج] التلجلج، ان يتعثر اللسان: له به تهوی
گرت، زوانی له تر دا

له چهر [ئن] ثرثار، لغوی
له چهری [ن] ثرثرة، لغوة
له چگه [ن] عصابة الرأس
له خشانن [ج] ۱ - الهز ۲ - جعله يضلع
له خشه [ن] ۱ - هز، اهتزاز ۲ - تضلع
له خشیان [ج] ۱ - الاهتزاز ۲ - التضلع
له پ [ئن] ۱ - هزیل: مانگاگه فره له په ۲ - نحیل،
نحیف

له رانن [ج] الهز: وا داره گه له رنی
له رانته وه [ج] الهز باستمرار
له ره [ن] ۱ - هز، هزة ۲ - ترنج
له ره کردن [ج] الاهتزاز
له ره له [ن] اهتزاز، هز متواصل
له ره هاتن [ج] ۱ - الاهتزاز ۲ - التمايل، الترنج

۱. لهرز [ن] قشعريرة: لهرزو تهو
 لهرزائن [چ] الهز: ئهرؤ دهسى، لهرزى، يا خوهى
 دهس لهرزنى. ۲.
 لهرزه [ن] رعشة، ارتعاش
 لهرزگرتن [چ] الاصابة بالقشعريرة: فره سهرمامه،
 لهرزم گرى.
 لهرزلى نيشتن [چ] الارتعاش، الارتجاف: له رخ،
 لهرز لى نيشت.
 لهرزين [چ] ۱ - الارتجاف، الارتعاش: له سهرمما
 گپانى لهرزى، له تاوى باوگى لهرزى ۲ الاهتزاز: له
 دهنگى تووپه گه خانگه گه مان لهرزى. ۲ - الترنج،
 التمايل، التململ
 لهرزينه وه [چ] الاهتزاز بخفة: داره گه، كه مى
 لهرزیه وه.
 لهرگ [ن] لحم الحيوان الضعيف. كلحم الغنم
 الضعيف
 لهرى [ن] ۱ - هزال ۲ - نحافة. نحول
 لهریان [چ] ۱ - الاهتزاز ۲ - الترنج، التمايل
 لهزهت ۱ [ن] ۱ - لذة، ذوق، مذاق ۲ - متعة، تمتع
 لهزهت ۲ [ئن] ۱ - لذیذ: لیه کاهه گه هه لهزهت ۲
 ممتع: وازیه گه فره لهزهت.
 لهزهت بردن [چ] التلذذ، التمتع: لهزهت بردن له

شامی، لهزهت بردم له قسه‌یان.

لهزهت دار [ئن] ۱ - لذیذ ۲ - ممتع

لهش [ن] ۱ - جسم: سه‌ری له لهشی جیاوه‌و کرد ۲ - جشته، جثمان، رفاة: له‌شه‌گهی له قه‌ور ده‌زکردن.

یه‌ك لهش گوشتی وه‌رك سه‌نم.

له‌شكه‌ر [ن] جیش

لهش ولار [ن] هیكل عام

لهش و لاردار [ئن] ضخم

لهق [ئن] ۱ - مسترخ، مرتخ، محلوک، مفكوک:

بسماره‌گه له‌قه

۲ مقلقل: دگانی له‌قه. دیواری نیشتمانه‌گه‌مان

له‌قه.

۳ - فاسد: خایی له‌ق

له‌قائن [ج] ۱ - التحريك، الهز: له‌قانه‌ی تا له‌خه‌وا

هاورده‌ی: ۲ - الخض، الرج: مه‌شكه‌گه بله‌قن و

ثمجا لی داکه‌را.

له‌قاو [ن] لجام

له‌قاو کردن [ج] التلجيم: له‌قاوی ته‌سپه‌گه کرد.

له‌قه [ن] رفس، رفس

له‌قه‌خسن [ج] الرفس: وریا به‌خه‌ره‌گه له‌قه‌خیك

له‌قه‌دان [ج] ۱ - الرفس ۲ - (م) التنصل عن

العمل: له‌نیمه‌ی* کاره‌گه له‌قه‌دا.

لهقه وه شانن [تم] لهقه دان

لهق بوون [چ] ۱ - ان یرخی، ان یصبح راخیا:
بزمارة گه لهق بوه.

۲ - ان یصبح مقلقلا: سی چوار دگانم لهق بووه
لهق گردن [چ] ان یرخی: فره مه لهقنه ی، لهقی که ید
لهقی [ن] ۱ - تراخی ۲ - حالة کون الشيء مقلقلا
لهقیان [چ] الاهتزاز ۲ - ان یقلقل ۳ - الترنح،
التمايل

لهقیانه وه [چ] ۱ - الاهتزاز: وا، داره گه لهقانه وه ۲ -
الاهتزاز مسحوباً بالارتجاف: ده سی لهقیایه وه و چایه گه
رشان.

لهقین [تم] لهقیان

لهك [ن] قطعة: لهکی زهۆ. لهکی نه ور
لهکه [ن] ۱ - بقعة، نقطة: سی چوار لهکه خوون ها
وه کراسه گه به وچ

۳ - لطخة، وصمة عار ۳ - شائبة

لهکه دار [ئن] ۱ - مبقع، منقط ۲ - معيب، شائب،
مفصوح

لهکه دان [چ] ان یكون البقع: لهشی لهکه ی سیه
داگه.

لهکه گرتن [تم] لهکه دان

لهك لهك [ئن] مبقع، منقط

له كن [ئن] كثير البقع والنقط

له كن [ن] ماعون كبير.

له لك [ن] ١ - قياس الحليب في اثناء وذلك بواسطة

قش لتحديد مستواه ٢ - قش او عود قياس الحليب

له لك نان [چ] ان يقيس او يحدد مستوى الحليب او

مقداره في الاناء.

له م [ن] حافة: له می دهس

له ميه [ن] مصباح

له نهجه [ن] ترنج، تمايل

له نهجه کردن [چ] الترنج، التمايل

له نهجه ولار [ن] ترنج و تمايل في المشي

له نك ١ [ن] تعطيل، تأخير، تأخر

له نك ٢ [ئن] غير موزون، غير متوازن، غير مقفى

ئى بيتى شعره له نكه

له نكه ر [ن] ١ - رسو ٢ - رسوخ، استقرار ٣ - ترسيخ

له نكه ردان [چ] ١ - الارساء ٢ - الترسيخ خودا

له نكه رى زه و داگه

له نكه رگا [ن] مرسى

له نكه رگرتن [چ] ١ الرسو ٢ الرسوخ

له نك بوون [چ] التعطل، التأخر: له رى له نك بون.

له نك کردن [چ] التعطل، التأخير: واران له نكمان

کرد

لهنگيان [چ] التضلع: وهختى وهتاوړى كيځ، لهنگى
لهواشه [ن] قصه خنز كيرة الحجم
لهوان [ن] ۱ - نبات البردي ۲ - خصير مصنوع من
البردي.

لهوهر [ن] ۱ - كلاً، عشب ۲ - مرعى
لهوهرانن [چ] الرعي، ان يسم الماشية للرعي كى
دوهكه پهسهگان لهوهران؟
لهوهریان [چ] ان يرعى گياكه خاس نى پهس له
لى نيهلهوهړى.

لهوچه [نن] لغوي، ثرثار
لهورت [ن] ثري، غني «لورد»
لهورت بوون [چ] الثراء، الغنى: رسول پارهكه فهقير
بو، ثمسال لهورت بووه
لهورتنى [ن] ثراء، غنى
لهوس [ن] شفة الحيوان.

لهوسن [نن] ذو شفة طويلة او غليظة
لچ [ن] شفة الانسان
- لچ قهلو كردن [در] الازدراء لچ ته ليمان قهلو كرد.
لچاولچ [ن] ملء: لچاولچى جامهگه ټاو هاورد
لچاولچ كردن [چ] الاملاء: لچاولچى جامهگه كرد له
له ټاو
لچ گهزين [چ] التأسف، الندم: كار له كار ترازياگه،
هرچگك لچ بكهزى فايدهى نى په.

لچن [ئن] ذو شفة طويلة او غليظة
 لِر [ن] ۱ - دور، دوران، تدوير ۲ - التفات
 لِرانن [چ] ۱ - التدوير ۲ - اللف
 لِرخواردن [چ] الدوران: زهوَ، وه دهوري خويه والِر دا
 خويگ.
 لِردان [چ] التدوير: پهيسته مالى پر دا وه دهوري
 خويه وه.
 لسينه وه [چ] اللبس: مانگاگه گووره گهي لسيه وه.
 لفانگه [ن] توأم: صابرو جابر لفانگن
 لفت [ن] اسلوب: لفتي شيرينه
 لق [ن] ۱ - غصن، ۲ - فرع
 لقوم [ن] حلقوم: حلاء
 لقونته [ن] طعام
 لقونته چي [ن] صاحب مطعم
 لقونته خانه [ن] مطعم
 لك [ن] ۱ - دمل: لكي له ملي دهرچگه ۲ - عقد،
 عقدة: لكي ها له زگي.
 لك دار [ئن] ۱ - مدمل ۲ - ذو عقد
 لكن [ئن] ۱ - كثير الدمل ۲ - كثير العقد
 لكيان [چ] الالتصاق: جاجگه گه لكيا وه پيشتيه وه
 لم [ن] ۱ - جمع ۲ - طرف، حد، حافة
 لم كردن [چ] الجمع، اللم

لنگ [ن] ۱ - مساق ۲ - قائم، قائمة ۳ - مفرد،
عدل: لنگی کلاش

لنگه [ن] فردة: سی لنگه تماکوو.

لنگ گرتن [چ] ۱ - الوقوف على الاقدام ۲ - (م)
الشفاء من المرض. خودا بکینگ لهی بیماری به لنگ
نه گری!

لوت [ن] ۱ انف ۲ قمة جبل
لوته لا [ئن] زعلان شلیر، چمان لوته لایه له لیمان،
وننه ئهرا پا لیمان بریه

لوته لای [ن] زعل

لوتوانه [ن] خزاعة

لورچ [ن] رجف، رجفة

لورچه [تم] لورچ

لوگ [ن] مرجعي، اكلة تعد من اللبأ

لؤل [ئن] ۱ - ملفوف، مطوي ۲ مفتول ۳

متغصن

لؤلانن [چ] العواء: چهقهل لؤلنی

لوله [ن] ۱ - عواء ۲ - انبوب: لوله ی ئاو ۳ - شیش

۴ - شیش کباب: مقدار اللحم الذي يشوى على

الشیش ۵ - ماسورة البندقية

لؤل بوون [چ] ۱ - ان ينفف، ان ينطوي ۲

التغصن

لَوَل خواردن [تم] لول بوون

لَوَل دان [چ] اللف، الطوي

لَوَلدهر [ن] الة اللف

لَوَلکهر [تم] لولدهر

لَوَل کردن [چ] اللف: لَوَلی نه وه گه بکه لَوَلی

قاقه زه گه کردو خسه ی چه کمه چه گه

لَوَلی [ن] ۱ - حالة كون الشيء ملفوفا، مطويا ۲

تغضن

لَوو [ن] ۱ - ثنيه، طيه ۲ - فتله ۳ ارقام اوراق

اللعب: سی لَوو، چوار لَوو. الخ ۴ - محاذاة: وه

لَوو دیواره گه یا ری کرد. وه لَوو جووه گه یا چگ

لَووبیا [ن] لوبیا، نبات لوبیا

لَووچ ۱ [ن] تغضن، تجعد

لَووچ [ئن] متغضن، مغضن، متجعد، مجعد:

پارچه ی لَووچ

لَووچ بوون [چ] التغضن، التجعد: ستره گه م لَووچ

بوه

لَووچ کردن [چ] جعله يتغضن، يتجعد

لَووچی [ن] حالة التغضن والتجعد

لَووس [ئن] ۱ املس ۲ - فلت: زوانی لَووسه

لَووسا بوون [چ] الانسلال خوفا او حياء: له شه رما،

لَووسا بوئه را مال

لووس بوون [چ] ۱ - ان یصبح ابلس ۲ - ان یصبح
فلتاً.

لوقه [ن] ۱ - حدو ۲ - هرولة

لوقه كردن [چ] ۱ - الحدو ۲ - الهرولة

لوقه نان [چ] ۱ - الحدو، جعله یحدو ۲ - جعله

یهرول: دهوی ماهینه گه بنا، تا لوقه ی نا؟

لوكه [ن] قطن، نبات القطن

لووله [ن] ترنج من وطأة الفقر، الانزعاج. الخ

لووله لوول [ن] ترنج متواصل

لووله هاتن [چ] الترنج لووله ی سه ری تی

لوومی [ن] لیمون، شجرة الليمون

لوومی دووزی [ن] لیمون دوزی

لوینه [ن] عامل الطاحونة المائية

لیهر [ن] لعاب، رضاب

لیهره [ن] ليرة: عملة هندية

لیهرگاو [ن] سائل لعابي، رمال

لیهرن [ئن] كثير اللعاب: فره پیس و لیهره نه.

لیهك [ن] فَوْح

لیهكاو [ن] سائل الفَوْح

لیه مهردان [ن] قسم خاص بالرجال في الدار، كرجله.

لیهوان [ن] ۱ - غرس ۲ - براز مخاطي

لیه و بوون [چ] ۱ - الانتهاء من (عمل) ۲ - ان

• ینفک، ان ینحل.

لیتگاو [ن] ماء عکر، ماء کثیر الطین، ربیکه.

لیتگنه [ن]، فریقه: طعام یطبخ للنفساء.

لیّ چوون [چ] النضج، الترشح کونه گهت ئاو لیّ
چوو.

لیخه روو [ن] امعاء، مصران

لیخن [ئن] عکر: ئاوی لیخن

لیخن بوون [چ] التکعر، التکدر: ئاوه گه لیخن بوه.

لیخن کردن [چ] التعکیر، التکدیر: مه چنه ئاوه گه
لیخنی کهین.

لیّ دان [چ] ۱ الضرب: زله یهک لیّ دا ۲ - الدق،

القرع: کی له زهنگه گه دا ۳ - الاصابة: أبراهیم دا

له نیشانه گه ۴ - العبور: کهس ناتوانی له سیروان بدا

لیز [ن] ۱ - مسکن، مقر، ملجأ ۲ - قن الدجاج ۳ -

وکر

لیزه [ن] سکون، استقرار

لیزه گرتن [چ] السکون، الاستقرار: هیمان

که له شیره گه لیزه نه گرته

لیژ [ئن] منحدر، مائل

لیژه و بوون [چ] التحدر، الميلان: له خوازه وه •

زه وه گه مان که مه که مه لیژه و بوو.

لیژه و کردن [چ] جعله ینحدر، یمیل

لیژی [ن] انحدار، میل
لیسکه [ن] شعاع: ئەول لیسکه‌ی خوهردا ھااتنەوجی
لیسکه‌دان [چ] ان یشع خوهر هێمان لیسکه نەدا بو
دەروەنی کەر لە مائ دەرجگ

لیف [ن] لیف

لیفسە [ن] کیس مصنوع من الجوت او الصوف
یستعمل للاستحمام

لیق [ئن] لزج، دبق

لیق بوون [چ] التلزوج، الدبق

لیق کردن [چ] جعله لزجا، دبقا

لی قومیاگ [ئن] منکوب، مصاب بفاجعة

لی قومیان [چ] الاصابة بالنکبة چه لیدان قومیاگە؟

لیقی [ن] لزوجة، کون الشيء لزجا

لیکه [ن] شطاً

لیکه‌کیشان [چ] الشطاً: پیازە لیکه‌کیشاگە

لی کردنەو [چ] ١ - الحل، الفك ٢ - التخليص

ئەرا خاتەر خودا ئی کورە لیم بکەرەو!

لی گرتن [چ] اللوم هەرچگە وەت لی مەگرن،

چونگە خوسە لەدڵە

لیل [ئن] ١ - معتم: خوەزاوا، دنیا لیلە ٢ - معکر،

مکدر. ئاوەگە لیلە

لیل [ن] طین متعفن

لیلاو [ن] عتمة العین
 لیله [ن] ۱ - غسق ۲ - ظلمة الغسق
 لیلک [ن] خنوص: صغار الخنزیر
 لیلگاو [ن] سائل طینی متعفن
 لیموو [تم] لوومی
 لی نان [چ] ۱ - التحمیل. چهن باتمان له قاتره گه
 ناید؟ ۲ - الجماع
 لیو [ن] ۱ - شفة ۲ - شاطيء، ضفة: لیوی جوو.
 لیوانه [ئن] جنونی، خاص بالجنون: قسه ی لیوانه.
 لیوه [ئن] مجنون
 لیوه بوون [چ] التجنن: لیوه بوذه قسه وه عالمه کهد!
 لیوه کردن [چ] جعله یجن: هینگالی پیساگه مه گهن،
 لیوه ی کردین!
 لیوه ی [ن] جنون

- م

م ۱ [ن] /میم/ الحرف الثالث والعشرون من الالف
 باء
 م ۲ [ك] فعل كینونة للفرد المتكلم: بیمارم،
 کارکه رم.
 م ۳ [ر] ۱ - انا: م بچم؟ ۲ - ضمیر تملك للمفرد
 المتكلم: مالم ها له مندلی
 ما [ئن] مؤنث: وهرکی ما، گووری ما.

مات [ئن] ۱ - ساکت، صامت ۲ - کثیب، مهموم ۳
- هادیء

ماتهمین [ئن] مهموم، حزین
مات بوون [چ] السکوت، الصمت
مات کردن [چ] السکوت والاکتمان: خوهی مات
کرد.

ماتوور [ن] ۱ - ماطور ۲ - دراجه بخاریه
ماچه ۱ [ن] من ورق اللعب
ماچه ۲ [ئن] انئی: خهری ماچه
ماچ کردن [چ] التقبیل
ماچ کردنه وه [چ] التقبیل: ماچی دهس باوگی
کرده وه

ماچ وموچی [ن] تبادل القبلات
ماچ وموچی کردن [چ] ان يتبادلون القبلات
ماخه [ن] اتان: انئی الحمار
مار [ن] ثعبان، حیه
- ماری مردگ (در) خبیث: ته ماشای مه که فه قیره، مار.
مردگیگه!

ماران گاز [ن] عضه حیه، اثر العضه
ماره [ن] قران
ماره بر [ن] عاقد القران
ماره برین [چ] عقد قران: عزیز ماره بریه، سی چوار
۱۰۴

رووژی تر سوهر ته کا

ماردهم [ن] ضرب من البنادق القديمة

مارزا [ن] عقي مادة داكنة تخرج من بطن الوليد
بعيد ولادته

مارزاگردن [چ] العقي نووماگه مارزا کرد

مارگ [ن] شفلح، نبات الشفلح

مارماسی [ن] هُنکلیس، جریث

مارمولک [ن] اوبریص

ماريله [تم] مارگ

ماز [ن] ۱ - سلسلة جبل ۲ - سبیل : ئەرا مازی خودا
واز بارند.

مازگ [ن] ۱ - العمود الفقري ۲ - عفص البلوط

ماس [ن] روبه: لبن خاثر

ماساو [ن] روبه مخففة «شنيّة»

ماسه [ن] غرين

ماسهوا [ن] ۱ - اكلة تعد من الروبة والرز ۲ - عرف:

هر له شارتی ماسهوايک وه کارتی (په‌ند)

ماس و پوون [ن] اكلة تهد من الروبة والدهن

ماسی [ن] سمک، سمکه

ماسياگ [ئن] ۱ - متخثر ۲ - مخصب

ماسپان [چ] ۱ - التخثر ۲ - الاختصاب

ماسيه [ن] کومه الحبوب المذراة من البيدر:

ماسییه‌ی گهنم

ماش [ن] ماش، نبات الماش

ماشته [ن] صدریة: شاگردگه ماشته‌یه‌ك له‌وه
کردگه

ماش وبرنج [ئن] اشهب: ریشی ماش و برنج

ماشین [ن] سیارة

ماق [ن] ۱ - حق ۲ - علاقه، صلة: خودا بزانی
ماقم وهی کاره‌وه نی‌یه.

مافه‌نه [ن] طاعون الماعز

ماق [ن] حیره، احتیار، دهشته، انده‌اش

ماق بردنه‌وه [چ] الاحتیار، الانده‌اش: مه‌ردمه‌گه

گشت ماقیان برده‌وه له‌ قسه‌گانی

ماك [ن] بنان: ماکي کللگ

مال [ن] ۱ - دار: مائی له‌ خانه‌قی سه‌نگه ۲ - اهل:

مالیان ها له‌ کوو؟ مالیان ها له‌ به‌سره.

مالار [ن] نفس: مالارمان له‌ خه‌نگه‌ بریاوه

مال ئاواي [ن] وداع، تودیع

مال ئاواي کردن [چ] الوداع: شوانه‌گه‌مان، مال ئاواي

کرده لیمان چگه.

ماله [ن] مالج

ماله‌کینه [ن] ربع، اربع: مایینه‌ الاطفال علی شکل

بیوت من الحجاره والتراب.

مالپر [ن] الذي يسطو على البيوت
 مال برين [چ] السطو: ثمشه و مالی کاوه بریاگه.
 مال داری [ن] تكوين البيت.
 مالدارى کردن [چ] التصرف بالشكل الذي يتطلبه
 الامر للعيش وتكوين البيت
 مالی [ثن] ۱ - اليف، داجن: شکاری مالی ۲
 بيتي، خاص بالبيت: دلنگی مالی
 مالی کردن [چ] التدجين: شیر مالی کردن
 مالین [چ] ۱ - الكنس: پروین په سا ناومال مالی ۲
 الجرف: ثاو خه رمانه گه مان مالی
 مامه چه [ن] قابلة: مامه چه ژن زاینیگه وه.
 مامرثاوی [ن] دجاج الماء
 ماملهت [ن] معاملة، مساومة
 ماملهت کردن [چ] المعاملة، المساومة: وه چه نی
 مامله تی دوکانه گه کردین؟
 مامیران [ن] بقله الخطاطيف
 مان ۱ [چ] ۱ - البقاء، المکوث دهس ثاخر کهس
 له لای نه ما ۲ - الوجود: کهس وه حه یاته وه نیه مینی
 مان ۲ [ر] للجمع المتکلم (ضمیر تملک) مال:
 مالمان، نیشتمان نیشتمانمان
 مانا [ن] ۱ - معنی ۲ - سبب: مانای چه سه قسه
 پیمان کهین؟!

مانادار [ئن] ۱ - ذو معنی ۲ - ذو سبب، وجیه؛
۳ - البقاء: له بیس نان سی نان مایه وه.

مانگ [ن] ۱ - قمر، هلال، بدر ۲ - شهر: سالی
دوانزه مانگه.

مانگا [ن] بقر: مانگاگه یان شیرایه.

مانگه شهو [ن] لیل مقمر

مانگه شهوی [ن] کون اللیل مقمرًا

ماوه [ن] ۱ - مدة: ماوهی مانگی بی کار بوم ۲ - عصر
زمن، عهد: لهو ماوه ئوتورمییل نه بو

ماوش [ن] اسفین، سفین، حشو، حشوة

مایه [ن] ۱ - رأسمال ۲ - انثی ۳ - منقحة

مایه رزا [ئن] معوق بالولادة: منالی مایه رزا

مایه سیری [ن] بواسیر

ماین ۱ [تم] ماهین

ماین ۲ [چ] التخر: شیره گه مایه

مه تاره [ن] زمزمية ماء

مه تاره مه تاره [ن] لعبة، قوامها ان یكون فریقان اکوامًا
ترایه صغیره سرا وان یبدد کل فریق الاکوام الترایه
للفریق الاخر ولمدة محددة. ثم یبدأ الفریقان
باحساب الاکیوام الترایه الباقیه لکلا الفریقین،
والفریق الذی یحتفظ باکوام ترایه اکثر بعد التبدید هو
الفائز.

مهتاره مهتاره كردن [چ] ممارسة لعبة الاكوام الترابية .
المادة السابقة

مهتلّ [ن] اقصوصة فولكلورية

مهجووس [ن] مجوس ، عبدة النار

مهجووسی [ئن] مجوسی ، عابد النار .

مهچير [ن] ۱ - نصاح : خيط لحياكة الملابس ۲ -

خيط لحياكة الانسجة ۳ - خيط لحياكة الكلاش .

الخ

مهچيره [ن] خيط : ذلك الجزء من سداة حامل البئر

او مستودع اللقاح

مهچيره دان [چ] التخييط : تكون الخييط : ياره ما مهچيره

ذاگه .

مهختووم [ن] تمر مختوم

مهخش [ن] ۱ - تدريب ۲ - تمرين

مهخشهلّ [ن] مشعل

مهخش دان [چ] ۱ - التدريب ۲ - التمرين

مهخشدهر [ن] مدرب

مهخشكه ر [ن] متدرب

مهخش كردن [چ] ۱ - التدرّب ۲ - التمرن

مهخلگه [ن] كومة كبيرة من الجماد او الحيوان

مهخلگه دان [چ] التكوم

مهخمهلّ [ن] مخمل ، قماش مخمل

مه‌دالیه [ن] مدالیه

مه‌راز [ن] حوضِ النهر: پری مه‌رازی سیروان دالیهی
ته‌ماته‌یه

مه‌رازه [ن] اداة العمل المروز فی بعض البساتین او
لتسوية الارض

مه‌رافه [ن] ۱ - عراق ۲ - نزاع، تنازع
مه‌رافه‌کردن [چ] العراق، التنازع سالی دوانزه مانگ
له سهر منال مرافه‌که‌ن.

مه‌راق [ن] هم، غم، قهر
مه‌راق‌خواردن [چ] ان یصبح مهموماً، مغموماً،
مقهوراً

مه‌ره‌زه [ن] حقل الشلب
مه‌ره‌قه‌ز [ئن] ۱ - مرخص، مسموح له ۲ - فك، حل
مه‌ره‌قه‌زکردن [چ] ۱ - الترخيص، السماح ۲
الفك، الحل

مه‌رج [ن] شرط: وه مه‌رجی قه‌بوول کرد، که‌س قسه
نه‌کا

مه‌رج‌کردن [چ] ۱ - الاشتراط ۲ - الرهان: مه‌رج
که‌م سلیمان‌ها له مال.

مه‌ر [ن] مختصر «مه‌گه‌ر» مه‌ر قاتر بزایگ، که‌یکوو
بگری به‌ر (فولکلور)

مه‌رچاک [ن] ضرب بركة فی لعبة الحجلة.

مهرد [ن] ۱ - رجل ۲ - شخص شجاع (م)
 مهردانه [ئن] رجولي کاری مهردانه
 مهردم [ن] ۱ - ناس ۲ - شعب ۳ - مخلوق ۴
 بشرية.

مهردی [ن] رجولة: دزی کردن مهردی نی یه
 مهردی کردن [چ] ابداء الرجولة: مهردی بکه بره سمنانه
 خه سه خانه یا.

مهرکوب [ن] ۱ - حيوان يستعمل للركوب وحمل
 الامتعة ۲ - ما يحمله الحيوان.

مهرگ [ن] منية، حتف، ردی، موت: مهرگ ها وه
 دهس خودا.

مهرگه سهری [ن] شق الانفس: وه مهرگه سهری
 خانگی پیدا کرد

مهرمهر [ن] مرمر

مهر و مالات [ن] الاغنام والمواشي

مهازار [ن] مزار: مهزای خلرزنه، مهزای ویسی
 نلزار.

مهزارن [چ] ۱ - التنظيم، الترتيب: نه وهل جار
 ناوماله بمزرن، ثمجانان بخوه. ۲ - جعله يتفق:

نهرا مناله گانت نيه مهزرنی، هه میسه ههر جهنگ کهن!
 مهزریان [چ] ۱ - الانتظام: ههرچگ کهم دلنگه یله گه
 به مزرن، نيه مهزرن ۲ - السكون، الهدوء: چه نی

چل و فلین! که می^۶ بمه زرن.

مهزاد [ن] مزاد، بیع بالمزاد

مهزادکیشان [ج] البیع بالمزاد: مهزادی خانگه‌گی
کیشا. مهزادی پووسانه‌گیان کیشان.

مهزه [ن] ۱ - طعم، مذاق ۲ - ما یؤکل مع
المشروبات الروحية لتطیب طعم الفم.

مهزه‌دار [ثن] ذو طعم، ذو مذاق: کالگی سامراء
مهزه‌داره

مهزووک [ثن] عاقر، عقیم: ژنی مهزووک.

مهزووکی [ن] عقر، عقم

مهژمه [ن] صينية كبيرة مصنوعة غالبا من النحاس.

مهس [ثن] ۱ - سکر، ثمل ۲ - سمین، بدین:
کورپی چوارشانهی مهس ۳ - شبعان، شبع: مهسه له
قایر مه.

مهس بوون [ج] السکر، الثمل ۲ - الشبع ۳ - ان
يصبح سمینا، بدینا.

مهسرهح [ن] دوامة «مصرع»

مهسکه‌ر [ن] مسگر

مهس کردن [ج] ۱ - التسکیر: عه‌هق مهسی کردگه

۲ - الاشباع: مهسی زه‌وه‌گه کردنه له ثاو ۳ - ان
يصیره سمینا بدینا: چاخت کهم و مهست کهم و

خوه‌مهت

مهسلّلت [ن] ۱ - مسألة ۲ - مثال
 مهسووز [ن] ۶ - مشعل: الة غير قابلة للاحتراق
 تستعمل للاضاءة او اشعال المدافىء وغيرها ۲
 اسبست
 مهسى [ن] ۱ - سكر، ثمل ۲ - شبع ۳ - سمن،
 بدانة
 مهشرهقان [ئن] شديد الحر: نيمه پروو مهشرهقان.
 مهشكه [ن] ممخضة: قربة من الجلد تستعمل
 لخص اللبن.
 مهشكه دره [ن] جدحد
 مهشكه لان [ن] المكان الذي توضع وتحفظ فيه
 الممخضة
 مهشكوول [ن] ممخضة صغيرة
 مهشك و مهليه [ن] (م) معمعة، دردور: خوهت مهخه
 ئى مهشك و مهليه
 مهع [ن] ۱ - صوت المعز ۲ - (طفل) اغنام
 مهعاف [ئن] واسع، وسيع: حجره گه يان مهعافه.
 - تهلاو مهعاف [سر] ۱ - لا سامح الله: تهلاو
 مهعاف، ته گهر مرد كه س نى يه ثيوه تى مناله گانى
 بكات ۲ - يرحم الله: تهلاو مهعاف، بيمارى گه نى
 گرنگه.
 مهعانن [چ] ان يجمع

مهعه مهع [ن] معمعة متواصلة
 مهعیهن [ئك] بالتأكید: مهعیهن علی ها له مال
 مهغازه [ن] مخزن، محل، دكان كبير.
 مهغز [ن] ۱ - مخ ۲ - نحاع مهغزی سقان
 مهفهر [ن] استقرار
 مهفهرگرتن [چ] الاستقرار: له لای كهس مهفهر
 نیه گری. ئهرا دوه تهی مهفهر نیه گری.
 مهقاو [ن] خنان: زكام الحیوان
 مهقیهت [ن] حذر، عناية.
 مهقیهت بوون [چ] الحذر، الاعتناء: مهقیهتی
 براگهت بوو. مهقیهت بوو، پاره گهت لیت نه بزن.
 مهقله [ن] منقلة، موقد
 مهكهش [ن] اكلة تعد من الرز. رز غیر مرشح
 مهكه نزی [ن] نوع من النباذق
 مهككه [ن] مكة المكرمة
 مهكله [ن] دواصة المسحاة
 مهكینه [ن] ۱ - ماكنة ۲ - كناية عن السرعة في
 العمل
 مهگهر [أ] اداة استثناء: الا اذا: دوه ته خوئی رازی به
 مهگهر باوگی قهبول نه کیک
 مهگوو [ئن] سکیت، قليل الكلام
 مهل [ن] ۱ - طیر، حشره: مهل و موور

مهلی مردگ [ن] ۱ - مالک الحزین (طین) ۲ - کنایه عن

الضعف والخمول: چوده منیده مهلی مردگ!

مهلا [ن] متعلم: الذي یقرأ ویکتب ۲ - ملا دینی

مهلابانگان [ن] وقت اذان الفجر

مهلازه [ن] ملاحظة

مهلازگ [ن] رحم، عصف: ماری بی مهلازگ

مهلازگ [ن] حنک: اعلى باطن الفم

مهلاس [ن] خبأ

مهلاس کردن [چ] الاختباء: له ژیر دارئی مهلاس کردبو.

مهلائی [ن] ۱ - حالة كون الفرد متعلما ۲ - مهنة

الملا الديني

مهله [ن] سبح، سباحة

مهلهق [ن] طفح

مهلهق دان [چ] الطفح ثلوهون مهلهق له ثاو دا.

مهلهك [ن] ملاك، ملائكة

مهلهکردن [چ] السباحة: کی زانی مهله بکیک؟ وه

مهله کردن. په پینتهو له جووه گه.

مهلهوان [ن] سباح: ثاو گه تیژه، مه گهر مهلهوانی

خاس لی بدا.

مهلهوانی [ن] سباحة

مهلهوهر [ن] طیور بصورة عامة

مهلگ [ن] ملك

مه‌لوه [ن] جراد: مه‌لوه، خه‌له‌گه خوارد،
 مه‌لوه‌ن [ن] ۱ - مقر، مرکز ۲ - موطن، مسکن
 مه‌لوچگ [ن] عصفور
 مه‌لوچگ کوش [ن] مصیادة، منجنيق
 مه‌لول [ئن] حزين، مهموم، کئيب: هه‌ميشه کزو
 مه‌لوله

مه‌لولی [ن] حزن، هم، کآبة
 مه‌ليه [تم] مه‌له
 مه‌ليه‌کهر [تم] مه‌له‌کهر
 مه‌ليه‌کردن [تم] مه‌له‌کردن
 مه‌ليوان [تم] مه‌له‌وان
 مه‌مه‌ر [ن] غايه، مرام، قصد، سبب: هاتنيان ئه‌پا
 ئيره بي مه‌مه‌ر ني‌يه

مه‌مسك [ن] مسك
 مه‌مگ [ن] ئدي: شير مه‌مگی ری کرد.
 مه‌مگ دان [چ] الارضاع كوره له ورسی گیرى،
 بچوو مه‌مگی بده

مه‌منوون [ئن] متيمن، فره مه‌منوون خودام.

مه‌منوون بوون [چ] التيمن.

مه‌موو [ن] عم

مه‌مووان [ن] اعمام

مه‌ن [ن] وحدة وزن تساوي ۴۰ كيلوغرام

مه ناره [ن] مناره

مه نه ۱ [ن] میراث

مه نه ۲ [ن] بائد: خوارده مه نی مه نه

مه نقه له [ن] مه قله

مه نگه نه [ن] معصرة، کماشة.

مه نگله [ن] درهم ۵۰ فلسا عراقيا

مه وته [ن] الموات من الزرع

مه وچ [ن] ۱ - شف: غطاء مصنوع من خيوط

الصوف ۲ - تموج

مه وره [ن] مبرد: وه مه وره تیژی چه قووه گه کرد.

مه ودا [ن] الشغل الشاغل: دوگری براده ران مه ودا

سه رمه.

مه وده [ن] موضه، مودیل

مه وز [ن] موز، شجرة الموز

مه وقه [ن] ۱ - موعد ۲ - وقت، زمن ۳ - عندما،

حينما: مه وقه ی ثیوه هاتین، من خه فتبوم

مه وکل [ن] ۱ جن، جنیه ۲ شخص مخیف

شکلا

مه هل [ن] قحط: سالی مه هل

مه ی [ن] ۱ - مشروب روحي ۲ - بحث

مه ی کردن [چ] البحث عن: نه وه مه ی چه که ن لی ره؟

مه یل [ن] ۱ - مرکب: وه سواری مه یل چگن نه را

به‌سره. ۲ - میل، رغبة.
 مه‌یلکان [ن] دمیة، لعبة
 مه‌یموون [ن] میمون
 مت [ن] قطعة متی خه‌رگ
 مترگ [ن] ۱ - قوان: الة التسجيل ۲ - کنایة عن
 الثرثرة: کهم قسه بکه، چمان مترگی!
 متگ [تم] مت
 متگوولہ [تم] متگ
 مت وملوو [ن] تشمشم
 مت وملوکردن [چ] التشمشم: مت وملووی چیشی
 کردگه، هاتگه ئه‌را ئیره.
 مخ [ن] ۱ - مخ ۲ - عقل: کابرا چمان مخ له سه‌ری
 نی‌یه.
 مخت [ن] ادب، تأدیب: مختی منال وه باوگ و
 دایگه
 مخت دار [نن] مؤدب
 مخت دان [چ] التأدیب: منال مختی نه‌دهی زمخت
 بوو
 مختدهر [ن] مؤدب
 مخت گرتن [چ] التأدب: منال، نه‌گه‌ر له منالیا
 مخت نه‌گرت دی مخت نیه‌گری.
 مخور [ن] بخور

میچ [ن] رسغ؛ معصم

مچرگات [ن] ۱۰ - ترهات کارمان مچرگاته ۲ - غیر معقول

میچک [ن] طرف، حافة

میچکه [ن] کم میچکه‌ی شهو

میچکه‌دار [نن] ذو کم

میچ‌گرتن [ج] مسك الرسغ عند اداء الصلاة

میچگینه [نن] ربرب: خارچگی میچگینه

مدرهك [نن] خطر. وریا بوو، ری‌یه‌گه مدره‌که.

مدره‌گی [ن] خطورة

مدرووک [تم] مدره‌ك

مدرووکی [تم] مدره‌کی

مر [ن] ۱ - تعصر ۲ - تزمخر، زمخرة

مراخانی [ن] سترة طويلة

مراد [ن] مراد، امنیه، هدف، مأرب: خودا مرادیان

بدا

مرانن [ج] الاماتة: خه‌ره‌ك كاری ئایهم مرنی

خه‌وره‌گه یه‌ك دهس مرانه‌ی

مرانن [ج] التعصر ۲ - التزمخر

مره [ن] ۱ - عصر، تعصر ۲ - زمخرة

مره‌که‌ب [ن] حبر

مره‌که‌و [تم] مره‌که‌ب

مړه مړ [ن] زمخړه متواصلة
 مړه وېردن [چ] ۱ - الاكل الى حد التخمّة: مړه وېرد
 له پلاوو گوشت ۲ - رفع اليد بقصد الضرب: بڼو وه
 دهمه قسه يان و مړه و له يه ك بېردن
 مړت [ن] الغشاء المبطن للأمعاء
 مړت بېردن [چ] ازالة الغشاء المبطن للأمعاء: ثاوه گه
 سوور بڼو، مړتی لیخه روهمان بېرد.
 مړت چوون [چ] زوال الغشاء المبطن للأمعاء: له به
 زگی چوو، مړتی لیخه رووی چوو.
 مردار [ن] نطیحة، فطیسة
 مرداره وېوون [چ] الفطس: میه گمان مرداره وېو.
 مرداره وکړدن [چ] جعله يفطس: گورگ مرداری
 وه رکيگمانه وه کړد
 مرده [نن] غیر مریح کاری مرده
 مرده شوور [ن] غسل الموتی
 مرده شوورخانه [ن] مغسل الموتی
 مردگ [نن] متوفي، میت: ټای له کورې مردگم!
 مردن [چ] الموت، الوفاة: یه کي مړی، یه کي تیگه
 دی. باوگی پیراره که مرد.
 مردی [ن] کون الحيوان والنبات ميتا
 مرقانن [چ] القباع: جوور وهراز مرقنی
 مرقه [ن] قباع

مرقه مرق [ن] قباع متكرر

مرك [ن] مرفق

مركادان [چ] الترفق: الارتكاء على المرفق

مړكردن [چ] التعصر: ولاخ، وهختی زايگه مړ كيگه

مرواری [ن] لؤلؤ

مروهت [ن] مرؤة، رحم

مروهت دار [ثن] ذو مرؤة، رحيم

مروڈ [ن] مرید، اتباع

مړومار [ن] مشادة كلامية: له سهر ئاودان بوه مړو

ماریان

مړوميشت [ن] تناحر: له سهر ئاودان بوه مړوميشتیان.

مز [ن] ۱ - اجرة، اتعاب ۲ - السحت الحرام

مزاكهره [ن] مجادلة مناظرة

مزاكهره كردن [چ] الجدال، التجادل، التناظر

مزگانى [ن] ۱ - بشرى ۲ - بشارة: ما يعطى للمبشر

مزگانى دان [چ] التبشير: مزگانى پييان بده كورپه يان

هاته وه

مزگهفت [ن] مسجد، جامع

مزنه [ن] اعتقاد، تصور.

مزور [ن] مستخدم، اجير

مړورى [ن] ۱ مهنة المستخدم ۳ - اجرة

المستخدم

مژ [ن] جمرة النار

مژانن [چ] السماح لصغار الاغنام بالرضاعة

مژمژهك [ن] مصاص، مصاصة

مژين [چ] ۱ الامتصاص ۲ الاستنشاق ۳

الرضاعة

مسانن [چ] التبول (للحيوان)

مسايوگ [ن] عشيق: ههركهس دهسى نهچگ وه

مسايوگ دالگ ئيژى مه مو. رووژان تهنگى وه مسايوگ

دالگ خوهى ئيژى مه مو (په ند)

مسقال [ن] ۱ - مثقال ۲ كمية قليلة جدا

مسك [ن] مسك

مسنگه ر [ن] نحاس، صنفار

مسين [ئن] نحاسي، مصنوع من النحاس

مشانن [چ] الشمخرة

مشه [ن] شمخرة

مشه مش [ن] شمخرة مستمرة

مشه هاتن [چ] الشمخرة: مشهى تى له خه و.

مشكل [ن] اعتقاد مشوب بالشك

مشكوول [تم] مشكل

مشكى [ن] غطاء رأس مخطط للرجال والنساء

مغناتيز [ن] مغناطيس

مف [ن] ۱ - مصة ۲ - نشق، نخف

مفانن [چ] النشق (منعا للمخاط من السيلان)
 مفت [ئن] میجانی، بدون مقابل: گهنم وهنزهی
 دیناری مفتہ
 مفتخوہر [ئن] طفیلی
 مف کردن [چ] ان یمخط
 مف کیشان [چ] النشق، النخف: هہوایہ ہہر مف
 کیشی
 مف کوتان [چ] التشمشم، البحث بلہفہ: ثہرا فلسی
 مف کوتی
 مق [ن] ۱ - صدمۃ ۲ - حسرة
 مقانن [چ] القباع
 مقہ [ن] قباع
 مقہ مق [ن] قباع متکرر
 مقہوا [ن] ۱ - مقبا، لدائن ۲ - کنایۃ عن الخمول
 وعدم الحركة.
 مق بردن [چ] ۱ - الاصابة بالصدمۃ ۲ - التحسر
 مقور باز [ئن] ماکر
 مقور بازی [ن] مکر
 مکروب [ن] مکروب
 مکوّل [ن] کمین: لہ مکوّل ثہرای وسیا بو.
 مکوّل گرتن [چ] الکمین: لہ پیشت داری مکوّل
 گرت

مگانن [چ] ان یخن: وهختی قسه کیك مگنی
مگهس [ن] ذباب

مگهسه [ن] ۱ - تسکع ۲ - تذب

مگهسه کردن [چ] ۱ - التسکع ۲ - التذب

مگن [ئن] اخن: مگنه، کهس خاس له قسیه ی
نیه ره سیگه وه

مگنی [ن] خنه

مل [ن] رقبه، عنق، جید

أ - نهو مل گرتن [چ] ۱ - التحمل: من زهرده گه ی
وریا گرمه و مل.

۲ - التعهد: نهو شه ن کردن خهرمانه گرتو مل

ب - له مل = علی حساب: پاره ی نانه گه ی له مل منه

ج - له مله و یوون [چ] ۱ - التخلص من العبء

۲ - ترکه لسبيله: ته خودا له ملیه و بوو!

د - له مله و کردن [چ] ۱ - اداء ما مطلوب او مکلف به

۲ - التخلص من (مشکله، دین، واجب. الخ)

ه - له مل حسن [چ] اداء ما مطلوب والتخلص من
العبء

و - له مل نان [چ] ۱ - الحکم علی ۲ - القاء تبعه ۳

- الاجبار، الفرض: نان له ملی نیمه ی خوئه گه بدی

ز - وه ملابردن [چ] الامرار علی برده ی مل مالا

ح - وه ملاچوون [چ] ۱ - الدهس: پای چگه مل،

مارینگا

۲ - العروج: بچه نه مل مالمانا.

ط - وه ملادان [چ] - التغطية: سه رده، وه مل خوه دا بدو

۲ - السقوط على: نه وزاد كه فته و خوارو دا وه مل

كوچگینگا

ملاس [ئن] لثيم

ملاسى [ئن] لؤم

ملاك [ن] تذوق: له شه وه كيه وه ملاكى هيچ نه كرده .

ملاك كردن [ن] التذوق

مله قوتى [ن] اختلاس بنظر: له بان ديواره گه يه وه هر

مله قوتى يه

مله قوتى كردن [چ] ان يختلس النظر

مله و [ن] ۱ - نبات المحلب ۲ - ثمار المحلب

ملج [ن] تمطق

ملجه [ن] ۱ - صوت الاطلاق ۲ - تمطق

ملجه كردن [چ] احداث الصوت عند الاطلاق

ملجه ودان [چ] التمطق: هر چيشتى بخوى دهم

ملجه و دى

ملق [ن] ۱ - رج، رجة ۲ - دفع، دفعة

ملق دان [چ] ۱ - الرج ۲ - الدفع، الاندفاع

ملك [ن] ۱ - سلسلة جبل ۲ - دائرة من الصوف حول

رقبة النعجة

ملگه [ن] یاقة: ملگه‌ئی شه‌وه‌گه‌ی چرکنه.
 مل‌گرتن [چ] ۱ - اللاحاح: له شه‌وه‌کیه‌وه ملمان
 گرتگه بچیم نه‌ولیا ۲ - الاصابة بـ: شهر ملی بگری ۳
 - الشفاء: خودا بکه‌ی له بیمیاریه‌گه مل نه‌گری
 مللهت [ن] ملة، امة، شعب، قوم
 مل‌نان [چ] ۱ - الانطلاق بدون وجهة ۲ - الهجوم
 ملوور [ن] زوان: نبات مر الثمار، ثماره
 ملهور [ئن] متهور، عنید
 ملهوری [ن] تهور، عناد
 ملیه [ن] سلسلة جبلية
 ملیس [ئن] ساکت، هادیء
 ملیسی [ن] سکوت، هدوء
 من [ر] انا: من و سالار
 منا [ن] عیب
 مناکردن [چ] ان یعیب: کاری گهن مه‌که، تا مه‌ردم
 منات نه‌که‌ن.
 منال [ن] ۱ - طفل ۲ - ذرية، خلف، ابن
 منال‌ه‌وبوون [چ] التصغر، استعادة الطفولة
 منالی [ن] طفولة، مرحلة الطفولة
 مناوړه [ن] ۱ - مناورة عسكرية ۲ - مراوغة
 مناوړه‌کردن [چ] المناورة
 منهت [ن] منة، منية

منهت بردن [چ] ان يتحمل المنية: کاری خوهت
بکھو منه تی کهس مه وه.

منهت دار [ئن] صاحب منة، صاحب فضل
منهت کیشان [تم] منهت بردن.

منهت نان [چ] ان یمن: کار ئه را خوه تان کهین،
منهت له عالم نهین!

منه ی [ن] بحث، تقصي الامور

منه یکه ر [ن] باحث، متقصي الامور

منه ی کردن [چ] البحث عن، التقصي
ئوگورمبيله گه یان دزیاگه چگنه منه یی بکه ن.

منجه منج [ن] ۱ - دنین: کلام غیر مفهوم ۲ - تمجمج
اکل بدون شهية

منجه منج کردن [چ] ۱ - الدنین: هه ر منجه منج کرد،

کهس لی نه ره سیه وه التمجج

۲ - التناول بدون شهية: هیچ نه خوارد، هه ر
منجه منج کرد.

من وتو [ن] تفرقة، تمیز

من وتو کردن [چ] التفرقة، التمييز: کاری خوه تان

بکه ن، ئه را ئی قه ره من وتو کهین!؟

مو [ن] ۱ - شعر ۲ - زغب ۳ - الاساس الذي يحاك
عليه الكلاش

- مونیه چووگه به ینیانه و [در] متحابین: ئه و قه ره دوسن

مَوْنِه چو وگه به نینانه وه .

مَوهر [ن] شعر العانة

- چمان له مَوهری گری [در] یزعل ، یغتاظ : ئهرا ههر
كهس باسی مألې مجید بكيك ، ته چمان له موهرت
گری !

موش [ن] فآر

موشه سی [ن] طیر الحباري

موشه دهنگ : الاضلاع الغضروفية

موشهك [ن] ۱ - طحان ۲ - صاروخ ماروخ

موشه کی [ن] مهنة الطحان

موشه لان [ن] مستوطنة الفئران

موش خورما [ن] ابن العرس (جرذ النخل)

موشی [ن] مصباح زيتي من قنينة

مونان [چ] حياكة اساس الكلاش

مونهر [ن] ۱ - مثقب : الة لتثقيب قاعدة الكلاش عند

حياكة الاساس ۲ - الشخص الذي يحبك اساس

الكلاش

مووت [ن] شرح

مووته ودان [چ] ۱ - القعود ۲ - القعی له بان

به رزی یهك مووته و داو ته ماشا كرد .

مووتگه [ن] قعی

مووتگه ودان [چ] القعی : سهك بازك مووتگه

داگه سه وه

مووچه [ن] تكویر

مووچه كردن [چ] التكویر: مووچه ی خه وه ره گه كرد.

مووډیل [ن] موضة، مودیل

موور [ن] ۱ - قمل: پری سه ری مووره ۲ - رثاء ۳ -

سوسة الطحين

موورت [ن] شجرة الیاس

مووردان [چ] ۱ - التقل: له چركنى له شى

مووردآگه ۲ - التدود: ثارده گه موور داگه.

موورن [ن] ۱ - كثير القمل ۲ - وضع: موورن و

بى فەر

موورهاوردن [چ] الرثاء: موور ئه را براگه ی هاورد

موورى [ن] نمل

موورى دان [چ] التنمل: حجره گه مان موورى داگه.

مووریزه [ن] مستوطنة النمل

مووریزه لان [تم] مووریزه.

موسه [ن] ۱ - تسكع ۲ - حاجة

موسه موس [ن] تسكع مستمر

موسه كردن [چ] التسكع: وهى كولا نه يلا موسه

كه ن

موسه هاتن [چ] الاحتياج: ئه را فلسى موسه ی تى

موسين [چ] التقييل: له چه و حيدر وه انور بموس و

بنه‌ی تیویلّه‌وه

مووق [ن] حقنه

مووق نان [چ] الحقن

موولّه‌ق [ن] علیاء، سماء

- له موولّه‌ق چوون [چ] السمو، الارتفاع

مووم [ن] شمع که‌هره‌با کوشیاوه، موومی دهم دان.

موون [ئن] عبوس، متقطب الجبین: هه‌میشه موونه

موون [ئن] مشعر: کثیر الشعر: دهم و چه‌و، موونه

موونه [ن] مسحة، اثر ضئیل

موون بوون [چ] العبس، التجهم

مویت [تم] مه‌وته

مهر [ن] ۱ - ختم ۲ - تربة: قطعة من الطین الیابس

یضع علیها المصلی جبینه عند الصلاة

مهلهت [ن] مهلة، امهال

مهلهت دان [چ] الامهال: مهلهت بده نان بخوهم

مهلهت نه‌دا شه‌که‌تی بخوهمنه‌وه.

می [ن] ۱ - مرة: یه‌ک می گیرئی، یه‌ک می خه‌نی

۲ - ارضاع صغار الاغنام والمواشي لفترة قصيرة

لکي تدر الام حلیها .

میان [ن] میدان، ساحة كبيرة يجري فيها التعامل في

الصباح الباكر.

سی چوار بزن برد ئه‌را میان.

میانه [ن] وسط، بین: تا ئیژنگه ئی باسه له میانه نه بوه.

میه [ن] نعیج، نعیجه

میته [ن] مساعده: كهس نبی یه بچووگه و میه تیان

أ- ئه و میته چوون [چ] المساعده

ب - ئه و میته هاتن [چ] المساعده: کی هاتهو. میه تیان؟

میخهك [ن] قرنفل

میخسگه [ن] رزه

میهر [تم] ۱ - مهر ۲ - تریبه الصلاة.

میهرانه [ن] سند عقد النكاح

میهره [تم] ماره

میهره برین [تم] ماره برین

میهرکیشان [چ] التبرک بالتعويدة

میهرنچه [ن] ضرب من النبات البري

میسل [ن] جن

میهكوت [ن] مطرقة ذات رأس خشبي

میهنك [ئن] متعب، منهك

میهنك بوون [چ] ان يتعب، ان ينهك

میهنك كردن [چ] الاتعاب، الانهاك

میهو [ن] مواء القط

میهوانن [چ] المواء: پشی میهونئ

میه و کردن [تم] میه و انن

میخ [ن] ۱ - اصار: وتد خشبی ۲ - الرقطة المائیه:

مرض یصیب الفواکه.

میخ دان [ج] الاصابة بالرقطة المائیه: خه یاره گه میخ
داگه

میخزه [ن] طفع جلدي

میر [ن] ۱ - امیر ۲ - سید: به لئی میرم.

میرناخور [ن] رئیس سائس الخیول.

میرات [ن] میراث، ارث، ورثة

میراتی [ن] میراثی، نخاص بالمیراث او الارث

میراو [ن] کراخ: مراقب الري

میرغه زه ب [ن] جلاد: بهرگی میرغه زه بی پووشا

میرغه زه و [تم] میرغه زه ب

میرکان [ن] ۱ - مسکن، دار، موطن: شوونی

میرکانت بوپینگه و ۲ - اطلال

میرگوزار [ن] مرج، مروج

میز [ن] مائدة

میز [ن] بول

میزه جهره [ن] مرض التبول: تقطر البول

میزه جهره گرتن [ج] الاصابة بمرض التبول

میزه ر [ن] عمامة وبخاصة لرجال الدين

میز کردن [ج] التبول: تا پاره که نامدار میز کرده جی

میزلدان [ن] مثانة

ميزهاتن [ج] الشعور بالحاجة الى التبول
ميزين [ثن] بولی، ملطخ بالبول
میژوو [ن] تاریخ سجل الاحداث الماضية،
الاحداث الماضية

میښهن [ن] ضريبة الاغنام
میښهنگر [ن] جابي ضريبة الاغنام
میشت [ن] ۱ - كف ۲ - قبضة: ملیء الكف:
میشتی جای بده فاطمة ۳ - حفنة
- قول میشت [ن] باطن الكف: جیشتی ها له قول
میشتی

میشتاح [ن] بیتوته في البستان لخزن الثمار.
میشتگان [ن] العادة السرية
میشتگان کردن [ج] ممارسة العادة السرية.
میشتگ [ن] مقبض، يده: میشتگی كارد.
میشتگانه [ن] زیادة بمقدار قبضة واحدة او حفنة
واحدة عند التبادل: سهر وه سهره و میشتگانه.

میل [ن] ۱ - رغبة، محبة ۲ - اشتیاق
میل [ن] شنف: النظر على شيء كالمفروض على
خنزر

میل [ن] ۱ - میل: وحدة طول ۲ - عمود حديدي ۳
- خط: میل كهوئی ها له پارچه گه ۴ - قلم التكهیل
۵ - ماسورة البندقية

میلاو [ن] قدح السلاح الناري
 میله و بوون [ج] الشنق: ههركهس قسه بكردا، میله و
 لی بوو
 میلكان [ن] دمية، لعبة
 میمزا [ن] اولاد العمه اولاد الخال،
 میمل [ن] جنادل
 مینه [ن] دار، بیت
 مینهت [ن] ۱ - تعب ۲ - كدح
 مینهت دار [ئن] ۱ - كادح ۲ - متعب: كاری
 مینهت دار
 مینهتکیش [ن] كادح
 مینهت کیشان [ج] الكدح: سالی دوانزه مانگ مینهت
 کیشی، هیچی پهتی
 مینهك [ن] ۱ - احتیاط ۲ - حمل صغير بالامتعة
 والحاجیات الاخری
 مینهنوار [ئن] الذي كَوّن بيتا او نقل الى دار لتوه
 میو [ن] شجرة العنب، ورق العنب
 میوه [ن] فاكهة، فواكه
 میوهت [ج] خدمة
 میوهجات [ن] فواكه: لهتاوسان میوهجات فره بوو.
 میوهت کردن [ج] الخدمة: نهوهی میوهتی قهوم خوهی
 نه کیك، میوهتی بیگانه چون کیك!

- ن -

ن ۱ [ن] / نوون / الحرف الرابع والعشرون من
الالف باء

ن ۲ [ك] فعل كينون للجمع الغائب: نهوان شیرن.
ن ۳ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون صفة: تك +
ن تكن، تر + ن ترن ۲ - تضاف الى الفعل
الماضي فتكون مصدر الفعل كرد + ن = كردن،
هات + ن هاتن.

نا [پش] ۱ - تضاف الى الاسم فتقلب المعنى علما
وتحوله الى صفته: نا + پياگ = ناپياگ. ۲ - تضاف
الى الصفة فتنتفيها: ديار = ناديار.

نائوميڊ [ئن] بائس، قانط

نائوميڊى [ن] بؤس، قنوط

نابلهى [ئن] غير عارف (طرق، اماكن): نايلهيم،
هيچ لى ناوه نيه ناسم.

نابووت [ئن] معدوم: نابووته، هيچ خوداي نيه ډيرى
نابووتى [ن] عدم

ناپياگ [ئن] ۱ - غير شريف ۲ - عديم المروءة

ناپياگى [ن] ۱ - عدم الشرف ۲ - عدم المروءة

ناپه سهن [ئن] غير مرغوب فيه: شيوهى فره ناپه سهنه

ناته مام [ئن] ۱ - ناقص: كارى ناته مام ۲ - غير
شريف: ژنى ناته مام.

ناته مامی [ن] ۱ - نقص ۲ - قلة شرف
 ناتوور [ن] حارس (الزرع، البستان)
 ناهه سه [ئن] محروم: نکى ناهمى و ناهه سه.
 ناجوور [ئن] ۱ - غير معقول: کارى ناجوور. غير
 مناسب ۳ - متخاصم: ئيمه و ئه وان ناجووريم.
 ناجوورى [ن] ۱ - كون الشيء غير معقول ۲ - كون
 الشيء غير مناسب ۳ - خصومة.
 ناچار [ئن] ۱ - مضطر ۲ - مجبر.
 ناچار بوون [چ] ۱ - الاضطرار: ناچار بوم بچمه پيه و
 ۲ - الانجبار.
 ناچار كردن [چ] ۱ - الاجبار ۲ - جعله مضطرا
 ناچارى [ن] ۱ - اضطرار ۲ - جبر، اجبار
 ناچوز [ن] نشوز
 ناچوز كردن [چ] النشوز: ته لاقى ژنه ي دا، تا ناچوزى
 كرد؟
 ناحهز [ن] خصم: ئى کارته، دلى ناحهز خوهش کرد
 ناحهزى [ن] خصومة
 ناخ [ن] صميم، اعماق: له ناخى دله وه.
 ناخاله [ئن] جاهل، غير مدرك للامور: منالى ناخاله
 ناخاله ي [ن] جهل، جهالة
 ناخوهش [ئن] ۱ - غير مستساغ ۲ - كويه ۳ - غير
 مرضي

ناخوهشی [ن] ۱ - کره، بغض ۲ - شحناء، عداوة ۳ - مشكله

ناخوره [ن] مزراب

ناخون [ن] اضلفر

ناد [ن] نداء، مناداة: ناد على هاوردو چگه

نادان [ئن] جاهل، غير مدرک للامور

نادانی [ن] جهل، جهالة

نادررس [ئن] ۱ - غير صحيح: کاری نادررس ۲ -

غير کامل، ناقص ۳ غير شريف (مرأة): ژنی نادررس.

نادررسی [ن] ۱ - نقص، نقصان، نقیصه ۲ - اختلال الشرف.

نادیار [ئن] مجهول، نکره، غير معروف

نادیاری [ن] کون الشيء او الفرد مجهولا

نارازی [ن] ساخت، غير راضٍ گشت نارازیه

نارهت [ئن] متزعج، قلق

نارهت بوون [چ] الانزعاج، ان يصبح قلقا

نارهت کردن [چ] الازعاج، جعله قلقا

نارهتتی [ن] زعج، انزعاج، قلق

نارهزا [تم] نارازی

نارهوا [ئن] ۱ - غير لائق، غير مناسب ۲ - غير عادل:

قسهی نارهوا، کاری نارهوا ۳ - زائف: پارهی نارهوا

ناره‌وایی [ن] ۱ - حالة كون الشيء غير لائق، غير مناسب ۲ - حالة كون الشيء غير عادل ۳ - زيف نارپك [ئن] ۱ - غير معقول ۲ - شاذ نارپكى [ن] ۱ - كون الشيء غير معقول ۲ - شواذ ناز [ن] ۱ - دلال، غنج ۲ - انحراف بسيط في العين نازار [ئن] ۱ - مدلل ۲ - محبوب، ودود قاتن ۳ - عزيز ۴ - انيس، جيد الطبع نازارکردن [چ] التدليل: نازار منالّ کردن خاس نئی‌یه.

نازاری [ن] ۱ - دلال ۲ - كون الشيء او الفرد محبوبا، ودودا ۳ - كون الفرد (مرأة) فاتنة ۴ - كون الشيء او الفرد عزيزا ۵ - كون الفرد انيسا، جيد الطبع

نازه‌نین [ئن] ظریف، لطیف الشمائل

نازدار [تم] نازار

نازدارکردن [تم] نازارکردن

نازدارى [تم] نازارى

نازكيش [ن] مدلل: الذي يدلّل الآخرين

نازكيشان [چ] التدليل، تحمل الدلال

نازگ [ئن] ۱ - سهل الكسر ۲ - خفيف، رقيق:

پووسى نازگه

۳ - قصم، هشم

نازگه و بوون [چ] ان یصبح اکثر رقة: دلی نازگه و بوه.
 نازگ بوون [چ] ۱ - ان یصبح سهل الکسر ۲ - ان
 یصبح خفیفاً رقیقاً ۳ - ان یصبح هشا
 نازگی [ن] ۱ - سهولة الکسر ۲ - خفة، رقة ۳ -
 هشاشة

نازلله [ن] ۱ - النزول ۲ - الهجوم

نازلله بوون [چ]
 نازلله کردن [چ] البعث، الارسال: خودا بیماری
 نه رای نازلله کرد
 نازناو [ن] اسم مستعار: نازناوی فایقی شاعر،
 بیکه سه.

نازوتوور [ن] دلال، غنج
 ناساز [ئن] ۱ - غیر صحی ثاو ناساز ۲ - متوعک:
 ثمروو ناسازم ۳ - نشاز: دهنگی ناسازه
 ناسازی [ن] ۱ - حالة کون الشیء غیر صحی ۲
 وعکه ۳ - نشاز

ناساق [ئن] ۱ - مریض ۲ - (مرأة) غیر شریف: ژنی
 ناساق

ناساقی [ن] ۱ - مرض ۲ - زنا
 ناسوور [ن] ماسورة الحیاكة
 ناسیاگ [ئن] ۱ - معروف ۲ - مشهور
 ناسین [چ] ۱ - المعرفة ۲ - التمييز

ناشکور [ئن] ناگر الجمیل : وه رزقی خوهت ناشکور
مهيه

ناشی [ئن] جاهل بالامور: منالی ناشی
ناشیرین [ئن] ۱ - غیر مستحب ۲ - غیر معقول ۳
غیر مستساغ

ناف [ن] سره

نافهك [ن] سره

ناق [ن] عنق: ناقي ههركهس بگري له مليه و نيهو.
ناقره [ن] عنق

ناقره گرتن [چ] ان يصيبه (مشكلة، ازمة الخ) چ
شهري ناقره م گرت

ناق گرتن [چ] التمسك ب: له شهوه كيهوه ناقره م
گرنه تهرا پاره.

ناكام [ئن] بائس

ناکامی [ن] بؤس، شقاء: گشت ژبانی وه ناکامی
برده و سه ر.

ناکاو [ئک] له ناکاو: فجأة، بغتة له ناکاو، په لاماری
دا. له ناکاو کیشا وه لای ملیاو وای.

ناکهس [ئن] سافل: ترسم ده و ره گه م ده وری ناکهس
بوو × ناکهس حاکم بوو یانهم ده و رهس بوو (فولکلور)

ناکووک [ئن] متزاعل: ئیمه و ئهوان ناکووکیم

ناکووکی [ن] زعل، فتور في العلاقة

نال [ن] نعل الحيوان: كحدوة الفرس

نالانن [ج] ۱ - النواح، الانین: لهوهر ژانی سهر
ثمشو هه ما شمو نالان ۲ - الهدیر: ههر رووژ تووڤ
وه بان سهرمانا نالنن

نال [ن] ۱ - نوح، انین ۲ - هدیر
نالهار [ئن] سافل

نالکردن [ج] الهدیر وهختی دهنگی گولله وه بان
سهرمانه و نالکرد، زهنه قی زهنه قی دار پرد

نالنال [ن] انین ونواح متواصل

نال کردن [ج] ان ينعل (الحيوان): نالنن ئه سپهگه
بکه.

نالوهن [ن] نعال: الذي ينعل الحيوان
نالوهنی [ن] مهنة النعال. المادة السابقة

نامه [ن] رسالة، مکتوب

نامهرد [ئن] نکال

نامهردی [ن] تنکیل

نامهردی کردن [ج] التنکیل

نامهی [ن] نكبة، مصیبة

نام خودا [سر] ماشاء الله! نام خودا کوڤره!

نامووس [ن] ۱ - ناموس ۲ - حیاء

نامووس بردن [ج] الالهانة: ئه وقره قسه پیان کردن،

نامووسیان بردن

نامووس چوون [ج] ان يهان: ئه وقره ماچ دهسهو

کردیم، نامووسمان چگه.

ناموس دار [ئن] شریف، محترم
 نان ۱ [ن] ۱ - خبز ۲ - رغیف الخبز ۳ - طعام
 - نانی ٹیوارہ [ن] طعام العشاء
 ب - نانی کہفتہ رون [در] اصابة الخیر
 ج - نانی نیمہ روو [ن] طعام الغذاء
 د - نانی وہرمہیت [ن] طعام یوکل بعد دفن المیت
 نلن ۲ [پاش] تضاف الی الاسم فتکون مصدر
 الفعل: بان + نان = بان نان، ٹاو + دان ٹاودان
 نانہوا [ن] خباز
 نانہواخانہ [ن] مخبز
 نانہوایی [ن] مہنۃ الخباز
 نانہوایی کردن [چ] امتہان مہنۃ الخباز.
 نانہجیم [ئن] سافل، خسیس
 نانہجیمی، [ن] سفالۃ، خسة
 نانہوہ ۱ [چ] ۱ - تحدید (المکان): شوونی
 بووسانہگہ نایہوہ. ٹہوہ لجار شوونی بنہرہوہ ٹمجا بار
 بکہ.
 ۲ - اثارة (المشاکل، الحروب الخ): شہر نانہوہ
 ۳ - وضع (الدجاج علی البيض): مامری نانہسہوہ.
 نانہوہ ۲ [پاش] تضاف الی الاسم فتکون مصدر
 الفعل: سہر + نانہوہ سہر نانہوہ
 نانہوشکہ [ن] عسمة: کسرة الخبز الیابس
 نان دان [چ] الاطعام مانگی نانی سہد نہفر ٹہدا
 ناو ۱ [ن] ۱ - اسم، مسمی ۲ - الوجه الداخلي

للملابس والاقمشة

ناو ۲ [ئك] ۱ - داخل: كهس له ناو حجره گه نى يه

۲ - بين: ئەو ژنه كى يه له ناو پيالە يله گه؟

- ئەو ناوچوون [چ] ۱ - الدخول: قاپه گه كرده وهو

چگه و ناو ۲ - التزايد: ماشه لالا مهردمه گه ههر

چووگه و ناويان ۳ - الاختراق: گوروله له ئاسن چووگه و ناو.

ب - ئەوناو هاتن [چ] ۱ - الدخول: خوو كهس

نه هاته و ناو؟ ۲ - التزايد: ئيمه ههر ئەوانه يم، هيچ

نه هاتكه سه و ناومان.

ج - له ناو بردن [چ] المحو، القضاء على خودا

دورژمتان له ناو بوئك!

د - له ناوچوون [چ] ۱ - الانهيار شورشى مللهت

له ناو نيه چوو ۲ - الانقراض: ميرى له ناو چوو، وهلى

مللهت له ناو نيه چوو.

ه - له ناو دان [چ] التبذير، التبديد: دا له ناوى پارهى

خوهى.

و - وه ناو دان [چ] المزج، الخلط: خه رگه گه شله

كه مى خاك بده وه ناويا

ز - وه ناو دان [چ] ۱ - المزج، الخلط: ئاو دا وه ناو

شيره گه يا. ۲ - المرور والاجتياز: دا وه ناوى بازاردا

ح - وه ناو كردن [چ] ۱ - الدخول بسرعة: گورگ كرده

ناوی ریه نه‌گه‌یا ۲ - الاطلاق: گولله‌ی کرده ناویانا.
 ناوه [ن] حد، فاصل، فاصله
 ناوه‌خت [ئن] غیر معتاد: نانی ناوه‌خت، سهردانی
 ناوه‌خت
 ناوه‌دان [چ] تعیین الحدود، الفصل بفاصل: ناوی
 بووسانه‌گانیان دان.
 ناوه‌کیشان [چ] رسم الحدود: که‌ی ناوه‌ی عراق و
 تورکیا کیشیاگه؟
 ناوه‌لکی [ن] ماعون صغیر مصنوع من الخشب
 ناوبر [ن] خط فاصل، قاطع
 ناوبردن [چ] الذکر، ذکر الأسم: کابرا خووناو که‌س
 نه‌ورد؟ هه‌ر که‌س ناوم بوینگ، هه‌زار قسه‌ پی که‌م.
 ناوپا [ن] نفاجة قطعة قماش مثلث الشكل
 لتوسيع الملابس وتقويته.
 ناوپه‌له‌کانه [ن] حلاوة يقدمها اهل العروس الى اهل
 العريس وتوزع على المشاركين في حفل الزفاف
 ناوپینجگ [ن] صفاق: الغشاء المصلي المبطن
 للتجويف البطني.
 ناوجی [ن] عزل، فصل (في العراك)
 ناوجیکه‌ر [ن] الشخص الذي يعزل بين شخصين او
 جهتين في العراك
 ناوجی‌کردن [چ] العزل، الفصل: عامر وعبدالله بوه

جهنگيان و كهس نه بو ناوجيان بكيك .

ناودار [ن] معروف، مشهور

ناودازی [ن] شهرة

ناوراس [نك] وسط: نيسته ناو راسمان

ناوراسنگ [نن] متوسط: كوره ناوراسنگه گه ی بیمار

ناوزگ [ن] احشاء البطن .

ناوشان [ن] منطقة بين الكتفين

ناوقه ی [ن] خاصرة

ناوك [ن] ۱ - سره: ناوكم كه فنگه ۲ - لب، نو ی:

ناوكی فستق .

ناوكه بر [ن] بنت منذورة للزواج من شخص معين:

زينب ناوكه بری نه به زه .

ناوكه ن [ن] كري الانهار والسواقي

ناوله پاپرين [چ] التنايز باللقاب: ناو له پا برين فره

به ده

ناوماله [ن] اثاث، متاع البيت

ناوميه رگ [ن] لولب الممخضة: عمود خشبي يشد

عضيدتي الممخضة

ناونان [چ] ۱ - التسمية: ناوی دوه ته دان بنه ن ليلي ۲

- التحديد، التعيين: چه بايسته، ناوی بنه ه هز له

چه كه ين، ناوی بنه ن .

ناونه سهق [ن] تنايز باللقاب

ناونه سق برین [چ] التناز بالالقب
 ناو نورگ [ن] شمره (الطفل)
 ناو نورگ کردن [چ] الاصابة بالشمره: کوره یان
 ناو نورگ کردو بردنه ی ئه پرا خه سه خانه
 ناونی [ن] بین، حد فاصل
 ناو نیشان [ن] عنوان: ناو نیشانی جمال زانی مه کتوویی
 ئه پای بنوسی؟
 ناو وگ [ئن] وسط، اوسط: ژنه ناو وگه گهی جوانه.
 ناهه ق [ئن] باطل، غیر عادل، غیر محق
 ناهه قی [ن] بطل، ظلك
 ناهه موار [ئن] ۱ - شرس ۲ - فظ، غلیظ
 ناهه موار ی [ن] ۱ - شراسه ۲ فظاظه، غلاظه
 ناهمی [تم] ناثومید
 ناهمی بوون [چ] ان ینحرم من: له مال و منال ناهمی
 بوه
 ناهمی کردن [چ] التحريم من: ناهمی خوهی کرد له
 باوگ و برا
 نایاب [ئن] منقطع النظير، ممتاز: خانگی نووو
 نایاب سه نکه.
 نایابی [ن] کون الشي منقطع النظير
 نایه [ن] ناحیه، جهه، طرف، اتجاه: مالی میران ها
 له ی نایه

ناین [چ] ۱ - الوضع ۲ - الغرس ۳ - السد

نه ۱ [ا] لا، كلا. چين ئهرا مال؟ نه

نه ۲ [پاش] ۱ - تضاف الى الاسم فتكون الصفة

وتقلب للمعنى دارا. نه دارا ۲ - تضاف الى الفعل

فتكون فعل امر غير صريح نه كهى، نه چى ۳

تضاف الى الافعال الانشائية لتنفيها: نه گهر نه كردا،

نه گهر نه مردا

نه ۳ [پو] لا ولا نه ها له مال، نه ها لد دهشت.

نه پخته [ئن] غير مرتب، غير منظم، مشوش

نه جاپهت [ن] نجاپه، حياء

نه جابهت دار [ئن] نجيب، محترم، ذو حياء

نه جار [ن] نجار

نه جارى [ن] نجارة

نه جارى كردن [چ] امتهان النجارة

نه جه [ن] منطقة احراش

نه جين [ئن] ذو احراش: فرهى. زه وه گه يان نه جينه.

نهخت [ئن] خصب. زهوى هزار گيرى نهخته

په لكانه نهخته

نهختال [ن] ذرة، كمية قليلة جدا

نهخت بوون [چ] التحصب، ان يصبح خصباً:

سه ماتى زهو بكيك نهخت بوو

نهخت كردن [چ] التخصيب: سه مات نهختى زهو

كَيْك .

نهختی [ن] خصوة

نهخسور [ن] قصبة الافق

نهختینه [ئن] دسم: نانی نهختینه. گوستاوی
نهختینه.

نهخش [ن] ۱ - نقش ۲ - تطریر

نهخش کیشان [چ] ۱ - النقیش ۲ - التطریر

نهخشین [ئن] ۱ - منقش ۲ - مطرز

نهخونهوار [ئن] امی وهر له ئیمه نهخونهوار فره بو
چونکه مهکتب کهم بو.

نهخونهواری [ن] امیة: مهکتب فره بوهو
نهخوانهواری کهمهو بوه.

نهخیر [سر] ۱ - کلا! لا! له سهردار بپرسیم - نهخیر

فایده نییه ۲ - للتعبیر عن الاستهزاء والرفض - ده

دینار بده پیم نهخیر سه دینار ۸ -

نهدارا [ئن] فقیر

نهدارای [ن] فقر: نهدارای چیشته بهدیگه.

نهدیبدی [ئن] متوحش، همجی

نهدیده [ئن] غر: غیر حکیم، یفتقر الی تجارب

الحياة

نهر [ن] حافه: نهری دهس

نهراثن [چ] النحیب، البكاء بصوت عال

نهره [ن] ۱ - ذکر: نهره شیر ۲ - زمجرة، زئیر: نهره
شیر

نهره نهر [ن] نحیب متواصل
نهرگه [ن] منکب: نهرگه ی شان

نهرم [ئن] ۱ - لین ۲ - خفیف: وارانسی نهرم ۳ -
ناعم، املس ۴ - رقیق، شفق: دلی نهرم ۵ - رخو:
قلیل الصلابة نسبیا، ئاسنی نهرم ۶ - بارد غیر حار او
حاد: تماکووی نهرم ۷ - بطيء رئی کردنی نهرم ۸ -
طریق: قابل للطرق ۹ - لطیف: ودود: قسه ی نهرم
۱۰ - وئیر: جی ی نهرم

نهرمه [ن] لحم بلا عظم
نهرمگه [تم] نهرمه

نهرمی [ن] ۱ - لیونة ۲ - خفة ۳ - نعومة ۴ - رقة،
شفقة ۵ - رخاوة ۶ - برودة ۷ - بطء ۸ - قابلية الطرق
۹ - لطافه ۱۰ کون الشيء (فراش) وئیرا.

نهرمین [ن] ارض لینه

نهرووک [ن] موات الزرع

نهرزاکهت [ن] دلال: وه نهزاکهته وه نان خوهین!

نهرزان [ئن] ۱ - جاهل ۲ - سري، مکتوم

نهرز [ن] نذر

نهرزکردن [چ] تقدیم النذر: نهرز بکه، تا کوربت وه
سالم بایگه وه

نه سهق [ن] غنج، دلال: ٺهرا ٺهوقه ره قه برانی، خودا

نه سهقت بشیونی

نه سهقدار [ئن] مدلل

نه شئه [ن] نشوة، ابتهاج عامر

نه شئه دار [ئن] میتهاج

نه شئه کردن [چ] الابتهاج

نه عره ته [ن] نعیر

نه عره ته دان [چ] النعیر: نه عره ته داو هریشت برده

سه ری دژمن

نه عره ته کیشان [تم] نه عره ته دان

نهف [ن] نفع، فائده، ربح ٺی کاری ٺیوه هیچ

نهف نیه دیری.

نهفات [ن] رمی (بکلام قبیح)، قذف.

نهفات کردن [چ] الرمی، القذف: ناوخاس ٺووقه ره

بی مخته نهفات کیگه باوگی..

نهفاع [ئن] واسع، وسیع حجره گه مان فره نفاعه

نهفاعی [ن] وسعة

نهفام [ئن] جاهل نهفامی [ن] جهل، جهالة

نهفه رعام [ن] ابادة

نهفه رعام کردن [چ] الابادة: جهنگ نهفه رعامی ٺهوپا

کرد.

نهفت [ن] نفط: نهفت جی چیلگ گرتگه سهوه.

نهفت کردن [چ] ۱ - التزويد بالنقط ۲ - رش النفط
على...

نهفتين [ئن] ۱ - نفطي، هاوي على النفط، ملطخ
بالنقط ۲ - يعمل بالنقط: چراخ نهفتين
نهفتين کردن [چ] التلطیخ بالنقط: انهفتين
مراخانيه گه ی کرد.

نهفدار [ئن] مفید، مریح، نافع
نهفرين [ن] لعنة

نهفرين کرده [ئن] ملعون: شهيتان نهفرين کرده.
نهفرين کردن [چ] ان يلعن: خودا نهفریئی کردگه.
نهفله [ن] ۱ - تبذیر، تبديد

نهفله کردن [چ] التبذير، التبديد: فهیروز پاره
ده رنيه کيگ، هر نهفله کيگ

نهقاره [ن] ناي

نهقاره ژهن [ن] عازف الناي

نهقيم [ن] رصاعة

نهکا [پو] لثلا، كي لا، خشية، مخافة ان: قسه
نهکەين، نهکا محسن بتووری.

نهکوو [تم] نهکا

نهگک [تم] نهکا

نهگریس [ئن] منحوس، مشاکس، عنود

نهگووت [ئن] نحس وکسول

نه گوه تی [ن] نحاسه وکسل
 نه لاتانن [چ] الجئیر، الثعیر: جوور ٿووری وه هار
 نه لاتان و هات.
 نه لاتنه [ن] جئیر، نعیر
 نه لاتنه دان [تم] نه لاتانن
 نه مام [ن] شابه جمیله
 نه مامهت [ن] مصیبه، مشکله: کهسی دیه لهی
 نه مامهته، برا بهدی برا بکیگ
 نه مامی [ن] جمال
 نه مان [چ] ۱ - الفناء، الهلاك: کهس وه بانی دنیاوه
 نیهمینی ۲ - النفاذ: پاره پیی نه ما.
 نه مر [ئن] خالد: کهس نه مر نی یه: گشت مرّی
 نه مرّی [ن] خلود: نه مرّی ٿهرا شهیدانی مللهت!!
 نه میان [چ] الانحناء: نه میاو چووی ٿه پای.
 نه ناس [ئن] غریب، غیر معروف: چون قهرت وه
 یه کی نه ناس بدهم!!
 نه نگ [ئن] کسول، متوان: یاسین کارکه ره، وه لی
 رووسته م فره نه نگ و بی ده سللاته
 نه نگی [ن] کسل، توان
 نه ننگ [ن] جدّه: ام الاب او الام
 نهو [ن] لباد
 نهوا [ن] مورد: خودا له بانی سهروئی باخه، هیچ

نه‌وايه‌گي تر نه‌ديرم

نه‌وابر [ئن] مقطوع: من لا مورد له: هيچ
نيه‌ديريگه و نه‌وابره.

نه‌وابر بوون [چ] ان يصبیح بلا مورد: بووسانه‌گه‌ي
لی سه‌نين و نه‌وابر بو.

نه‌وابر کردن [چ] ان يقطع مورد: هه‌رچگه دايشت
بردنه‌ي و نه‌وا بري کردن.

نه‌واون [ئن] نافر: ترفض النعجة ارضاع صغیرها:
ميه جرن نه‌واونه.

نه‌واون بوون [چ] ان يصبیح نافرا: ميه پهر نه‌واون
بوه.

نه‌واون کردن [چ] جعله نافرا

نه‌وه [ن] ۱ - ابناء، خلف، احفاد، سلاله ۲ - جيل

نه‌وه [ن] بطل: غير موجود اصلا: ئه‌را نه‌وه ئيژي!

نه‌وهت [ن] تسعين، تسعون (۹۰)

نه‌وهد [تم] نه‌وهت

نه‌وهدل [ئن] غير راضی، غير راغب: دياره، احمد وه

ژن خوازين كوره‌ي نه‌وه‌دله.

نه‌وه‌دلی [ن] عدم الرضا، عدم الرغبة

نه‌وه‌وايه [ئن] ۱ - مبتسر: حادث او منجز قبل

الاوان: كاری ايه ۲ - خريج، مخرج: مولود

قبل موعد الولادة: منالی نه‌وه‌وايه.

نهويه ر [ن] باكورة (وبخاصة ثمار الموسم): خورماي
نهويه ر، نهويه ري نسيّف.

نهوجوان [ن] شباب

نهوجواني [ن] شُباب: وه نهوجواني مرد.

نهورووز [ن] عيد النوروز في ۲۱ اذار من كل سنة

- عيدينگ و دو نهورووز [در] فرحة غامرة: نهگهر

دووسي بکهن، عيدينگ و دو نهورووز!

نهوس [ن] رغبة شديدة للاكل

نهوسن [ن] محب الاكل، اكال، كثير الاكل:

چليس و نهوسن.

نهوکه ر [ن] خادم، اجير في البيوت: باوگم نهوکه ري

باوگي نهوّه. تا من بوومه نهوکه ري.

نهوکهوت [ن] قطعة رثة من اللباد

نهونهام [ن] جميل، فاتن

نهوتهمامي [ن] جمال، فتنة

نههات [ن] بلية، مصيبة، كارثة نكبة: كهس جوور

ته نههات نهگريگهي.

نههاتي [ن] نههات

نهي [ن] قصب: چيت له نهي دروست كريهي. بلور

له نهيه

نهيجه [ن] غاية القصب

نجرس [ن] حشرة حرمر

نچ [ن] رأس مدبب: چووی نچ دار

نچه [ن] حث (وبخاصة الحيوان)

نچه نچ [ن] حث متواصل

نچ دار [ئن] مدبب

نخه [ن] حمص، نبات الحمص

نخته [ن] ۱ - نقطة ۲ - ذرة ۳ - كمية قليلة

نخشه [ن] ۱ - اول الشيء: نخشهی تماکوو ۲

ذرة، ۳ - اقل شيء: وهیهك نخشه بجولينه وه

کوشیهین.

نخون [ن] تشجيع، حث

نخون دان [چ] التشجيع، الحث: نخونی کوره گان

بده، خيسته گه بکيشن.

نرخ [ن] سعر، ثمن، قيمة

نرخ دار [ئن] ثمين

نرخ دانان [چ] التسعير، وضع السعر: وهچه نی نرخي

دانان؟

نردونوار [ئن] ذو ملابس جديدة: منال نردونوار.

نردونواری [ن] كون الفرد ذو ملابس جديدة

نرکانن [چ] ۱ - الانين، التأوه: له ژیری بار نرکني

۲ - الهدير.

نرکه [ن] ۱ - انين، تأوه ۲ - هدير

نرکه کردن [تم] نرکانن

نرکه نرك [ن] انين، مستمر، تاوه مستمر.

نرکه هاتن [چ] الهدير سيروان نرکه ی تی

نرکونوار [تم] نردو نوار

نز [ن] ۱ - کلام، تفوه، نطق ۲ - تسرب ۳ - قطر:

نزی ئاو. نزی ئه سر له چهوی نه هات

نزاع [ن] نزاع، منازعة

نزه [ن] نضح تسرب (السائل)

نزه کردن [چ] النضح، التسرب: رَوْن له قوتی به گه نزه

کرد.

نزرگ [ن] فواق، حازوق

نزرگ کردن [چ] الفواق، ان يحوزق: منال بیمار ههر

نزرگ کرده و هری ها له خاسی

نزم [ئن] ۱ - منخفص: زهوی نزم ۲ - واطیء:

شنورز له دالاهوو نزم تره ۳ - قصیر: من له براگه م

نزم ترم

نزمان [ن] ارض منخفضة

نزمانن [چ] ۱ - التنزيل ۲ - التخفيض

نزمه و بوون [چ] ۱ - النزول ۲ - الانخفاض ۳ -

القصر: جوه ههر وشك بوو، نزمه و بوو.

نزمه و کردن [چ] ۱ - التنزيل ۲ - التخفيض، الخفض

نزمی [ن] ۱ - انخفاض ۲ - قصر

نزوله [ن] ۱ - التماس ۲ - انين، تاوه ۳ - اعدار،

حجة ٤ - امثلة

نزيك [ئن] قريب (مکانا وزمانا): مآلمان لیږهوه نزيكه
سهري سال نزيگه. ږمهزان نزيكه.

نزيكه [ئك] حوالي، تقريبا: نزيكه ي سهد كهس ها
له مآليان

نزيكه و بوون [چ] التقرب: هر وهختي زه و له خوهر
نزيكه و بوو زمسانه نزيكه و بوه.

نزيكه و كردن [چ] التقريب: كه مي دهست نزيكه و
بكه.

نزيك بوونه وه [تم] نزيكه و بوون.

نزيك كردنه وه [تم] نزيكه و كردن

نژی [ن] ١ - عدس، نبات العدس ٢ - كناية عن

الصغر والقلّة: نژی يهك نان دا پي

نسر [ن] جذر، اساس: نسر تان دهرچگ

نसार [ن] الجانب المظلل من الجبل

نسر [ئن] مشاكس: چه ني كوره گهت نسر مه!

نسري [ن] مشاكسة

نشينه [ن] شرج، مقعد

نف [ن] غرق، كرع

نف نان [چ] الكرع: نف نا له ناوه گه

نق [ن] نطق: نقه لی يه وه نه هات.

نقه [سر] تستعمل لحث الحمير على السير

نق برین [چ] الاسکات: ته نقت بوور!
 نقره [ن] معدن الفضة
 نق کردن [چ] النطق، التكلم: نق مه که، نقت
 بوورئی.
 نقلانه [ن] نذیر نحس
 نقلانه دان [چ] ان ینذر بالنحس: نقلانه لی دا تا بیمار
 کهفت
 نق له بهن بردن [چ] الخنق (صوت): گورمیچه یه ک دا
 له ناو زگی و نقی له په ن برد.
 نق له بهن چوون [چ] الاختناق (صوت): عهره ق کردو
 نقی له په ن چگه.
 نقوره [ن] نقرة، حفرة عميقة
 نقول [ن] کرامیل (حلولی) صلب.
 نقوم [ن] ۱ - غرق ۲ - غوص
 نقوم بردن [چ] الغوص: نقوم برده و ژیر
 نقوم بوون [چ] الغرق: ئاوه گه قوّل بو، نقوم له یتی بو
 نقوم کردن [چ] الاغراق: دهس پیّه و ناو نقومی کرد له
 چالاوه گه.
 نقیر [ن] ملك نکیر: جوور ئقیر و نقیر ملی گرتگه
 نقیزه [ن] نخس
 نقیزه دان [چ] النخس: نقیزه ی خه ره گه مه ده، له قه
 وه شنی

نك [ن] رأس مدبب: وه نكى قهله مه گه کرده پيشتيا
نكانن [چ] التأوه: له به ته وه گه ی گره نكنی
نكه [ن] تأوه.

نكه نك [ن] تأوه متواصل

نكته [ن] نكث

نكته كردن [چ] النكث به: نكته ی خووت پيمان
كردید!

نك دار [ئن] مدبب

نكن [ئن]

نگا [ن] ۱ - مشاهدة ۲ - رصد

نگابان [ن] راصد

نگابانی [ن] مهنة الراصد

نگابانی كردن [چ] الرصد: له تاوی دژمن، شه وو
رووژ نگابانی كه ن

نگاكه ر [ن] مشاهد، متفرج

نگا كردن [چ] المشاهدة، التفرج: شه وی، سه عه تی

دوان نگای ته له فزیون كه م

نگبه ت [ن] نكبة، مصيبة

نگبه ت گرتن [چ] التنكب، الاصابة بنكبة

نگبه تی [ن] حالة بكون الفرد مصابا بنكبة او كارثة

نگین [ن] سطوة، قوة، سيطرة

نم [ن] ۱ - رذاذ ۲ - رطوبة

نماز [ن] صلاة، نمازی نیمه‌روو بوه. رووژنی پینج
جار نمازه.

نمازکهر [ن] مصلی

نماز کردن [چ] اداء الصلاة، اقامة الصلاة: نمازی
عه‌سر کردم و هاتم.

نمازی [ن] ۱ ذو علاقة بالصلاة - المتمسك
بالصلاة

نمائن [چ] ۱ - التنزيل: ده‌ست بنمن تا ده‌سم
بره‌سیگه پیا ۲ - التخفيض: چیشْت قورس زه و نمنی
نمهك [ن] طعام

نمهك کردن [چ] الغذاء، تناول الطعام: له شه‌وه‌کیه‌وه
نمهك هیچ نه‌کرده.

نمه‌نم [ن] مطر رذاذ

نمه‌نم کردن [چ] الرذاذ: ان ترذ السماء

نمتگ [ن] كمية قليلة جدا

نمرچ [ن] ۱ - رطوبة ۲ - رائحة الرطوبة ۳ - شيء
خفيف: نمرچی ته‌و ها له له‌شی

نم دار [ئن] رطب: زه‌وی نم دار

نم گرتن [چ] الترطب: ئارده‌گه نم گرتکه.

نموونه [ن] ۱ - نموذج: نموونه‌ی تماکوو، نموونه‌ی

گه‌نم ۲ - مثال: کامران نموونه‌ی ئازایی و دل‌داری‌یه.

نهنگ [ن] حوت

نوا [ئك] ۱ - امام: له نوامان پئی بکه ۲ - قبل:
ته مووز ها له نوای تاب.

نوات [ن] نوی: سه نه م گوله گهی دهم نقل و نهوات
چون وه بی مراد من بچم له لات [فولکلور]
نواکیش [ن] رائد، طلیعی، قیادی
نواکیشان [چ] القيادة، ان یكون طلیعة: کی نوایان
کیشا ئه را جهنگ؟

نوانگ [ئن] بکر: الولد الاول: میدیا منال نوانگیه
نوتگ [ن] ذرة، كمية قليلة: نوتگی نان نوتگی
قهن

نوخان [ن] اظفر: نوخانی کللگ گه له م دریژه.
نوخانگر [ن] مقص الاظفر، مقلم الاظفر
نوخانن [چ] الغلق (کفة الید). دهسی نوچان
نور [ن] نور: نور خودا لهی کوره! نور ها له دهم و
چهوی.

نورانن [چ] النحیب: البكاء بصوت عال: وهختی
نوران ووه چهویا هات وهتی یه ژنه
نورانن [ئن] نورانی، منور، مقدس: ثایه می نورانی
نوره [ن] زرنیق
نوره [ن] نحیب

نوره نور [ن] نحیب متواصل
نوردگ [ن] خیاطة ناعمة: جارئی نوردگی پاوه نه گهی

ماگه.

نوردگ کردن [چ] ان یخیط خیاطه ناعمة: نوردگی
بالی شه‌وه‌گه‌م بکه‌م.

نوزانن [چ] النحاط: سه‌گه‌گه ههر نوزنی
نوزانه‌وه [چ] النحاط باستمرار: سه‌گه‌گه نوزانه‌وه‌و
وای.

نوزه [ن] نحاط، هریر

نوزه‌کردن [تم] نوزانن

نوزه‌هاتن [چ] الهریر باستمرار: چه‌یه ههر نوزه‌ی
تی؟

نوسیان [چ] الالتصاق: گوشته‌گه نوسیا بن قه‌زانه‌گه‌وه
نوسین [چ] الكتابة، التحریر: مه‌کتووبی ئه‌پام
بنوس.

نوسینه‌وه [چ] ۱ - ان یعید الكتابة ۲ - الاستنساخ

نوشتانن [چ] اللوی: ده‌می چه‌قووه‌گه نوشتان.

نوشتیان [چ] الالتواء: ده‌می داسه‌گه نوشتیاگه.

نوکانن [چ] النشیج چه‌ده ههر نوکنی؟!

نوکه [ن] ۱ - نشیج ۲ - صوت البكاء

نوکه‌کردن [چ] التفوه: نوکه بکه‌ی نوکه‌ت برم.

نوکه‌نوکه [ن] نشیج متواصل

نون [ن] وصف، استدلال علی

نون دان [چ] الوصف، الاستدلال علی نونی

نوو ۱ [ن] تسعة، تسع (۹)

نوو ۲ [ئن] ۱ - جدید ۲ - حدیث ۳ - معاصر

نووه [ن] نوبه، دور: دواى بهار نووهی ئه سفه ندياره.

نووه و بوون [چ] التجدد: خانگ، ئه گهر ئه ناوی
بدهی، نووه و بوو. مانگ نووه و بوه.

نووه و کردن [چ] التجديد: نووی تورمبيله گهی
کردگه سه وه

نوو بوونه وه [چ] التجدد

نووپلان [ن] حمار بعمر سنة او اکثر

نووجه [تم] نه و بهر

نووخواز [ئن] متجدد، محب التجديد

نووخوازی [ن] تجديد، حب التجديد

نوور [ن] نور

نوور [ن] دعاء على وه دوعا نه هاتگه تاوه نوور بچوو
(په ند)

نوورانی [تم] نورانی

نووره [ن] نوبه، دور: کهى نووره ی من تیبی؟ وه
نووره قسه بکه ن.

نوورسن [چ] النظر، المعاينة: دختر نوورسه
زه خمه گه یه وه.

نوورکردن [چ] الدعاء على. ئه را کهید نوورپی

شوونی باوانم × وه دهس و وه دهم بگری داوانم
(فولکلور).

نووزده [ن] تسع عشرة، تسعة عشر (۱۹)

نووزدهم [ئن] تاسع عشر

نووزدهمین [ئن] التاسع عشر

نووزگه [ن] الولد البكر بالنسبة للنساء: نهوزاد

نووزگهی هپیترانه

نووس [ن] تقبیل

نووش [ن] شرب

نووشتگ [ن] دعاء: تعویذة مكتوبة تعلق على
الجسم

نووش کردن [چ] الشرب: لهی شهر به ته نووش بکه.

نووش گیان [سر] هنیئا: نووشی گیانت بوو!!

نووشین [تم] نووش کردن

نووگووشه [ن] شکل متسع

نوولا [ئن] متسع

نووما [ن] مهر، فلوۀ

نویشتگ [ن] تعویذة، حرز

نیارا [تم] نه دارا

نیارای [تم] نه داری

نیاز [ن] ۱ - نية، مراد، غاية، غرض ۲ ۱ هدف

نيان [ن] سر

نيانگیر [ئن] متريص (وخاصة الكلب)

نيه [پيش] تضاف إلى الفعل المضارع فتنفيه: مرئ

نيه مرئ. كه في نيه كه في

نيچير [ن] ۱ فريسة ۲ - طريدة

نير - ۵ [ئن] ذكر: وهركي نير، داري نيره

نيره خهر [ن] ذكر الحمار

نيره ومايه [ن] نورمادة

نيري [ن] حالة كون الحيوان او النبات او الانسان
ذكرًا

نيزه [ن] رمح

نيسان [ن] شهر نيسان: الشهر الخامس من السنة
الميلادية

نيسك [ن] غصة

وهنيسكادان [چ] الغص ب: ثاووگه دا وه نيسكيا

نیشان [ن] ۱ - علامة، دالة ۲ - اظهار ۳ - ارشاد،

ادلال ۴ - علامة الزواج (كالخاتم مثلاً)

نیشانه [ن] ۱ - علامة طبيعية على جسم الانسان ۲

هدف، مرمی ۳ رمز، اثر: نیشانه ی ثاو سه وئزیه

(په‌ند)

نیشانشکن [ن] هدف

نیشان دان [چ] ۱ - العرض، الروي ۲ - التعليم ۳ -

الارشاد، التوجيه

نیشاندەر [ن] ۱ - مؤشر ۲ - موجة

نیشانن [چ] جعله يعقد، جعله يجلس: ئەرا ئەو
مەردمە هان وه پاوهو، بچوو بنیشان.

نیشتهجی [ئن] مقیم

نیشتهجیی [ن] اقامة

نیشتهر [ن] مبضعة

نیشتمان [ن] ۱ - قسم الدار الخاص بالعائلة ۲

وطن

نیشتگ [ئن] قاعد، جالس

نیشتگانی [ن] قعود، جلوس: وه نیشتگانیهو درهه
کرد.

نیشتن [چ] ۱ - القعود، الجلوس ۲ - التغوط: دۆهه

خۆن نیشتم

نیشتنهوه [چ] ۱ - الهبوط ۲ - الحط على

کورکورینگ نیشتهو پانی دیواری باخهگه مان

نیک ۱ [ن] مغزل

نیک ۲ [ئن] حسن: کاری نیک

نیکى [ن] حسنه، احسان: سزای نیکى بهدىیه!

[په‌ند]

نیکى‌کردن [چ] الاحسان: هه‌رکه‌س نیکى بکا نیکى

تینگه ده‌سى

نیله [ن] من قطع المحراث

نیلی [ئن] نیلی (لون)

نیم [ن] نصف: نیم دینار. نیم گز پارچه

نیمه [ن] ۱ - منتصف: نیمه ی ری ۲ - نصف:

نیمه ی دكانه گه هنی براگه یه.

نیمه روو [ن] ظهر: منتصف النهار

نیمه شهو [ن] منتصف الليل

نیمچه [ئن] ۱ - خفیف: نیمچه تهو ۲ - شبه. تجزیء

نیمدار [ئن] عتیق: که وه گه م نیمداره

- و -

و- ۱ [ن] /واو/ الحرف الخامس والعشرون من

الالف باء

و ۲ [أ] ۱ - حرف جرف؛ وه چه هائی؟ وه سیاره ۲ -

اداة العطف: من و عهلی و ستار

وا [ن] ۱ - هواء، ریح ۲ - فتل ۳ - ويل: وا وه

یه کی قسه بکا

أ - وه وایادان [چ] ۱ - ان يعطيه للريح ۲ - التبذير،

التبذير: هه رچگک دایشت دایه ی وه وایا.

ب - وه وایا بکردن [چ] الذری: گه نمه گه خاک ها

له تی، که می بکنه ی وه وایا.

وات [ن] عبرة: بوه وات

واته [ن] ۱ - فضيحة ۲ - مأثورة

واپوړ [ن] سبيل لتدخين الترياق
وادان [چ] ۱ - الفتل ۲ - النفخ وای پاسکله گه‌ی‌دا
۳ - التهوية

وار- ۱ [ن] رسم يؤخذ من لاعبي القمار اثناء اللعب
وار ۲ [پاش] تضاف الى جذر الفعل فتكون اسم
الفاعل : خوهن + وار = خوهنه‌وار

وار [ن] توسل، تضرع
واران [ن] مطر، غيث له زمسان، فره واران واری.
وارانن [چ] الامطار: خودا واران وارانې
واره‌وهاتن [چ] التوسل، التضرع فره واره‌وهات،
منیش پاره‌گه‌ی دابه‌وه.

وارگ [ن] ۱ - اجهاش بالبكاء ۲ - کتکوت بعمر (۳)
(۴) اشهر

وارگ له بانگ دان [چ] الانفجار بکاء: هر چه‌وی
ليمان که‌فت وارگ دا له بانگ

وارگ لی‌ئه‌لسیان [چ] الانفجار صراخا

وارکوو [ن] ولی الامر

واریان [چ] ان يمطر عليه واریا پیا وه خه‌راو

واروا [ن] استبراد

وارواکه‌فتن [چ] الاستبراد: سهرم ژان ئه‌کا. دیاره

واروا که‌فتمه

وارین [ن] الهطول (مطر): په‌سا واران واری

واز ۱ [ن] ۱ - کف ۲ - ترك
 واز ۲ [ئن] ۱ - مفتوح ۲ - طلیق
 وازانن [چ] ۱ - ان یلعب ۲ - ان یلاعب، ان
 یخدع: وازانه‌ی و هه‌رچگه دایشت لی سه‌نه‌ی.
 وازنه‌نی [ن] مرهم
 وازبوون [چ] الانفتاح عکس الانغلاق
 وازکردن [چ] الفتح وازی قاپیه‌گه بکه. وازی
 جانتاگه بکه
 وازلی هاوردن [چ] ان یدعه، ان یترکه لسیله: وازه
 لی بار، بیلا بچوو.
 واز هاوردن [چ] ۱ - الکف ۲ التخلي عن: واز
 نه‌هاورد تا هه‌قی خوه‌ی لیان نه‌سن
 وازی [ن] ۱ - لعب، لهو ۲ - فسحة: له وازیگه‌ی
 نیشتمان بنیشن
 وازیکه‌ر [ن] لاعب: جبار وازیکه‌ری تووپانه
 وازی‌کردن [چ] اللعب، اللهو: بچن ئه‌را خوه‌تان
 وازی بکه‌ن.
 وازین [چ] اللعب: منال، بچن له ده‌شت بوازن.
 واژوو [ن] عودة الی شيء ما
 واژوو‌کردنه‌وه [چ] العودة الی تکرار شيء ما ئیسه
 نان خواردن. ههم واژوو‌کردنه‌وه!
 واشه [ن] طیر باشق

واق [ن] ۱ - فکر، عقل، ذهن ۲ - احساس،
شعور، ادراک

واق بردن [چ] الاذهال: وه قيژه واقيان برد.
واق بردنه وه [چ] الذهول، الانذهال: له ترسا واقی
بردگه سه وه.

واق چوون [چ] الذهول، الانذهال: له ترسی
کوره ی واقعی چگه
واق ور [ئن] مدهول
واق وړی [ن] ذهول
واکردن [چ] ۱ - النفخ ۲ - الانتفاخ: له به خواردگه وا
کردگه.

واکیش [ن] فتحة التهوية في البيت او السرداب
واگرتن [چ] ۱ - الانتفاخ، التورم ۲ - التبرم قسه
فره مهکه، همم واگرتهد!

وال [ئن] ۱ - عريض ۲ - مفترش
واله و بوون [چ] ۱ - التعرض ۲ - الانفراش ۳ -
التفرش

واله وکردن [چ] ۱ - التعريض ۲ - التفریشن ۳ - جعله
منفوشا: قژی واله و کردگه.

والی [ن] ۱ - كون الشيء عريضا ۲ - كون الشعر
منفوشا

وانگه [ن] عويل: البكاء بصوت عال على الميت،

التفجع

واوه جیلگ [ئن] سهل الكسر، هش

واوه زار [ن] مشتکی : واوه زاری وه خودا

واوه شن [ن] مهواة

واوه شن کردن [چ] ان یهوی بالمهواة : که می
واوه شنی گوشته گه بکه .

واوه یلی [ن] ویل، کارثة، مصیبة

واوه یلی کردن [چ] الولة : له سهر قهوری کورهی
ههرواوه یلی کرد .

واولله [ن] ورم، انتفاخ هوایی

واولله گرتن [چ] التورم، الانتفاخ : دهم و چهوی واولله
گرتگه .

واهمه [ن] وهم : قلق غیر حقیقی

وایانن [چ] ۱ - الخطف، الاختطاف ۲ - ان یهزم :
له بهن وایاننهی

وایهم [ن] شجيرة ثمارها تشبه اللوز

وایهمه [تم] بایهمه .

وای بوور [ن] الغنغرينا، مرض الاکال، الموات

وای سوه [ن] حمرة : مرض جلدي

واین [چ] ۱ - الهرب ۲ - الانهزام : پوولا له دهس
بالباز وای .

وه [پاش] تضاف الى الاسم والصفة فتكون الحال :

وہتاو ہات . وہپا ہات

وہبا [ن] وباء

وہتن [ن] وطن، موطن

وہتنی [ن] قول، مقولہ: جہلال وہتنی: کما يقول
جلال

وہتن [ج] القول: چہ وہتن؟ ہہرچگ وہتی بی فایده
بو.

وہتنہوہ [ج] الافشاء (سر، خبر. الخ): ہہرچگ
کردی تہرا باوگت وہتیہوہ.

وہجہل [ن] هلاك

وہ وہجہل دان [ج] دفعه الى الهلاك: ئی کارہ مہکہ،
دہیدہمان وہروہجلہوہ.

وہجی [ئن] معقول، مقبول: قسہگہی وہجیہ.

وہج [ن] غصن، فرع

وہچگہ [ن] صغير: وہچگہ سہگ، وچگہ گورگ

وہدی کردن [ج] ۱ - الحصول على ۲ - الاكتشاف:
وہدی کردنی مالیان ٹاسانہ.

وہدی ہاتن [ج] التولد: کہی شامار وہدی ہات؟

وہر ۱ [ن] ۱ - قدر (في اللبس) ۲ - عرض: چہن
گہز وہریہ؟ ۳ - حد (سيف، شفرة): جوور قیارہ
وہرو پشت نہدیڑی

وہر ۲ [ئک] ۱ - ظرف مکان: امام ۲ - ظرف زمان:

قبل

أ - ئەو وەربردن [چ] ۱ - التقديم ۲ - الاحضار
(وخاصة لدى الجهة الطالبة)

ب - ئەو وەرچوون [چ] ۱ - التقدم ۲ - الحضور

ج - ئەو وەرچوون [چ] التمكن على : له وەرم بچوو
ژنئ خوازم

هـ - له وەردان [چ] السوق (غنم، حيوان. الخ)
و - له وەركردن [چ] اللبس : زقومه، پالتاوه گەت بکە له
وەر.

وهرانپیل [ن] صدرية

وہراو [ن] كمية من الماء كافية لسقي لوحة من
الزراع، سقيه

وہراورد [ن] مقابل

وہرەسووزە [ن] حرقه في فم المعدة (ناشئة عن سوء
الهضم)

وہرەقەت گرتن [چ] التحمل : تەوہ گەي گره،
وہرەقەتئ نيه گرتئ.

وہرەك [ن] نبب : خيط او جبل يثبت به جلال
الحيوان من الامام ليمنع، ستئجاره.

وہرەلابوون [چ] ان يصبح طليقا، ان يصبح مسرحا:
پەسەگان وەرەلا بۆنە.

وہرەلاکردن [چ] جعله طليقا، جعله مسرحا: وەرەلاي

منالہ گان مہ کہ .

وہرہ لای [ن] کون الفرد او الحيوان طليقا، مسرحا

وہرہن [ن] کبش

وہرہ نیسک [ن] نشیج

وہرہ پرو [نک] وجہا لوجه : وہ وہرہ پرو نیہ ویری قسہ پیی
بکیک .

وہرہ سہ [ن] حساب : دوانہ لیان لہ وہرہ سہ ی منن .

وہرہو [نک] نحو، تجاه : وہرہو مال وہرہو ہہ ورامان

وہرہ وہرہ [نک] تدریجیا : وہرہ وہرہ چہ لتوکہ گہ کوتان .

وہرچہ وی [نن] افضل، مفضل : میہ جہرن وہرچہ وی
ریہ نہ گہ مہ .

وہرد [ن] ۱ - کراب : حراثۃ الارض دون بذرها ۲

حل، فك ۳ - اطلاق، تحریر .

وہردالآن [ن] طرمة

وہردہ سی [ن] فراش، صانع

وہردہ وہردہ [ن] محاولة الهجوم على الخصم

وہردہ وہردہ کردن [چ] ان يحاول الهجوم على

الخصم: دیم مراد وہردہ وہردہ کرد ئہ را براگہ ی

وہردبرین [چ] حراثۃ الارض دون بذرها: وہرد برینہ،

وہلی جاری توہم نہ خسنہ

وہرددان [چ] ۱ - الحل، الفك ۲ - اطلاق السراح

وہرددانہ وہ [چ] اعادة حراثۃ الارض

وهردلهك [ن] سوق عنوة: وه وهردلهك بردهی ئهرا مال.

وهرزش [ن] رياضة

وهرزير [ن] فلاح اجير

وه رزيرى [ن] فلاحه بالاجرة

وهرشهو [ن] معدن «ستيل»

وهرك [ن] حمل: صغار الغنم

وهرگه [ن] امام (في الركون): يهكئ سوار وهرگهی

بوو، يهكئ سوار پيشتگهی

وهرگه وهران [ن] ضد، عداا: بونه وه وهرگه ورائی

يهكترى

وهرگرتن [چ] ۱- الصد ۲ - السد ۳ - الاستلام

وهرگن [ن] عهن: وهرگنی كاوپ: خوږی له وهرگن

گرانتره (صوف الحمل)

وهرهمهگى [ئن] رضيع: منال وهرهمهگى

وهرمل [ن] مكثفه: من قطع البردعه.

وهران [چ] ۱ - الهجوم على ۲ - التوجه على غير

هدى

وهروانگه [ن] قطعة من القماش او اي نسيج اخر

تضعه النساء تحت القرب التي تحملها على ظهرها.

وهرور [ن] مسدس

وهز [ن] ۱ - مثل، شكل: كهس له وهزى ئهوان نى يه

۲ - ضارب الى زهردوهز.

وسپ [ن] مدح

وهسپه ودهر [ن] مادح

وهسپ دانه وه [چ] المدح: ههر وهسپی سامال دانه وه
له نازایی

وهسمه [ن] وسمة، صبغة الوسمة

وهشانن [چ] الرمي، القذف: بی زهحمه تئو قه له مه
ئه پام بوهشن.

وهشکیان [چ] الضرب: وهشکیا تیان و شهل و په لیان
کرد.

- له یهك وهشکیان: التضارب: خیلئ باپیر وهشکیانه
له یهك.

وهعهده [ن] ۱ - وعد، عهد، تعهد ۲ - موعد

وهعهده دان [چ] ۱ - الوعد، العهد، التعهد ۲ - ان
یعین موعد: وهعهده دانه ئیواره یه که و بگرن.

وهفر [ن] ثلج له زمسان وهفر واری

وهفرین [ئن] ۱ - ثلجي ۲ - ابيض کلون الثلج

وهقائن [چ] البكاء بصوت كانه مريض (وبخاصة
الطفل): تئو مناله چهیه، ههر وهقنی؟

وهقه هاتن [تم] وهقائن

وهق کوتان [تم] وهقائن

وهکه ژوو [ن] تلكؤ اللسان

وهولات [ن] ۱ - ولاية ۲ - دولة، قطر ۳ - وطن

وهلّانن [چ] الولولة، الثرثرة
 وهله [ن] ١ - ولولة ٢ - ثرثرة
 وهلك [ن] عكازة: عصى المشي
 وهلكهت [ئن] متعب، منهوك القوى
 وهلكهت بوون [چ] ان يتعب
 وهلكهت كردن [چ] ان يتعب: كيشه وهلكهتمان
 كرد.

وهلهوهلّ [ن] ولولة، ثرثرة
 وهلهوهلّ كردن [چ] الولولة، الثرثرة: بهسه! كهه
 وهلهوهلّ بكه.

وهلف [ن] ١ - خرطوم مياہ ٢ - حنفيه الماء ٣ -
 زبانه، ولف

وهلّنگ [ن] ١ - ورف الشجر ٢ - ورق الكتابة

وهلى [پو] لكن: كامران زيلهكه، وهلى زمخته
 وهن [ن] شجرة البطم ٢ - مشكلة: چ وهنى نايهوه!
 وهنهوشه [ن] بنفسج

وهنهوشه [ئن] بنفسجي، لون بنفسجي
 وهنگ [ئك] مصاب بالدوار، دائخ سهرم وهنگه
 وهنگ بوون [چ] ان يصاب بالدوار، بالدوخة:
 لهدهنگى منالّ وهنگ بوم
 وهنگ كردن [چ] جعله بدوخ: بوورهى مه كينه گه
 وهنگمان كرد.

وهنگی [ن] دوار، دوخه

وهو [ن] کنه: زوجه الابن بالنسبة للوالدين

وهوچه [سر] تستعمل لایقاف الابقار

وههار [ن] ربیع: له وههار دنیا سهوژزه.

وههاری [ئن] ربیعی، خاص بالربیع: دلنگی وههاری

وههس [ن] ۱ - طبع، مزاج ۲ - رغبة ۳ - انشراح،

فرصة

وههس دار [ئن] ۱ - ذو مزاج ۲ - منشرح الصدر،

فرح.

وهی ۱ [سر] تستعمل للتعبير عن الاستغراب: وهی!

چهنی روی سهخته!

وهی ۲ [ئب] نداء الاستغاثة: وهی مردم. وهی باوگه

وهیشت [ن] ۱ - حرارة: وهیشتی ئاگر ۲ - شدة،

حدة: له وهیشتی ژانی سهرقه راری نهگرت.

وهیشت دار [ئج] ۱ - حار ۲ - شدید، حاد.

وهی وهی [سر] ۱ - للتعبير عن الاستغراب والتهكم ۲

- للتعبير عن الاعجاب

وته [ن] ۱ - كلام، نطق ۲ - تمتمة

وتهوت [ن] تمتمة مستمرة

وتووات [تم] وتهوت

وتووئل [ئن] صعلوك

وتووئلی [ن] صعلكة

وجاخ [ن] ۱ - موقد: وجاخی کوورو ته ژگای سیه ۲
- کنایه عن الاولاد والذرية.

وجاخ کوور [ئن] الذي لا يخلف الاولاد

وجاخ کووری [ن] عذم اخلاف الاولاد

ور [ئن] ۱ - دائخ، مصاب بالدوار: ههوا گرتمه و ورم

۲ - أثول، مسطول: وره و، هیچ نیه زانی

ورا [ئن] مهذار: ئی قهره قسه کهیت ورا لیت
دهرچگه.

ورابوون [چ] ان یصبح مهذارا: فره قسه مهکه ورا
بود.

ورانن [چ] ۱ - الهذر ۲ - اللوم، التانیب: هه میشه
له وه وه گهی ورنی

وره [ن] ملامه، تانیب ۲ - هذر

وره کردن [چ] اللوم، التانیب

وربوون [چ] ۱ - الاصابة بالدوخة، الاصابة بالدوار

۲ - ان یصبح اثول، مسطول

ورحه و [سر] تستعمل للحث والتشجيع

ورج [ن] دب

ورد - ۱ [ن] ۱ - عله، مصیبه ۲ - عمل: ورد گه نی

گرته ده له وهر ۳ - وسوسة

ورد - ۲ [ئن] ۱ - دقیق، ناعم ۲ - مسحوق

وردان [چ] الهذر: بهسه! کهم وړ بده!

ورده ورده [ئسك] تدریجیا، شیئا فشیئا: ورده ورده
کاره گه یان که فته و ده یشت.

ورد کردن [چ] الوسوسة: دلی ورد کرد.

وردومان [ن] قصف: وردومانی شار قه یخه یه.

وردومان کردن [چ] القصف: دوژمن وردومانی
شاره گه مان کرد.

ورپرگ [ن] لجاجة، عناد

ورپرگ کردن [چ] اللجاجة، العناد: ئیه قیریگه،
کورپه مان وورپرگ کیگ.

ورسگ [ئن] جائع: له شه وه کیه وه نان نه خواردمه،
ورسگمه.

ورسگ بوون [چ] الجوع: ئه وه نانه، ههروه ختی
ورسگت بو نان بخوه.

ورسگ کردن [چ] التجويع: ئاوی شیرین و ورسگ
کیک.

ورسگی [ن] جوع: ئه ورسگی پا خس

ورسی [تم] ورسگی

ورکردن [چ] ۱ - ان یصبه بالدوار ۲ - ان یصیره
اثول: ئه وقهره دانه لی وری کردن.

وروویم [ن] لفظ: کلام غیر مفهوم: مهردمه گه ورو
ویمانه

وروویم کردن [چ] لللفظ: بهسه، کهم ورو ویم

بکهن.

ورې [ن] ۱ - دوخه، دوار ۲ - ټول
وریا [ئن] نښه، متبې، یقظ، محترس، حذر
وریابوون [چ] الانتباه، الیقظة، الاحتراس، الحذر:
وریا بوو، پاره‌گه‌ت نه‌دزن.

وریاکردن [چ] التنبيه، الایقاظ، التحذیر
وریسکانن [چ] ان یخز وخزا حادا وفجائیا: جار جار
پیشتم وریسکنی

وریسکه [ن] وخز حاد ومفاجیء
ورینه [ن] هذیان، بطاح
ورینه‌کردن [چ] الهذیان، البطاح: وه ده‌می خه‌وهو
ورینه‌کرد.

وزه [ن] نطق، تفوه.
وزه‌کردن [چ] النطق، التفوه
وزه [ن] شبر: المسافة ما بین اصبع الابهام واصبع
الخنصر

وزه‌کردن [چ] القیاس بالشبر: وژه‌ی قالیه‌گه بکه **بزان**
چه‌نی دریژه.

وس [سر] اسکت!
وسانن [چ] الایقاف: بووسنه‌ی تا هاتم. له‌ری
وسانان تا بره‌سمه‌پیانا.

وسواس [ئن] مسوس

وسواسی [ن] وسوسة

وسیاگ [ئن] واقف

وسیان [چ] ۱ الوقوف ۲ التوقف: مه‌کینه‌گه
وسیاگه

وسیان‌هوه [چ] التوقف: جه‌نگ و سیاوهو، هه‌رکه‌س
هاته‌وئه‌را مالی خو‌ی

وشه [سر] تستعمل لطرده‌ الحمیر

وشك [ئن] ۱ - یابس: خه‌له‌ی وشك ۲ - صلب،
متصلب: ده‌مار‌ی له‌شم وشكه ۳ - نقد: پاره‌ی وشك
۴ - متکبر: لوت‌ی وشكه ۵ - مضرج: گیانی وشكه له
خون ۶ - جاف ۷ - ناشف ۸ - ناضب ۹ - غیر
حامل: مانگه‌گه‌مان وشكه.

وشکانن [چ] التفتیش: بالباز ■ وشکاننه‌مان.

وشکان‌ی [ن] ۱ - ارض یابسه ۲ - جو‌آو طقس صاح
وشكه [ن] صاف، خالص: سی دینار وشكه
وشكه‌وبوون [چ] الجف، النشف: له‌چگه‌گه‌م
شووردمه‌و هی‌مان وشكه‌و نه‌بو‌ه.

وشكه‌وکه‌ر [ن] مجفف، مجففة

وشكه‌وکردن [چ] ۱ - التجفیف ۲ - التنشیف: وه
ئاگر ده‌زماله‌گه‌ی وشكه‌و کرد.

وشك بوون [چ] ۱ - التصلب: قولم و وشك بو‌ه ۲ -
التضرج: وشك بو‌ه له‌خون ۳ - النضوب: چال‌آوه‌گه

وشك بؤه ٤ - الموت: داره خورماگه وشك بوه.
 وشك كردن [چ] ١ - التصليب ٢ - ان يجف حليه
 (حيوان - انسان) مانگاگه مان وشك گردگه ٣- ان
 يجف ماءه: جووه گه وشك گردگه. چالاوه گه وشك
 گردگه ٤ - التضريح وشكى كرد له خوون ٥ -
 التلطيح: وشكى كرد له خهرك ٦ - التوقف عن
 الانجاب: بزن هوّل وشك گردگه.

وشكن [ئن] ١ - صلب قليلا ٢ - خشن
 وشكنى [ن] ١ - صلابه ٢ - خشونة
 وشكى [ن] ١ - ييس ٢ - جفاف ٣ - صلابه ٤ - تكبر
 وشيان [چ] النزف: خوونى لوتى وشيا.
 وشين [چ] الحلب: خاور په سا مانگاگه وشى
 ولّ [ئن] ١ - تائه ٢ - طليق: نووماگه يان ولّ ٣ -
 عديم الفائدة ٤ - غير ذى اهمية، غير ذى فائدة ٥ -
 طائش: گولله ي ولّ.

ولّا [ئن] ١ - واسع، وسيع ٢ - متفرش
 ولّاخ [ن] دواب
 ولّاخانه [ن] رسم يؤخذ على الحيوان مقابل مبيته في
 الخان او اي مكان اخر.

لآيه وبوون [چ] ١ - التفريش ٢ - التوسع
 لآيه وكردن [چ] ١ - التفريش ٢ - التوسع
 لاين [چ] الفرق: كه مى له شم بولّا ٢ - العصر باليد

۳ - الدوس : منال قه سيله گه وه پا ولاين ۴ - العجن
خه ووره گه خاس نه ولايله گه .

ولاى [ن] ۱ - وسعه ۰۲ - تفرش
ول بوون [چ] التيه ، الضياع له رى ول بوم
ولك [ن] ورك

ول كردن [چ] ۱ - جعله يتيه ، يضيع نه وه چه كه يد!
ولمان كردى ۲ - اطلاق سراح : مانگى له بهن بو
ولى كردن .

۳ - الحل ، الفك ۴ - تركه في مكان حتى يتيه : ولى
سه گه گه يان كرد له دوى ئاواى .

ولنگه [ن] صدى : ولنگه ي دهنگيان نه ژنه فتم .
ولنگه كردن [چ] الصدى : دهنگى ولنگه كرد .

ولى [ن] ۱ - تيه ، ضياع ۲ - كون الشيء او الفرد
عديم الفائدة او غير ذي قيمة او اهمية ۳ - تحرر من
القيود

وليان [چ] التعجن : خه ووره گه خاس نيه ولى

وننه [پو] والا : دهنگ مهكه ، وننه توورى

وى [ن] لطم الخدود على الميت

ويار [ن] معبر النهر : ويارى جووه گه ها له خوارى
ئاويه وه .

ويار كردن [چ] الطفر : له عه رهق خواردن شه و ويار نيه
كيگ

وِیَانِگ [ن] حجة، تحجج، عذر، ذریعة، تذرع
 وِیَانِگ گرتن [چ] التحجج، التذرع، الاتیان بالا عذار
 وِیَن [ن] شجرة البطم
 وِیر [سر] علی حسابی
 وِیران [ئن] ۱ - خرب، مهدومه، منهدم مالْم وِیرانه
 ۲ - مبہذل: حالْم وِیرانه
 وِیران بوون [چ] ۱ - التخریب، التهدم ۲ - ان
 یسوء: کاره گه مان ویران بَو ۳ - ان یتلف: چاکه ته گهم
 وِیران بَو ۴ - التبدد
 وِیران کردن [چ] ۱ - التخریب، التهدیم ۲ - التبديد
 ۳ - الاتلاف
 وِیرانی [ن] ۱ - خراب، هدم ۲ - سوء ۳ - تبدد ۴ -
 تلف
 وِیر کردن [چ] ان یدفع (حسابا) بدلا عن: وِیری پانزه
 نه فہر کرد. وِیری چایی پانزه نه فہر کرد.
 وِیروو [سر] للتعبیر عن الہلع وِیروو لی دیدامہ!
 وِیزہ [ن] ازیز: وِیزہی گوللہ
 وِیزہ هاتن [چ] الازیز: وِیزہی گوللہ وہ بان سہرمانا
 هات.
 وِیزدان [ن] وجدان، ضمیر
 وِیزدان دار [ئن] ذو وجدان، ذو ضمیر: ہہر کہ س
 وِیزدان داروئی کارہ نیہ کیئک.

ویژدنگ [ن] رکه

ویژنگ [ن] غربال ذو ثقب صغيرة

ویژنگ کردن [ج] الغريلة ویژنگی جوهره بکه

ویژو واژ [ن] تنمل

ویژو واژ کردن [ج] التنمل: دهسم تهزیگ و ویژو واژ
کیک.

ویش [ن] حرش، احرش

ویشگ [ن] سقط الحصاد: ما يسقط من السنبال
عند الحصاد

ویشگ چن [ن] اللقاط: الذي يلقط سقط الحصاد
من السنبال

ویشگ چنین [ج] اللقط: جمع سقط الحصاد

ویقانی [ج] الوقوة: فهو مناله چهیه، ههر ویقنی!

ویقه [ن] وقوة

ویقهویق [ن] وقوة متواصلة

ویقن [ئن] ۱ - كثير الوقوة ۲ - ضعيف البنية: منالی
ویقن.

ویل [ن] الدرك الاسفل من النار

ویل [تم] ولّ

ویل بوون [تم] ولّ بوون

ویل کردن [تم] ولّ کردن.

ویل وچیل [ئن] بلید: شکر فره ورو ویل وچیل.

وَيْلٌ وَجَيْلٌ [ن] بلادة

وَيْمٌ [ن] مشكلة: خودايا توشی چه ویمی هاتم!

وَيْنَه [ن] - صورة ۲ - رسم ۳ - شكل، هیئة ۴ -
مثل: كهس له وینهی نییه.

وَيْنَه‌گَا [ن] ۱ - مصور ۲ - مرسم

وَيْنَه‌گَر [ن] ۱ - مصور ۲ - رسام

وَيْنَه‌گَرْتَن [چ] ۱ - التصوير ۲ - الرسم: وینهی
دارتاشی گرتگه.

- ه -

هـ [ن] /هـی/ الحرف السادس والعشرون من الالف
باء

ها ۱ [ك] فعل كينونه للمفرد الغائب: رشید ها له
مال

ها ۲ [أ] نعم: کریم! ها!

ها ۳ [سر] تستعمل للاستفسار والاستغراب: ها. چه
بکه‌م!

هات [ن] ۱ - حظ، نصیب ۲ - خیر

هاتَن ۱ [چ] ۱ - المجيء: دوه‌که کی هات‌ته‌را
مالیان! ۲ - الهبوب: که‌می وا تی.

هاتَن ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون مصدر
الفعل: گیر + هاتَن گیرهاتَن

هات وچوو [ن] تنقل

هات وچووکردن [چ] التنقل: هات وچووکه ن له
بهینی مندلی و خانه قی

هات ونه هات [ئن] مجهول النتيجة: ئی کاره هات و
نه هاته: ئه یه ریی هات و نه هاته.

هاجی له ق له ق [ن] طیر اللقلق

هار [ئن] ۱ - مسعور، مكلوب ۲ - هائج ۳ - عنيف
۴ - مجنون

هاره [ن] ۱ - خریر الماء ۲ ضجيج الاصوات
هان بوون [چ] ۱ - التسعر، التکلب ۲ - ان یصبح
هائجا ۳ - ان یصبح عنيفا ۴ - الجنون، التجنن: له
دهوله مهنی هار بوه.

هارکردن [چ] ان یجن، ان یخبل: پاره هاری
کردگه.

هاری [ن] ۱ - داء الكلب ۲ - جنون
هازر [ئن] ۱ - حاضر ۲ - متهيء: نان هازره شام
بکهیم؟

هازر بوون [چ] ۱ - الحضور ۲ - التهيؤ: هازر بوون
تا بچین

هازرکردن [چ] ۱ - التحضير، الاحضار ۲ - التهيئة
هازری [ن] ۱ - حضور، تحضر ۲ - تهیؤ، تهیاء
هاژه [ن] ۱ - خریر: هاژه ی ئاو ۲ - ازیز: هاژه ی
گولله

هاژه کردن [چ] ۱ - الخریر ۲ - الازیز

هاژه هاتن [تم] هاژه کردن

هاژه هاژه [ن] ۱ - خریر متواصل ۲ - ازیز متواصل

هاشا [ن] انکار

هاشاکردن [چ] الانکار

هال ۱ [ن] فقدان الوعي وبخاصة لدى النساء عند
الولادة

هال ۲ [ئن] خدر: دگانم هاله

هاله له قی [ن] ترنج، ترحیح: هاله له قی نه پای هات.

هال بوون [چ] الخدر: دگانم هال بو.

هال کردن [چ] ۱ - فقد الوعي ژنه ی میرزا هال
کردو مرد.

۲ - التخدير: نه ناره گه ترش بوو دگانم هال کرد

هالی [ن] - فقد الوعي ۲ - خدر تخدير

هالی [ئن] عارف، متبیه: سالار هالی یه

هالی بوون [چ] الادراك: له قسه گهم هالی بو؟

هالی کردن [چ] الاعلام، التنبیه: هالی مال بکهو
بچوو نه را ته فری.

هام [ن] ما يفرش من البيدر حوله لدوسه.

هاماج [ن] ۱ - مجال ۲ - مسافة: بهینی من وئه وان

هاماجی په نجا متر نه بو.

هامخهر [ن] الذي يغرس «الهام»

هام حسن [چ] ان یغرث «الهام»: هامی خه‌رمانگه
خس.

هامشوو [ن] ۱ - التزاور: هامشووتان ها له یهك؟ ۲
تردد علی مکان معین: هامشوویان ها له شار؟
هامشووکردن [چ] التزاور: هیمان هامشوویه‌کتری
که‌ن.

هان ۱ [ن] تحریض، حث
هان ۲ [ك] فعل الكینونة للجمع الغائب: احمدو
محمد هان له بازار.

هانا [ن] ۱ التجاء، لجوء ۲ - استغاثة: هانام وه
که‌س نی‌پره‌سی

هانابردن [چ] اللجوء، الالتجاء هانا برده‌و
قه‌ومه‌گانی

هانابانا [ن] الظواهر والبواطن: گشت هاناو بانای
زانی

هان دان [چ] التحریض، الحث: هانی مناله‌گان دا
کوچگه‌فرییی بکه‌ن. هانی سگه‌گه داو پیی
هاندهر [ن] محرض

هاها ۱ [سر] تستعمل للاستغراب والاعجاب: هاها،
نی‌ه‌زانی!

هاها ۲ [ئب] نداء: هاها باوگه! هاها پرووله. هاها
شوان!

هاو [پش] تضاف الى الاسم فتعني : ١ - المعية ٢ -
 نظير: هاو + تا = هاواتا ٤ - مماثل، متشابه، صنو ٥
 - رفاقة، ژماله: هاو + ری = هاوړی.
 هاوار ١ [ن] صراخ الاستغاثة والاستنجاد: دهنگی
 هاواری له لیمان ږد بو.
 هاوار ٢ [ئن] منبسط، مستو: زهوی هاوار
 هاواراکهر [ن] الة لتسوية وتعديل الارض
 هاواراکردن [چ] التسوية، التعديل: هاواری زهوهگه یا
 کرد.
 هاوارکهر [ن] مستغیث، مستنجد: هاوارکهر کل کردن
 ٣ ٢ ١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩ ١٠ ١١ ١٢ ١٣ ١٤ ١٥ ١٦ ١٧ ١٨ ١٩ ٢٠ ٢١ ٢٢ ٢٣ ٢٤ ٢٥ ٢٦ ٢٧ ٢٨ ٢٩ ٣٠ ٣١ ٣٢ ٣٣ ٣٤ ٣٥ ٣٦ ٣٧ ٣٨ ٣٩ ٤٠ ٤١ ٤٢ ٤٣ ٤٤ ٤٥ ٤٦ ٤٧ ٤٨ ٤٩ ٥٠ ٥١ ٥٢ ٥٣ ٥٤ ٥٥ ٥٦ ٥٧ ٥٨ ٥٩ ٦٠ ٦١ ٦٢ ٦٣ ٦٤ ٦٥ ٦٦ ٦٧ ٦٨ ٦٩ ٧٠ ٧١ ٧٢ ٧٣ ٧٤ ٧٥ ٧٦ ٧٧ ٧٨ ٧٩ ٨٠ ٨١ ٨٢ ٨٣ ٨٤ ٨٥ ٨٦ ٨٧ ٨٨ ٨٩ ٩٠ ٩١ ٩٢ ٩٣ ٩٤ ٩٥ ٩٦ ٩٧ ٩٨ ٩٩ ١٠٠ ١٠١ ١٠٢ ١٠٣ ١٠٤ ١٠٥ ١٠٦ ١٠٧ ١٠٨ ١٠٩ ١١٠ ١١١ ١١٢ ١١٣ ١١٤ ١١٥ ١١٦ ١١٧ ١١٨ ١١٩ ١٢٠ ١٢١ ١٢٢ ١٢٣ ١٢٤ ١٢٥ ١٢٦ ١٢٧ ١٢٨ ١٢٩ ١٣٠ ١٣١ ١٣٢ ١٣٣ ١٣٤ ١٣٥ ١٣٦ ١٣٧ ١٣٨ ١٣٩ ١٤٠ ١٤١ ١٤٢ ١٤٣ ١٤٤ ١٤٥ ١٤٦ ١٤٧ ١٤٨ ١٤٩ ١٥٠ ١٥١ ١٥٢ ١٥٣ ١٥٤ ١٥٥ ١٥٦ ١٥٧ ١٥٨ ١٥٩ ١٦٠ ١٦١ ١٦٢ ١٦٣ ١٦٤ ١٦٥ ١٦٦ ١٦٧ ١٦٨ ١٦٩ ١٧٠ ١٧١ ١٧٢ ١٧٣ ١٧٤ ١٧٥ ١٧٦ ١٧٧ ١٧٨ ١٧٩ ١٨٠ ١٨١ ١٨٢ ١٨٣ ١٨٤ ١٨٥ ١٨٦ ١٨٧ ١٨٨ ١٨٩ ١٩٠ ١٩١ ١٩٢ ١٩٣ ١٩٤ ١٩٥ ١٩٦ ١٩٧ ١٩٨ ١٩٩ ٢٠٠ ٢٠١ ٢٠٢ ٢٠٣ ٢٠٤ ٢٠٥ ٢٠٦ ٢٠٧ ٢٠٨ ٢٠٩ ٢١٠ ٢١١ ٢١٢ ٢١٣ ٢١٤ ٢١٥ ٢١٦ ٢١٧ ٢١٨ ٢١٩ ٢٢٠ ٢٢١ ٢٢٢ ٢٢٣ ٢٢٤ ٢٢٥ ٢٢٦ ٢٢٧ ٢٢٨ ٢٢٩ ٢٣٠ ٢٣١ ٢٣٢ ٢٣٣ ٢٣٤ ٢٣٥ ٢٣٦ ٢٣٧ ٢٣٨ ٢٣٩ ٢٤٠ ٢٤١ ٢٤٢ ٢٤٣ ٢٤٤ ٢٤٥ ٢٤٦ ٢٤٧ ٢٤٨ ٢٤٩ ٢٥٠ ٢٥١ ٢٥٢ ٢٥٣ ٢٥٤ ٢٥٥ ٢٥٦ ٢٥٧ ٢٥٨ ٢٥٩ ٢٦٠ ٢٦١ ٢٦٢ ٢٦٣ ٢٦٤ ٢٦٥ ٢٦٦ ٢٦٧ ٢٦٨ ٢٦٩ ٢٧٠ ٢٧١ ٢٧٢ ٢٧٣ ٢٧٤ ٢٧٥ ٢٧٦ ٢٧٧ ٢٧٨ ٢٧٩ ٢٨٠ ٢٨١ ٢٨٢ ٢٨٣ ٢٨٤ ٢٨٥ ٢٨٦ ٢٨٧ ٢٨٨ ٢٨٩ ٢٩٠ ٢٩١ ٢٩٢ ٢٩٣ ٢٩٤ ٢٩٥ ٢٩٦ ٢٩٧ ٢٩٨ ٢٩٩ ٣٠٠ ٣٠١ ٣٠٢ ٣٠٣ ٣٠٤ ٣٠٥ ٣٠٦ ٣٠٧ ٣٠٨ ٣٠٩ ٣١٠ ٣١١ ٣١٢ ٣١٣ ٣١٤ ٣١٥ ٣١٦ ٣١٧ ٣١٨ ٣١٩ ٣٢٠ ٣٢١ ٣٢٢ ٣٢٣ ٣٢٤ ٣٢٥ ٣٢٦ ٣٢٧ ٣٢٨ ٣٢٩ ٣٣٠ ٣٣١ ٣٣٢ ٣٣٣ ٣٣٤ ٣٣٥ ٣٣٦ ٣٣٧ ٣٣٨ ٣٣٩ ٣٤٠ ٣٤١ ٣٤٢ ٣٤٣ ٣٤٤ ٣٤٥ ٣٤٦ ٣٤٧ ٣٤٨ ٣٤٩ ٣٥٠ ٣٥١ ٣٥٢ ٣٥٣ ٣٥٤ ٣٥٥ ٣٥٦ ٣٥٧ ٣٥٨ ٣٥٩ ٣٦٠ ٣٦١ ٣٦٢ ٣٦٣ ٣٦٤ ٣٦٥ ٣٦٦ ٣٦٧ ٣٦٨ ٣٦٩ ٣٧٠ ٣٧١ ٣٧٢ ٣٧٣ ٣٧٤ ٣٧٥ ٣٧٦ ٣٧٧ ٣٧٨ ٣٧٩ ٣٨٠ ٣٨١ ٣٨٢ ٣٨٣ ٣٨٤ ٣٨٥ ٣٨٦ ٣٨٧ ٣٨٨ ٣٨٩ ٣٩٠ ٣٩١ ٣٩٢ ٣٩٣ ٣٩٤ ٣٩٥ ٣٩٦ ٣٩٧ ٣٩٨ ٣٩٩ ٤٠٠ ٤٠١ ٤٠٢ ٤٠٣ ٤٠٤ ٤٠٥ ٤٠٦ ٤٠٧ ٤٠٨ ٤٠٩ ٤١٠ ٤١١ ٤١٢ ٤١٣ ٤١٤ ٤١٥ ٤١٦ ٤١٧ ٤١٨ ٤١٩ ٤٢٠ ٤٢١ ٤٢٢ ٤٢٣ ٤٢٤ ٤٢٥ ٤٢٦ ٤٢٧ ٤٢٨ ٤٢٩ ٤٣٠ ٤٣١ ٤٣٢ ٤٣٣ ٤٣٤ ٤٣٥ ٤٣٦ ٤٣٧ ٤٣٨ ٤٣٩ ٤٤٠ ٤٤١ ٤٤٢ ٤٤٣ ٤٤٤ ٤٤٥ ٤٤٦ ٤٤٧ ٤٤٨ ٤٤٩ ٤٥٠ ٤٥١ ٤٥٢ ٤٥٣ ٤٥٤ ٤٥٥ ٤٥٦ ٤٥٧ ٤٥٨ ٤٥٩ ٤٦٠ ٤٦١ ٤٦٢ ٤٦٣ ٤٦٤ ٤٦٥ ٤٦٦ ٤٦٧ ٤٦٨ ٤٦٩ ٤٧٠ ٤٧١ ٤٧٢ ٤٧٣ ٤٧٤ ٤٧٥ ٤٧٦ ٤٧٧ ٤٧٨ ٤٧٩ ٤٨٠ ٤٨١ ٤٨٢ ٤٨٣ ٤٨٤ ٤٨٥ ٤٨٦ ٤٨٧ ٤٨٨ ٤٨٩ ٤٩٠ ٤٩١ ٤٩٢ ٤٩٣ ٤٩٤ ٤٩٥ ٤٩٦ ٤٩٧ ٤٩٨ ٤٩٩ ٥٠٠ ٥٠١ ٥٠٢ ٥٠٣ ٥٠٤ ٥٠٥ ٥٠٦ ٥٠٧ ٥٠٨ ٥٠٩ ٥١٠ ٥١١ ٥١٢ ٥١٣ ٥١٤ ٥١٥ ٥١٦ ٥١٧ ٥١٨ ٥١٩ ٥٢٠ ٥٢١ ٥٢٢ ٥٢٣ ٥٢٤ ٥٢٥ ٥٢٦ ٥٢٧ ٥٢٨ ٥٢٩ ٥٣٠ ٥٣١ ٥٣٢ ٥٣٣ ٥٣٤ ٥٣٥ ٥٣٦ ٥٣٧ ٥٣٨ ٥٣٩ ٥٤٠ ٥٤١ ٥٤٢ ٥٤٣ ٥٤٤ ٥٤٥ ٥٤٦ ٥٤٧ ٥٤٨ ٥٤٩ ٥٥٠ ٥٥١ ٥٥٢ ٥٥٣ ٥٥٤ ٥٥٥ ٥٥٦ ٥٥٧ ٥٥٨ ٥٥٩ ٥٦٠ ٥٦١ ٥٦٢ ٥٦٣ ٥٦٤ ٥٦٥ ٥٦٦ ٥٦٧ ٥٦٨ ٥٦٩ ٥٧٠ ٥٧١ ٥٧٢ ٥٧٣ ٥٧٤ ٥٧٥ ٥٧٦ ٥٧٧ ٥٧٨ ٥٧٩ ٥٨٠ ٥٨١ ٥٨٢ ٥٨٣ ٥٨٤ ٥٨٥ ٥٨٦ ٥٨٧ ٥٨٨ ٥٨٩ ٥٩٠ ٥٩١ ٥٩٢ ٥٩٣ ٥٩٤ ٥٩٥ ٥٩٦ ٥٩٧ ٥٩٨ ٥٩٩ ٦٠٠ ٦٠١ ٦٠٢ ٦٠٣ ٦٠٤ ٦٠٥ ٦٠٦ ٦٠٧ ٦٠٨ ٦٠٩ ٦١٠ ٦١١ ٦١٢ ٦١٣ ٦١٤ ٦١٥ ٦١٦ ٦١٧ ٦١٨ ٦١٩ ٦٢٠ ٦٢١ ٦٢٢ ٦٢٣ ٦٢٤ ٦٢٥ ٦٢٦ ٦٢٧ ٦٢٨ ٦٢٩ ٦٣٠ ٦٣١ ٦٣٢ ٦٣٣ ٦٣٤ ٦٣٥ ٦٣٦ ٦٣٧ ٦٣٨ ٦٣٩ ٦٤٠ ٦٤١ ٦٤٢ ٦٤٣ ٦٤٤ ٦٤٥ ٦٤٦ ٦٤٧ ٦٤٨ ٦٤٩ ٦٥٠ ٦٥١ ٦٥٢ ٦٥٣ ٦٥٤ ٦٥٥ ٦٥٦ ٦٥٧ ٦٥٨ ٦٥٩ ٦٦٠ ٦٦١ ٦٦٢ ٦٦٣ ٦٦٤ ٦٦٥ ٦٦٦ ٦٦٧ ٦٦٨ ٦٦٩ ٦٧٠ ٦٧١ ٦٧٢ ٦٧٣ ٦٧٤ ٦٧٥ ٦٧٦ ٦٧٧ ٦٧٨ ٦٧٩ ٦٨٠ ٦٨١ ٦٨٢ ٦٨٣ ٦٨٤ ٦٨٥ ٦٨٦ ٦٨٧ ٦٨٨ ٦٨٩ ٦٩٠ ٦٩١ ٦٩٢ ٦٩٣ ٦٩٤ ٦٩٥ ٦٩٦ ٦٩٧ ٦٩٨ ٦٩٩ ٧٠٠ ٧٠١ ٧٠٢ ٧٠٣ ٧٠٤ ٧٠٥ ٧٠٦ ٧٠٧ ٧٠٨ ٧٠٩ ٧١٠ ٧١١ ٧١٢ ٧١٣ ٧١٤ ٧١٥ ٧١٦ ٧١٧ ٧١٨ ٧١٩ ٧٢٠ ٧٢١ ٧٢٢ ٧٢٣ ٧٢٤ ٧٢٥ ٧٢٦ ٧٢٧ ٧٢٨ ٧٢٩ ٧٣٠ ٧٣١ ٧٣٢ ٧٣٣ ٧٣٤ ٧٣٥ ٧٣٦ ٧٣٧ ٧٣٨ ٧٣٩ ٧٤٠ ٧٤١ ٧٤٢ ٧٤٣ ٧٤٤ ٧٤٥ ٧٤٦ ٧٤٧ ٧٤٨ ٧٤٩ ٧٥٠ ٧٥١ ٧٥٢ ٧٥٣ ٧٥٤ ٧٥٥ ٧٥٦ ٧٥٧ ٧٥٨ ٧٥٩ ٧٦٠ ٧٦١ ٧٦٢ ٧٦٣ ٧٦٤ ٧٦٥ ٧٦٦ ٧٦٧ ٧٦٨ ٧٦٩ ٧٧٠ ٧٧١ ٧٧٢ ٧٧٣ ٧٧٤ ٧٧٥ ٧٧٦ ٧٧٧ ٧٧٨ ٧٧٩ ٧٨٠ ٧٨١ ٧٨٢ ٧٨٣ ٧٨٤ ٧٨٥ ٧٨٦ ٧٨٧ ٧٨٨ ٧٨٩ ٧٩٠ ٧٩١ ٧٩٢ ٧٩٣ ٧٩٤ ٧٩٥ ٧٩٦ ٧٩٧ ٧٩٨ ٧٩٩ ٨٠٠ ٨٠١ ٨٠٢ ٨٠٣ ٨٠٤ ٨٠٥ ٨٠٦ ٨٠٧ ٨٠٨ ٨٠٩ ٨١٠ ٨١١ ٨١٢ ٨١٣ ٨١٤ ٨١٥ ٨١٦ ٨١٧ ٨١٨ ٨١٩ ٨٢٠ ٨٢١ ٨٢٢ ٨٢٣ ٨٢٤ ٨٢٥ ٨٢٦ ٨٢٧ ٨٢٨ ٨٢٩ ٨٣٠ ٨٣١ ٨٣٢ ٨٣٣ ٨٣٤ ٨٣٥ ٨٣٦ ٨٣٧ ٨٣٨ ٨٣٩ ٨٤٠ ٨٤١ ٨٤٢ ٨٤٣ ٨٤٤ ٨٤٥ ٨٤٦ ٨٤٧ ٨٤٨ ٨٤٩ ٨٥٠ ٨٥١ ٨٥٢ ٨٥٣ ٨٥٤ ٨٥٥ ٨٥٦ ٨٥٧ ٨٥٨ ٨٥٩ ٨٦٠ ٨٦١ ٨٦٢ ٨٦٣ ٨٦٤ ٨٦٥ ٨٦٦ ٨٦٧ ٨٦٨ ٨٦٩ ٨٧٠ ٨٧١ ٨٧٢ ٨٧٣ ٨٧٤ ٨٧٥ ٨٧٦ ٨٧٧ ٨٧٨ ٨٧٩ ٨٨٠ ٨٨١ ٨٨٢ ٨٨٣ ٨٨٤ ٨٨٥ ٨٨٦ ٨٨٧ ٨٨٨ ٨٨٩ ٨٩٠ ٨٩١ ٨٩٢ ٨٩٣ ٨٩٤ ٨٩٥ ٨٩٦ ٨٩٧ ٨٩٨ ٨٩٩ ٩٠٠ ٩٠١ ٩٠٢ ٩٠٣ ٩٠٤ ٩٠٥ ٩٠٦ ٩٠٧ ٩٠٨ ٩٠٩ ٩١٠ ٩١١ ٩١٢ ٩١٣ ٩١٤ ٩١٥ ٩١٦ ٩١٧ ٩١٨ ٩١٩ ٩٢٠ ٩٢١ ٩٢٢ ٩٢٣ ٩٢٤ ٩٢٥ ٩٢٦ ٩٢٧ ٩٢٨ ٩٢٩ ٩٣٠ ٩٣١ ٩٣٢ ٩٣٣ ٩٣٤ ٩٣٥ ٩٣٦ ٩٣٧ ٩٣٨ ٩٣٩ ٩٤٠ ٩٤١ ٩٤٢ ٩٤٣ ٩٤٤ ٩٤٥ ٩٤٦ ٩٤٧ ٩٤٨ ٩٤٩ ٩٥٠ ٩٥١ ٩٥٢ ٩٥٣ ٩٥٤ ٩٥٥ ٩٥٦ ٩٥٧ ٩٥٨ ٩٥٩ ٩٦٠ ٩٦١ ٩٦٢ ٩٦٣ ٩٦٤ ٩٦٥ ٩٦٦ ٩٦٧ ٩٦٨ ٩٦٩ ٩٧٠ ٩٧١ ٩٧٢ ٩٧٣ ٩٧٤ ٩٧٥ ٩٧٦ ٩٧٧ ٩٧٨ ٩٧٩ ٩٨٠ ٩٨١ ٩٨٢ ٩٨٣ ٩٨٤ ٩٨٥ ٩٨٦ ٩٨٧ ٩٨٨ ٩٨٩ ٩٩٠ ٩٩١ ٩٩٢ ٩٩٣ ٩٩٤ ٩٩٥ ٩٩٦ ٩٩٧ ٩٩٨ ٩٩٩ ١٠٠٠

هاودهس [ن] ربط ائين معا وبخاصة الحيوان بصفد
واحد من قائمتيها الاماميتين .

هاودهس كردن [چ] الربط معا المادة السابقة
هاودهنك [ن] انيس، كلیم: بيلا يه كي تهوليا بچوو
تهرا هاودهنگ .

هاودهنگی [ن] انس

هاودهم [تم] هاودهنگ

هاودهمی [تم] هاودهنگی

هاوردن ۱ [چ] ۱ - الجلب: كه می ثاوبار ۲
الاحضار: بچوو شیرزاد بار. ۳ - الانجاب: ژنه ی
نهريمان كوری هاورد .

هاوردن ۲ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون مصدر
الفعل: ثاو + هاوردن = ثاوهاوردن . دهنك + هاوردن
= دهنك هاوردن .

هاوردنهوه [چ] الاسترجاع، الارجاع: بچوو
پاسکله گهم له لای محمود بارهوه . چگه ژنه ی طارق
باريگهوه .

هاورنی [ن] رفيق، صديق، صاحب طريق، زميل .

هاورنی [ن] رفاقة، صداقة، مصاحبة في السفر او
الرحلة، زمالة

هاوزاوا [ن] عدیل: دوان ژنه گانيان خوهيشك بوو،
هاوزاون .

هاوسا [ن] جار: هاوسای خاص له برای گهن
خاستره.

هاوسال [ئن] سنين: متساو في العمر: متولد في
نفس السنة

هاوسایی [ن] جيرة

هاوسایی کردن [چ] الجيرة: هه ر كهس، تا هاوسایی
نه كه يد نيه ناسيدهی.

هاوسهنگ [ئن] متعادل، متساو

هاوشير [ن] اخ او اخت في الرضاعة

هاوکار [ن] حريف: معامل الفرد في حرفته

هاوکاری [ن] ۱ - رفاقة في العمل ۲ - تضامن

هاولف [ئن] اتراب. متساو في العمر: جه وههرو
حيدر هاولفن.

هاولفی [ن] تساو في العمر

هاومال [ن] نظير الفرد الاجتماعي

هاومالی کردن [چ] مناظرة الاخرين اجتماعيا

هاوناو [ن] شريك في الاسم: اثنان او اكثر يحملون

اسما واحدا: دوهتهی ئيمهو دوهتهی قاسم هاوناون.

هاووهو [ن] زوجة اخ الزوج بالنسبة للزوجة

هاير [ئن] ۱ - حاضر، مستعد ۲ - متهيء

هايرى [ن] ۱ - حضور، استعداد ۲ - تهيؤ

هه [سر] لاتعير عن الاندهاش والاستغراب: هه!

جه مشير مرد!

هه پهل [ن] نبات جبلي ينمو في الربيع ويؤكل

هه پوو [سر] لا يوجد. نان هه پوو!

هه تا [پپ] ١ - الى: هه ر له ئيرنگه هه تا ئواره ٢

حتي هه تا كه ركوك له به غدا هوونگتره

هه ج [ن] حج زيارة بيت الله الحرام في مكة

المكرمة

هه جي [ن] حاج: الذي زار بيت الله الحرام في مكة

المكرمة

هه جي جي [ن] رحال (كالغجر): جوور هه جي جي،

هه ر رووژي ها له شووني

هه چان [ن] استراحة عمل. ٢ - فترة الانقطاع عن

العمل ٣ - صولة: وه يهك هه چان، بارى تورمبه يله گه

کردن

هه چان خواردنه وه [چ] الاستراحة: شه كه تين،

هه چاني بخونه وه.

هه چه [سر] لحت الحمير على السير: هه چه!

هه چه هه ج [ن] حث متواصل

هه ده د [ن] اقصى حد، حد اقصى

هه ده د كردن [چ] ان يصل الى اقصى حد: هه ده د

بكه ن بيس نه فر نى ين.

هه ر ١ [ن] ١ - كل: هه رچگى، هه ركه س: هه رچگى

کرد فایده‌ی نه‌بو ۲ - آی: هرچگ له ده‌سداتی دریخ مه‌که.

هر ۲: [ئك] حالما: هر هاته‌و خه‌ورم بکه.
هر [ن] ۱ - هیاج، هرج، ضوضاء، ضجة،
ضجيج

۲ فوضی. اضطراب: بوه یه‌ك هه‌رای، بیارو
سه‌یرکه!

هه‌راج [ن] بیع بالمزاد العلني
هه‌راج کیشان [چ] البیع بالمزاد العلني: هه‌رچگ
دایشتن، هه‌راجی کیشان

هه‌راسان [ئن] ۱ - متیم ۲ - مجنون
هه‌راسان بوون [چ] ۱ - التیم ۲ - الجنون
هه‌راسان کردن [چ] ۱ - ان یصیره متیما ۲ - ان یجن
هه‌راسانی [ن] ۱ - تیم ۲ - جنون.
هه‌راش [ن] ۱ - خشن: کبیر الحجم ۲ - بکر:
وه‌رکی هه‌راش

هه‌راشی [ن] ۱ - خشونة ۲ - بکر
هه‌رام [ئن] حرام: گوشتی وه‌راز هه‌رامه.
هه‌رام بوون [چ] الذهب سدی: ئه‌را هیلین نانه‌گه
هه‌رام بوو؟
هه‌رام کردن [چ] ۱ - التحريم: خودا هه‌رام گوشتی
وه‌راز کردگه

۲ - الاستحرام: مهردمه‌گه هه‌رام کردن نان نه‌خوهن
۳ - جعله يذهب سدى: هه‌رامى نانه‌گه مه‌که‌ن.
هه‌رامى [ن] كون الشيء حراما: هه‌رام بديگه له
سقانت!

هه‌راو [ن] ۱ - صبر، اضطبار ۲ - سيطرة على النفس
أ - ئەو هه‌راوهاتن [چ] ان تتسنى له الفرص: نه‌هاته‌و
هه‌راو كه‌وشه‌گانی بکيگه‌و پا

ب - ئەو هه‌راو هيشتن [چ] ان يسنح له الفرصة
نه‌هيشتيه‌و هه‌راو پاره ئەولى خوه‌يا بويک.
ج - له‌هه‌راو بردن [چ] الارباك کرده‌ی قاله‌قال و له
هه‌راو برده‌مان.

هه‌راهه‌را [ن] هرج ومرج: بۆه يه‌ك هه‌را هه‌راى!
هه‌ره [ن] ۱ - تردد الصوت ۲ - صدی، دوي
هه‌ره‌ی ده‌نگی نيشته‌و باخه‌گه

هه‌ره [ن] منشار: وه هه‌ره داره‌گه بری
هه‌ره‌ژ [ئن] مسعور، مكلوب: سه‌گه‌گه هه‌ره‌ژه
هه‌ره‌ژبوون [چ] التسعر، التكلب: سه‌گه‌گه‌مان
هه‌ره‌ژ بوه.

هه‌ره‌ژکردن [چ] تصييره مسعورا، مكلوبا: له‌په داينه
ده‌ميه‌و هه‌ره‌ژى کردينه.

هه‌ره‌ژى [ن] سحر، تكلب
هه‌ره‌سه‌ناك [ئن] ۱ - جشم ۲ - اكال

هه‌ره‌سه‌ناك بوون [چ] التجشع: گه‌نه‌ ئايه‌م فره
هه‌ره‌سه‌ناك بوو.

هه‌ره‌سه‌ناك كردن [چ] تصيره جشعا
هه‌ره‌سه‌ناكي [ن] جشاعة: هه‌ره‌سه‌ناكي هه‌رامه.
هه‌ره‌ش [تم] هه‌ره‌ژ

هه‌ره‌شه [ن] تهديد، وعيد
هه‌ره‌شه‌دان [چ] التهديد، الوعيد: هه‌ره‌ره‌شه
ده‌ين و هيچ له بنتان نى‌يه!

هه‌ره‌شه‌کردن [تم] هه‌ره‌شه‌دان
هه‌ره‌كان [ن] لعبة اطفال وتبدأ بـ«هه‌ره‌كان و
مه‌ره‌كان، بار خه‌رى گه‌ره‌كان.

هه‌ره‌کردن [چ] الدوي، الهدير: ده‌نگى هه‌ره‌کرد.
هه‌ره‌نگ [ن] قوة: هه‌ره‌نگ له دلم نه‌ما.

هه‌ره‌و [تم] نه‌نجاخ
هه‌ره‌چوه‌ن [نك] كيفما اتفق، كيفما كان: هه‌ره‌چوه‌نى
بوو بچوو.

هه‌رده [ن] صحراء
هه‌ردگ [ن] فلان: هه‌ره‌ به‌ هه‌ردگ!
هه‌ردو [ر] كلتا، كلا: هه‌ردو بالى بريانه
هه‌ردوگتان [ر] كلاكما، كلتاكما: هه‌ردوگتان جارى
منالين.

هه‌ردووگدان [تم] هه‌ردووگتان

هەردوگمان [ر] کلانا، کلتانا، هەردوگمان وه یکهوه
چیم.

هەردوگیان [ر] کلاهما، کلتاهما

هەرزەکار [ئن] ۱ - مراهق ۲ - (م) قليل الخبرة

هەرزەکاری [ن] ۱ - مراهقة ۲ - قلة الخبرة

هەرزین [چ] ان یساوی، ان یعادل: تفهنگه‌گه هەزار
دینار هەرزئی.

هەرفی [ئن] مبکر: ساوای هەرفی خەلە ی هەرفی

هەرگز [ئک] ابدأ، قط، بتاتا: هەرگز قەبوول نیه‌که‌م

هەرگیز [تم] هەرگز

هەرمی [ن] عرموط، شجرة العرموط

هەریسه [ن] اكلة جريش

هەرین [چ] ۱ - الطحن: وه‌نزه‌ ی گه‌نم هەری ۲

السحق، الابادة: دوژمن هەرین وه یه‌کا.

هەز [تم] حەز

هەزار [ن] الف (۱۰۰۰)

هەزارپا [ن] حشرة ام اربعة واربعين

هەزارپیشه [ن] صندوق خشبي لحفظ اقداح الشاي

هەزکردن [تم] حەزکردن

هەزم [ن] هضم

هەزم بوون [چ] ان ینهضم

هەزم کردن [چ] الهضم

هه‌زوه [ن] نبات العزبوة،
 هه‌ژار [ئن] فقير: هه‌ژاره‌و هه‌چ شك خوادى نيه‌وه‌ى
 هه‌ژارى [ن] فقير: له هه‌ژارى بانگ له‌وه‌ر دا
 هه‌ژده [ن] ثمانية عشر، ثمانى عشرة (١٨)
 هه‌ژده‌مين [ئن] الثامن عشرة، الثامنة عشر
 هه‌ژده‌هم [تم] هه‌ژده‌مين
 هه‌ژوه [ن] ١ - كركم ٢ - كناية عن الصفرة او
 الاصفار: په‌نگى هه‌ژوه‌ى زرده
 هه‌سار [ن] سياج.
 هه‌ساردان [چ] التسييج: هه‌سارى باخه‌گه‌يان دان.
 هه‌سانن [چ] التلهث وه‌ختى ده‌و كه‌م هه‌سنم
 هه‌ساو [ن] حساب، احتساب
 هه‌ساوه‌ر [ن] عراف
 هه‌ساوكه‌ر [ن] ١ - محاسب ٢ - عداد
 هه‌ساوكردن [چ] ١ - الاحتساب ٢ - العد
 هه‌ساوى [ئن] معقول: كارى هه‌ساوى
 هه‌سه‌ل [ن] غسل
 هه‌سه‌هه‌س [ن] لهاث متواصل
 هه‌سه‌يل [ن] حصير
 هه‌شار [ن] اختباء، اختفاء
 هه‌شاركردن [چ] ١ - الاختباء: خوه‌يان هه‌شاركردن
 له‌ناو باخه‌گه ٢ - الاخفاء

هه شهك [ن] قوه

ههشت [ن] ثمانية، ثمانى (٨)

ههشتا [ن] ثمانون، ثمانين (٨٠)

ههشتگوو شه [ن] مِشَم

ههشتلا [تم] ههشتگوو شه

ههشتم [ئن] ثامن: ههشتم كهس محسن بو.

ههشتمين [ئن] الثامن

ههشر [ن] ١ - حشر: يوم القيامة ٢ ابداع

ههشر كردن [چ] ١ - الحشر ٢ - الابداع ئمروو،

كريم له وازى ههشر كرد.

ههشيشه [ن] حشيشة (مخدر)

ههفت [ن] سبعة، سبع (٧)

ههفتا [ن] سبعين (٧٠)

ههفتانه [ن] اجرة اسبوعية: ههفتانهى سى ديناره.

ههفتاوه [ن] ابريق: ههفتاويهكه ئه لگرت و چگه و سه ر

ئاودهس

ههفته [ن] ١ - اسبوع ٢ - ذكرى اسبوعية

ههفترووم [ن] بنات نعش، الدب الاكبر

ههفتگوو شه [ن] مُسَبَّع

ههفتلا [تم] ههفتگوو شه

ههفتم [ئن] سابع

ههفتمين [ئڻ] السابع

ههفي [ن] خش: حية كبيرة

ههفده [ن] سبعة عشرة، سبع عشرة (١٧)

ههفدهم [ئڻ] سابع عشر

ههق [ن] حق

ههقاني [ئڻ] محب للحق، عادل: قوباد فره

ههقانيه.

ههقه [ن] وحدة وزن تساوي (١٢٥٠ غراما)

ههق كردن [چ] الانتقام، المجازاة: له بهيني من و

ئيوه خودا ههق بكيك

ههكيم [ن] حكيم، طبيب: لقان ههكيم خاسيهو

نيهكيك.

ههگوه [ن] خرج: كيس ذو عدلين

ههل [ئڻ] هوس، تهوس

ههلا [ن] ركض، عدو: وههلا هات.

ههلاج [ن] ١ - علاج: له لاي مهلاوده وریش ههلاج

ئه رات نهوا ٢ - حلاج، حائك.

ههلاجي [ن] حلج، حياكة

ههلا كردن [چ] الركض، العدو: ديړه، ههلا بکه.

ههلامات [ن] ١ - هجوم: قووشه ن کرديمن و

ههلامات ئه را دژمن برديم

٢ - زکام: نهو ديړي، ههلامات گرتگه

هه لآمات بردن [چ] اللجوء الى ، الهجوم على
هه لآمات دان [چ] ۱- الهجوم على ۲ - اللجوء الى
هه لآمات گرتن [چ] الاصابة بمرض الزكام
هه له [ئن] ۱ - اكبر: كوره هه له گهوراگه يان سهربازه
۲ - اكثر ۳ - اعظم

هه له ت [ن] الارض المتموجة .
هه له پله [ن] سرعة ، عجلة
هه له پله كردن [چ] ۱ - الاسراع ۲ - التسرع ۳ -
الاستعجال: هه له يله مه كه ، جارئ وهخته
هه له داوان [ن] هرع ، سرعة: وهه له داوان هات .
هه له بت [سر] طبعا ، بالطبع! - ئه وان هاتنه؟
هه له بت!

هه ل بوون [چ] التهوس
هه لپاچان [ن] نبات يستعمل في الطب الشعبي
هه لچوو وپاچوو [ن] متناقض وغير مفهوم: هه لچوو
پاچوو قسه كرد .

هه له خه له تانن [ئن] الخدعة ، الاحتيال على
هه له خه له تياگ [ئن] مخدوع
هه لفا [ن] حلفا ، نبات الحلفا
هه لفاین [ئن] كثير الحلفا
هه لفري [ئن] ۱- كثير الحركة ۲ قليل الاعتبار (م)
هه لفري [ن] ۱ - كثرة الحركة ۲ - قلة الاعتبار

ههلقون [تم] ههلقون
 ههلقونی [تم] ههلقونی
 ههلمه [ن] باقة ههلمه ساف
 ههلمهت [ن] اندفاع علی العمل
 ههلوا [ن] حلوی
 ههلونگ [ن] مهد
 ههلوك [تم] ههلونگ
 ههلهل [ن] مشي سریع وههلهل هات وهره و پیمان
 ههلهله [ن] هلهلة، زغرده
 ههلهلهدان [چ] ان يهلهل، ان يزگرد
 ههلهللی [تم] ههلهله
 ههلهللیدان [تم] ههلهلهدان
 هم [ن] ۱ - هم، غم، حزن هم گرتگهسهی
 دهسی ئهو کار نیه چووک
 ۲ - ایضا هم زیارهت و هم تجارهت (په‌ند)
 هممال [ن] حمال
 هممالی [ن] حمالة مهنة الحمال
 هممالی‌کردن [چ] العمل حمالا وههمالی‌کردن نان
 خوهی دراریگ
 ههمانه [ن] کیس جلدي لحفظ الذخائر
 ههمره [ئک] سوف: ههمره تی
 ههمگه [ن] کل ئی ههمگه مه‌ردمه ئه‌را هاتنه؟!

ههمل [ن] فرض، فرضیه
 ههمل کردن [چ] الافتراض. ههمل بکهن من
 نههاتمه، چهکهین؟
 ههمنگ [ن] طنب: حبل بیت الشعر یشد بالوتد
 ههمیسه [نک] دائما. ههمیسه سهری قاله
 ههمیسهیی [نن] دائمی هات چووی ههمیسهیی به
 ههمین [نک] حالما ههمین هات، خهورم بکهن
 هه [ن] ۱ - جهة، ناحیه لهی هه نه رَو ناو چگ
 ۲ - نصیب خودا لهه نهی هاوردگه
 ههناز [ن] اتجاه مالمان ها لهی ههنازه
 ههناسه دان [چ] الزفیر
 ههناسه کیشان [چ] الشهیق
 ههناسه کوپی [ن] بُهر تقاصر النفس: وهختی دهو
 کهم ههناسه کوپی ئه رام تی
 ههناس دان [چ] التنفس نه مردگه، ههناس دیگ
 ههناو [ن] زحم القوة الدافعة
 ههنهك [ن] مزاح، ممازحة، المداعبة ئه وه راس
 کهین، تا ههنهك کهین؟
 ههنجانن [چ] العزم گوشته گه بهه نجن
 ههنجینه [نن] مقطع الی اجزاء صغيرة، ممزق
 ههنجینه بوون [چ] التمزق، التقطع
 ههنجینه کردن [چ] التمزق، التقطیع

هه‌ندهسه [ن] هندسه، علوم الهندسة

هه‌نگل [ن] ابط: به‌تیه‌گه داگه‌سه‌و ژیر هه‌نگلی

- له‌بن هه‌نگل دان [چ] ۱ - النحریش، الحث ۲
التحذیر

هه‌نووژ [ئک] قط، ابداء، بتاتا: هه‌نووژ باوه‌ر نیه‌که‌م.

هه‌نی [ئک] عندما، حينما: هه‌نی من هاتم، واران
واری

هه‌و [ن] ۱ - ضرة ۲ - كلمة تستعمل لحث دابة
الحراثة على الاستدارة

هه‌وا [ن] ۱ هواء، ریح هه‌واگه‌ تنه

۲ علو، سمو: له‌ هه‌وا که‌فته‌و خوار.

أ - له‌هه‌وابردن [چ] الرفع برده‌ی له‌ هه‌واو کوتایه‌ی وه
زه‌وا

ب - له‌هه‌واچوون [چ] الارتفاع تووپه‌گه‌ چگک له‌
هه‌وا

ج - لی هه‌وا [ن] تقلید، محاكاة

د - لی هه‌واوه‌وکردن [چ] التقليد، المحاکاة: لی
هه‌وا‌ی باوگیه‌و کرد.

هه‌وابردن [چ] التطاير: له‌ زه‌و داو شمشیره‌گه‌ له‌ ده‌سی
هه‌وا برد.

هه‌وادان [چ] القذف عاليا: هه‌وا‌ی قه‌له‌مه‌گه‌ دا ئه‌را
سامال

هه وال [ن] ۱ - حال ۲ - خبر
 هه واور [ئن] متعلق، مربوط من احدى الاطراف
 بشيء ومرتفع عن الارض من الطرف الاخر
 هه واوربوون [چ] التعلق: المادة السابقة
 هه واورکردن [چ] التعليق: المادة السابقة: كهس
 ههسه ههوا وري بكيك له زهوَ؟
 هه واورى [ن] تعلق في الهواء
 هه وانه [تم] هه مانه
 هه وهجه [ن] حاجة، احتياج
 هه وهز [ن] رغبة: وهه وهز خوهت كار بكه.
 هه وهزهاتن [چ] ان يرغب: لهجه هه وهزت تى؟
 هه وهنته [ئن] ۱ - فوضى ۲ - مجاني
 هه وئته خوهر [ن] طفيلي
 هه وراز [ن] منطقة جبلية وعرة
 هه وسله [ن] ۱ - صبر ۲ - تحمل
 هه وسله دار [ئن] صبور: هه وسله دار هه ميشه ناجحه.
 هه وسله كردن [چ] الصبر: هه وسله بكه، نيسه
 بهشتان دهم
 هه وكه ر [ن] رادع: چه نى زمخته! هه وكه ر نه يري!
 هه وكه رى [ن] ردع
 هه وول ۱ [ن] ۱ - محاولة ۲ - خوف ۳ - مركب،
 ركب، ضعف

ههول ۲ [ئن] ۱ - منغت، مصاب بالغثيان: دلی
ههوله.

ههول دان [چ] المحاولة: ههچگ ههول دان نهچن
فايدهی نهبو.

ههول کردن [چ] الاصابة بالغثيان: لهگهرمی دلم
ههول کرد.

ههی [سر] للتعبير عن الرفض والغیض: دهسمیهتی
براگهت بده - ههی!

ههیتاههیت [ئك] بسرعة: ههیتاههیت نان خوهیان
خواردن.

ههیتاههیت کردن [چ] الاسراع: دیره، ههتاههیت
بکهن.

ههیتوهوت [ن] جلاجل

ههیرژه [تم] ههژده

ههیرژهمین [تم] ههژدهمین

ههیرژههم [تم] ههژدههم

ههسیهت [ن] ۱ - جیاء، ادب ۲ - اعتبار: لهیه
لالگیانهوه له مهردم ههسیهتیان چگ.

ههسیهت دار [ئن] ۱ - ذو حیاء وادب ۲ - ذو اعتبار
ههیش ۱ [تم] ههشت

ههیش ۲ [ئن] وقح فره ههیش و زمخته

ههیش ۱ [تم] ههشتا

هه‌یشتبوون [چ] ان يتوقح له به دانه ده‌میه‌وه‌یشت
بوه.

هه‌یشت کردن [چ] جعله وقحا: بی هه‌وکه‌ری
هه‌یشتی کردگه.

هه‌ی وه‌شیره [ن] النواح والبكاء على الميت

هتلی [ئن] ۱ - مخادع ۲ - مناوړ، مراوغ

هجران [ن] توق، حنان: له هجران کورې کورر بو.

هره [ن] صوت الانهيار والسقوط

هرت [ن] فوضى شاری هرته

هرتگانن [چ] الاضناء

هرتمان [ن] هرطمان، نبات الهرطمان

هرس [ن] غضب، غیض: له هرسا په‌رداخه‌گه

شکان

هرسمه [ن] نشیج

هرسمه‌دان [چ] النشیج له‌به‌گیری هرسمه‌دا.

هرکانن [چ] ان يهمهم طلبا للعلف (حیوان):

ماهینه‌گه هه‌ر هرکنی.

هرکه [ن] حمحة: صوت طلب العلف

هرکه‌هرك [ن] حمحة متواصلة

هرکردن [چ] ۱ - الانهيار ۲ - الانسراح

هروباف [ن] تبجح، تبرم

هروباف کردن [چ] التبجح، التبرم: به‌سه، که‌م

التحذیر

هرویاف بکه.

هروو [ن] ۱ - قبول الغنم ارضاع صغارها بعد ان
رفضها

هرووش [ئن] مسحوق، مطحون

هرووشه [ن] ۱ - جريش ۲ - اكلة جريش
هرووشه کردن [چ] الجرش: هرووشه‌ی گه‌نمه‌گه
بکه.

هرووش بوون [چ] التهشم: په‌رداخه‌گه له ده‌س
که‌فت هرووشه بو.

هرووش کردن [چ] التهشم

هروو کردن [چ] ۱ - ان تقبل الغنم ارضاع صغارها
بعد رفضها لها ۲ - القبول والرضا: تووریاگه،
هه‌رچک که‌ن هروو نیه‌کیگ.

هروی [ن] تحريم من الحق

هریت [ن] خيوط سداة النسيج

هریز [ن] ثيل

هریزین [ئن] كثير الثيل

هریشت [ن] حملة: وه يهك هریشت دره‌وی قوراگه
کردن.

هریشت کردن [چ] القيام بحمله

هروی کردن [چ] التحريم من الحق: براگانی هریه لی

کردن و هیچ وه‌بی نه‌دان

هزه [ن] طمی

هزه [ن] ۱ - حفیف الريح ۲ - هسهسه

هزه کردن [چ] ۱ - ان يحف الريح ۲ - ان يهسهس

هزوهار [ن] ۱ - حفیف متواصل ۲ هسهسه
متواصلة

هش [ئن] تستعمل لاسکات الاخرين

هشک ۱ [ن] تحريض (الکلاب) على الهجوم

هشک ۲ [تم] وشک

هشکه و بوون [تم] وشکه و بوون

هشکه و کهر [تم] وشکه و کهر

هشکه و کردن [تم] وشکه و کردن

هشک بوون [تم] وشک بوون

هشک دان [چ] التحريض على الهجوم: هشک
سهگ داو بیان.

هشک کردن [تم] وشک کردن

هشکن [تم] وشکن

هشکی [تم] وشکی

هف [ن] ۱ - ازدرد، التهام ۲ - غلي خفیف

هفه [ن] حفة

هفه کردن [چ] الحفة

هف دان [چ] الغلي قليلا: هفی بده وه شیرهگه.

هف کردن [چ] ازدرد، الالتهام ۲ - الغليان، الفوران

هفه [ن] حفیف

هفه کردن [چ] ان یحف

هف وهاف [ن] حفیف مستمر

هل [ئن] اجم: بدو قرن او قرون (معن): بزنی هل.

هلاک [ئن] مجهد

هلاک بوون [چ] ان یجهد: له به خیشت کیشان

هلاک بون.

هلاک کردن [چ] الاجهاد: واران و قورو خهرگ

هلاکمان کرد.

هلاکی [ن] اجهاد

هلاو [ن] رکض، عدو: وه هلاو هات.

هلاو کردن [چ] الرکض، العدو: هه رله مالّ تا وه شار

هلاو کردن.

هلاوانان [چ] ۱ - ان یعدو به ۲ - أن یعدو: لیله تا

مالّ هلاو نا

هله [ن] حلة: مخزن مصنوع من اوراق وسيقان

السوس

هلم [ن] بخار

هلم کردن [چ] التبخر: ئاو بکولّی دهس کیگه هلم

کردن

هلمی [ئن] بخاری: ئوتئی هلمی.

هلی [ن] اجم: کون الماعز بدون قرون

هم ۱ [ن] دفع، کة، هم
 هم ۲ [أ] تستعمل لا جبا ال بأنه يستمع اليه
 هم دان [چ] الدف التترك التترك: زو كهن،
 همى بدهنه خوه تان
 هن [را] للتملك: ئه و كتابه هن كى يه؟ هنى منه
 هنجگه [ن] سعار (شدة الجوع)
 هنجگه كردن [چ] السعار: هنجگه كرديده هه چگى
 خوهى تير نيه خوهى
 هنجنهك [تم] هنجگه
 هنگلان [ن] لعبة الخلال
 هو [سر] هتاف التحقير: هوا، هوا!
 هو [ن] نير
 هوتره [ن] عظل: اندفاع للهجوم
 هوتره كردن [چ] العظل: الاندفاع للهجوم له مالا
 هوتره ئه پريان كردن. هوترى ئاواى ئاوه ختى كردن
 هوچ [ن] لاشيء، فر
 هور [ن] ۱ - فكر، بال، ذهن، ذاكرة ۲ - اهتمام
 أ - ئه وهور كه فتن [چ] التذكر: ئيسه ناوى
 كه فته و هورم
 ب - ئه وهور هاتن [چ] ان يخطر ببال: ناوى نيه تىي
 ئه و هورم
 ج - له هور بردن [چ] جعله ينسى قسه گه له هورى*

برد

د - له هورچوون [چ] النسيان: له هورم چگک ټاو بارم
هوره [ن] ۱ - حشرة المن ۲ - عتاهة ۳ - غزارة
هوره هاتن [چ] ان يعته، ان يصبح معتوها
هوربردن [چ] فقدته الذاكرة: پيرى هورى بردگه.
هورد [ئن] ناعم، دقيق: ټارد له شه کهر هوردره.
هورده ۱ [ن] صرافة: فكة النقود

هورده ۲ [تم] هورد

هورده بوون [چ] الانسحاق، التهشم: شیشه گه
هورده بو.

هورده کردن [چ] السحق، التهشك

هورده و بوون [چ] الصرف (العملة) الى اجزاء صغيرة
هورده و کردن [چ] التصريف (نقود) الى اجزاء:
دينارى ټه رام هورده و بکه.

هورده و لى بوون [چ] آمعان النظر تا. هورده و لى نه بو،
نيه ناسيدهى

هوردگه [ن] خياطة ناعمة

هورده مې [ن] كون الشيء ناعما، مسحوقا

هوردگ [ئن] ناعم: شه کهرى هوردگ

هوردوباريك [ئك] بالتفصيل: جملة وتفصيلا:

هوردوباريك باسى ټه رامن کرد.

هورکردن [چ] الاشتياق: هورى ما، و کهس و کارى

خوهی کیگ

هورکردنهوه [چ] التفکر: هور بکروهه، به شکم قهرت
وه کهسی دا بو.

هورلی کردنهوه [چ] اعاده النظر في الشيء: خاس
هور لی بکه نهوه.

هوکردن [چ] الهتاف احتقارا: هه رکهس وه ئیرا په
بوو، هورلی کهن.

هول [ئن] اشعر، شقراء: بزنی هول، دوتی هول.
هوله و بوون [چ] ان يصبح اشقرا، شقراء
هوله وکردن [چ] جعله اشقر، شقراء
هولی [ن] شقر

هوها [ن] هتاف الاستهزاء: هوها! هوها!
هوهاکردن [چ] الاستهزاء هتافا: هوها لی کردن و
وایاننهی

هوو [ن] ۱ - سبب علة، داع، موجب: هووی کار
نهکردنی چهس؟

۲ - عادة، الفة، طباع: دوگا له یهگ دوول بلوه پرن،
هوو یهک نه گرن، خوو یهک گرن (په ند)
هووده [تم] ثووده

هووره [ن] ضرب من الإغناء الكردي
هووره کهر [چ] مغني: المادة السابقة
هوورهکردن [چ] الغناء. المادة السابقة

هووژ [ن] آل: هووژی جوامیر تیریگن له قهره ولس
هووش [ن] ۱ - وعی، حس، ادراک: نه خوه شه
هوشتی نه ماگه

۲ - یقظه: یام مهو، هووش باره و سهر خوه د!
أ - ئەو هووش هاتن [چ] استرداد الوعی: له خوهی
چگک و دوای سهعه تی هاته و هووش
ب - ئەو هووش هاوردن [چ] اعاده الوعی الی:
دکتور هاوردهیه و هووش
ج - له هووش بردن [ن] افقاده الوعی: ئەو قهره دانه
لی له هووش بردنه
د - له هووش چوون [ن] فقد الوعی: بیمار و جار جار
له هووش چوو.

هووشگ [ن] اللقاطه، سقط الحصاد
هووشگچن [ن] اللقاط: الذي يجمع سقط الحصاد
هووشگچنین [چ] ان یلقت سقط الحصاد: هیچ
خودای نیه دیری، هووشگچنی.

هووشیار [نن] متیقف، متنبه، محترس
هووشیار بوون [چ] التیقف، الانتباه، الاحتراس
هووشیاری [ن] یقظه، انتباه، احتراس
هووفه [ن] اندفاع، هجمه

هووفه کردن [چ] الاندفاع، الهجوم علی: له ناکاواوه
قیاره یگه وه هووفه کرد ئەپرای. وه گورزیگه وه هووفه ی

کرد

هووفن [ئن] متبرم

هووك [ن] مس من الجنون، هلوسة

هووكاره [ن] ۱- تعلم: كهمه كهمه خوهنه وارى
هووكاره بوود.

۱ - تعود: ثوهل جار ستهمه، دواخر هووكاره بوو.

هووكاره كهر [ن] معلم، مدرب

هووكاره بوون [چ] ۱ - التعلم ۲ - التعود

هووكاره كردن [چ] ۱ - التعليم ۲ - التعويد

هووكاره يى [ن] ۱ - حالة التعلم ۲ - حالة التعود

هووك دار [ئن] به مس من الجنون، مهلوس

هووكل [ن] جن، جنية

هووكل دار [ئن] مجنون

هووكن [تم] هووك دار

هووگرتن [چ] الالفه، التالف: دو گاله يهك دوول

بلوه رن، هوو يهك نه گرن، خوو يهك گرن «په ند»

هووله [ن] درس، دوس

هووله كهر [ن] دراسة، دواسه

هووله كردن [چ] الدرس، الدوس: هووله ي

خهرمانه گه ي كرد؟

هوون [ن] صدغ: لى هوون به رهو هوون ته بروو قه لم

كهش (فولكلور)

هوونگ [ئن] معتدل: له سهردهوا دنيا هوونگه .
هوونگه و بوون [چ] ۱ - الاعتدال: ئاوو ههوا
هوونگه و بوه .

۲ - الانسراح: وهه والی خیر، دل هوونگه و بووگ .
هوونگه و کردن [چ] ۱ - جعله معتدلا ۲ - جعله
منسرحا

هوونگی [ن] ۱ - اعتدال ۲ - انسراح الصدر
هی [ن] ۱ - منع ۲ - زجر

هیاسه [ن] حیاة: حزام نسائي
هیپا [ن] اندفاع، اسراع: هه رده نگمان نه ژنهفت،
هیپا کرده و دهیشت .

هیپا کردن [چ] الاندفاع، الاسراع: هه رده نگمی پی
هیپا کیگه و دهشت

هیتاوه [ن] أرجوحة، لعبة الأرجوحة

هیچ [تم] هوچ

هیران [ئن] مغرم

هیران بوون [چ] ان یغرم به: له په جوانه خو هیشکی
خوهی هیرانی بوو .

هیران کردن [چ] جعله مغرما به: جوانی هیرانم
کرد .

هیروزانه کی [ن] أرجوحة (لعبة)

هیروو [ن] ورد الختمة

هَيَرَو [سر] بعدا لذلك، - خديجة شو بکوه بارام -
هَيَرَو!

هَيَز [ن] ۱ - قوة ۲ - نشاط، حركة

هَيَزَه [ن] مرض الهیضة

هَيَزَه [ن] کيس من الجلد يستعمل لحفظ السمن
(الدهن)

هَيَزَه کردن [ج]. الهیض: له به شامی و کالگ خوارد
هَيَزَه کرد.

هَيَزَه پي حسن [ج] التحريك: له قورسی کهس هَيَزَه
پي نه خس.

هَيَزَه پي دان [تم] هَيَزَه پي حسن

هَيَزَم [ن] نبات بري

هَيَسَر [ن] بغل

هَيَشَهَر [ئن] وقح: ئهرا ئی قهره هَيَشَهَر و زمختیت!

هَيَشَهَر بون [ج] ان یصبح وقحا: بی که سه و هَيَشَهَر
بو.

هَيَشَهَر کردن [ج] ان یصیره وقحا: بی که سه و هَيَشَهَر
کردگه.

هَيَشَهَر ی [ن] وقاحة

هَيَشَتَا [ئک] لازال، لایزال، مازال: هَيَشَتَا خه فتنه

هَيَشَتَر [ن] ابل، جمل، بعیر

هَيَشَتَن [ج] ۱ - السماح ۲ - القبول: نه هیشَت قسه

بکهم .

هیکه [ن] قهقهه

هیک و هاک [ن] قهقهه متواصلة

هینگال [ن] ۱ - سخریه ۲ - استهزاء

هینگال کردن [ج] ۱ - ان یسخر من ۲ - ان یستهزأ

من: ثنی فیه قیره، هینگالی کردن و نه هیشتن قسه
بکیگ

هیل [ن] حب الهال

هیل [ن] خط، خط فی حرائة الارض: له یه کهم

هیل که مه نه گهم بریا.

ا - نه وژیر هیل هاتن [ج] العودة الى جادة الصواب

ب - نه وژیر هیل هاوردن [ج] جعله یرضخ للامر

الواقع، ارجاعه الى طریق الصواب.

هیلانن [ج] الصهیل: ماهینه گه هیلنی، دیاره تیه نگیه

هیله [ن] صهیل

هیلهت [ن] حيلة، خدعة

هیلهت باز [ن] حیال، مخادع

هیلهت کردن [ج] الاحتيال، الخدعة

هی له وه رکردن [ج] ۱ - المنع ۲ - الزجر: فره بی

مخته، کهس نی یه هی له وه ری بکیگ

هیل دان [ج] ان یخط، ان یحرث خطا: زه وه گه یان

وه وده سه ماگه سه نی، هیمان هیله لی نه داگه .

هَيْلَ كِيشَان [چ] ان یخـط
هَيْمَان [ئك] لازال، لايزال، مازال: هَيْمَان واران
وارى

هَيْمى [ن] ۱ - مجال ۲ - فاصـلة ۳ - ابعاد
هَيْنى [تم] ههـنى

هَيْوَت [ن] ۱ - هَيْبة: پياگى هَيْوَت دار
۲ - شـدة: له هَيْوَت كار بيمار بو.
۳ - خوف: له هَيْوَت دا دگانی بان دگان نيه گريگ
هَيْهوو [سر] للتعبير عن الغضب والبغض: هيهوو!
دى وازه ليمان بار.

- ى -

ى [ن] /ي/ الحرف الاخير من الالف با:
ئى [أ] اداة نكرة للمفرد نان = نانئى، مالى = مالىئى
ى ۱ [ر] تملك: ماله گهى، ژنه گهى
ى ۲ [أ] اداة اضافة: سهـرى سالى، كارى شهـو
پروژى مهـحشر

ى ۳ [پاش] ۱ - تضاف الى الصفة فتكون اسما:
كهـم = كهـمى. زهـرد = زهـردى
۲ - تضاف الى الاسم فتكون الصفة: كورد =
كوردى، عهـرهـب = عهـرهـبى

يا. [ئب] يا خودا

يا [پو] شرطية: اما، او: يا ئورام يا بيرام

يابوو [ن] قسلة: حصان مخص

ياخو [سر] ياخو كهس نه هات!

ياخود [پو] ربط: او، حتی: غریب له غوربه ت
ته گهر وه شا بوو. ياخود سه رکړده ی تیپ و سپا بوو
(فولکلور)

باخی [ئن] عاص، متمرّد، خارج علی القانون

ياخی بوون [چ] العصیان، التمرّد، الخروج علی
القانون

ياخی کردن [چ] جعله يعصی، يتمرّد، يخرج علی
القانون

یاد [ن] ذکر، ذکرى، ذاکرة

أ - ته و یاد کردن [چ] الاستذکار: چ کار ښکى بکه مه و
یاد!

ب - ته و یاد هاتن [چ] التذکر، الخطر فی الذهن

ج - له یاد کردن [چ] النسیان: تا مردن له یاد ت ښه که م
یاد کردن [چ] ۱ - التذکر ۲ - الحنین، التوق الی: یاد
مال کیځي.

یادگار [ن] ۱ - ذکرى ۲ - مساعد، معین: خودا
یادگارى بوو

یادگارى [ن] رمز الذکر ۲ - مساعدة، معاونة

یار [ن] ۱ - حبیب ۲ - صديق: یاران چه بکه م؟
یاره ما [ن] سوباط: کل نبات معترش کالخیار وغیره

یارده [ن] وحدة طول تساوي (٩٠سم) او ثلاثة اقدام
یارمه تی [ن] مساعده، عون
یارمه تی دان [ج]. المساعده، المعاونة فقیرو کهس
نی یه یارمه تی بدی.

یارو [ر] الذي، التي الشخص او الشيء المعني
کام کوپر؟ یارو له دهن راسه و نیشتبو.
المنوه عنه کامیان نازیه؟ یارو کهرواسی زهردیگ له
وهر کردبو

یاری [ن] لعب، مباراة یاری گووتان خواهه
٢ - مزاح، هزل کاره گه راسی یه وه یاری مه گره ی
٣ - لهو، تسلية تاقی کردنه وه نزیکه و بوه، بخوه و
واز له یاری بارن

یاریکه ر [ن] لاعب ٢ هزی
یاری کردن [ج] اللعب ٢ - الممازحة ٣ - اللهو
یازووق [ن] حيف یازووقه کوپی نازا زه بوون بو!
یاس [ن] - عاصی، متمرّد ٢ ضجر

یاسا [ن] - قانون ٢ - شریعة، ناموس الحیاة
یاساق [ن] ممنوع، مخطور

یاساق کردن [ج] المنع، الحظر
یاساول [ن] حارس، خفیر. یاساولی ده ری قایی
یاساولی سه ری مه رهزه

یاس بوون [ج] العصیان، التمرد ٢ - التضجر

ياس کردن [چ] ۱ - جعله يعصي، يتمرّد ۲ - الضجر
ياس گرفتن [چ] التمرّد: وه قه ولمان نه کرد، باسه
ليمان گرت

ياسمين [ن] ياسمين

ياقوت [ن] ياقوت

يال [ن] ۱ - عرف الخيل: يالّ ماهينه گه دريژه

۲ - سلسلة جبلية: سواره گان له يالّ گه چگنه نه وړوا

يالّ کردن [چ] ۱ - نمو العرف ۲ - قص العرف

يام [ئن] ابله، غشيم: يا دروو كيگ، يا يامه!!

يام کردن [چ] ان يصير ابله، غشيم نيه زانی، يا

يامی خوه د که يد!

يامی [ن] کون الفرد ابله، بليد، غشيم

يان ۱ [ن] بسط، بساط

يان ۲ [ر] ضمير متصل للجمع الغائب مالّ = مآليان

کور کورپيان، باوگ باوگيان

يانه ۱ [ن] نادي ۲ - دار: به و مه چوو وه دين دلّهی

ديوانه م × دی که م واوه يلی بخه له يانه م (فولکلور).

يانه ۲ [ر] هؤلاء يانه برامن

يانزه [ن] احد عشرة، احدى عشر (۱۱)

يانزه هم [ئن] حادث، شر

يانگير [ن] معول

يانی [ك] يعني ئی قسه يانی چه؟

یاو [تم] یابوو

یاوهر [ن] ۱ - مساعد، معاون ۲ - مستشار

یای [تم] یاد

یای [ن] نابض، زنبړك: یایی چه قوو

یای دار [ن] ذو نابض، ذو زنبړك: چه قووی یای دار.

یه [ر] هذا، هذه: یه له ثهوه خاستره.

یه تیم [تن] یتیم: یتیم الاب

به تیم بوون [چ] ان یصبح یتیم: باوگی مردو یه تیم بو.

یه تیمی [ن] یتیم: حالة فقد الفرد لوالده

یه خ [ن] جلید، صقیع

یه خچال [ن] ثلاجة: یه خچاله گه خاس ئاو سهرد کیک

یه خته رمه [ن] خصي

یه خته رمه کردن [چ] الخصي: یه خته رمه ی ته سپه گه ی کرد.

یه خنی [ن] مرق: یه خنی گوشت

یه خو [تم] یاخو

یه دهك [ن] احتیاط: خه ری یه دهك

یه رهق [ن] العضو الذكري عند الحيوان

یه رهقان [ن] مرض اليرقان، مرض الصفارة

یه رهقان کردن [چ] الاصابة بمرض اليرقان

يه رمه [ن] ركبۃ: ئا و هاته يه رمه ي او
 يه زدان [ن] الله، الخالق، الرب
 يه سير [ئن] يتيم الام
 يه سير بوون. [چ] ان يصبغ يتيم الام: منال، يه تيم
 بوو، نه گڭ يه سير بوو
 يه سير كردن [چ] ان يصيره يتيم الام
 يه سيري [ن] فقد الام
 يه قه [ن] ۱ - ياقه ۲ - رقبه
 يه قين [ن] يقين: هه ركه س يه قين وه خودا دايشتبوو،
 دانيه مينى
 يه قين دار [ئن] مؤمن
 يهك ۱ [ن] واحد، واحدة (۱)
 يهك ۲ [ئن] ممتاز: گه نمه گه يه كه
 أ - ئه و يهك كردن [چ] التشابه: پوولا و براگه ي ئه و يهك
 كه ن.
 ب - ئه و يهك نان [چ] التجميع: جعلهم يجتمعون:
 بننه و يهك و مالى بسينن.
 ج - ئه و يهك هاتن [چ] الانطباق: له به قسه كرد.
 قورگى هاته و يهك..
 د - له يه كه و كردن [چ] ۱ - التمييز: پاس و چه پى
 خوه ي له يه كه و نيه كيگ ۲ - الفصل، العزل: چشته گه
 بوه سه يه كاو له يه كه و نيه كرگى

ه - له يهك حسن [چ] ان يصالح كى له يهك
خسان؟

و - له يهك دان [چ] ۱ - التضارب: جهنگ کردن و فره
له يهك دان ۲ - الايقاع. ايقاع الخلاف: دووس
بوین به لام دژمن له يهكيان دا.

ز - له يهك دانه وه [چ] ۱ - ان يفكر مليا ۲ - ان يقارن
ح - له يهك گرتن [چ] العتاب المتبادل: تاوانى
هيچكامتان نه بو له يهك مه گرن.

ط - له يهك گيرهاتن [چ] التصادم: له سهر بهش کردن
له يهك گيرهاتن.

ى - له يهك گيريان [تم] له يهك گيرهاتن.
ك - وه يهك ابوون [چ] التخالط: دووس دژمن بوّه
يه كا.

ل - وه يهك اچوون [چ] ۱ - التغارس ۲ - التشابك
م - وه يهك ادان [چ] ۱ - الخلط، المزج ۲ - ان
يعبث، ان يبعثر: گشت دلنگه يله گهم داگه يه كا.
ن - وه يهك ا کردن [چ] ۱ - التجمع ۲ - التجميع ۳ -
الخلط

س - وه يهك اهاتن [چ] التضارب: بوّه جهنگيان وهاتنه
يه كا

ص - وه يهك وه [ئك] معا، سوية. وه يهك وهاتن
يه كانگير [ن] التقاء

يه كانگير بوون [چ] التلاقي : له رتي يه كانگير بون
 يه كاويهك [ئن] فعال، مؤثر: ده رمانه گه يه كاويه كيه
 يه كهيم [ئن] اول، اولي: ده رزي يه كهيم
 يه كه مين [ئن] الاول، الاولى
 يه كهپا [ئن] مستعد، متحضر، متهيء على قدم
 وساق: يهك پا له وه ده ميان كار كرد.
 يه كترى [ر] بعض البعض: ميه واني يه كترى كردن
 يه كتير [ن] ضرب من البنادق القديمة
 يه كجار [ئك] بالتمام، بالمره: يه كجار شه كه تم
 يه كجاري [ئك] تماما، بالمره: يه كجاري واز هاورد.
 يه كهده سي [ن] صفد يقيد به قائم واحد من قوائم
 الحيوان
 يهك دل [ئن] متفق، موحد الفكر: له سهر كاره گه يهك
 دل نيين.
 يه كدلي [ن] اتفاق، اتحاد الفكر
 به كسان [ئن] ۱ - عادل: خوداي يه كسان ۲ -
 متعادل، متساو:
 يه كساني [ن] ۱ - عدالة ۲ - تعادل، مساواة
 يه كسهر [ئك] مباشرة، رأسا: داهزي ويه كسهر چگ
 ئهرا مال.
 يه كشه مه [ن] الاحد: اليوم الثاني من ايام الاسبوع
 يهك گرتن [چ] ۱ - الاتحاد ۲ - الالحم في

المعركة: لهسهر دینارنی یهك گرتن.

یهك مل [ئن] عنید، عنود

یهكملی [ن] عناد، معاندة

یهکیهتی [ن] وحدة، اتحاد

یهمان [ن] ویا

یخ [سر] تستعمل لطرده العنز

یش [پاش] تضاف الى اخر الكلمة فتعني: ١ -

كذلك ايضا: منیش یاری كه م ٢ - لذلك: تهو

نهات و منیش وه تهنیا هیچ وه پیس نه کریا ٣ - اضافة

الى: وه بان تهویشهو ههم ده می نیهمه زری!

یم [ك] فعل كینون للمتكلم الجمع: ئیمه كاركه ریم

ین ١ [ك] فعل كینونه للمخاطب الجمع: ئیوه كار

كه رین

ین ٢ [پاش] تضاف الى الاسم فتكون صفة: هر یز =

هر یزین

یولغه [ن] هریذة: سیر دون الخبب

یولغه دان [چ] الى یلدة: ئهسپه گه رنی نیه کیگ، ههر

یولغه دیگ.

یونجه [ن] نبات البرسیم

یووز [ن] تخمین، تقدیر، حزر

یووزدان [چ] التخمین، التقدير، الحزر

یووزدهر [ن] مخمن

په نا وه خودای بانی سهر فره‌نگی گه‌وه‌ری
 گه‌رمه‌سیر لیره‌دا ته‌واو بَو دوا قسه‌میش هر نه‌وه‌سه :
 له ناخنی دل‌وه سوپاس گوزاری نه‌وانه‌م که له‌ی نه‌رکه
 پیرووزه‌دا ده‌سمیه‌تم دان ، سوپاس .

سهرپه رشتی چاپ
محمد زه‌هاوی

رقم الايداع في المكتبة الوطنية ببغداد ٣٤٦ لسنة ١٩٨٨

الجمهورية العراقية
وزارة الثقافة والإعلام
دار الثقافة والنشر الكردية
السلسلة رقم (٢٠٠)

جوهرة كرمسير

قاموس كردي - عربي اللهجة الكهلرية

الجزء الثالث

نعمت علي سايه

ك - ج - م - ن - و - ه - ي

دار الحرية للطباعة

تصميم الغلاف هيفاء عبدالحسين

السعر (٢) دينار